

666

Horatius. Opera cum quibusdam annotationibus [of Jacob Locher], *partly roman, partly gothic letter, large woodcut on title, numerous woodcuts in the text, initials supplied in red, with blank leaf before the index, old calf* [*Hain,* 8898; *B.M.I. p.* 112]

folio Strassburg, Johann Grüninger, 12*th March,* 1498

Horatij flacci Venusini. Poete lirici opera cū quibusdam Annotatōibꝰ. Imaginibusq pulcherrimis. aptisq ad Odarū concētus ⁊ sentētias

Ad Lectores

Jacobi Locher philomusi poete laureati Epigrāma

Quem iuuat īgeniū rebus lustrare beatis
Et quē musarū Numina nosse iuuat:
Quem iuuat & lyricos arguto pectine cantus
Promere: veloci plectra mouere manu &
Perlegat insignes venusini carminis artes
Perlegat & numeros / blandisonosq́ pedes
Hic princeps cythare sublimi vertite celum
Pulsat: & internos enthea plectra mouet.
Gloria romani generis / vatumq́ perennis:
Sydera celsa ferit: dignus adire polum.
Aspice iucundi numerosa volumina libri.
Et varios ictus Aspice queso lyre.
Hunc eme: qui sophie reserat penetralia diue:
Hunc eme: qui digitis dulcia plectra ferit:
Hic docet ingratam rerum contemnere sortē
Est quoq́ turbatis hic medicina viris:
Egrotum cythara solatur: pellit acerbas
Et curas animi: tristitiamq́ fugat:
O vos lectores tetricis sermonibus aures
Arrigite: & doctum vatis adite nemus

Tetrasticon Philomusi

Qui venis Aonij nemoris spectare sorores
Illotis manibus ledere sacra caue:
Non hec mōstrantur fatuo spectacula vulgo
Huc veniant quorū mens benedocta sapit

Kathedra Musarum

Calliope

Musarū

Chorus

Horatius Poeta Lyricus

Loquitur Calliope Horatium coronans

En ego calliope turbis comitata sororum.
Exorno vatis tempora clara mei.
Dignus / vt aonius in summo vertice lauros
Efferat: & placida munera fronte gerat:
Florentes hederas collo superaddite vatis
Io socie: tantum & concelebrate virum.
Hic primus latio parios monstrauit iambos:
Intulit & lyricos / pindaricosq́ modos:
Carminis effictor cui nomen mascula saphus
Imposuit: grais non minor ille fuit.
Pindarus haud tanta lyrici dulcedine plectri
Claruit: haud similis Alceus ipse fuit
Nō alij Septē / memorat quos sancta vetustas
Versibus hunc poterunt exuperare virum:
Noster erit semper: nutritus semine nostro
Ab teneris annis nostra fluenta bibit
Huic puero tribuit crinitus dulcia phoebus
Plectra / dedit cytharam / palladiūq́ decus
Ingenium dedimus nos / & celestia dona.
Et vati dedimus organa blanda sacro.
Nunc igitur vates fama dignissimus omni
Tolle sacras hederas laurigerumq́ decus:
Tangeq́ facundo clangentes pectine chordas
Tu prestas latios Argolicosq́ viros.

Ad illustrē principē Carolum Marchionē Badensē & dn̄m suū obseruādissimū Jacobi locher poete lau.

Ex omnibus rebus: q̄s humanum admirat̄ ingeniū: nullus fructus vberior: nullaq; emolumēta dulciora manant: q̄ e iucūdissimo optimarum artium studio: humanissime princeps: quod & animi salutē prestat: corporis ornamentū subministrat: & vitae decorē: ac honestatē suggerit. Sed cum principū germanie / status & conditōes cōsidero. Inuenio plus opere rebus militaribus: mauortijsq; strepitibus nostrates posuisse q̄ studijs litterarū. Itaq; negotia publica plus honoris: q̄ otia suauissima huc vsq; meruerunt. Sed quia principes & proceres Nationu3 nostrarū3 magis in bello: q̄ litterarijs palestris versati: externis tum grecis: tum deniq; latinis cōtemptui fuerunt. tanquam ipsi soli sapientiam Philosophieq; studia amplecterentur. Maximus autem tonans: cuius nutu diuina atq; humana gubernantur / nos ad tātam calamitatem non proscripsit: vt natio Germanica: qua sub rutilo sole non est populosior terra: inter barbaras trucesq; gentes censeretur. Superamus: vt aliorum pace dixerim: prestancia rei militaris Ausonios Romanosq; / penes quos bellorum armorūq; deus illustres produxit nepotes. Superamus Grecos Macedonasq; quorū res gestas preclaraq; prelia millenis voluminib⁹ memorat vetustas. Superamus parthos fugaces: indieq; inaccessabiles gētes. Nemo vnquam theutonicos prostrauit lares: nemo vnq̄ in medijs Germanie limitib⁹ bellica locauit trophea: Superam⁹: inq̄: rebus bellicis / corporisq; robore: animiq; viribus gallos: britannos: hiberos: sarmatas: cae terasq; barbaras nationes / ad q̄rum fines atq; limites theutonicū Martē diduximus: opimaq; spolia nostros ad penates cum triumphali pompa reduximus. Nemo vnquā theutonas a proprijs finibus pepulit / aut salte3 ausus fuit propellere. Quā ob rem dubitare nō soleo / quin deus optimus Maximus ob singularē animi prestantiam: rerumq; bellicarū excellentiam nobis Imperiū Romanorū fascium cōcesserit: alijsq; gentibus / que tanti imperij splēdorem non merebantur: abstulerit. Vbi enim locorum / sacrosanctū imperiū tutius: honesti⁹

ac gloriosius habitare potuit: q̄ penes germanos: qui fidei integritate: iusticia / pietate / officijs / dexteritate / amicitia / humanitate / ceterisq; virtutibus: tocius orbis hoīes superant & excellunt. De fortitudine taceo: quam & barbari & oenotrij iamdiu sepeq; experti sunt. Dicat franciscus philelfus homo pauce fidei quicquid velit / dicat Germanos esse vinolentos ebriosq; / tamen si a mortuis / imo ab elisio campo resurgeret / non tamen imperiū Romanū penes italos visur⁹ esset & si centena reuiuisceret lustra / nō pugno cum laruis / sed dictum philelfi grauius trutino: qui stigmate nigro frontes Germanorum inurere nisus est. quod imperium. quosq; regios fasces italia per luxum: per nefas / perq; timiditatem amisit. Id theutona virtus bistonio Martem adepta est. quod vitio contritum atq; prostratū / istud virtus nostra bellica / celestisq; iusticia restaurauit. sic vere saneq; dicere possū: deos immortales Romanum regnu3 apud nos statuisse. Taceo de federico primo: cognomento barbarossa / ex sueuorum nobilissimis ac bellicosissimis ducibus nato: qui victrices aquilas ab occiduo freto / ad rubrum vsq; deduxit mare. Terroremq; cunctis gentibus atq; populis incussit. Quid de alijs federicis: quid de conradis & othonibus refero / quid henricos clarissimos imperatores memoro: quid Austrie archiduces qui longo temporum / ac aetatum interuallo: sa

crosanctã Romani imperij Sedem tenuere. Sed quia de cesaribus mentõem feci: diuũ Maximilianum / omniũ principum fulgentissimum iubar / preterire nequeo: neq₃ debeo: qui Romanas res ita temperat / imperium tanta modestia gubernat: frenum regale / tanta equitate moderatur / & tenet: vt non homo mortalis / sed heros aut diuus in terris: esse videatur. In singulis imperatoribus Romanis singulas quasdam virtutes numerant historici / hic noster Maximilianus perfectissimus est: In cuius pectore virtutes candide suũ edificarunt diuersorium / & in homine honestissimo quiescũt. profecto / Carole princeps humanissime: tibi gloriã bellicam nostratiũ declaro: vt aliquid illustre penes nos semper extitisse intelligas / quod ceteris natõnibus non fuit cõmune. De studio litterarum dicere volui: quod germanis non semper cognitũ fuit Cuius rei multas causas referre possem: nisi me breuitas ep̃laris subtraheret. Obiecerunt nobis & hoc quidẽ tempore Itali obijciũt / & pro probro ascribunt: q̃ tam sero ad nos litterarũ studia perrexerint. Et recte quidẽ nos reprehenderẽt / nisi totius philosophie flumina agros nostros / prataq₃ germanica inundarent. Sacram mathesim theologicãq₃ sublimitatem p̃ter alios enixe colimus. eamipsam / rem diuinã / cum magna grauitate: sinceritateq₃ profitemur. vt nihil z in celo & in terris incognitum esse possit. Legum itidẽ iuriũq₃ togatorũ clarissimas instituim⁹ palestras / vt & sceuolas: & rufos & labiones sulpitiosq₃ apud Theutones videri liceat phisicas rationes: causasq₃ rerum atq₃ philosophorum Veterum sanctissima voluimus dogmata: vt sacra minerua in paludibus Germanie nata iudicet. Ad oratores vatesq₃ candidissimos redeo: quos diu contempsit gens nostra. sed hac tempestate tanquam vtiles atq₃ necessarios conduxit poetas quorum sublimitatem si cuperem exprimere cigneis vocibus opus foret. Sed quia iucundissime princeps: multos annos in studijs eloquentie me doctore vsus fuisti: meq₃ ceteris professoribus in hac docendi prouintia preposuisti: q̃₃obrẽ te hortari ad studia poetica: dulcissimosq₃ Musarum secessus / pietas me cogit: adhortor igitur te ad lectionem Horatij flacci poete sapientissimi: cuius ingenium in odis admirabere. doctrinam in arte poetica stupesces: Acrimoniã dicendi / salesq₃ satyricos in sermonibus adamabis: & quod maximum est: Academicam philosophiam: qua maxime illustris fuit: in epistolarum opere considerabis. Adde quod ex illustri genere tuam ducas originem: sisq₃ natus ex clarissimis principibus: tamen virtus litteraria / omnibus rebus externis est anteponenda. Vani hominis iudicium est: sui generis vetustatez iactare: si vacua est benefactorum testimonijs: illud vero gloriosi qui simul cum geniture prestantia: virtutes litterarias cõiunxit. Igitur cum in te posita spes sit domus badensis. Sis pronus ad virtutem: poetarumq₃ lectõnes vtiles. & iucundas memorie commendes: sis deniq₃ piger ad vitium: q̃ de te & badensis familia: & parentes germaniq₃ perpetuo letari queant. tibi omnem meam operam: omneq₃ studium pollice or: cui & corporis seruitium: & ingenij fructus omnes debeo. Horatium itaq₃ nuper a me re uisum: & formis imaginibusq₃ pulcherrimis adornatum: cum in manu tenerem: cogitaui eundem non alteri: quam tibi principi clarissimo dedicare: vt horatio nostro: cuius laudes & preconia infra videbis: honorem & auctoritatez faceres. ne ab ignobili vulgo penitus contaminaretur Appone scutũ tuũ nostris laboribus. vt deinceps ad maiora queq₃ volumina alacriores simus. Vale spes vnica. vnicumq₃ presidium. ex friburgensi Gymnasio. 1.4.9.7.

Epigramma Philomusi

Accipe prudentem venerando pectore vatem
  Pangeq₃ nunc lyricis carmina facta modis
Dulcius hoc plectro nihil est. nec blandius isto
  Carmine. quod saphus nomine nomẽ habet
Perlege iucundos sensus. variosq₃ lepores
  Vatis. & vrbanos concipe mente sales.

Vita Horatij flacci Venusini Compendiosa.

Horatius flaccus Poeta Laudatissimus Temporibus Augusti Cesaris Rome in precio habitus est. hic patria venusinus. patre libertino natus est. vt ipse in epistola vltima primi libri testatus est dicens Me libertino patre natum et in tenui re maiores pennas nido extendisse loqueris vt quantum generi demas. virtutibus addas: fuitq₃ statura breui. vt in eadem epistola subdidit. Corporis exigui precanum solibus aptum. irasci celerem. tamen vt placabilis essem. Rome liberalibus litteris eruditus fuit. ac deinde vberioris scientie gratia nanciscẽ

de Athenas concessit. vt ipse testatur in epl'is: Rome nutriri mihi contigit atq; doceri. Adiecere bone paulo plus artis Athene sc3 vt possem curuo dinoscere rectum Atq; inter siluas academi querere veru3 /cũ itaq; athenis doctissimus euasisset: familiaritatem marci bruti /qui cæsarẽ occidit: adeptus: factusq; ab illo Tribunus militum contra Marcũ Antoniũ & Augustũ /cũ victus fuisset brutus ex clade aufugit. Hoc ipse poeta testatur. Dura sed amouere loco me tempora grato ciuilisq; rudẽ belli tulit æstus in arma: Cæsaris Augusti non respõsura lacertis. Horatio tñ postea Augustus Mecenatis gratia pepercit: eũq; in familiaritatẽ recept. liberatusq; ad poetica3 se contulit: & precipuã gloriam lyrici carminis apud latinos meruit. Nã de seipso canit ad mœcenatem Q; si me lyricis vatibus inseris Sublimi feriam vertice sydera. Imitatus Archilochũ: Alceũ: Saphonẽ: et pindarũ: poetas grecos vnde ait in Epl'a ad Mecenatẽ: parios ego prim⁹ iambos Ondi latio: numeros aĩosq; secutus. Archilochi nõ res & agentia verba lycambem. Tpat archilochi musã pede mascl'a sapho. Tpat alce⁹ & reliqua. Scripsit itaq; Horatius odarũ q̃tuor libros elegantissimos: in qbus & carminis iucũditas: & sententiarũ grauitas cõcinnitasq; freq̃nter lectoribus occurrit. libros sermonũ seu potius satyrarũ duos edidit: in qbus mortaliũ vitia dicacitate satyrica mordet: vrbemq; Romanam pfricat. Institutiões poeticas itidem fecit. que ars poetica vocant. In qbus poeta sapientissimus: poetã format & instituit. Epl'arũ opus elegans: & grande cõposuit: in q̃ de virtutib⁹: & studio philosophie: moribusq; copiosissime Academiceq; disseruit. vt ipam sapiam nõ Athenis q̃ras: sed ex horatiano dogmate: q̃ nihil elegantius: nihil que vtilius cõspicit. Et cũ innumeras diuitijs optimis studijs cumulasset. Tandẽ Rome moriens Augustũ oĩm rerũ suarũ heredẽ instituit. Obijtq; ætatis sue Anno. 44. vt ipse testat. Forte meum si quis te pcunctabitur euum Me q̃ter vndenos sciat impleu isse decẽbres Collegã lepidũ quo duxit lollius anno. fuitq; Horatius nobilissimus poeta Maxima põpa in exequijs apud mecenatem Sepultus.

Philomusus cu3 Appolline loquitur: & cõtra poeticos hostes exacuit.

Dic mihi dulcis cythare Magister
Phœbe: frendentis nemorisq; custos
Vnde dicuntur lyrici poete
Te rogitamus
Queris o consors Philomuse causam
Vnde dicentur lyrici poete:
Ad lyre molles sonitus adaptant
Hij quia versus
Spectat ad vates lyricos quid vltra:
Vel quibus rebus nitet illa turba
Cui dedit clangor fidium canorus
Nomen artem
Hij canunt dulces in amore gustus:
Et canunt fraudes iuuenum procaces:
Et puellarum recinunt Amoris
Dulcia furta
Hij lyre blandos moderantur ictus
Et mouent chordas cythare sonoras
Pollice / & palmis feriunt rotundis
Enthea plectra
Nec canunt solum miseros amores:
Atq; conuiuas: grauibus sed instant
Rebus: extendunt animos ad arma
Imperiumq;
Dant simul recte documenta vitæ
Dant viam veri /tribuuntq; summum
Ad bonum tutos aditus /& alta
Sydera monstrant
Cæteris prestant lyrici poetis
Quos penes cantus: numeri /Iociq;
Sunt: & arguti cythare lepores
Et venus alma
Cura nec mordax genus hoc lacessit
Hij canunt leta vacui sub vmbra
Atq; compulsant digitis canoris
Saphica plectra
Phœbe qui xantho lauis amne crines
Quæso sis vatum pater & patronus:
Ex tuo nam sunt tenere camene
Pectore nate
Tu sacros vates facis & disertos
Nescios fari pueros docesq;
Vocis humane tribuis sonora et
Organa princeps
Stringe bellaces gladios precamur
Et manu forti celeres sagittas
Mitte: ferratũ et iaculare telum
Promptus in hostes
Barbaros in nos agitat furores
Turba: dictatis inimica nostris
Seuit /et diris fluit in venenis
Emoriturq;
Hanc edax liuor rapit ad furores
Inuidus nec cor sinit hanc quietam
Cum legit versus modulis politos
Ilia rumpit
Nos sumus pauci numero /sacras qui
Versibus cultis recolunt camenas
Quas chorus flectit: reficitq; blanda
Castulis vnda

Ergo quid cessas pharetras ciere
Phœbe: et indoctas superare gentes
Que tibi sanctum penetral lacessunt,
Contaminantq;
I, veni nostros precor ad penates
Doctor argute fidicen sophie,
I, veni toto celebratus orbe
Dulcis agileu

Horatius ex Elisijs Philomusi alloquitur.

Heu longo fuimus defunctus tempore: carcer
Elisius tenuit membra sepulta diu:
Nominis & titulos nostri consumpserat euũ
Tardius: & fuerat gloria rapta mihi.
Sed modo ceruicem videor mõstrare decoram
Et caput ad superos iam releuare deos:
Nam mihi clara cutis formatur: pectora danť.
Candida: frons leuis: ingenueq; manus:
Ad superos redeo vates bene tersus & albus
Me viuum / dulcis o philomuse facis:
Non danai tantos in me posuere labores
Itala nec pubes: nec venusina cohors:
Te iuuenẽ promptũ pugnax Germania misit.
Qui fidibus modulos: z mihi mẽbra dares
Viue bonis auibus / dulcis philomuse: camenas
Illustracq; meas: eloquiumq; foue
Participem mecum famam: nomenq; tenebis
Tu gratus phœbo: castalijsq; deis

☞ Vt ea q̃ in de generibus metrorũ subseqn̄ti annotatõne faciliora sese intellectui offerant Placuit de metrorũ scansione eorundẽ accidẽtibus & pedibus aliqua submittere

Carmẽ quidẽ ẽ ipa pedũ numero cõpositõ q̃ noĩe & vnũ & duos & plimos versus opusq; integrũ appellam⁹. Et dicit̃ ob id carmẽ quia carptim p̄nunciat̃.i. ĩterrupte nec vno ac cõtinuo impetu queadmodũ soluta oiõ feratur Metrũ. Grecũ vocabulũ est Diomede autore z est cõnexio quedã atq; ordinatio pedũ / ad delectionẽ auriũ inuenta. Et quia per metra versus metimur vult malli⁹ theodoi⁹ ipos versus metra posse appellari. sicut vas q̃ metimur: z triticũ qđ mẽsi sum⁹ modiũ dicim⁹ / sicut etiã pes digitus cubit⁹ decẽ pedũ. sed id verbũ in ea presertim significatõne in raro est apud p̄batissimos ĩ vsu Versus. est pedũ in oratõe certa numero genereq; collectio. Dicitur aũt certa numero gñeq; collectõ. quia metrũ debet hr̃e certũ numerũ pedũ / & certa genera pedũ. Vt hexametrũ habet sex pedes in numero / z duos in gñe / sc3 dactilũ & spondeũ. Et dicit versus p̄pter hoc qđ p̄fixũ terminũ nõ progreditur sed reuertitur Rithmus est verborũ modulata cõpositõ nõ metrica rõne / sed numero sillabarũ ad iudiciũ auriũ examinata. i. approbata. Maxime audientium aures demulcens. Quintilianus tñ inquit quod spacio tpm cõstent. Et dicit̃ latine rithm⁹ numerus inde Aritmetrica.
Prosa. est oratio a lege metri soluta. Et dicitur. q p̄fusa / proruit em̃ spaciose & excurrit nullo termino sibi prefixo

De accidentibus Metri.

Septẽ sũt accñtia metri. Scansio. Mensura appellatõ. cõpositõ. depositõ. cesura. figura Scansio. est legittima metri in pedes singulos distinctio & cõmensuratio. Origo nois quia scandentes incedimus p pedes ipos veluti scalarũ gradibus & h3 quatuor species / cõiunctã discretam / diuisam / & mixtã. Cõiuncta est vbi nusq; pes cũ dictõne finit vt ĩmortale nihil mundi cõpage tenet. Et ista ceteris est laudabilior. Nã pulchrũ & decens est minime finiri in singulos pedes minime finiri in singulis dictõibus. Sed cõtinuã pedũ ex vltimis verborum syllabis fieri dependentiam.
Districta. ẽ vbi verba cũ pedibus terminantur Vt he tua sunt bona quia tu bon⁹ oĩa cõdis. Itẽ Oĩbus oĩa nõ mea somnia dicere possũ. Quã versificatõnis speciẽ racissime iuenies ga min⁹ pulchra est & vitiosa putatur
Mixta. ẽ vbi aliq pedes cõcatenant̃ / aliq cũ verbis terminantur. vt nobis certa fides eterna in secula laudis.
Diuisa. ẽ vbi primi tres versus pedes ĩter se cõcatenantur / & a reliquis separantur. vt iñ dei genitrix pia virgo maria choruscat. Itẽ p̄sper corde p̄ris genitũ creat & regit oĩa verbum.

De mensura Metri.

Mẽsura metri. ẽ debit⁹ pedũ numer⁹ scđm poetice regl̃as ordinat⁹. Et diuiditur in sex partes Nam carminum aliud est.

Mõumetrũ	quod cõstat	vno pede	pedib⁹
Dymetrum		Duobus	
Trimetrũ		Tribus	
Tetrametrũ		Quatuor	
Pẽthametrũ		Quinq;	
Hexametrũ		Sex	

☞ Nota tñ quod metra iambica Trochaica Anapestica duplicibus pedib⁹ cõputantur: ascendũtq; vsq; ad tetrametrũ. Vñ monometrũ iambicũ dicitur qđ duobus pedib⁹ cõstat. Dymetrũ qđ q̃tuor. Trimetrũ qđ sex. Tetrametrũ qđ octo. Cætera aũt oĩa simplicib⁹ pedib⁹ cõputantur / quãq; versus trimetros senarios appellam⁹ ex numero pedũ hos greci quia geminos ferunt Trimetros dicunt.

De appellatione Metri.

Appellatio. Est qualitas vnde metrum nomen accepit. Et est octuplex. Nam metra aut dicunt
A
Locis vbi decantari consueuerunt vt attellana ab oppido italie
Inuentoribus vt Gliconicum. Saphicum Asclepiadicum.
Dijs quibus sunt dedita. ut Appollinium pithinium.
Mensura. vt monometrum. Dymetrum
Structura pedū. vt Anapesticū. Dactilicū
Numero sillabarnm vt Endecasillabū fallentium.
Frequētatoribus vt Virgilianū Ouidianū
Accidētib⁹ vt elegiacū ab amatorū miseria
heroicum ab heros quia heroico carmine describebantur fortia facta heroum

De compositione metri

Compositio. Est cum versus ex diuersis metrorum (pedum) generibus compositi sunt. Quales apud horatium z alios lyricos inuenim⁹ versus mixtos ex dactilis & iambis. Heroicus vero est simplex cōpositōne. i. componitur a pedib⁹ vnius speciei rōne tpm Licet quātitate & nomine differentes recipiat Dactilū et spondeum. tñ Spondeus in dactilū rōne temporū resoluitur.

De depositōne metri

Depositō. Est cuiusq; metri desinentia. i. finalitas. & est triplex. Nam versuum. Alius est Cathalectic⁹. Cui vna sillaba deest in fine. vt Age/iam precor mea ruz.

Hippercathalecticus. cū abundat syllaba in medio Vt heu quam precipi ti mensa profundo

Acathalecticus. est carmen nec deficiens nec abūdās. vt Arma virūq; cano troie q prim⁹ ab oris

De cesura.

Cesura. Est decora māsio seu terminatio vocū i versuū notata medio. Et dicit̄ in medio propter depositōem q̄ est in fine. Et est q̄druplex scd'm Bedā q̄uis alij pl'es modos ponant. & reddunt metra sonora.

Penthimemoris vel Semiquinaria. Est cū post duos pedes & vnā sillabā pars oratōis expletur. vt Arma vi. rumq; ca. no.

Tertia trochaica. Est cū post tres pedes & vnam sillabā pars oratōnis expletur. Tertio loco inuenit̄ troche⁹ orōem perficiens. nō quia in medio versu possit esse troche⁹. sed sublata hoc ē subtracta vl' suspēsa de dactilo vna syllaba remāet troche⁹. vt Nil nr̄i misereri mori me deniq; cogis.

Tertia heptimemeris. vl' Semiseptinaria. Est cū post tres pedes & vnā syllabā pars orōnis expletur. vt Italiam fato profugus.

Quarta buccolica. Est cū in quarto pede dactil⁹ ponit̄ finiēs partē orōnis. vt nos patrie fines & dulcia linquimus arua. Que cesura iñ nomē habet q̄d i buccolicis sepius inuenit̄. Vñ secundū priscianū in li. partionū. Quarta buccolica magis passio est hoc est defectus versus. Et scd'm eundē necesse est vel vnā vl' duas cesuras in versu inueniri. Nā tres rarissime possūt inueniri ī eodē versu. nā si semiquinariā hab3. tertiā trochaicā raro hr̄e pōt nisi quando monasyllaba intersit dictio vt. Munera clara dedit dat eidem debita pater. dit. dat trocheus. e. ceditur. Et ecōtrario si tertia trochaicā habet semiquinariam raro habere potest. Hec pristianus

De figura

Figura est dispositō pedū & vis ei⁹ in metro variandi. vtputa versus hexameter ī primis qnq; locis accipit quinq; dactilos vt Enni⁹ At tuba terribilē taratantara dixit. At spōdeus vl' quatuor dactilos & vnū spondeū & illū quidem aut primo secūdo tertio locoue. Et vis illa variandi pedes figura dicitur.

☞ Carmē q̄d ex metris cōficit̄ triuariā diuidit̄ Monocolō q̄d vniforme dicit̄ vic3 q̄d vno versuū genere constat vt eneis Virgilij

Dicolō. i. bimēbre quod duplici metrorū genere cōstat Vt nasonis Ep̄le. q̄ heroicis atq; elegiacis versibus constant.

☞ Tricolon. quod triplex habet metri genus vt plures ode horacij

Carmen diuersorum metrorum aliud est

Distrophon. vbi post duo metrorum genera / statim ad primū genus reuertitur vt in ouidio.

☞ Tetrastrophon. Vbi post quatuor versus ad primum genus metri reuertimur

Vñ fit vt carminū diuersorū metrorū aliud sit

☞ Dicolon distrophon. i. duobus generib⁹ metri compositum a secūdo facta replicatione.

Dicolō Tetrastrophon. i. duob⁹ generibus metri compositū a tertio sc3 metro facta replicatōe.

☞ Tricolon Tetrastrophon. i. tribus generibus metri cōpositū a quarto facta replicatōe.

De metrorū principijs.

Quatuor sunt metri principia. Metrū eni3 primo in pedes resoluitur. Pes in sillabas. cui accidit tempus Sillaba vero in litteras.

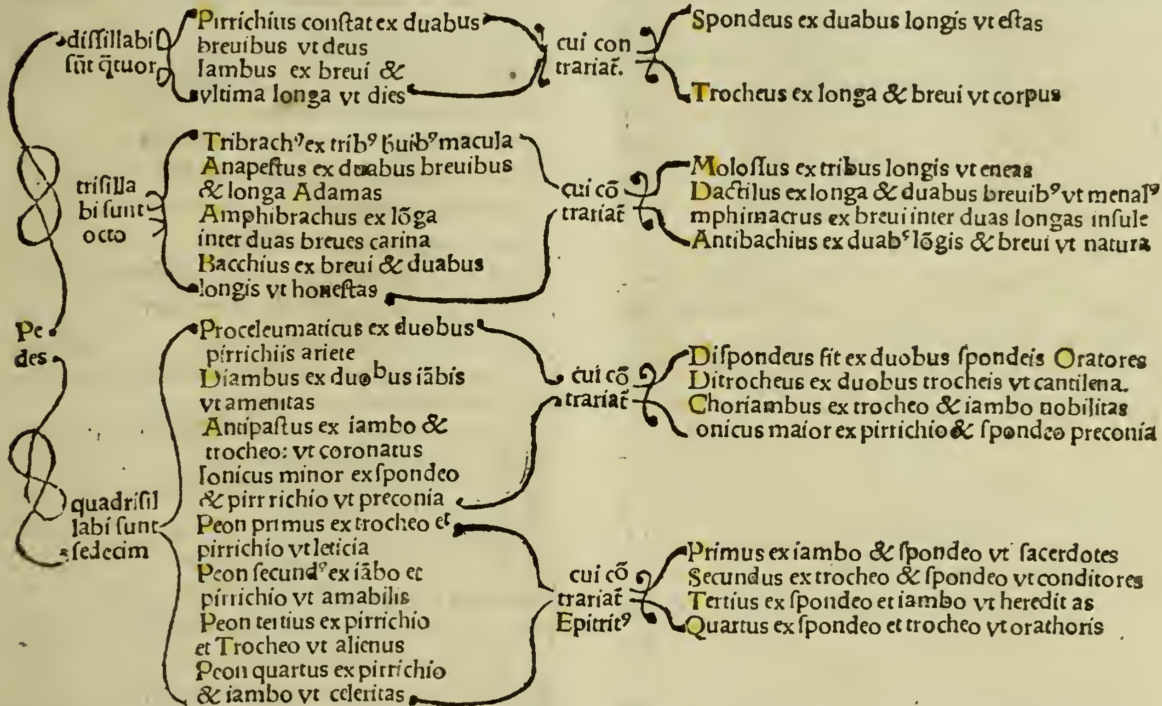
De metricis pedibus

Pes est sillabarum z temporum certa dinu

meratio. Pedes ideo appellati / quia vt nos nostris / sic illis carmina videntur incedere.

Legittimi cuiusq; metri nominantur Pedes hi qui ꝓprij sūt & naturales in metris Nothi dicuntur qui per corruptelam solutōnis accedunt.

Solutio dicitur quotiensc͡uncq; ꝑ vna longa ponimus duas breues / aut ꝑ duabus longis quatuor breues Vel qn̄ vnus pes resoluit̄ in alterū ipm ratōne seruata. Ille enim pes pro altero ponitur q eadē habet tempora vt Virgilius Tytyre pascentes a flumine reijce capellas

Pēthasillabi pedes vt scribit diomedes sūt duo & triginta: hexasillabi lxiiii. sed i vsu n̄ sūt et reducūt̄ ad supiores Cetera q̄ concernūt artē metricā regulas generales ac speciales de q̄ntitatibus sillabarū vberiores flores diligēs lector inueiet sparsim apud grammaticos que hic breuitatis gratia postergantur.

Annotatio Generū Metrorum q̄bus vsus est Horatius in operibus sequētibus: Nicolai peroti Sypontini Cū additōe figurarū pro oculari inspectōe

Primum genus est monocolon / diciturq; choriambicum asclepiadeum tetrametrum Cōstans spondeo duobus choriambis & pirrichio Sic enim scanditur

Sponde⁹	1			
Choriā.		2	3	
pirrichius				4
	Mece	nas atauis	edite re	gibus est.i.odes

Exegi monumentum ere perennius: 30.li.iii.
Donarem pateras grataq; commodis. 8.li.quarti.
Et scripsit horatius tantummodo huiusmodi tres hoc metro odas.

☞ Secundum genus est dicolon tetrastrophon. Primi tres versus sunt dactilici penthāetri saphici. Constat eni Trocheo Spondeo Dactilo & duobus Trocheis h̄ mō.

Troche⁹.	1			4	5
Dactilus.			3		
Spōdeus :		2			
	Iam sa	tis ter	ris niuis	atq;	dire

Quartus adonius cōstans dactilo dimetro cathalectico hoc est dactilo & spondeo siue trocheo hoc modo

Dactilus.	1	
Spōdeus.		2
	terruit	vrbem.

Scripsit hoc metro xxvi. odas

Iam satis terris niuis atq; dire 2.
Mercuri facunde nepos athlantis 10
Quem virum aut heroa lyra vel acri 12
Vile potabis modicis sabinum 20
Integer vitæ scelerisq; purus 22
Partius iunctas quatiunt fenestras 25
O venus regina gnidi paphiq; 30
Poscimus si quid vacui sub vmbra 32
Persicos odi puer apparatus 38
Nullus argenti color est auari 2.li.2
Ne sit ancille tibi amor pudori 4
Septimi gades aditure mecum 6
Vlla si iuris tibi peierati 8
Rectius viues licini neq; altum 10
Ocium diuos rogat in patenti 16
Marcijs celebs quid agam calendis 8.li.3.
Mercuri nam te docilis magistro 11
Herculis ritu modo dictus o plebs 14
Faune nympharum fugientum amator 18
Non vides quanto moueas periclo 20

Montium custos nemorumq; virgo 22
Impios parre recinentis omen 27
Pindarum quisquis studet emulari 2.li.4.
Diue puem proles niobea magne 6
Est mihi nouum superantis annum 11
Phœbe siluarumq; potens diana .car.seculare

☞ Tertium dicolon distrophon. Primus versus est choriambicus gliconicus trimeter Constans spondeo choriambo & pirrichio hoc modo.

Sponde⁹.	1		
Choriã.		2	
pirrichius			3
	Sic te	diua potens	cipri

(Ita secundũ cristho.scãditur. Sed vt placet. Ant.& Acr. Constat ex spondeo & duobus dactilis ita: Sic te: diua potens cipri. Et vtrumq; bene)
Sequens est asclepiadeus. Sic fratres helene lucida sydera
(Cui primi generis figura correspondet.)
Scripsit hoc metro duodecim odas.

Sic te diua potens cipri 3
Cum tua lidia telephi 13
Mater sæua cupidinum 19.
Et thure & fidibus iuuat 36
Donec gratus eram tibi 9.li.3.
Vxor pauperis ibici .15.
Quantum deest ab inacho 19.
Intactis opulentior 24
Quo me bache rapis tui 25
Festo quid potius die 28
Intermissa venus diui i.li.4
Quem tu melpomene semel iii.

☞ Quartum dicolon distrophon. Primus versus est Dactilicus Archilochius Tetrameter Constans tetrametro buccolico & tribus trocheis hoc modo.

Dactilus.	1	2		4			
Spõdeus.			3				
Trocheus					5	6	7
	Soluitur	acris hi	ems gra	ta vice	veris	et fa	uoni

Sequens item archilochius Constans ex penthememeri Iambica & tribus trocheis hoc modo.

Iambus.	1	2				
Penthime.			pen			
Troche⁹.				3	4	5
	Trahunt	q; sic	cas	machi	ne ca	rinas

Fit tamen hic versus ex spondeo & iãbo in primis duobus locis frequentius
Scripsit hoc metro ac modo dumtaxat hanc oden.

Soluitur acris.&c.vt supra: & est q̃rta.

☞ Quintum tricolon tetrastrophon Primi duo versus sunt asclepiadei hoc modo

Quis mul/ta gracilis/te puer in/rosa
(Et huic primi generis figura correspondet)
Tertius pherecracius constans

Spondeus	1		3
Dactilo		2	
	Grato	pirra sub	Antro

Quart⁹ gliconicus/cui fla/uam religas comã
(Et ei figura circa tertium genus posita respondet).
Scripsit hoc metro septem odas

Quis multa gracilis te puer in rosa 5
O nauis referent in mare te noui 14
Dianam tenere dicite virgines 21
Vitat himuleo me similis cloe. 23
Quid fles asterie quem tibi candidi 7.li.3
O fons blandusie splendidior vitro 13.
Audiuere lyce dij mea vota dij 13.li.4.

☞ Sextum dicolon distrophon. Tres primi versus sũt asclepiadei hoc modo

Scribe /risuario/fortis & hos/tium
(Et figuram habent primi generis)
Quartus est glonicus hoc modo.
Miles/te duce ges/serit
(Et similis est primo versui tertii generis
Scripsit autem hoc metro odas nouem.

Scriberis vario fortis & hostium 6
Pastor cum traheret per freta nauibus 15
Quis desiderio sit pudor aut modus 24
Albi ne doleas plus nimio memor. 33.
Nolis longa fere bella numantie 12.li.2
Extremum thanaim si biberes lyce. 10.li.3.
Inclusam danaen turris ahenea 16
Diuis orte bonis optime romule. 5.li.4.
Iam veris comites que mari temperant 12

☞ Septimum dicolon distrophon Primus versus est heroicus hoc modo

Sponde⁹:	1		3			6
Dactilus.		2		4	5	
	Lauda	buntali	i cla	ram rhodõ	aut miti	lenẽ

Alias autem aliter conficitur vt est cõmuniores in figura sequenti compositõnes dicas, videre

Sponde⁹:	1	2	3	4		6
Dactilus.	1	2	3	4	5	
Trocheus						6

Secundus (huius generis) dactilicus est Alemanicus Tetrameter Acathalecticus quatuor enimpedes heroici habet siue dactilos omnes siue spondeus siue mixtos frequentissime tamen in tertio pede dactilum hoc modo

Dactilus:	1	2	3	
Sponde⁹.				4
	Aut ephe	siũ bima	risue cho	rinthi

Scribit hoc metro quatuor odas.

Laudabunt alij claram rhodon aut mytilenē
Albus vt obscuro detergit nubila celo 8
Te maris & terre numeroq; carētis arene .28.
Quid tibi vis mlr nigris dignissima barris
12. Epodon

☞ Octauum dicolon distrophon Primus versus est choriambicus monometer aristophanius cōstans choriambo & amphibracho siue bacchio hoc modo.

Choriambus.	1	
Bacchius		2
	Lidia dic	per omnes

Sequens est Choriambicus Trimeter Saphicus constans epitrito secundo duobus choriambis & amphibracho siue bacchio hoc modo.

Epitritus	1			
Choriambus.		2	3	
Bacchius				4
	Te deos o	rosibarim	cur properes	amando

Scribit hoc metro dumtaxat hanc oden
Lydia dic per omnes. &c. 8

☞ Nonum tricolon Tetrastrophon primi duo versus dactilici sunt alcaici Trimetri Cathalectici Constant em̄ penthimemeri iambica & duobus dactilis hoc modo

Iambus.	1	2			
Penthemeris.			pen		
Dactilus.				3	4
	Vides	vt al	ta	stet niue	candidum

Terti⁹ ē iambic⁹ archiloch i⁹ dimeter ypercathalecticus si quidem in primo pede recipit iambum vel spondeum / In secundo Iambum dumtaxat. In tertio Iambum vel Spondeum. In quarto Iambum vel pirrichium: Deinde super est sillaba hoc modo.

Sponde⁹.	1		3		
Iambus		2		4	
Cesura:					5
	Silue	labo	rantes	gelu	q;

Quartus versus est dactilus alemanicus Tetrameter de quo paulo ante diximus / recipitq; in tertio pede frequentissime trocheum hoc modo.

Dactilus:	1	2		
Trocheus.			3	4
	Flumina	consiste	rint a	cuto

Scribit hoc metro septem & triginta odas.

Vides vt alta stet niue candidum 9
O matre pulchra filia pulchrior 16
Velox amenum sepe lucretilem 17
Musis amicus tristitiam & metus 26
Natis in vsum leticie scyphis 27
Icci beatis nunc arabum inuides 29
Quid dedicatum poscit appollinem 31
Parcus deorum cultor & infrequens 34
O diue gratum que regis ancium 35
Nunc est bibendum nunc pede libero 37.
Motum ex metello consule ciuicum 1.li.2.
Equam memento rebus in arduis 3
Nondum subacta ferre iugum valet. 5
O sepe mecum tempus in vltimum 7.
Non semper imbres nubibus hispidos 9
Quid bellicosus cantaber & scythes 11
Ilie & nefasto te posuit die 13
Eheu fugaces posthume posthume 14
Iam pauca aratro iugera regie 15
Cur me querelis examinas tuis 17
Bachum in remotis carmina rupibus 19
Non vsitata nec tenui ferar 20
Odi prophanum vulgus & arcto 1.li.3.
Angustam amice pauperiem pati 2
Iustum & tenacem propositi virum 3
Descende celo & dic age tibia 4
Celo tonantem credidimus iouem 5
Delicta maiorum immeritus lues 6
Aeli vetusto nobilis a lamo 17
O nata mecum consule manlio 21
Celo supinas si tuleris manus 23
Vixi puellis nuper idoneus 26
Tirrhena regum progenies tibi 29
Qualem ministrum fulminis alitem 4.li.4
Ne forte credas interitura que 9.
Que cura patrum queue quiricium 14
Phoebus volentem prelia me loqui 15.

☞ Decimum monocolon. Est versus choriambicus penthameter alcaicus cōstans spondeo tribus choriambis & pirrichio hoc modo.

Spōdeus	1	2			
Choriambus.					
pirrichius				3	4
	Tu ne	quesieris	scire nefas	quē mihi quē tibi.	

Scribit hoc metro tres odas

Tu ne q̄sieris scire nefas quē mihi quē tibi. 11.
Nullam vare sacra vite prius seueris arborē. 18
O crudelis adhuc & veneris munerib⁹ potēs (10. li. 4.

☞ Vndecimum dicolon distrophon primus versus est dimeter iambicus archilochius acathalecticus Constat enim amphibracho qui metrū facit & duobus iambis siue altero spondeo hoc modo.

Amphi brachus: Iambus

1		
	2	3

Nō ebur neq̄ au reum

Sequens trimeter Iambicus Hipponactius Cathalecti-cus Habet enim quinq̄ iambos & sillabam hoc modo

Iambus. Syllaba.

1	2	3	4	5	
					6

Mea reni det in domo lacu nar

Recipit tamen imparibus sedibus etiam spondeum Scri-psit hoc metro dumtaxat hanc oden.

Non ebur neq̄ aureum: est.18.li.secūdi.

Duodecimum Monocolon Versus est Ionicus saphic⁹ a minori trimeter acathalecticus hoc est tribus ionicis a minori constans hoc modo.

Ionicus minor.

1	2	3

Miserarum est neq̄ amori dare ludū

Scripsit hoc metro tantum hanc oden. et ē.12.li.tertii

Tertiumdecimū distrophon dicolon primus versus est heroicus hoc modo.

Diffu /gereni /ves rede /unt iā /gramia cāpis.

(Huius figura posita est supra in septimo genere) Seq̄ns est dactilicus archilochius dimeter cathalecticus hoc est constans duobus dactilis & sillaba hoc modo.

Dactilus. Syllaba.

1	2	
		3

Arbori busq̄ co me

Scripsit hoc metro tantum hanc oden.

Diffugere.&c. est.7.li.q̄rti

Quartumdecimum dicolon distrophon Primus versus est iambicus hipponactius trimeter acathalectic⁹ constans sex iambis recipiensq̄ etiā spondeum impari-bus sedibus hoc modo.

Ibis. libur. nis in ter al. ta na. uium.

Sequens est iambicus archilochius dimeter acathalecti-cus constans quatuor iambis admixto interim impari-bus sedibus spondeo hoc modo.

Ami ce pro pugna cula

Scripsit hoc metro odas decem

Ibis liburnis inter alta nauium .i.epodon
Beatus ille qui procul negocijs 2
Parentis olim si quis impia manu 3
Lupis & agnis quanta sortito obtigit 4
At o deorum quicquid in celo regis 5
Quid in merentes hospites vexas canis 6
Quoquo scelesti ruitis aut cur dextris 7
Rogare longo putidam te seculo 8
Quando repostum cecubum ad festas 9
Mala soluta nauis exit alite. 10

Quintumdecimū dicolon distrophon Primus ver-sus est iambicus hipponactius trimeter acathalecticus de quo paulo ante diximus (in quarto genere) hoc mō

Pecti / nihil / me si /cut an /tea / iuuat.

Secundus est saphicus constans penthimemeri heroica & dimetro iambico hoc modo.

1	2					
		pen				
			3	4	5	6

Dactilus Penthemeris. Iambus.

Scribere versicu los amo reper cussū grauí

Scribit hoc metro dumtaxat hanc oden:

Pecti nihil me sicut antea iuuat 12 Epodon

Sextumdecimum dicolon distrophon. Primus versus est heroicus hoc modo.

Horrida /tēpes /tas ce /lū & cō / traxit &c. imbres.

Sequens est archilochius constans dimetro iambico a-cathalectico & penthimemeri heroica hoc modo.

1	2	3	4		
				5	6
					pen

Iambus Dactilus: Penthemeris.

Niues q̄ de ducūt iouē Nūc mare nūc siluę

Scribit hoc metro tantum hanc oden

Horrida tempestas &c. est 13 Epodon

Decimumseptimum dicolon distrophon Primus versus est heroicus hoc modo.

Mollis in. ertia. cū tañ. tā dif. fuderit imis

Secundus iambicus Archilochius dimeter acathalecti-cus de quo supra dictum est hoc modo.

Obli/ uio mem sen /sibus

Scribit hoc metro duas odas

Mollis inertia.&c. est 14 Epodō.

Nox erat & celo fulg ebat.&c. 15.Epodon.

Duodeuigesimum dicolon distrophon Primus versus est heroicus hoc modo.

Altera /iam bel /lis teri /tur /ci /uilibus ętas

Alter iambicus Hipponactius Trimeter Acathalectic⁹ de quo supra dictum est.

Suis /& ip /sa ro /ma vi /ribus /ruit

Scribit hoc metro hāc oden dūtaxat. & est.16.epodō

Vndeuigesimū Monocolon Versus est Iambicus Hip-ponacti⁹ Trimeter Acathalectic⁹ q̄lis superior hoc mō:

Iam ef /fica /cido /manus /scien /cie

Hāc tātumodo oden hoc carmine scripsit.et ē.17.Epodō

Habes igitur (Verba Nicolai peroti) Mi frater omnia metrorū genera q̄bus horatius flaccus vsus est modis.

Finiunt Carmina Metrorum

Argumentum Prime odes

PRima ode ad Mecœnatem loquitur. quandoquidem huius hominis auxilio sustentatus fuit cœteri quoq3 poetę. Idcirco Virgil'. in primo. g. ipm mœcenatē inuocat / & decus suū appellat. cū ait. Tuq3 ades inceptū vna decurre laborem O dec' o fame merito pars maxima nostre Mœcenas pelagoq3 volans da vela patenti. Summarium plenius patet in ver. Sunt quos curriculo.

Prima ode ad Mece.

p. n. a b in lucem generare. c

 Ecœnas atauis edite regibus

a MECOENAS atauis. Beniuolentiā captat ipm mecœnatē a generis vetustate laudando. Sic Virgil'. Dardanide duri.' itē nate dea nā te maiorib' irep altū. Auspiciis manifesta fides: sic cōtra vituperauit vt bellū etiā p cede boū stratisq3 iuuēcis laomedontiadę preterea magna Auxesi vsus est qui dixerit atauis regibus. Nō eni solū nobilitatē. verū etiā vetustatē in nobilitate laudauit preclarū enim munus fortune est nasci ex rege: sed preclarius ex eo rege cuius quoq3 maiores regnauerint. Eritq3 ordo o mecœnas edite atauis regibus.

b ATAVIS. In agnationis gradib' ascēsus descēsusq3 est Ascēdit aūt hoc pacto. vt q tegenuerit patrē appelles. Deinde est auus ab euo noiatus. qa pre antiqor est. post Auū pauus. q. ppe auū, inde abauus: qa sit iā procul ab ipso auo postremo est atauus & tritauus. post tritauū maiores dicimus. Eadē erit rō in descensu primo fili' inde nepos. q. natus post. Deide sequunt p nepos abnepos &.c. Ex laterib' hēmus patruū pris fratrē. & auūculū mris fratrē. Qui aūt aui frater sit magn' patruus dicit (q auię magnus auūculus.

c EDITE. est eni Edo ex e et do. E aliqn in cōpositione auget. vt eluceo idest valde luceo. aliqn vim habet prepositionis extra. vt emitto extra mitto.

d O & PRESIDIVM. bene presidiū. Nā illū ex periculis Mecoenas eripuit quod iratū Octauianū sibi placauit & ex insenso amicū reddidit. q ab exilio in ciuitatē reduxit.
e PRESIDIVM. q pro vtilitate et salute alicui auxilii ponit
f DECVS aūt ornamentū & gloriam exprimit. & pro priē circa honorifica.
g SVNT quos. Ostēdit homines ipsos vel glorie: vel lucri causa diuersa exercere ministeria. Aliqui eni currendi studio oblectant aliqui fungi gaudent magistratibus & imperiis. Quidā agricultura Quidā nauali cōmertio gaudet. Aliqui vero ocio ac genio dediti Multos castra iuuāt. Venatio quosdā. Se aūt inter deos relatū iri si lyricis vatibus annumeretur.
h CVRRICVLO. diminutiuū est a curru vt festus pompeius docet. itē pro cursu & loco seu stadio in quo currendi certamen exercet Nonnunq̄ pro curru vt hic.
i PVLVEREM. puluis erat apud antiquos & puluer. sed ab eo q est puluis genitiuus erit huius puluis. a puluer aūt pulueris: sed deinde in vsu est puluis in rectis tantū. puluer etiā in obliquis
k OLIMPICVM puluerem. hoc ait q in olimpia que in pisea regione est. olimpicorū ludorum certamen semp agitabat. Sed hoc Solinus declarat aptius. scribit n: q olimpicū hercules certamen in honorē ataui materni pelopis edidet at sed intermissū Iphitus eleus filius eius instaurauit. Herodotus vero li. viii. scribit olimpicū certamen gymnicū atq̄ equestre fuisse premiūq̄ propositū. Oleaginam coronā q donarent. nō ei pecunia rū certamen agitabat sed virtutis
l METAq̄ euitata. Bene euitata. Nā declinata arte opus erat Ne curuus ad metā offenderetur.
m PALMA. Arbor est cuius lignū oneri suppositū: nūq̄ deorsum cedit. sed aduersus pōdus resurgit. Propterea inquit plutarch q in certaminibus palmā signū esse victorie. q̄m huiusmodi lignū neq̄ vrgentibus neq̄ premētibus cedat hec & plura Hellius lib. iii. capitulo sexto.
n HVNC si mobi. Sēsus. Si q̄s ad maximas honores a quiritibus tolleretur. nunq̄ pfecto regiis opibus dimoueret vt nauigaret. Est aūt ordo. Si turba mobi. quiritiū certat hunc tollere tergeminis honoribus nunq̄ attalicis conditionibus dimoueas vt trabe cypria nauta pauidus secet myrtoum mare.
o TERGEMINIS. tris greci pro valde posuerūt. Sic plau. Non fur sed trifur. i. maximus fur. vel trigeminis. q. a tribus ordinibus. s. senatorio equestri & plebeo illatos. vel dixit tergeminis propter tres maiores magistratus preturā consulatū & dicturam
p ILLVM si proprio. Sensus. Si quis inquit Agricultura oblectaret & triticū seruauerit nūq̄ regiis opibus dimoueretur ad nauigandū gratia questus. Ordo est. Illū gaudentē sarculo findere patrios agros si condidit in proprio horreo quicquid verritur de lybicis areis. Vides itaq̄ Hyberbaton longiorem. i. trascensionem in componendis verbis.
q HORREO apud āntiquos dicta est horrea. q. horridea quia illud āt quissimū genus frugū fuerit. vt etiā appet apd home. Alii horrea. q. horrida propter asperitatē aristarū q̄m prisci fruges in suis spicis cū aristis ingranariis conderent.
r QVICQVID de lybi que regio aprime fertilis est. Est aūt denominata lybia ab epaphi filia & busiridis matre: Ea autē pars que lybico adiacet Cyrena dicitur.
s VERRITVR. Itē a verto verro deducit. q aliqn̄ significat traho. Virgil. Quippe ferāt rapidi secū: verrantq̄ p auras. Aliqn̄ idem est q verto. Idē. Adnixi torquent spumas & cerula verrūt Aequora Nōnunq̄ capitur pro mūdo: quod trahēdo sordes mūdentur Iuuenalis verre pauimentū nitidas ostende colūbas. Itē ab hoc fit verriculū rete piscatorum
t AREA. locus purgatus coequatusq̄: cylindro consolidatus vbi frumentum ponitur. Dicta ab ariditate.
u ATTALICIS condi. Attalus pergami rex ditissimus. Et cū sine liberis discederet populū romanū ex testamento heredē reliq̄t hinc oīa magnifica & splendida attalica dicta sunt. ppercius. Nec sic i attalico morsi mea nixa toro:
x CONDICIONIBVS. A cōdo conditio dicitur: qn̄ scribitur sine c que est dispositio quedā & veluti sors fortunarū temporū: rerum. Cicero o miserā conditionē administrandi cōsolatus. Significat etiā oblatam potestatē aliquid eligendi dicimusq̄ offero cōditionem. fero cōditionē et apud Therentiū Amatores chrisidis tulerūt mulieri cōditionem. i. si vellet eis morem gerere se preciū daturos illa vero accepit conditionem. i: pactioni consensit.
y TRABE. cypria per metonimiā vt sit id quod continet: pro eo quod continet. Cypria pro quacunq̄ naui: spēm pro genere posuit vel quia in ea insula validiores fabricarentur naues.
z MYRTOVM mare. id iacet inter cretam & argiam. Articaq̄ habet latitudinē maximā in quo sunt insule Cythera. Caluaria & que Aegniam cingunt: & salaminem. Et ex cycladibus plereq̄. q vero contiguū est iam Aegeū existit hec ex stra. li. iii.
a LVCTANTEM icar. Sensus est quod mercator dum metuit tempestatis periculū: laudat rusticam vitam Ast vbi euaserit naues reficit periculi oblitus ne pauperiem patiatur: pro quod ostendit quēq̄ operari artē q̄ norit: nec posse ab illa diduci & seperari. h. d.
b ICARIIS fluc Est aūt ycariū mare ab icaro dedali filio quod in id deciderit denominatū. Est aūt hoc mare inter cretā & sicilīā.
c APHRICŪ. Ab occasu brumali aphricus est qui & libs nominat a grecis & humidus est. Auctor. Pli. li. ii.
d MOX refi. ra. Ostendit innatā huic homini cupiditatē nauigandi. Esset eni cupidus si nulla admonitus tēpestate enauigaret. cū nauigatio ipsa periculosa sit: Cupidior cū admonitus tn̄ paratis nauibus enauigaret. Sed tunc cupidissimus qui ab ea tēpestate proxima admonitus & nullo tunc instructo nauigio: tn̄ parat quassatū reficere: sed q infinitā cupiditatē ostendit reficit non nauē in qua minus periculum versatur sed ratem in discrimine plenam
e RATES. ligna colligata que per aquā agunt quo voca

repetendū est o propter maiorē vehementiam
O & presidium & dulce decus meum;
i. cursu
Sunt quos curriculo puluere olympicū
i. delectat currendi terminus
Collegisse iuuat: metaq̄ feruidis
declinata i. nobilis
Euitata rotis palmaq̄ nobilis
exponitur nam tā domini sunt terrarū
Terrarum dominos; euehit ad deos
aliquem alios nobiliū i. romanorū
Hunc si mobiliū turba quiritium
suffragiis studet elevare magistratibus
nititur o i. valde geminatis
Certat tergeminis tollere honoribus
iuuat reseruauerit granario
Illum si proprio condidit horreo
specie pro i. verrendo colligitur genere
Quicquid de libicis verritur areis
i. colere rali instrumento
Gaudentem patrios findere sarculo
i. magnis pactionibus
Agros: attalicis conditōnibus
i. naui
Nunq̄ dimoueas vt trabe cypria
secturū
Myrtoum pauidus nauta secet mare
i. pugnantem i. ventos spēm pro genere
Luctantem icariis fluctibus aphricum
timens
Mercator metuens otium. oppidi
statim restaurat
Laudat rura sui: mox reficit rates

bulo interdũ naues significant:hec Festus Naue vero prim⁹ in græciã ex egypto Danaus aduexit ante iatib⁹ nauigabatur in ṽetis in mari rubro ab rege erithra plura etiã Plinius (li.vii.
f INDOCILIS.is dicit̃ qui nil discere potest. In doctus vero qui non dum didicit & tñ discere valet.
g PAVPERIEM dicũt in iure ciuili pauperiẽ damnum ab aliena quadrupede nobis in agro illatũ:quoniam ex illo pauperiores efficimur
h EST qui nec. Sẽsus. Est aliquis inquit nõ spernens optimi vini pocula. Nec spernens demere parte de die solido. Nunc sub vmbra arborum iacens nũc apud fontes & flumina.
i POCVLA.a potãdo vasa sũt quibus bibimus. Sed & quod bibim⁹ poculũ appellam⁹ Vir. pocula q; inuentis acheloia miscuit vuis
k MASSICI. Massic⁹ eñi cãpanie mõs est. vbi optia vina pducebant
l DE die solido. Denotat per diẽ solidũ qui pfestus dicit̃ qui nulla in parte vacat:sed totis negociis impẽdendus est. Iste igit̃ non dubitet de huiuscemodi die partem vacuã & ociosam relinquere & in ea cessare Sit deniq; sententia. q̃ nõ solum in diebus festi cessat & voluptati indulget. Sed etiam parte profestorũ ita cõsumit. Erant apud antiquos dies festi. pfesti. et intercisi. Festi autẽ dies in quibus neq; publicũ neq; priuatum negocium agere licebat. Profesti vero toti itegriq; negociis dantur:hos nũc poeta solidos apellat. Intercisi per quos mane & vesperi est nefas medio tempore inter hostiã cæsam & exta proiecta. fas videlicet pretorem fari tria verba. Do dico. Addico.
m NEC spernit. Liptote est figura cũ minus dicimus et plus intelligimus Sic virgili⁹ munera nec sperno .i cupide accipio. Dicimus autem sperno spernis. & aspernor aspernaris.
n VIRIDI. A vigore dicit̃. vnde dicimus virides plantas que nondũ arruerũt & in vigore suo sunt:eum etiã colorem quoniã in illis herbaceus color est. vnde Vir. Iam senior sed cruda deo viridisq; senectus.
o ARBVTO. Est ãt hec arbor notissima folia simillima fragis producit semper frondescit. & quãuis apud nos nõ inuenitur multũ alta. tamen quinquaginta cubitorũ in arabia inueniri. Auctor est Iuba.
p STRATVS membra. per. ss. que est cum datur toti homini quod est in parte hominis. Deidea pars in accusatio ponitur. vt vidimus Pompeium abscisum caput virg. Tristior & lachrimis oculos suffusa nitentes. Stratus. Sternere proprie est de statu proiicere et. q. in terrã extendere Virgil. Sternit̃ infœlix acron. Hinc prosternere q̃ aliquãdo idem est q̃. vincere profligare Salu. prostratisq; militibus fugæ se dedit. Sternax quoq; equus dicitur qui deiicit sessorem in terram. Virg. Et sternacis equi. Et stratum dicimus cõplanatum atq; compositũ. vnde stratũ mare dicimus Virgil. Et omne tibi stratum silet equor.
q AQVA. a qua omnia sunt secundũ Taletẽ. vñ Virg. Oceanumq; patrẽ rerum nymphasq; sorores vel ab equalitate:quoniã nisi externa vi impellit̃ equalis semper maneat.
r LENE. in tactu proprie dicimus lene cuius contrarium est asperum demulcet lene asperum ledit:sed per translationem in gustu quod suaue est lene appellatur.
s CAPVT. quia omnes sensus capiat. sed omis origo & principium cuiusc unq; rei caput dicitur.
t MVLTOS castra. Sẽsus est multos inquit delectat mili-

quassas nõ discere potes paupertatem
f g
Quassas indocilis pauperiem pati
aliquis antiqui vini
h i cõuiuis k
Est qui nec veteris pocula massici
.i. integro
l
Nec partem solido demere de die
m n arbore o
Spernit: nũc viridi membra sub arbuto
i. membra strata hõs .i. fontẽ q: erant dys sacrati
p q r s
Stratus: nunc ad aquæ lene caput sacre
t v delectant x
Multos castra iuuant & lituo tube
supra lituo .s. milites iuuant
y
Permixtus sonitus:bellaq; matribus
maledicta pdurat .i. aere
z a
Detestata. manet sub ioue frigido
b delicate vxoris .i. oblitus
Venator tenere coniugis immemor
q: .i. canibus c
Seu visa est catulis cerua fidelibus
captus rotundas species p genere.
d e
Seu rupit teretes marsus aper plagas
f doctorũ g ff .i. hoim
h g i
Me doctarum hedere premia frontium

tia Clangorq; tubarum:
u CASTRA. Vbicunq; milites ad bellũ congregati manent castra sunt. vnde & dixit Virgi. Nos castra mouemus q̃m in illis milites essent. Sunt aũt dicta castra. .q. casta vel castrata. qa ppter seueritatẽ priscę militaris discipling omnis in illis libido castrata esset. vñ castramentari castra ponere.
x LITVO tube. æneã tubã pyseus tyrrhenus inuenit auctore. Pli. li. vii. Inter lituũ & tubã hoc distare inuenit. Nam lituus equitũ est in curuus. Tuba vero peditũ est & directa. Oui. Nõ tuba directi non eris cornua flexi.
y BELLAQVE matribus detestata. Bñ detestata oẽs bella detestant̃ presertim matres & quia sunt imbecillioris sexus:quia vehementer timẽt filiis. Vir. vota metu duplicãt
z DETESTATA. parti(matres cipiũ deponentis passiue positum vt multa alia videmus testari testimoniũ perhibere. Obtestari vehementer rogare Detestari nostro testimonio rem abominari.
a MANET. sub ioue. Nec in hoc loco oblitus est oratorii noster poeta. Itaq; vt ostendat quãta sit in venatore cupiditas venãdi demonstrat et quibus voluptatibus priuari patiatur: & que incommoda vltro subeat. Nã in saltibus pernoctans relinquit vxorẽ: & eã quidem teneram & iuuenculam: cũ qua molliter cubare poterat:et tollerat nocturna frigora. tollerat labores cum feras (vt sunt cerui) insectetur:tollerat pericula cũ sepe seuioribus congrediatur. vt apros videmus.
b VENATOR immemor & c. Exclamatio ex contrariis cum tã ta sit venandi cupiditas vt nõ solũ venationem preponat innate voluptati coniugii presertim cum vxor tenera sit. idcirco amabilior sed etiã obliuiscatur illius. Magnum igit̃ est vt studio venandi quod non ita naturale est omittat voluptatẽ coniugii ipsa natura homini insitã. Sed maius cũ vxor tenera sit. Maximum autem si ita omittat vt etiam obliuiscatur.
c FIDELIBVS catulis. hoc ait:quia vt refert Pli. lib. viii fidelissimi ante omnia animalia homini canes sunt. Valeri⁹ li. ix. de custodia vite scribit. q̃ masinissa rex parum fidei in pectorib⁹ hoĩm reponẽs salutẽ suã custodia canũ vallauit
d MARSVS aper. Marsi autẽ populi sũt a marsia circes filia denomiati. a qua didicerunt serpentũ morsus mederi.
e PLAGAS. Plage proprie funes dicunt̃ quibus retia tendũtur circa imã et summã partẽ vt docet Serui⁹ li. iiii. Aen.
f ME Docta. Sensus. Poeta superius diuersos diuersis studiis oblectari ostendit:se vero inquit immortalẽ fore carminibus:secerniq; populo:& gloriam cõsequi secessu. & musica si euterpe polymniaq; fauebunt. At si mecenas inter lyricos eum vates inseret:ad celum fama tolletur.
g PREMIA hede. Per hederas carmina intelligit quib⁹ quidem corona acquiritur. Nam illis poete coronabantur Vir. in buco. Pastores hedera crescentem ornate poetam. Et Plinius scribit poetas coronari hedera habenti croceum semen eam greci Dyonisio consecrarunt vt scribit Diodor⁹ Cur autem poete hedera coronantur ita accipe:quia hedera bacho consecrata est. & quia bachus poetis preest: idcirco poete illa coronantur. Ouidius. li. iii. fast. ait Cur hedera cincta est: hedera gratissima bacho.
h HEDERA. vt festus inquit hedera dicta est quod here atque in tutela liberi putatur esse: quia vt ille iuuenis semp: ita hec virens.
i FRONTIVM. Frons dicitur quod oculis perforata sit

k DIIS mis. Non per arragantiam dicit se diis admisceri. sed tantam se inde capere leticiã vt se deum putet. Ceterum recte dicimus poetas diis admisceri. quia diuinos honores nonulli assecuti sunt: vt delino & amphione memorant. Ouidi. Est deus in nobis sũt & cõmertia celi.

l ME geli. per nemus autẽ & nymphas: et satyros: indicat poetas frequentiam hominũ refugere: & solitudine delectari. Hora. li. ii. epistola ad Augustum. scriptorũ chorus omnis amat nemus & fugit vrbem. Oui. Carmina secessũ scribentis & otia querunt. Iuuenalis. cũ desertis aganippes vallibus esuriens migraret in atria clio.

m NEMVS. Nemora voluptatis causa comparata sunt & plena amenitatis. A Nemore nemorale dicitũ quod nemoris est vt Nemoralis vmbra: Nemorale frigus.

n NyMPHARVM. Nymphas aliquado pro musis accipimus vt hic. Virg. Nymphe noster amor libetrides aliquando pro sponsa accipitur. Oui. Grata ferũt nymphe pro saluis dona maritis. & nymphus seu nymphius pro sponsus A quo paranymphus dictus qui preest nuptiis celebrandis

o SATYRIS. Satyrus aial est quod teste solino de vltimis libye partibus de hominibus nihil aliud prefert quam figuram. Diodorus scribit li. i. & v. Satyrorum risu ac ioco musarũq; choro Dionisiũ oblectatũ itaq; secũ dixiesse quo

p CHORI. Chorus multitudo in sacris collecta (cũq; iret et a corona deducit. eo quod initio in modũ corone circum aras starent & ita psallerent.

q SI neq; tibias. sensus est: si mihi lyricos versus scribentĩ fauebunt euterpe: atq; polymnia. Nunc tibiis nunc barbato personantes: non denegantes mihi studium caut' sui. TIBIAS Tibie primo ex gruũ tibiis: a qbus nomẽ habent: tũ ex arũdinibus facte. vñ tibialis calamus dictus est.

r EVTERPE: id muse nomen: & delectans vel iucũda interpretatũ ꝓpter voluptatẽ. s. que ab audientibus ex honesti eruditione percipitũ

s POLyMNIA. dicitũ a poly qꝫ est multũ et hymnos laus: polymnia ergo. q. multe laudis.

t LESEOVM barbatõ. lesbos vt Mela scribit: Insula itroade vbi mutilene vrbs. ex q oriũdi Sapho & alcoe' lyrici vates ꝓpter alcoũ ergo lesboũ barbatõ ait poeta. Sic infra age dic latinũ barbite carmẽ:

v BARBATON. Nõ a barbaro deducitũ. licet barbarũ hoc est peregrinũ vocabulum sit. Significat aũt maiorẽ lyrã: organo similẽ sono. Quidã latiorẽ lyre partẽ existimãt: & tã femínino generẽ qꝫ neutro reperitũ. Oui. Nõ facit ad lachri

x SVBlimi. ꝓuerbiũ est: vt q sꝫ se (mas barbatos vlla meas licem se putet capite cẽlum tangere dicat. Vulgo autẽ dicunt Si hoc assequar digito cẽlum tangã. Sed altius intelligam' hoc esse dictũ. vt exprimeret quid sit poeta. Nam cum platonici & Arestotilici poetam & infra deum: & supra hominem esse velint: hoc nunc voluit exprimere cum dicit qꝫ ita se a terra tollet vt nõ penitret quidẽ cẽlum. sedtamen tangat.

(socios facit — q: erant & tũ inferi — ab amenitate nõ — a frigore)
Dijs miscẽt superis: me gelidum nemus
(musarũ — .i. saltantes — animalibus teli — bipedib)
Nympharumq; leues cum satyris chori
(segregaut — vulgo — .i. versus)
Secernunt ppl'o: si neq; tibias
(p.n. muse — compñmit — p.n. muse)
Euterpe cohibet: neq; polymnia
(egregium carmen)
Lesboum refugit tendere barbiton.
(horatium — .i. poetis — mecens)
Qd' si me lyricis vatibus inseris
(tangam — capite — celum)
Sublimi feriam vertice sydera.

Argumentum Secunde odes

Tradunt hystorie. quod interfecto Iulio Cæsare a Cassio & Bruto niuis multum & grandinis ita quem misisse terris. terruisseq; vrbem tactis de cẽlo templis. Terruisse etiam gentes ne seculi pyrrhe diluuium rediret. Tyberim quoq; maxime exundasse in cesaris videlicet vltionem. Que prodigia omnia portendisse ciuilia bella: que Augustus in Cẽsaris percussores egit. poeta ostendit. Itaq; cum dij omnes irati essent: nullum poterat populus ruenti imperio inuocare. Non etiam sancte virgines Vestam exorare. Ipse demum apollinem inuocat et Venerem: ac Martem: ad expiandum tollendumq; cẽdis scelus. Inde Augustum quem Mercurium esse vult vt deum ostendat orat vt patiatur se solũ vocari Cæsaris vltor: & serus in celum redeat. vt diutius romano populo lætus intersit ametq; dici pater & princeps Nec sinat Medos & Parthos inultos esse. per quod innuit debere eum romano imperio bellis ciuilibus totiens afflicto succurrere: & in hostes conuerti potius quam in suos. hoc dicit.

Ode secunda in Caeseris et Augusti laudem

q: diu durarũt (a) — b — d: et deo:ũ ira puenerit

I IAm satis terris niuis atq; dire

iupiter — c

Grandinis misit pater: & rubente

a IAM satis. Pathetica oratio & statim a principio cõmouet commiserationem: a diuturnitate temporis. Vehementer eni mouemur cum quempiam in miseria fuisse intelligimus. Et primo pathos. A materia cum dicit Niuis atq; grandinis. Et dicitur pathetica oratio continens commiserationem.

b NIVIS. Nix grando. & pruina ita differunt. Nix gignitur ex vapore frigido & humido in medio aeris: humore mollius coacto. Grando secundum Arestotelẽ stilla pluuie frigiditatis vẽtiq; vigore in aerȩ congelata. & grandine cõgelato firmius igne gignit' Pruina gignitur ex rore gelido q. perurina q: fruges & virgulta perurat. per hyemem niues cadunt/grandines aliis temporibus & multo celerius quam niues resoluuntur Non auersante frigore. Rores neq; gelu sunt neq; ardoribus. neq; ventis: nec nisi serena nocte. A niue Niueum dicimus candidum & Niualem vt Niualis aqua & Niuosum in quo sunt frequentes niues. Niuem q. nouã dictam nonulli opinantur. A pruina pruinosa loca dicimus in quibus frequentes sunt pruine. A Rore rosidus deducitur hoc est rore perfusus. Vnde rosida mala dicimus que matutino rore humecta sint. Virgil'. Sepibus in nostris paruam te rosida mala. Dux ego vester eram vidi cum matre legentem & Roro verbum q: est humorem instar roris demitto. a quo Irroro aspergo.

c RVBENTE dextra. Ad ruborem splendorẽq; fulminis retulit. Acron scribit quod manubie albe & nigre esse dicũtur. Iouis rubea & sauguinea. Manubiȩ autẽ vt Seruius scribit li. i. æn. iactus fulminũ dici: quãuis alias Manubie quod manu capiantur ab hostibus. Est eni præda ab hostibus capta quamuis aliqui prædam & manubias ita distinguant vt præda sint ipsa corpora rerum: que capta sunt Manubiȩ vero pecunia: que ex venditione præde percepta est.

templa q cũ publica sũt publicũ molũ portẽ dunt
d
Dextera sacras iaculatus arces
c romanã.
Terruit vrbem
q. omnes populos
f g molestum
Terruit gentes graue ne rediret
tempus p.n. diluuiũ i interitũ humani generis q conque/sta est
h i l k
Sæculum pyrrhe noua monstra queste
p.n.dei compulit.
m n
Omne quum protheus pec⁹ egit altos
Visere montes:
altissima in p omni arbore
o p
Piscium & summa genus hesit vlmo
illis auibus.
Notaque sedes fuerat columbis:
eleuato .i.timide.
Et superiecto pauide natarunt
.mari.
q
Equoræ damé.
turbidum p.n.fluminis effusis
r s t
Vidimus flauum tyberim retortis
.i.tyrrheno
v
Littore hetrusco violenter vndis
q.velle deijcere .i.nume
x y
Ire deiectum monumenta regis
p.n.dee
Templaq; veste
q.relata apud se reponebant
a
Iliæ dum se nimium querenti
glorietur discurrens infesta
ostendit
Iactat vltorem vagus. & sinistra
permittente
b
Labitur ripa Ioue non probante.
c fluuius
Vxorius amnis
loquitur ad futurũ seculũ .i.arma
gessisse
Audiet ciues acuisse ferrum
nosq p parthis pesuit cũ quibus bellũ erat
Quo graues perse melius perirent

d ARCES. Arx ppriæ munitior pars vrbis est: que qm in altiori p te fieri cõsueuit: inualuit vsus vt ar cẽ pro mõte: & quacũq; altitudi ne ponamus. Arx ab arceo dicta. q; phibeat hostes accedere. Arcere enim prohibere est. Vir. hostesq; a mœnibus arcent:

e TERRVIT vrbẽ. Multa pdi gia signaq; p horrẽda romę visa esse post mortem. Iulii Cesaris Ca ues luporũ vice vlulatus edidere. Lupi etiã per forũ discurrere Bos vocẽ emisit humanã: & infans re cens genitus locut⁹ est. Ex simula chris etiã nõnulla sudorẽ emisere: alia sanguinẽ hoim imanes voces armorũ strepitus: equorũ cursus in spectãte nemine audiebant. Circa solẽ porro isolita apparuere signa et imbres lapidei e cęlo missi. Cõti nuaq; fulmina in tẽplis statuisq; deciderũt. Quorũ causa senatus va tes & haruspices ab hetruria iussit acciri. Vir. etiã i. ii. li. i. ge. de sole ait Ille etiã extincto miserat⁹ cesare ro mã. Cũ caput obscura nitidũ ferru gine texit. Impiaq; eternã timuerũt secula noctẽ. Tpe quãq; illo tellus quoq; & equora ponti. Obscœniq; canes importuneq; volucres. Si gna dabant: quoties cyclopũ effer uere in agros. Vidim⁹ vndãtẽ ru ptis fornacibus æthnã. Flãmarũq; globos. Liquefacta voluere saxa Armorũ sonitũ toto germania cælo Audiit insolitis tremuerũt motib⁹

f TERRVIT. diluuiũ qd (alpes. erat tpe pyrrhe & deucalionis No ta p vberiori itellectu carminũ. pyr rha fuit Vxor deucalionis & filia Epimethei patrui ipsi⁹ deucalionis quos solos superstites e fano dilu uio (quod tpe illorũ fuit) duxere po ete. Et cũ decreuissent aque/ vide rẽtq; humanũ genus defecisse: & ipi senes essent: & ex se posse restau rari diffideret: prexerũt ad oraculũ Themidos postulãtes: quonã mo do gen⁹ humanũ refici posset. Qui bus dea rñdit: id fieri posse: si post terga iaceret materna ossa. Deuca lion vero sapiẽs intellexit terrã ge nitricẽ esse cunctarũ rerũ. ossaq; il lius lapides esse. Itaq; que post ter ga lapides iacebit faciẽ traxere vi rorũ. & de fœmineo iactu repara ta est fœmina vt dixit Oui. li. i. Me ta. Quod iuuenalis lepidissime teti git in prima satyra. Ex quo deuca lion nimbis tollẽtibus æquor. Na

ptthongo vnde querela: quero aũt dyphthongat vnde questus luctũ.

l MONSTRA. Bene monstra Nam genus piscium hesit summa vlmo. Dame vero natarunt.

m PROTHEVS. Marin⁹ deus secundũ Seruiũ fingit nepluui pa stor: & eius armẽta que ex mõ struosis sunt piscibus nutrire. Vir. Armẽta & turpes pascit subgurg

n PECVS. Armẽta (gite phocas itelligit. Ceterũ Pecus (teste Seruio) Omne aial est quod humana effi gie caret hinc Virgil. De fucis dixit Ignauũ fucus pecus a presepibus

o PISCIVM & Leuiter (arcent in re tã atroci & piscium et palũborũ memit nisi qd hy excess⁹ lyrici cõ

p HESIT. i. cõstitit vt de(cessi sũt mõstret mũdationẽ diuturnã fuis se. Inde herere dubitare dr qa qui in ratiõnãdo dubitat cõsistit: neq; p cedit adulteriora. Etiã hereie niti. Vir. Herẽt parietibus scalę dicit itẽ herere: res: que aliquo impedimẽto phibita discedere nequeũt. sic aues rhetib⁹ herẽt: et naues vadosis locis

q DAME. Aial nõ multũ capre olo dissimile mãsuescitq; raro. Cũ fera dici iure nõ possit.

r VIDIMVS fla. Excitat cõmi seratio a re visa. In rebus eni aduer sis vt docet Ci. duriora queq; sunt que videmus q̃ que audim⁹. Sen sus aũt est dicit vidisse tyberim ma ris tyrrheni violẽtia repulsum: Nu me regiã vesteq; tẽplũ iuisse deie ctũ: dum extra ripas effusus vxori Ilię querenti Cesaris obitũ se iacta

s TIBERIM. tyberis (bat vltore siue Tyberinus in etruria nascit ex aspennino supra caseutinatẽ agrũ. Primo tusciã ab vmbra diuidit: de inde multis relictis vrbib⁹ romã in fluit: & tãdẽ tyrrhenũ mare ingre dit olim albula dict⁹ est: deinde ty bris a tybri antiquissimo rege etru scorũ q pyraticã exercẽs circa ea lo

t RETORTIS vndis. (ca periit Aut pp ter turbines vel quod in cã pos exibat nõ solito alueo in ma ria. Cõstat aũ violẽtia maris repul sum tyberim mundasse.

v LITTORE hetrus. Scribit eni Strabo quod hetrurię fines ad ty bridis ripam extenduntur. Littus terra est que ab aqua tangit scdm Ci. in to. Ait aũt steuola ita dicit. vt quod ad eã aqua alludat: vel quod alluit vel quod aqua illic elidetur. Dona. aute ait Littus aliquando

uigio ascẽdit montẽ: sortesq; poposcit: paulatimq; aĩa calue rũt mollia saxa. Et marib⁹ nudas oñdit pyrrha puellas. Nã teste Iustino in secũdo suorũ epitomatũ Rex erat thessalię q tũc ad se rudib⁹ cõfugientib⁹ susceptos p sũma pamalẽ iuga fouit & aluit: a quo pp ea genus humanũ ferũt reparatũ.

g GENTES. p familia capim⁹ vt de gente cornelia Hinc etiã gentiles. i. Agnati. Sed hoc nomẽ ad bruta etiã transfert Vir. De apibus cũ gentis adultos educũt fœtus Xpiani aũt gentes appellant oẽs externos. i. qui nõ sũt ciues diuine ciui

h SECVLVM. spatiũ annorũ. c. vocarũt. d. a sene. q; (tatis longissimũ spatiũ senescẽdorũ hoim id putãt Auc. est Var.

i Noua magna & admirabilia Vir Pollio & ipse facit no

k QVESTE. Ab eo quod est queror sine di (ua carmina

significat spatium circa arã. a littando quia ibi littat. Affert q̃ illud ex marone. Iacet ingens littore truncus.

x MONVMENTA. Monumentũ non tantũ sepulchrũ significat: sed oẽ q̃cquic memoriã testat

y REGIS mo. Hume regia vestetemplũ fuerat. Vt Oui. sexto fas. docet his verbis. hic locus exiguus qui sustinet atria Veste. Tunc erat intonsi regia magna Hume.

a ILIE dum. Ilia mater fuit Romuli que ex marte suscepit quę mortua sepulta est ad ripã auienis fluuii: que in tybrim cadit: & quia abundans aquis auio cineres Iliæ in tybrim deduxit: ita dicta est Ilia tyberi nupsisse. Et ideo dixit vxori⁹ amnis qui se ad eius querelam iactaret vltorem.

b IOVE nõ p quia terreri Iupiter voluit ppl'm nõ perire

c VXORIVS.i.nimis vxori deditus Vir. Pulchraq; vxorius vt hec extruis
d AVDIET ciues. Oratio pathetica & cōmiserationis cōciliatrix.ppterea q; cōcisa:& abrupta Narrauit pdigia quibus bella ciuilia in vltionē cęsaris pten debant. Nūc ostēdit ex infi equētia populi quāta strages ciuilis fuerat.que tamē ex deorū ira. Nō octauiani crudelitate puenerit. Postremo addit Octauianū reb⁹ hūanis auxiliū esse laturū.
e QVo gra perse. Grauis vitupe ratio. Impia enī res est Ciuē in ciuem arma vertere. Sed magis ipia si hostes potentes imminētesq; repellendi sunt. Bis eni patria lediť: & quod ciuis sibi adimit:et quod. irruptio hostilis non repellitur.
f AVDI.pug. Est aūt repetitio au diet audiet q̄ color sp gtauitatē & auctoritatē orationi affert. Nā cū dixisset ciues acuisse ferrū addidit Audiet pugnas.
h IVVENTVS. iuuētutis est ipa turba iuuenū. Iuuenta est ętas iuuenilis. Iuuētas iuuētatis dea iuuenū
i QVEM vocet. Sensus est. Quē deorū ppl's inuocate poterit futurę ruine romani imperii.q d. nullū restare cum omnes irati sint.
k DIVVM. Dicūt ppriē deos q sua natura celestes immortalesq; sunt. Diuos aūt qui ex mortalib⁹ ad diuinitatē sunt assūpti. Sed abu
l FATIGENT Fatigatiōnē poete gare dicimus cū quid gratia:& ratione nō ipetram⁹.sed importunitate extorquere conamur.
m V GO. Ea dici que icorupta est:& adhuc v rū nō cognouit.vñ interrogatus Cicero Cur sexagenarius vxorē duceret erras inquit mulier erit. Sed & quandoq; Virgo a viridiori etate:p iuuēcula capitur quāuis corrupta sit Vir. Ah virgo infoelix tu nūc in montibus erras: cū loquiť de pasiphe iam corrupta
n Sanc.virgi. Magna ira veste oñ ditur:cū nea virginib⁹ quidē que sibi sancte sīt.i.cōsecrate nō flectiť.
n SANCTE Sanctū enī sedium Trebatium idē est quod sacrū & religiosum vt. Tuq; o sanctissima vates prescia venturi. Aliquando idē est quod castū:& incorruptum Vir. Tuq; o sanctissima coniunx.

significat qui nihil gignit idcirco virgo dicit & virgines Veste dedicate vestales appellate sunt.
q CVI da. Cui nā deorū Iupiter expiandū cędis scelus cōmittet. Poeta tandē eligit Appollinē ad expiādū scelus eūq; venire precatur quoniā eius dei presentia sępe fauit romanis. Nam in bello actiaco fauit Augusto. Virgi. li.viii. Acti hec cernens arcū intendebat appol lo. Desuper ois eo terrore ęgyptus & indi. Ois arabs omnes vertebāt terga sabęe.postea venere & mar tem ad expiandū illud: delendūq; malū cęsaris cęde cōmissum. De inde vero Augustū quē Mercuriū esse vult orat vt patiať solū vocari cęsaris vltor.
r EXPIANDI. A pio verbo quod idē est quod colo (plautus vbi piem pietatē. vnde piaculū sacrificii cultus Virgili⁹ Ea prima piacula sunto. Aliquando ponit p eo quod est cōtamino polluo hinc piacula crimina & flagitia dicunť Idem distulit in seram cōmissa piacula mortē) fit expio: quod est purgo purifico.
s HVMERVS. Humeri sunt a quibus dependent brachia. Eorū latitudo robur & prudentiam indicat ii etiam ab ua dicuntur. vnde Arma nam superiora ab his sustētantur inferiora inde pendent.
t AMICTVS. Amicio induo circuitio a quo amictus idutus. Et amiculū vestimenti genus q instar pallii Humeris circucit.
v AVGVR appollo. Augurium qui se appollinis filiū volebat videri.aut ppter troianū genus de veneris stirpe: vt est hunc tu olim celo spoliis orientis onustum accipies.
x ERICINA ri. Venus que in ericino monte sicilie religiosissime colebať. Scribit autē Diodorus Butē regē sicilie ex venere erycē filiū sustulisse hic vero ob gen⁹ maternū in maxima gl'ia habitus vrbē condidit in alto loco a se denominatā: eiusq; in arce tēplū veneri matri posuit multis donariis ornatū. Hinc Venus erycina diciť: montiq; quo q; in cuius vertice mons est idem est nomen. Virgilius tamen in laudem Enee hystoriam peruertens ab enea cōditum fingit his versibus. Tunc vicina astris erycino in vertice sedes. Fundatur vertice idalie.

f plures.n.periclitat bellis ciui liona interficiēt ē pō populum
Audiet pugnas vitio parentum
i.frequens h q.posteriores nr̄i.
Rara iuuentus
p deorū ob futura i b bella.
Quem vocet diuum populus ruentis
rogiteni l
Imperi rebus: prece qua fatigent
deo dedicate m n
Virgines sancte minus audientem
hymnos laudes o p
Carmina vestam.
deorū .i.curam cesaris cedem q r .i.purgandi
Cui dabit partes scelus expiandi
post multa aduersa qō fauere.
Iupiter: tandem venias precamur
splendenti p.fili.i.hn̄s humeros amictos nube s t
Nube candenti humeros amictus
i.q futura puider. v p.n.oct
Augur apollo
i.venus x ppetuū epitheton
Siue tu mauis erycina ridens
venerem concomitatur amor y z
Quem iocus circumuolat & cupido
i.romanos a
Siue neglectum genus: & nepotes
i.fouces b mars romuli pater notatur. k
Respicis auctor.

o CARMINA. Est enī carmē versus a cauendo dictum et dicimus carmē de vno tantū versu. Vir. Et re carmine signo Eneas hec de danais victoribus arma. Aliquando de pluribus idē Et tumulum facite tumulo supaddite carmē. Daphnis ego in syluis hinc vsq; ad sydera notus formosi custos pecoris formosior ipse. Aliquando totū opus significat vt carmen bucolicum.

p VESTAM. Saturni & opis filiā fabulanť. Qui. Semie saturni tertia Vesta fuit: hec dea numē troianum fuit:& ab enea in italiā vectū:& primo albe illi in templū dicatum est Iuue Et vestam colit alba minorē. Inde & Nume templum habuit: que prius fuerat Nume regia. hanc vnā ex penatib⁹ putarunt vel saltē illorū comitē. Virgi. Hector cū dixisset. Sacra suosq; tibi cōmendat troya penates: paulo infra Vestam ponit. Et manibus vittas: vestamq; potentē. Oui. Illā modo ignē esse vult dicens Nil aliud vestā q̄ viuā intelligo flāmā Modo terrā vt illud. Sic incesta perit quia quā violauerit illa Condit est tellus vestaq; nomen idē. Verū qm̄ ignē terrenū

y IOCVS. Iocum id accipimus inquit Fabius: quod est contrarium serio. & Catullus ait. Verbosa gaudet loquela. Caurus demū: risus:& saltationes & fistule venerē comitāť
z CVPIDO. Fuit is veneris martisq; filius deus amoris a poetis dictus. Est aūt amor vis magna mentis: blandusq; animi calor: qui luxu & otio nutriť inter lete fortune bona.
a SIVE neglec. Ad mortē id attinet Nā passus erat romanos suos bellis ciuilibus perdi.

b RESPICIS. Nam suo aspectu fauent dii Virg. de Ioue. Aspice nos tm̄ & si pietate meremur Da deide auxiliū pr.
c AVCTOR. Hoc eni solo probare poteść Martē tutari romanos. Nemo eni debet eā rem negligere cuius ipse est auctor. Sed quia petit a deo bellorū pacē. Idcirco primo mouet oportere eū parcere iis qui ab eo fluxere. Deinde & si cordi sint bella debere iam capi facietate ex diuturnitate beli. postremo innuit esse alios populos quos fatigare possit.

Heu nimis longo satiate ludo

Quem iuuat clamor: galeecꝫ leues

Acer & mauri peditis cruentum

Vultus in hostem.

Siue mutata iuuenem figura

Ales in terris imitaris almæ

Filius maiæ patiens vocari

Cæsaris vltor

Serus in cœlem redeas: diucꝫ

Lætus intersis populo quirini.

Neue te nostris vitijs iniquum

Otyor aura

Tollat. hic magnos potius triumphos

Hic ames dici pater atcꝫ princeps

Neu sinas medos equitare multos

Te duce cæsar

(Interlinear glosses: i. bello; delectat; bellicus; polite; asper; speciesꝑ genere; i. formā iuuenilē; i. celesti in humanam; tu auguste filius mercurio; corporis; p. n.; in; tardus; o Auguste; i. appicius; romuli; ossis; i. irarum; velox mora; eripiat; rome; istis enim titulis donatus est a populo romano. vt pater patriæ: princeps vrbis diceretur; vt nō; permittas; q. d. parthi ne suo vagari; impunitos; emphasis. q. d. quinon solū principarū tenens. sed dn̄s es.)

d LVDO. Ludus & Iocus differunt. Iocus in verbis est. Ludꝰ potius in facto. Sed frequenter alterum pro altero ponit. Iuue. Quotiens voluit fortuna iocari de facto en̄ nō de verbis intellexit. Oui. hos ignara iocos tribuit fortuna puellis. Ludus etiā ꝓprie dicit locus in quo gladiatores athletecꝫ discendi gratia exercent. Nā & ipsa exercitatio nihil aliud est quā ludus. Hic per Metehaphorā & scola grāmaticealiarūcꝫ disciplinarū ludus appellatur. A ludo deducit ludicrus hoc est lusorius leuis. Vir. Necꝫ enim leuia: aut ludicra petuntur premia. Itē a ludo lusor qui ludit: & lusorīu quicquid ad ludum spectat vt lusoria pila.

e SACIATE. quia adeo magna & diuturna fuerāt bella: vt etiā crudelissimos hostes: & preliorū auidissimos potuerint saciare.

f CLAMOR. Martis comites sunt bellona: furor: ira: pauor: & fama. vt Stacius scribit.

g MAVRI pedi. ꝓquocūcꝫ bellicoso Maurū posuit. Mauri autē populi aphricę: pugnabāt frequentius ab equo hastati: equis nudis vtentes: iūceis frenis: gerebāt etiam gladios. At pedites elephantū pellibus ꝓ clypeis se protegebāt: leonū & pardaliū: & vrsorū pelles induebant: & dormiētes sternebāt. Auctor est Strabo libro xvii.

h VVLTVS Est quedā mutatio faciei que indicat vel lætū vel tristē Facies immobilis manet. Bene ergo dixit Vultus nō facies.

i SIVE tu ales. Ordo est siue tu ales. i. Mercurius filius almę maię mutata figura in terris imitaris iuuenem patiens vocari Cęsaris vltor Serus in cęlum & c.

k ALES. Mercurii simulacra penatis alis adornant: que res mōstrat solis velocitatem. Nam quia mentis potentē Mercuriū credimus: & sol mūdi mens est. Sūma aūt velocitas mentis: ideo pennis ipse Mercurius. q. ipsa natura solis ornat. Auc. est Macro. li. i. sat. Vult eni eundem esse solem & Mercurium.

l MAIE. Maia fuit Atlantis filia ex pleione cōiuge: et mater Mercurii: quā solā prę ceteris Iouis pellicibus Iuno adamauit. Ab hac nōnulli antiqui voluerunt mensem maii denominatū: id maxime ex eo ꝓbantes: quod illo mense mercatores oēs Maiæ pariter & Mercurio sacrificabant Vir. at maiā auditis si quicquā credere.

m VLTOR. Vlciscimus altas scor idē est quod vindico. Vlcisci hostes est vindictā de hostibus capere. & vlcisci socios. i. punire illos qui iniuriam intulerunt sociis. Vnde vltio quod vindictā significat.

n SERVS in cę. Suauiter exoptat Augusto longissimiam vitam.

o REDEAS. Ex opinione platonicorū qui volūt humanas aīas e cęlo descendere: & in corpora intrare. in quibus si incorrupte vixerint ad cęlū post mortē redeant vel dixit redeas vt ostendat illū iā deū effectū: & cęlum tenere: sed descendisse. vt consuleret rebus humanis.

p LETVS. A lato deriuat: quia qui lęti sūt. hoc est gaudiū aspectu promunt dilatare quodāmodo faciē vident. hoc enim differt lętor a gaudeo. quod Lętari extrinsecus est. gaudere intrinsecus. Vir. Imperio lęti parent. Sed quia natura ita cōparatū est: vt que bona corporis sunt alacriora: que vero debilia tristia sunt: ideo fit vt que pinguia & fertilia sunt lęta vocemus. Hinc lętas segetes. i. pingues. Vir. Quid faciat lętas segetes: & lętū legumē hoc ē fertile. Sic lętamē appellamꝰ fimū qđ agrū faciat lętū hoc est pinguē.

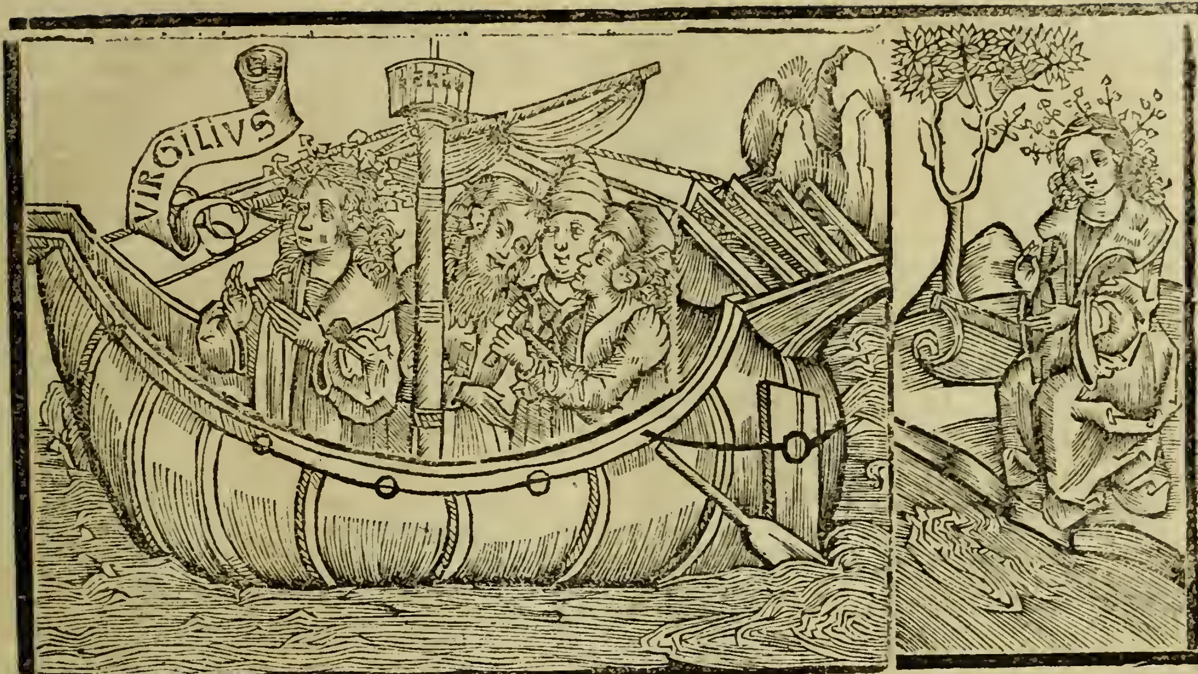
q TRIVMPHOS. Augustus bis ouās ingressus est vrbem post phillippense & rursus post siculū Curules triumphos tris egit. Dalmaticum. Actiacū. Alexandrinū cōtinuo triduo vt scribit Suetoniꝰ

r MEDos. media cū eabscꝫ dipthōgo scribit regio ē in asia cōtermina assyrię atcꝫ persię: atcꝫ mari hyrcano. Medos autem hic accipe pro parthis. Nam parthis subiecti erant. a quibus Crassus occisus est quo pereunte eorū est bellum ciuile. Luca. Vmbracꝫ erraret Crassus inulta.

s EQVITARE. Nam celeri cursu equorum vtuntur parthi & interfugiendum hostem sagittis feriunt. Virgił. Fidentemcꝫ fuga parthum versiscꝫ sagittis.

Argumentum Tertie odes.

t Tertia ode Nauim precatur vt Virgilium finibus atticis incolumem reddat. Is enim athenas nauigauit. Execratur postea illum qui primus ratem pelago commisit / spreto omni terrore ventorū & syderum marisꝫ gratia lucri. Ne quicꝫ itacꝫ dei prudentia Oceano terras abscidit si naues impie transiliunt vada non tangenda: hominum deinde audatiam carpit ruunt enim per vetita. Hinc ꝓmetheus fraude ab æthere ignem detulit gentibus: post quem subductum Maties & noua febriū cohors incubuit terris. Morscꝫ prius tarda corripuit gradum. Dædalus etiam volare ausus vltra humanā sortem. Hercules inferos pecijt. Nil denicꝫ mortalibus arduum dicit. Nam cęlum quocꝫ stulticia petimus. Nec patimur scelere nostro Iouem iracunda ponere fulmina.

Ad nauim vt Virgilium incolumē vehat ode Tertia

a SIC te di. Vtit aūt Apostrophe Cum orationē ad absentē nauē cōuertat. Nec caret sua grauitate sermo: q ad bruta aut inanimata hētur Sic te hec dictio aliquādo precantis est. vt est illud. Iuuet sic te bñ cesar. Aliquando similitudinis Vir. Sic nos in sceptra reponis.

b POTENS. possum a porro hoc est valde. & sū cōponit: valde eni esse vident: q validi & potētes sūt: q̄uis aliq possū: a potis & sū cōpositū esse velint. Sed potiꝰ deriuat a potis q̄ et pote neutrū habet significat āt qui pōt. Virgil. At nō euādrū potis est vis vlla tenere. & a possū deriuat potēs q pōt. Cuiꝰ cōtrariū est impotēs hoc est inualidus. Hinc ipotens irēis dicit q ab

c CYPRI. Cyprus isula (ita vincit est in carpathio mari sita: porrecta q̄ inter ciliciā & syriā: veterū diuitris abūdās: luxui plurimū dedita: ob qđ veneri sacratā dixit flo. li. iii.

d Sic fra. Repetitio color rhetoricus hic cōmittit frēs & c. Dicūt ei poete Iouē sub forma Cygni cōcubuisse cū leda cōiuge Tyndari regis. Eāq̄ ouū vnū pepisse ex q̄ nati sunt Castor & pollux Sed quod duo oua ediderit intellexisse videt horatius cū dixit. Nec gemio bellū troianū orditur ab ouo: Hos frēs aūt cōstat fuisse in maxima cōcordia: et mare piratis isestatū sua opera pacauisse verū cū Castor aduersus athenienses in pugna cecidisset: cōmunicauit suā illi imortalitatē pollux. & a Ioue impetrauit: vt alternatim viuerēt vnde Vir. Si fratrē pollux alterna morte redemit. Sunt igit a ioue in id zodiaci signū mutati quos geminos appellamꝰ idcircoq̄ a piclitātibus in tēpestate nautis inuocabant: qm dū in terris essent illos a piratis seruauerant: Est āt hmōi signū adeo amplū: vt cū alter iā oriat: alter adhuc lateat hinc alternati viuere dicūt

e VENTORVMQVE pater. Eolū intelligas quē Virg. a Ioue prefectum ponit ventis: eo dicente. Et mulcere dedit fluctus & tollere ventos.

f IAPIGA. Iapiga & messapiā greci vocant: regio est iuncta calabrie & salentinis vt scribit Stra. li. vi. dicta autē a Iapige dedali filio Iapix vero ventus est ex apulie ora proficiscens. Est aūt vtilis grecia petentibus ex Italia.

g ANIME. dimi. Amicus enim est alter ego: & pares cū paribus (veteri prouerbio) facilime congregantur. Anime. Differt eni animus ab anima. Animus est quo sapimus. Ergo ipsa est pars rationalis, que in nobis diuina & immortalis est. Anima autē qua viuimus. que quidem cōmunis nobis est cum reliquis animantibus

h DIMIDIVM. differt a dimidiato: nam dimidiū de rebus dicitur que seperate sunt vt dimidium donare lino quam credere totum. Dimidiatum vero de rebus quē continue sunt. Cicero in tuscu. Dimidiatum dixit mensem.

k ILLI robur. Execratur eū qui primus ausus sit nauigare.

☞ l ROBVR. Proprie species q̄rcus est durissime, sed per q̄ndā translationem sumitur pro animi fortitudine: quia illa durat aduersus omnia pericula & incōmoda

m AeS triplex quasi di. triplex vsura que apud antiquos maxima putabatur. Iuue. Qui triplicem vsuram prestare paratus circuit & fatuos non inuenit. aes autem hic pro pecunia ponitur: quoniam aes primum ex metallis ab hominibus repertum est: primaq̄ ex aere pecunia signata. Oui. in fas. Aera dabant olim: melius nunc omen in auro est: victaq̄ concessit prisca moneta noue.

n APHRICVM. Aphricus tal. s ventus multum procellosus est. Virgil. Creberq̄ procellis Aphricus.

ā tē o venus — .i. q̄ dominaris in cypro
Sic te diua potens cypri
castor & pollux — .i. salutaria
Sic fratres helenæ lucida sydera
colus
Ventorumq̄ regat pater
inclusis ventis — p. n. vētisi
Obstrictis alijs preter iapiga.
commissum
Nauis: que tibi creditum
p n. — litteratus atheniensibus
Debes Virgilium finibus atticis
restituas — sospitem — rogo
Reddas incolumem precor:
a periculis vite — virgiliū sc̄:
maris
Et serues animæ dimidium meę.
q̄ nō ui ad inuenit maxima eris cupiditas
☞ Illi robur & æs triplex
.i. in corde — .i. crudeli
Circa pectus erat. qui fragilem truci
credidit — .i. maris. non nauim vt supra.
Commisit pelago ratem
ille primus — procellosum — talē ventū
Primus: nec timuit precipitem aphricū
.i. pugnantem
Decertantem aquilonibus,

o TRISTES. Est.n. tristis in quo ẽ mæror. quēadmodū fœlix in q̄ est fœlicitas. Sed hæc passiua posita: etiā actiue ponunt: & vt dicit fœlix nō q̄ recipit. sed q̄ dat fœlicitatē: vt Vir. Sis fœlix nostrūq; leues quecū q; laborē. Sic tristis qui tristitiā infert. Virg. Atq; is hæc tristia dicta reportat. Tristis nōnūquā seuer⁹ luca. Marcellusq; loquax et tristia verba cathōis. nōnūq; inuit⁹ Ter. iuitat tristis. Itē amarus Vir. Tristisq; lupini
p HYADES. p y grecū. scribit hygin⁹ septē esse stellas in capite tauri Hiades aūt a hio verbo qđ ē pluo. nā cū oriunt & cū occidū t tēpestates pluuias largosq; imbres cient. Oui. li. fas. vi. postera lux hyades taurine cornua frontis. Euocat &
q NEC rabiē (terra madescit aqua ordo est. quo Noto nō maior arbi
r NOTI. Bn̄ dixit Noti (ter adriæ Nā secūdū seruiū cōstat. Notū p̄ter ceteros vētos vexare adriaticū mar
s ADRIE. adria vrbs fuit & colonia ethruscorū in mari supo posita & ab ea dictū adriaticū. Freta a feruore dicta pprie loca sūt angustiora in mari: q̄ ppter ppinqua littora
t QVEM mor. (magis æstuāt Tres grad⁹ mortis definiunt Fato: vt stat sua cuiq; dies. Casu: vt Sed misera an̄ diē. genitura. Sternit ifœ
v MONStra (lix alieno vulnere natan. Allusit ad mare qđ mōstrū vir. appellat i quito. Mene huic cōfi
x QVI siccis. sic luca. (dere mōstro Qui lumie sicco viderit æmathios
y INFAMES sco. q̄m ppter crebra naufragia infamiā consequuntur: aut famosos poetarū carminib⁹
z ACROCERAVNIA: Mōtes sūt excelsi in epiro: diuidentes mare Ioniū ab adriatico ideo dicti greco vocabulo qđ sui altitudine frequēter fulminent: de his Vir. puehimur pelago vicina ceraunia iuxta Virg. li. iiii. Scopulosa ceraunia nautæ: Sū
☞a NEQVICquam (ma timēt de: Abscidit deus ab oceano terrā: quo tucius viuerēt hoīes. illorū tn̄ audacia mare etiā intrāt frustra igitur facta est ab elemēto diuisio
b TRANsiliūt: p hoc verbū denotat celeritatē ex nimia habēdi cupiditate puenientē: & quod magis temerariū est audet hoc nō nauigiis robustioribus sed ratibus.
c VADA pprie sūt in aquis adeo paruæ pfunditatis: vt vadari. i. pedibus ambulare possīt. vn̄ necesse est naues illic illidi. Vir. Illiditq; vadis atq; aggere cingit harenę
d AVDAX om. hoīm audaciā carpit. ruit. n. p vetita lucri cā.
e IAPETI gen⁹. periphrasis est. p

Nec tristes hyades: nec rabiem noti
Quo non arbiter adriæ.
Maior ponere seu tollere vult freta
Quem mortis timuit gradum
Qui siccis oculis monstra natantia
Qui vidit mare turbidum: &
Infames scopulos acroceraunia.
☞ Ne quicquam deus abscidit.
Prudens oceano dissociabili.
Terras: si tamen impiæ
Non tangenda rates transiliunt vada
Audax omnia perpeti
Gens humana ruit p vetitū nefas
Audax iapeti genus
Ignem fraude mala gentibus intulit
Post ignem æthereæ domo
Subductum macies & noua febrium
Terris incubuit cohors.
Semotiq; prius tarda necessitas
Læti corripuit gradum
Expertus vacuum dædalus æra
Pennis non homini datis
Perrupit acheronta herculeus labor
☞ Nil mortalibus arduum est
Cœlum ipsum petimus stulticia: neq;
Per nostrum patimur scelus
Iracundia iouem ponere fulmina

methei: pmethei eni pater Iapetus Nā cū iupiter iratus quidē mortalibus: ignē eripuisset: prometheus restituere cogitans: cæteris remotis deuenit ad iouis ignē quo diminuto & in ferulā coniecto hoies postea vsi sunt. De quib⁹ hęc & plura hyginus. Re aūt vera pmethe⁹ docuit ignē ferula asseruare. Pli. scri. li. vii.
f Nefas pprie dicit. Nā fas dr̄ qđ p deū licet. Ius qđ p leges. Virgi. fæstis q̄dā exercere dieb⁹ fas & iura sig
g POst ignē. Hesiod⁹ ait: cū (nūt ignis e cælo furto pmethei subductus esset pandorā imissā terris pœnæ causa. Nā per eā mulierē patefacto dolo erupisse omniū pestiū genera quibus homines laborarent
h INCVBVIT. Est cumbo bis: et cubo. bas. Cubare pprie cū morbi causa iacemus. incubare vero dicunt aues cū oua pullosue fouent. Itē incubare rem alienā occupare. Vir. Ponto nox incubat atra. Partē eni lucis tunc occupabat nox. Hinc dicimus incubatorē regni tyrānū. Ab eo aūt quod est Cūbo bis fit incūbo. i. alicui rei imminere: neq; ab ea discedere Virg. Incūbūt remis. i. diligēte operam remigationi dant.
i TARDA (ne. necessitas erat moriēdi Nā cōstat iteritura esse oia q̄ nascunt. Sed erat tarda: q̄a absentibus morbis nō nisi senio pibat: cū aūt culpa promethei morbi iuasisent: necessitas illa corripuit gradū quia multi immatura morte peūt.
k DEDALVS. fuit atheniensis eupalami fili⁹: artis fabrice peritissimus teste pli. li. viii. naturalis historię. lignariā fabricā prim⁹ aduenit vt serrā asciā ppendiculū: terebellū & nauib⁹ prim⁹ malū et antennā imposuit: qui cū accusaret pemisse perdica magne indolis iuuenē: & sororis filiū: metuēs futurū iudiciū fugit ad Cretam Reliqua vero ei⁹ oia tractauit. Oui. li. Metamor. viii
l VACVVM aera. Nō vacuum nā in reb⁹ nō dat vacuū: sed ita facile cedēte vt vacuus videat. Dicim⁹ etiā vacuū otiosū & cessātē: q̄ negotiis cunctis vacuus sit. Vir. Cætera q̄ vacuas tenuissent carmina mētes
m PERRVPIT acharon. Optimus versus & q̄ strepitu verborū tumultātē: & p vim ad iferos irrūpētē herculē nobis an̄ ocl'os adducat.
n ACHAronta fluui⁹ est infernalis. Sed scdm Ser. ē loc⁹ in cāpania nō lōge a baiis vndiq; septus mōtibus. adeo qđ neq; oriētē aspiciat solē nec occidētē sed diē tm̄modo mediū. Nec q̄cq; ibi nisi p hoīs occisionē fieri poterat. vn̄ Aeneā dicūt occiso ibidē miseno sua sacra cōplesse.

Argumentum Quarte odes

Dextiū virū consolarem ad voluptatē hortat: Dicit enim veris aduentu et fauonij hyemē cedere: naues quoq; equor repetere nauigandi grā: pecora exire stabulis: prata carere pruinis. Venerē imminente luna nympharū gratiarūq; chorum ducere: illasq; simul ludere. dum vulcanus in antro cyclopas fatigat. Nūc itaq; ait decere myrto vel floribus ornare caput: fa unoq; & ruricolis diis honorē prebere: vł agna vł hedis. Mors ei eq̄ paupeꝝ & diuitū domos adit viteq; breuitas phibȝ nos diu sꝑare. h. d.

Quarta ode ad sextiū

Soluitur acris hyēs grata vice veris: & fauōi
Trahuntq; siccas machie carinas
Ac neq; iā stabl'is gaudꝫ pec⁹ aut arator igni
Nec prata canis albicant pruinis
Iā cytherea choros ducit ven⁹ iminente luna
Iunctecq; nymphis gratie decentes.
Alterno terrā q̄tiūt pede: dū graues cyclopū
Vlcanus ardens vrit officinas
Nūc decet aut viridi nitidū caput impedire (myrto
Aut flore terre quem ferūt solute
Nūc et ī vmbrosis fauno decet īmolare lucis
Seu poscat agnā: siue malit hedos (tabernas
Pallida mors æquo pulsat pede pauperum
Regumq; turres: o bte sexti
Vite sūma breuis spē nos vetat ichoare lōgā
Iam te premet nox: fabule que manes
Et domus exilis plutonia: quo simul mearis
Nec regna vini sortiere talis
Nec tenerū lycidam mirabere q̄ calet iuuēt⁹
Nūc omnis & mox virgines tepebunt

a SOLVITVR acris. videt hoc carmē epicureoꝝ sectā redolere: qm ad voluptates inuitat admonitꝰ ipsi⁹ veris aduētū qd suapte b ACris natura voluptuosū ē nomē ē neutrale a masculino gñe ab eo qd ē acer. vñ etī masculino gñe ī his desinit iō cōe & oēnomē facit. vt acris hyems & acris c GRATA vice. Est eī (sinapi. gratissima vicissitudo q̄ ex aspa d FAVONII. (hyeme ver fiat. fauoni⁹ vēt⁹ q̄ græce zephyr⁹ appellat. Vir. Vere nouo gelid⁹ cāis cū mōtib⁹ humor. Liquit & zephyro putris se gleba resoluit. e MACHINE. Machina dicit conatus. cogitat io. inuentio. f CARinas. Carina ē vltia ps g PRATA. dixerit anti (nauis. q.q. pata: qa sine hūana opa pa h CYTherea: (ta sūt si ucū ferre Ven⁹ a cytheris vrbe in qua enutrita fuit: teste hesiodo.

i CHOROS. Veris tpe aīalia circa i cōcupiscētiā iclināt nec solū bruta: sed etiā mulieres q̄ū cōplexio vt plurimū frigida ē et hūida. sed agēte veris tpe in calore et k CYclopū. (venire acri⁹ icitāt Cyclopes fabri sūt vulcani. Tres aūt insignes fuere brontes. Steropes: & pyragmō de iis vir. li. viii brōtesque Steropesque et nudus l VVLcan⁹. (mēbra pyragmō Diodor⁹ in principio scribit vulcanū ignis inuētore fuisse apud ægyptios vbi primus regnauit. In sexto vero volumie ait vulcanū ferri aeris: auri argenti. et oim que igne fabricant: artē inuenisse eāq; cæteros docuisse: qua ꝑpter har. rerū opifices oēs. Votaq; sacra huic deo maxia faciētes: ignē in æternā mēoriā suscepti bñficii Vulcanū vocāt. Et poetæ veneris maritū dixere qd quidē fictū puto: qa sine calore ven⁹ ip sa languet. Dixere itē in ætro sub eoliis isulis manēte hēre officinas: et Cyclopes ei ol. sequētes fabrū q; iouis eē qd fictū ē qa loca illa igne plenissima sūt sine q̄ ni hil artificiosū fieri pōt nec metal li gen⁹ vllū fūdi extēdiq; valeret m OFFicias. officina vbi opa fiunt. Taberna vero vbi vēdunt n IMPEDIRE caput myrto q.d. nectere coronā ex myrto. o Solute. s. ab imperio agricolē. i. marrate: & p circuitionē intelligit prata. Cōtra vero sub imperio terras dicim⁹ q̄ colunt Vir. Exercetq; frequēs tellurē atq; im p FAVNO. Fau (pat aruis. ni apd latios ii sūt q̄ apd grecos satyri filii Saturni. Pōst tñ Virg. Faunū pici filiū. Fauno pic⁹ pater isq; parente te saturne reffert. q Nūc et ī vmbrosis. Vir. etiā ī li. i. geor. iminēte vere sic ait. In primis venerare deos atq; ānua magnæ sacra reffer cereri: letis o patusi herbis Extreme sub occā su hiemis: iā vere sereno. Tūc agni pigues: et tūc mollissima via. Tū somni dulces: dēseq; ī mōti r Agnā. mutauit (bus vmbre gen⁹ dicēdo agnā et nō agnū q̄a ī femi ge. videt iocūdior elocutō Vir. et cesa iūgebāt federa porca s Pallida mors. Epithetō mortis. nam pallidos facit. sic vir. Et cū frigida mors aia seduxerit ar t O btē. q.d. q̄ eris btūs si (tus hāc vitā colueris. loquit aūt tāq; epicure⁹ ad hūc nā et ipē epicure v VITE sūma. q.d. si (us erat colligas vniuersum tempus qd viuere possis videbis illam esse summam breuem vite. x FABVLEQVE Apposito est vt sit sententia. Nox & manes & do. plu. que fabule sunt. y Manes scdm Acronē sunt dii boni. Nā manū bonū significat vñ mane dictū est. Sed p āntiphrasim Manes dicunt dii inferi: qa nō sunt boni. Vir. tamen ꝑ pœnis posuit. dicendo quisq; suos patitur manes. z NEC regna vini. q.d. nō accipies per sorte regna vini. a TALIS ab eo quod est talus tali quia talos iaciendo bibebant antiqui vt apparet apud plautū ergo sorte id veniebat.

Argumentum odes Quinte

INuectiua ē in meretricē auarā. Sed ridēs illā more suo vexat. Nā oē vafer vitiū ridenti flacc⁹ amico dixit. Postulās a q̄ nā puero sub ātro teneat: cui sese comat mūdicijs et ornatu simplex at aīo fallax. heu q̄tiens flebit ille fidē mutatosq̄ deos: mirabiturq̄ eq̄ra vētis aspa q̄ quidē ea nūc pulchra culta et mi ti fruit crudel⁹. q̄ sp amabilē sperat: & sibi indulgētē nesci⁹ fallacis aure. hoc ē fellacis amoris meretricij Ait tandē q̄d sacer paries votiua tabl'a indicat se hūida vestimēta maris deo suspēdisse. h. d. p totā odā.

Quīta ode in pyrrhā

b c tenellus
Quis multa gracilis te puer in rosa
amplectitur vnguentis
Perfusus liquidis vrget odoribus.
d p. n. meretricis ad quā scribit
Grato pyrrha sub antro.
e ceruleam comens f
Cui flauam religas comam
tu g exclamatio
Simplex munditijs heu quotiens fidem
iratos h i
Mutatosq̄ deos flebit & aspera
tenebrosis hoc est ipsam pyrrhā exasperatam
Nigris equora ventis
valde k incōsuetus meretricibus decipi
Emirabitur insolens
q facile tibi credat
Qui nunc te fruitur credulus aurea
sibi indulgentē sibi
l m
Qui semper vacuam semper amabilem
meretricij amoris
Sperat: nescius aure
.s. sunt
Fallacis miseri quibus
inexperta luces n
Intentata nites. me tabula sacer
p picturā ex voto actā ostēdit madida
Votiua paries indicat humida
affixisse.
Suspendisse potenti
neptuno
Vestimenta maris deo

b QVIS multa gracilis. Maximum poete artificium. primo eni pathos a tenella amantis etate cū & illum miseratione dignū. quia puer: & propterea quod nō dum expertus meretricum insidias: in huius laqueos inciderit.
c MVLTA in rosa. q. d. in multis rosis vir. Atq̄ armato milite complent.
d GRATO sub antro. Ostēdit locū rus amoenū ꝓpter vmbras. & qa amoenū illi gratū sit. Vel gratū: quia tecta illius vmbra alienos oculos in repudēda fugere valeat
e CVI FLAVAM: q. d. cui vt placeas comis te. et simul arguit eam dolis: formam enim sibi adaugent mulieres vt illam aduersus amantes vtanī veluti aucupes vtunī rhetibus aduersus aues
f COMAM. Grecum est. & proprie in mulieribus. Cesaries vero in viris.
g HEV quotiens. miserantis interiectio. Et condolet huic iuueni.
h FLEBIT. Est aūt flere lachrimis. gemere est pectore cū pre angustia in sonā prorūpit: ergo & bruta sub poudere gemūt: & inanimata. Vir. Gemuit sub pondere cimba. Plorare est voce flebili dolorē ostendere. hinc implorare cū dolende auxilium petimus. Plangere est cum pre dolore pectus caputue percutimus. Eiulare est alta voce flere q̄ est maxime mulierū

Vociferare non modo dolorē: sed etiam indignationem voce effrenata demonstrare: Lamētari est voce querula: & tristi oratione calamitatem testari.
i ASPERA equora. Pulchra allegoria: quia vt maria ex tranquillis efficiuntur aspera. i. noxia. propter seuitiem ventorum: & est trāslatio a tactu cui aspera nocent. sic animus meretricis cuius auaritia tanq̄ caribdis naufragiū est amatibus exasperascit cū mutatur nec q̄ amplius amat. Posuit aūt equora pro meretricis mutabilis ingenio & ventos ꝓpter crebram mutabilitatē hic Vir. Variū & mutabile semp foemina. Meretrix blandeattrahit: attractūq̄ crudeliter nudat: in cōstātie maris similis. idq̄ iure de muliere dicas q̄d Vir. de mari. Mene huic cōfidere mōstro: & coeli tociens deceptus fraude serenī
k INSOLENS: inconsuetus: et in expertus amorem meretricum.
l VACVAM: sibi vacante sine dolo aliis contemptis suo amore
m AMABILEM (deseruiētē i. que ita te amat vt amari digna sit
n SACER paries votiua tabula. Pulchra metaphora. ostēdit enī olim se implicitū meretricis amore. nunc vero denudatū liberatum esse peractis votis. vt naufragi faciunt qui reduces pictas naufragii tabulas templis affigunt: & humida vestimenta.

Argumentum odes Sexte

AGrippam alloquit̃ laudans eũ a rebus gestis. cuius reb⁹ gestis negat lyrico carmine satisfacere posse. Ideoq; a vario ea scribi debere. Dicit enĩ q̃d homerico carmine ab vario scribet̃ fortis et hostium victor. Scribet̃ etiã quicquid nauibus aut equis gesserit eo duci miles. Ipse vero tenuis hoc est lyric⁹ minime tentabit talia dicer̃. Nec eis sil'ia q̃ achilles egerit: aut vlissis errores. Nec seuã pelopis domum vtputa tãtali p̃ris impietatatẽ. seuitiamq; & odiũ Atrei & Thyestę fratrũ. Orestis itẽ patricidę furorem. Nam grandia sũt & tragico digna boatu q̃li varius vtitur. Inquit postea dũ pudor et musa imbellis & debilis lyrę potẽs ĩgenij culpa vetat. Augusti Cæsaris laudes et ip̃ius Agrippe minuere. Quis digne scripsit Martem amantina tunica tectũ hoc est loricatũ atq; pugnantẽ. Quis ita merione magnanimi pugnã siue currulę ei⁹ certamẽ ad troyam: aut quis dyomedẽ superis parẽ auxilio palladis. Concludit itaq; cõuiuia potius & virginũ p̃lia se cantaturũ vel si quid amabimur ipsi. Hoc dicit.

Sexta ode ad agrippã

(o agrippa p.n. poete robustus romanorum)
a b c
Scriberis vario fortis & hostium
(homerici stili. homerus auspicio enim ex menia fuit)
Victor meonij carminis alite.
(bello nauali bello cãpestri themasis)
Quam rem cũq; ferox nauibus aut eq̃s
(bellator tuo prudẽtia & cõsilio cõmiserit)
Miles te duci gesserit
(horatius o p.n. d e)
Nos agrippa neq; hoc dicere nec graue
(achillis iram .i. inexorabilis f g)
Pelide stomachum cedere nescij
(.i. duplicatos a cursu reliquorũ grecorũ cũ illi decẽ annos errassent ip̃e viginti p.n. ducis h)
Nec cursus duplices per mare vlissei
(crudelem p̃pter atreum & thyestã fratres inter se crudelissimos i)
Nec seuam pelopis domum
(q: tenues sumus ingenio alta k l)
Conamur tenues grandia: dum pudor
(nesciẽtis res bellicas describere.)
Imbellisq; lyre musa potens vetat
(s. augusti o agrippa)
Laudes egregij cesaris: & tuas
(et l mei)
Culpa deterere ingenij
(q.d. nullus nisi egregius poeta m .i. defensum n lorica duru)
Quis martem tectũ tunica adamantina
(scribere porest .i. in pugnis apud troiam gestis)
Digne scripserit: aut puluere troico

a SCRIBERIS. q.d. m andabit̃ eternitati nomẽ tuũ: cũ talis poeta tuas egregias gestas res scribat.
b VARIO. Varus & Tuca, vt scribit Eusebius Virgilii & horacii cõtubernales: & poetę illustres.
c FORTIS & vic. ho. Nõ sup̃fluũ est cũ fortẽ appellasset: addere & victor hostiũ. Non enĩ satis est fortitudo ad victoriã de hostibus reportandam: nisi adsint & multe alie virtutes militares. ergo ille quoq; affuere: cum sit victor hostium
d AGRIppa. Marc⁹ agrippa Cæsaris Augusti gener: Nã eius natã Iuliã habuit A quibus cesar ip̃e fortit⁹ nepotes tres. Caiũ et Luciũ: & Agrippã. Neptes duas Iuliã & Agrippinam. Augustus offensus interueniẽtibus desiderauit nõ nũquã Marci Agrippe paciẽtiã: & moecenatis taciturnitatem.
e DICERE. describere laudare: Sic in .i. epistolarũ. prima. dicte mihi summa dicenda camene. In causis autẽ dicere is dicitur qui defendit. Agere potius qui accusat. Hinc addicere consecrare. Vir. Iunoni inferne dict⁹ sacer. i. addict⁹. Ite destinare. Ci. de officiis. Et is q̃ morti addictus esset: paucos dies cõmẽdandorũ suorũ causa postulasset.
f PELIDE. qualis fuerit Achilles narrat poeta noster infra in Arte. Scriptor ho noratũ si forte reponis Achillem. Iupiger iracundus inexorabilis. & c.
g STOMACHVM. idignatiõẽ hic stomachari idignari significat.
h VLIXEI. pro vlixis est enim datiuus grecus quẽ latini pro genitiuo vsurpant. Sed modo per synerésim vt illud. Riliquias danaũ atq; immitis Achilli.
i NEC seuam pelopis do. Notę historie sũt de Tantali genere ex q̃ pelops ortus deide Atreus et Thyestes: deinde Orestes de quorũ scelribus tragedias compositas scimus: quarũ stilus nõ nisi sublimitate fertur. cui se negat hic poeta suf(ficere)
k DVM pudor. Sensus. quia pudor qui p̃uenit ex cõsciẽtia nostre ibecillitatis: & musa nr̃a potens imbellis lyre: vetat me deterrer̃ tuas et cęsaris laudes nõ nr̃a voluntate: s; culpa ĩgenii q̃d m: h tenue ẽ.
l Detereré. est aliq̃d de re diminuer̃ vñ ẽ deterior ñ peiorsz min⁹ boñ⁹
m QVIS Martem. Sententia est: quod non audiet laudes Augusti & Agrippe describere quia id nõ minus esset quã Martẽ aut Diomedẽ. aut siles deos vl heroas describere.
n ADAMANTINA. in frãgabili ab adamãtis duritia. adamas lapis dicit̃. q. indomitus.

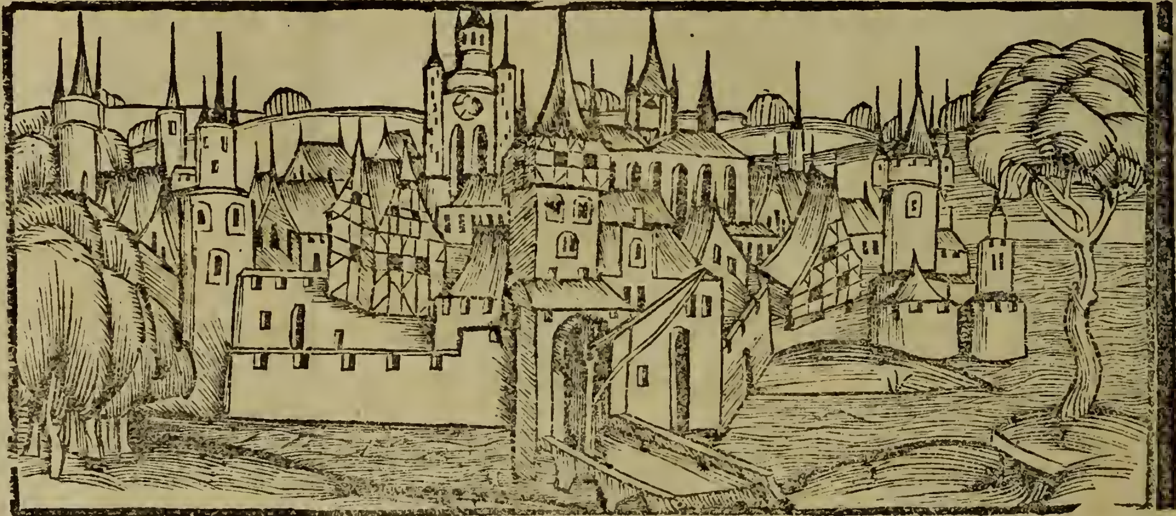
a MEMNONA. Laumedōtis frater fuit Tytonus hic ad orientalem plagam profectus multos populos subegit. et ppter eius excellentiā aurorē in coniugem sumpsisse dicit. huius filius Mēnon in auxiliū venisse priamo ab homero traditur. Hinc Virg. Et nigri Memnonis arma. tandem ab Achille interfectus est.
p TyTIDEN. Diomedem tydei filium qui auctore homero deneam & hectorē palladis auxilio vicit. Et venerem cum æneā filiū protegeret vulnerauit. Qua propter ipsa apud Virgi. Credo

quia ex ethiopia fuit · auxilio · huius dee
Nigrum mentionē? aut ope palladis
p dyomedē · dee · i. equalem
Tyriden superis parem?
iuuat describere · rapacissimos amores
q Nos conuiuia nos prelia virginum
sectis · resistentiū
Sectis in iuuenes vnguibus acrium
describimus · s. amore · amamus
Cantamus vacui: siue qd vrimur
cōsuetudinē · vt solent amantes esse
Non preter solitum leues

etiam quo nunc mea vulnera testant. ergo fuit par superis.
q NOS conui. Quoniā grauiori stilo ad res altas peruenire non possumus: scribemus hec minora: prelia virginū: que vel pudore ducte reluctantur cupidis amantibus vel a natura muliebri non descendunt que cum maxime cupiant tum maxime cogi volunt vt est apud Teren. Nolunt vbi velis vbi nolis cupiunt vltro.

Argumentū odes Septime.

a AD numatium Plancum scribit laudans pponensq tiburis amenitatē cunctis locis amenis: aitq postea poeta q vti notus sæpe nubila pellit: neq imbres parturit semper sic sapiēs ipse finire debet tristitiā viteq labores conuiuijs & molli mero: siue in castris erit siue in densa seu tyburis vmbra. Theucri inde exemplum affert: qui licet patriam patremq fugeret: genio tamen vacabat: tristes amicos hortans vt vino pellerent curas. Hoc dicit.

a LAVdabūt alii. Rhodō hec insula multis est nobilitata. Et dicit eā clarā quod soli sit exposita. Strabo l. xiiii. docet quod rhodiorū vrbs portibus & viis & mœnibus & cetera fabrica tm alias excellit vt nullā ei equalē nedū prestanciorē pferre valeam.
b MYTHilenē oppidū in lesbo insula: vt docet Mela. Inde vero vt aiūt oriūdi fuere Alceus & Sapho lyrici vates ac pittacus vnus ex septem sapientibus.
c EPHESVM. vrbs nobilissima in asia ab amazonibus cōdita. Erat ibi diane tēplū pulcherrimum
d BIMARISVE cor. qa mūr Ionio et ægeo mari abluit Olim aūt ephira postea cornithus appellata
e VEL bacho. ordo (pellata est est: vel thebas insignes bacho: vel delphos insignes appolline.
f THEBAS. vrbs in bœtia a cadmo cōdita. cuius menia āphiō lyra saxa aliciens edificauit.
g DELPHOS. Isti in parnaso monte erāt clari oraculo Ap-

Septia ode ad plancū.

carminibus poete
a nobile · b
LAudabūt alij clarā rhodō: aut mitilenē
vrbem asie · illius ciuitatis
c · d
Aut ephesum: bimarisue corynthi
e · f · g
Menia: vel bacho thebas vel appollīe delphos
claras.
h · i
Insignes: aut thessala tempe
alij poeted ad hoc conantur · k
· i. studium
Sūt qbus vnū opus est intacte palladis vrbē,
laudare
Carmine perpetuo celebrare: &
ex quocūq athenienci certamine · i. ad frontē victorie coronandā.
l
Vndiq decerptam fronti pponere oliuam
i. multis · huius dee
l
Plurimus in Iunonis honorem

pollinis in quo phytia phebi furore percita responsa dabat. Extollit gentilitas huius loci religionē miris miraculis. Dicūt enim volētes gallos delphos inuadere attrocissima tempestate & vehementissimis niuibus phibitos.
h THESAL. A tempe. Tēpe loca amena a celi tēpera mento dicta. Sunt autē proprie loca in thesalia quinq miliū passiuum longitudine. & ferme sex latitudine vltra vsum hominis attollentibus se dextra leuaq leniter conuexis iugis: intus sua luce viridante allabitur peneus: qui iter ossam et olympū nemorosa cōualle defluit vt Pli. li. iiii. edocuit
i TEMPE grecū nomē est. & a latis i ntō acto & vtō vsurpat
k FRONTI pre. Celebrāt igit oliuā. i. ludos i qbus oliua corona.
l PLVRIMVS. Sensus (erat. sicut athenas i Minerue honorē ita Argos & mycenas laudari in honorem Iunonis.

m ARGOS indeclinabile est in
singulari sed in plurali dicim⁹ argi
argorum. nomē est vni⁹ vrbis in asia
non longe ab athenis.
n MyCENE. prima cū y greco
& sequēs cū e exili & e. absq; dy/
ptōgo scribit vrbs fuit in Achaia
hoc est in argolica achię regiūcula
Fuitq; Agamēnonis patria & re
gnū. dicēte Vir. Eruet ille argos a ago
mēnoniasq; mycenas. ponit a poe
tis nō nūq; in singulari. vt Virg. v.
enei. Argolicoue mari deprehēsus
& vrbe mycenę vbi dixit Seruius
declinari mycene mycenes. vel lati
na declinatione mycena mycenæ.
o PACIENS lacedemō qm̄ la/
cedemonii seuerissimis ligurgi legi
bus instituti patiētissimi aduersus
oēs difficultates fuerūt omis sexus
ois etas bello inseruiebat. Nā egre/
dientibus ad pugnā viris. senes mu
lieresq; menia tutabant. Illud autē
precipuū quod eandē vestē in hye
me & estate omnes ferebant.
p LARISSE vrbs in thessalia
vn̄ & larisseus achilles. ergo & p/
pter achillis nomē: & propter fer/
tilitatē a multis laudatur.
q Cāpus planities. oēꝫ enim terrā ita
diuidim⁹ vt dicam⁹ eā aut campū:
aut vallē: aut collē: aut mōtē. Cam
pū dicūt planū & i lōgi⁹ porrectū
spatiū. Hinc cāpestria loca dicim⁹
Vallis est id interuallū quod inter
duos mōtes relinqt Cōuallis vero
a trib⁹ locis claudit. Collis minor
minusq; altusq; mons. Mōtes ar
dua & excelsa loca dicimus.

q ALBVNEA. nympha que
in albunea colebat: Est in mōte ty/
burtino fōs albunea sic dctā scd'm
r PSECEPS anio. p de (Acronē
uexa cadēs nō sine sūmo strepitu.
Et dicit Anio aniensis: & nō anio/
nis fluuius hūc tyberonē hodie ap
pellāt. fluit iter sabinos et romanos
s TyBVRTI. & hoc tyburtiū: et
hoc tybur silua iuxta ciuitatē eius/
t LVCVS. et ppriē dixit (dē nois
nā lucus nemus est deo sacratum.
Volūt lucū esse dictū p cō trariū a
lucendo qm̄ cū nulle illic arbores
ppter religionē cederent opacus &
sine luce erat. vel a lucēdo ppter cre
bra lumia que in sacris nocturno
tempore lucebant.
v POMARIa. loca arborib⁹ po
miferis sata: quę latini etiā virida/
ria appellāt. pomeria aūt erāt inter
ualla iuxta menia vacua relicta &
auguriis cōsecrata in qbus augu/
res auguria captarēt: quę ullo edifi
cio occupari nefas erat Dicta autē
pomeria q post menia.
x ALBVS vt obscuro: Hāc odē
quidem aliam putant esse: sed eadē
est. Nam & hic plancum alloquit
in cuius honorē & superiori parte

vtraq; diuitiis abundat equis n
m
Aptū dicit equis argos: ditesq; mycenas
laborū p.n. ponitur p
o q liber greco
Me nec tam patiens lacedemon
vrbis thessalie
p .i. nimia delectatōne ferit.
q
Nec tam laryssę pcussit campus opime
q
Quam domus albuneæ resonantis
r s t irriguus.
Et preceps anio ac tyburti lucus & vda
discurrentibus v irriguis
Mollibus pomaria riuis
clar⁹ x de tergendo remouet .i. aere
Albus vt obscuro detergit nubila cœlo:
nomē venti pducit
Sæpe notus: neq; parturit imbres
impetuosos sedare.
Perpetuos. sic tu sapiēs finire memento
merorem
Tristitiam. vitæq; labores
dulci p.n. vino splendida militaribus
Molli plance mero. seu te fulgētia signis
hēt te occupatū copiosa.
sic romi
Castra tenēt. seu densa tenebit
y p.n. ducis .p.n. ciuitatis
Tyburis vmbra tui. theucer salamīa pa/
quāuis sp madidus vino s. telamones
z
Cum fugeret: tū vda lyeo (tremq;
caput dicitur ex historiis
a .i. ligasse
Tēpora populea fertur vinxisse corona
ve sedetur allocutus.
Sic tristes affatus amicos
verba theucri magis beniuola.
b
Quo nos cū feret melior fortuna parēte.
.s. q nec me meāq; salutē deseritis
c
Ibimus o socij comitesq;
loquitur de seipso .s. auspicio
teucro d
Nil desperandū theucro duce: & auspi/
nō fallax sed verdicus s. a me rogatus
e f
Certus enim pmisit apollo (ce teucro
.i. duplicē terra .i. peregrina
g
Ambiguā tellure noua salamina futurā
maiora ppessi.
O fortes peioraq; passi
h fugare mesticiam.
☞ Mæcū sæpe viri: nūc vino pellite curas
magnū iterū nauigabimus
mare
Cras ingens iterabimus æquor

tybur laudauit. Plancus enim ty/
burti fuit oriūdus. Ordo aūt est O
plance. sapiens. memento. finire tri
stitiā molli mero. sicut sepe notus
detergit nubila celo. Neq; semper
parturit imbres.
y TEVCER salamina pa vt res
sic pspicua reddat: Telamon hic fi
liis suis Teucro & Aiaci ad troia
nū bellū pficiscētibus legē posuit:
vt alter sine altero nō rediret. aiace
itaq; se pimēte qd' ppter dolū vlixis
iudicio armorū victus sit cū ipse
corpus Achillis liberasset: Teucer
memor imperii paterni patrē et pa
triā fugiens responso Appollinis cū
sociis alibi cōdidit ciuitatē eamq;
a patre salamina denominauit.
z LyEO. lyæus bachi nomen.
Oui. lib. iii. methamor. Tura que
dāt bachūq; vocāt bromiūq; lyeū
a POPVLEA corona. populeā
posuit coronā ppter animi fortitu
dinē. hec enim arbos in tutela her/
culis est. Vir. in buco. Populus al/
cide gratissima vitis iacho: imita/
batur ergo herculē qui ad inferos
pergens eadē fronde se coronauit:
b QVO nos cumq;. Themasis
que fit quotiens dictio composita
dissoluit: & in medio alia dictio
interponit. Vir. Hac troiana tenus
fuerit fortuna secuta. i. hacten⁹ tro/
iana. Iniecit aūt desperantib⁹ comi
tibus optimā spem: cum pollicet
fortunā meliorē parente: qui illos a
patria excluserat: & se ducē. q d eū
ducē cui neq; animus in periculis
auertendis: neq; fides in cōsulen/
c SOCII Socius par (do deerit
est. Comes vero minor. Socius qui
nobis aliquo pacto ad aliquid ge
rendū coniungit. Amicus vero est
mihi vsu vite similis pio ac fideli
amore coniungitur.
d AVSPICE. vt nō modo tan/
q; dux in qua re prudentiam hu/
manam duntaxat prestare possit
sed etiam auspex. i. qui auspiciis ce
terisq; vaticiniis futura diuinitus
e CERTVS appollo (pspexerit
q d. ab eo hec futura de vrbe cōdē
da cognoui. cuius oracula certa
nunq; fallant. Cur ergo non prose
quantur eū ducē in quo & huma/
na prudentia: & diuina prescientia
sit ab eo deo accepta: q nūq; fallat.
f PROMISIT Nā pprie pmitti
mus rogati & pollicemur non ro
g AMBIguā Sa (gati. sed spōte.
lamina. Nā vna in cypro: altera in
thracia regione. Vel quod vna pul
sus est alterā cōdidit. Et ista secun
da expositio magis amica ē littere:
Salamina. hec salamis salaminis
& accusitiuo salamina
h NVNC vino pel Plini⁹ etiā li.
xiiii. scribit nimio potu gigni fere
rerū omniū obliuionē mortemq;
memorie esse.

Argumentum Octaue odes

AD lydiã meretricẽ scribitur hec oda. Sibaris enim eius amore. officia omnia que prius obire solebat reliqrat: latens apud eã. vti Achilles olim iter filias Licomedis latuisse fert. matre iubente. Ne videlicet virilis habitus eũ in troiã duceret. De quo late Stacius in achilleidis

a PERDERE. Vere dictũ: Nam pditus dicit q ita alicui pturbationi aut vitio subiacet: vt inde eximere nõ possit. Ergo pdite amare dicitur cui totus in amore occupatus est. Vir. pdita nec ferẽ meminit dece

b APRICum Ondit (dere nocti aũt quãta vis sit in amore: cũ adolescẽtes oĩa studia quibus illa ętas summo opere delectatur amori inseruientes obliuiscantur.

c ODERIT. Mira res ita amantes immutari: vt que summo opere cõcupiuerit: nunc ea odia habẽt

d CVR neq; mi. Iuuenũ exercitia narrat. Nam vt Vegecius scribit Iuniores in equis ligneis exercitabantur. vt non solum a dextris: sed etiam sinistris partibus: insilire & desilire discerent.

e GALLICA ora. Bñ de equis gallicis facit mentionem Nam iustinus li. vltimo scribit: quod tanti in gallicia ac lusitania et tam pernices visuntur equi vt non immerito vento ipso concepti videantur.

f LVPATIS frenis. Lupata eni frena sũt habẽtia duritiẽ lupini dẽtis: quib⁹ frenis vtebant galli. Vir. Et duris parere lupatis.

g TEMPERET. Tẽperare vero est rem suo ordine & mẽsura administrare Cice. in tuscu. Rem vero publica nostri maiores certe melionbus tẽperauerũt & institutis et le

h CVR oliuũ Oleo natu (gibus ra tepefacere corpus & cõtra algores munire Virgil. Exercẽt patrias oleo labẽte palestras. Ordo aũt est Cur nõ exercet palestrã quã tractãtes oleo vngebantur. magis vitat oleum q̃ sanguinem viperinum.

Octaua ode ĩ lydiam

p.n. meretricis
Lydia dic per omnes
ego horati⁹ p.n. iuuenis amore.
Te deos oro: sybarim cur pperas amãdo
a b soli expositũ voluptuosum
Perdere: cur apricum
c laboris a q̃ puluis excitat
Oderit campũ. patiẽs pulueris atq; solis
d p militares
Cur neq; militaris
gallicorũ equorũ
e f
Inter equales equitet: gallica nec lupatis
g .i. regat
Temperet ora frenis
sibaris turbidũ .i. natare h oleum
Cur timet flauũ tyberĩ tãgere. cur oliuũ
veneno
Sanguine viperino
.i. armorum
i exercitatõe.
Cautius vitat: nec iã liuida gestat armis
k
Brachia: sæpe disco
l vltra .i. metam excellens .i. iactato
Sæpe trans finẽ iaculo nobilis expedito.
s. sybaris m sicut
Quid latet: vt marinæ
achillẽ s. latuisse ante
p.n. dee n
Filiũ dicũt thetidis sub lacrimosa troię
Funera ne virilis
vestis mortẽ suã troianos traheret. s. ipm achillẽ
Cultus in cædẽ & lycias pripet cateruas

i NEC liui qa nõ exercet in armis in qb⁹ pter ictus brachia liuescũt

k Disc⁹. gen⁹ ludi ẽ. & icertaie robore brachiorũ cõtẽdẽtes emittebãt

l SEPE trans finẽ ia. quia cũ siue discũ siue iaculũ in ludo cõtorqueat. vtrumq; eo robore iaculatur vt trans finẽ. i. signũ positũ ita trãsmittat: vt totum extra finem sit.

m VT marinę fili⁹ thetidis. Achilles quẽ peleus æaci filius & nepos Iouis ex thetide dea marina genuit. Hec filiũ Achillẽ ad stigiã paludẽ detulit: totũq; preter plãtas demersit. sicq; reddidit in vulnerabilẽ deinde chironi iustissimo centauro nutriendũ dedit: quo musicã medicinamq; edoctus est. postremo timens ne ad bellũ troianũ traheretur in scyrã insulã trãstulit: lycomediq; regi cõmẽdauit: hic illũ in veste mlĩebri occultabat: quo tpe dei damiã regis filiã agnouit ex eaq; filiũ habuit pyrrhũ & qa adolescẽs ad troiã miles vẽit neoptolome⁹. i. nouus miles est noiatus: tãdẽ idustria vlixis cognit⁹: ad bellũ ductus est: Ibiq; cũ multos iteremisset. tãdẽ in tẽplo tymbrei appollinis a paride in insidiis collocato pedes sagittis.

n SVB la. sub actõ (vlnerat⁹ iterijt seruiẽs añ significat. Vir. in. g. Sub lucẽ exportãt calathis. i. añ lucẽ. Itẽ circa. Vir. Postesq; sub ipsos nitũt gradib⁹. Itẽ p. Vir. Et sub noctẽ cura recursat. ad locũ aũt iũgit ablõ Vir. arma sub aduersa posuit radiantia quercu. Aliqñ significat in. Vir. Mõte sub aerio: q nũc misen⁹ ab illo dicitur. In cõpositione modo localis est vt subduco Modo minuit vt subrideo.

Argumentum odes none

Et Heliarchum puerū ad voluptate: leticioremq; vitā hortatur. Dicit. n. cū maxima vigeat frigora: lignis foco repositis dissoluēda sibi. Merūq; optimū exhibendo: crastina curet minime: itē nec dulces spernat amores: aut choreas dum iuueni sibi canicies abest. Hoc dicit per totam odam.

Nona ode ad Theliarchum

o theliarche consistat pp̄ter niues z cooper
a qliter] a tum niuibus
Vides vt alta stet niue candidum
mons apulie niuium:
b
Soracte nec iam sustineant onus
pōderis magnitudine
c d .i. frigore
Sylue laborantes: geluq;
q: glacie condensantur
Flumina constiterint acuto
.i. induc calorē q̄ frigore cōdensata erāt focum.
e
Dissolue frigus ligna super foco
copiose re missius solito
f
Large reponens. atq; benignius
propina q̄tuor annorū inueteratū
g h sabinis poculis
Deprome quadrimum sabina
p. n. clus ad quē loq̄tur .i. vas vinarium
vinum i
O Theliarche merum dyota
.i. omnes alias curas
k l
☞ Permitte diuis cetera: qui simul
quiscere in mari estuanti.
fecere
Strauere ventos equore feruido
inter se s. ventos arbores sic dicte
m
Depreliantes: nec cupressi
s. ventis n
Nec veteres agitantur orni
hoc ad animi pertin et
o tranquillitatem.
☞ Quid sit futurū cras fuge q̄rere: &

a STET. Stare significat cōsistere Vir. Stare loco nescit. Item horrere Vir. Et puluere cælū stare videt & stant lumina flāmę. Itē infixū imobile. Vir. Stat sua cuiq; dies. Itē fidē seruare. Cice. Stare conuētis. Itē positū esse Vir. Stāt manibusq; arę Itē placere. Vir. Stat cōferre manus Itē pedibus insistere non sedere. Itē pugnare. Virg. Armatosq; vident stantes in limine primo:

b SORACTE. Mons apulię in quo appollo colebatᷓ vt sūme deū sancti custos soractis appollo.

c LABORANTES. s. niuium pondere. & dat sensum rei que sensu caret.

d GELVQVE acuto. Acutū dixit quoniā gelu ipsum acutū sit aqua paulatim stillante. vel acutū ait: qm̄ suo innato frigore cū tangitur pungere videtur atq; vrere.

e FOCO. Focus locus est vbi ignis accenditᷓ que sedes olim laribus dicata erat. Historici nonnūq; vt aras p templis, ita focos pro priuatis domibus posuere.

f LARGE reponens. Duo precipit vt facit abundanter reponens vt faciat sepius. Reponere enī iterū ponere. nam reiteratione significat vt hic reponere etiā recondere. Vir. Hiemiq; reponūt. Item respōdere vel rescribere. Iuue. Semper ego auditor tantū nunq; ne reponam.

g DEPROME. Auri pp̄rie depromere est cū rem ex secretiori loco educim⁹ vt parata nobis & ad manus sit. Vnde dicimus res est in promptu. q. manifesta.

h QVADRImū merū. Laus vini a vetustate. sic enā dicim⁹ bimū & trimū duorū & triū annorum Sic supra. j. oda laudat sīr vinū a vetustate. Est q nec veteris pocula

i DIOTA. potādi (massici: & c: vasculū habens duas ansas.

k PERmitte. vult dicere tu theliarche noli esse anxius de futuris.

l QVI. q. d. si nec orni & cupressi stratis ventis non agitanᷓ. quid erit de crassis & robustis.

m CVPRESSI. cyparissus puer fuit quē siluan⁹ amauit. verū cū ceruā quā puer in deliciis habebat inscius itē misset: & eo merore puer extinctꝰ esset: siluan⁹ illū in arborē sui nois cōuertit. Eamq; p solatio manu gerebat. Hic Virg. Et tenerā a radice ferēs siluane cupressū. Est enī nomē cyparissus & p syncopē cypressus. Deide cōuersione y grece litterę in u cupressus.

n ORNI. Arbores sūt albo cortice graciles & altę.

o QVID Philosophoꝝ grauissima sniā. Credūt enī illi nō optere homies futura querere Nam cum dii hoies amēt fatēdū est velle eos nobis cōsulere. nā et posse & scire nemo ambigit. Cū igiᷓ velint hoi cōsulere. dedissent vtiq; nobis futurorū cognitionē si viderēt pfuturā: at non dederunt. Non igitur prodesse putandum est. Recte ergo noster poeta vetat hanc inquisitionem.

p QVEM sors. Ordo est quem cumq; dierum sors dabit lucro ap pone. per quod dicit vnū quemq; diem vitę nostrę nos de lucro com putare debere. eo quod mors quot i die possit accidere. Et kommetaē themasis in verbo quemcūq;.
q MOROSE. vt porphirio pla cet dicunē multorū morū inter se cōtrariorū. Moratus autem bonis moribus ibutus. plautus. Dūmo do morata veniat: dotata est satis.
r LEVESQVE sub noctem. su sur. Simile. Catulli verbosa gaudet venus loquela.
s NVNC & latentis. Ordo est: et nunc repetatur gratus risus pro ditor puellę latentis ab angulo. cū enim risus auditur puellam latere

Quem sors dierum cumq; dabit lucro
Appone: nec dulces amores
Sperne puer: neq; tu choreas
Donec virenti canicies abest
Morosa: tunc & campus & areæ
Leuesq; sub noctem susurri
Composita repetantur hora
Nunc & latentis proditor intimo
Gratus puelle risus ab angulo
Pignusq; direptum lacertis
Aut digito male pertinaci.

ostendit. quod quidem ad volu ptatem. & lusum fieri solet. Virgil. in buco. Malo me galatea petit la scíua puella. Et fugit ad salices & se cupit ante videri.
t PIGNVSQVE direptam la certis. Hic locus per antiphrasim intellectus a quibusdam fuit. De bemus enim intelligere pignus di reptum a puella e lacertis amatoris & anulum digito eiusdem. Sic nā q; amatores coguntur repetendi gratia quod reliquerant visere ab latum. puellas reuisere. Nam idcir co ille id fecerant.
v AVT digito male perti. Nam finguntamatores se retinere quod optant sibi adimi a puellis et illud est quo iustiores habeant redeun di causas.

Argumentum odes decime

Mercurium laudat a genere, ab eloquentia, ab officio, ab inuentis, ab astu, a potentia. H. dicit Nec post tergandum est candidissime lector. Mercurium repertorē rerum plurimarum qui bus vite hominū consuleretur fuisse. Hunc enim primum & verba in ordinem redegisse & multis in didisse rebus nomina fuit: fuisse quoq; litterarum inuentorem aiunt. instituisseq; quo honore qbusue sacris colerentur dij: in primis obseruator astrorum cursus fuit. & vocum armonias instituit: adinue nit palestram & appollinis lyram de testudine meditatus est. Docuit in primis medicinam: pōdera ac mensuras & mercature questum inuenisse affirmant. grecos docuit verborum interpretatōem Vn & ipe hermes. i. interpres appellatur. Caduceatoria: inducias ac foedera quibus rebus in bello vtimur: inuenisse dicitur. Et vt inuiolabiles essent caduciatores qui aliquid mandatorum ferrent, Quod idcirco obseruabāt quoniam Mercurius medius vtriq; hosti putabatur. Hec ex Dyodoro Siculo. li. i. & vi.

a MERCVRI. hic vocādi casus media correpta pfert. ē eni troche⁹ deinde spōdeus sequit. De hmōi aūt vocatiuis latinis meminit Gellius li.ii.c.xxiiii. Meminit itē priscianus li.vi. Preterea nota quinq Mercurios fuisse vt attestatur Cice. in li. de natura deorū. Tertiū tamē ex Ioue & Maia athlantis filia ppterea dicit in textu nepos athlantis. verum poetę hec oīa sępe admiscent tanquam vnus sit.
b FACVNDE. Mercuriū laudat ab arte. vt idē ad iuliū flor. seu ciuica iura rādere paras seu amabile carmen prima feres hedere victricis premia.
c. VOCE formasti. Cice. in li. de natu. de. Eloquendi vis que preclara. queq diuina. quę primū efficit vt que ignoramus discere. & que scimus alias docere possimus. deinde hac cohartamur. hac presuademus. hac consulamur afflictos hac ducimus perterritos a timore. hac gestientes comprimimus. hac cupiditates iracundiasq restringimus. hęc nos iuris legū vrbium societate deuinxit. hęc a vita immani & fera segregauit.
d CATVS. Ingenio acri predit⁹ & acutus pprie (teste varrone) nō sapiens Catus inquit Seruius li. i. æn. ingeniosum denotare.
e MORE palestre. exercitatione eloquētię. siue quia ab ipsa dicitur inuentū exerciciū huius certamiis
f PALESTRE. Palestra dicitur locus luctationis & dicit a palin quod ē luctta vel mot⁹. quia ibi frequēter se moueant. vel dicitur a pale dea pastorū In cuius honorem primo fuit celebrata. vel a palude qua vngebant luctaturi anteq haberēt oleum. Oui. Aut fera nos retinent aut vncta dona palestrę.
g NVNCIVM. Sic Vir. de eodē Nunc & interpres diuū Ioue missus ab ipso. Testor vtrumq caput celeres mandata per auras detulit.
h CALLIDVS. Astutus. Nā vt ait Cice. Callidus is est tāq manus opere sit animus vsu calluit. Inde callere is dicitur qui sua astutia velocissime itelligit. Iuue. Ostrea callebat primo dephēdere morsu.
i IOCOSO furto. Quia nō auaritia ducit ad furta prestigiis faciēnda sed vt risum iocumq concitaret: Non ergo vitium inest. sed lepos & sales.
k FVRTVM. dicit quod clanculū

p.n. — qr. oratoris inuentor — p.n.
o — c
MErcuri facunde nepos athlantis
.i.i. cōpositos mores — nup editorū
— 7 ndtorū
Qui feros cultus hominū recentum
sapiēti orōe — acutus
c — ad rōem reuocasti. d
Voce formasti catus, & decoræ
consuetudine
e — f
More palestrę
l
mercurium
describam
Te canam magni Iouis & deorum.
interpretem — epitheton lyre — inuentorem.
g
Nuncium: curueq lyre parentem
ingeniosum
h — i
Callidum quicquid placuit iocoso
abs — lz
Condere furto
l
mercuriū — restituisses
Te boues olim nisi reddidisses
furatas — qui puerilem formā sumpsera s
Per dolum amotas puerum minaci
minatur — viduatus
.i. priuatus
Voce dum terret viduus pharetra
cum sensit iocos
p.n.
Risit Appollo:
insuper — grecos — mercurio
m — q indefunctū seuirēt
Quin & atridas duce te superbos
qr opulentissimū regnū tenuit
p.n. regis.
Ilio diues priamus relicto
nocturnas vigilias — inimica
n
Thessalosq ignes & iniqua troiæ
delusit
Castra fefellit.
o
mercuri — locas
Tu pias lętis animas reponis
.i. elisys — caduceo — vanā — s. in tartaro
p — 7
Sedibus virgaq leuem coerces
dijs
Aurea turbam: superis deorum
acceptus — inferis
Gratus & imis.

surripit a furno. i. nigro: quia res in tenebris patrat. Et qm seruorū maxime est furari. fures appellantur. Vir. in buco. Quid facient dni audent cū talia fures vbi Seruius Seruum esse dicit hominē triū litterarum. Quin & adulteria: quia clanculū patrant furta dicūt. Vir. Vulcani martisq dolos et dulcia furta
l TE boues. Sensus est. Boues olim nisi reddidisses amotas p dolum: te puerū appollo dū minaci voce terret pharetra viduus risit. Fabula aūt est Mercuriū aliquādo phoebo vaccas esse furaturū: & cuidam seni nomine bacho qui solus furtū viderat vnam ex vaccis si rem sileret daturū promisisse. Sed mox puerili forma assumpta: seni vaccam taurumq si furtū indicasset pollicitus est. Bathus aūt alium ratus maius munus minori anteposuit. vaccasq indicauit. Atiratus Mercurius illum vertit in lapidem. Appollo autem multa minatus nisi redderet sagittas in Mercurium cōiicere parauit. At ille suis prestigiis inuisibilis fact⁹. atq insuper sagittas omnes e pharetra appolini surripuit. Sensit vacuā pharetram appollo. & iram ppter iocosum furtum in risum conuertit. Qua ppter in gratiā reuersi Mercurius phoebo cytherā. phoebus mercureo caduceum dono dedit:
m QVIN & atri. Ordo est qui & diuus priamus relicto ilio te duce fefellit superbos atridas.
n THESSALOSQVE ignes Per hos custodes intelligit qui ante Achillis clausum tentoriū erāt achille conante. dū Mercurio duce aperta ianua est ingressus prim⁹ Homerus. n. li. illiados vltimo inducit achillē inter alia hec priamo dixisse. Te quoq nescio quis deus hic comitetur euntem. Quādoquidem iuuenile etiam si robur inesset Nec quisq auderet. nec se cōmitteret hosti. ingrediēs furti reserator cardine nostras decepto custodes fores.
o TV pias. Ordo est. Tu gratus superis & imis. deorum aurea virga pias animas letis sedibus reponis. & leuem turbam coerces.
p VIRGAQVE aurea. Virg. li. iiii. de Mercurio inquit cum virgā capit hac animas ille euocat orco pallentes. alias sub tristia tartara mittit. Dat somnos adimitq. & lumia morte resignat. Illa fret⁹ agit ventos & turbida tranat Nubila.

Argumentum odes .XI

Leucothoen admonet vltimū vite finē scire nō q̄rat. cōsulebat enim illa mathematicos. Hortatur postea p̄ntis diei leticiā carpere / postero namq̄ credendum minime. Hoc.d.

Undecima ode ad leucotheon.

a TV ne quesieris. Ordo est O leucothoe tu ne quesieris quē finē viuendi vel mihi vel tibi dii dederint: q̄a nefas est scire. i. nō p̄mittunt hoc diuina iura.
b BABILONICOS. q̄a maximi astrologi apud babylonios hi fuerūt q̄s chaldeos appellāt
c NVMEROS. Ideo dixit: q̄a sine numeris arithmetice nō cōficit astrologia. vñ Iuuenalis. nō ibit pariter nūeris reuocata trasylli
d VT me. Sensus est. Ideo nō debes scire futura: vt meli⁹ pati possis futura mala q̄ tibi euenient. Nā semp in merore esses si scires imminentia mala.
e SEV plu. p synodochē pars ei anni p toto anno ponit. et est sensus licet cognoueris q̄ res cōmoueat mare: necesse est vt bibēdo reseces curam.
f DEBILITAT. Nā fluctib⁹ illis ī littore ip̄e aq̄ debilitant. cū aūt q̄escit mare aque suū robur obtinent vel debilitat infringit.

noli inuestigare — s. est. nam deus solus futura nouit.
a
Tu ne q̄sieris: scire nefas quē mihi quē tibi
p.n. mulieris ad quā scribit o — b
Finem dij dederint leucothoe: nec babilonios
s. scire — i. calculatiōnes ipsas astrologorū — s. futurum de malis — s. possis
c — d
Tentaris numeros: vt meli⁹ q̄cquid erit pati.
i. annos partē pro to posuit — i. vltimū annum vite
e
Seu p̄res hyemes: seu tribuit iupiter vltimaꝫ
s. vltima hyems — cōtra positis — cōmouet — f — scopulis — g
Que nūc oppositis debilitat punicib⁹ mare
ethruscū — si — cōsumes — propter breue spaciū
h — i
Tyrrhenū: sapies vina liq̄s & spacio breui
de re diu victura — putes — resecabis — k
Spē longā reseces: dū loq̄mur fugerit inuida
q.d. ita viuas vt tibi nullū futurū tempus p̄mittas — s. te
Etas carpe diē quā minimū credula postero.

h TyRRHEVVM mare. a tyrrhenis dictū. Est aūt historia huiusmodi. Quodā tēpore tāta sterilitate agrorū oppressa est meonia. vt tandē deficientibus necessariis coactus sit rex ita populū instituere vt nō nisi altero ex duobus cibū caperent: altero inediā variis ludis fallerent quo tēpore tesserarū ludū & alearū & pile herodotus inuentū vult atq̄ in hac calamitate ad decē & octo annos durarūt. Postremo non cessante sterilitate coactus est rex dimidiā partē populi: cū tyrrheno filio ad nouas sibi sedes parādas emittere: hii ergo mare ingressi in eam partē Italie appulerūt q̄ hodie tuscia noiat: ibiq̄ pulsis vmbris sibi sedes posuere. & ab eorū duce & regionē & mare illis p̄piquū tyrrhenū appelauere

i LIQVES. Neutralem habet significationē liqueo ergo liques p liquefacies. liques paulati potū cōsumes ergo liques. q. destilles:

g PVNICIBVS pro spongiosis & aridis scopulis nā mare tempestuosum in scopulis eliditur.

k INVIDA Etas. (tādo dat sensum rei insensate. Nam videtur inuidere nobis.

Argumentum odes. XII

INsinuatōne primo vtit q̄ ad Cæsaris Augusti laudes deueniat. Itaq̄ dio musam alloquit dicēs Quē virū aut heroa quē deū celebrare incipiet aut lyra / aut tybia. Cuiusq̄ nomē recinet echo: aut in helicone: aut sup pyndo: aut in æmo: vbi quidē orpheo canēte sylue & arbores seq̄bantur eum: flumina & venti celeres sistebant. Dumq̄ dubitare videt: quid pri⁹ laudet Iouem celebrare incipit: inde pallada: liberum: dyaonā: phœbū: herculem: castorē et pollucē. Inde heroas Romulū: Pompiliū: Tarquiniū / Cathonē / Regulū / Scauros / Paulū / Emiliū / Fabritiū / Curiū / Camillū / Marcellū / Iuliū syd⁹ Tandē Augusti cæsaris laudes p̄ponit oībus. nā secundū a Ioue vult esse in terris. h.d.

Duodecima ode de laudibus pluriũ et augusti maxie.

a QVEM virũ. Sũmũ artificiũ poetę. Nã dubitat quid primũ vel potiſſimũ dicat: an virũ mortalem aut heroẽ qui vt deo inferior eſt: ſic hoie ſupior aut poſtremo deũ: & iã tacite innuit non hoibus aut he roib⁹ ſed diis eſſe cõparandũ Au guſtũ: vt aũt maius pond⁹ afferat laudib⁹ ſuis interrogat muſã vt ex eius ſnia. nõ ex ppria electiõe quę dicit dicere videatur.

b VIRVM. Bñ virũ. Nã homo denotat ſpeciẽ vt ſit aĩal capax rõis Vir aũt in ipſa hũana ſpẽ excellen tiã oñdit Therſiteſ aũt apud home rũ ita homo eſt: vt nõ ſit vir. Achil les aũt & homo ſit & vir: nõ ergo hoies: ſed viri digni ſunt laude Or do eſt. Clio quẽ virum aut heroa quẽ ſumis celebrare tybia vel acri lyra i. graue ſonanti.

c HEROA. Crediderũt antiqui virorũ excellentiũ anias poſt mor tẽ aere habitare: & aerio corpe in dui: & hoibus auxiliari eoſq; he roas apellari i. ab ære: Alii dicũt he roas eos eſſe qui ex deo mortaliq; muliere: vel cõtra nati ſunt vt her cules Achilles Aeneas. Diuus aũt aurelius in li. x. de ciuitate dei affert herois nomen a Iunone que hera grece dicit̃ tractũ eſſe: qa aer Iuno ni deɼ vbi volũt cũ demonibus he roas habitare quo nomie appellãt aias que alicuius meriti ſũt. Et idẽ li. vii. inqt inter lunę gyrũ: & nym borũ & ventorũ cacumina aereaſ eſſe animas: ſed eas animo nõ ocu lis videri. Et vocari heroas & la res & genios.

d IOCOSA imago. i. Echo quę voces noſtras imitari videtur. eſt enim Echo vox aeris vel ſonus in ſilua vel cauernis reſonans.

de viuis iam — de mortuis — altiſſima
a b c
Qvem virũ aut heroa lyra vel acri
laudare vel deſcribere — p. n. muſe
Tibia ſumis celebrare clio?
viri vel dei — iterũ canet — d
Quem deum? cuius recinet iocoſa
i. echon — e
Nomen imago
vmbram pbentib⁹ — f — regionibus
Aut in vmbroſis heliconis oris
g frigido h
Aut ſuper pindo gelidoue in æmo
ex q̃ monte — p muſa ẽ dea — optima voce pditã
Vnde vocalem temere inſecute
i p. n. k
Orphea ſilue
i. ſuauiſſimo cantu — celeres — tardantem
nam filius caliope
Arte materna rapidos morantem
curſus
Fluuium lapſus: celereſq; ventos
p blande — ſenſum audiendi hñtes — ſonantibus
l
Blandum & auritas fidibus canoris
ſaxa arbores
Ducere quercus
m — cõſuetis veterũ poetaꝝ lyricoꝝ
Quid prius dicam ſolitis parentum
conditorẽ oim rerũ intelligit.
Laudibus? qui res hominum ac deorũ.

e IMAGO. q. imitago vt ſcri bit porphirio.

f HELICONIS. Helicon mõs in boetia a muſis frequentatus.

g PINDVS mons theſſalię Ap pollini muſiſq; ſacer.

h AEMVS. Mõs altiſſimus ex cuius vertice Euxinum & Adria ticum mare oriri opinio fuit.

i ORPHEA. Orpheus Appol linis filius ex muſa Calliope hic te ſte Diodoro ſiculo li. hiſto. v. do ctrina melodiaq; ac poeſi exceſſit omnes quorũ extat memoria: & ſuauitate cantus prę ceteris clarus fuit. Idem citheram ab Appolline patre accipiſſe dicit̃ a poetis. Cuius modulatu ac dulcedine nõ ſolum homines ſed lapides et ſiluas in nu merum ſe motare cogebat. dicente Oui. i. iii. de arte Saxa feraſq; lyra mouit rhodo peius orpheus. Tar tareoſq; lacus trigeminũq; canẽ: & Virgilius in dameta: orpheaq; in medio poſuit: ſiluaſq; ſequentes

k SILVA. eſt ſpiſſum nemus & breue & dicitur a ſilen quod eſt va ſtitas vel ſilentiũ. quia ſilua eſt vbi loca vaſta ſunt & deſerto & ſilen tio plena. Eſt preterea ſilua aut glã difera cuius arbores non ceduntur ſed ad eſcam. quadrupedibus ſer uantur. Aut cedua q̃ in ea arbo res cum ad iuſtam proceritatẽ cre uerint ceduntur vt vel ędificationi bus vel aliis vſibus materiam pre beant.

l FIDIBVS. Fides vt inqt Feſt⁹ gen⁹ cithera dicta. qđ tm̃ iter ſe cor de ei⁹: q̃tũ iter hoies fides cõcordet

m QVID prius: Senſus eſt: quid nam prius ego dicã cũ ſolitis lau dibus parentum.

n HORIS a quibus velut tēpera tur annus per ver. estatē. autumnū & hyemem.
o SECVNDVM: nā nullus po test esse inter finitū & infinitū. Er go nihil est ipsi infinito secūdū. Nā secundus est in ordine.
p PROximos illi. pximā Iouis honori mineruā dicit. hoc est virtu tē & sapientiā deo vicinam.
q PALLAS. virtus & sapien tia dicit: eadē & minerua est: putāt q3 aerē nominatum palladē: ac Io uis filiam dici: et virginē fuisse qm nō corrūpat: et sublimiorē locū te neat: qua ppter ex vertice Iouis dici tur nata id Diodorus. li. i. asserit.
r PRELIIS audax: Nimia eni vi ni potatio litē generat & audatiā.
s LIBER. apud latinos pater di citur. Et bachus ideo liber appella tur: quia hoībus libertatē videt in ferre Nā poti servi etiā ebrietate du rante arbitrantur se fregisse vincla seruitutis vel qa vinū curas soluit: ei mentem ab illis liberat.
t ET seuis & c. de diana loquit que venationi preest. Cice. de na. deo. licet plures Dianas referat illa tamen nominatissima est: & cui oia attribuunt que Iouis filia ex la tona eodē partu cū appoline nata dicit: hec ob virginitatis amorē ho minū fert consortiū aufugisse: et vt a se libidinis pruritū abdicaret: ve nando incolebat siluas ac montiū
v NEc te metuende phoe (saltus be phoebus sapientie deus a poetis appellat: medicineq3 artis & her barū virtū ab Ouidio asserit Ar cu et sagittis appollonis simulacra decorari vt per sagittas intelligat vis emissa radior. Manu tñ dexte ra gratias nymphas gestare arcū vero cum sagittis sinistra quod ad noxā sit pigrior ad salutē dextera manus promptior largiatur
x DICAM & alciden: hercules vt ostendit Diodorus li. v. Antea alceus vocabat Nā Iupiter amās Alchimenā vxorē amphitrionis. dicit noctē cōgeminasse: quo satis spacii esset ad tantū virū gignendū vbi cōcepit herculē. Sed Iuno oēs filios Iouis odio habens (pter Mer curiū) duos serpentes immisit her culi in cunas quos ipse interemit: succedēte ipe duodecim labores ex
y PVEROSQVE le(ecutus est. de. Castor & pollux intelligit: fuit aūt castor equor domitor: pollux vero pugil Virgil. Domitus pollu

Qui mare ac terras: variisq3 mundū
disponit regit n regibus
Temperat horis.
i o q̃ deo q. d.
Vnde nil maius generatur ipso
nulla. n. similitudo sibi est creature ad creatorem
Nec viget quicq3 simile aut secundum.
p sicut
Proximos illi tamen occupauit
p n. tee q
Pallas honores
fortis ego horatius r
Preliis audax neq3 te silebo
bache s dians t
Liber: & seuis inimica virgo
feris sc3 silebo incuitabili v
Beluis: nec te metuende certa
p. n.
Phoebe sagitta
laudabo herculem filios x y
Dicam & alciden: puerosq3 lede
castore s. polluce arte pugili
Hunc equis: illum superare pugnis
insigne geminorū stetim benigna
Nobilem: quorum simul alba nautis
resplendens z
Stella refulsit
a i. liquescit. motibus resolutus nisi glacies
Defluit saxis agitatus humor
desinūt flare fugantur
Concidunt venti. fugiuntq3 nubes:
eminēs in fluctū crecera ipse castor pollux mari
Et minax (quod sic dii voluere) ponto
iacet vel psternitur
Vnda recumbit.
illos viros deos b c
Romulum post hos prius. an quietum
nume d nobiles
Pompili regnum memorē an superbos
prisci honores e f
Tarquini fasces dubito. an catonis
mortem.
Nobile letum

cis habenis. & c.
z STELLA refulsit. alias meta stat sidera fulgent.
a DEFLVIT saxis. Laus stelle a tempore. nā verno tempore nasci tur. quo & niues resoluunt. Virg. Vere nouo gelidus canis cū mon tibus humor liquit & c.
b ROMVLVM post hos. Or do ē. Dubito anpri9 memorē post hos Romulū: an quietū regnum pompili: an superbos fasces. Tarq ni: an nobile letū catonis hos aūt romanos duces & nobiles pretere undo cōmemorat. vt Augustum cunctis preferat. Nā Romulus vr bis rome cōditor est vir bellicis re bus grauis ac strenu9: & ad cōsti tuendū ciuitatis statū prudentissi mus fuisse perhibetur. vrbis autē fundamenta iecit duode viginti na tus annos nono kalendas Maii re gnauit annos. xxxvii.
c AN quietum pompili. Numa pompilius curibus sabinis habi tabat vir cōsultissimus diuini atq3 humani iuris. Ita a romanis patri bus accitus rex creatus est: summa q3 oim pace regnauit annos. xliii. auctor est liuius.
d AN superbos Tarqui. L. Tar quinus priscus romanorū rex qui tus de sabinis triumphauit omne nomē latinum domuit Regnauit annos. xxxviii.
e FASCES. i. regnū: ponit eni in signia regni pro regno. fasces insi gnia ethruscorū erant vt singuli lu comones hi eni erant xii in ethuria reges ante se duodecim lictores pre mitterent cū virgarum fasciculis: in quibus singulis: singule erant in cluse secures: vt cū esset de reo sup plicium sumendū: lictor illū nuda tum ad palum religaret & virgis cęso caput securi feriret.
f AN cathonis nobi. le. Valerius etiam li. iii. de fortitudine hanc ca thonis mortem laudat. Ci. Item li. i. offi. secutus stoicorum dogma laudat mortem cathonis verum peripatheticorum sententia vitu perandus est. Catho timidusq3 potius appellandus quam fortis. Diuus quoq3 Augustinus hanc ipsam mortem vituperat Arestoti les. iii. Ethicorum sic ait mortem aūt sibi consciscere obfugiendam paupertatem. aut amorem aut mo lestum aliquid: nō fortis est homi nis sed potius timidi. Est eni mol litudinis laboriosa fugere.

g GVLVM'.'M. Regulus atilius vir excellens in re militari vite moribusq; cōstantissimus & fide inaudita: Qui consul cōtra carthaginenses a quo vrbes fere ducēte in dedicionē redacte sunt. que carthaginensium odio ad eum defecerunt: tādem a xantippo lacedemonio eorū duce victus captusq; est.
h SCAVROS. Scauri patritii fuerunt quorum M. ęmilius scaurus eloquente consultus ex ea gloriam peperit de quo late Pli'. de viris illust. Salustius etiam in iug. sic ait. Sed ex omnibus maxime ęmilius Staurus homo nobilis impiger factiosus auidus potētie honoris diuitiarum. Ceterū callide vitia sua occultaris meminit etiā de hoc viro Valerius li. iii. de fiducia sui.
i PAVLVM. Emiliū dicit qui victus ab. hanibale apud cannas Apulię vicum vicio college varronis maluit perire q̄ ex eo fugere.
k FABRICIVS licinius. honoribus & auctoritate omnicique temporibus suis maior censu par vnicuiq; a fannitibus quos vniuersos in clientelā habebat decem eris & quinq; pondo argenti totidemq; seruos sibi missos in samnium remisit continentię suę beneficio sine pecunia prediues: sine vsu familię abunde comitatus: quia locupletē illum faciebat nō multa possidere sed modica desiderare hec Valeri' li. iiii. de continentia.
l HVNC & incōptis. Ordo est hunc & curium incomptis capillis & Camillum vtilem bello tulit sęua paupertas & auitus fundus cum apto lare.
m CVRIVM. M. Curium samnites aduersus quos bellum gerebat auro corrūpere tentarunt: quibus egregie respōdit romanos nō cupere aurum. sed imperare possidentibus aurum fuerunt aūt Curius & Fabritius pauperrimi.
n CAMILLVM. M. Camillus quo nemo excellentior iustitia & militari disciplina illis seculis fuit. faliscos capenates & veios superauit: tandem ab ingrata patria in exilium missus. Sed Roma absens gallos auro spoliauit: atq; in fugā vertit. ex qua victoria pater patrię Item Romulus & alter vrbis conditor est appellatus.

p.n. .i. vire.
g h
Regulum & scauros: animęq; magne
cōtēptorē emiliū vincente hanibale.
i
Prodigum paulum superante pœno.
celeberrimo nereebo. carmine.
Gratus insigni referam camęna
talem romanū k
Fabritiumque
.s. fabriciū incomptis l m
Hunc & incomptis curium capillis
produxit illū romanū
n
Vtilem bello tulit & Camillum
magna a maioribus suis sibi relict'.
Seua paupertas & auitus apto
vemo oger. o
Cum lare fundus
occulte pcedenti. temporario pulchra
p
Crescit & occulto (velut arbor) euo
laus splendet
q r s
Fama marcelli: micat inter omnes
iulij cesaris stellam. vicit stellas
t cōparetē
Iulium sydus: velut inter ignes
Luna minores
o iupiter qui creauit q; puidentia sua cūcta administrat
t
Gentis humane pater atq; custos:
nam ex saturno fuit iupiter. v
Orte saturno tibi cura magni
augusti .i. sit secundus a te
a fato
Cesaris fatis data: tu secundo
Cesare regnes

o FVNDVS. Ager dicitur quia sit rei familiaris fundamentū: nā pecuniarum raro labilis est. fundū autem neutri generis ima pars est.
p CRESCIT & occulto. Sententia est q fama M. Marcelli crescit id non aduertentibus hominibus quemad modum arbor pgressu temporis crescit & incrementum quod nō aduertitur singulis oris aut diebus cognoscitur elapso mēse vel anno.
q FAMA. a fando. differūt aūt Fama & rumor scd'um Quintilianum Nam fama consensum ciuitatis & velut publicū testimoniū vocat. Rumor est sermo sine certo auctore dispersus cui malignitas initium dedit: incrementum credulitas. Virg. Audieras & fama fuit q.d. non Rumor.
r MARCELLI. M. Marcellus gallorum ducem apud padum ingenti exercitu stipatum cum Paucis equitibus inuasit: quem protinus obtrūcatū cū armis exiuit. eaq; Ioui feretrio dicauit id scribit Vale. li. iii. de fortitudine.
s MICAT. Splendet. Vir. Ardētes clypeos atq; ora micantia cerno. Et quia splendor tremulus est & crebro salit aliquando salire est Virgil'. Emicat eurialis & crebro moueri. Virg. Et linguis micat ore trisulcis significat & digitis sortiri. Hinc Cicero: eum virum bonum appellat qui cum possis in tenebris micare.
t IVLIVM sidus. Iulius cęsar in deorū numerū relatus est non ore modo decernentium. sed & psuasione vulgi: nā cum Augustus primo ei ludos ędebat. Stella crinita per vii cōtinuos dies fulsit ex oriēs circa. xi. horam. Creditūq; est animam esse cęsaris in celū recepti: & hac causa simulacro eius in vertice addebatur stella.
t GENTIS humanę Apostrophe ad Iouem et Augustum post Iouem inuocandum censet.
v TV secūdo cesa. q.d. ita regnes vt post te Cesar secundus sit simile q est Virgilii distichō. Nocte pluit tota redeunt spectacula manes Diuisum imperiū cū Ioue cęsar habet.

x ILLE seu parthos. Sensus est siue august⁹ domuerit parthos seu seras & indos Ioue minor equus orbem terrarum regit.
y PARHOS. Parthorum imperium orientis erat vt Iustinus late xli.li. ostendit Augusto cesari parthi & armenia vendicanti facile cesserunt: & signa militaria que M. Crasso & M. Antonio ademerant reposcenti reddiderunt obsidesq insuper obtulerunt Auctor est Tranquillus De quo etiam dictum est. supra i ver. Neu sinas medos & c. in.ii. odes.
z LACIO imminentes: quomodo parthi latio .hoc est ipi italie imminerent video Apianum in libro parthico ibi enim hec clarissime scribuntur.

a IVSTO triumpho. Iustum nam q̄ erat vt signa militaria M. Crasso adempta recipierentur vtq tranquillus scribit Augustus nulli genti sine iustis et necessariis causis bellum intulit.

augustus italie infestos
Ille seu parthos latio imminentes.
sub subiugatos
Egerit iusto domitos triumpho
suppositos regioni
Siue subiectos orientis oris
tales populos.
Seras & indos
scz ioue .i. perit terris
inferior .i. iustus
Te minor latum reget equus orbem
honore nimium fueris celum
Tu graui curru quaties olympum
polluens
Tu parum castis inimica mittes
tonitrua
Fulmina lucis;

b SERES. populi sunt in ethiopia apud quos altissime sunt arbores: in quibus vermes lanam tenuissimam emittunt quam ab ipsis sericum appellamus.
c INDOS. India & maxima est & ad orientem exposita vt Strabo li. xv. ostendit: Fauonii vero spiritu salubernima est: bis in anno estatem habet: bis legit fruges vti Solinus asserit.

d TE minor latum. ordo est. Ille equus Augustus tanq optimus princeps te minor. q. d. qui tibi vni cedat: ceteris autem sit superior Nec tamen reddit eum superbum tam excelsus gradus: sed sit omnibus equus reget latum orbem.
e TV graui cur. Ordo tu quaties olympum graui curru: tu mittes inimica fulmina parum castis lucis.
f PARVM castis. secundum pontificum documenta & haruspicum: qui dicunt nunq fieri fulmina nisi in lucis pollutis.

Argumentum odes. XIII.

AD lydiam amicam poeta scribit: vbi dolet riualem thelephum sibi ab illa preponi. Dicit enim dum lydia Thelephi colluz aut brachia laudat, eius iecur ira feruescere: seq nec mentem nec colorem habere. Lachrimari etiam cogi & zelotypia vri. Appellat (in fine) foelices quorum amor non malis q̄rimonijs: sed morte sola dissoluitur. H. D. vsq ad finem.

Tertiadecima Ode ad lidiam

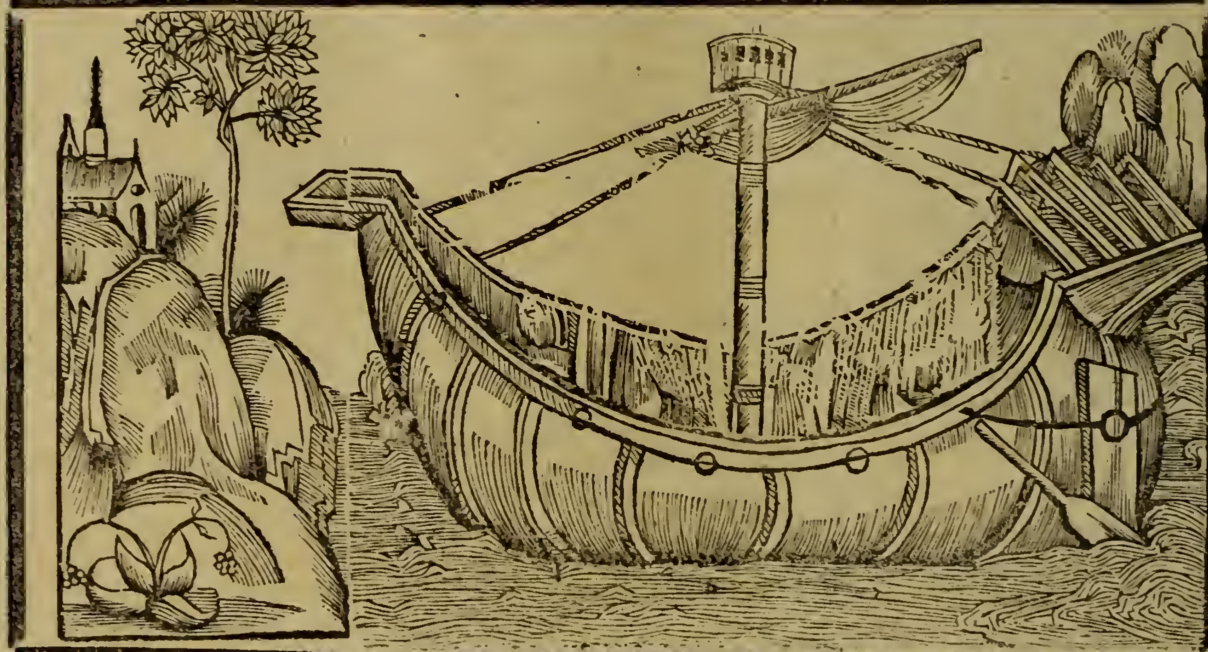
a DVM tu lydia. Conatur in hac ode inducere riualem in odiū amicę sue & se ex zelotopia vehementer illam amare ostendit.
b CERVICEM. collum. Iuue. prebenda est gladio pulchra hęc et cādida ceruix. proprie ceruix ob occipitio incipit. & tendit ad spinam. Et est tanquam canalis per medullas cerebri descendit. Dicta ceruix q. cerebri via. Est enim ex ossibus orbicularim vertebratis quo commoditatem capite prebet quocūq; se flectēdi. vnde dure ceruicis hoīes qui obstinati inflexibilesq; sunt.
c CEREA brachia. i. mollia. vñ Arestoteles Molles carne aptos mente dicimus. ostendit etiam ex hoc agilitatem quę corporis non parua laus est.
d DIFFICILI bile. Epithetō iracundię est quia implacabilis. vnde et difficiles homines dicuntur qui duri & inexorabiles sunt. Bile bilis enim spuma sanguinis est qua sanguis incalescit. & in iram insurgit. & proprie fellis humor que iecori adheret. et a medicis colera dr.

Dum tu lydia thelephi
Ceruicem roseam et cerea thelephi
Laudas brachia: ve meum
Feruens difficili bile tumet iecur
Tunc nec mens mihi: nec color
Certa sede manent: humor & ingenas
Furtim labitur arguens
Quam penitus lentis macerer ignibus
Vror seu tibi candidos
Turparunt humeros in modice mero
Rixę: siue puer furens
Impressit memorem dente labris notā
Non si me satis audias
Speras perpetuum dulcia barbare
Ledentem oscula: que venus
Quinta parte sui nectaris imbuit
Fœlices ter & amplius
Quos irrupta tenet copula: nec malis
Diuulsus querimonijs
Suprema citius soluet amor die.

e NEC col. quia pallidi redduntur amantes. Ouidius pallet omis amans hic color aptus amanti.
f HVMOR & in genas. Secretę lachrimę amoris nimietatē pdētes
g GENAS. Bene palbebre dicuntur vel he partes que sunt sub oculis vel vbi primum barba oritur. Auctor est Festus.
h LENTIS ignibus. Occulte se uiennbus. Vir. li. iiii. ęne. & tacitū viuit sub pectore vulnus. Item & Cęco carpitur igni.
i VROR seu tibi. Aspectu crucior. quotiens aut vino per rixam. aut libidine certe amoris alterius in corpore tuo signa conspexero. Ordo est vror seu tibi immodice rixę turbarunt cādidos humeros mero. seu puer furens impressit memorem notam labris dente.
k TVRPARVNT hume. quia ipse ex ebrietate excedēs modū verberet humeros & reddat liuidos.
l NOTAM. qua res notat. nam impressit memorem notam per q amoris recordatio seruaretur. Est autem nota que tam in animo q in corpore nota velut & macula. quamuis ex ea vitium ostendatur tamen aliquando ad laudem refertur. Ouidius. Ille Numantia traxit ab vrbe notam.
m NON si me. Ordo est si me satis audias non speres perpetuum amatorem barbare ledentem dulcia oscula. Aliter ordo est hic non speres si me audias amatoribus dulcedinem esse perpetuam.
n OSCVLA. Osculum diminutiuum abeo q est os in muliere autem angustū os laudatur. Oui. Vidit oscula que nō est vidisse satis
o QVINTA parte. Sunt enim quinq; lineę amoris Visus & alloquium. tactus post oscula factum
p NECTARIS. Nectar vt inquit Festus proprie est deorum potio. quēadmodū ambrosia cibus.
q FELICES ter &. Sensus satis fœlices existimo eos quorum inter se amor ita consentit vt non ante diem vltimum vitę resoluatur.
r COPVLA proprie cuiuslibet rei duplex numerus vnde dicitur copula matrimonii. Est etiam copula funiculus: quo venatorii canes retinent. Oui. li. vi. Tristi. Vtq; canē pauide nactū vestigia ceruę. Latrātē frustra copula dura tenet.

Argumentum odes.xiiii

Nauim alloquitur hortans illũ ne iterũ estuosum mare ingrediatur sed portũ fortiter occupet. Cũ eius latus remigio careat Malus & antemne ventis cõcussi fuerint. funesq; desine. nec vela integra maneã. Nec dii sint quos iterũ naufraga inuocet. Et quãuis nobilissima sit & picta. nõ ppterea timidus nauta sibi cõfidet. aut tẽpestatẽ euadere poterit. Itaq; cauendum putat. ne ventis ludus fiat. & inter cyclades scopulosaq; freta incidat. Re vera tñ secundũ porphirionẽ videtur vt ad M. Brutũ loquatur: qui apud philippos macedonie vrbẽ contra Augustũ & M. Antoniũ pugnans sinistrũ cornu. cui preerat Cassius amiserat direptis etiam castris propter quod Cassius sibi ipsi mortẽ cõsciverat. Ipse tñ Brutus videbatur rursus instruere se ad pugnam. itaq; merito poeta per allegoriã metuere p eo se testatur. qui & sub ipso militauerat. Inde tamen ex prelio philippico fatigatus receptus ab Augusto veniam meruit auxilio mecenatis. h.d.

Ode xiiii p allegoriã.i.inuersionẽ. M.brutũ alloquitur.

a O NAVIS. Ordo est. o nauis noui fluctus referẽt te in mare o se xte noui fluctus.i. mot⁹ animi tui referẽt te ex portu in mare.i. ex pace in bellũ. deinde veluti cernat illũ iã mare ingressum bellũ cepisse: exclamat. o quid agis. q.d. non recte agis. Ergo occupa portũ.i. preueni vt añ portũ capias quã sit qui repugnet aut phibeat. idẽ enĩ pprie occupare est Virgi. Occupat eneas aditũ custode sepulto. Methaphorã aũt sumpsit a naui ex cui⁹ armamẽtis & milites et diuersas voluit administrationes intelligi.
b NONNE vides. Sẽsus ẽ nõne vides qd latera nauis careãt remigib⁹ significat illũ exutũ esse exercitu viribusq; paternis. Et qd malus feriatur vento denotat validũ ostiũ impetũ
c REMIGIO.i. remigib⁹ a remo enĩ dicũt remiges q nauigia remis impellunt. Remigiũ aũt & multitudinẽ remigũ et actionẽ i remigãdo
d LATVS nudũ. Hoc aũt ppter mortuũ cassiũ. qui vt scribit Apianus erat antiquior bruto atq; expertior. & austerus a natura. qua propter ex mãdato ei parebant milites Brut⁹ vero facilis erat et clemẽs erga oẽs itq; nõ ita facile obseqbant.
f ANtẽne sic dcte q añ malũ sint e transuerso posite Sed et vrbs ita

Nauis referent in mare te noui
Fluctus. o qd agis? fortiter occupa
Portũ: nõne vides vt nudũ remigio lat⁹
Et malus celeri saucius aphrico
Antemneq; gemant: ac sine funibus
Vix durare carine
Possunt imperiosius
Aequor? non tibi sunt integra lintea
Non dij: quos iterum pressa voces malo
Quamuis pontica pinus

Glosses: prelium & cladẽ; bellorũ auxiliũ imperus; rursus; ru brute; pessidet; pacem; quẽrr; carens; suo; lesus; p pilote hic. alias; p vento; vexille; ex angustijs; emittũt sonũ; hoc est pecunia & impensis; tolerare; acies & turme; violentum; acre prelium; agmina; vexilla; fauor diuinus; sis; hec ad nobilitatẽ bruti referũtur

lie antẽne dicta qd añ amnẽ sit cõs
g NON dii. In hoc vult deos stituta os iratos itelligi. qa denuo de bello
h ITErũ. Nã pridie sciuli cogiteẽ cladẽ habuerat Brut⁹ Cassii sinistro cornu dissipato a M. ãtonio diũ fauisse ei visi sũt qm augusti castra dissipauerat. postea vero nullã prebuere opẽ nã clade affect⁹ vt ondimus ab amico cedẽ orauit. plutarchus ait in vita Bruti de⁹ & mutare & abducere cũcta q velit potẽs Bruto fortunã hãc letã abstulit: de victoria i augustũ itelligẽs Et callius Bruto dixerat qꝫ vellem o brute hec eẽvt ñ solũ armis: eqs nauibus sed deoꝝ suffragiis fiderem⁹ q optimoꝝ operꝝ ac scissimoꝝ duces sũt
i PONTICA. Mirũ figmẽtũ & tñ manet in trãslatõe. Appellat igiẽ hãc pinũ.i. nauẽ p intellectionẽ põticã. et nobilẽ. vt alludat ad nobilitatẽ et gliam põpei pris quã reportauit ex triũpho mythridatis regis põti. Cũ tã potẽtẽ tã bellicosũ ducẽ nõ solũ in re militari: sed in multis doctris excellẽtissimũ regẽ mythridatẽ: q vltra: xii. ãnos aduersus populũ romanũ pugnauit. vt sepius victoriã reportauerit sũma fœlicitate. nec minori celeritate superauerit et bello cui hidre capita esse viderẽtur extremũ manũ imposuerit.

k RILVE. Filia nobilis. Marci enim bruti progenitor fuerat iuni/us. Brutus qui tarquinios euerte/rat mater vero seruilia Catonis vti censis soror. Ipse vero bonarum artium disciplina & philosophie studiis imbutus erat. Philosophos grecos ferme omnes attigerat. nec vllius ipsorũ disciplinę vel expers vel ignarus fuit Auctor est plutarchus.

l NIL pictis. Sensus est quod ni hil in bello prosunt ornamenta no bilitatis. sed arma & exercitus.

m PVPPIBVS. Puppis est vlti/ma pars nauis. & sublimior. pro/ra autem prima pars nauigii. Trã stra appellant nautarum sedilia. Virgi. Transtra per et remos.

patrici
k
Silue filia nobilis
glorians nobilitatem generis nã bruti nomẽ erit tibi ad ignominiã.
Iactes & genus: & nomen inutile:
epytheton nautarum nauibus
l m
Nil pictis timidis nauita pupibus
con
n
Fidit. tu nisi ventis
res digna ludo & contemptu caueas
Debes ludibrium caue
paulo ante cum fui tribunus f. eras
o ppterea inquietatẽ
Nuper sollicitum quę mihi tedium
Nunc desiderium. curaq; non leuis
longe apparentes
p
Interfusa nitentes
debes vitare q
Vites equora cycladas.

n TV nisi. Ordo est. Tu caue nisi debes ludibrium ventis. idest nisi velis ventis esse ludus. quod fit cũ huc illuc nauis trahitur a tẽpestate

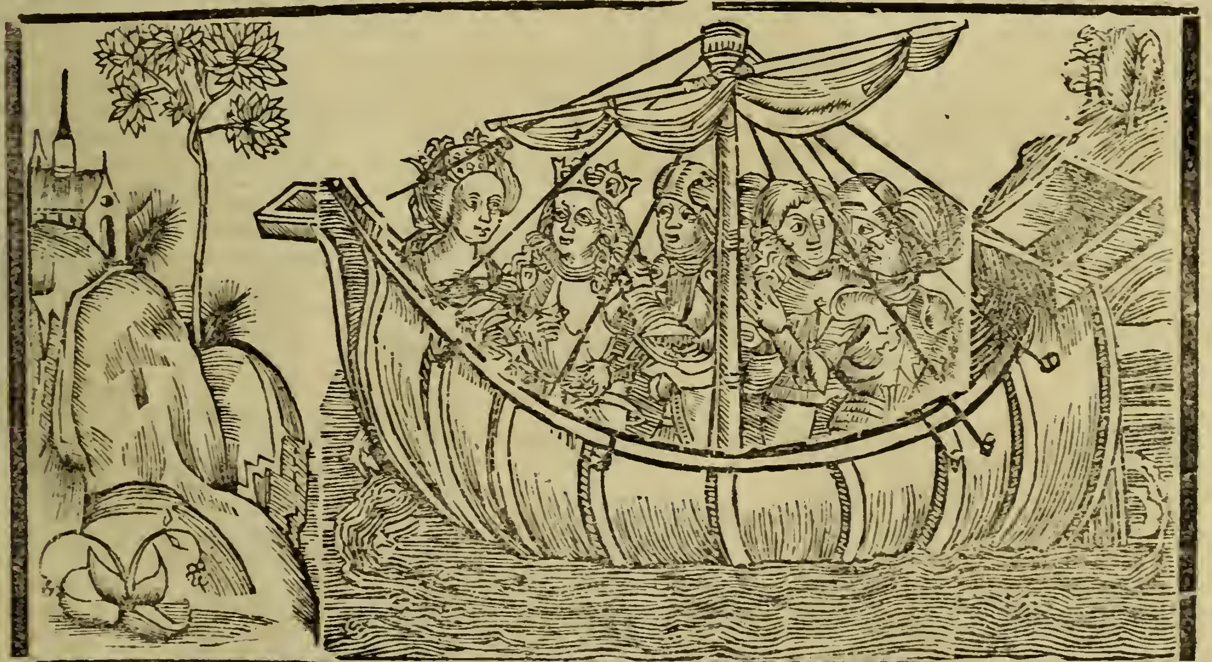
o NVPER sollicitum. Ecce hic manifeste ostendit se poeta partiũ Bruti fuisse quarum affectione se/se teneri ostendit propter istius bru ti miserationem.

p INTERFVSA nitẽtes. Abso lute locus est ac si diceret. vites eq/ra fusa inter nitentes cycladas.

q CyCLADAS. Insulas sic di/ctas in mari ęgeo. auctor est Stra bo li. x. Allegorice autem ponit il/las pro Augusti ducibus qui sibi aduersi sunt qui illi bellum asperũ reddũt vt crebris insulis interiectũ mare magis ęstuet.

Argumentum odes. xV.

HAc ode Bachilidem imitatur Horatius vt scribit Porphirio. Nam vt ille facit Cassandram vati/cinari futura troiani belli: q̃ tempore classis in gretiã parabatur. Ita hic protheũ inducit ventura troianis mala p̃dicere. Sed videtur per Allegoriam admonere. M. Antoniũ ne cleopatre amore duct⁹ aduersetur Octauiano. Antoni⁹. n. repudiata octauia vxore sua & cęsaris sorore adeo se Cleopatre e/gypti reginę addixerat vt nihil nisi illius arbitrio gereret: ac tandẽ bellũ aduersus Augustũ mouit: cõ/missoq; prelio nauali sic poscente Cleopatra cum ipse terrestrib⁹ copijs longe anteiret Augustũ. Ma/ritimis autẽ esset inferior fusus: fugatus est: Reuersusq; in egyptum ac ductus desperatõne rerum sibi mortem consciuit diuina indignatione iuste ciceronianam cędem vltus.

Ode. xV. Pronosticon troiani excidij.

a PASTOR cũ. Sensus est cũ pa ris troian⁹ raptã helenã p freta tra/heret nereus vetos cõpressit vt seua fata vaticinaret malo ducis auspi/cio. pastor aũt. i. paris priami et he cubę fili⁹ sed cũ ex eo p̃gnãs mater se in sõnis facẽ parere putaret qua

tanq; vir raptam
a maria
PAstor cũ traheret p freta nauibus
in ida. phrigie monte fabricatis
b
Ideis helenam perfidus hospitam

breui vniuersa vrbs icẽdio flagra/ret. placuit priamo ex haruspicũ cõ silio vt puer exponeret itaq; in ven tus a pastore pro suo nutritus est longo post tpe regis filius agnitus inter regios fratres receptus est.
b PERFIDVS non enĩ hospicii iura seruauit sed hospitis menelai illo absente vxorem rapuit.

c INGRATO ocio. Venti enī seuire cupiunt hinc poeta dixit illi indiguantes magno cū murmure montis circū claustra fremunt. & cum ventus sit fluctus aeris remotu motu pereūtventi.

d FERA. Non solum paridi, sed troianis vniuersis.

e NEREVS autem deus marinus erat oceani filius qui ex sorore eademq; vxore sua dorie nymphas genuit.

f DVCIS .s. helenam. sed per Allegoriā cleopatrā intelligit.
g CONIVRATA. Inter coniurare & conspirare hoc interest quod conspirare interdum bonorum est. Coniure malorum.
h QVANTVS equis. Hominibus simul & equis prenūciat laborem futurum.

i DARDANE. Nam olim troia a dardano dardania dicta est. dardanus eni filius iouis fuit ex electra athlantis filia. & coniuge coriti regis. a quo coritus vrbs nominata est. inter dardanum & Iasium fratres exorta contentio post mortem coriti est. Interfecitq; Iasium dardanus. et cum parte populi in samothratiam enauigauit. atq; inde in troiam peruenit ibiq; sedes posuit.

k IAM galeā pallas. Bene primo posuit. Mineruam irascentē adultero. vtpote deam castitatis aut certe quia iudicio superata est corrupto paride muneris.

l AEGIDA autem scutum iouis fuit. Nam cum esset in fatis opus illi esse scuto ex pelle amaltheleę caput coopertum si gigantes superare vellet.

m NEQVICQVAM veneris. Ordo est. Tu ferox presidio veneris. nequicq; pectes cesariē & nequaq; imbelli cithera diuides carmina grata foeminis. nequicq; thalamo vitalis graues hastas. et spicula gnosii calami. et strepitum & aiacem celerem sequi. heu puluere collines crines adulteros tamen serus. Sensus autem est quod nec pulchritudo nec canēdi ars sibi in bello proderit. he namq; delitie mulierib⁹ magis conueniunt.

niuis epithetum ventorum
repressit
Ingrato celeres obruit otio
vaticinaretur
crudelia
d
Ventos vt caneret fera
deus marinus fera aug'rie
c f
Nereus fata. mala ducis aui domum
helenam exercitu
Quam multo repetet grecia milite
sunde
g
Coniurata: tuas rumpe nuptias
rumpere illius regis
nobile
Et regnum priami vetus.
hoibus
h
Eheu quantus equis quantus adest viris
bellicus labor tu paris .i. dardanie
i
Sudor. quanto moues funera dardane
scutum
k l
Genti. iam galeam pallas & ęgida
furorem belli
Currusq; & rabiem parat.
frustra amoris auxilio tu paris
m
Nequicq; veneris presidio ferox
vt luxuriosi faciunt
p capillos
Pectes cesariem grataq; foeminis
que nihil bellicum sonet
n
Imbelli cithera carmina diuides.
frustra cubili
Nequicquam thalamo graues
sagittas cretensis
o
Hastas: & calami spicula gnosij
armorum
p
Vitabis: strepitumq; & celerem sequi
tardus
q
Aiacem tamen heu serus adulteros
capillos turpibus
r
Crines puluere collines
vlixem interitum quam iam diligis
s
Non laertiaden exitium tuę

n CARMINA diuides. Hoc ideo. quia qui ad lyram canunt. alternatim modo sua voce vtuntur. modo lyre sono.

o GNOSII. a gnoso oppido insule cretę. valebat autem olim creta sagitandi arte. qua propter in primis laudabantur in bello cretenses sagitta. Refert autē Plinius egyptum cretamq; abundare calamis grauioris ponderis qui propterea sagittis idonei sunt.

p CELERVM Aiacem. duo fuerūt Aiaces vt ostendit Homerus li. xiii. iliad. Oilei filium celerrimum omnium appellat. Et libro. ii. inquit. Quadraginta nauium dux fuit Aiax oilei filius in currendo pernix cognomine minor. qui non tantus quantus Aiax thelamonis filius erat.

q HEV serus. Scribunt enim perempto hectore ab achille. paridem cum arcu & sagittis valeret Achillem fraude hecubę ad desponsandam polixenam in tēplum tymbrei Apollinis nocte & solum euocatum occidisse. Qui tamen li. xii. scribit Apollinem hortatum fuisse paridē in ipsa pugna vniuersali vt Achillem sagittis percuteret. sicq; illū periisse.

r COLLINES. cōcretos reddes quod et virg. de hectore scribit. Et concretos sanguine crines. Est enim proprie linire. cum aut cera aut aliqua dissimili requippiā obduramus. vnde dicimus Linire vasa. aut aliquod spaciū diuisumq; concernimus vt cū capilli qui discreti sunt aliqua recondensantur.

s NON laertia. Singulos vel ut exitiales minatur duces vlixē & Nestorem pylii filiū & alios qui hic narrantur. Laertiadem vlixem laertis filium cui homerus in prudentia ac astucia primas partes dat. quoniā in re militari prudentia vires superat. ergo hoc dat vlixi quod non dat achilli. Sic poeta noster nunc nō Aiacem qui fortissimus fuit. sed Vlixem qui prudētissimus appellat exitium gentis troianę.

Gentis non pileum nestora respicis
Vrgent impauidi te salaminius
Theucer, & scelenus sciens
Pugnę: siue opus est imperitare equis
Non auriga piger. merionem quoqꝫ
Nosces. ecce furit te reperire atrox
Tytides melior patre
Quem (tu ceruus vti vallis in altera
Visũ parte lupũ graminis immemor)
Sublimi fugies mollis anhelitu
Non hoc pollicitus tuę:
Iracunda diem proferet ilio
Matronisqꝫ phrigum classis achillei
Post certas hyemes vret achaicus
Ignis iliacas domos

t PILEVM nestora. a pilo vrbe cũ denominauit. Fuit nestor filius nelei. & neptuni nepos. Neleus eñi a fratre pelia regno pulsus pilon vrbem condidit nestoremqꝫ filium successorem reliquit cui lõgissima vita fuit Vir fuit fidissimus solerti pectore. et consilio potẽs itaqꝫ achiuos pugnandi artem edocebat cũ senex esset atqꝫ expertissimus.
v SALAMINVS Teucer. de hoc vide lacius ode. vii.
x SCELENVS. dux vnus qui in bello troiano plurima gloriosa peregit & campanei regis filius.
y SCIENS pugne. Prisci i curribus pugnabãt et duos ferebat vbi vnꝰ pugnabat: alter equos regebat Ergo poeta vtriusqꝫ rei peritũ ostẽdit scelenum cum sit sciens pugne atqꝫ celer auriga.
z MERIONEM quoqꝫ. qui inter arg iuos egregium se prebuit. quem homerus inter nouem grecorũ fortissimos numerat numerantur. n. Agamẽnon. Diomedes Aiax thelamonius. Aiax olieus. Idomeneus. Meriones. Eurypilus Thoas Vlixes.
a THyTIDES Tydei filius qui vltra plurima gloriose gesta. Venerem in dextra. & Martem sub vtero percussit vt late li. v. Iliados habetur ideo dixit melior patre. & supra ode. vi. Tyden superisparem.
b QVEM tu. Ordo est. Quem tu mollis sublimi anhelitu fugies. vt ceruus graminis immemor lupũ fugit in altera parte vallis visũ
c SVBLIMI anhelitu. Hippalo ge figura est pro sublimi parte corporis i. ore edito. vel quia ipse anhelitus summa petat potius qꝫ imã
d NON hoc pollicitꝰ. Pulchre notat amantium morem. qui maxima fortissimaqꝫ de se apud amicas iactant quę deinde non prestãt
e IRACVNDA. Ordo est. Iracunda classis achillei. i. ipse achilles proferet illio diem vltimum. Matronisqꝫ phrigum.
f Iliacas. Rectius quam troianas nam iliũ vrbs est. troia regio. Vir. Ilium in italiam portans victosqꝫ penates.

Argumentum odes XVI

Amicam poeta alloquitr dicẽs siue igni / siue aqua / seu vti placuerit Iambos destruat: q̃s olim in eam furore ductus ediderat / Deinde ipsius furoris & ire effectus oñdit. Nouissime vero mutãdo tristia: mitia se scripturum fatet dummodo mutato carmine iambis cõtrario. i. scriptis laudibꝰ sibi amica fiat. h. d. Imitatus aũt Stherstichorũ lyricum poetam siculũ qui vituperatõem helene scribens cecatus / postea vero responso Appollinis eiusdem laudes descripsit quare oculorum aspectum recepit. De quo etiam horatius in Epodo penultimo meminit ibi. f. infamis helene castor &. c.

Ode xv ad amicam palinodia idest recantatio

a O MATRE pulchra. Poeta intendit sibi reconciliare itū amicā tyndarida in quā prius probrosū carmen scripserat. Nihil aūt quod ad artificium pertinet praetermittit. Captat enī beniuolentiā cū illā pulcherrimam appellat quo nihil gratius mulieri prestari potest. deinde carmina in quibus maledixit, p suo arbitrio abolenda permittit.

b CRIMINOSIS iambis. versus enim aptiores iniuriis sunt. & Iambus vel ementiam affert et genus dicendi contortū reddit. Sic ꝗ illo vsus est Archilochus poeta vt Hora alibi. Archilochū proprio rabies armauit iambo.

c SIVE flāma. Hoc in satisfactio ne prodelendo crimine dixit Illud Virgilianū secutus Aut pelago danaū insidias suspectaq; dona precipitare iubet subiectisq; vrere flā

d ADRIANO pro Adriatis mistico & posuit speciem pro genere more suo.

e NON Dyndimene. Ordo est non dydime non incola pythius. non liber eque in aditis concutit mentem sacerdotum.

f DyNDIMENE. a monte matrem deum dicit. Amons se fatet furore pecasse & probare sic vult iram moderationem non recipere in animis hominū quemadmodū alieni furoris bachantes.

g INCOLA pythius. quia plerumq; sacerdos appollinis que pithia dicitur ipsius numinis furorē in se concipit. ergo est incola illius appollo. Appollo autē dictus est pythius a pytheone serpente quem occiderat.

h TRISTES vt ire Philosophus li. vi. et . . . quam scribit iram corpus manifeste pmutare nonnullosq; in furorem ac insaniam adigere.

i NORICVS ensis. Speciem pro genere posuit. Non enim norico tantum enses fiunt.

k NEC mare naufragū. Sic Vir. Caulonisq; arces & naufragum scyllaceum.

O Matre pulchra filia pulchrior
q̄ criminā inf. rant — b — chemalia — penam
Quē criminosis cunq; voles modū
flotuco — . . .
Pones iambis. siue flāma
pelage — placet
Siue mari libet hadriano:
e — f
Non dyndimene: non aditis quatit
lucis — aduena — appollo — furore — g — corripit
Mentē sacerdotum incola pythius
bachus — equaliter
Non liber ęque: non acuta
cōcutiunt tibus pulsant — cymbala — sacerd. . .
Sic geminant chorybantes æra
h — i
Tristes vt ire: quas neq; noricus
. . .
Deterret ensis: nec mare naufragum
Nec seuus ignis: nec tremendo
. . . — cū . . . fulmine
Iupiter ipse ruens tumultu
. . . — hoc est homini
Fertur prometheus addere principi
. . . hois simulacro — cūctis fere animalibus
Limo coactus particulam vndiq;
Desectam: & insani leonis
Vim stomacho apposuisse nostro.
hoc fratrū — morti
m
Ire tyesten exitio graui
n — egregie — vt illo thebie z aliis
Strauere: & altis vrbibus vltime
. . . — . . . ille vrbes alte
Stetere causę: cur perirent
o fundamentis
Funditus: imprimeretq; muris
impudens — p
o
Hostile aratrum exercitus insolens
cōprime ab ira — heratim — q — r
Compesce mentem: me quoq; pectoris
turbauit — s
Tentauit in dulci iuuenta
ira — t — concitatos
Feruor: et in celeres iambos

l FERTVR prometheus. Sensus pnti intētione necessarius cōceptus est. ait autē prometheum cū limo homines fingeret iussum ex hominibus animalibus particulas pro vt erat eorū natura apponere. vnde vim leonis stomacho apposuisse ideo quod iracundia magis accendatur. Timorem a lepore posuit. a vulpe astuciam cetera a reliquis. Ordo autē. Fertur promethe us coactus addere principi limo particulam defectam vndiq;. & apposuisse stomacho nostro vim insani leonis.

m IRE tyesten. Atreus & Styestes fratres fuerunt Styestes vero vxorem fratris incestauit ille filios eius patri epula lidos apposuit. Quod scelus & sol fugisse narrat. Hinc Vir Ne tam auersis quos tyria ol iungit ab vrbe.

n STRAVERE. Deiecere Nam vt in secūdis rebus elatos videmꝰ hoīes. sic in aduersis prostratos.

o HOSTILE aratrum. quia prisci aratro in condendis euertādisq; vrbibus vtebantur.

p INSOLENS exercitus Nam ex victoria insolens reddit exercitꝰ

q ME Quoq;. Admonet plura simul primo ne miretur illum iratum fuisse olim. cum ipsa nunc irascatur. & excusat iram que videtur feruori adolescentię fuisse condonanda & ostendit posse illam sperare ne rursus excandescat. cū feruor iuuentutis descesserit.

r PECTORIS feruor. descriptio irę est cum ipsa sit accensio sanguinis circa cor.

s DVLCI iuuenta profecta ętas est suauissima quia in nulla ętate plenius voluptates percipiuntur

t IN celeres iambos. idem in arte ait Syllaba lōga breui subiecta. vocatur iambus. Iambici autē versus aptissimi habentur ad maledicendum.

v NVNC ego tristia .i. p his que tristia & amare dixerã ponere mi tia & iocunda.
x RECANTANTIS obpbriis

Misit furentem: nunc ego mitibus
Mutare quero tristia: dum mihi
Fias recantantis amica
Opprobriis animumq; reddas

Recantari pbra dicunt cũ cõtraria pbris carmina fiũt in eũ cui male dixerimus.

Argumentum xvii. odes.

Tyndaridẽ puellã inuitat in villã: quã in sabinis habebat laudãsq; illã dicit faunũ sepe numero licẽũ archadie mõtẽ relinq re. petereq; amoenũ lucretilẽ mõtẽ sabinę. et ibi suas oues passim pascẽtes reddere tutas ab ęstu. vẽtis serpẽtib9. ac lupis. In de demũ rerũ cõpiã thyndaridẽ habere poterit. Nec ęstũ timebit caniculę. cãtabit & lyrica carmina sub vmbra: pocula optimi vini sumendo. nec metuet Cyrũ alte ... eius amatorẽ ne sibi manus inicat. scindatue crinib9 herentẽ coronã aut vestẽ. h. d.

é DEFENDIT estatem. dicunt latini defendo frigus tibi. Vir. Solstitium peco. defen. iã ve. estas. Itẽ defendo te a frigore Virgil. hic ego dum tene. defen a. fri. mythos.
f CAPELLIS. a capra est capella & capra a carpendo dicitur nulla enim ex quadrupedibus maiori detrimento carpit arbores. nã earum morsu tacte arescunt propter noxium calorem quem illę a febri qua assidue laborant habent illis imprimunt estq; adeo venenosa res. vt oleas circa morsum lambendo arefaciant. qua propter nefas erat capram imolare mineruę quę oleę inuentrix fuit.

Ode xvii tidarida puel. inuitat in villã suã

a VELOX amenũ. (dixerim9. Iocũditate opibusq; referta est ode vt patet ex argumẽto velox. vel tũc velox cũ ex archadia vbi lyceus est veniat in sabinos ad lucretilẽ mõtẽ. vel sic velox qa caprinis pedib9
b AMENVM. recte positũ sit. Nõ amoenitatẽ in agris dicim9. Dicuntq; amoena secundũ Seruiũ loca que fructũ quidẽ nõ ferunt. sed voluptatẽ ex pulchritudine prebẽt q a munia. idest sine munere. vel potius amoena loca pulchra siue fructuosa sint siue infructuosa. q. sua pulchritudine ad se amandũ nos alliciat.
c LVCRETILEM. Lucretilis mons est in sabinis. quod et locus iste ostendit.
d LYCEO Lycęus mons in archadia in quo lycei Iouis delubrũ Auct Pli. li. iiii. quem quidem Iouem lyceũ aliqui pana volũt significari de quo Vir in buc. Pan deus archadię venit. Itẽ pan curet oues ouiumq; magistros. Horatius igitur hoc loco faunum pana ipsum intelligit.

Velox amenum sepe lucretilem
Mutat lyceo faunus & igneam
Defendit estatem capellis
Vsq; meis pluuiosq; ventos
Impune tutum per nemus arbutos
Querunt latentes: & thima deuie
Olentis vxores mariti
Nec virides metuunt colubras
Nec martiales hedilia lupos
Vt cumq; dulci dyndari fistula

g ARBVTOS. Vir. li. iii. g. post hinc digressus iubeo frondentia capris arbuta sufficere. et fluuios prebere recentes.
h THYMA Thymi genera duo. candidũ radice lignosa. in collibus nascens. quod & prefertur. Alterũ nigrius floresq; nigri. Plinius. Auctor lib. xi.
i OLENTIS vxores mariti. Caprarum periphrasis quarum maritus hirci pessime olent.
k NEC virides. vehemẽter. n. nocent peco ri serpentes.
l VT cumq; dulci. Sensus est quãdocumq; fistulę fauni vstice monti saxa resonuerunt metu colubrarum & luporum capre mee liberantur faunus. n. eas in honorem meum tuetur.

m VSTICE Cubantis. Vstica ē mons in sabinis quē cubantē suauiter dixit ad resupinā regionē eius
n PERSONVERE.qm̄ (attēdēs reboatio ex cōcauitatevalliū nascit
☞ o DII met.Per transitū ostēdit deos tueri eos in quibus est pietas.ipios aūt negligere.ꝑpter quod scribit & Diuus hieronymus se nūquā iuenisse piū q̄ mala morte
p MVSA.q.d.religio in(perisset musis.nā poete sacerdotes musarū sunt.Virg.Me vero dulces añ oia muse. Quarum sacra fero ingenti percul sus amore.
q BENIGNO cornu. Liberali & abundanti.Est aūt methaphora quę dicit diuitias largiri de quo Oui.li.ix.meth. quod hercules cū acheloo in thaurū verso pugnans alterū cornu fregit.Naiades vero illud pomis et odore floro repletū sacrarūt copię hic cornucopie dr̄.

m depresse.
Valles & vstice cubantis
n paruos lapillos intelligit
Leuia ꝑsonuere saxa
o defendent
☞ Dij me tuentur:dijs pietas mea
p placet ex isto agro affluentia
Et musa cordi est.hic tibi copia
ꝑfluet ita vt nihil desit q liberali
Manabit ad plenum benigno
fructuum dives
Ruris bonorum opulenta cornu
in isto agro cōcaua r sydentis celestis
Hic in reducta valle caniculę
o tendam corde s
Vitabis estus:& fide theia
t cantabis amantes t.vlixe
Dices laborantes in vno
vxor vlixis formosam vel p.n.mulieris! mari ꝑpinquā.
Penelopen:vitreamq; circen
in isto agro v ita temperata vt non noceant.
Hic innocentis pocula lesbij
sumes x a matre
Dices sub vmbra:nec semeleius
y deo belli cōmiscebit z bachus
Cum marte confundet thyoneus
ntās á b ꝑcacem vel arrogantem
Prelia:nec metues proteruum
sollicita riualē meū sc; tibi eo inferiori tu viribus
Suspecta cyrum:ne male dispari
ab iniuria s.cyrus .i.verbera inferat
Incontinentis iniciat manus
dilacerat ꝑ ornatu muliebri posuit
Et scindat herentem coronam
sine crimine
Crinibus:immeritamq; vestem

tus poeta is fuit patria theius. Theos autē ionium ciuitas est in peninsula sita Auctor est Stra.li.xiiii.
t DICES laborantes in vno.i. vlixe.Nā ab vxore penolopen desideratos annos. xx.et a Circe adamatus.
v POCVLA lesbii. Strabo etiā li.xiiii.docet Lesbum vina optima ferre.ponit autē speties pro genere.
x NEC semeleius.Patronymicū est Thyone autem mater semeles. bachus autē Iouis semelesq; filius de quo Oui.li.iii.meth.
y CVM marte.q.d. e nostris poculis nulla orientur prelia quod centhauris accidit vt patet in sequēti oda.
z THIONEVS id bachi nomē est. Exquo thyas & thyades vt a bacho bachides deduci asserit Seruius.Vir.in.iiii.anei. Thias vbi audito stimulāt trieterica bacho.Nā sacrificula est bachi.

r CANICVLE estus.canicula dicitur minor canis. qui procion dicitur.quoniam ante maiorē canem exoritur. Caniculę exortu inquit Pli.li.ii.accendi solis vapores quis ignorat.cuius sideris effectus amplissimi in terra sentiuntur.feruent maria exoriente eo.fluctuant in cellis vina: mouentur stagna Canes etiam in rabiem agitantur
s FIDE theia.i. carmine lyrico anacreontis. Nam Anacreon lyri

a NEC metues. Ordo est. Nec metuas proteruum Cyrum suspecta sollicita:non tuta.
b PEOTERVVM.i.procacem in quo insit impudens & arrogās audacia.dicitur enim proteruus a proterendo qui omnia sub pedibus esse velit. & nullus sit pudor in petendo & audendo.

Argumentum.xviii.odes

HOrtatur varū vt vitē priusq; arborē ferat.& id qm̄ sobrii anxietates & sollicitudines patiunt.que nisi vino tolli nō possunt.Monet autem modeste bibendum exemplo centaurorum.ii.enim nimio potu certarunt cū laphytibus.Enarrat īde ebrietatis vitia.per eam namq; illicita venus admittit.plus ęquo quisq; sese extollit.secretaq; etiam reuelantur.h.d.

Ode.xviii. Ad Varum Quintiliũ laudat vinum moderate sumptum

a NVLLAM va. Vinũ laudat suadens Varro vt in rigione tiburtina vitẽ priusquã arborẽ
b ET menia catylli.(supra)ferat. ostẽsum est catyllũ & coracẽ fratres esse tyburti. cuius nomine tybur condiderunt.

c SICCIS .i. sobriis & ieiunis nec vino madidis. sicut ebrii sũt Est aũt ratio cur vitẽ priusquã arborẽ serere debet qm.s. sobrii curis afficiunt. que solo vino tolli possunt. hinc ait superius. & vino pellite curas.

d MORDACES sollicitu.eo quod mẽtẽ mordeãt & crucietẽ

e QVIS post vina. perfecta argumentatio. posuit eni ꝓpositionẽ que fuit quod vites sereret. deinde attulit rationẽ siccis oia & reliqua nũc adiungit cõfirmationẽ rationis deinde exẽplis rem adornabit atq; ãplificabit. quis post vina. ostendit aũt que dura grauia aspera & misera sũt sine vino. post vini pocula apparẽ facillima. bachus.n. leticię dator est

f DECENS ven⁹. Optime posuit cõuenictẽ comitẽ bachi verꝫ vt in poculis modũ adhibendũ precipit. sic et invenere ꝓptereaq; decẽs dixit.i. q obseruet qdã cõdecẽtia et decoꝝ. vel dixit decens qa in cõuiuio reqrit venustas q̃dã remota ab oi tristiori grauitate. Exornatio est ...ec q in oratoria argumẽtatiõe q̃rta est ꝓposuerat.n. sumẽdũ vinũ sed modeste deide attulerat rationẽ qd' siccis oia essẽt dura. deide cõfirmatio nẽ rõis. qd neq; militia neq; pau partas vino exhileratis grauis est nũc p exẽpla inducit exornationẽ rõnis demõstrãs nisi modus obseruet qt sequant incõmoda. ordo aũt est rixa cẽtaurea.i.a centauris mota cũ laphitis sup mero monet nos, ne qs trãsiliat munera modici liberi.

g TRANSILIat. plus est quã trãseat. trãsit.n. etiã lẽto passu. trãsilit aũt saltu. nã ex trãs & salio.

Nullã vare sacra vite pri⁹ seueris arborẽ
Circa mite solũ tiburis: & menia catylli
Siccis omnia nam dura deus ꝓposuit. neq;
Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.
Quis p⁹ vina graue militiã aut paupiẽ crepat
Quis te non potius bache pr̃ teq; decẽs ven⁹
Ac ne quis modici transiliat munera liberi
Cẽtaura monet cum laphitis rixa sup mero
Debellata monet sithonijs nõ leuis euchius
Cũ fas atq; nefas exiguo fine libidinũ
Discernũt auidi: nõ ego te candide bassareu
Inuitum quatiam, nec varijs obsita frondib⁹
Sub diuo rapiam. sęua tene cum berecyntho
Cornu tympana, q̃ subsequit cec⁹ amor sui
Et tollens vacuũ plus nimio gloria verticem
Arcaniq; fides prodiga per lucidior vitro.

h CENTAVREA ab eo qd est cẽtaur⁹. fuerũt aũt cẽtauri ixionis ex nube filii. Et fuerũt cẽtauri ppl'i thessalie sec⁹ mõtẽ peliũ hitãtes q media ptevirí. et media eq dicti sũt. hos a laphitis origiñẽ traxisse dicũt poete q i nuptiis pirithoi vino calẽtes spõsã h ppo dam ęauferre tẽtarũt. s; a laphitis oppssi sũt. vt late oñdit met. li. xii
i LAPHITIS. laphiti ppl'i thessalie sũt. in pindo et otry mõtib⁹ habuere sedes vt Pli. li. iiii. oñdit.

k SITHONIIS .i. thracibus. nã thracia prius Sythõ dicta fuit. vt Gellius li. xiii. docet.
l EVCHIVS. Bachi nomẽ a ioui illi datũ. cũ dii bellũ cũ gigãtibus gererẽt primus in leonẽ cõuersus optimã operã nauasset.
m CVM fas atq; ne. Sensus est. cũ in luxuriã ꝓni ꝓpter ebrietatẽ vix decoꝝ ab idecoro discernant. Sic iuuen. Quid eni venus ebria curat. Inguinis & capitis quę sint ad discrimina nescit.
n BASSEREV. vocatiuus remot⁹ a noiatiuo vt theseus o theseu. sic panthe⁹ pãthu vt vir. q ies sũma loco pãtheu. dr̃ aũt bassareus spẽ quadã talaris vestis qua bache in sacris illius vtebanẽ. Ex q & ipsi bassirides appellabanẽ Persius. Et raptũ vitulo caput ablatũ a superbo. Bassaris et lyncẽ metuas flexura corymbis volũt q; vestẽ ipam a pte lydie bassara nominata sic dici.

o VARIIS frondibus quos thyrsos vocabant. nam hastas inuolutas panpinis tenebant in his sacris. Est igitur sententia. nõ archana nature vel que celanda sunt in publicum proferam & allegorice dicit non semper secreta vinum prodere.

p SEVA tene cumbere Sicut in berecinthio reprimitur ebrietas per mysteria matris deum ergo posuit in hoc loco tympana & cornu pro ebrietate.
q ET tollens vacuũ. Nã ebriorũ est vt multa de se stultissime simul & arrogantissime iactant & superbe efferantur.
r ARCANIQVE fides. Mechaphora ab eo qui vltra modũ erogat pecunias neq; videt. aut cui aut quantum det.
s PERLVCIDIOR vitro. Nam vt in vitro apparent omnia que intra se continet. sic in homine futili apparẽt omnia que sibi credita sunt.

Argumentum odes.xix

P Oeta ſcribit a venere: bacho: & otio iterũ ſe cogi formoſam glyceram adamare quapropter ſcytharũ parthorũue prelia eum ſcribere venus non patitur: nec etiã illa que ad voluptatem amorẽue non pertineant, ait tandem peractis ſacris Glyceram ſibi leuiorem fore. Hoc dicit.

Ode.xix.de Glicera.

venus
a crudelis b
M Ater ſeua cupidinum
mater bachi bach⁹
Thebaneq; iubȝ me ſemele puer
c hoc eſt ocium
Et laſciua licentia ☞
d extinctis
Finitis animum reddere amoribus
incidit p.n. amate puelle
e ſplendor
Vrit me glicere nitor
lucentis f
Splendentis pario marmore purius
amantibus lucratio
g
Vrit grata proteruitas.
facies ad libidinẽ pelliuus
h vt aſpiciatur
Et vultus nimium lubricus aſpici
oibus virib⁹ impetu veniens
In me tota ruens venus ☞
k inſulã talẽ. l m
Cyprum deſeruit: nec patitur ſcythas
n q̄ inter fugendũ in hoſtẽ ſpicula contorquet.
Et verſis animoſum equis
deſcribere ſ. patitur ad venerem
o
Parthum dicere. nec que nihil attinent
p q .i. aram et ceſpite
Hic viuum mihi ceſpitem. hic
herbas ſacras ſerui
Verbenas pueri ponite: turaq;
duorũ annorũ thurare. vini
Bimi cum patera meri:
ſacro ſacrificio glicera minor
Mactata (veniet lenior) hoſtia.

☞ a MATER ſeua. Amatorie ſcripta ode. ſed tñ occultius demõſtrat nr̃a nos culpa icidere in amores. dicit̃ ſeua mater. vt Vir. Seuus amor docuit natoꝝ ſanguie matrẽ commaculare manus.

b CVPIdinũ. Tres cupidies Ci. fuiſſe docet in li. de na. de. Cupido eñi primus vt inq̄t mercurio & diana prima nat⁹ eſt. Secũdus mercurio et venere ſecunda. Tertius quidẽ eſt Anteroſ marte et venere tertia. oui. etiã inquit lib̃. iiii. faſto. Alma faue dixi geminoꝝ mater amoꝝ dicunt aũt iocũ & cupidinẽ veneris filios hinc matrẽ geminoꝝ amorũ dici. Vñ ſupra ait ode. ii. Siue tu mauis Erycina ridẽs. quã volat circũ ioc⁹ et cupido. alter ãt allicit alter cõiũ(git.

c ET laſciua. Ociũ ſemp re ſoluit̃ in laſciuiã qua ꝓpter et therẽtianus demas filiũ reprehẽdẽs ex nimio ocio ſibi ꝓuenire amorẽ affirmat. in alio loco deteriores hoies li

d FINITIS amori(cẽtia ſcribit bus. Nã ſepe amor extinct⁹. in vita ocioſa et voluptaſa reuiuiſcit.

e VRIT me. eſt eni amoris vrere Virgi. Carpit enim vires paulatim vritq; videndo fœmina.

f PARIO marmare. paros vna de cycladib⁹ in qua effodiebat̃ cãdidiſſimũ marmor Vir. Puriuſue lapis circumdatus auro.

g GRATA ꝓteruitas. grata quedã obſtinatio et inſolẽtia. Nã cariora viris ſũt que ipſi nõ ſine quadã difficultate aſſequunt̃ modo terminũ nõ excedat. hĩc Martialis. nolo nimis facilem difficilem nimis.

h LVBRICVS aſpici. methaphorice. nã quẽadmodũ loca ſũt ita lubrica vt cõtineri nequeam⁹ quin labamur & ruam⁹. ita quidẽ vultus ita placẽt. vt nõ poſſum⁹ contineri quin illos aſpiciamus. hoſq; lubri(cos appelat.

i IN me ruẽs. Magna eſt vehemẽtia veneris in me. et totas effundi vires nõ eñi venit in qua re ratio quedã et modeſtia eſſe poſſit. ſed ruit. i. impetu & nõ cõſilio fert̃. et ruit tota. i. oibus viribus.

k Cyprũ. q. d. Ita in cõuerſa eſt vt nihil aliud curet imo loca etiã gratiſſima vt me petat deſerat.

l NEC hic oñdit ſe ĩ deliiis veneris occupatũ ſe ſcribere bella nõ poſſe

m SCyTAS ꝑp̃li ſũt ſeptẽtrionales. iſti olim ſeipſos ſcolotos appellabant. vt inquit Herodotus

n VERSIS infugã retortis quare fortiores dicuntur parthi. vt & miſſã parthi poſcũt ĩ tergũ ſagittã.

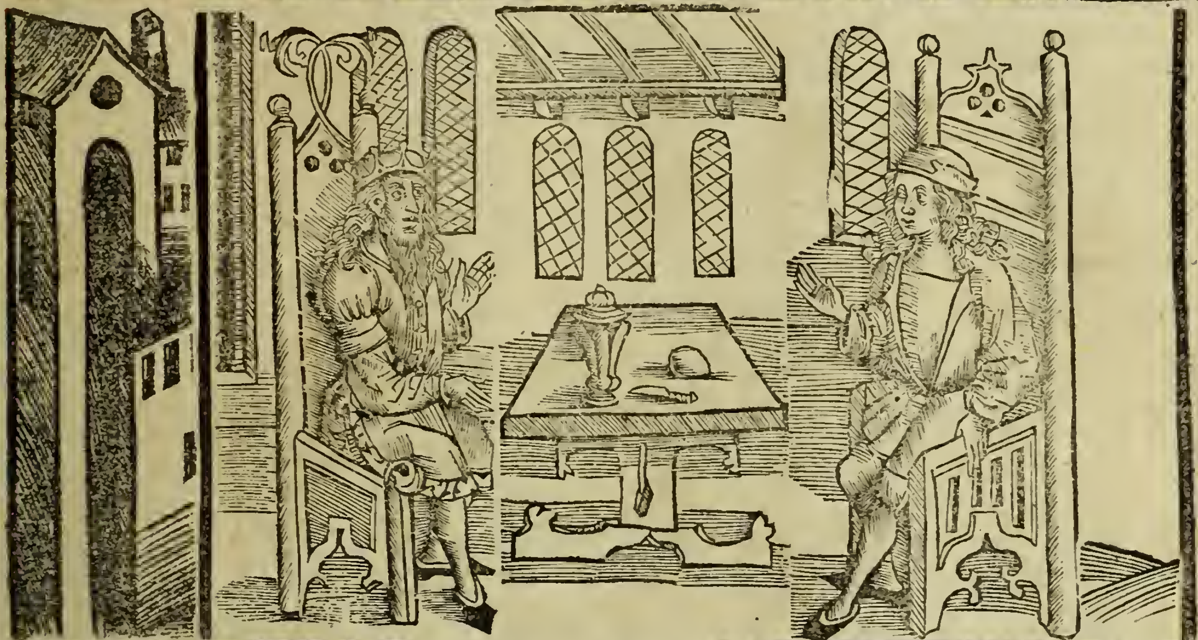
o NEC. Nec patit̃ ven⁹ dicere ea q̄ nihil ad amorẽ ꝑtinẽt. Exprimit ergo poeta id de ſe. qđ de didõe ſcribit. Vir. quã oñdit amore impeditã cetera oia reliq̄re. ac ſoli ęneę vacare. quib⁹ reb⁹ nos monet. vt tã crudelem peſtem euitemus.

p HIC Non vt epicurus qui credit deoſ hũana negligere. ſed vt platonicus. Ip ſe eñi aſſerũt oia curare deos. ſacrificiũ parat q̄ deũ mitiget in qua re nos monet vt in difficultatibus cõſtituti ad deũ recurramus

q VIVVM ceſpitẽ. Cuius herbę vireant. et ſuis radicibus hereãt. eſt eñi ceſpes gleba terrę cum ſuis herbis auulſa. ex ceſpitibus eñim ſepe aras faciebant. Iuuenalis qua feſtus promiſſa deis animalia.

Argumentum. xx Odes

Mecœnati secū cenaturo vile sabinū exhibere pmittit: qd' greca testa cōdiderat: q̄ suauius esset. ipse tñ mecœnas ppria domo Cecubū bibet Horatio ei nec phalernū: nec formianū inest. h. d. p. to. od.

xx. ode ad mecenatē

Vile potabis modicis sabinum
Cantharis greca qd' ego ipe testa
Conditum leui. datus in theatro
Quum tibi plausus
Chare mecenas eques: vt paterni
Fluminis ripe simul & iocosa
Redderet laudes tibi vaticani
Montis imago
Cęcubum: & prelo domitam caleno
Tu bibes vuam. mea nec phalerne
Temperent vites nec formiani
Pocula tolles.

b VILE POTabis. Ordo est O chare mecœnas eques potabis modicis cātharis vile sabinū. quod cōditum greca testa ego ipse leui. vile aūt dixit quia nouū. aut certe abūdaus. minoris precii. Vrg. Si vero vitiāq; feres vileq; faselū. & vilib' aut onerat pomis. aut vile vinū qa ipse vile sit q meliora potare cōsue
c SABINVM. demōstrat (uerat. se in vino exquirēdo nō esse solicitū. cū sit cōtentus eo quod in suis sabinis nascat. & simul se ostēdit gratum cū et agri meminit ab illo dono accepti et fructibus illius ac
d GRECA testa. ait vt in(qescere telligamus e grętia illā venisse cū aliquo optimo vino. dixit aūt testa quia nō nisi fictilia erāt vinaria vasa apud priscos. Cōdiderat ergo vinū in greca testa & nūc premebat e testā in cantharis modicis vt esset quod mecœnas biberet.
e LEVI. Preteritū a lino Leui igitur. i. picaui inunxi. Nā vt pli: docet li. xiiii. In italia pice ac resina. cō die bantur musta.
f DATVS in theatro. Ostendit quo tempore vinū illud condiderit. per quod vetus innuit esse.
g CHARE mecœ. eques. Cōstat mecœnatē in equestri dignitate sua voluntate permansisse. dū ei facultas cōsulatus pateret.
h PATERNI fluminis. ideo paterni. quia de tuscia fuit mecœnas vnde oritur tyberis vt Virgilius. Quę tuscum tyberim & romana palatia seruas.
i VATICANI montis. Vaticanus collis inquit festus appellatus est. quod eo potit' sit po ro. vatū respōso expulsis hetruscis is deniq; collis nō longe erat a theatro pompei (vt porphirio asserit) quē resonuisse simul cū ripis plau su populi dicit.
k CECVBVM. Vinum campanię regionis. Verum Cecubum & fundanum sicuti phalernū & albanum inter nobilia nominabatur. Auctor est Strabo. li. v.
l PRELO. Prelum lignorum instrumentum quo vuę premuntur Virgil. Colaq; prelorum fumosis eripe tectis.
m CALeno Strabo. li. v. docet Calenum in campania vrbem in primis eximiam adiunctam Casilino fuisse inde aūt optuma vina romam aduehebant. sunt qui a calibus Calenum dictū putent de quibus Virgil. li. vii. ait Equora qui q; Calibes liquunt.
n PHALERNE vites. Secunda vini nobilitas phalerno agro erat. qui ager a ponte cāpano leua petētibus vrbanam coloniā Sillanam nuper Capuę cōtributā incipit auctor Plinius li. xiiii.
o TEMPERENT. vel q aqua miscent vel quia coquendo et alia quedā faciendo reducunt vina ad suam perfectionē. Temperare enī est recte administrare. ita quod nec desit quicquā. nec excessus fiat.
p FORMIANI colles. Et in his nō parua auctoritas vino fuit. Sūt autē formie nō procul fundis creditūq; est ipsas olim fuisse lestrigonum sedes qui carnibus humanis vescebantur

Argumentum xxi. odes.

HAc oda hortatur poeta vt ludis Appollinaribus virgines dyanam: Appollinem pueri. latonā q; laudibus efferant. Appollo enim eorum precibus motus & bellū & famem & pestem hostesq; etiam a populo pellet. H. d. per totam odam. Bello punico secundo vt Macrobius. li. i. sat. ostendit ex libris Sibillinis Appollini ludi primum instituti fuere. Fertur autem in carminibus Marcij vatis inuē tum esse ita scriptum: hostem romani si ex agro pellere vultis. Vomicaq; que gentiū venit longe Appollini censeo vouendos ludos qui quotannis comuniter Appollini fiant his ludis faciendis presit is pretor: qui ius populo plebiq; dabit summū Decem viri græco ritu hostijs sacra faciant. Hoc si recte facietis gaudebitis semper fietq; res publica melior. Nam is diuus extinguet perduellos vestros. Itaq; decem viris pręceptum est vt greco ritu hijsce hostijs sacrum facerent Appollini: boue aurato & capris duab⁹ albis auratis. Latone boue feīa aurata ludos ī circo ppl's coronat⁹ spectare iussus. hec ex .M.

xxi ode ad appollinē ꝛ dyanā laus puerorꝫ ꝛ virginū

a DIANAM. Cur prius nominat dianam. cum dignitate prior sit phoebus an quia ipsa prior nata est. & statim vt est orta matri phoebū perturienti obstitricis officium exhibuit. dicitur aūt in celo luna. in terris diana & apud inferos hecate.

b CyNTHIVM. a cyntho mōte deli in quo natus est. Vir. Cū canerem reges & prelia cynthius aurem vellit.

iuuencule laudate
a
Dianam tenere dicite virgines
cinthium b appollinē
Intonsum pueri dicite cynthium
appollinis matrē c maximo i. ꝛ
Latonamq; supremo
valde
Dilectam penitus Ioui
virgines. s. dicite d frondem e fertilem
Vos lætam fluuijs & nemorum comā
frigido e
Quecunq; aut gelido prominet algido
densis f
Nigris aut erymanthi
g
Siluis aut viridis gragi
loca amenissima
Vos tempe totidem tollite laudibus
in q̄ natus est pueri h
Natalemq; mares delon Appollinis

lon natalē appollinis & humerū insignem fraterna lyra.

e ALGIDO. Algidū oppidum erat post montes tusculanos ad q̄s descendebat via latina Auctor est Strabo li. v. Nūc vrbis vestigia extant: estq; locus latrociniis maxime infestatus.

f ERyMANTHI. Erymāthus in archadia mōs est in quo hercules aprū domuit viuumq; ad aristeum detulit Vir. Aut erymanthi placarit nemora & lernam tremefecerit arcu.

c LATONAMQVE. hęc filia Cæi titani. dicēte Niobe apud Ouidiū li. vi. Nescio quā audetis; natā titanida cæo Latonā preferre mihi Fuitq; mater Appollinis et dianę que ab illa latonia dicit̄. Vir. Astrorū decus et nemorꝫ latonia custos.

d VOS letam. Ordo est vos virgines tollite laudibus nemorū comā lętā fluuiis & comā quecūq; prominet aut gelido algido aut nigris siluis erymanthy. aut siluis viridis gragi. Et vos mares tollite tēpe appollinis totidē laudibus et de

g GRAGI. in Strabonis li. xiiii. semp est Cragus. ait enim de lycia scribens deinceps est Antigragus mons erectus in q̄ est Carmilesus locus in coualle iacēs. post hūc est Cagrus qui vrbem habet eiusdem

h NATALEMQVE de (nois: lon. hec insula in mari egeo sita est vrbem habet in plano positam & appollinis tēplū atq; latonę q̄ ibi dianā simul et appollinē pepit Auctor est Strabo. li. x. idē etiā li. xiiii. latonę partu optime meminit.

i FRTERNAQVE humerum lyra. Et hic & in priori versu insignemq; pharetra accipe per figurã vt sit appollinem insignem humerum habentem vt lęta comam dicitur a Vir. & multa similia. fraternaq; lyra quia Mercurius lyram inuenit qui frater appollinis.
k HIC bellum. Ord p est. hic motus vestra prece a populo & principe cesare aget lachrimosum bellum & pestem cum misera fame in persas atq; britannos.
l PERSAS. Persia tota altissimis vallatur montibus a septentrione Medię heret vt docet Dionisius.
m BRITANNOS. Britannia insula inter septentrionem et occidentem Auctore Pli. li. iiii.

decorum — de hac vi. superius
Insignemq; pharetra
i — quia a mercurio inuenta appollini data
Fraternaq; humerum lyra
appollo — luctuosum
k
Hic bellum lachrimosum
crudelem
Hic miseram famem
ab augusto octauiano
l
Pestemq; a populo & principe cęsare
a parthis posuit
l — m
Persas atq; brittannos
puerorũ & virginũ — auertet
Vestra motus aget prece.

Argumentum odes. XXII.

FVsco amico scribit. Optimo viro nec iaculis: ne sagittis opus esse: quãuis loca periculosa adeat: qd' quidem exemplo sui ostendit. Dũ.n. suã lalagen cantãdo apud suũ agellũ sabina i silua vagaretur ingens lupus eum inermem fugit. Cõcludit itaq; se vbiq; lalagen amaturum: vel in frigidissima scythia. vel in feruenti aphrica. Hoc dicit

Ode. XXII. Ad fuscum Aristium Laus innocentie

a INTEGER vitę. Poeta ostendit innocentiam semper & vbiq; tutã esse cuius rei testimoniũ ipse accepit & c. vt in argumẽto patet.

b MAVRIS. Pro mauritanis. Maurus eni gentile est. Mauritan⁹ autẽ possessiuũ vt gallicus. Ergo dicimus virum maurum. & bellum mauritanum.

c PHARETRA. theca est in qua sagittas ferũt. qui arcu vtuntur & est grecum nomen.

d SyRTES. Syrtes sunt loca quedam periculosa maris circa fines aphricę versus egyptũ. Et teste Plinio li. vi. natu. hist. in equalitas magna maris & terrę. & in vno quidem loco profundissima fit aqua In alio vero vadosa. nec in eodem permanet. Suntq; loco hęc duo in aphrica & maiores faciũt syrtes et minores dicente Ouidio li. ii. de fine titulo. Qua lateãt syrtes magna minorq; situ.

e CAVCASVM. is scithię mõs est. dictus. q. Graucasus hoc est niue candidus vt plinius li. vi. Herodotus autem etiã li. vi. scribit Caucasum omnium montium altissimum esse.

innocens — sine aliq̃ scelere
a
INteger vitę, scelerisq; purus
talis — b ab mauri vtũtur
Non eget mauris iaculis, nec arcu
.i. veneno imbutis.
plena
Nec venenatis grauida sagittis
p.n. ad quẽ scribit
c
Fusce pharetra.
d — fluctibus ęstuantes.
Siue per syrtes iter ęstuosas
inhabitabilem ppter niues
Siue facturus per in hospitalitem
e
Caucasum, vel que loca fabulosus

f LAMBIT. Translatiue dictū a lingua p quod signat hidaspen leuiter suas ripas tangere.

g HIDASP. āmnis indię: fabulosus aūt dictus quia india plurima genera miraculorum & digna fabu

h NAMQVE me. Hic Clis ferat pbat innocentē vbiq; tutum dicit: n. dū suā lalagē cantādo apud suū agellū sabina in silua vagaret ingens lupus cum inermē fugerit.

i LVPVS. Luporum oculi tersi sunt & pspicui vt in tenebris quicquid vel minime lucis est ita colligant vt fulgeat. Eius natura est vt si hoiem prius viderit quā ab eo videat: illū mutescere aut saltē raucescere cogat. Vnde est puerbiū grecorū quod et Therētius vsurpauit Lupus est in fabula: quociēs alicuius iteruētu. qm̄ ea que loquimur illū audire nolumus sermonē finimus. quia ita ab illo visi obmutescimus: quēadmodū obmutescūt vel raucescunt. visi a lupo. propter quod Vir. Vox quoq; moerim iā fugit ipsa moerim lupi videri prio

k MILITARIS. Hoc est (res. bellicosa habet. n. viros fortes.

l DAVNIAS. apulia dicta a dauno rege socero diomedis. aut a regione in qua regnauit vnde est & dauni miserere senecte.

placide tangit.
f g
Lambit hydaspes
h horatium. i
Namq; me silua lupus in sabina
p. n. amice sue
Dum meam canto lalagen: & vltra
fundi mei vacuus
Terminum curis vagor expeditis
sine armis
Fugit inermem
p lupo posuit k
Quale portentum neq; militaris
ab esculo arbore
l
Daunias latis alit ęsculetis
m p. n. terra
Nec iube tellus generat leonum
siticulosa
Arida nutrix
o fusce frigidis.
n n
Pone me pigris vbi nulla campis
o pflatur
Arbor estiua recreatur aura
quam partem
Quod latus mundi nebulę: malusq;
aer p
Iupiter vrget.
sq me Lisub zodiaco z torrida zona
q quidem est inhabitabilis est
q
Pone sub curru nimiū propinqui:
r habitantibus
Solis in terra domibus negata:
dulcter tamen
s
Dulce ridentem lalagen amabo
p dulciter
Dulce loquentē.

m NEC iubę tellus. vt supra a rege significat prouinciam Nam iuba rex maurorū fuit. quę regio & sicca est & leonibus abundans Vir. in eius execrationem laudans italiam At rabide tygres & seua leonum femina & c.

n PIGRIS campis. In partibus septētrionalibus vbi gelu omnia concreta sunt. vbi aquę glacie pigrescunt. vel dixit pigris. i. frigidis ab effectu.

o ESTIVA aura. q. d. vbi nulla arbore recreatur ęstiua aura. non enim illic sunt aurę suaues.

p VRGET. i. comprimit. Nam frigore omnia contrahuntur. vt calore relaxantur.

q NIMIVM propinqui. Non quod propinquior terrę sit sol in vna quam in alia parte orbis. sed quia illic directis radiis maiores affert calores quā vbi ferit obliquis

r DOMIBVS negata. quia vltime partes aphriceinhabitabiles sūt propter nimios calores.

s DVLCE ridentem. Sententia est quod nullis contrariis poterit prohiberi quin amet lalagen. Est autem simile illi Vigiliano. Non illum nostri possunt mutare labores. Non si frigoribus mediis hebrumq; bibamus & c.

Argumentum. XXIII. odes.

c Cloen puellam alloquitur. Ea enim Horatij tactum tremibunda vitabat matrem requirens: vti hinuleus tigridis: aut leonis morsum metuens fugit ad matrem. Cunq; eam non persequatur. vt tigris vel leo hinuleū desinat: tandē iā matura viro m̄rem sequi: potiusq; ipsi adhereat. Hoc dicit:

Ode. xxiii. ad cloen quam ad matrimoniũ hortatur

a VITAT hinuleo. Sẽsus est Cloe me vitat. et timet. vt hinnlus qui ceruæ matri aberrauit. & ad omnes motus aure. vł nemoris tremit. Ordo est. Cloe vitat me similis hinulo querẽti pauidã matrem in auiis montibus non sine magno metu aurarum & silue.

b HINVLEO. Hinuleus diminutiuum est ab hinulo bene conueniens puellæ timorosæ. Est autem hinulus Ceruorum Capreolorũ Caprearum. damarũq; filius. Pli. scribit li. viii. quod equo & asina mares genitos antiqui hinulos vocabant. contraq; mulos quos asini & equa generarent Sic etiã varro dixit.

c AVIIS. Preter vie vsum: qua fere ambulare consueuerunt. Virgi. AViarum resonant a vir. c.

d NAm seu mobilibus. Hippo

fugit puella
a b horatiũ
Vitat hinuleo me similis cloe
inuestiganti timidam c
Querenti pauidã montibus auijs
quia timet non timenda
Matrem non sine vano
tempestatũ trissillabum est.
Aurarum & silue metu
conturbata est
d
Nam seu mobilius veris inhorruit
e f
Aduentus folijs: seu virides rubum
resonare fecerunt
Dimouere lacerte
pauet
Et corde et genibus tremit
certe crudelis
g horatius h
At qui non ego tigris. vt aspera
aphricanus lacerare
Getulusue leo frangere persequor
o tu cloe
Tandem desine matrem
nubilis
Tempestiua sequi viro.

loge. est pro mobilia folia inhorruerunt aduentu veris Euagatur poeta vt locum exornet: Ordo est. Nam siue aduentu veris inhorruit mobilibus folijs.

e VIRIDES lacerte. Sic Virgił. Nunc etiam virides occultant spineta lacertas.

f FVBVS species mori agrestis sic deniq; a rusticis hodie in italia appellantur.

g ATQVI non. Sensus est. Non ita cloe tu timere hoc debes vt hinuleus. quia ille periculum vite a tygride vel a leone non ea mente prosequor vt assumam sed amplectar quare non tu vt ille matrem sequi debes. cum tu sis id etatis vt virum ferre possis.

h TIGRIS bestia est maculosa velocitatis tremende vt Pli. scribit

Argumentum odes. xxiiii.

HAc ode poeta affatur Melpomenen pcipere & docere velit: quis pudor aut modus & finis sit desiderio chari amici. Respondet musa obijt ergo Quintilius honestus fidus & verus: nulli autem flebilior quam Virgilio. qui plus frustra deos poscit: sed si blandius orpheo cithara personaret non tamen vita mortuo rediret. Concludit inde quicquid durum non licet emendare leuius fieri patientia. Is igitur modus a musa precipitur & docetur in virgilij solamen. Hoc dicit.

Ode .xxiiii. ad Virgilium de morte Quintilij

a QVIS desiderio. Ordo est. o melpomene cui pater cum cithara dedit liquidam vocem. precipe lugubres cantus.

b DESIDERIO. est enim desiderium nimia cupiditas videndi eum qui abest. Hic dicimus post pugnam desiderari milites qui in pugna perierunt.

c PVDOR. idem est quod verecundia et est species modestie: qua prohibemur ne quid preter decorum aut agatur. Vnde diffiniunt philosophi pudorem esse modestiam. que animum reprimit ne procaciter. aut inordinate aut turpiter peragat

d ERGO quintiliū. Respondet musa. Ergo quia scilicet lugubres cantus requiris.

e QVINTILIVM. Eusebius scribit Quintilium cremonensem Virgilii & Horatii familiarem fuisse obiisse ante Virgilii obitum annis senis.

f INCORRVPTA fides. Fides incorrupta ante est appellata iusticie soror.

g OCCIDIT. occidisse aūt magnos & probatos viros dicebant antiqui vt Acron docet.

h TV frustra. Ordo est. tu frustra pius poscis deos.

a b c modestia

Quis desiderio sit pudor: aut mod⁹

hois p̄ p̄ tota voce flebiles

Tam chari capitis: p̄cipe lugubres

p.n. muse dulcem iupiter

Cantus melpomene: cui liquidā pater

Vocem cum cythara dedit

d e p.n. mors

Ergo quintilium perpetuus sopor

tenet quintilio que est

Vrget: cui pudor & iusticie soror

f infucata

Incorrupta fides: nudaq; veritas

q.d. nunquam similem

Quando vllum inueniet parem

viris dolend⁹ ē g mortuus est

Multis ille bonis flebilis occidit

sed magis dolendus

Nulli flebilior quam tibi Virgili.

h irrationabiliter vt sc; reposcere debes

es i

Tu frustra pius (heu non ita creditum)

vt reddant

Poscis quintilium deos

sed delectabilius

Quod si threicio blandius orpheo

inauditam moduleris vel caneres cordam

k

Auditam moderere arboribus fidem

l vita

Non vane redeat sanguis imagini:

imaginem de qua superius ode.x.

Quam virga semel horrida

facilis sed implacabilis aperire.

Non leuis precibus fata recludere

congregauerit p.n. p̄ vmbris poeti

ce

Nigro compulerit mercurius gregi

m leu: gatur

Durum sed (leuius fit patientia)

illicitum

Quicquid corrigere est nefas

i CRIDITVM. scilicet tibi ab illis diis. dii enim non perpetuo libe ros aut amicos donant aut credūt Hinc Seneca in epistola. xc. scribit. liberos coniugē atq; patrimoniū ita nos habere debere tanq̄ nō vti q; semper habituri. & tanq̄ nō futuri miseriores si habere desierim⁹

k AVDITVM arboribus. Nā citheram orphei sequebant arbores. Vnde & in superioribus Blandū & auritas fidibus canoris ducere quercus blandius orpheo vide ad plenū superius ode. xii.

l VANE imagini. i. anime incorporee ergo vane dixit. quia sit icorporea Sic Virl'. Perq; domos ditis vacuas & inania regna. appellat enim vacuas. quia anime locum non occupant.

m DVRVM. Sensus est. Durū est tanti amici mortis dolorē ferre. Sed leuius fit patientia quod corrigi nō potest. vt quicquid erit superanda omnis fortuna ferendo est. Namque vitari nequeunt minus nocēt si eq̄ aio fert. optime ergo & Therentius. vt quimus aiunt, quādo vt volumus non licet.

Argumentum odes.xxV.

i N lydiam meretricem rapacem scribitur: que quondã a iuuenibus adibatur frequentius. Nũc autem rarius quia vetula Vtq; ipa forme fastu mechus olim spreuerat: ita facta anus vicissim despicietur: flebitq; etiam quotiens libidinoso amore torquebitur: non sine questu: quod iuuenes gaudeant puellis magis. spernantq; vetulam. Hoc dicit.

Ode.xxV. Ad lydiam de superbia ipsius

modestius coiunctas concutiunt
a clausas
P Arcius iunctas quatiunt fenestras
s. lapidum freqntibus modesti
Ictibus crebris iuuenes proterui
lidic b auferunt non recedit a limine
Nec tibi somnos adimunt. amatq;
c d
Ianua limen
ianua .i. vncta ne resonaret.
Que prius multum facilis mouebat
e qmidic minus audis verba
amatoris o lydia. &c.
Cardines: audis minus & minus iam
verba erant olim amatorum
Me tuo longas pereunte noctes
Lydia dormis
f
sigillatim amatores superbos
Inuicem mechus anus arrogantes
deserto q nullius ponderis
apud eos sis g
Flebis in solo leuis angiportu
furente h
Thracio bachante magis sub inter
aqlone
Lunia vento
lidic feruens endiadis .i. amor libidinos9.
Cum tibi flagrans amor & libido
flagrans amor insanire
i
Que solet matres furiare equorum

a PARCIVS iuc. Amarissima insultatio & felle plena. Fuerat eni hec dum flore etatis & forma insignis. & superbissima in amatores nam est apud Ouidiũ factus inest pulchris. sequitq; superbia formã nũc vero iminẽte grauiori etate in qua pulchritudo corporea deflorescit. nã est apud Salustiũ. Forme dignitas aut etate aut morbo deflorescit. Iam vilescere apud omnes ceperat. nec iã amplius illã vrgebant amantes. hoc igit nũc amarissime illi exprobat poeta. Sensus autẽ est Iuuenes qui olim frequentius tuas fenestras lapidibus incessebant vt excitata somno ianuas aperires. iã te negligere incipiũt & idcirco hoc rarius faciunt.

b SOMNOS adimũt. Nã qui nocte tota te excitabãt vt admitterẽtur. nunc nõ excitãt. Est aũt hoc initiũ ex derisione acerbissimũ et prolatũ pene cũ ironia dũ videt illi cõgratulari. quod sibi tandẽ quiescere liceat exprobat qd iã deserta sit.

c IANVA. primus ingressus ad interiora domus sic dicta a Iano deo cui antiqui oia rerũ initia cõsecrarũt. Nam fores dicuntur que foras aperiuntur.

d LIMEN. dicit quod ex trãsuerso in ianua sit nã limũ trãsuersũ dicimus. Hinc Teren. limis oculis.

e CARDINES. Cardo dicit p quẽ foras libramentũ habent ad se commouendas. vt sit cardo q. cor ipsarũ nã vt animãtia motũ a corde suscipiunt ita fores a cardine.

f INVICEM mechos. Ordo est leuis an9 flebis arrogãtes mechos inuicẽ in angiportu magis sub iterlunia thracio vento bachante.

g ANGIPORTV. Angiportũ vicũ flexuosũ ab anguis flexibus appellatur. Varro dicit angiportũ qua nihil agi possit.

h INTERLVNIA. metri causa diuisit dictionẽ. Est aũt interluniũ id spatiũ temporis in quo nec amplius luna noua appet. neq; adhuc noua videt. quia radiis solaribus operta sit.

i QVE solet. Maximũ argumẽtũ. Nam non solũ erit libidinosus amor tuus. sed etiã talis libido qualis erit iu equa. Virg. li. iii. g. ait scilicet añ oẽs furor est insignis equorũ Et mentẽ venus ipsa dedit. Postea inquit illas ducit amor trãs gargara. transq; sonantẽ Ascaniũ. superant montes & flumina tranant. Plinius li. viii. scribit q equarũ libido extinguitur iuba tonsa.

k VLCEROSVM. Ac si dixisset flagrantissimũ. nam vlcera in eo ex calore nascuntur. vel vt trito prouerbio dicunt ostendit ex amore iecor iam marcescere.

l LETA quod. p allegoriã hoc signat iuniores mulierculas iuuenculas. querere pullum autem myrtum subcrescentem ac per hoc nouellum intelligendum.

m ARIDAS frõdes: cõueniẽs superiori allegorię pro vetulis mulieribus posuit.

Seuiet circa iecur vlcerosum
Non sine questu
Leta quod pubes hedera virenti
Gaudeat pulla magis atq; myrto:
Aridas frondes hiemys sodali
Dedicet hebro.

Argumentum odes. XXVI.

Ostendit amicum musis hoc est doctum virum & perfectum vacare tristitia solitudine & metu. Hinc ipse ventis permittit auferre a se talia: quo vacet leticię & voluptati. Itaq; musam orat lamię suo flores nectat & coronam. sui namq; honores absq; ea nil prosunt. Hoc dicit.

Ode. XXVI. Ad musas de aelio lamio

a MVSIS amicus. Ordo est ego musis tradam proteruis vẽtis portare in mare creticum tristiciam et metus. securus quis rex gelidę orę sub arcto metuatur.

b IN mare creticũ. Quod creta isula termiat ab occasu mari adriatico. a Septentrione pelago cretensi a meridie punico. Ab oriente carpathio. Auctor est ptolome⁹ li. iii.

c SVB arcto. i. sub vrsa. id enim grece significat arctos: est enim illa in celo imago que arcturus & vrsa appellatur.

Mvsis amicus tristitiam & metus
Tradam proteruis i mare cretică
Portare ventis: quis sub arcto
Rex gelide metuatur ore:
Quid tyridaten terreat vnice
Securus. o que fontibus integris
Gaudes apricas necte flores
Necte meo lamię coronam

d TyRIDATEM. armenię regem aut persię.

e NECTE. m. l. c. i. pone coronã quã nectendo flores feceris. fingũt enim poetę poetas a musis corona donari aut alio⁹ munere. Sic Virgilius hec illi diuino carmine pastor floribus at apio crines ornatus amaro. Dixerit hos tibi dant calamas en accipe musę.

f PIPLEA. Scribit enim Festus quod pipleides musę a pipleo fonte macedonię dictę sunt. propter liquoris eius vnicam subtilitatem.

g NIL sine te. Sententia platonica. Ille enim de furorib⁹ diuinis loquens: censet inanem euasurū poetam & sua poesim qui sine musarum instinctu poetas ad fores accedit. quoniam furor poeticus a mu-

musa quia nil suauius musis

Piplea dulcis. nil sine te mei

.i. laudes

Prosunt honores hunc fidibus nouis

.i. lyrico carmine

Hunc lesbio sacrare plectro

o piplea hoc est alias musas

Teq; tuasq; decet sorores.

sis sit. ergo quicquid honoris tentaret inferre lamię poeta sine musarum fauore oē illud euanesceret.

h HVNC lesbio. Ordo est decet te tuasq; sorores hunc sacrare nouis fidibus.

i SACRARE. quia poetę musarū sacerdotes sunt. Vir. Me vero primū dulces ante omnia musę. Quarū sacra fero ingēti pculsus amore

Argumentum. XXVII. odes

Odales hortat̄ ne vino rixent̄: vt thraces agunt: verū benigne & hilare cōuiuia celebrent. Ōndit postea poeta meretricio amore illigatum maxime laborare vixq; dissolui posse re vlla. Hoc dicit

Ode. XXVII. Ad sodales de vini modestia

a NATIS. Huius ode sensus sūptus est ab Anacreonte in li. iii. Ordo est pugnare sciphis natis in vsū leticie est thracum.

c TNRACVM. Thraces enī nimio vino truces fiunt de iis etiam Ode xviii. lacius dictum est.

d LVCERNIS. quibus in cōuiuiis vtebantur. Vir. li. i. de didonis conuiuio. dependent lichni laquearibus aureis incensi. & noctem flammis funalia vincunt.

e ACyNACIS. Hoc vocabulū persicum est. & gladium apud illos significat.

f IMMANE quātum. Admirādo dicit. i. valde discrepat. hoc est non cōuenit. nec est aptus leticię vini barbarus animus.

Natis in vsum leticię scyphis

hoīm efferatorū seuum

Pugnare thracū est tollite barbarū

remouete

consuetudinē q̄ verecunde tendum est

Morem; verecundumq; bachum

sanguineis puocantibus

Sanguineis prohibete rixis

a cōuiuio q̄ in cōuiuio ponebantur

Vino & lucernis medijs acynacis

crudeliter differt

Immane quantum discrepat. impium

mitigate

Lenite clamorem sodales

ne insurgite de

Et cubito remanete presso.

o socij vetusti

Vultis seueri me quoq; sumere

vini s. nobis

sic dicta a loco

Partem falerni. dicat opuntię

g PRESSO .i. demisso in mensa. non eleuato ad pugnam.

h VVLTIS. Vel interrogantis est. vel subintelligenda si. vt sit sensus si vultis me quoq; sumere partem seueri falerni.

☞ i DICAT opuntię. Ex suis verbis ostendit cōuiuiū oportere esse hilare. & festiuo aspersum sermone: sed cui etiā non nihil assit vtilitatis ad vitā & mores emendandos: nam ipse iocunde interrogat de amore. & non sine commiseratione amantē. ab auara meretrice abducere testat. Intererat autē conuiuio frater Megillę. que pulchritudine nota erat. vnde fratrem ab illa denominat.

k BEAVS. nec sine rõe dixit Btõs. Nã btõs se putãt amantes cũ perditissime amãt si re amata frui possunt. Ergo amatorie de amore locut⁹ est poeta. & ex amãtiũ more nã & btõs seipsos nũcupãt & tñ se perire conqueruntur.
l CESSAT. Recusat ille dicere ad duct⁹ pudore nõ quod amaret sed quod indignã amari amaret. nã vt est apud ouidiũ Turpis adulterio pei⁹ adulter erit at horati⁹ cũ cõtra putaret. spabat nõ mediocrẽ se voluptatẽ capturũ. si suũ ille foelicem amorẽ sibi narraret. Itaq; dolet se il la voluptate carere. neq; adduci posse. vt bibat alia mercede.
m NON eru. Hoc dicit quia putabat illã esse modestã liberaleq; mulierem non autẽ auaram.
n DEPONE. Futilis hois esse videt & vani suũ amorẽ alii manifestare nisi fideli & taciturno. quapropter duo verba selegit. Primũ depone. nã rem deponim⁹ quã ea ratione credimus vt integra cõseruetur vñ est depositũ. Deinde dixit tutis auribus. i. quibus tute & sine periculo committere possis.
o AH miser. Iã rẽ narrauerat adolenscens. perceptaq; poeta longe aliter rem se habere quam crediderat. cũ illius amicã. & crudelissimam & auarissimam intelligeret. Itaq; ex commiseratione exclamat optime autem comparat rapacissimam mulierem claribdi. nam vt hec saxa cauernosa in furente estu nauigia trahunt tractaq; lacerant. sic auara meretrix amantem allicit allectumq; vorat. cum neq; corpori illius. neq; pecunie parcat.
p CARIBDIS autem & scylla duo monstra sunt in freto siculo. de quibus Maro. Dextrũ scylla latus leuũ iplacata carybdis obsidet

Frater megylle: quo beatus
Vulnere qua pereat sagitta.
Cessat voluntas: non alia bibam
Mercede: que te cunq; domat venus
Non erubescendis adurit
Ignibus: ingenuoq; semper
Amore peccas. quicquid habes age
Depone tutis auribus: ah miser
Quanta laboras charybdi
Digne puer meliore flamma:
Que saga: quis te soluere thessalis,
Magus venenis: vix poterit deus
Vix illigatum te triformi
Pegasus expediet chimera.

q SAGA. Sage inquit Nonius dicuntur foemine ad libidinem virorum indagatrices. vnde sagaces canes dicuntur ferarum vel animalium quesitores. Acron dicit quod saga est incãtatrix et malefica dicta quod satis agat. Fest⁹ ait. saga quoq; mulier sacrorum. & veri sapiẽs Ordo autem est. que saga thessalis poterit te soluere venenis.
r THESSALIS. Nam eã regionem veneficis mulieribus abũdasse & Lucanus & multi alii poete testantur.
s MAGVS. Hoc verbum ligua persica sapientẽ significat vnde illi eos magos appellãt quos greci philosophos quos babyloni chaldeos q̃s Indi gymnosophistas. q̃s egyptii sacerdotes. Et quoniã ipsi hui⁹ artis inuentores cultoresq; habentur. precipue autẽ zoroaster. icirco qui in arte periti sunt magi appellantur & ipsa ars magica que romanorum legibus exerceri prohibet. Cuius rei non ignarus. Vir. ipsam fedidonem excusantem his verbis. Testor cara deos & te germana tuumq; dulce caput magicas inuitam accingier artas.
t TRIFORMI chimera. Sicut superius meretricẽ mari. ita hic chimere cõparauit q. multiformi belue. que leonis draconis et capre capitibus emineret flammis armata. sic meretrix dolis & incitamentis libidinum multiformem autẽ hac comparatione intelligi voluit omnibus partibus esse turpem.
v PEGASVS. Bellorophontis equus. cuius celeritate chimera dicitur interempta. vnde alas habuisse dicitur. Vir. Alipedumq; fuga cursum tentauit equorum. Oui. li. iiii. met. ex meduse cruore pegasum natum scribit.

Argumentum xxviii. odes

Ostendit mortem communem omnibus alloquens autem philosophum Architam dicit nil profuisse mortuo sibi geometriam astrologiamq; nosse. Ille autem respondere inducitur omnib⁹ moriendum esse doctis pariter & indoctis: vario tamen casu: se vero illyricis vndis fuisse obrutũ. Itaq; nautas pretereuntes orat puluerem sibi ipsi inycere pigeat minime. Hoc dicit.

Ode.XXVIII. Ostēdit mortē cōmunē oībus p Architā

a TE maris. Hec ode de ꝓsopopeia forma est. inducit enim corp⁹ naufragi Architę Tarentini in litus expulsum conqueri de iniuria sua & petere a preterēūtibus sepulturā. Hic aūt Archytas pythagoricus fuit qui merito genmetrię peritus dicit. quia pythagorici omnia constare numeris credunt.

b MATINVM Matinus mōs apuli iuxta quē archytas sepult⁹ ist
c AEREAS domos. quia astrologię sciētissimus fuit ergo domos aereas. i. celum & sidera. Vir Pandit interea dom⁹ oipotētis olimpi.
d OCCIDIT. Respōdet pro Archyta. Sen tentia est cōmunis omnibus nec sunt soli docti qui moriātur. sed etiam magni reges & qui multū laboris. vt imperium obtinerent susceperunt. non esse recusandos labores vt doctrina acqrat cum ipsa dignior sit quā imperiū.

e PELOPIS. Tantalus pelopis pater epularū scelere deorum cōuiuia. a quibus pro funestis filii dapibus pœna perculsus est. Vir. in sexto lucent genialibus altis aurea fulcra thoris. epuleq; ante ora paratę regifico luxu furiarum maxima iuxta accubat. & manibus ꝓhibent contingere mensas.
f THITONVSQVE. Thitoniū laomedontis filium: aurore maritum in auras receptū dicit. De quo superius ode. vi.

geometrā intelligit arismetricā intelligit
a
TE maris et terre numero carētis arene
cum q̄ metitur.
continet
Mensorem cohibet archyta
ibi incipit ordo
b
Pulueris exigui ꝓpe littus ꝑua matinū
paruū sepulchrū nihil tibi ꝓfuit ad mortalē cōditionē
Munera: nec quicquam tibi prodest
celum & sydera intellectu
c cognitione tua
Aereas tentasse domos: aīoq; rotunduʒ
.i.celum q. d. nō fuerat tantopere laborandū si tibi nihilominus erat moriendū
Decurrisse polum morituro.
mortuus est hoc est tantalus fuit hospes deorum
d e
Occidit et pelopis geitor cōuiua deorū
.i.a terris in auras abiit
f
Thitonusq; remotus in auras.
secreta p. n. viri
qui fuit
g
Et iouis arcanis minos admissus. hn̄tq;
inferna pythagorum inferno
h i
Tartara panthoiden / iterum orco
t eorsum missum tpe troiani belli
Demissuʒ: quāuis clypeo troiana refixo
k recordatus
Tempora testatus / nihil vltra
.i. vltra corpus quia solū corpus peperat animus aūt immortalis manserat crudeli
Neruos atq; cutē morti cōcesserat atrę:
l ignobilis.
Iudice te non sordidus auctor

g ET iouis arcanis. Aut quod minos se predicabat cum Ioue colloqui & ex consilio eius cūcta agere. aut Iouis arcanis. plutōis a quo institutus est iudex pro recordatione iustitię Vir. in sexto Quesitor minos vrnam mouet.

h PANTHOIDEN. Nunc pythagorā significat qui predicauit se apud troiam euphorbum pāthoi filium fuisse. qui interfectus a menaloa iterum reuixit factus pythagoras. idq; eum cognouisse agnito clipeo. quem tēplo euphorbus fixerat hic ante. & in humerum dicitur renatus. postea in pauone. postremo iam enium poetē. & dicit cum neruis atq; cute mortuū. anima diu vixisse iterū quia sepe mortuus est trāseat anima eius in alios
i ORCO. Pluto etiam dicitur orcus ait enim Cice. in verrinis vt alter orcus venisse ętnam & nō proserpinam sed ipsam cererem rapuisse videatur.

k TEMPORA testatus. Ordo est testatus troiana tpa refixo clipeo
l NON sordidus auctor Cicero in natura deorum scribit de pythagoreis: quod tantum opinio preiudicata poterat. Vt etiam sine ratione valeret auctoritas Nam pythagorei si quid affirmabant in disputando quereretur q; qua re ita esset respondebant ipse dixit. ipse autē erat pythagoras.

m SED omnes. Ouidius in met. Serius aut citius sedem propera/mus ad vnā. MORS oia mordet vt diuus Aurelius inquit hanc hectoris fortitudo nō vitauit.nec dexteritas Achillis effugit.nec herculis robur.nec phalaridis mine. nec Ganimedis aut helene pulchritudo.nec castitas hippoliti aut dianę nec doctrina Socratis aut platonis nec prudentia Catonis.nec continentia Scipionis. nec iusticia Aristidis .nec carmen homeri aut maronis. nec oratio demosthenis. aut Tullii. nec quisq̄ in hoc orbe vel splendior fuit lucullo.vel ditior mida.vel maior aīo quocumq̄ iulio: potuit hāc mortis rabiē n̄ gustare.

n DANT alios.Ordo est funera dāt alios spectacula toruo marti.i.multi furore ducti sūt ludi marti.pugnando enim pereunt.

o PROSERPINA. Filia Iouis ex cerere fuit que dū in sicilia flores legeret.a plutone ad inferos rapta. & in coniugē assumpta est.

p DEVEXI orionis.In deuexo celo positi.diuidit enim eum equinoctialis circulus cū tauro decertantem collocatum vt scribit higinus.de orione multa idem higinus & naso li.v.fasto.dequo ait creuerat immensum.comitem sibi delia fecit.Ille deę custos ille satelles erat. deum relatus inter sidera stellas habet,decem & septem.Huius sideris incertam tempestatem dicunt. nā sua magnitudine pluribus diebus oritur hinc ait Vir. li. j. æn. Cum subito assurgēs fluctu nimbosus oriō in vada cęca tulit.

q ILLyRICIS vndis.Illyris adriatici maris latus occupat teste mela et dionisio.Et plinius li.iii.inquit Que pars ad mare adriaticum spectat appellatur Dalmatia & illyricum.

r AT tu nauta.Hic quasi archy/

naturalis veritatis et scientie — expectat

m

☞ Naturę veriq̄: sꝫ oēs vna manet mors
interanda — iter mortis.

Et calcanda semel via lęti
adducunt — furores belli — ludos i.p.n.
n — crudeli

Dant alios furie toruo spectacula marti.
i.clades

Exitio est auidum mare nautis
con — mortes

Mixta senū ꝛ iuuenū dēsant fūera: nullū
ypalloge est i.nullum caput fugit proserpina
o

Seua caput proserpina fugit.
architam — velox
p

Me quoq̄ deuexi rapidus comes orionis
p.n.venti — submergit
q

Illiricis notus obruit vndis
i.tanq̄ malignus
r

At tu nauta vage ne pce malign⁹ arenę
corpori — insepulto.

Ossibus & capiti inhumato
s

Particulā dare: sic qđcūq̄ minabit̄ eur⁹
i.italo mari — italicis — species p genere
t — v

Fluctibus hesperijs: venusinę
afficiantur — incolumi

Plectant̄ silue te sospite. m̄taq̄ merces
q.d.vndecūq̄ est occasio — pueniat — benigno

Vnde potest tibi defluat ęquo
nam neptunus a tarentinis cultus fuit vel habebat in custodia tarentum
x — y

Ab ioue: neptunoq̄ sacri custode tarēti
patifacis z — q̄ nocebit

Negligis immeritis nocituram
filijs — scias

Post mō te natis fraudē cōmittere: fors ꝛ
conditio mortis
pene q̄ superbis dantur

Debita iura vicesq̄ superbe
expectāt — i.pccs.mec afficiēt vltōem huius rei.

Te maneāt ipm: precibus nō linq̄r ī vlt
expiatōnes — liberabunt
a — purgatōnes

Teq̄ piacula nulla resoluent
ad terminū
b — vel patriam

Quāquā festinas nō ē mora lōga licebit
super corpore meo
c

Iniecto ter puluere curas.

tam ponit precari nautā. ne remaneat insepultus. sed etiam arenam iniciat.Ordo est.at tu nauta ne parce malignus dare particulam vagę arenę ossibus & inhumato capiti Sic plectantur venusine siluę quodcumq̄ minabitur eurus hesperiis fluctibus &c.

s EVRVS. IS ventus est veniens ab oriente equinoctiali.a romanis nauticis subsolanus cognominat̄. Auctor est Gellius li.ii.c.xxii.

t FLVCTIBVS hesperiis.Hesperia italia dicta est.qđ occasui subiecta sit ab hespero stella. vt refert Macro.li.i.sat.

v VENVSINE. Venusia colonia fuit inter lucaniam & Apuliā.

x AB Ioue.Nec temere nauigantibus placare cupit Iouem et neptunum nam iupiter aer est a quo sūt tempestates siue tranquille. neptunus vero potest mare nauigātibus tranquillum prestare.

y TARENTI.Tarentum est calabrie ꝓpinqua. & maritima vrbs extrema italie & brundusium. de quo multa Strabo .li.v.

z NEGLIGIS immeritis. Ordo est modo negligis committere scilicet in me fraudem post te nocituram natis immeritis.q.d. negligentia ductus committis fraudē i.defraudas me sepultura.quā humanitatis officio prestare teneris. sicq̄ committis scelus nociturum tuis posteris. quamuis immeritis.

a TEQVE piacula.i.nullo modo expiabis hoc scelus quod in me admittis.

b QVAMQVAM festinas.persuaserat ab honesto. & vtili nunc etiam a facili.

c INIECTO ter puluere. Nā & hoc genus est sepulture Virgi. Aut tu mihi terram inijce.namq̄ potes portusq̄ require velinos.Ter.quia ter manes vocabāt.Vir.Et magna manes ter voce vocaui.

Argumentum odes. XXVIII.

ICciū alloq̄tur dicēs eū auaritie causa militiā parare ꝑthis ac medis. Verū q̄s neget flumīa in fontes redire posse: hoc ē cōtraria fieri / cū olim studiosus philosophie illa relicta militiā subeat. H.d.

Ode XXVIII. ad Icciū militarē relicto philoso. studio

a ARABVM. Arabia inter assyriam & egyptum eius pars ad oriente spectans nabatea dicitur Ouidius ad auroram nabatheaq; regna recessit. Regio preciosa est & penuria aque laborat & putei qui sunt de industria ab incolis occultantur. ne irruentibus hostibus potū prebeant que vero ad meridiē vergit ea feracissima est omnium aromatum. et felix appellatur arabia.

b GAZIS. Gazam perse erariū vocant vt scribit Mela.

c SABEE regibus. Saba regio est turifera. arabie spectans ortus solis estiui vt docet Plinius li. xii. Et Strabo li. xvi. scribit quod sabei felicem arabiam incolunt supellectilem ex argento & auro multā habent. Vasa lectos tripodas crateras cum operculis domosq; sumptuosas. nam & porte & parietes & tecta ex ebore auro argento lapidibusq; incrustatis sūt distincta.

d QVE tibi virginum. Ordo est que virginum necato sponso tibi seruiet.

e DOCTVS. responsio est.

f SERICAS sagittas. Seres vt scribit Pli. li. vi. c. xvii. regionem inhabitant que spectat estiuum orientē laniuitio siluarum nobiles adlatius li. ii. g. Virgil.

(qt vulgus felicitate in diuitiis collocat) (i. emularis)
Icci beatis nunc arabum inuides a
(diuitiis) (duram)
Gazis b: & acram militiam paras
(in romanis)
Non ante deuictis sabee c
(dariuus est) (forti) (de medis legito ode secunda. li. primo)
Regibus horribiliq; medo
(fabricas) (d) (i. que virgo.)
Nectis cathenas: que tibi virginū
(q. d. non sine tuo periculo fiet)
Sponso necato (barbara) seruiet
(q. d. ponamus q̄ rapias puerū regiū qui sit tibi pincerna puta ne hoc tanti vt philosophiam deseras)
Puer quis ex aula capillis
(pocula tua) (ponetur) (vnguentatis)
Ad ciathum statuetur vnctis
(puer) e (parthicas.) f
Doctus sagittas tendere sericas
g
Arcu paterno: quis neget arduis
(decliuos) (rursus ascendere)
Pronos relabi posse riuos
(illū fluuiū) (ad originē suam)
Montibus: & tyberim reuerti.
h (tu) (ex oibus locis)
Cum tu coemptos vndiq; nobiles
(hoc est philosophiam) i (i. sectam)
Libros paneti socraticam domum
k (hispanicis)
Mutare loricis iberis
(hoc ad illud tendit. necte cathenas) l (studia) (cos)
Pollicitus meliora tendis.

g QVIS neget. Sensus est. Quis neget contraria fieri posse. cum tu olim philosophie deditus militiā subeas relicta illa. Simili est illud virgilianum. Iungentur iam gryphes equis &c.

h CVM tu. Ordo est omnia in contrarium mutabuntur. cum tu velis mutare libros panætii nobiles & ceptos vndiq; & domū socraticam loricis iberis.

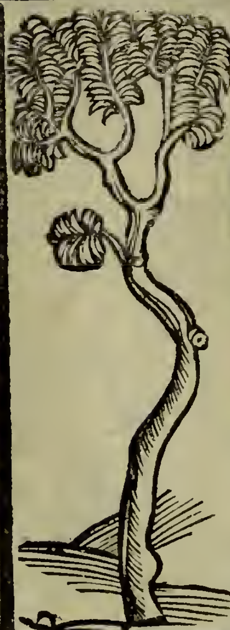
i PANETI. Panetius stoicus & preceptor scipionis aphricani. & lelii gener rhodius vt porphirio scribit. eundem vero Cicero imitatus est in officiis.

k LORICIS. dicitur autem lorica quia loris alligata sit: & per loricas hic militiam intelligit.

l POLLICITVS meliora. Meliora autem absolute dictum aut studia subaudiendum studia poeta secundum suam opinionē philosophiā vult intelligi.

Argumentum.xxx ode

HOrtatur venerem vt relicta cypro se in ædem Glicere transferat (de qua superius ait vrit me Glicere nitor) Secumq; ducat gratias & nymphas iuuentam atq; mercurium. Hoc dicit.

a O VENVS. dicarat glycera sacellum veneri. Poeta autem scribit tanq; epigrāma illi sacello in quo venerē orat. vt relictis papho. gnido & cypro in ędem glycere sibi dedicatam migret.

b GNIDI. Gnydus in caria vrbs que portus duos habuit.

c PAPHIQVE. Paphos cypri vrbs portū habebat & tēpla optime structa vt Strabo scribit li. xv.

d AEDEM. Aedis dicta ab aditu q̄d plano pede adibant. vt Varro docet. Aedem autē numero singulari de templo tātum dicimus plurali vero & de domibus & de templo. Seruius in li. iii. æn.

xxx. ode ad Venerē

O Venus regina gnydi: paphiq;
Sperne dilectā cypron: & vocantis
Ture te multo glycere decoram
Transfer in ædem
Feruidus tecum puer & solutis
Gratie zonis: properentq; nymphe
Et parum comis sine te iuuentas
Mercuriusq;

(Glosses: dimitte — tibi dedicatam de q̄ ode. i. xix. — p. n. amice. — tibi veneri — migra — q: amor flammas imitetur — cupido — i. distinctis — de q̄bus ode q̄rta — festinent — ad edē glicere — cingulis — q: sine venustate nulla est comitas — de hoc vide plura ode. x.)

e NYMPHE. harū plura sunt genera. Nam que maris sunt nereides appellantur: que fontium Naiades: que montium oreades appellantur. Sūt itē driades siluarū nymphe sunt hamadriades que cum arboribus & oriuntur et occidūt Sunt napee florum.

f ET parum comis. i. hoc est minus elegans iuuentas sine venusta te hoc est sine te. Sciendū est tamen venerem non tantum concubitus sed etiam omnium elegantiarum esse dominā sic alibi ipse ordinis hec virtus erit & venus.

g MERCVRIVSQVE. p Mercurium questum vult accipi tanq; sine venustate nec lucrum sit.

Argumentum.xxxi.odes

SCribit poeta ab Appolline nuperrime dedicato se minime petiturū que ad auaritiam attinent Vti feraces segetes: armenta: aurum ebur: rura & similia: erat enim paruo contentus & iam paratis. petit autem corporis valitudinem cū sana mente vsq; ad senectutē lyrico studio nō cariturā. h. d

Ode.xxxi.ad apolli.narrat.n.q̃d ip̄e poe.ab illo petat

a QVID dedicatū. Appollinis templū augustus in palatio dedicauit ergo dedicatum non a se dicit poeta, sed quod alioquin dedicat⁹ est.ipsum autem ait dedicatū apollinem pro templo eius.

b NON opime segetes feraces negat se poeta ab Apolline ea petere que ad auaritiam spectant.

c SARDINIE. Hec insula est in mari tyrrheno.Et in parte mõtuoso atq̧ sterilis. Magna tamen eius pars agrum habet rebus omibus felicem precipue tritico. Vnde horreū romani populi olim habebaẽ.

d INDICVM ebur. Quia ex india veniunt maiores dentes et plures quia in india & plures sunt & maiores elephanti quam in mauritania.Virgi.India mittit ebur molles sua thura sabei.

e LYRIS Fluuius campanie est interfluens vrbem minturnēsium Virgi.Et vmbrose lyris per regna marice

vel quem ipse domi vel augustus
a in palatio dedicauit
Quid dedicatum poscit appollinē
de se tanq̄ de tertia p̄sona loquitur
vates calice
Vates, quod orat de patera nouū
effundens vini fertilis
b
Fundens liquorem: non opime
agros abundantes vel fertiles
c
Sardinie segetes feraces
ppter magnos regio apta pecori
calores
Non estuose grata calabrie
pecora] poscit d
Armenta: non aurū aut ebur indicum
agros
e
Non rura que lyris quieta
circundat lenis fluuius
Mordet aqua taciturnus amnis
falli.
amputent f
Premant calena falce quibus dedit
g
Fortuna vitem: diues & aureis
ebibat poculis
h
Mercator exiccet cululis
empta vel mutata
i
Vina syra reparata merce
mercator sepius
Dijs clarus ipsis: quippe ter & quater
ppter lucrum q.d.sepenumero
k l
Anno reuisens equor athlanticum

f CALENA. Cales opidum est in agro Sidicino vbi optima vina vt falerna nascunẽ vide etiā ode.xx

g DIVES & aureis.Ordo est & diues mercator car⁹ ipsis diis quippe ter & quater anno impune reuisens athlanticū mare exiccet vina aureis culullis reparata syra merce.

h CVLVLLIS.Proprie autem cululli calices dicuntur fictiles: quibus pontifices virginesq̧ vestales vtebantur.

i VINA syra reparata merce.q. commutata vina syra merce. Syram autem mercem preciosissimā accipe que.s.in purpura & pipere & vnguentis aliisq̧ similibus esse solet.

k EQVOR athlanticum.Occeanus athlāticus dicitā mõte athlāte de quo poeta li.iiii en.ait occeaniq̧ finem iuxta solemq̧ cadentem.vltimus ethiopum locus est. vbi celi fer Atlas axē humero torquet stellis ardentibus aptum.

E

l IMPVNE. Cum admiratione dictum quod sue stulticie et auaritie seuienti mari poenas non det.

m CYCHOREA. Herba multis & tenuibus radicibus. quas in tyba nominauit in.iiii.geor. Strimonieque grues et amaris i tyba fibris.

n MALVE. Malua malue dicitur quedam herba. & dicit a mollio mollis quia ventrem molliat.

l non potest esse auarus cui tam tenuis victus satis sit.

Impune: me pascunt oliue

pascit m lubrice n

Me cychorea leuesque malue

o acquisitis horatio

Frui paratis & valido mihi

phoebe p sed i.sana p

Latoe, dones: at precor integra

deformem

Cum mente nec turpem senectam

deducere i.lyrico studio.

Degere: nec cythara carentem.

o FRVI paratis. Aut iis que ego paraui. Aut parata sunt.i.in promptu sunt omnibus. Ordo est & latoe precor dones mihi valido frui paratis. ac cum integra mente nec turpem senectam nec carẽte cythara vt sit mens sana in corpore sano.

p INTEGRA cum mente. Iuuenalis etiam sat.x.inquit orandũ est vt sit mens sana in corpore sano.

Argumentum.xxxii.Ode.

A Barbyto.i.sua cythara poscit: vt quicquid secum luserit diutius viuat. Hortaur que dicat latinum carmen: & canere perseueret.eius deinde laudes enumerat: dicit enim alceum barbyto cecinisse liberum: musas venerem: cupidinem: & lyceum puerum sibi dilectum. Dicit etiam esse phoebi decus & gratum summi iouis dapibus: dulceque sis, laborum lenimen. H.d.

Ode.XXXII. Ad barbyton De carminibus suis

a POSCIMVS. Ordo est o Barbyte si quid nos vacui sub vmbra lusimus tecum poscimus. [quod et viuat hunc in annũ et plures. Age dic latinum carmen o modulate primum lesbio ciui. poscimus. poscere secundum donatum. est imperiose rogare: petere est cum precibus. postulare est iure obsecrare est per sacra rogare. Flagitare maioris est vehementie quam poscere.

b LVSIMVS. Est enim poetarum ludus scribere carmina: verecundeque sua carmina lusus vocãt ludere. Ludere denique dicitur versibus scribere.

c QVI ferox bello. Alceum dicit hic autem etiam res bellicas aduersos tyrannos gessit.

d SIVE iactatam religarat. Hoc ideo dicitur quia in nauigationibus hic poeta cum bellicas res agerem sepe tempestatibus vexatus est.

e LIBERVM & musas. ferunt Dionisium semele natum delitiis deditum molli corpore. atque pre ceteris decoro. voluptatibus insuper veneris indulgentem. In exercitum mulierum copiam circum duxisse armatam hastam thyrso inuolutis. Tradunt & musas virgines cum eo profectas apprime eruditas. iis tum propter cantus suauitatem. tum quia docte saltare bonisque artibus erudite erãt deus ille oblectabat. Scribit ea diodorus li. v.

f HERENTEM puerum. Qui nusquam ab eo discebat. nam semper amabat.

g NIHRIS oculis. Nigredo pupillarum in oculis laudatur.

h O DECVS. Exaltatur enĩ phoebus in cithara. que illi rectori & moderatori reliquorum luminũ propter celestem harmaniã datur.

i DAPIBVS Recte autem dixit dapes. nam volunt dapes deorũ & principum. epulas priuatorum Sensus autem est. non solum hominum sed etiam deorum conuiuia illa exhileranitur.

k TESTVDO. Hoc est cithara quia prima in formam huius animalis facta est.

l O LABORVM. Ordo est salue o dulce laborum lenimen mihi cumque i. quandocũque rite vocanti.
m RITE vocanti. q. d. etiam si & digno carmine vocauero.

---

curia [a] locus poete accommodatus
Poscimus si quid vacui sub vmbra
scripsimus. [b] eius finem
Lusimus tecũ qd & hũc in annũ
vt .s. annos
Viuat & plures: age dic latinum
vide ode. i. o lyra scz non meritum
Barbyte carmẽ
.i. alceo. quẽ horatius imitatus est decantate
Lesbio primum modulate ciui.
[c] audax nam si etiam armis res leuiores tantus poeta admiscuit. nõ tabitur mihi vitio. si id faciã
Qui ferox bello tamen inter arma
siue bello gereret. siue in portu quiesceret madido [d]
Siue iactatam religarat humido
Littore nauim
bachum [e] deam amoris et
Liberum & musas: veneremque & illi
[f] cupidinem
Semper herentem puerum canebat
p. n. pueri quẽ alceus dilexit [g]
Et lycum nigris oculis: nigroque
[h] lyram dicit pulchrum [i]
Crine decorum
O decus phoebi: & dapibus supremi
[k] [l]
Grata testudo iouis: o laborum
malorũ enim lenimen est cythare cantus quandocũque
Dulce lenimen mihi cũque salue
apto loco & tempore [m]
Rite vocanti.

Argumentum odes.xxxiii.

ALbium Tybullũ hortatur ne doleat: quod ab immiti Glicera spernitur: sic enim veneri visum: Cui quidem placet & formas & animos impares sub iuga mittere: cum suo ioco: hinc pulchra licoris cyrũ adamans ab illo spernit. Ille vero ab aspera pholoe. Sibimet etiã accidisse ait idem. nam cũ a pulcherrima appeteretur. Potius libertine myrtile inhesit. que certe acerrima erat. Aliorũ itaq; exemplo Albium amice despectum solari contendit. Hoc dicit.

Ode. xxxiii. ad Albium Tybullum.

a MISERABILES elegos proprie elegiorũ versus aptissimi sunt fletibus.

b CVR tibi iunior. Quereris enĩ vnde sit quod dii illi quanto perfidior est tanto maiorem tribuant pulchritudinẽ cum contraria mereamur.

c PRENITEAT. tibi .i. magis te niteat ac placeat glicere.

d INSIGNEM tenui fronte ly. Argumentationibus e grauioribus philosophie locis eductis ad leuissimas amatorias res probandas vtitur. s. non esse recusanda que nobis accidant cum multis communia q; probat exemplo lycoridis. que cum pulchra sit & vehementer cyrum amet. tamen ab eo non amatur. cyrus autem declinat in asperam pholoen que in illũ aspera immitisq; sit.

a ALbi ne doleas: plus nimio memor
crudelis .i. ueue flebiles
p.n. meretricis a
Immitis glycere: neu miserabiles
q̃bus de illa conq̃ris
b adolescentior
Decantes elegos cur tibi iunior
quia pfidia exciterat amatori
c
Lesa p̃niteat fide.
pulchram paruа accusatiuus grecus
d p.n.
Insignem tenui fronte lycordia
arcsat p.n. iuuentis crudelem
Cyri torret amor: cyrus in asperam
propensus est p.n. meretricis e
Declinat pholoen: sed prius apulis
.i. prius lupi cõcumbent cum capris
Iungentur capree lupis
quod
Quam turpi pholoe peccet adultero:
placet
f
Sic visum veneri: cui placet impares

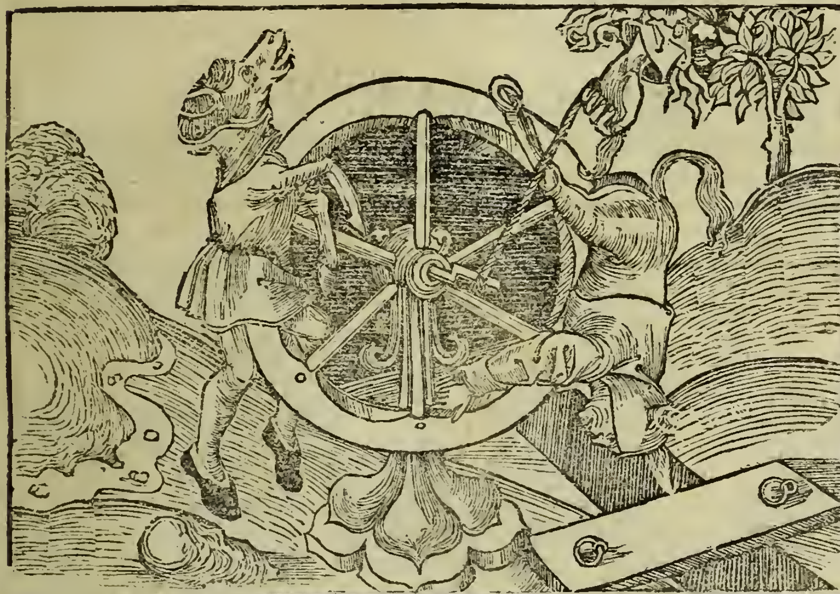
e APVLIS lupis. Sic Vir. mopso nysa datur quid non speremus amantes. Iungentur iam gryphes equis euoq; sequenti. Cum canibus timidi venient ad pocula dame.

f SIC visum. Quotienscumq; ratio non apparet sic visum interponitur vt Vir. Postq̃ res asie priamiq; euertere gentem immeritam visum superis.

g AENEA. Autem hic est quadrisyllabum vt ibi in li. i. meth. Tertia post illas successit ahenea proles & propterea interponenda est inter a & e littora h.
h IPSVM me. Dicit se amore amicę ab vxoris coniunctione reuocatum. cuius ita litibus vel amaritudine vexetur quemadmodum calabrie littora maris adriatici tempestatibus.
i GRATA. Non quia illa sibi vices in amore reddat. sed grata. i. iocunda. nam & si ab ea durius tractaretur tamen non poterat non amare. neq; poterat non lętari illa seruitute.

impares cura g
Formas atq; animos sub iuga ęnea
crudeli amori
Sęuo mittere cum ioco
horatium dignior amica h
Ipsum me melior cum peteret venus
.i. iocunda vinculo amoris .p.n. amice i k
Grata detinuit compede myrtile
estibus continuit l m
Libertina: fretis acrior hadrię
exigentis p̃e nimio estu fluctus
Curuantis calabros sinus

k COMPEDE. Compedem singulari numero contra veterum posuit consuetudinem.
l LIBERTINA. Hec est conditionis distinctio vt hominum alii liberi dicantur. alii serui. & liberorum rursus alii ingenui sunt alii liberti alii libertini. de quibus habes multos ti: apud iurisconsultos.
m HADRIE. Mare tyrrhenum quum iam ad iapigiam vsq; reclinat. atq; inde boream versus dilatat sese. hadriatici confestim nomē sortitur. Auctor est Dyonisius.

Argumentum odes. XXXIIII.

Scribit quod dum sectaretur Epicureã sectam parcus & infreqūens deorū cultor euaserat. Nūc vero se cogi ait relicta repetere. Deus enim mutare pōt ima sūmis. insignem attenuare. obscurū educere. proptereaq; fortunam hunc eleuare: illum deprimere. Hoc dicit.

Ode. XXXIIII. De dei potentia. Ad seipsum

a PARCVS deorum. Est autē ordo. Ego parcus et infrequens deorum cultor dum consultus insanientis sapientię erro.

b INFREQVENS. Nam cum putarent deos Epicurei humana non curare. neq; irasci hominibus aliquo scelere. neq; moueri vlla virtute volebāt ipsos propter has res non esse colendos sed propter earū excellentiam. idq; non nisi paruo raroq; sacrificio. & illud facit pro declaratione totius ode.

c NVNC retrorsum. Metaphora est a nauigatione eo quod contempta epicureorum disputatione

ego a .i. nō freq̄ns b
Parcus deorū cultor & infreques
epicuree secte philosophie
Insanientis dum sapientię
peritus c
Consultus erro. nunc retrorsum
p̄positum repetere primū religionis ꝛ sapientie
Vela dare: atq; iterare cursus
iupiter d
Cogor relictos. nāq; diesper
.i. fulmine solitus diuidere e
lucenti
Igni corusco nubila diuidens
serenum
Plerumq; per purum tonantis
fulmina mobilem f celi
Egit equos: volucremq; currum

reuerti se ad credendum asserat deos curare mortalia.

d DIEPER. Olim iupiter dict⁹ est vt dici pater scribit Mac. li. i. sat. Meminit & Gellius.

e IGNI corusco. Si in nube luctetur vapor aut flatus tonitrua edūtur. Si erumpat ardens fulmina. Si longiore tractu nitatur fulgetra. iis finditur nubes. illis prerumpitur Plinius auctor li. ii.

f VOLVCREMQVE currum Ex vulgi opinione plerūq; sensus poetę concipiunt vt hic de curru dictum pro olimpi strepitu.

g TENARVS Enim laconie p montorium est aduersum aphrice ripa erecta est sacram neptuni ede constructā continens in luco pro- pinquaq; spelunca est per quā cer- berum ab inferis superius reductū ab hercule fabule canunt id Soli- nus scribit. & Strabo li viii. scribit item latius Seneca in hercule.

ioue fine sensu tarda quod terre epitheton est
Quo bruta tellus & vaga flumina
palus inferna g
Quo stix & inuisi horrida tenari
infernus in occidente est athlas mons de quo ode. xxi.
Sedes atlantheusq; finis
f. deus
Concutitur: valet ima summis
eleuare eos qui depressi sunt scz. propter scelera
diuitem
Mutare. & insignem attenuat deus
humilia eleuans verticem
propter virtutem. h
Obscura promēs hinc apicem rapax
lamentatione
sonoro
Fortuna cum stridore acuto
deposuisse i
Sustulit. hic posuisse gaudet

h HINC apicem. Ordo est fortu- na rapax cum acuto stridore sustu- lit hinc apicem hic posuisse gaudet idest summos infimos reddit et cō- tra fortuna enim immeritos auget honoribus.
i GAVDET. Quia letari putaē fortuna calamitatibus hominum

Argumentum odes. xxxv

FOrtune potentiā scribit: illāq; timeri a cūctis ōndit. Augustū deinde cesarē in brittannos euntē eidem cōmendat. orat enim vt illum cum toto exercitu seruet deuictis hostibus. Hoc dicit

Ode. xxxv. ad fortunam

a O DIVA. Contraria superiori videtur quam nunc scribit ode in illa enim omnia fortune ademerat & diuine prudentie attribuerat. in hac tanquam illi reconciliatus sit omnia reddit.
b ANCIVM. Vrbs latii vbi re- ligiosissime fortuna colebatur.
c IMO tollere gra. Sic iuuenalis Si fortuna volet fies de rhetore con sul. Si volet hec eadem fies de con- sule rhetor.
d VEL superbos. Mira ergo po tentia si & eos in quibus nulla vir tus est ad summum gradum sub uehit & eos qui suis preclaris vir- tutibus iam summa imperia tene- bant deicit.
e TE dominam equoris. Fortu na enim & equori dominatur: ita vt a nauigantibus inuocetur.

fortuna a vrbem b
O Diua gratum que regis antium
prompta infima extollere ad honorē c & diuitias
Presens vel imo tollere gradu
homunciōnem d
Mortale corpus. vel superbos
parata es cedibus
Vertere funeribus triumphos
meruit fortunā circumuenit
Te pauper ambit sollicita prece
agricola e
Ruris colonus. te dominam equoris

f BITLINA carina. Species pro genere. vt innatat alnus missa pado. Bit hini autē asie populi iuxta phryges & mysios vt Stra. ait li. xi

g CARPATHIVM pela. Carpathos insula excelsa a qua pelago quoq; nomē inditum est vt scribit Strabo li. xi.

h DACVS asper. Diuiduntur Daci a germanis Danubio. vt scribit Tacitus de eisdem latius Strabo li. vii.

i PROFVGI scythę. i. parthi. nā ii fuerunt scytharum exules. quod etiam ipsorum vocabulo manifestatur scythico enim sermone exules parthi dicuntur. Auctor est Iustinus li. xli.

k LACIVM ferox. Vnde anchise vmbra dormienti æneę li. v. æn. ait. Gens dura atq; aspera cultu debellanda tibi latio est.

l REGVMQVE ma. Propter timere filiis matrum est.

m PVRPVREI. Purpuratum ornatum purpura. purpureum vero quod totum fit ex purpura.

n STANTEM columnā. Metaphora est. intelligit enim regni robur. Cuius presidia vt inquit Salustius non exercitus neq; thesauri verum amici.

o CONCITET. Vt iunius brutus egit. contra tarquinios vt item M. Brutus contra iulium cęsarem

p TE semper. q. d. quod placuit fortunę id ineuitabile & necessarium est. vt necessitas fortunę subiecta dici possit.

q CLAVOS traba. Sēsus quod omnes cruciatus fortuna secū trahat. Clauos trabales idest ingentes et longos vti trabes hec autem omnia tormentorum genera.

r CVNEOS. Intelligit ferrea frustula quibus constringuntur com pedes & manice.

s VNCVS. Curuum ferrū quo rei & infoelices trahebantur. Vnde Iuuenalis satyra. x. ait Seianus ducitur vnco spectandus.

.naura f instigas
Quicunq; bithyna lacessit
.i.naui
g
Carpathium pelagus carina
fortunam
metuit
h i
Te dacus asper. te profugi scythe
f. metuunt victoriosum
Vrbes gentesq;. & latium ferox
l
Regumq; matres barbarorum. &
purpurati o fortuna
m te
Purpurei metuunt tyranni.
iniusto. .i. potestate
deijcias
Iniurioso ne pede proruas
stipatus
n
Stantem columnā. ne pupulus freq̄ns:
desides & nihil agentes
Ad arma cessantes ad arma
clamet quia imperium semper
o fragabile putatur
Concitet. imperiumq; frangat:
dissi illabum nunc est.
p fortunā crudelis
Te semper anteit sęua necessitas
q r
Clauos trabales. & cuneos manu
portans insillabū est crudelis
.i. firma
Gestans ahena nec seuerus
s t
Vncus abest. liquidumue plumbum
fortunam
v x
Te spes: & albo rara fides colit
scz fides scz fortunā te
y z
Velata panno: nec comitem abnegat
quotienscunq;
Vt cunq; mutata potentes
aut lucrū aut paupertate
tu fortuna te
Veste domos inimica linquis
infida
a b
At vulgus infidū. & meretrix retro
periurata vafis
c d
Periura cedit diffugiuntq; cadis
exhaustis
Cum fece siccatis. amici
.i. simul.
Ferre iugum pariter dolosi

t LIQVIDVMVE plumbum. Nocentes enim liquefacto plūbo quandoq; plectebantur.

v TE spes. Que sola sperādo meliora durat. Vir. Spem vultu simulat premit altum corde dolorem.

x RARA fides. Bono epithito raram fidem appellat. quia a paucis colitur.

y PAMO albo. Posset videri sordide dixisse pamo nisi vellet hac conceptione intelligi a pauperibus magis coli fidem. Albo autem dixit propter honestatem fidelitatis.

z NEC comitem. ab. Non spernite inquit o fortuna fides cum linquis potentiorum limina. vel cum relinquis diuites. per hoc autem videtur significare eos qui ex dignitate honoris aut diuitiarum cecidenrit. nec fidem apud eos remanere idest fidem quoq; ammittere. Iuue. Quantum quisq; sua numorum seruat in arca. Tantum habet & fidei. Ordo est. nec abnegat comitē: vt cumq; liquis potentos domos mutata veste.

a AT vulgus. Ostendit superius fidem sequi fortunam quocumq; mutata erit vulgus autem & meretrix & infidi amici mutatam fortunam diffugiunt. Vnde Ouidius inquit li. ii. de ponto. Turpe quidē dictu. sed si modo vera fatemur. Vulgus amicitias vtilitate probat. Et in. i. li. tristium Donec eris fœlix multos numerabis amicos.

b ET meretrix. Nota contra meretrices hunc textum. Meretrix est que pecunia et non amore corpus suum vulgat.

c DIFFVGIVNT cadis. Ordo est amici dolosi ferre iugum pariter. i. amici qui dolo & fraude detractant ferre calamitates vna cum amico confugiunt idest relinquūt amicum.

d CADIS idest vasis quibus vina conduntur. Virgi. Vina bonus que deinde cadis onerarat acestes.

e SERVES iterum. Longum est hyperbaton. tendit enim illuc usq; o diua gratū que regis antiū &c.

f

IN ultimos bri Britannia ante romanis incognita primū a Iulio cęsare in gallos bellum gerente vi/cta est quamuis nihil huiusmodi mādāte senatu. Qua propter cense bat Cato nō modo triumpho ho nestandnm sed potius pena afficiē/dum cęsarē. qui immanes barba/ros non sine reipub. periculo irri/tasset. Defecit tamē britannia post mortem Iulii quam cęsar recupe/rauit. Ergo de parthis populis ori entalibus. & de britannis triūpha uit. Hinc Vir. Et duo rapta manu diuerso ex hoste throphea. Bisq; triumphatas vtroq; a littore gētes.

g EXAMEN'. Metaphora enī est ab apibus. quarū filii relinquē/tes alueos examen colligūt. & alio se conferunt.

h EOIS partibus. Orientalibus populis vt medis: parthis: persis. arabibus: indis.

i OCEANOQVE rubro. Ex mari eoo vnde sol oritur quod in/dicum vocant. quod rubrum ma re siue æthiopicum appellāt ad au strum versus effunditur. ex ea ma xime parte qua vasta quedam soli tudo & inhabitabilis plaga terrę cōspicit. ardentibus semper calori/bus exusta Auctor est Dyonisius

diua   iturum   augustum

e f
Serues iturum cęsarem in vltimos

Orbis britannos. & iuuenum recens
militum agmen

g h
Examen eois timendum
.i. mari rubro.

i
Partibus. oceanoq; rubro
quos bella ciuilia dederant

k
Heu cicatricum. & sceleris pudet
hoc est ciuiū q. d. nihil
ferrea
l
Fratrumq; quid nos dura refugimus
nefarii. sceleratī

Aetas? quid intactum nefasti
a quo templo q. d. a nullo

Linquimus. vnde manum iuuentus

Metu deorum. continuit quibus

m
Pepercit aris. o vtinam noua
q. d. felicius formata   tu fortuna   repercussum
.i. refictas

Incude diffingas retusum in
populi

n
Messagetas arabasque ferrum:

k HEV cicatricum. Detestat poe ta bella ciuilia. quibus quidē om/ne nefas commiserant. spreto deo rum metu: suorumq; pietate. cha ritateq; patrię que omnibus maxi ma esse debet quod & Cicero me minit.

l QVID nos dura refugimus: Per appositionem. q. d. nullum sce lus pretermisimus: quoniā sumus dura ętas idest crudelis ętas: nam durum crudelem dicimus quoniā nulla humanitate mollescit. vel du ra .i. ferrea poetę enim per metalla ętates diuiserunt: primamq; quo niam iustissima esset auream dixe re. Oui. in. i. meth. Aurea prima sa ta est etas que vindice nullo sponte sua sine lege fidem rectumq; cole bat. Secūdum quia paulo deterior fuit sed non multum depriuata di xerunt argenteam Tertiam eream Quartam ferream.

m O VTINAM. Optat vt arma malo omine fabricata quoniā in ciues conuersa sunt. nunc meliori bus auspiciis refabricentur vt ver tantur in messagetas & arabes.

n MESSAGETAS. Messagete populi sunt thracie. De quibus me minit multa herodot⁹ libro. iii. Et Strabo li. xi.

Argumentum odes XXXVI.

Scribit sacrificandum esse diisq; gratias agendas: obseruatum ab eis pomponiū Numidiam nu/per enim ex hispania sospes redierat. Hortatur inde vt diem leti & hilares celebrent: genio operā tribuentes. Hoc dicit.

Ode.XXXVI. leticie vacādū scribit ob numide reditū ex hyspania.

a ET ture. Parat sacrificium pro reditu pomponii numide quod vouerat si incolumis redisset.

b QVI nunc hespe. Ordo est qui sospes reuersus ab vltima hesperia diuidit multa oscula charis sodalibus. nulli tamen plura diuidit quā dulci lamię memor simul mutatę togę.

c HESPERIA. Dicta italia ab hespero rege. dicitur etiam hesperia hyspania ab hespero stella occidentali.

d DIVIDIT oscula. que consuetudo est amicorum dum de longinquo tardius reuertuntur.

e REGE. Pro rectore. Sic iuue. Optima siluarum interea pelagiq; vorabit Rex horum.

f PVERCIE. Dixit metri causa vt staret solus dactilus.

g MVTATE simul togę. Nam cum ad adultam etatem deuenissent deposita puerili pretexta viridē togam summebant. i. memor togę quam mutata pretexta summebant. Simul ergo erant cogtanei.

Et thure & fidibus iuuat
Placare & vituli sanguine debito
Custodes numide deos
Qui nunc hesperia sospes ab vltima
Charis multa sodalibus
Nulli plura tamen diuidit oscula
Quam dulci lamię memor
Acte non alio rege puertię
Mutateq; simul togę
Cressaq; ne careat pulchra dies nota
Nec promptę modus amphorę
Nec morem in salium sit requies pedū
Nec multi damalis meri
Bassum threicia vincat amystide

h CRESSA nota. i. albo lapillo. Erat enim de consuetudine apud cretenses vt quot dies sibi feliciter euenirent tot albos lapillos in vasculum conijcerent. nigros autem in his qui infeliciter euenissent. atq; elapso anno enumerabant albos totidem se dies vixisse dicebant. per sius hunc macrine diem numera meliore lapillo. qui tibi labētes apponat candidus annos.

i NEC morem. Ordo est. Neu sit requies pedum salium more.

k SALIVM. Salii enim martis sacerdotes erant a numa rege instituti. & proprie salii a saliendo dicti sunt.

l NEC multi. Sensus est. nec damalis que multi meri est. i. ebriosa non vincat bassum in potando.

m AMySTIDE. Amystis vt quidā putat potionis genus apud thracas. ideo amystis dicta quod clausis oculis potabatur vno ductu. Alii amystim gemmam volunt que presenti vsu amatystus dicitur.

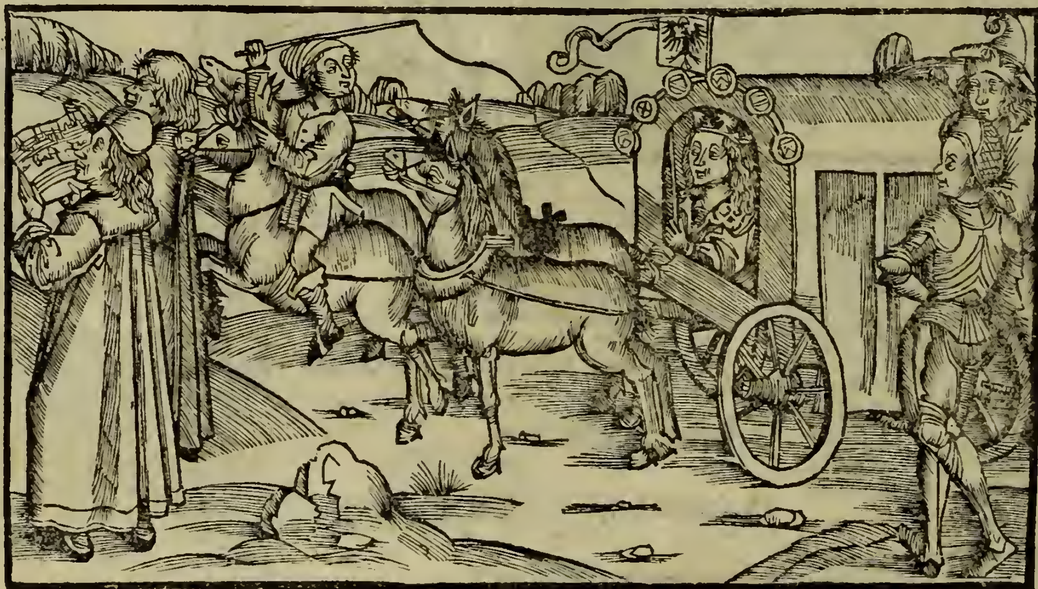
n ROSE. Valerius li.ii.de ciuitate spartana loquens scribit primos ionas vngenti coronarumq; in cõuiuio dandarum & secunde mense ponende consuetudinem haud parua luxurie irritamẽta reperisse.

non tapibus n
Neu sint epulis rose
nam multo pene anni rge vindicta ẽpdit. dicũt z hanc herbã si manducetur ebrietatem tollere
o
Neu viuax apium: neu breue lilium
scz cũ sint ebrij vino languidos
Omnes in damalim putres
suã pulchritudinẽ inspiciãt. p p.n.amice
Deponant oculos: nec damalis nouo
s.ab ipso numida g nouũ adulteriũ
Diuelletur adultero
q.ludentes vagẽ magis ambiẽnssuis lacertis
Lasciuis hederis ambitiosior

o VVIAX apium. inquit quoniam diu virescit nec arescit vt multe alie herbe.
p NEC damalis. Sensus est nec nouus adulter .i. amator damali auellet a pristino suo amatore.

Argumentum odes.xxxvii.

Sodales hortatur ad leticiam & voluptatem ob victoriam quidẽ ab Augusto habitam cõtra Antonium & cleopatram: que ruinas & furias romano imperio parabat. Hoc dicit

Ode.xxxvii.de Augusti victoria

a NVNC est bibendũ. Hac ode leticiam profitetur poeta suam ob victoriam actiacam augusti. qua M. Anthonium apud actium promontorium nauali prelio superauit. ac deinde alexandriam cœpit. Historia autem talis est. post imperium romanũ a triũ viris diuisum adeo amore cleopatre alexãdrienss regine exarsit Antonius vt deinde tantus dux in muliercule arbitriũ cõcedens cũcta illius nutu gereret. Itaq; tandẽ diuortiũ cum octauia Augusti sorore suaq; vxore fecit. & bellũ contra octauianũ mouit. potuissetq; victoria potiri si celeritate vsus fuisset. Erãt.n. et milites et oẽs italie ciuitates octauiano ꝓpter acerba tributa infense. Sed dũ antonius vniuersã greciã lentius lustrat & varia spectacula ac ludos cleopatre parat fuit spatiũ Octauiano vt etiã italos sibi recõciliaret. et exercit⁹ instrueret. obuiãq; in epyrũ hosti venire. erãt ãtonio robustiores copie pedestres quã nauales. Cõtra aũt Octauiano cõtigerat. et tamen qm̃ sic placuit cleopatre maluit naualia prelio decertare. Ac paulo

a a pcnculis secura
Nunc est bibendũ nunc pede libero
in ipsa saltatõne copiose
b
Pulsanda tellus: nunc saliaribus
c
Ornare puluinar deorum
socij
Tempus erit dapibus sodales
scrat efferre optimũ vinum
tc quo odc.xx
Ante hoc nefas depromere cecubum
vinarijs antiqnis romano imperio
d e
Cellis auitis: dum capitolio
cleopatra ꝓ ipsa demens
Regina dementes ruinas
inferntum romano
Funus & imperio parabat

post omnino adhuc victoria cum fugientem cleopatram videret suos egregie certantes relinquens muliere in egyptum secutus est. Aduolauit et illic octauianus. qua ꝓpter coact⁹ ẽ antoni⁹ ne in man⁹ hostiũ veniret sibi mortẽ cõsciscere. Cleopatra ad octauianũ viua deducta est. Nã cupiebat cesar illã i triũphũ ducere quod mulier vt effugeret. veneno se ipsam pdidit. siue qꝺ fistulas inter capillos gerebat. siue iter ficus ab agricola porrectas aspides accepit q̃s mamillis suis admouit
b SAliarib⁹. saliares sacerdotales cene erãt q̃s salii faciebãt dicũt amplissimi appat⁹ fuisse. Ordo est nũc est tps ornare puluinar deoꝝ saliaꝝ
c PVLVInar. puluinarib⁹ dapib⁹ naria dicebãt aut lecti deoꝝ. aut tabulata. in quib⁹ stabãt numina. vt eminentiora viderentur.

d CELLIS auitis vt notet vetustas vini i qua laus sũma est
e DVM capitolio. ordo ẽ dũ regina ipotẽs speraret quod libet et ebria dulci fortuna parabat funus et demẽtes ruinas capitolio et iperio cũ grege turpiũ viroꝝ cõtamiato morbo.

f CONTAMINATO cũ grege Duplex indignatio et quod mulier hoc tẽtauerit quod ne maximi quidẽ viri ausi essent & quod nõ fortib⁹ viris sed in bellib⁹ eunuchis.

g GREGE. in quo vilitas quedam est vnde egregium excellentẽ virũ dicimus.quia nõ sit in grege.
h TVRPIVM.tum propter eunuchos.tum propter ceteros qui luxu rosi essent.

i FORTVNAQVE dulci. Trãslatio ab ebriis qui vt auiditate suauis vini ebrii redduntur.sic qui felici fortuna efferuntur nesciunt se continere.quin supra sua m condi tionẽ multa sperent.ergo alusa fortunę successu.& ob hoc improuida & inconsulta vt ebrii solent.

k VIX vna so.na.aut nauis qua fugit cleopatra.aut per allegoriam ostendit cleopatrã Primũ Iuliũ cęsarem corporis sui illecebris cœpisse.Secundũ antoniũ.Augustũ deinde tentasse.sed eũ eius cõplexus vitasse.ideo vna sospes nauis ab
l LyMPHATAM. (ignibus. mentẽ.i commotã insania & vesanam.Varro eni scribit quod in grecia commota mẽtequos lympholentos appellant.lymphatos dixerunt nostri.

m MAREOTICO. A mareoti de palude ęgypti vbi optimum vinum .Hinc ait Virgil.li. ii. g Sunt thasię vites.sunt et mareotides albe.

n CESAR ab italia. Ordo est. cęsar adurgens remis .idest celeri nauigatione illam volantem ab italia.velut accipiter vrget molles columbas.ac velut citus venator ad urget leporem in campis niualis aemonię.

o VOLANTEM. vt illud virgilianum pedibus timor addidit alas.vel nauigantem nam mare velivolum dixerunt.quia velis per illud voletur & Virgi.Pelagoq; volamus.

p ACCIPITER. Auis rapax est. ab accipiendo .i. rapiẽdo minores. dicta g rcę dicitur hierax.

f Contaminato cum grege turpium
(corrupto · g · sc. spadonum · h · castratõnis · valde potens)

Morbo virorum quodlibit impotens
(successu fortune · i)

Sperare: fortunaq; dulci
(inconsulta · sc. cleopatra)

Ebria: sed minuit furorem
(incolumis · k)

Vix vna sospes nauis ab ignibus
(cleopatre · ebrietatẽ insanam · l · s. vino · m)

Mentemq; lymphatam mareotico
(restituit · ĩ non fictos)

Redegit in veros timores
(auguste · cleopatram · n · o · fugientem)

Cęsar ab italia volantem
(.i.nauigio · psequens · comparatio. · sicut · p)

Remis adurgens (accipiter velut
(s. vrget · lepus.q.lcuipes · velox)

Molles columbas: ac leporem citus
(s. vrget · niuosa)

Venator in campis niualis
(thessalie · .i.vt in vincula cõiceret · q)

Aemonie) daret vt cathenis
(perituram · cleopatrã tacit · .i. maiore.quã sexus · r · exigebat aĩo sitate)

Fatale monstrum: quę generosius
(mori · s)

Perire querens nec muliebriter
(timuit · .i. intimas · t)

Expauit ensem.nec latentis
(veloci · reficit · regiones)

Classe cita reparauit oras
(s. cleopatra · territam ac mestam · alexandriam · v)

Ausa & iacentem visere regiam
(constanti · habebat ex desperatõne virtutem.)

Vultu sereno: fortis & asperas
(s. cleopatra · noxium. · x · y)

Tractare serpentes: vt atrum
(Corpore combiberet venenum
(statuta · promptior sc. ad mortem.)

Deliberata morte ferocior
(fortibus · augusto · z · a · b)

Seuis liburnis: scilicet inuidens
(sc. regno · subtrahi · glorioso)

Priuata deduci superbo
(sed superba)

Non humilis mulier triumpho

q AEMONIE. Aemonia dicitur ab æmoue monte quem niuale merito appellauit quia est frigidissimus.

r MONSTRVM Nam res mõstruosa fuit quod mulier Cęsar m dictorem prius . deinde Marcum Anthonium tantos duces ita demollisset & in suam pene ditionẽ adduxisset.& ad tantum periculũ romanum imperium impulisset. Fuit etiam & pro monstro vt mulier omni luxui semper dedita . tamen magnam in morte fortitudinem ostenderet.

s NEC MVliebriter expauit ensem.non tanquam ense periret cleopatra . sed signat eam prestantem animi fuisse vt ensẽ quoq; timuerit.

t HEC latentis oras . hoc est n. fugit latentes idest intimas ęgypti regiones vt vires inde reparet.

v IACENTEM regiam . Quia iam occupatum erat regnum ab octauiano. ipsa tamen dissimulabat dolorem. & simulabat spem. vt persuaderet octauiano consiliũ de morte sibi consciscenda penitus abiecisse.nam sic illo nil tale suspicãte cõmodius rẽ peragere potuit.

x TRACTARE. q. irritare vt asperiores in se essent Vir.nec dum etiã gemios a tergo respicit angues.

y ATRVM. Nam que veneno pereunt turgescunt & nigrescunt Cicero.Si tumore & liuore decoratũ corpus est mortui significat eum veneno necatum.

z SEVIS liburnis. Apianus li. ii.scribit Illyriorum gentem liburnos esse de quibus multa in primo epodo.liburni autem vt etiam porphirio scribit dicuntur ad mortem paratissimi.

a SCILICET inuidens . Ordo est scilicet non humilis mulier inuidẽs priuata deduci supbo triũpho.
b INVIDENS. Cęsari augusto ne captiuitas sua illi speciorem faceret triumphum . Nam & Liuius refert Cleopatram cũ denduſtria ab augusto capta indulgentius tractaretur dicere solitam non triumphabor.

Argumentum odes.XXXVIII.

P Verum suũ alloquitur & elegantẽ ministrũ quẽ sibi mediocria iubet parare: negans ad voluptatem op⁹ esse magnifico apparatu & opimo. Perse aũt ob nimias diuitias in sũptuosissimis desitijs degere dicuntur.

Ode.XXXVIII. Ad puerum suum de parsimonia

c PERSICOS. Nimiũ luxuriosos & delitiosos vt persę consueuerunt. Quod & in multis locis. sed maxime in vita Alexandri ostenditur. qui quidem vehementer milites suos ostendit quod omissa seueritate macedonica persarum luxui se dedissent.

ego serue pompas
c
Persicos odi puer apparatus
non placent hoc est displicent corone operiosius facte
d
Displicent nexe philyra corone
di diligenter sequi loco
e
Mitte sectari rosa quo locorum
tarda morã trahat vltra alias
Sera moretur
cui nihil aliud adiungitur
f
Symplici imyrto. nihil ad labores
q. sine dolo familiarem
Sedulus curo: nec te ministrum
nam cũ modica re delectetur dominus. idem cõueniet seruo i. pãpinis densa i et vmbrosa
g
Dedecet myrtus: neque me sub arcta
Vite bibentem.

e ROSA sera moretur. Nam eã ipso suo tempore rosę nõ nisi in raris locis reperiuntur.

d PHyLyRA. Casus est ablatiui. Vnde Ouidi⁹. etiam li. v. fast. ait Ebrius incinctus philyra conuiuia capillos saltat. Philyra autem cortex est tylie siue membrana de qua coronę celebres a lemnissis instituebantur.

f SIMPLICI myrto. Sensus est nihil ad labores myrto applicare Ordo autem est Sedulus ego curo nihil ad labores. i. laborando addas simplici myrto.

g MyRTVS. Arbor est in littore maris abundans. & dicit a mari. Vnde a grecis myrene dicitur. Vel dicitur myrtus eo quod mire redolat.

Finit Primus liber Odarum.

Argumentum Prime odes Secundi Voluminis

PRima ode secundi voluminis hortatur poeta Asiniū pollionē tragediarum scriptorē: dū ciuiliū bellorū Cęsaris & magni historiam cōficit: seuere tragedię musam quiescere sinat. Ordinatis. n. publicis rebus poterit tragedię munus repetere. Laudat inde Asinium ipm a pietate / a prudentia / a dignitate & honore / ab eloquentię viribus. Ostendit postea bellorū ciuilium calamitatem. Dicit enim romano sanguine totum pene terrarum orbem repletum: postremo eius musam hortatur vt relicto lugubri cantu secū leuiora quęrat / qualia sane lyricos versus decuerint. Hoc dicit.

Prima Ode ad Pollionem

.i. tumultum
h

MOtum ex metello consule ciuicū
co q cesari negatus triumphus bellum fecere
i k l
Belliq̄ causas: & vitia et modos

h MOTVM ex metello. Ordo est o pollio. appositio insigne presidium mestis reis et consulenti curie. cui laurus triumpho dalmatico peperit eternos honores. tractas motum ciuicum ex metello consule belliq; causas & c. Motum autē ciuicum intellige pro cōmotione ciuili. cum scilicet Quinto metello lucio A franio consulibus nimia pompei potētia ciuibus immōuit inuidiam ita vt pompeium detractarent: preserum metellus ob minutū cretę triumphū. et catho qui aduersus potentes sp obliquus: detractabant pompeiū. actisq; obstrepebant. hinc dolor pōpeium ad presidia dignitati parandā impulit. quare orbis imperium societate trium principum occupatum est. Nā galliam Cęsar inuasit Crassus asiam. Pompeius hispaniam. que dominatio decem annos traxit vt lan⁹. L. florus edocuit

i BELLI causas. Que fuerint cause belli ciuilis vide ad longum. L. florū & Apianum li. ii. Et plutarchum in cesare.

k ET vitia. Cęsar enī nec ferebat parem. Nec pompeius superiorē vt florus scribit.

l Et modos. i. qb⁹ modis bellū gestū est īter cęsarē et pōpeiū.

m ARMA vncta. Solent eni arma vngi finito bello ad fugādum eruginē. per id autē ostendit bellū ciuile non penitus exhaustum.

n INCEDIS per ignes. Versatur poeta in genere deliberatiuo. cuius finis est vtilitas: que diuiditur in tutum & honestum. Qua propter a tuto arguit vt abstineat ab hystoria belli ciuilis ne ambulet p ignes cineri tectos et allegorice hoc dixit sicut ignem in cinere opertum. ita adhuc odia belli ciuilia sub specie pacis latere. Nec tutum esse ea scribere. cum offendimus amicos qui ea gesserint. Item ab honesto. cum honestum sit non refricare vulnera belli iam preteriti. Non eni renouāda discordiarum memoria sed penitus delenda est.

o SEVERE tragedie. quia & seuerissime res in tragedia tractātur & seuerus in illis stilus adhibetur infra in arte latius dicetur.

p CECROPIO cothurno. A cecrope rege atheniēsi qui primū tragedias scripsit vt ostendit horatius infra in arte.

q INSIGNE mestis. Sētentia est posse pollionem sua eloquentia: et in foro amicos defendere & in senatu optimum consilium in dicendis sententiis dare. Ergo publice & priuatem prodest. Erit ergo ordo o pollio insigne presidium reis & curie tu tractas motum ciuicū & reliqua.

r CVI laurus. Quo pacto triumphantes romani duces lauro coronarentur aurato curru per vrbem veherentur. latissime videto in epodo nono.

que ludibrio habet res humanas — noxias
Ludumq; fortune: grauesque
cesaris & pompei — m
Principum amicitias: & arma
purgatis
Nondum expiatis vncta cruoribus
periculum inferentis — ff
Periculose plenum opus alee
n — .i. odis
Tractas: & incedis per ignes
tectos — vt sensum rei insensate
Suppositos cineri doloso
mestis — o
Paulum seuere musa tragedie
statim
Desit theatris. mox vbi publicas
.i. vbi historias que publicas res continent — ff — nam grandis cōtinet tragedia
Res ordinaris: grande munus
atheniensi — calciamentum pedis est. — p
Cecropio repetes cothurno
excellens. — nam causidicus fuit — q
Insigne mestis presidium reis
.i. consiliū petenti
Et consulenti pollio curie:
.i. victoria que laurū meruit — r
Cui laurus eternos honores
s
Dalmatico peperit triumpho.
graui
Iam nunc minaci murmure cornuum
obtundis — nostras — personant — v
Perstringis aures: iam litui strepunt
veloces
Iam fulgor armorum fugaces
vt etiā homines terreret fulgor exercitus
Terret equos, equitumq; vultus
x
Audire magnos iam videor duces
nam decorū est victoribus cum aut puluere. aut cruore decorari sunt.
Non indecoro puluere sordidos
cesare
Et cuncta terrarum subacta
.i. constantem rigidum — p.n. — y
Preter atrocem animum Cathonis
quicunq; fuerit — amicitior — z
Iuno & deorum quisquis amitior
quam vlcisci nō potuit — a — tamq; victa discesserat
Afris. multa cesserat impotens
romanorum — posteri — b
Tellure: victorum nepotes

s DALMATICO triumpho. Asinius pollo orathor fuit & consularis. qui de dalmatis triumphauit. lxxxq; etatis sue anno in villa tusculana obiit vt tradit Eusebius.

t PERSTRINGIS aures. vt enī oculi nimia luce perstringuntur. sic aures nimio sonitu.

v IAM litui strepunt. quomodo differat lituum a tuba vide superius ode prima.

x AVDIRE videor. Magna pfecto laus scriptoris. qui ita animos legentium moueat. vt sibi pugne interesse & victores duces audire videatur qui clamore suo & commilitonibus audaciam & hostib⁹ terrorem iniiciat. Nam vt teste homero ostendunt qui de re militari scribunt non parua laus est in duce vti in prelio magna voce.

y ATROCEM animum. portius enim catho apud vticam elegit potius interire quam in hostiū potestatem incidere. de cuius morte dictum est ode. xii.

z IVNO & deorum. Sensus est Iuno & quicumq; alii dii carthaginensibus fauerant vltionem vaste aphrice ex posteris eorum qui eam vastarunt. Ordo autem est Iuno quisq; deorū amicior afris impotens cesserat.

a IMPOTENS. Quia rdactari non potuit.

b MEPOTES victorum. idest milites romanos nuper cesos in aphrica qui posteri sunt eorū qui superauerunt hannibalem.

c INFERIAS. Sunt eni inferię sacra que exhibentur defunctis. Erat aūt hoc de more apud antiquos vt si dux in acie cęsus esset qui capti essent ex hostibus ad illius tumulū tāquā hostię mactarentur.
d IVGVRTHE. idest hanibali. nā nomē p̄ noie sępe ponūt poetę.

e PINGVIOR. Nam pinguescit terra humanis cadaueribus quis ergo campus non est pinguior sanguine nostro. q. omnis campus est pinguior. Vir. Nec fuit indignum superis bis sanguine nostro ęmathiam & latos hemi pinguescere campos.
f
AVDITVMQVE medis. De superiore ostendit sic enim intelligendum quis non campus sepulchris testatur impia prelia sonitūq; hesperie & c.

g QVIS gurges. Omnis aquarū congeries gurges est. & per tapinosim pro mari capitur. Virg. Apparent rari nantes in gurgite vasta.
h DAVNIE. A dauno rege apulie. Est autem daunia apulia. & ponitur hic pars pro toto. nam apulia ponitur pro italia.

Retulit inferias iugurthę
Quis non latino sanguine pinguior
Campus sepulchris impia prelia
Testatur: auditumq; medis
Hesperie sonitum ruinę.
Quis gurges: aut que flumina lugubris
Ignara belli. quod mare daunię
Non decolauere cedes
Que caret ora cruore nostro.
Sed ne relictis musa procax iocis
Cęę retractes munera nenię
Mecum dyoneo sub antro
Quere modos leuiore plectro

i SED ne relictis. Hortatur poeta musam eius vt relicto lugubri cantu secum leuiora querat. Sēsus est. cum lyrico carmini aptiores iocī sūt procaciter egeris o musa si lugubria potius dioneo plectro modulata fueris quam veneria que leuioribus modulis aptātur. Ordo est. Sed tu o musa procax idest petulans que fines egressa tuos aliena inuadis quere mecum modos leuiore plectro idest carmina leuiori stilo facta sub antro dioneo sub antro veneris idest rebus lasciuiorib' & non grandibus. ne tu retractes munera nenie cee relictis iocis.

k CEE. Cęa teste Pli. li. iiii. insula est in mari egeo. Strabo etiam scribit vnam esse e cycladibus.
l NENIA. Lugubre carmen est quod in mortuos cantabatur Symonides autē lyricus poeta ex cęa insula adinuenit.

m PLECTRO. Pectinem latini dicunt Vir. iamq; eadem digitis iam pectine pulsat eburno. & est percussorium cythare.

Argumentum Odes Secunde

Salustium poeta a liberalitate & temperantia celebrat dicens latenti pecunie nullū esse splendorem honoremue aliquē: nisi quis ea temperate vtatur. Affert ad id proculeij exemplū: qui erga fratres fuit liberalissimus: Vnde dicit illū perpetua fama notū fore. asserit item late regnare illum solū q cunq; cupiditates seq; ipsum domuerit. Facit deinceps comparationem ab hydropico ad auarū: sicut enim hydrops bibendo plus sitit: ita nunq̄ satiat habendi sitis. Postremo inquit q̄ sapiēs nō appellat btm̄ illum qui diues aut rex fuerit: sed qui sine rerum cupiditate & auaritia vixerit. Hoc dicit.

t DVM res & etas hoc est dum est & vnde et dum per etatem hec decet facere. et dum fata permittūt viuere. et fila atra sororum patiuntur pro eo quod est dum ipse sorores patiuntur hoc est parce quorū fila sunt atra.

v FILLA atra. Propter mortē dixit atra. aliquando atra fila pro infoelici vita vt alba pro foelici. Iuue. & pelago postquā parce meliora benigna Densa manu ducūt hilares. & staminis albe lanifice quoniā aūt vita humana initiū habet progressum & finem. Hec tria per tres parcas antiqui notarūt harū noīa sunt Clotho. lachesis et Atropos. Clotho colū cū penso gestat vt sit ortus noster qui materiā viuendi prebet. Lachesis autem filū ex penso ducit id enim est tēpus illud quod ad viuēdū sortiti sumus. Tertia vero filum iam a lachesi ductū obtruncat. quia abrumpit vitam & mortem affert.

x DIVES ne. Ordo est. nil interest an diues natus fueris a prisco inacho an pauper et de gente infima moreris idest habites sub dio idest aere & sine domo victima scilicet eris nihil miserantis orci.

y INACHO. Inachum aūt pro nobilitate generis posuit. Rex enī argiuorum Inachus nobilissimus fuit a quo & fluuius quia in ipso mortuus est nomen accepit vnde & Vir. pro nobilitate. Et turno si prima domus repetatur origo inachus acrisiusq; pater.

familiares. iuuenilis
t Dum res & etas & sororum
emittunt nigra
v Fila trium patiuntur atra
migrabis a scilicet oibus diuitijs tuis bonis
Cedes coemptis saltibus & domo
turbidus vide in.li.i.ode.ij.
Villaq; flauus quam tyberis lauit
cōpositis vt forte tapetibus
Cedes & extructis in altum
vectur ergo nō tibi sed illi labores
Diuitijs potietur heres
nobili
x Diues ne prisco natus ab inacho y
differt humilis genere z
Nil interest an pauper & infima
aere
De gente sub dyo moreris
eris implacabilis
a Victima nil miserantis orci
compellimur.
Omnes eodem cogimur omnium
b in c ciuus
Versatur vrna serius ocius
p morte d
Sors exitura & nos in eternum
naui charonis
Exilium impositura cymbe.

z PAVPER duas fortune iniurias ponit. quas vulgus maximas putat & quod pauper sit & ignobilis.

a VICTIMA. Veluti victima que Plutoni mactatur. Seruius victimam esse ait que diis pro hostibus deuictis sacrificabatur. hostiā autem que sacrificatur cum sit contra hostes eundum. ergo victima gratias referimus pro beneficio accepto hostia vt illud accipiamus precamur tamen Ouidius ait victima quod dextra cecidit victrice vocatur hostibus a domitis hostia nomen habet.

b VERSATVR vrna. Ordo est. Sors omniū exitura serius vel ocius et nos impositura cymbe et delicet impositura est nos vt in eternum dirigat exilium.

c SERIVS vrna. Poetice.q. d. ex vrna sorte educta moriantur homines. Erat rome consuetudo propter infinitas pene causas vt omniū litigantium nomina in vrnam cōiicerent. & forte inde educerent. & quibus primo sortes euenirent illi prius audiebantur eorumq; lites decidebantur Iuue. Expectandus erit qui lites inchoet annis hoc nūc ad diuersa moriendi tempora retulit. Horatius.

d ETERNVM. Vltima syllaba abundat. ergo cum sequenti dictione alterius versus scandetur.

Argumentum odes.iiii

ERat phoceo phillis ancilla: quā certe amore psequebatur ait poeta id sibi non esse dedecori: Achilles. n. Brisaida: Aiax Tegmessam: Agamennō Cassandram captiuas etiā & ancillas adamarūt. Probat inde phillida quoq; regium genus vti illas habuisse moribusq; & forma nobilem. que omnia decori amatoribus potiusq; dedecori possint accedere. Hec dicit

Ode iiii. ad Phoceum de amore ancille.

ignominia

n Ne sit ancille tibi amor pudori
p.n. illius ad quē scribit superbum
o
Xanthię phoceu prius insolentem
p.n. digna amoris
g pulchritudine.
Serua briseis niuio colore
tantū virū
Mouit achilles.
et
Mouit aiacem thelamone natum
pulchritudo p.n. captiue quam
h amauit aiax
Forma captiue dominum tegmesse
i. agamennon.
Arsit atrides medio in triumpho
Virgine rapta
i. troiane.
Barbare postquam cecidere turmę
achillem intelligit interfectus
k
Thessalo victore & ademptus hector
i. morte sua abente imbecilliora
hoc commodū l
Tradidit fessis leuiora tolli
menia troiana
grecis
Pergama grajs.
pnescis o phoceu diuites
m
Nescias ante generum beati
Phyllidis flaue decorent parentes
parentes regios.
n
Regium certe genus & penates
plorat
o p
Meret iniquos
q
Crede non illam tibi de scelesta
amatam fidem seruantem
Plebe dilectam: neq; sic fidelem
abhorrentem pecuniam
Sic lucro auersam potuisse nasci
turpissima.
Matre pudenda
illius phillidis nō crassas
r
Brachia & vultum teretesq; suras
i. castus de me aliquid mali.
s ego
Integer laudo: fuge suspicari
festinauit
t
Cuius octauum trepidauit ętas
finire quadragesimū annū
Claudere lustrū.

e Ne sit ancille. Ne sit res amatoria & argumentum comicum in quo probat exemplo achillis non oportere pudere xanthium amoris ancillaris.

f ANCILLE. Ancilla serua. & teste Seruio dicitur ex arci antiqua prepositione quod circum significat. & cilio moueo vnde & forcil lę quod illis in area fruges moueantur & oscilla quod ore cillantur. i. moueant. sic ancillę quia circa dominum vt illi administrent crebro moueant. Festus tñ ancillas dictas vult ab anco rege quod is in bello magno fœminarū numerū cœperat. vel quod prisci anculare dicebant ministrare. ex quo dii deęq; coli dicuntur. quibus anculi & anculę nomina sunt.

g BRISEIS. ea quidē ab achille rapta fuit ex lyrnesso regia Mynetis ex theba vero Eetionis patris andromaches capta fuit Chriseis que sane agamennoni contigit. Ambe autem he vrbes in eo campo erāt. qui postea thebanus campus est appellatus is propter fertilitatē primo a mysiis ac lydis postea a grecis infestatus est. Erat autem in cilicia nā cilices in duos diuisi erant principatus alterum Eetionis alterū mynetis. Erantq; ista oppida lesbo opposita. quibus omnibus priamus imperabat quod achillis verba manifeste declarant vbi ait. Ante tuas floramus opes. spatiosaq; regna que fœlix pariter lesbos complectitur & que comprehendit phrygie tellus. ac hellespontus. Tunc quidē hec erant postea varia sunt mutationes consecute. Tota autem ora sub troianis in nouem principatus diuisa erat. & sub priamo in bello troiano constituta. & Troia appellata hec omnia ex Strabonis li. xiii.

h TEGMSSE. De hac Ouidius lib. iii. de arte meminit his verbis. Odimus & moestas. Tegmessam diligat aiax nos hilarem populum fœmina lœta capit.

i TVRNE. pars pro toto posita est. Turma enim ex triginta equitibus fiebat qui illis preerat decurio appellabatur.

k ET ademptus hector. Ordo est. Et hector adēptus tradidit pergama leuiora tolli a fessis graiis. Vnde & Vir. ait Decimum quos distulit hector in annum.

l FESTIS. Decēnali bello et grauibus preliis ab hectore editis.

m NESCIAS ANte. Potuisset phoceus respōdere poete non mirum esse. quod Achilles Briseida. Tegmessam aiax. agamennon cassandram captiuas & ancillas arserint. Ille enim regum filie fuerant. Suam vero phyllida humilē esse. Hinc ait poeta illā merere regium genus. moresq; generosos habere vt similem illis ostendat.

n PENATES. Sunt omnes dii qui domi coluntur. vt Seruius ait li. ii. æn.

o MOERET. Quod nihil ei profuerit. vt seruitutem vitaret tristis recordatione sui generis. vt Qualis populea moeret philomena sub vmbra.

p INIQVOS penates. i. deos in quorum custodia erat qui iniqui irritiq; illi sint quia in seruitutē abduci permiserunt.

q CREDE nō illā. Coniectura est eo quod solet esse nā que ex plebe sunt non solent iis moribus esse quibus est phillis. sed dicit eam poeta dilectam idest electam. neq; vere simile sit. quod ex matre pudēda idest ex matre impudica cuius filiam pudere deberet nata sit illa. et fidelis que fidem seruet in amore. & quod aduersa sit lucro & non pecunia corrupatur. Permulti enī refert quibus quisq; parentibus natus sit. & vbi educatus. vnde Iuue: scilicet expectas vt tradet mater honestos animosq; alios mores fuis vtile porro filiolā turpi vetule producere turpem.

r SVRAS. SVRA est posterior pars cruris. Est enim tibia os. Sura caro posterior. crus vero ex sura & tybia constat diciturq; crus. quia illo curramus. Est autē laus in muliere vt Sure minime turgescant. sed teretes sint.

s INTEGER laudo. Poeta remouet de se suspitionem. ne videatur proferre suum iudiciū de pulchritudine puellę corruptus eius amore. & vt ille omnem suspitionem amoueat non esse sibi de se suspicādum. quia cum ante virtutes laudarit integer pulchritudinē laudat presertim cum iam quadragenarius sit in qua etate cupiditates iam rationi cedunt.

Argumentum odes. V.

NEctanti lalagen puellam pulcherrimãq; sed innubilem viroq; immaturã Horatius scribit: illam iuuence comparans nondũ valenti thaurum sufferre. Cõsulit igit: illius citã adolescentiã expectare velit. tunc enim ꝑterua impudentiq; fronte virum vltro appetet. Credere attamẽ sibi ipsi potius id dicere. Superius enim de lalage inquit quod vbicũq; fuerit illam semper amabit. Hoc dicit

Ode. V. Non tentandas puellas innubiles

suppoſita · ꝑ ell. ꝑ coniugio · t · rua ipa iuuenca

Nondum subacta ferre iugũ valet

officia venerea · v · viri sibi adherẽtis.

Ceruice nondum munia cõparis

pari effectu ferre · viri ꝑ all.

Aequare nec tauri ruentis

In venerem tolerare pondus:

x

Circa virentis est animus tuę

.i. puelle

Campos iuuencę nunc fluuijs grauem

r. creantis · irrigua y

Solantis ęstum nunc in hudo

cum pueris. · z

Ludere cum vitulis salicto

desiderantis · a · b

Pręgestientis tolle cupidinem

.i. immature puelle

Immitis vuę: iam tibi liuidos

diuidet variabit. · c

Distinguet autumnus racemos

.i. nigranti rose similis

Purpureo varius colore

d · robustos

Iam te sequetur: curret enim ferox

adolescentia

Aetas: & illi quos tibi dempserit

t NON dum subacta. Rem turpiusculã allegoria honesta admonetq; sodalem ne eam que adhuc viri potens nõ sit tangat. per comparationem iuuence que nondum thaurum ferre queat.

v MVNIA .i. Munera. Munus singularem numerum habet. & significat donum vel officium. Munia autem officia solum & maxime que publice prestantur hinc immunes dicunt qui vel etate vel alio priuilegio prestare munia non tenentur neq; singularem habet hoc nomen neq; in plurali aliter cadit.

x CIRCA virẽtis. Ordo est. Nũc est animus tue iuuence solãtis grauem estum fluuiis circa virentes cãpos nũc est animus tue iuuence ludere cum vitulis in vdo salicto.

y VDO. Quia salicta prata irrigua & flumini vicini adamant.

z SALICTO. Locum significat salicibus consertum salices autem dicuntur a saliendo. quia saliunt idest breui surgunt & crescũt. cum autẽ a quercu dicamus quercetum. a pinu pinetum. ab esculo esculetum sic a salice debet etiã esse salicetum. sed per syncopam salictum proferimus.

a PREGESTIENTIS. Vehemẽter cupientis. gestire enim est cum rem adeo vehementer cupimus vt corporis gestus id exprimentes cõtinere non valeamus.

b TOLLE cupidinem. Transit in allegoriam immature vue cõparans viriditatem adhuc puelle virginitati.

c RACEMOS. Racemus botrionis pars vt Seruius docet.

d IAM te sequetur. Que te nunc acerbitate etatis refugit. paulo post matura vltro petet te.

e PROTEVA fronte. In fronte dicunt esse pudorem. pudori frontem dedicatam esse volunt. ergo proterua fronte idest petulanti vt ostendat illam iam pudorem abiecisse. ecõtra de didone. vir. iñ breuiter dido vultum demissa profatur.

f PHOLOE. De hac li.i. ode vero.xxxiii. etiam dixit cyrus in aperã declinat pholoen sed prius apulis iungentur capreę lupis. Quam turpi pholoe peccet adultero.

g VT pura. Comparatio perpulchra. quemadmodum luna pura idest nulla nube impedita resplendet in mari nocturno idest ipsa nocturno tempore resplendet in ma

impudenti
e
Apponet annos: iam proterua

p.n amice
Fronte petet lalage maritum
ab oibus tantum

f
Dilecta quantum non pholoe fugax
formose puelle nomen

Non cloris albo sic humero nitens.
sicut resplendet
g
Vt pura nocturno renidet
ex gnydo insula p.n. pueri pulcherrimi

Luna mari: gnydiusq̧ gyges
puerum gygem.
h
Quem si puellarum intersis choro
.i. recipere .i. peregrinos quibus ante non cognitus esset

Mitte sagaces falleret hospites
.i. incognita differentia inconsio

Discrimen obscurum solutis
an sit puella an puer esset.

Crinibus ambiguoq̧ vultu

ri. nam si in aqua limpida trãquillaq̧ lunam conspicias splendida omnino apparet. possumus etiam per hyppalogen proferre. mare renidet luna nocturna. nam ex eius lumine repercussum vehementer splendet.

h QVEM si. Sensus est. Si tu ad misceas puellis aut canentibus: aut saltantibus falleret non nos ciues qui illum cognoscimus. sed hospites qui quoniam peregrini sunt nõ hactenus viderunt. nunc autem cũ tanta illi viginea facie simitudo cũ puellis sit poterit haberi sagax idest solers & acutus ad inuestigãdũ situ

Argumentum odes. VI.

SEptimio amicissimo suo poeta scribens: ait secum in vltimas etiam & asperrimas orbis oras iturum esse quod sane maximam eius beniuolentiam arguit. Optat inde tibur senecte sedes haberi possit. quod si parce non dederint petet inquit Tarentum cuius quidem regio sibi preter omnes arridet. Abundat enim melle. vino. oleo & temperie summa. Hortatur itaq̧ Septimium vt velit eo secum pergere. Vbi defuncto sibi valeat debitas emittere lachrimas. Hoc dicit.

Ode. VI ad Septimiũ de Tybure & Tharento

Septimi gades aditure mecum: &
Cantabrum indoctũ iuga ferre nr̃a: &
Barbaras syrtes: vbi maura semper
Aestuat vnda
Tybur argeo positum colono
Sit meę sedes vtinam senectę
Sit modus lasso maris & viarum
Militięq;
Vnde si prohibent parcę iniquę:
Dulce pellitis ouibus galesi
Flumen & regnata petam laconi
Rura phalanto
Ille terrarum mihi preter omnis
Angulus ridet. vbi non hymeto
Mella decedunt: viridiq; certat
Bacca venafro
Ver vbi longum tepidasq; prebet
Iuppiter brumas: & amicus aulon
Fertilis bacho miuimumq; falernis
Inuidet vuis
Ille te mecum locus & beate
Postulant arces ibi tu calentem
Debita sparges lachrima fauillam
Vatis amici.

i GADES. Insulę sunt hispanię in vltima parte oceani.

k CANTABRVM. Cantabri populi sunt in hispania taroconensi ad oceanum vt docet ptolomeus li. ii. Eos autem & vicinas illis gentes quę latrocinia retinebant Augustus oppressit. vt scribit Strabo libro. iii.

l MAVRA vnda. Quia sunt in mari mauritano.

m AESTVAT. Quia assidua reuolutione harenarum veluti feruens exundat.

n TIBVR argeo. Quod condidit tiburtus argius vi. supra ode. ii. vi. li.

o SIT modus lasso. Ordo est. lasso mihi sit modus maris. viarum & militię.

p GALESVS. Vt dixit Liuius li. v. de secundo bello punico. calabrie flumen. est tarento proximum per quinq; milia passuum. Et Plinius li. viii. scribit Tarentinas oues fuluas esse

q PHALANTO. Hoc duce lacones Tarentum appellinis oraculo condiderunt de quo multa Strabo li. vi.

r HyMETVS. Mons est nobilis in attica qui mel gignit optimũ vt Strabo ait li. ix. Qui etiam li. vi. scribit Tarentinam oram fructuũ bonitate precellentem. nam & mel eius & vellero vehemẽter laudant.

s VIRIDIQVE certat. Sententia est: quod oliuę hui⁹ agri equipeźri possũt iis quę oriunt in venaphro.

t VENAFRO viridi. idest oleo venafrano. nam laudes habet olei totus venefranus ager. maxime planis finitimus aruis. Auctor est Strabo li. v. de campania loquens.

v Ver vbi longum. Ver non spacium trium mensium. sed dicit longum. quia & in hyeme tale temperamentum aeris est. quale solet esse in vere. vnde addit tepidas hyemes

x Et amicus aulon. Ordo est. & aulon fertilis amicus bacho.

y AVLON. Locus est cõtra tarentinam regionẽ ferax optimi vini vt porphirio inquit.

z IBI tu calentem. Ordo est. ibi sparges tu calentem fauillam vatis amici debita lachrima. Antiquorum enim mos erat mortuorum cadauera concremare. ideo dcunti fauillam dixit.

a FAVILLAM. Cinerem extinctum dicimus. scintillã accensam.

Argumentum odes. VII.

AD pompilium varum scribit gaudens eius in patriam reditum: quem commilitionem sibi in castris bruti & cassij fuisse commemorat: et belli ciuilis euasisse pericula Augusto victore: qua gratia liberius se conuiuium exhibere promittit. Hoc dicit.

Ode. VII. ad Pompilium sodalem & commilitonē

b O SEPE. Est autem ordo. O pompei prime meorum sodaliū sepe mecum in vltimum tempus deducte Bruto militię duce quis dis patriis & italo celo redonauit te quiritem. cum quo sepe mero fregi diem morantem coronatus capillos nitentes sirio malobathro.

c CORONATVS capillos. per synedochen. q.d. habens coronatos capillos. vt oculos suffusa nitentes.

d MALOBATHRO. Malobathrum vnguenti speciem esse scimus.

e PHILIPPOS. Philippi campi thessalici sunt dicti: regio equis ami ca: et in his primo a cesare et a pompeio. deinde ab octauiano antonioque atque cleopatra. & a bruto & cassio pugnatum est. Vir. Ergo inter sese paribus concurrere telis: Romanas acies iterum videre philippi.

O Sepe mecum tempus in vltimū
Deducte bruto militię duce
Quis te redonauit quiritem
Dijs patrijs: italoque celo
Pompili meorum prime sodalium
Cum quo morantem sepe diem mero
Fregi coronatus nitentes
Malobathro syrio capillos
Tecum philippos: & celerem fugam
Sensi relicta non bene parmula
Cum fracta virtus & minaces turmę
Turpe solum tetigere mento:
Sed me per hostes mercurius celer
Denso pauentem sustulit aere

f PARMVLA. Diminutiuum a parma hec autem breue scutum est quo pedites vtebantur. Virgil. Parmaque inglorius alba.

g MINACES. Propterea turpe pro turpiter ceciderunt: quia minaces erant. nam turpe est homini vinci. cum minatus fuerit. vel dicam turpe solum idest cruore fœdatū.

h SED me per. Iucunde se dixit a Mercurio liberatum. vel quod furtim fugisset & celerem ostenderet fugam. vel quod poetę ad mercurium spectare dicuntur.

i TE rursus. Ordo est. Te rursus in bellum tulit vnda sorbens fretis estuosis. i. mentis furor.
k LATVS. Totum corpus intelligit. sed defatigatio maxime in latere sentitur.
l Cadis vi. ode xxx. v. li. i.

m MASSICO. A monte campanie de quo. i. ode. li. i.
n CIBORIA. i. pocula nam proprie sunt folia colocasie. in quorũ similitudinem pocula facta eodẽ nomine appellantur Auctor est porphirio.

o CONCHIS. Piscium testis in quibus vngenta seruabantur.
p VDO apio. i. viridi vel quod in aquosis locis nascitur.

q VENVS. Talorum iactum significat. Talus enim sex laterũ erat in quibus canis afferebat iacturam. erat enim vnius puncti vt scribit pollux. Venus et senio lucrum.

iterum
i
Te rursus in bellum resorbens
Vnda fretis tulit estuosis.
debitam conuiuium
Ergo obligatam redde ioui dapem
de artigatum k
Longaq3 fessum militia latus
intelligendũ apud poete domum laurũ fuisse
Depone sub lauro mea: nec
i. vasis vinarijs
l deputatis
Parce cadis tibi destinatis.
quia illud vinũ curarũ obliuionẽ inducit.
polita m
Obliuioso leuia massico
bibendo euacua ampli
n
Ciboria exple: funde capacibus
interrogat cũ exhortatõe
o p
Vngenta de conchis? quis vdo
i. valde pperare
s. a nobis
Deproperare apio coronas
scz nobis pter venerem dicit i. dominum
p vel q
Curat ve myrto, quem venus arbitrum
constituet. modestius imo
veque modeste
Dicet bibendi. non ego sanius
illis populis. ad hospicium.
r
Bachabor edonis recepto
vehementer letari
Duce mihi furere est amico

Persius. Quid dexter senso feret scire erat in voto damnosa canicula quãtum raderet. Augustus preterea scribit. Talis iactis vt quisq3 canem aut senionem miserat in singulos talos singulos denarios cõferebat in medium. quos tollebat vniuersos qui venerem iecerat. pro pertius. Me quoq3 per talos venerẽ querente secundos semper damnosi subsiliere canes. Qui iactus sex continebat senio dicebatur. Qui vero vnum canis. Acron autem scribit quod veneris iactus in talis habebat tricenariũ numerum Plautus in asinaria. hoc venereum est. pueri plaudite & mih obiactum cantharo mulsum date.

r EDONIS. Edoni thracię populi sunt accolentes hebrũ fluuiũ vt scribit plinius li. iiii. Quod autẽ thraces vino bachentur ode. xxvii ostendit his verbis natis in vsum letitie scyphis pugnare thracũ est.

Argumentum odes. VIII.

Barynem meretricem periuram poeta alloquitur. non enim vota persoluerat nec pacta sibi seruauerat. Dicit aũt si poena aliq̃ vel etiã minima propter ipsa periuria afficeretur: crederet deos esse vel illos curare mortalia. At vbi periurijs pulchrior efficitur. Maternos cineres & signa cum toto celo deosq3 ipos expedit fallere. quippe periuria omnia Venus nymphe & cupido rident. Hinc & ei amatorum numerus passim affluit. Hoc dicit.

Ode .VIII. Ad Barinem meretricē De periurio.

s VLLA si iuris. Scęnicum principium in barinem meretricem. intelligitur enim per hanc inuectionem aliquos precessisse sermones quibus noctem sibi eadem barina iureiurando ꝓmiserit. dehinc post quam fefellit eum in hęc verba velut amantem erupisse.

t IRIS peierati. Peierare est iusiurandum rumpere. & fit ex per et iuro. sed .v. in .e. mutatur & subtrahitur in verbo. in nomine autem manet. nam dicimus periurium. & non peierium.

v PVBLICA CVra. Publicus amor. nam omnes tuo amore ardent. ostēdit autem in hoc loco naturam amantium. qui quanto infoeliciores sibi res suam in amore & quanto magis decipiuntur. tanto sibi quā amant pulchrior videt.

x OPERTOS. Vrna conditos. Erat autē hoc apud priscos haud contemnendum iusiurandū. Vir. Per patrios cineres per spes surgentis iuli.

y ET signa ta. noc. More oratorio tendit ad grauiora. Non enim solum fallit mortales scilicet matrē sed et celestia. quoniam ipsa sidera sed deniq; ipsos immortales deos.

z SIGNA. Omēs imagines ex pluribus stellis configuratas signa appellant. precipue illa. xii. signa que in zodiaco sunt. Refert autem Plinius septuagita duorum signorū cognitionē habere astrologos in quibus sunt millesexcente stelle. Signa autem taciturna dixit ꝓpter lunam & sydera interdiu latentia quę noctis signa dicuntur. quoniā in ea apparent. interdiu autem tacere dicuntur cum nō appareant. vnde & luna silens vel tacita dicitur cum non lucet. vel dicas taciturna signa noctis pro taciturnę noctis nox enim tacita dicitur. quia tunc pene omnia tacere solēt hinc Oui. li. i. tristium inquit. iamq; quiescebant voces hominumq; canumq; Lunaq; nocturnos alta regebat equos. quod autem per sydera etiā iurarent li. xii. æn. Virg. ostendit his verbis hęc eadem ænea terrā mare sydera iuro.

iurandi non obseruati

Vla si iuris tibi peierati

Poena barine nocuisset vnquam

q. d. si minima parte corporis fieres turpior credentem. &c.

Dente si nigro fieres vel vno

deformior

Turpior vngui

deos cuiarę humana — postquam — tuo visu

Crederem: sed tu simul obligasti

ad vota reddenda — quin potius splendes

Perfidum votis caput: enitescis

amatorum — ex his

Pulchrior multo: iuuenumq; prodis

omnes. n. te appetū

Publica cura

vtile est

Expedit matris cineres opertos

i. lunam et sydera

Fallere: & toto taciturna noctis

i. sydera — ab effectu — deos

Signa cum celo: gelidaq; diuos

Morte carentes

asseuero — que amantibus facilis est

Ridet hoc inquam venus ipsa rident

Simplices nymphe ferus & cupido

Semper ardentes acuens sagittas

Cote cruenta.

iuuentus.

Adde quod pubes tibi crescit omnis

turba seruorum

Seruitus crescit noua nec priores

quia periuram

Impię tectum domine relinquunt

Sepe minaci.

meretricem — ne vocentur a meretrice — adolescentibus

barinem.

Te suis matres metuunt iuuencis

auari

Te senes parci: miserecq; nuper

Virgines nupte: tua ne retardet

splendor

Aura maritos.

a FERVS & cupido. NVmen cupidinis demōstrat immite et implacabile. & quod ignoscere nesciret nisi voluntatem veneris & iudicium sequetur. vt Virgil. Iamq; ibat dicto parens et dena cupido.

b SEMPER ardentes sagit. Propertius item de cupidine. Et merito hamatis manus est armata sagittis. & pharetra ex humero gnosia vtroq; iacet Ante ferit quoniam tuti quā cernimus hostem. Nec quisquam ex illo vulnere sanus abit. Ardentes autem sagittas dixit poeta propter faces quas etiam cum sagittis habet nam ex immensa sollicitudine amatorum corda ardere videntur.

c COTE cruenta. Idest sagittas cruētas acuit cote. vel dixit cruentā cotem. q. aspersam sanguine sagittarum que in ea acuuntur. Cotem autem speciem lapidis dicūt in qua ferrum acuitur. ipse alibi fungar vice cotis acutum reddere quę ferrū valet expers ipsa secandi.

d ADDE. Adiunge his que tibi creuerunt ex periurio.

e OMNIS. tibi crescit. q. d. omnes qui crescunt et crescendo in etatem veniunt amori aptam tui futuri sunt. neq; exemplo eorum quos lusisti deterrentur.

f SEPE minaci. Ostendit quantum ab amatoribus diligatur. nā cum eis etiam minax esset & aspera. attamen eam relinquere non poterant.

g TE suis ma. Exaggerat quanta sit amatorū turba. cum ipsa petatur. & a tenellis qui adhuc in materna potius quā paterna potestate sint. idcirco appellat iuuēcos. q. qui adhuc matrem sequantur.

h TE senes parci. Metuebāt ergo potissimum diuitiis suis.

i MISEREQVE nuper vir. Zelotopia mouetur que maxime torquet nouas nuptas. que nuper asfuetę amori perdite amant. & ob hoc misere.

Argumentum odes.ix.

OBierat valgio puer clarissim⁹:vñ plus eq̄ dolore afficiebatꝰ. Hinc Horati⁹ eũ solari cupiẽs ꝑ simi litudines:inqt nõ sp manare pluuias:nõ semp in mari ꝓcellas esse:nõ semp esse in armenia gla ciem:nõ sp aqlonibus vexari siluas.hoc est nõ semp in reb⁹ esse ꝑturbatões & aduersa : ipe tñ cõtinue sibi puerũ ademptũ lachrimabatꝰ nulla quiete habita:Et cũ nestor Antilochũ filiũ apud troiã extinctũ nõ ois sue vite ãnos plorauerit. Nec etiá Troilũ parentes sororesq; fleuerint sp. Debet etiã ipe multo magis abstinere a q̄relis. Augustiq; cesaris nouã medorũ victoriã vna secũ decantare. Hoc dicit.

Ode.ix.ad Ualgium de fletu Miste pueri

k NON semper. Demõstrat hac ode nõ semper lugendum esse. sed omnium rerum fieri vicissitudinẽ non enim semper imbres & c.
l MARE caspiũ.id ad mare septe trionem est vt Strabo docet lib. xi. qui etiam li.v.ait mare caspium a plerisq; vocari hircanum.

m PROCELLE iequales.quia vndatim irruunt. est autem procel la secundum Seruium aqua vento admixta . Plinius autẽ dicit esse re pentinos flatus.qui exhalantes eter ra gignunt ventos qui maiore illa ti põdere incursusq; si late sicca ru perint nubem procellam gignunt que grece cenephias dicitur hic ce pit pro vehementiori vento.

n ARMENIIS in oris. Arme nia maior est & minor . est autem ad septẽtrionem. de qua legito pto lomeum.li.v.Et Strabo li.xi.
o AQVILONIBVS.Hic ven tus a vehementissimo volatu in star aquile appellatur.

de inultos
k
NOn sp imbres nubibus hispidos
ꝓsiliunt nec semper species ꝑ
erumpunt l genere
Manant in agros: aut mare caspiũ
irruunt .i.asperrimi venti
& tempestates m
Vexant inequales procelle.
semper
n
Vsq; nec armenijs in oris
hic incipit ordo horret inertes reddẽs
.p.n.
Amice valgi stat glacies iners
species ꝑ genere
o
Menses per omnes aut aquilonibus
loca quercubus conserta vrgentur
p
Querceta gargani laborant
priuantur speciẽ ꝑ genere posuit
q
Et folijs viduantur orni
valgie fatigas .i.luctuosis versibus
Tu semper vrges flebilibus modis
p n.pueri mortuum r
Mysten ademptum : nec tibi vespero
i. in occasu recedunt
apparente
Surgente decedunt amores
.i.mane ipso
Nec rapidum fugiente solem.

p GARGANI. Garganus pro montorium est prope apuliam ad stadia . ccc. protendens in pelagus orientem prospectans vt Strabo ait lib.vi.

q ORNI.Pro quibuscumq; ar boribus posuit de ornis plura leg to ode.ix.lib.i.

r VESPERO.plinius li.ii.c.viii. de venere ait . quod hec stella cum solem precedit lucifer dicitur & an te ortum solis appaŕet in oriente. cum subsequitur.hesper & vesper & hesperus vesperusq; appellatur videturq; in occasu statim postq̄ sol occidit.primusq; pithagoras eã dem esse stellã deprehendat hespe rum & luciferum in lucifero colo re gaudentem. in hespero fulgentẽ videmus.nunquam a sole longius gradibus quadraginta sex discedit Genitalis roscida prospera & salu taris est.

positus ergo magis colendum.
At non ter euo functus amabilem
fleuit
Plorauit omnes antilochum senex
imberbem.
Annos: nec impubem parentes
cassandra polixena
p.n. et creusa vxor enee
Troilum aut phrigie sorores
nō ad virū pertinentiū
Fleuere semper. desine mollium
post eturumś luctū a i. magna.
Tandem querelarum: & potius noua
lyricis carminibus
Cantemus augusti trophea
Cesaris. & rigidum nyphaten
i. in numerū victa
rum gentiū accessisse
Medumq; flumen gentibus additum
aquas
Victis: minores voluere vortices
constitutum terminum
Intraq; prescriptum gelonos
a cesare terminatis.
i. vagari
Exiguis equitare campis.

AT non. Ostenderat fieri mutationē in rebus naturalibus. nūc idem probat hominum exemplis. t TER euo functus. Periphrasis est nestoris. qui apud Ouidium inquit. vixi annos bis centum. nunc tertia viuitur etas. v ANTILOCHVM. Hic filius nestoris ex euridice fuit ab hectore in prelio cesus. Ouidius. i. li. episto. Siue quis antilochum narrabat ab hectore victum. Antilochus nostri causa timoris erat. x IMPVBEM. Erat enim lugēdus. & quia filius. & quia bonus filius. & quia adolescens. cum illa etas etiam externas lachrimas excutere possit. & tamen luctui imposuit modum. ergo & te idem facere decet. cum amiseris nō filium sed seruum. y TROILVM. Is priami filius qui puer adhuc ab achille i pugna cesus est. Vir. Parte alia fugiēs amissis troilus armis. infoelix puer atq; impar congressus achilli. z DESINE mollium que. idest a mollibus querelis cōstructio greca. & poetis potius quam ceteris scriptoribus concessa. a ET potius can. q. d. melius remoto luctu. cesaris facta cantem⁹ b TROPHEA augusti. Scribit Suetonius. quod parthi quoq; augusto & armeniā vendicanti facile cesserūt & signa militaria que M. Crasso & M. antonio ademerant reposcenti reddiderunt. obsidesq; insuper obtulerunt. Scythas quoq; pellexit ad amicitiā suā populi romani vltro per legatos petendam c NYPHATEN. nyphates mōs est in armenia Masio mōti oriente versus iminens vt Strabo li. xi. docuit. Poete autē dant quodāmodo sensum fluminibus. vt se victos fateantur. Virg. Euphrates ibat iam mollior vndis. & alibi. Pontem indignatus araxes. d MEDVMQVE flumen. Euphraten indorum amnem vult intelligi. Ordo autem est. cantemus medum flumen voluere minores vortices additum victis gentibus. e VORTICES. Vortex aqua in se retorta. vel quicquid similiter vertitur. inde propter flexum capillorum pars summa capitis. id fabius li. viii. docet. f INTRAQVE prescriptū. Augustus eni fines gelonis statuit. quos victi egredi non auderent. sed prescriptis limitibus tenerentē. cū ante vbi libuisset excurrent. g GELONOS. Geloni vt Solinus scribit populi sunt in scythia. qui de hostium cutibus & sibi indumenta faciunt. & equis suis tegmina.

Argumentum odes Decime

Lycinio poeta scribit hortans eum ad temperantiam & mediocritatem. nam qui summa petunt multis ac varijs casibus opponuntur: & inde grauius decidūt. Qui vero infima tenent: ignaui semper habentur: & nullius sunt precij. ad illud etiam exhortatur ne scq; desperet meliora lapsis. neue confidat nimium secundis. est enim omnium rerum vicissitudo vt & Therentius scribit. Hoc dicit.

O de.x.ad lycinium de mediocritate

R Ectius viues lycini neq; altum
Semper vrgendo: ne dū procellas
Cautus horrescis nimium premendo
Littus iniquum
Auream quisq; mediocritatem.
Diligit tutus caret obsoleti
Sordibus tecti: caret inuidenda
Sobrius aula
Sepius ventis agitatur ingens
Pinus: & celse grauiore casu
Decidunt turres: feriuntq; summos
Fulgura mōtes
Sperat in festis metuit secundis
Alteram sortem bene preparatum
Pectus informes hyemes reducit
Iupiter idem
Submouet non si male nunc & olim
Sic erit: quondam cithara tacentem
Suscitat musam neq; semper arcum
Tendit apollo:
Rebus angustis animosus atq;
Fortis appare: sapienter idem
Contrahes vento nimium secundo
Turgida vela:

(Interlinear glosses: felicius .i.pelagus; instanter petendo; casus arduos & pericula; qui cupis esse cautus; ppter vada & saxa nautis periculosum; .i.felicem & pulcherrimam; mediū inter extrema; securus; inquinari & polluti; paupertate; .i.sublimi ex q inuidia oritur; temperatus; regia; magne; percutiunt; aduersis; fortunā bonam aut malam; instructum; turpissimas tempestates.bonorū aūt & malorū viacissitudines ostendit; aer; abducit; in futurū; quondoq;; vt feriat; in difficilibus plenus aio.i.fortitudine; obtempera; supprimes; pspero; inflata)

h RECTIVS viues. Ordo est.o lycini rectius viues neq; semper vrgendo altum. neq; nimiū premendo littus iniquum.dū cautus horrescis procellas.

i AVREAM MEdiocritatem. Philosophus li iiii.politicorū scribit.quod in omni ciuitate sunt tres spetics hominum. Diuites.pauperes. & mediocres.inter quos optimi sunt mediocres. quia medium semper est optimum.

k TVTVS. Philosophus idem li.iiii. politicorū scribit mediocres ciues magis saluari quoniam nec insidias patiunturt. nec fraudes faciunt. vt alii qua propter sine periculo viuunt.ibidē quoq; ait.quantomagis aliquid accedit ad mediū tanto melius quantomagis distat a medio tanto peius.& li.ii.ethicorum ait.quod exuperatio & defectio bonum ipsum corrumpunt. mediocritas vero cōseruat.

l SEPIVS VEntis. Metaphora ab arboribus & edificiis tanquā maiora & in alto posita periculis semper subiacere & casibus vt Iuuenalis numerosa parabat excelse turris tabulata vnde altior esset casus. & impulse preceps immane ruine. Et alludit ad illud Ouidii. Summa petit liuor. perflant altissima venti. Summa petunt dextra fulmina missa iouis.

m SPERAT i festis. Ostēdit poeta oportere animum sapientis ita se habere vt in mediocritate se cōtinens. & rebus secundis aduersas & aduersis secundas euenire posse arbitretur. vt nihil illum incautū improuidumq; opprimat.sed aduersus omnes suos ictus armatū fortuna inueniat.

n SVBMOVET. dat diuinitatis exempla.& primo per imitationes temporum per que sperare in aduersis semper fortes esse debeamus.quemadmodum enim Iupiter qui aer est; non semper inducit hyemes. sed post illas infert mitia tempora.sic & appollo non semp arcu ferit. sed illo posito demulcetur lyra.

o REBVS angu. Conclusio aurea.& ex intima veraq; philosophia prompta. Nam foelices nunquam in vita erimus.nisi nature que paruis minimisq; contenta est obtemperemus. Deinde res angustas & difficiles forti et inuicto animo perferamus.& secundis nullo pacto efferamur neq; itumescam⁹:

p SAPIENTER idem con. vē: dicit si vela turgent nimis secundo vento contrahe.ne nimis inflentur Carmen omnino dignum tanto poeta. in quo cum grauissima & ad mores emendandos aprime vtilia proferat.tamen suis methaphoris atq; exemplis tristem grauitatē multa iocunditate exhilarat.

Argumentum odes.xi.

QVintum hirpinū aliena qrenda minime esse admonet. suadet etiā victus & gaze eū sollicitum esse non debere. Cū paucis natura cōtenta sit. Inuitat hinc illū ad letiorem cōmodioremq̧ vitā dum iuuenis est: superueniet namq̧ senectus voluptatum immunis & expers. Hoc dicit.

Ode.xi.ad Quintium hypinum de leta vita

a QVID bellicosus. Suadet hirpino. vt omittat futurorum curā. presertim earum rerum que longa absunt. & vite breui indulgeat. & vt superior oda a stoica secta proficiscebatur. nunc contra epicureā redolet cupit enim volumen varietate carminis distinguere atq̧ illustrare.
b CANTHABER & scythes. de canthabris & scythiis dictū est in superioribus. ode quinta.ii.lib. & ode.xix.i.lib.

c HADRIA obiecto. Hic hadria pro mari posuit masculino genere. & non neutro vt quidā aiūt Lucanus lib.v. sonat ionio vagus hadria ponto. De mari vero adriatico superius dictum est.
d POSCENTIS pauca. Natura enim paucis est contenta. Hinc Lucanus ait. Satis est populis fluuiusq̧ cereſq̧.
e FVGIT re.le.ui. Ouidius etiam li.iii. de arte inquit vtendum est ętate cito pede labitur ętas &c.
☞ f ARIDA canicie. Macrobi9 li.vii. scribit. Caniciem ex nimio humore fieri, quod phlegma vocatur nam ideo albi sunt cani. quia calorem humoris quo nutriuntur imitant. Latius tamen vide to ode.ix.

a b
QVid bellicosus cāthaber & scythes
p.n. illius ad quem scribit c
Hirpine quinti cogitet hadria
postponas l pulsacias.
Diuisus obiecto remittas
anxius sis
Querere: nec trepides in vsum
vite
d e
Poscentis gui pauca: fugit retro
lasciua pulchritudo
f sicca
Leuis iuuentas & decor: arida
fugante illa enim etas lasciuiam omnem excludit
Pellente lasciuos amores
senecta .i. mitem & quietum.
g
Canitię facilemq̧ somnum:
pulchritudo.
h
Non semper idem floribus est honor
qui maxime in vere nascuntur
i splendet
Vernis: neq̧ vno luna rubens nitet
.i. qui nō est par eternorum consiliorum
k
Vultu: quid eternis minorem
☞ maceras
Consilijs animum fatigas

g FACILEMQVE somnū Nequeūt enim senes dormire propter morborum molestiam. hinc ait Iuuenalis sat x circūsilit agmiē facto morborum omnię genus ille humero hic lumbis hic coxa debilis. ambos perdidit ille oculos. & luscis inuidet. Huius pallida labra cibum capiunt digitis alienis. iuuenibus autem facilis est somnus
h NON semper. Comparat floribus adolescentiam. ac iuuentam. sicuti enim illi paruo tempore vigent. sic ipsi iuuenes cito desinunt senectutis aduentu.
i NEQVE luna. Sensus est. neq̧ luna nitet vno vultu. sic etiam iuuenum vultus crescente ętate mutat. luna autē nunc pura videtur. nunc obscura & nigra nunc rubicunda pura serenitatem portendit. nigra pluuias. Rubicūda ventos auctor est Plinius. & poeta li.i. georgicorū

k QVID ęternis. Ordo est. quid fatigas animum minorem ęternis consilijs idest qui non est par eternorum consiliorum. non eni semper subsistit in corpore non minorem animum ad consilia. sed eternis consilijs minorem voluit intelligi idest infinitis & diuturnis.

l CVR non sub alta. Ordo est. cur dum licet non potamus sic temere iacentes sub alta vel platano. vel hac pinu. et rosa odorati canos capillos & vncti assyria nardo.

m CANOS odo. capil. Absoluta locutio canos capillos odorati. pro habentes odoratos capillos canos.

n ASSyRIAQVE. nardo. De vnguento nardino seu foliato intelligit. de quo plura plinius libro xiii. ca. i.

sub tali arbore

l Cur non sub alta vel platano vel hac

impudenter nullo ordine.

Pinu iacentes sic temere: & rosa

odoratos habens;

m Canos odorati capillos

ex iuuentute

n Dum licet assyriaq; nardo

tollit bachus

o Potamus vncti: dissipat euchius

nam animũ cruciant & attenuant seruus citius

Curas edaces. quis puer ocyus

facientis calorẽ

optimi vini

Restinguet ardentis falerni

ne in ebrietatẽ incidat

aqua

Pocula pretereunte lympha

meretricem

p Quis deuium scortum eliciet domo

q Lyden eburna dic age cum lyra

festinet incompositum f. mulieris

r Maturet incomptum lacenę

More comam religata nodum:

o DISSIPAT euchius. Ad idẽ redit quod superius dixerat Nunc vino pellite curas.

p SCORTVM. Festus ait Scorta appellari meretrices.

q EBVRNA dic. Ordo est age dic cum eburna lyra maturet more lacene religata nodũ incomptũ appositio comam.

r LACENE. idest laconice mulieris non enim de helena tantum intelligit. vnde Vir. li. i. æn. ait. Virginis os habitumq; gerens. & virginis arma spartanę. erant nãq; spartanę venatrices.

Argumentum odes. XII.

HAc ode Mecœnatem alloquitur ostendens lyricis versibus non conuenire bella tractare. ipse tñ multo melius soluta oratione prelia cęsaris scribet: quam poeta lyricis. Itaq; dicit horatius sue puellę laudes: cum osculis cuius etiam maxime Regum opes haud permutande essent. Hoc dicit.

Ode. XII. ad Mecoenatem de lycinie laudibus.

r NOLIS longa. Ordo est. o mecœnas nolis aptari mollibus modis citharę lōga bella fere numātię

s BELLA fere numantię. Numantia celtiberorum nobilissima ciuitas erat. que in belo celtiberico quod aduersus populum romanum gestum est. virtutem propriā ostentauit. quod. xx. perdurauit ad annos complures enim exercitus cum imperatoribus ad internitionem detracti nouissime autē Numantini obsidione cincti diuturna patientia tolerarunt. Paucis dūtaxat exceptis qui cedentes murum dedideūt. Durias autem fluuius preter Numātiam currit. Auctor in iis Strabo lib. iii. Multa etiā scribit Liuius li. lv. lvi lvii.

t NEC durū ha. Qui annos. xvi cōtra romanos pugnauit in italia vt scribit Liuius lib. xxx. Durauit autem bellum ipsum punicum secundum annis. xviii. vt scribit florus. Durum id ait. quia vt etiam Liuius scribit hannibalis nullo labore aut corpus fatigari. aut animus vinci poterat caloris ac frigoris patientia par princeps prelium inibat vltimus conserto prelio excedebat Erat ei in humana crudelitas. nil veri nil sancti. nullus dei metus.

v NEC siculum mare. En. duli us seu Duellius consul in cicilia aduersus classem poenorum prospere pugnauit. primusq; omniū romanorum ducum naualis victorię duxit triumphum ob quā causam ei perpetuus honos habitus est. vt reuertenti a cena tibicines canerent. et funale preferretur hec scribit Liuius li. xvii.

x NEC sęuos laphytas. Centaurorum pugnā intelligit in nuptiis perithoi habitam cum laphytis de qua relatius legito in ode. xviii. li. i.

y HyLEVM: centhauri de quo Virg. li. viii. ait in hymno herculis. Tu nubigenas inuicte bimembres hileumq; polumq; manu. tu cressia mactas prodigia &c.

z VNDE periculū. Ordo ē. vnde fulgens domus saturni veteris contremuit periculum &c.

Nolis longa fere bella numantię
Nec durū hannibalem: nec siculū mare
Poeno purpureū sanguine mollibus
Aptare cytharę modis
Nec sęuos laphytas & nimiū mero
Hileum: domitosq; herculea manu
Telluris iuuenes: vnde periculum
Fulgens contremit domus
Saturni veteris: tuq; pedestribus
Dices historijs prelia cęsaris
Mecœnas melius ductaq; per vias
Regum colla minacium
Me dulces dominę musa lycinię
Cantus me voluit dicere lucidum
Fulgentes oculos & bene mutuis
Fidum pectus amoribus
Quam nec ferre pedem dedecuit choris
Nec certare ioco nec dare brachia
Ludentem nitidis virginibus sacro
Diane celebris die
Num tu quę tenuit diues achemenes
Aut pinguis phrygie mygdonias opes
Permutare velis crine lycinię
Plenas aut arabum domos

a SATVRNI veteris. Is eni prima ętate regnauit. dixerūtq; a filio pulsum quod Macro. li. i. Sat. interpretatur nihil aliud esse. quā tempora senescētia ab his que post sūt nata de pelliis. autem est tempotū auctor. deorumq; princeps vt idē ait Vir. item li. vii. i nquit. Saturnus q; senex ianiq; bifrōtis imago. Et li. viii. Primus ab ęthereo venit saturnus olympo arma iouis fugiēs & regnis exul ademptis.

b DVCTAQVE colla regum: Nam victi reges ante currum cathenis vincti in triumpho procedebant.

c LyCINIE. Non placet que mecœnatis sit vxor. cum veluti lasciuam illam laudet. sed potius poetę amica q; amore amantium domi nam vocat.

d FVLGENTES Oculos. q. quia laus in oculis suprema est.

e QVAM nec. Laudauit hactēnus a bonis corporis. nunc laudat a bonis animi. s. ab arte.
f NEC dedecuit. Liptote est. idest bene decuit.

g NEC certare ioco. Laudat a iocis. s. ab ea spetie ioci que vrbanitas appellatur. in qua sunt facetię: lepores sales & dicta.

h SACRO die. In quo dianę sacra agerentur. Videtur autem ita a ioco ludoq; illam ludare. vt tamē lasciuię castitas nō desit. non in veneris sed diane sacra cōmemorat. de hoc ad plenum li. i. ode. xxi. vbi ait Dianā tenere dicite virgies. &c.

i NVM tu. Ostendit licinię osculis & iocis. non permutandas regum diuitias.

k MyGDONIAS opes. Mygdonia iuncta est phrigie vt docet Plinius li. v. c. xxxiii. phrigia autē vt ibidē inquit Troadi superiecta: priamus vero iis regionibus imperauit vnde Strabo li. xiii. scribit Achillis verba fuisse ad priamum huiusmodi Ante tuas noramus opes spatiosaq; regna que pariter lesbos complectitur & quę comprehendit phrigie tellus ac hellespontus.

l AVT facili seuitia. artem mere triciam designat cum velut irata aut negat amatori oscula, aut inter

olentia vel ex amore ardentia
Cum fragantia detorquet ad oscula
capud l leui oscula
Ceruicem: aut facili seuitia negat
.s. eum
extorqueri
Que poscente magis gaudeat eripi
oscula .i. pueniat rapere
Interdum rapere occupet.

dum vltro expetit. sic satis fatiens indignanti. vt THerentius. nolis cupiunt vltro.

Argumentum Odes. XIII

OPpressus arbore decidente horatius que suo in pelago sabino fuerat detestatur hic eius consitorem. ostendit postea nunque satis esse hoibus cautũ ad euitanda pericula. mors enim improuisa rapuit rapietque gentes. scribit inde se inferos pene radijsse vidisseque eacum iudicantem. Sapho quoque et alceum fidibus canentes que omnia maxime mirabantur vmbre. Hoc dicit.

Ode. XIII. De arboris casu et inferis.

m ILLE & nefasto. Ordo est. o arbos ille quicumque primum te produxit in neptotum perniciẽ opprobriumque pagi posuit et nefasto die & manu sacrilega.

n NEFASTO die. Qui dies dicũtur fasti. vel nefasti. vi. superius ode i. libro. i.

o NOCTVRNO cruore. i. cruore nocturno tempore sparso. nã qui flagitium commissurus est latebras sibi querit ad scelus tegendũ Vehementer autem singulis partibus scelus auget. non enim solum interfecit hospitem. quod ex se ingens est scelus. verum interfecit ex insidiis. quia nocturno tempore. fuitque iniusta cedis causa. nam si iusta fuisset. non quesisset latebras. in

nõ fasto sed abhominando
m n
ILle & nefasto te posuit die
.i. sceleratissima
Quicũque primũ et sacrilega manu
plantauit hec est posteriorum
Produxit arbos in nepotum
exitium infamiam pp ter dñi ville oppressionem
Perniciem opprobriumque pagi
qui te plantauit.
Illum & parentis crediderim sui
capud interiora domus dicun tur. vt docet seruius
Fregisse ceruicem: & penetralia
sanguine
o
Sparsisse nocturno cruore
ceteris pestilentiora
p
Hospitis ille venena colchica
illo loco
Et quicquid vsquam concipitur nefas
q. d. vehementissime agit
Tractauit. agro qui statuit meo

terfecit sue domi. ergo sue se fidei hospes commiserat. interfecit crudeliter. quia fudit illius cruorẽ quo penetralia sparsa sunt. q. repleta. posuit ergo duo maxima scelera & eius qui parentem. & eius qui hospitem crudeliter necasset. Cũ horrendum scelus antiqui putarẽt pollueri iura hospitalitatis. quibus iupiter optimus maximus preesset vnde Vir. Iupiter hospitibus nam te dare iura loquuntur.

p VENENA colchica. Versus est hypermeter. scanditur igitur cũ sequẽti. In ponto autem vbi colchi sunt prouentus est malorum gramĩnum idem vero in epodo penultimo ait. cales venenis officina colchis.

q IN domini. ca. im. Scelus erat in quemcumq; caderet. sed maius dominum maximum in dominū immerentem.

r QVOD quisq;. Mirum poete ingeniū. vt ex occasione parue rei magna innectat. & que ad vitam & mores maxime pertinent leuioribus inserat. Ostendit enim quanta sit humana inbecillitas; atq; miseria ex ipsa iscitia qua sepe non timenda timeamus. Cōtra vero nullus sit metus ab his que summa cū pernicie imminent.

s NAVITA. Pro nauta per repēthesim sic Virg. Nauita tum stellis numeros & nomina fecit. Fit autē epenthesis quotiens in dictione syllabam addimus vt Iuue. Qualis tunc epulas ipsū glutisse putamus induperatorem idest imperatorem

t BOSPHORVM. Duplex est bosphorus thracius & cimericus est autem angustum mare quo io in bouem mutata enatauit cōsilio iunonis inde sic appellatum. Dionisius & Mela scribunt.

v POENVS nauita. Est autem sensus. quod multi timent loca tantum periculosa. quibus preteritis putant se tutos. sed decipiuntur. fata enim obstant. & vbi non credūt opprimuntur.

x AECVM. Fuit is iouis filius. quem apud inferos bonorum & malorum iudicem ferunt fabule.

infelix casurum
Te triste lignum, te caducum

q
In domini caput immerentis.

r
Quod quisq; vitet. nunq; homini
ę singulas horas. s t
Cautum est in horas. nauita bosphorū
aphricanus. species p genere.
v
Pœnus perhorrescit. neq; vltra
occultos euentus .i. perniciem
ab alio loco
Ceca timet aliunde fata
romanus repentinam
Miles sagittam & celerem fugam
italorum
Parthi. cathenas parthus & italum
mortis
Robur. sed improuisa leti
violentia
Vis rapit rapietq; gentes.
nigre vxoris plutonis
de qua superius
Quam pene furię regna proserpinę
nos horatius. x
Et iudicantem vidimus æacum
separatas a penis
campum elisiū.
Sedesq; discretas piorum
.i. lesbijs cordis
y
Aeolijs fidibus canentem
occusantes casus vulgaribus
Sapho puellis depopularibus
quam sapho. z
Et te sonantem plenius aureo
p. n. poete .i. nauigationis
Alcee plectro dura nauis
.i. exilij quod gessit aduersus tyrannum
Dura fuge mala. dura belli.
.i. cum religiosa quadā attentōne
a
Vtrumq; sacro digna silentio
cantare
b
Mirantur vmbre dicere. sed magis
expulsos
Pugnas. & exactos tyrannos
stipatū ad audiendū pugnas
.i. audide audit
Densum humeris bibit aure vulgus
q. d. nihil admirans
c
Quid mirū. vbi illis carminibus stupēs
nigras
d cerberus
Demittit atras belua centiceps
Aures et intorti capillis

Hinc ait Ouidius in ibin noxia mille modis lacerabitur vmbra tuasq; in AEacus inge in poenas ingeniosus erat.

y AEOLIIS fidibus. idest lesbiis Nam vt scribit Dionisius AEolidum insularum rupes lesbos est et tenedos. Vtq; Strabo docet li. xiii. AEolica regio ingens erat & troię adiuncta.

z AVREO plectro idest excellēti stilo. Et non immerito Alceus aureo plectro donatur. qui tyrannos insectatus . multum etiā moribus confert. Auctor est Fabius li. x.

a VRVMQVE. Sententia est. quod vmbre vtrumq; s. Sapho et alceum mirantur cum dicant res quę sunt audienda.

b SED magis. Ordo est. sed vulgus densum humeris magis bibit aure pugnas et exactos tyrannos.

c QVID mirum. Sensus est. non est mirandum si illum vmbre libēter audiunt cum Cerberus & angues eumenidum stupeant admiratione carmine illius.

d CELVA centiceps. Cerberum intelligit. centiceps autem recte dixit. propter multitudinem anguiū qui ex eo manant.

EVMEMDVM.per antiphrasim appellantur tre furie infernales Alecto Thesiphone.et Megera.mites enim interpretantur.
f PROMETHEVS. De hoc late li.i.videto ode.iii.
g PELOPIS parens.De hoc ad plenũ videto superius ode.xxviii. libro.i.

furiorum delectantur
e
Eumenidum recreantur angues
insuper f ipse tantalus
Quin & prometheus & pelopis parens
.i.deceptus a sono obliuiscitur laborũ
Dulci laborum decipitur sono
h talis venator
Nec curat orion leones
venare
Aut timidas agitare lyncas:

h NEC curat. Solũt poete idem studium apud inferos quoq; quẽq; sectari. Vnde Virg.li. vi.ait.quę gratia currum amorumq; fuit viuis.que cura metẽtis pastere equos eadem sequitur tellure repostos.

Argumentum odes.xiiii.

Ostendit amico posthumo iuuentam effugere: nec pietas aliqua future senectę: aut imminenti morti moram afferet: vnde & regibus & inopibus adeunda est charontis vnda.linquenda tell⁹ domus & vxor: heresq; inde optimo cecubo fruetur: & humi sparget ꝓdigus qđ ipe tantopere seruauerat: per quod inuit quidem poeta posthumum ipm potius debere frui bonis suis: quam abutenda heredibus relinquere. Hoc dicit.

Ode.xiiii.ad Posthumum de morte ineuitabili

i FVGACES anni. Ouidius li. iii.de arte etiam ait. Ludite cũ anni/more fluentis aque. & dixit fugaces quod plus est quã fugitiui, nã huiusmodi verbalia abũdanciã denotãt.sic dicimus bibacẽ et edacẽ
k POTHVME. In hoc loco nomen proprium est ceterum is posthumus appellatur qui posthuma tũ patrẽ nascitur Virg. Siluius alba nũ nomẽ tua posthuma proles.cõgemiat aũt nomẽ. que cõgemiatio occultã habet aut cõquestionẽ aut iurgationẽ. Sic Therẽ.o thais thais Sic Vir.o choridon choridon que te dementia cepit.
l NEC pietas in. Oui. quoq; de morte tibulli li.iii.de amo. Viue tñ moriere pi⁹ cole sacra. colẽtẽ mors grauis a tẽplis incaua busta trahet
m PLVTONA. ad quẽ ptinet. nã in tutela plutõis sũt mortui.nec ampli⁹ i superoꝝ custodia.hic vir. nec iã cę.vi.debe.Pluto saturni. & iouis neptuniq; frater. et cui in mũ

i k
Eu fugaces posthume posthume
veluti aqua sine intermissione
l
Labuntur anni: nec pietas morã
imminenti
Rugis & instanti senectę
inexpugnabili
Affert indomiteq; morti.
Non si trecentis quotquot eunt dies
.i.placare tentes.
taurum
Amice places illachrymabilem
m pluto .i.trimembrem
n
Plutona tauris: qui ter amplum
p.n. o
Geryonem tytionq; tristi
.i.stygia pulchra sentẽtia sequitur
Compescit vnda. scʒ omnibus
Quicunq; terrę munere vescimur

di diuisione infera regna euenisse
n TER amplũ geryonẽ (fabulãt. Vir.li.vi.et forma tricorpis vmbrę. finxere poete geryon ẽẽsse tricorpore illiusq; vmbrã apud inferos esse Iustinus itẽ li. vltimo scribit geryonẽ ipm nõ triplicis naturę vt fabulis ꝓditũ fuisse. Sed tres fratres tante cõcordie extitisse.vt vno aio oẽs regi viderẽt.nec bellũ herculi sua spõte indixerũt.sed cũ armẽta sua rapi vidissent.amissa bello repetisse. Ordo aũt est.q cõpescit ter amplũ geryonẽ & tition tristi vnda.oib⁹ enauigãda qcũq; vescimur munere terre:siue erimus reges. siue erimus in
o TITyONQVE (opes colomi. de hoc ait Vir.li.vi. Nec nõ & tityõ terre oiparẽtis alũnũ cernere erat.ꝑ tota noue cui iugera corpus porrigẽt.rostroq; imanis vultẽ ad vnco: imortale iecur tõdẽs fecũdaq; poenis. viscera rimatq; epulis hitatq; sub alto pectore. neq; fibris requies datur vlla renatis.

p ENAVIGANDA. Respexit ad Fabulam qua Charon animas acherontem transuehit. Vir nauita sed tristis nunc hos nunc accipit il los &c.
q FRVSTRA cruento. ostendit frustra nos abstinere a bellis. a na uigatione frustra quoq; timere au tũni austrum pestiferum nam om nino inferos adire debemus om nes morti necessitate.

r RAVCI. idest sonori. vir. Tum rauca assiduo longe sale saxa so nabant.
s AVSTRVM. Plinius li. ii. scri bit quod humidus est auster pre sertim italię ac noxius. De autum no autem ait Naso de arte. Quum modo frigoribus premimur. mo do soluimur ęstu. Aere non certo corpora languor habet.

t DANAI genus infame. Beli des intelligit fuerunt. l. ex diuersis vxoribus filie danai filii beli. vnde dicti sunt belides. Aegistus frater danai cum parem numerum filio rum haberet, filiis suis in matrimo nium collocare volebat. Sed dana us oraculo respõso exterritus. pror sus assentire nolebat. Nam respon derat appollo Danaũ ipsum ma nibus vnius ex filiis Aegisthi. quẽ generum haberet occidendum esse sed pene ad matrimonia conficien da coactus. filias in hũc modum subornauit vt cum ad virorum thalamos accederent. abscõsos gla dios secum portarent. & viros su os ea prima nocte iterficerẽt. quos vtiq; omnes excepta minore natu hipermestra interfecerunt, que lino viro suo miserta pepercit. a quo tra ctu temporis Danaus ipse detrun catus fuit.
v DAMNATVS laboris. Sic dicitur damnatus capitis vel iniu riarum. vt placet Auctoribus.

p
Enauiganda, siue reges
pauperes agricole
Siue inopes erimus colon
q
Frustra cruento mare carebimus
illesi tempestuosi
r
Fractisq; rauci fluctibus adrie
noxium
Frustra per autumnos nocentem
timemus illum ventum
s
Corporibus metuemus austrum
niger deformi
Visendus ater flumine languido
fluuius infernalis
flexuosus t
Cocytus errans, & danai genus
turpe perpetui
v
Infame: damnatusq; longi
p. n. eoli filius
x
Sysiphus ęolides laboris
a mouentibus .i. agri quibus delectaris
y
Linquenda tellus & domus & placens
foues
Vxor, neq; harum quas colis arborum
vide ode. ix. i li.
z
Te preter inuisas cupressos
.i. breuis vite
Vlla breuem dominum sequetur
vi. ode. xx. li. i.
a
Absumet hęres cęcuba dignior
celata vino
b
Seruata centum clauibus: & mero
plus est quam sperges nobili
c
Tinguet pauimentum superbo
.i. meliore
d
Pontificum potiore cęnis

x SySIPHVS ęolides. De hoc in metha. legitur. aut. petis aut vrges rediturum sysiphe saxum. Et Sene ca in hercule furente. Ceruice sa xum grande sysiphea iacet.
y ET placeus vxor. Non temere placẽs dixit. nam relinquere diffici lem et morosam vxorem pars nõ minima felicitatis videtur hac eadẽ ratione Iuue. scribit Rogus aspiciẽ dus amate coniugis et fratrum ple neq; sororibus vrnę.
z INVISAS cupressos. Nulla ar bor sequetur te preter cupressũ sed nec ea quidem delectaberis quoniã erit iudicium tui regi. Adhibebãt autẽ funeribus. quoniam vt mor tui non resurgunt, sic ipsa cęsa nõ pullulat ergo rogus illa ornabat. Virg. Ingentem struxere pyram cui frondibus atris intexunt latera & ferales ante cupressos.

a ABSVMET heres. Hec cum inuectione dicuntur in eos qui ni mia parsimonia conseruant que p digi heredes absumunt. Iuue. Vt lo cuples moriatur egens.
b SERVATA centum clauib⁹ Summa stulticia vt tanta anxieta te parcens ea serues. que alter ita dis sipabit vt non modo vtatur. sed etiam spargat. Ostendit autẽ quod vsu sępe euenit vt quanto maiore auaritia & paramus, et partis par cimus. tanto maiore prodigalitate hęres spargat.
c PAVIMENTVM. solum do morum dicebantur. etiam paui menta poenica. hoc est marmore numidico strata vt scribit Festus pauire vero ferire est vt idem ait.
d POCIORE cœnis. idest vino quod datur in cœnis pontificum. cõstat enim apud plures scriptores & maxime apud Macrobium põ tificum cęnas latissimas luxuriosis simasq; fuisse.

Argumentum Odes. XV.

Damnat hac ode edificiorũ. luxuriam: agri enim illis occupati minus ppl'o necessaria suppedita bant: laudat inde maiorum parsimoniã. Census enim priuatus olim breuissimus erat: res vero communis ingens. Hoc dicit.

Ode.xv. De rusticanis edificijs & maiorũ parsimõia

e IAM pauca. Sensus est. tanta libido est hoc tempore latius porrigendi edificia. vt breui de futuri sunt agri &c.

f IVGERA. QVINTilianus ait quod Iugera iungendo boues dicatur vultq; tantum terre esse quantum vno die boues iuncti arant.
g VNDIQVE latius. Ordo est vndiq; visentur stagna latius extenta idest ampliora lacu lucrino. piscinas enim intelligit.
h HVCRINO lacu. Contiguus baiis lucrinus adest sinus intra quẽ auernus est inquit Strabo li.v. Pli. quoq; li.iii. Prope baias esse indicat lacum lucrinum & auernum.
i PLATANVSQVE celebs. Per methaphoram iunguntur eni platano vites quia vt scribit Plinius iucunda est vmbra platani. quã q; crassa Celibem autem dictum existimant quod dignam celo vitã ducat vt scribit Festus.
k TVM violaria. Damnat luxũ in hortis quos vltra modum propagabant et illis locum antea oleis arboribus fructuosis datum occupabant damnat autem eam spetiẽ hortorum qui solis floribus conferuntur.

(e) Iam pauca aratro iugera regie (f)
Moles relinquent: vndiq; latius (g)
Extenta visentur lucrino (h)
Stagna lacu platanusq; celebs (i)
Euincet vlmos. tum violaria & (k)
Myrtus & omnis copia narium
Spargent oliuetis odorem
Fertilibus domino priori
Tum spissa ramis laurea feruidos (l)
Excludet ictus: non ita romuli (m)
Prescriptum & intonsi catonis
Auspicijs: veterumq; norma:
Priuatus illis census erat breuis
Cõmune magnum. nulla decem pidis (n)
Metata priuatis opacam (o)

[Interlinear glosses: etate nostra · .i. ad orandum · diuitum pretoria · extensius · viuorio · p.n. arboris · sine vitibus · .i. maior est platanorum quã vlmorum numerus futurus · arbor veneri cõsecrata · .i. odorũ · vbi fuerint oliueta · .i. q fertilia fuerant · .i. illi q ante possidebat domino priori · densa · f. solis · p.n. · preceptum est · prisci · p.n. · imperijs & potestate · priscorũ. · lege · priscis · res priuata · tenuis · res publica magna · mensurata · vmbrosam]

l TVM spissa ramis lau. Infructuosa etiam laurus aut ad excludendos vmbra sua solis ardores posita.

m Non ita romuli. Ordo est. Nõ ita prescriptum auspiciis romuli et intõsi cathonis. et veterũ norma.

n NVLLA decempedis. Sensus est nullus priuatus vir habebat porticum tantam ad septentrionẽ pro estiuo sole vitando que etiam potuisset sufficere vmbre solis vicini plage septentrionali tunc enim vmbre sunt minime. quod iuuenalis sat. vii. innuit dicens parte alia longis numidarum fulcta columnis Surgat & algentem rapiat cenatio solem. Decempeda autem regula est. seu partica decem pedũ qua fabrice mensura colligitur.

o METATA. q. magno spatio mensurata. nam metari castra que magna sunt dicebantur quod spatium nunc luxui priuato dari conqueritur.

p ARCTON opacam. id est umbram solis vicinioris arcto: vrse boreali de arcto vi libro .i. ode.xxvi.

q NEC fortuitũ. Sensus & ordo est. hic nec sinebāt leges spernere cespite fortuitũ id est nõ licebat irridere eũ qui super stipulã recũberet aut dormiret. propter quod significat simplicem aut sine ambitione vitam veteribus romanorum fuisse.

domus illa que prefecit fortibus
vergebat p
Porticus excipiebat arcton:
casu inuentũ quando ibi sederent aut starent
q
Nec fortuitum spernere cespitem
permittebat
r s
Leges sinebat oppida publico

Sumptu iubentes & deorum
.i. extremo et aliunde inuecto

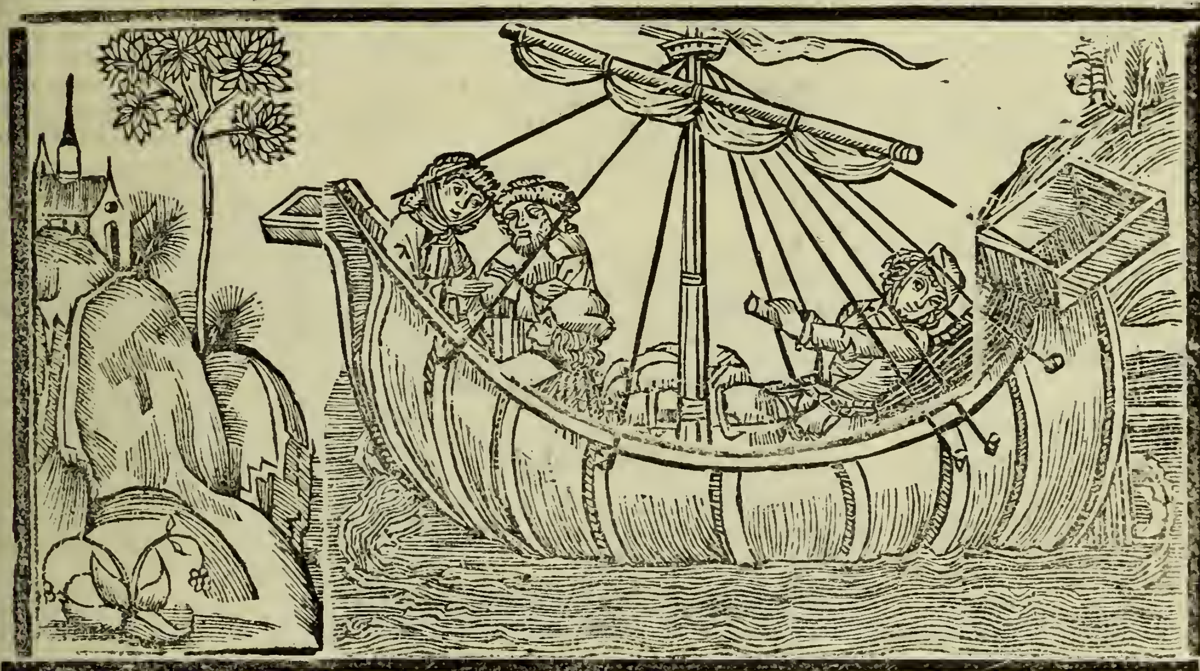
Templa nouo decorare saxo.

r LEGES. Que scilicet parsimoniam iubebāt. Luxũ quoq; prohibentes.

ſ OPPIDA publico. Sensus est. quod in publicum diuites essent & illis diuitiis aut oppida edificabant. aut templa exornabant.

Argumentum odes. xvi.

Scribitur ode ad Grosphum: dicens otium multos temere optare a diis: Cum per se ipsos haberē possint remota rerum praua cupiditate & auaritia. Vnde non diuitiis: non honoribus curę cędunt: sed sola mentis & animi quietę. qui paruo gaudet. Hinc Horatius paruo gaudens lyricis vacat otio fruens. Hoc dicit.

Ode. xvi. ad Grosphum de ocio

t OCIVM diuos. Ordo est. o grosphe simul atra nubes condidit lunam neq; fulget nautis certa sidera prensus in patenti ęgeo rogat ocium diuos. Ocium autem vacatio est a labore. cuius contrarium est negocium.

v AEGEO. Huius maris cõfracti exitus sparsis insulis fluctus adeo & ipsi plerumq; strident & fremunt. vt nullũ aliud mare esse credatur. quod maiores efferat motus neq; periculosiores. porrẽditur autem vsq; ad tenedon vbi tanquam tantę tedeat amplitudinis in angustum delabitur alueum scribit dionisius. scribit & plura Plinius.

x CERTA sydera. syder obseruationē in nauigando phœnices inuenerunt vt scribit Pli. li. vii.

diffuso
t
Ocium diuos rogat in patenti
deprehensus
mari v
Prensus ęgeo. simul atra nubes
abs splendent
x
Condidit lunam neq; certa fulgent

Sydera nautis.

y
Ocium bello furiosa thrace
a parthis positum
Otium medi pharetra decori
preciosis lapillis
Grosphe nõ gēmis neq; purpura ue
est otium
z
Nale neq; auro.

y BELLO furiosa thrace. Thraces enim bellicosi sunt. inde phillis ait apud Ouidium Armiferam thracē qui regat alter erit. Vbi etiam Ouidius sicut hoc loco horatius grece variauit Thrace thraces latine enĩ thracia dicit.

z VENALE. id proprie dicitur quod est venditioni expositum. Vendibile vero quod facile vendi potest. hic autem poeta vsus est themasi figura.

H

a CONSVLARIS lictor .p omni magistratu et imperio po suit.que omnia ocium denegāt.

b VIVITVR paruo bene. Sē/tentia est.quod qui neq3 timore futurorum malorum premunt. neq3 nimia cupiditate inflāman tur. & presentibus tenuiter qui/dem & sine sordibus fruuntur bene viuunt.

c CVPIDO sordid9. Praua cupiditas idest auaritia sed preter morem genere protulit masculi no.Iuuena. Misera est magni cu stodia census.

d QVID breui.q.d. Stultum est in tam breui etate tam multa concupiscere.

e ALIO sole calentes. Vir.item li.ii.geor.atq3 alio patriam que/runt sub sole iacentem.

f PATRIE quis exul.q.d nō/nullus.nā quamuis voluntario exilio patriam deseramus ituri in alias regiones questus causa. tamen non fugimus nosipsos.i. nostras curas..

g SCANDIT gratas. Osten/dit neq3 mari neq3 terra siue mi/litia posse quemq3 curas fugere suas vel peccatum. Sensus autē hic est si equo quis velit curas fu gere non potest quia & ceruis. & ipsis ventis sunt velotiores.

h VICIOSA cura. Bene vitio sa.nam potest esse cura cum vir tute.quando mediocres & qua tenus ratio patitur curas capi/

emple diuitie

a

Non enim gaze neq3 consularis

aufert pastiones

Submouet lictor miseros tumultus

laq3ribus ornata

Mentis. & curas laqueata circum

Tecta volantes.

b relictum a patre

Viuitur paruo bene. cui paternum

tanq3 aurū vel argentū p quocunq3 vase po fuit.

Splendet in mensa tenui salinum

faciles auaritia

c

Nec leues somnos timor aut cupido

remit.

Sordidus aufert.

oppetimus etate

d

Quid breui fortes iaculamur euo

e

Multa quid terras alio calentes

auaritie causa

f

Sole mutamus patrie quis exul

Se quoq3 fugit.

nobiscum robustas

g h

Scandit gratas vitiosa naues

caternas .s.ipsa cura

Cura. nec turmas equitum relinquit

que est

Otior ceruis. & agente nymbos

scs cura mordax

.i.velotior tali vēto

Otyor euro.

res pñtes non futuras

n

Letus in presens animus: quod vltra est

infortunata

i

Oderit curare. & amara lento

mollificat notabilis sententia

k

Temperat risu: nihil est ab omni

Parte beatum:

repentina p.n.

l

Abstulit clarum cita mors achillem

p.n.

Longa tithonum minuit senectus

m

Et mihi forsan tibi quod negarit

Porriget hora.

n de minoribus intellige

vt sunt oues

Te greges centum. siculeq3 circum

mus.que non anxios sed cautos & prouidos nos reddunt. & re bus agendis quantum oportet intentos.

i ET amara lento. philosophi cum preceptum. Pacientiam ex/hortans vt aduersa leticia tempe retur. & non satis prosperis cre/datur maxime cum varietate vi te nec pro voluptate ad omnia felicitas constet. nec sint aduersa continua.

k TEMPERAT risu. Simile huic Virgil. Spem vultu simu/lat premit altum corde dolorē.

l ABSTVLIT clarum. Pro/bat per exempla nil esse beatum ab omni parte Achilles eni quā uis clarus esset & illustris & in/clitus tamē iuuenis obiit Titho nus vero quamuis diutius vixe rit tamen senecta oppressus est: & versus in cicadā ante obitū:

m ET mihi forsan. Sensus est: Forsan & ego diutius te vixero qui paruo fruor & letior. tendit autem ad illud idem nil esse bea tum ab omni parte. potest nāq3 ditior citius pauperi mori.

n TE greges c. Ostendit se par uo gaudentem ocio frui. & lyri/cis operam tradere. quod diuiti grospho non accidit ob immi/nentes causas & curas. hinc ex diuersis fortunis diuersa sunt in genia. & nihil est ab omni parte beatum.

o HINNITVM. Hypermeter est versus. hinnire est equorum. mugire boum.
p APTA quadrigis. pluribus modis auget diuitias. nam ostēdit illum non solum abundare gregibus sed armentis. & illa in sicilia habere. vbi optima sunt pascua neq; solum habere vaccas sed equas. & eas natura ita veloces. vt sint apte quadrigis. nam pydarus sepe huiusmodi equas laudat.
q APHRO murice. idest tyria purpura. nā tyria purpura optīma omniū perhibetur Auctor est Strabo li. xvi. Murex autem est piscis firmiori purpura circūdatus e cuius sanguine lana tinguitur de quo Plinius lib. ix. per hoc autem quod dicit bis tincte lanę intelligit dibapham purpuram. dibapha enim dicebatur que bis tincta esse magno impendio de quo Pli. li. ix.
r SPERNERE. Vulgus per quod se minime ambitiosum esse ostendit.

armenta vaccarum

Mugiunt vacce: tibi tollit hinnitum (o)
i. certaminibus curulibus

Apta (p) quadrigis equa. te bis aphro (q)

Murice tincte.

horatio.

Vestiunt lanę. mihi parua rura &
ingenium tenue grece i. muse grēs est singularis.

Spiritum graie tenuem camoene
immutabilis. vult. n. fataliter sibi hoc ingeniū attributum

Parca non mendax dedit. & malignum
plausū vulgi

Spernere (r) vulgus.

Argumentum odes. XVII.

Dum mecoenas acriter egrotaret morbi seuitia querebatur. quare Horti9 longe dolebat. hinc ait se terreri & perimi quodā mō q̄relis illius. Sed nec dijs nec sibi gratū esse mecoenatē horatiū morte preire. cū rerū suarū fuerit dec9 atq; presidiū. Vn̄ iuratū se dicit nullo pacto velle mecoenati superesse Narrat inde amborū horoscopū cōuenire: cū eodē tēpore pene oppressi fuerint: vtiq; iouis tutela mortem mecoenati tardauerit: ita eū truncus sustulisset nisi faunus dextra leuasset ictū. Hortatur demum mecoenatē vota psoluere votiuā. s. edem. ipse enim humilem agnam sacrificabit. Hoc dicit.

Ode. XVII. Ad mecenatem egrotantem.

s CVR me querelis. Quantū in aīo bene instituto. & beneficiorū memori possit vis amicitie hoc carmine manifestat poeta. cum querelis tam vehementer moueatur mecoenatis. quem amabat & obseruabat. atq; etiā admirabatur. ostendit autem vehementer dolere verborū mecoenatis. nā cum ęgrotaret et votā pro eius salute essent facta respondebat amicis se satis vixisse. at horatius negat victurū nisi ille viuat. ordo autem est. Mecoenas grande decus & columē mearum rerum. cur me exanimas tuis querelis. nec diis nec mihi amicum est te prius obire.

t AHTE. Sētentia est. Animā suā ita distributā. vt melior pars sit in corpore mecoenatis quam in suo. quod si ille mortu9 sit est ablaturus illā aie partē. negat se moraturū diutius cū altera parte. sed pariter moriturum altera parte qua viuit. nam illa neq; sibi ęque grata est. vt pars que cū mecoenate est. neq; illo mortuo remanet integer. cum iam pars que in mecoenate est. perierit.

q̄rebatur enim mecenas morbi seuitia
perimis

Cur (s) me querelis exanimas tuis
gratum scz q̄ ego obeam

Nec dijs amicum est: nec mihi te pri9

Obire mecoenas mearum
magnum presidium honorū & facultatū

Grande decus columenq; rerum.

Ah te (t) meę si partem anime rapit

v DIXI sacramētum. Innuit se iuratum fuisse nolle mecoenati superesse. q. d. non sum veluti miles qui adactus sacramento transfuga efficitur perfidus. non dixi sacramentum. quod velim frangere. nam hoc modo essem perfidus. sed seruabo. propterea ibimus. id est veniemus parati et prompti tibi comites.

x ME nec chimere. q. d. Poeta Nullorum obiectione mōstruorum societatē disiungi posse que nec mortis terrore separatur.

y CHIMERE ignee. id monstrum erat triceps. per singula autem capita ignem emittebat. Latius tñ videto in ode. xxvii. lib. i.

z CENTIMANVS gigas. i. briareus. Virgi. li. vi. Et centum geminus briareus ac belua lernę. dixere enim poetę eū habuisse centum manus & capita quinquaginta. is idem ægeon quoqꝫ dicitur id est terrigena.

a SIC potēti. Reddit dupliciter rationē tam insolubilis vinculi amicitie. primo enim ostendit hanc esse veram amicitiam quoniam sit ex lectione cum ipse memor eorum que acceperat beneficiorum iudicarit id poscere iusticiam: vt vitam etiam si opus esset illi impendat. Secundo idē probat ex configuratione syderum. nā quamuis animi nostri liberi sint arbitrii. tamen multū credunt posse ad amicitias contrahendas ipsa sydera.

b SEV libra. Ordo est. vtrumqꝫ nostrum astrum consentit incredibili modo. seu aspicit me libra seu formidolosus scorpius pars violentior horę natalis. seu aspicit me capricornus tyrānus hesperię. vnde per geniture commemorationē horoscopos suos similes esse. & inter se asserit conuenire in quibus vitę finis apparet vnde dicit tēpore vno ille egretudine hic casu laboris periclitatus sit. Libra autem. septimū est in zodiaco signum estqꝫ domicilium veneris.

c SCORPIVS formidolosus id signum & aries marti stellę quę naturaliter desiccat dantur. vt ait ptolomeus.

mortis violentia | .i. ego ipse horatius altera pars animę meę

Maturior vis. quid moror altera.

Nec charus equę nec superstes

Integer. ille dies vtramqꝫ

nam tu quo die obieris ego quoqꝫ obibo

Ducet ruinam. non ego perfidum

.i. iuramentum

Dixi sacramentum. ibimus ibimus

vel etate vel sorte. | vltimum

Vt cunqꝫ precedes: supremum

arripere | deliberati

Carpare iter comites parati.

i. horatium. x

Me nec chimerę spiritus igneę

centum habens manus

Nec si resurgat centimanus gygas

Diuellet vnquam. sic potenti

de quibus ode. iij. lib. i. supra.

Iusticię placitumqꝫ parcis.

signū celeste | illud signū | i. horatium

Seu libra seu me scorpius aspicit

.i. timendus

Formidolosus. pars violentior

dominus est | scꝫ aspicit

Natalis hore. seu tyrannus

.i. hispanie z. occidue. capricornus enim vt scribit higinus ad occasum spectat.

Hesperie capricornus vndę

.i. rerum z vtrum

Vtrumqꝫ nostrum incredibili modo

conuenit | i. mecoenatem

Consentit astrum: te iouis imperio

Tutela saturno refulgens

Eripuit volucresqꝫ fati

Tardauit alas. cum populus frequens

cum crepitu emisit

Letum theatris ter crepuit sonum.

horatium

Me truncus illapsus cerebro

deus siluarum

Sustulerat. nisi faunus ictum

.i. doctorum

Dextra leuasset mercurialium

.i. tanqꝫ debitam deo exhibere

Custos virorum: reddere victimas

.i. templum | ex voto promissam.

Aedemqꝫ votiuam memento.

.i. tenue sacrificium.

Nos humilem feriemus agnam.

d PARS violentior horę. id de scorpione ait quoniā scorpius marti datur de quo manilius libro. iiii.

e TyRANNVS Capricornus. id signum et aquarius dantur saturno stellę. quę naturaliter est frigida. caloriqꝫ contraria vt scribit ptolomeus. tyrannū autē dixit. qm̄ teste columella li. xii. xv. kalen. Ianu. Sol in capricornum transitum facit brumaleqꝫ solstitium est vt hipparcho placet. itaqꝫ tempestatem sepe facit. Occidit autem capricornus. xv. kalen Februarii quo die sol in aquarium transit.

f TE iouis impio. ordo est. Te eripuit tutela iouis refulgens impio saturno. et tardauit volucris alas fati. Iuppiter enim occultat impio saturno. et cum fuerit cū mercurio delebit istas mitates medicaminibus vel per iustorū medicorū medelas. Auctor est ptolomeus.

g TARDAVIT. Nā mors potest tolli nō pōt sed tardari potest. alius enim alio serius maturiusue moritur. sic & fata tardant. Vir. nec facta vetabāt & c.

h POPVLVS frequens. adeo populo gratus erat mecoenas vt cum grauiter egrotasset. & inde se ex improuiso in theatro ostendisset ex subita leticia frequentissimus populus vehementer sibi applauserit. nunc autem in agro suo horatius casu arboris oppressus est inquit.

i TER. q. d. multociēs quia numerus ternarius perfectus est & diuinis attribuitur. Virg. Numero deus impare gaudet.

k SONVM. & non vocem: quia strepitu potius et gestu quā sermone applaudimus.

l MERCVRIALIVM. Scribit enim ptolomeus. quod mercurius habet ix homine locutionem deliberationē memoriā linguam fel atqꝫ nares.

m REDDERE Victimas: Ostendit opulētos viros magna et preclara dicere immortali deo reddere. quoniam eius dono illa assecuti sunt. tenui autem eiā pusillum sat esse.

Argumentum odes XVIII

Ostendit hac ode se carere superba domo: carere etiam fastu: esse tamen fidei plenū & ingenio p̄ditum. Et quod diues eum pauperem adit. ipseq; nihil vlterius a dijs poscit contentus sabino agello. prefert itaq; paupertatem suam diuitijs cunctis: in auarum inde inuehitur. qui cum deberet sibi potius sepulchrum parare oblit⁹ vite breuissime domos struebat amplissimas proximi agri terminos auellebat. virum & vxorem clientes suos proprio ruɔ pellebat deos & natos in sinu ferentes. mors tñ oībus ęqua cunctos attrahet diuites simul & pauperes nullo discrimine. Quid igitur multa prodest appettere relinquenda sane. Hoc dicit.

Ode. XVIII. de sua parsimonia aliorumq; auaritia

n NON ebur. Hac oda incontinentiam carpit per quam paupertatem suam pręfert omnibus diuitiis. Ordo autem est. Non renitet mea domo eburneum neq; aureū lacunar.

o LACVNAR. Testudo que solet esse in cameris & domibus arcuata & concauata instar lacunę.

p HyMECIE trabes. Hymetus attice mons est nobilis. qui mel gignit optimum. effossioq; marmorum pulcherrimorum ex ora hymetia erat. vt Strabo docet li. ix.

q VLTIMA aphrica. De numidia intelligit quę pars est libię maximisse clara nomine vt scribit Plinius li. v. in numidia autem lapis erat optimus ad columnas.

dens elephantis — n — pauratum

Non ebur neq; aureum

resplendet — o

Mea renitet in domo lacunar

.i. lapidee — p

Non trabes hymetię

q

Premunt columnas vltima recisas

pergami rex fuit — r

Aphrica. neq; attali

Ignotus heres regiam occupaui.

edificium decus & ornamentum — s

Nec laconicas mihi

texunt vt vestes faciant — lanas infectas purpura — t

Trahunt honestę purpuras clientes

sed — pro ingenij per apocopen

At fides & ingeni

mitior — v — x

Benigna vena est. pauperemq; diues

horatium — vlterius

Me petit. nihil supra

precando — scz ipsum mecenatem

fatigo

Deos lacesso, nec potentem amicum

r NEQVE attali. Ostendere vult romanos nō iure factos Attali heredes de attalo vide ad plenum in ode. i. li. i. ibi agros attalicis conditionibus &c.

s LACONICAS purpuras. plinius li. ix. cxxxv. ait in laconica purpuram fieri. ex purpura & fasces securesq; romanę viam faciebant. Idemq; color pro maiestate in pueritia erat. distinguebat ab equitate curiam. diis aduocabatur placandis omnemq; vestem illuminabat in triumphali miscebat auro.

t HONESTE clementes idest familiariū mulieres auxiliantes matronis.

v PAVPEREMQVE diues: q. d. propter fidem et ingenium potentiores meam expetunt amicitiā

amplioſa poeta
x
Largiora flagito
diues ſibi a mece. dono ſatis
Satis beatus vnicis ſabinis.
impellitur
y
Truditur dies die
noue lunationes
z
Noueq; pergunt interire lune
loquitur ad auarū
a
Tu ſecanda marmora
marmorarijs .i. mortis
.i. circa mortem
Locas ſub ipſum funus. & ſepulchri
oblitus edificas
Immemor: ſtruis domos
.i. quod baijs ſua ſonitu obſtrepit inſtas
b c
Mariſq; baijs obſtrepentis vrges
effuſionē diuitiā culpat
Summouere littora
tu minus diues
Parum locuples continente ripa
d
Quid quod vſq; proximos
audiendo terminos q ſunt inter te & vicinum tuum
Reuellis agri terminos: & vltra
terminos
Limites clientium
.i. ſaltas expruditur
e f
Salis auarus: pellitur paternos
gremio
In ſinu ferens deos
eorum paupertatē indicat
g
Et vxor & vir: ſordidoſq; natos
h pulchra ſententia
Nulla certior tamen
.i. plutonis ad ſe rapientis conſtituta
Rapacis orci fine deſtinata
domus expectat
Aula diuitem manet
dominum i equum ſe præbens
Herum: quid vltra tendis equa tellus
aperitur
Pauperi recluditur:
regea p diuiti filijs charon portitor intelligitur
bus poſuit k
Regumq; pueris. nec ſatelles orci
prouidum n. p. de q ode. iij. li. i.
Callidum promethea
ſtigia ſ3 nymbe corruptus
reſoluit
Reuixit auro captus. hic ſuperbum
de q vide ad plenum ode. xxviij. li. i.
Tantalum atq; tantali
l
Genus coercet: hic leuare functum
.i. qui laborioſam vitam habuerat
morte cum pauper laboribus abſoluitur
Pauperem laboribus
charon.
Vocatus atq; non vocatus audit.

x LARGIORA flagi. Oſtendit poeta ſuam modeſtiam & amici copioſam libertatem extollit. nam dicit ſe nolle flagitare largiora.

y TRVDITVR dies die. In eos inuehitur qui intelligunt tempus vite ſue velociter currere. nihilominus tū non deſinūt edificia domorum ingētia ac precioſa cōſtruere.

z NOVEQVE pergunt. Nam breui tempore fit plenilunium. & paulopoſt ita decreſcit. vt nuſquā appareat. & interiſſe videtur. per hoc autem demonſtrat velocitatē & breuitatem temporis.

a TV ſecanda. Summa ſtultitia eſt vt tu circa mortem tu pares edificare. de ſecandis autem marmoribus vide Pli. li. xxxvi.

b MARISQVE baiis. Multi enim non contenti pretoriis et amplis domibus in terra manentibus etiā in mari edificabant prope baias voluptatum gratia Baie autem contigue ſunt lucrino ſinui ab vlyſſis ſocio nomine ſic dicte. erant ibi calide aque. & ad voluptatem & ad ſanandos morbos accōmodatiſſime quod ſcribit li. v. Strabo.

c VRGES ſubmo. inſtas fabris vt ſubmoueant. ideſt ad vlteriora protendant.

d QVID quod vſq;. Accedit nūc inquit ad ambitionem tuam auaritie ſcelus. quod vicinos tuos per impotentiam agns ſuis expellis.

e PELLITVR paternos. Ordo eſt. pellitur & vir & vxor ferens in ſinu paternos deos.

f PATERNOS deos. Per id lōgo tempore eum agrum illius miſeri clientis & ſuorum parentum fuiſſe indicat.

g SORDIDOSQVE natos. Acerbitatem facti euidenter expreſſit. dum homines pauperes ac religioſos ſedibus ſuis violēter expulſos ſacra deorum penatum ſecum ferre. cum diſcedant & nihil amplius quam filios ſuos demonſtrat. quos ſordidos ad grauiorem pellētium inuidiam dixit.

h NVLLA certior. Senſus eſt. quamuis diues auarus multa poſſideat. & ſine fine exoptet. attamen ei nulla domus certior eſt plutonia domo illic enim morabitur in perpetuum.

i QVID vltra tendis. Quid plura queris. quoniam tellus ſe equā prebet & recluditur ideſt aperitur. ita pauperi vt regibus.

k NEC ſatelles orci. Antiphoriſat ideſt tacite queſtioni ſatiſfacit. Nam diceret quiſpiam. ſi diuitiis non vitari poteſt mors. poterunt fortaſſe quia iam mortui ſūt ſe ab inferis ſuis diuitiis redimere. ſed hoc falſum eſt. cū nullo auro charon corruptus ſit. vt quos hic nominat reuehere voluerit. Non ergo fauet diuitibus. qui cum faciliter viuant ad vitam redire cupiūt. Sed fauet pauperi qui cum vitam infelicem egerit. tandem ipſum morte a tantis curis & laboribus liberat Satellites autem proprie ſunt qui ad alicuius regis cuſtodiam ponūtur. hic vero charonē intellige qui ingreſſum inferorum obſeruans animas ſua cymba tranſuehit. trāſuectaſq; nunquam reuehit vt poete fingunt.

l HIC leuare. Ordo eſt hic charō vocatus atq; non vocatus audit leuare pauperem functū laboribus.

Argumentum odes.xix.

FAtetur Horatius in secessu vidisse bachum docentem carmina musas discentes: satyros quoq; attetos: inde ipsius bachi gesta & laudes celebrat. h. d. de libero aūt et musis lati⁹ videto ode. xxx.j. li.

Ode.xix. De Bacho & eius laudibus

m BACHVM in remotis. Ordo est vidi bachum docentem carmina in remotis rupibus. & vidi nymphas discentes & acutas aures capripedum satyrorum.

n CAPRIPEDVM saty. De Satyris vide li.i. ode.i.

o HEVHOE. Vocem sibi dat qua bachantes furore plene consueuerunt.

p PARCE graui. tanquā indignus fuerit vidisse numen. veniam orat.

q THYRSO. Hasta pampinis inuoluta vtebantur in sacris bachi eamq; thyrsum nuncupabant.

r FAS peruicaces & c. Fas enim significat nec licet sed possibile est. probare enim vult se deo non indignum esse ministeriisq; eius. que ad sacra eius pertinente sufficere cātandis.

s THIADES. Bachi sacedotes dicuntur.

t VINIQVE fontem. Scribunt dionisium vitis repertorem. viniq; conficiendi rationem et fructuum longiorem vsum seruandorū curam et modum docuisse Auctor est Diodorus li. vi.

v LACTIS riuos. Scribit Acrō in speluncis Dionisio vino melle et lacte olim sacrificari.

x TRVNCIS lapsa. flauaq; de viridi stillabant ilice mella inquit Ouidius.

y CONIVGIS honorem. Coronam Ariadnes intelligit. a libero patre inter sydera collocatam cum Ariadna libero nuberet. hanc primum muneri accepisse ab venere scribit higinus. cum omnes dii in eius nuptias dona conferrent. habet autem stellas nouem in rotundo dispositas. De corona etiā. vi. .li.i. ge. ibi Gnosiaq; ardentis decedat stella corone.

z TECTAQVE penthei. Pentheus fuit teste Ouidio in. iii. li. metha filius echionis ex agaue coniuge filia Cadmi. qui cum liberi patris sacra aspernaretur ira numinis a matre & sorore in furiam versis laceratus fuit. Diodorus li iiii scribit Dionisiū sustulisse omnes impios qui in orbe erant. sed maxime pentheum & ligurgum.

BAchū in remotis (secretis) carmina rupibus
Vidi (ego horatius) docentem. (mihi) credite posteri
Nymphas (.i. musas) discentes. & aures
Capripedum (caprarum pedes habentes) satyrorum acutas (ad audiendum)
Heu hoe recenti mens trepidat metu (religione)
Plenoq; bachi pectore turbidum (p turbide nam mens trepidabat)
Letatur: heu hoe parce liber (bache)
Parce graui metuende thyrso
Fas peruicaces est mihi thyadas (.i. peruasas & vagantes bachas)
Viniq; fontem: lactis & vberes (inuentore)
Cantare riuos: atq; truncis (arboribus)
Lapsa cauis iterare mella. (repetere)
Fas & beate coniugis additum
Stellis honorem: tectaq; penthei

a THRACIS lycurgi. Is thracie rex aduertens vini causa in mores multa comiti. abscindi iussit vineta. atq; dionisii iracundia per furorem sua crura amputauit vt Acron ait. multa etiam scribit Diodorus libro. i.
b TV flectis amnes. barbaros. s. per quos terrarum populos indicat per mare autem insulas.

c BISTONIDVM. Bistonides idest thraces crinibus solutis angues & in capite & manibus gestantes (vt porphirio scribit) hoc igitur pacto intelligitur coerces crines nodo viperino. quod ille solutos crines in capite serpente circumdata constringerent. Bistonides idest thraces mulieres. Bistonis eni thracia dicta est. a bistone rege. vt scribit Lactantius li. ii. thebaidos.
d COHORS gigan. O siris qui etiam dio dictus est. vt scribit Diodorus li. i. Gigantes deuicit. cum iovi osiridiq; & diis bellum intulissent leonis vnguib⁹ vt scribit Acron
e RETVM H. enim gigantem in leonem conuersus occiderat bachus
f SED IDem. Mira laus quod idem medius sit pacis & belli idest se vtriq; ei cum munere prebeat.
g TE vidit insons. Liber inferos adiit. quoniam impetrarat ab Ioue vt Semelem matrem inde reduceret quam & reduxit. Auctor in hoc est higinus.
h EORNV decorum. Bacho cornua nonnulli assignant. quoniam vinolentia proteruitatem & contumaciam consueuit augere.
i LENITER atterens caudam. Leui motu caudam percuties quod faciunt canes cum nobis applaudent.
k ET recedentis. Ordo est. & tetigit pedes & crura recedentis.

destructa grauі
Disiecta non leui ruina
periculum fas est cantare
a
Thracis & exitium lycurgi.
bache
b .i. domas
Tu flectis amnes: tu mare barbarum.
semotis madidus vino
remotis montibus
Tu seperatis vuidus in iugis

Nodo coerces viperino
.i. thracum nocumento.
c
Bistonidum sine fraude crines.
bache leuta

Tu cum parentis regna per arduum
multitudo ascenderet
d
Cohors gigantum scanderet impia
illum gigantem
e vicisti
Rethum retorsisti leonis
maxilla metuendus

Virginibus horribiliq; mala
iocus in verbis dicitur
Quamquam choreis aptior. & iocis
existimatus p̄ saris
aptus ad pugnam
Ludoq; dictus. non sat idoneus

f
Pugne ferebaris: sed idem

Pacis eras mediusq; belli
bachum innocens tibi
g
Te vidit insons cerberus aureo
.i. suauiter percutiens
h i
Cornu decorum leniter atterens
.s. cum ad superos
inde redires.
k
Caudam. & recedentis trilingui
.s. cerberus.

Ore pedes tetigitq; crura:

Argumentum odes. xx.

O Stendit se verti in Cygnum auem canoram: suaq; carmina totum orbem aditura. Renuit itaq; nenias & funeris laudes Superuacuosq; sepulchri honores eius enim carmina perpetuam sibi laudem & memoriam prebebunt: hinc immortalis erit. Hoc dicit

Ode.xx. De sua immortalitate.

l NON vsitata. Ordo est. Vates ego biformis ferar per liquidū ęthera penna nō vsitata tenui. Nō vsitata penna dixit prius eni non volauerat. per id autem eius famam intelligit. vel non vsitata idest lyricis versibus quibus adhuc latini non vsi fuerant vti & ipse.

m INVIDIAq; maior. Semper quippe maioribus inuidet. hinc inuidię minoris sunt con ditionis.

n NON ego pauperū. ostēdit se nullo pacto mortalem fore. Est autem ordo. Non obibo ego sanguis pauperum parentū Non obibo ego. quem tu mecœnas vocas dilecte. potes & dilecte mecœnas dicere.

o MVTOR in alitē. se in cignum mutari dicit. non abre bonus enim poeta Cigno canoro comparatur sicut malus anseri obstrepenti. Virg. Nam neq; adhuc vario videor nec dicere cigno. Digna sed argutos instrepere anser olores.

Non vsitata nec tenui ferar
quia hactenus homo tam dignus

Penna biformis per liquidum ęthera
poeta tendit ad hoc qd dixit ferar per liquidum ethera

Vates. neq; in terris morabor,
diutius m

Longius. inuidiaq; maior
quia relinquam humanas & sequar diuina n

Vrbes relinquam. non ego pauperum
genus progenies q.d. quem tu amas.

Sanguis parentum. non ego quem vocas
chare p.n. ad quem scribit

moriar

Dilecte mecœnas obibo
infernali coercebor vt alij quorū nulla fama superstes

Nec stygia cohibebor vnda.
herescunt quales cignorū sunt

Iam iam residunt cruribus aspere
o cygnum

Pelles. & album mutor in alitem
eparte superiori epitheton pennarū

q

Superne: nascunturq; leues
.s. manuū brachia pennę

Per digitos humerosq; plume:
per id indicat se non casurum vt icarus cecidit

q

Iam dedaleo ocyor icaro
s

r insonantis & frementis

Visam gementis littora bosphori
t

Syrtisq; getulas canorus
cygnus intelligitur

v

Ales hyperboreosq; campos

p SVPERNE. idest in parte superiori. sicut enim crura sic manus & humeri pennis velebant est autem periphrasis alarum.

q DEDALeo ocyor icaro. hic nulla fit syna loepha. tradunt autem fabule. Dedalum & icarū fabricatis alis euolasse. Icarum tamen cecidisse solutis alis calore solis. de quo lege Iuue. saty. i.

r VISAM Innuit se totum orbem aditurum suis carminibus

s LITTORA bosphori. Angusti maris apud thraciam lege latius ode. xiii. huius. lib. Strab. libro. xii. scribit Bosphorū esse apud Bizantiū mare angustū.

t SIRTISq; getulas loca sunt periculosissima in mari libyco de quibus latius in epodo. ix. Getuli autem natio frequens et multiplex iuxta libycum mare est. vt docet Mela.

x COLCHVS. Colchica regio & iberia sibi coniuncte sunt in ponto prouincia ad septentrionem de quibus ptolomeus li.vii

y MARSE cohortis. Marsi populi sunt italie. quos refert pli. a circes filio originem duxisse. et vim habere contra serpentem ictus.

z IBER peritus. Iberia & hispania eadem dicitur vt scribit Strabo li.iii. a priscis autem vocabatur iberia tractus vniuersus

horatium — timent enim omnes isti; populi romanes

Me colchus & qui dissimulat metum

i. itali exercitus — de dacie vide ode.xxv.li.i.

Marse cohortis dacus: & vltimi

de quibus ode.x.huius li.

Noscent geloni. me peritus

hispani et galli

Discet iber: rhodaniq; potor

nihil mortuo profuturo

Absint inani funere nenie

fletus

Luctusq; turpes & querimonie

expolitio, est color rhetoricus. nam eadem sententia

Compesce clamorem ac sepulchri

di — inutiles

Mitte superuacuos honores.

extra rhodanum. Iustinus item li.vlti. scribit hispaniam veteres ab ibero amne iberiam primum postea ab hispalo hispaniam cognominasse. De iberia autem iuncta colchis multa Strabo li.xi.

a RHODANIQVE potor. Rhodanus ingens fluuius est in gallia apud lugdunum vbi arar Rhodano commiscetur. de quo multa Strabo libro.iiii.

b NENIE. Nenia cantus lugbris est. Latius dictum est superius ode.i. huius li.ii.

Sequitur Liber Tertius Carminum

Argumentum odes. Prime

HAc ode edocet reges dn̄ari alijs. regibus vero Iouē. cuncti ergo homines metuūt illos reges. Isti numina. Ostendit postea varia esse hominum ministeria: variasq́ fortunas & gradus: vnā tn̄ esse mortis conditōem. Ostendit item diuites non otio non somno frui. pauperes vero his omnibus gaudere: in auaros iñ inuehitur: qui nō cōtenti terrestribus edificijs: in mari etiā edificabāt. Ait demū si dolor nō domibus ornatissimis: nec purpureis vestibus tollitur: nō optimo vino: nō odoribus sūmis Cur ipse velit talia exoptare. Cur itē sabinā vallē diuitijs maximis pmutare: vbi qdē securā vitā agebat.

Ode prima De hominum varijs curis variaq́ fortuna & equa morte.

c ODI. Egregiū atq́ artificiosissimū hui⁹ tertii libri principiū qđ et phemii vim maximā obtineat. nā maximā captat attentionem cum etiam dicat se non prius cātata carmia cātaturū. Maximā itidē beniuolētiā cū pbeat se auctorē rerū nō pri⁹ auditarū & earū que pueros puellasq́ deceant cū deniq́ arceat indoctū vulgus. Sunt deniq́ quecūq́ hic describit precepta. ad vitā beatam summopere spectantia. nam ostendit neq́ in imperio. neq́ in diuitiis illam consistere. sed in animi tranquillitate. quē snia a teneris annis pueris puellisq́ persuadenda sit.

pñtis temporis   c indoctum   a me

ODi profanum vulgus & arceo

silete: o   lyrica primus romanorū scripsit commendanda quidem.

Fauete linguis carmina non prius

d FAVETE li. fauere Inquit fest⁹ est bona fari. At veteres poete pro silere vsi sunt. nam sacris indicebatur silentiū ne malū omnem intercederet.

e MVSARVM sacerdos. Poetę sacerdotes atq; ministri musarū sunt vt inquit Strabo li..x.
f REGVM timendorum. Sententia est. quod reges quidem timentur ab his qui sub regno sunt sed ipsi non carent metu nā sub imperio sunt deorum ergo stultissima est cupiditas regnandi si credūt nō esse ipeīū supra se ordo est. imperiū regū timēdorū est in proprios greges. ipenū iouis est in ipsos reges.

g CLARI giganteo. Dicit poeta quod non sit contemnendū imperium iouis quando quidē potuit immanissime gigantes superare.

h SVPERCILIO. Supercilia infima pars frontis pilis vestita que ciliis prominet que cum cōmouentur seueritatem perferunt vnde hoc loco superciliū iouis pro ipsius maiestate aut seueritate posuit.

k EST vt viro. Ordo talis erit Est vt vir Latius viro ordinet arbusta sulcis. hoc est accidit vt alius alio in agricultura possideat &c.

ARBVSTA. arbores dicūtur vitibus connexe. item loca arboribus ac vitibus consita.

m MORIBVS & fama. Nā in alio candidato valebat nobilitas generis. in alio celebris fama a suis virtutib9 orta. in alio numerus magnus clientum.

n CLIENTIVM. Clientes dicuntur.q colentes qui se alicuius potentioris cuius patricinio cōmittunt ipsum tanqum patrem colunt. ipse autem dicitur patronus.q.pater. isti ergo clientes patrono in magistratus petitione suffragantur.

a romanis
e
Audita musarum sacerdos
vt sc3 in tenella vita iter virtutis arripiant
Virginibus puerisq; canto.
subiectos.
f
Regum timendorum in ꝓprios greges
dominium
Reges in ipsos imperium est iouis
g
Clari gyganteo triumpho
ipso nutu
h
Cuncta supercilio mouentis
cucuit — degerat in ordinem
h
Est vt viro vir latius ordinet
fossis — nobilior genere natus
l
Arbusta sulcis: hic generosior
mortuum — s. magistratus alicuius.
Descendat in campum petitor
m
Moribus: hic melior fama
s. cum illo generosiore — n
dicitor — seruorum
Contendat: illi turba clientium
paribus cōditōnibus
ipsa mors
Sit maior: ęqua lege necessitas
sorte sumit — diuites — infimos pauperes
Sortitur insignes & imos.
insigniū & infimorū
o
Omne capax mouet vrna nomen.
gladius — crudeli tyrannice
p
Districtus ensis cui super impia
tyrāno sicilie parate.
Ceruice pendet/non siculę dapes
i. nullo labore erunt ita instructe vt dulcem saporem exhibeant illi cui pendet ensis super impia ceruice
Dulcem elaborabunt saporem
Non auium cythareq; cantus
quem cure ab eo pepulerunt
q
Somnum reducent. somnus agrestiū
Lenis virorum non humiles domos
spernit
Fastidit: vmbrosamq; ripam
illis ventis — loca amenissima
Non zephiris agitata tempe.
r
Desiderantem quod satis est neq;
nam videtur tumultus in aquis ita surgere cum fluctus in mari concitantur
Tumultuosum sollicitat mare

o VRNA. dicunt enim sorte quadam mori homines vi. ode iii. libro. ii.

p DISTRICTVS ensis. Allusio est ad exemplum illud Dionisii syracusanorum tyranni. nā cum quidam ex eius assentatoribus Democles commemoraret in sermone copias eius. Maiestatem. dominatus. rerum abundātiam magnificentiam ędium regiarum negaretq; vnquam beatiorem quemquam fuisse. Vis igitur inquit o democle. quoniā hec te vita delectat. ipse eandem degustare. & fortunam experiri meam. cum se ille cupere dixisset collocari iussit hominem in aureo lecto pulcherrimo textili stragulo. magnificis operibus picto Abacosq; q̄ plures ornauit argento auroq; cęlato. Tū ad mensam eximia forma pueros delectos iussit cōsistere. eosq; ad nutum illius intuentis esse. aderant vngenta coronę. incendebantur odores. Mensę conquisitissimis epulis extruebantur. fortunatus sibi democles videbatur. in hoc medio apparatu fulgentem gladium e lacunari seta equina appensum demitti iussit. vt impenderet illius beati ceruicibus. itaq; nec pulchros illos admistratores aspiciebat. nec plenum artis argentum. nec manum porrigebat in mensam. iā ipse defluebant corone. Denicq; exorauit tyrannum vt abire liceret. quod iā beatus nollet esse. Satis ne videtur declarasse dionisius nihil esse ei beatū. cui semper aliqs terror impendeat. hec omnia ex li. vltimo tusc. questionum.

q SOMNVS agrestium. Dicit agrestes paruo contentos. atq; ab omni ambitione & auaritia procul. non afficiuntur iis curis quibus somnus tollitur.

r DESIDERANTEM. ostēdit mediocritate gaudentem carere anxietate. timore & cura.

t ARCTVRI cadentis. Arcturus stella est que vrse cauda interpretatur dicit autem cadentis nam in occasu huius signi insurgunt tempestates.

t ORIENTIS HEdi. Hedi due sunt stelle. Oriuntur autem vt scribit columella li.xii.quinto cal.oct. oriuntur itē pridie nonas oct. Plinius li.xviii hedos oriri.iii.cal.oct. horum exortus tempestates indicant vt idem inquit li.ii. Manilius quoq; li.i inquit; tum subeunt hedi claudentes sydere pontum.

v FVNDVSQVE MENdax: Ordo est. & non sollicitat fundus mendax arbore culpāte nūc aquas nunc sydera torrentia agros nunc iniquas hyemes. hic autem illud ostendit quod in textu dicit poeta fundusq; mendax. plerumq; autē sterilitas arboribus euenit per nimias aquas. interdum per siccitates aliquādo per violentias frigoris

x CONTRACTA pis. ostendit cupidos non contentos edificiis terrestribus etiā in mari edificare quo etiam cure accedūt. nisi reliquerint penitus infinitam habendi sitim.

y IACTIS in altum molibus. Verbo ipso vsu est fabricantium. iaci enim in mare moles dicuntur quotiens excluditur aqua.

z HVC frequens redemptor. Ordo est frequens redemptor & dominus fastidiosus terre cum famulis dimittit huc cementa. Redemptor autem dicitur ille qui accepta quā pacti sunt pecunia aliquid faciendi suis sumptibus suscepit.

s
Nec seuus arcturi cadentis
sollicitat illū

t
Impetus. aut orientis hedi.
sollicitat illū cui sufficit quod habet

Non verberate grandine vinee
q; agricole spem nil ferendo decepere
v
Fundusq; mendax arbore nunc aquas
desiccantia

Culpante. nunc torrentia agros,
tempestates

nimias & graues

Sydera. nunc hyemes iniquas.
.i.angustiata maria
x
Contracta pisces equora sentiunt
.p.fundum mare i.in vltimum mare.
y z
Iactis in altum molibus. huc frequens
fundamenta vbi edificium consistit

Cementa dimittit redemptor
suis

Cum famulis dominusq; terre
a b
Fastidiosus. sed timor & mine
ascendunt
Scandunt eodem quo dn̄s. neq;
timor & cura
Decedit erata tiremi
.i. post eius terga in clunibus equi
Post equitem sedet atra cura:

c d
Quod si dolentem nec phrygius lapis

Nec purpurarum (sydere clarior)
mitigat

Delinit vsus: nec phalerne
tam eximius odor costi
e
Vites acheniumq; costum:
ambitiosa ianua
f
Cur inuidendis postibus & nouo
marmoribus ornatum
extruam
Sublime ritu moliar atrium
q̄ modica & frugi ē
g
Cur valle permutem sabina
.i. magna opera & labore acq̄sitas

Diuitias operosiores.

a FASTDIOSVS terre. Nā nisi terras fastidiret in aquas non edificaret.

b SED timor & mine. ode etiā xvi.li.ii. ait patrie quis exul se quoq; fugit Scandit eratas vitiosa naues cura. nec turmas equitū &c.

c QVOD si dolentem. Superfluū dicit ambitum edificandi. & diuitiarum appetitum dum dolores et merorem auferre non possunt.

d PHRyGIVS lapis. Plinius li. xxxvi. sic phrigius lapis gentis nomen habet. Est autem gleba punicosa. Vritur ante vino perfusus flaturq; follib⁹ donec refuscat ac rursus dulci vino restinguitur & hoc trinis vicibus tinguendis vestibus tātum vtilis. Horatius ergo de hoc lapide ad tinguendas vestes intelligit. cum dicat quoq; nec purpurarum. &c.

e ACHENIVM' costum. idest persicum vngentum. perse enim dicti sunt ab achemene rege vnde costum venit.

f ET nouo ritu. ordo est ritu nouo sublime atriū cur moliar.

g CVR valle. Cur inquit relicto sabino agro sub quo securam vitā ago contentus. an petam amplissimas domuum fundorumq; possessiones qui mihi oneri & molestie sunt.

Argumentum odes.ii.

AMico scribēs docq; robustū puerū debere acri militia discere pauperiē pati. et hostes eq̄s vexare vitam sub diuo agere. Nam dulce est decorum pro patria mori. Que mors omnes p̄sequitur & fugaces & imbelles. virtus aūt honore afficitur: nec perit vnq̄: ait inde quenq; impiū secū morari nolle. nam spretus iupiter sepe scelerato addidit etiā innocentem: Raro enim pœna scelestum deserit: quāquam sera quandoq;. Hoc dicit.

Ode .II. ſubeundũ eſſe militiã virtuteq́ immortalẽ eſſe edocet.

h ANGVSTAM amice. Iã in principio huius tertii libri propoſuit ſe ea cantaturum. que & ſi vulgo abhorrent. vtiliſſima tamẽ eſſent ad teneram ętatẽ bonis moribus informandam. Admonet ergo pueritiam. vt a prima ętate in laboribus atq́ parſimonia viuere aſſueſcat. vt inde fortitudinem animi & temperantiam ſibi comparet. optima enim virtus eſt temperantia. & que iure optimo prudentię cuſtos appellari poſſit. Quapropter greci hanc virtutem ſophroſinem. ideſt prudentię cuſtodem dixerunt.

i VITAMQVE SVB dio. q.d. quod in tenera ętate & molliuſcula addiſcat duriora ferre. et aſueſcat egeſtati. & labori militari.

grauem
h
ANguſtã amice pauperiem pati
fortis in
Robuſtus acri militia puer
.i. hoſtes ſpecies p genere
Condiſcat: & parthos feroces
timendus
Vexet ęques metuendus haſta:
aere ſub ſole ſub imbri.
i periculoſis
Vitamq́ ſub dio & trepidis agat
q futurus vir eſt
k
In rebus. illum ex menibus hoſticis
dimicantis
Matrona bellantis tyranni
filia matrone
Proſpiciens & adulta virga
ignarus
prelìorum militie
Suſpiret: eheu ne rudis agminum
prouocet .i. nõ tangatur vel tanguitur
Sponſus laceſcat regius aſperum
.i. romanũ militẽ ſtrenuũ
Tactu leonem: quem cruenta
ſcз
Per medias rapit ira cedes.
honorificum
l
Dulce & decorũ eſt pro patria mori
hic oſtendit eos maxime periclitari qui fugiunt
Mors & fugacem perſequitur virum

k ILLVM ex menibus. Senſus eſt. illum romanum militem belliſ aſuetum & ſtrenuum timeat regia hoſtis vxor a mœnibus eum aſpiciens: timeat inquam ne ſuo viro concurrat in bello. Ordo autem eſt. Proſpiciens illum ex hoſticis menibus matrona bellantis tyranni. & adulta virgo ſuſpiret.

l DVLCE & decorum. Edocet pulchrum eſſe pro patria mori ergo pugnandum nõ fugiendum eſt. cum etiam fugentibus mors magis inſtet.

.i.debilis & non apte bellis
m
Nec parcit imbellis iuuente
.i.fugienti
n o
Poplitibus: timidoq; tergo.
id est ignaro ignominiose
p
Virtus repulse nescia sordide
incorrupta splendet
Intaminatis fulget honoribus:
Virtus de
q r
Nec sumit aut ponit secures
vulgaris fauoris
Arbitrio popularis aure.
aperiens
s
Virtus recludens immeritis mori
.s.omnibus,
Celum negata tentat iter via.
vilium hominum consortia
Coetusq; vulgares & vdam
.s.virtus res terrenas. t velocissime labente
Spernit humum fugiente penna.
virtus
v
Est & fideli tuta silentio
hec sacra pro omi archeno posuit
x
Merces: vetabo qui cereris sacrum
patefecerit.
y
Vulgarit arcane: sub ijsdem
p recto g.ss.
Sit trabibus, fragilemq; mecum
in pelagus dimittet. iupiter
z
Soluat phaselum: sepe diesper
scelerato innocentem.
Neglectus incesto addidit integrũ.
a precuntem
Raro antecedentem scelestum
lento.
Deseruit pede poena claudo.

m IVVENTE. Genitiuus est ab eo quod est iuuenta iuuente.

n POPLITIBVS. Poplites ligamenta genu. que quoniam nerui sunt. & robur & imbecillitatem pro eorum qualite afferunt.

o TIMIDOQVE tergo. Hoc est fugientium. vt est. Et in tergum fugientibus ingerit hastas. tergum autem pro quibuscũq; membris posuit posterioribus. que vulnera ri solent his qui in prelio fugiunt.

p VIRTVS repulse. Sensus est. quod virtute preditus nunquam repulsam habere potest. splẽdet eni per se incorruptis honorib⁹. quos in se habet vnde si peteret magistratum. nec populi fauorem haberet. repulsam nõ habet. quia omnino dignus est magistratu ipso fungi.

q NEC sumit aut ponit. Sensus est. Quod virtute preditus non sumit. aut relinquit magistratus arbitrio populi fauentis vel obstantis. quoniam omnino virtute sua illud meretur exequi. nec aliquis ei auferre potest vel dare quod est in ipso positum.

r SECVRES. Consulatus. aut dicturas aut preturas quarum insignia sunt secures & fasces.

s VIRTVS recludens. Ostendit virtutute preditos humana despicere. appetereq; celestia. illisq; diuinos honores exhiberi. cum inter celicolas referantur.

t FVGIENTE penna. tanquam ipsius virtutis fama terras fugiens celum petat.

v EST & fideli. Ostendit virtutem ipsam secreti tenacem esse. & fidelem.

x QVI cereris sacrum. Cereris sacra mystica erant idest secreta. nec vulgari licebat. dicunt enim eam occulte consiliis vsam fuisse donec filiam reperiret.

y SVB iisdem. Sententia est. neq; mecum habitabit. neq; vna nauigabit. nam per sepe euertit aut domum aut nauigium deus. vt puniat scelestum qui ibi sit. vnde necesse est quod & qui boni sunt cum illo pereant.

z PHASELVM. fluuiale nauigium est. vnde & circumpictis vehitur sua rura phaselis.

a RARO antecedentem. Ordo est. poena claudo pede raro deseruit scelestum antecedentem. Nam vt etiam Valerius li.i. scribit Lento gradu ad vindictã sui diuina procedit ira tarditatemq; supulicii grauitate compensat. Et iuuenalis sat. xiii. Vt sit magna tamen certe lenta ira deorum est.

Argumentum odes. III.

Scribitur sapientem virum & optimum nulla seditione, nullisq; minis tyranni, non tempestatibus: non iouis fulmine: posse a solida & integra mente concuti et moueri si etiam mundus rueret impauidum ruine ferirent. itaq; virtute & mente innixius pollux & hercules celum ascendere. inter quos quiddm ipse quoq; Augustus accumbet. Hac item virtute a tigribus vectus est bachus. Hac inquam virtute Romulus martis equis & militie glorie fugit inferos: celum ascendit iunone etiam p mittente: dum dij consilium super hoc agerent. Refert inde plurima Iunonis verba in romuli romanorumq; gratiam prolata. Admonet postea musam vt deorum sermones referre desinat. Cum lyricis iocosa tantum non seria grauiaq; conueniat. Hoc dicit.

Ode.iii.ad musas de Augusto stoice Justitiam laudat

b IVSTVM & tenacem. Ordo est.iustum virum solida mente & tenacem propositi non quatit ardor ciuium iubentium praua.

c TENACEM propositi. idest fortem & constantem & in proposito perseuerantem. nam fortitudinis partes sunt. Constantia confidentia magnanimitas perseuerantia. patientia magnificentia & seueritas. verum magnanimitatis partes sunt dignitas & liberalitas. magnificentie vero gloria amplitudo studium & exercitium. ergo tenacem propositi intelligit perseuerantem. Est autem perseuerantia quam fortitudinis partem esse posuit in re bene considerata stabilis ac perpetuo mansio.

d AVSTER dux turbidus. ode quoque. iii. li. de eodem ait nec rabiem noti quo non arbiter adrie maior tollere seu ponere vult freta.

e NEC fulminantis. Sententia est nihil vnquam futurum tam horrendum. quod illum a vita recte instituta dimoueat. neque si mundus ruat expauescet illius ruina.

.i.constantem.
b Iustum et tenacem propositi virum:
c furor seditio iniqua sperantium
Non ciuium ardor praua iubentium
seuitia terrens
Non vultus instantis tyranni
concutit
firma d
Mente quatit solida: neque auster
maris
Dux inquieti turbidus adrie:
concutit illum
e
Nec fulminantis magna iouis manus
Si fractus illabitur orbis
concutient
f
Impauidum ferient ruine
.i.iustitia. constantia quia orbem terrarum circuit
g & fortitudine.
Hac arte pollux & vagus hercules
vehementer nixus
sydereas
Innixus arces attigit igneas.
discumbens
h
Quos inter Augustus recumbens
pulchro potio deorum
Purpureo bibit ore nectar.
.s.arte & virtute.
pugnantem
Hac te merentem bacbe pater tue
inconsueto
k
Vexere tigres indocili iugum
arte & virtute.
l romulus
Collo trahentes: hac quirinus

f IMPAVIDVM fe.ru. Id fortis viri officium est. vnde philosophus.iii.li. ethi. ait is igitur homo fortis proprie dicitur. qui circa honestam mortem. & ea omnia que repente eueniunt atque afferunt interritus est.

g HAC arte pollux. Ostendit exemplis homines virtute & iusticia inter deos esse relatos.

h QVOS inter Augustus. Vult augustum quoque in deorum numero haberi. loquitur autem vt ille Tu das epulis accumbere diuum nam homines per merita deorum conuiuiis adhibebantur.

i HAC te. Repetitio est. hanc enim dictionem in initio clausule ter ponit
k VEXERE tygres. Poete tygres bacho dant (teste probo) vt per earum colorem in vino varias hominum esse mentes intelligamus. vel vt per eas seuitia demonstretur quod quidam poti infinitam excedunt crudelitatem.

l HAC quirinus. Hunc in augusti laudem commemorat.

.i.inferos ipsos

m
Martis equis acheronta fugit
p grate — consilium habentibus te — re cupiendo romulum
n
Gratum elocuta consiliantibus
sic enim nominabatur — q in troia regione fuit
Iunone diuis: ilion ilion.
exitialis paris — ironice t icit iudicem.
Fatalis incestusque iudex:
.i.helena — funditus eruit
p
Et mulier peregrina vertit
priuauit neptunū.s. et apollinē — q
In puluerem ex quo destituit deos
pmissa p.n. — p a me
Mercede pacta laomedon mihi
condemnatum destinatū ad perdendum p.n. dee
Casteque damnatum mineruę
.i.ipso laomedonte
Cum populo & duce fraudulento
r — helene
Iam nec lacene splendet adulterę
infamis — f.splendet — familia
s
Famosus hospes: nec priami domus
pper laomedontis mendaciū. — grecos
Periura pugnaces achiuos
auxilijs
Hectoreis opibus refringit.
in plures annos prolongatum.
r
Nostrisque ductum seditionibus
quieuit mox de hinc
Bellum resedit. protinus & grauis
odiosum — romulum
Iras & inuisum nepotem
ilia numitoris filia — genuit
s — f.romulum
Troica quem peperit sacerdos
t — romulum
Marti redonabo. illum ego lucidas
edificari p mittam — ppinare deorū cōuiuijs etiā intercsse pmittam
Inire sedes: discere nectaris
saporibus nectaris — connumerari v
Succos & ascribi quietis
Ordinibus patiar deorum
ne illuc romani redire. quant instaurareque ilium
x
Dum longus inter seuiat ilion
.i.mare quod diuidit romam a troia — ad eneā & comites reculit a qbus romani sunt oriūdi
Romamque pontus: qualibet exules
p regnent
In parte regnanto beati
sepulchro
r — z
Dum priami paridisque busto
insiliat
Insultet armentum & catulos ferę

m MARTIS equis. Bene martis equis. nam & martis filius fueret et quia rebus bellicis clarueraт.

n GRATVM elocuta. Non est alia hec oda quam superior. sed illi adheret quare falluntur qui eas seperant. quippe cum manifeste here at hoc modo. hac quirinus. m.e.a. f. Gratum elocuta consiliantibus iunone diuis. significat hac romulum in celum receptum iunone mitigata romanis quibus aliquā diu propter iram quā in troianos habuit irata fuit.

o ILION ilion. Sunt iunonis romanis conciliate verba ad deos. Ordo est fatalis & incestus iudex & peregrina mulier vertit in cinerem ilion. vt in puluerem ilion dānatum mihi & castę mineruę cum populo & fraudulēto duce ex quo laomedon destituit deos pacta mercede.

p ET mulier peregrina. peregrina dixit ad exaggerationem nam magna est ignominia mulieri cum patriā mutat vt Vir. Fœmina que nostris errans in finibus vrbem.

q EX quo destituit deos. Fabulantur enim dirutis mœnibus troianis ab hercule pactum: pactum fuisse laomedontem se ingens auri pondus. Neptuno apollinique daturum si illi menia restaurarent. ac deinde opere absoluto pacta mercede deos defraudasse quod nonnulli ad historiam referunt. dicunt enim cum deesset pecunia ad reparandos muros regem eam que in templo apollinis & Neptuni sacra erat assumpsisse diis pollicitū breui ipsam reposituram. nec tamen reposuisse. quod periuriū ita deos commouit vt accedētibus deinde nouis iniuriis in iunonem mineruam que iniquitate iudicii a paride illatis illi vrbem iunoni Mineruęque damnarit.

r IAM NEC lacenę. q.d. remitto inimicitias iis qui a troia originem ducunt. quia iam abunde vlta sū paridem. & exultanter atque amare dixit. iam non splendet. vt demonstret hominem luxuriosum cultu rę corporis & non virtutibus operam impendisse.

s FAMOSVS hospes. Rapuit enim helenā menelai hospitis vxorē. et iura hospitalitatis fregit quod horrēdū scelus apud antiquos fuit

r NOSTRISQVE ductum seditionibus. q.d. quicquid ipsis durauit bellum troianum. id omne ascribendum non virtuti illorum. sed nostris seditionibus. nam partim deorum etiam troianis fauit. vt est apud homerum & Virgilium qui si omnes in pena scelerum eorū consensissent. statim actum fuisset de troia. Qua propter ego iam vlta nō vlterius prosequar iniurias. sed redonabo romulum nepotem troianorum exilia. quamuis illū oderim marti filio meo et patri suo.

s TROICA sacerdos. Pro troiana. Ilia eni troiana genere fuit vt vir. donec regina sacerdos marte grauis geminā partu dabit ilia prolē.

t MARTI redonabo. idest martis gratia iras et odium in romulū & romanos relinquam.
v QVIETIS. Bene quietis nam solius diuinitatis quies est. creaturarum autem motus.

x DVM Longius. Tolerabilius se ferre confirmat. vt longo maris spacio interiecto romę regnent potius romanorum nepotes. quam ilio fruantur imperio.

y DVM priami. Sensus est dum modo priami sepulchra et paridis armenta pascendo insiliant fereque tute ibidem catulos celent idest dū modo ilion desertum fuerit stet capitolium &c.

z BVSTO. Bustum proprie locus est. in quo defunctus est combustus & sepultus diciturque combustum. q. bene vstum.

a INVLTE.idest secure Siluolis enim & desertis locis ferę catulos tuto celant.vt siluas et lustra ferarū.

b TRIVMPHATIS.Vsurpauit participium passiuum averbo nō passiuo. Non enim dicimus triū pho medos. sed triumpho de me dis.idem fecit & Vir.ille triumphata capitolia ad alta co.

c MEDIVS liquor.Gaditanum mare dicit inde enim incipit europa secerni a libya.

d TVMIDVS nilus.Nilus ęthiopiam ab aphrica diuidens medios ethiopas secat.dicit autem tumidus.quia diebus canicularibus cōtra reliquorum fluminum morē ita turgescit. vt ęgyptum exundet. vide Plinium li.v.c.x.

e AVRVM irrepertum. Ordo est fortior spernere aurum irrepertum & sic melius situm. cum terra celat quam cogere in vsus humanos dextera rapiēte omne sacrū

f SPERNERE fortior. Fortior inquit roma spernere aurum quā appetere & vsitare.

g OBSTITIT.Hoc propter mare ait.id enim terre obstat ne vlterius tendat hinc Ouidius ait circumfluctus humor vltima possedit, solidumque coercuit orbem.

h QVA parte debach.Lybie partem intelligit. quam torrida zona occupat.de qua re. Strabo li. xvii.

i QVA nebulę de ripheo iugo intelligit ad scythiam; vbi regio est assiduis obsessa niuibus quippe

obscondens
a
Celent inulte stet capitolium
euratum tenteris
b
Fulgens:triumphatisque possit
bellicosa p ābuscīque bellicosis
Roma ferox dare iura medis:
hostibus glorie sue
Horrenda late nomen in vltimas
regiones
ea parte c
Extendat oras:qua medius liquor
diuidit accusatiuus grecus
africa
Secernit europen ab afro:
fecundat
d p.n.fluuiū
Qua tumidus rigat arua nilus
incessum nam minorē causam
e auaritie prestat
Aurum irrepertum & sic melius situm
f
Cum terra celat:spernere fortior
.i.congregare
Quam cogere humanos in vsus:
auaritia vel bello
Omne sacrum rapiente dextra
sensus est vbicumque terminatur orbis
mundo.i.terrarum orbi g
Quicumque mundo terminus obstitit
roma in suis
Hunc tanget armis visere gestiens:
estuent feruent
h
Qua parte debachentur ignes
plagam septentrionalem intelligit
i
Qua nebule pluuijque rores.
romanis.
l
Sed bellicosis fata quiritibus.
constituo
k l
Hac lege dico ne nimium pij
opibus antique
Rebusque fidentes auite
Tecta velint reparare troię
gri casus malo omine et infelici auspicio
m
Troię renascens alite lugubri
iterum surget
n
Fortuna tristi clade iterabitur
i
Ducente victrices cateruas
vxore iunone
o
Coniuge me iouis & sorore.
fortis.
p
Ter si resurgat murus ęneus
q r
Auctore phoebo ter pereat meis

casu continuarum pruinarum dānata pars mundi & ab rerum natura in nubem ęterne caliginis mersa.ipsisque prorsus aquilonibus rigentissima. Nec de cęlo aliud accipit quam hyemem sempiternam hec ex Solino.

k HAC lege dico. Sanctio romanis hoc ius fatorum. vt pernicio sum habeant per se reparare troiā.

l NE nimium pii.Qui velint prestare parentibus contra voluntatē deorum.

m TROIE renascens.Ordo est: fortuna troie renascens lugubri alite iterabitur tristi clade me coniuge & sorore iouis ducente victrices cateruas.

n TRISTI clade.hoc ideo quidā dictum volunt quod Fimbria legatus Cinę ilium temporibus syllanis oppugnauerit ac diruerit.qui mox seditione militū peremptus est.

o CONIVGE me iouis.Sic Vir. Ast ego que diuum incedo regina iouisque.Et soror & coniunx.

p TER si resurgat.Hic dicit quotiens reparata fuerit.diruendā dicit vt finitum pro infinito ponat. aut tertio troiā significat periisse semel ab hercule.secundo a gręcis pro helena.tertio a fimbria.

q ACTORE phoebo.q.d.nō proderit neque si a deo fiat. neque si ex infrangabili materia.

r MEIS argiuis.nam argis colebatur.Vnde supra plurimus in iunonis honorem aptū dicet equis argos.& Vir.Prima quod ad troiam pro charis gesserat argis.

f TER vxor. Andromachen intelligit propter hectorem & Astio nactam.
t NON hec iocose. Musam hortatur vt seria & deorum sermones

grecis andromachen intelligit
Excisus argiuis ter vxor
hectorem
Capta virum puerosq; ploret
Non hec iocose conueniunt lyre:
arrogans.
Quo musa tendis desine peruicax
Referre sermones deorum. &
modulare̅sibus metrorum
Magna modis tenuare paruis.

referre desinat. cum lyricis iocosa potius quam illa conueniant. nec velit magna extenuare humili carmine idest lyrico. Et a iunonis verbis in se poeta conuertitur.

Argumentum Odes. IIII.

QVoniã superiori ode horatio musam deorũ sermones retulerat. Eam pñti ode celo descendere hortat: referreq; potius humana quã diuina: itaq; scribit se puerum in vulture mõte appulo dormientẽ a palũbibus fuisse lauro & myrto tectũ: quo esse tutior ab viperis ferisq; oibus: Dicit tñ q̃d vbicũq; fuerit musarũ erit vel in sabinis vel p̃nestę vel tyburę vel baijs. Hoc est vbicũq; carminibus operã tradet. Dicit item musarũ ope liberatũ se philippensi clade liberatũ arboris casu: liberatũ quoq; siccula tempestate apud palinurũ lucanie promontoriũ esse. Asserit inde Augustum cęsarem sepe a musis q̃q; recreari: musasq; ipas recte consulere. Hinc iupiter gygantes euicit quia nullo cõsilio virib⁹ freti fuerãt. Vis. n. cõsilij exps sua mole ruit. vis aũt cõsilij plena a dijs q̃q; augetur. q̃d sane exẽplis etiã p̃bat. h. d.

Ode. IIII. Musis deditum poetam ostendit

a DESce̅de celo. ordo est. o regina calliope age desce̅de celo et nũc tibia dic lõgũ melos. seu mauis acuta voce seu fidibus citharaue phebi.

b REGINA calliope. id ait. qa calliope cantus suauitate ceteras antecedit vt Diodorus li. v. edocet.

c MELOS. aũt spetialiter dicivolũt cantũ pastoralẽ. est aũt indeclinabile neutri generis.

d AVDITIS. id interrogatiue legendum. Nam cum musam e celo ad cãtũ vocasset tanquã illa venerit

a i loqui de dijs
DEscende celo & dic age tibia
b p. n. muse c
Regina longum calliope melos
magna & clara
Seu voce nunc mauis acuta:
Seu fidibus cytharaue phœbi
d e & ludit f
Auditis: an me ludit amabilis
s. musam
g
Insania. audire & videor pios

inquit poeta auditis. nam ipsi videbatur audire illius cantum.
e ME ludit. Deludũt insani phãtasmatis poetę quoq; furore ducti insaniũt. multaq; videre falso vide̅t hic fingũt etiã cõtraria rerũ naturę

f AMAbilis insania. Poeticus furor: oblectabat. n. furore illo quo musam audire videbatur.
g AVDIRE et videor. Ordo est videor audire. s. musam. & errare per pios lucos. quos subeunt & amœne aquę & aurę.

h VVLTVRE in apulo. Est vultur apulie mons.

i NVTRICIS apulię. Est autem Apulia regionis nomen. hic pro nutrice posuit.

k LVDO fatigatum. Ordo est. me puerum fatigatum somno texere palumbes nona fronde in vulture apulo extra limem apulie fabulosę nutricis.

l PALVMBES. Que veneri dedicate sũt. per id autem quod myrtum infra dicit. de amore se scriptu rum indicat. per laurum vero poetam futurum.

m NIDVM acharontie. Acherontia ciuitas est lucanię. quam nidum appellat. quia parua est & in montis cõstituta summitate. sicut nidi auium in summis arboribus quod porphirio scribit Acron vero asserit esse in apulia contermină lucanię. Plinius vero li. iii. scribit in lucania esse acheronta fluuium. a quo oppidani acherontini.

n SALTVSQVE batinos: Batina oppidum est in apulia vt porphirio docet.

o HVMILIS ferenti. Ferentum oppidum lucanię & dixit humilis quia in valle positum.

p VT tuto ab atris. Ordo est. vt infans non sine diis animosus dormirem corpore tuto ab atris viperis & vrsis. vt premeret a sacra lauro & collata myrto.

musas delectabiles
Errare per lucos amenę
lucos circundant
Quos & aque subeunt: et aure.
blande facete
h
Me fabulose vulture in apulo
ianuam
i
Nutricis extra limen apulię
fessum
k
Ludo fatigatumque somno
recenti
l
Frõde noua puerũ palumbes

Texere: mirum quod foret omnibus

m
Quicunque celse nidum acherontię

n
Saltusque batinos: & aruum
p.n. oppidi
o
Pugne tenent humilis ferẽti:
securo venenosis serpentibus
p
Vt tuto ab atris corpore viperis
tegerer
Dormirem et vrsis, vt premerer sacra

Lauroque collataque myrto
sine phoebi veneris & musarum numine.
q
Non sine dijs animosus infans
vbicunque inquit sum vester.
r musę
Vester camenę vester in arduos
quia in mõtibus positum
Tollor sabinos: seu mihi frigidum
oppidũ italie montuosum
Preneste seu tybur supinum
i. aquose de quibus li. ij. ode. xviij.
Seu liquide placuere baię
me
Vestris amicum fontibus et choris

s horatiũ
Non me philippis versa acies retro
scelesta et execrabilis de qua supra dixit.
Deuota non extinxit arbor.
in mari siculo
t
Nec siccula palinurus vnda:
quandocunque libenter
v muse
Vt cunque mecum vos eritis: libens
estuantem de q̃ ode. iij. li. ij
Insanientem nauita bosphorum
x accedi calentes
Tentabo: & vrentes harenas
pedester ego.
Littoris assyri viator.

q ANIMOSVS infans. Hoc ideo quia solitudinem nemoris nõ expauerat. cum esset & solus & infans: quod ipsum prodigium diuinitatis dicit cuiusdam quam in se esse intelligi vult.

r VESTER. Sensus est o camoenę ego ducor in sabinos vester. vester & seu placet mihi preneste seu tybur seu baię. vester ero per quod se innuit vbicunque carminibus vacaturum.

s NON me phillippis. Philippi macedonie vrbs ad quam victus est ab Augusto & M. anthonio Brutus & cassius cuius Bruti horatius tribunus erat de quo latius ode. xiiii. li. i. item ode. vii. li. ii. vbi a mercurio si liberatum dixit hic vero a musa.

t NEC sicula palinurus vnda: Putãdum est horatium e macedonia fugientem in mari siculo vsque ad palinurum promontorium lucanie tempestatem fuisse passum. Plinius autem li. iii. docet palinurum lucanie promontorium esse prope vrbem veliam que prius hela dicebatur.

v VT cumque. Sensus est. Quandocunque mecum eritis sine timore ęstuosum mare tentabo. & seuissimas gentes adibo inuiolatus.

x LITTORIS assyri. In assyria enim regione vehementior sol est. ergo dixit vrentis arenas littoris assyri Sunt autem persię iuncti assyrii vt Strabo li. xvi inquit.

y BRITANNOS hospitibus feros. Hospites enim immolabant vt aiunt.

z CONCANVM. Concana vrbs est mediteranea cantabroi in tarraconensi hispania. quod scribit ptol. li. ii.

a ET scythicũ amnem. Tanaim dicit qui europam ab asia disiungit atq; ambarum fines vtrimq; perlambens in borcam versus per sauromatas in scythiam vsq; atq; in meotidis paludem protenditur oritur autẽ ex indie montibus dionisius scribit et Strabo li. xi. et li. vii.

b VOS cęsarem. Ordo est. vos recreatis antro pierio altum militia cęsarem querentem finire labores simul abdidit oppidis cohortes fessas.

c PIERIO antro: q. d. in vestra suauitate & amenitate constat enĩ augustum poetice haud ignarum fuisse. de quo late tranquillus. Musarum autẽ est pierius mons thessalię qui ad macedoniam protenditur vt scribit Plinius li. iiii. inde pierides muse dicunt, vt docet Festus.

d SCIMVS. Exẽplis ostẽdit consilio res bene geri. Ordo autem est. scimus vt sustulerit impios tita

ego inhospitabiles
y
Visam britannos hospitibus feros,
z
Et lętum equino sanguine concanum.
ego de quibus ede. li. ii.
Visam pharetratos gelonos.
a intactus tuitione musarum
Et scythicum inuiolatus amnem.
muse augustum
b
Vos cęsarem altum militia simul

Fessas cohortes abdidit oppidis
rel uare conantem
bellorum necessitates
Finire querentem labores
.i. musico
c
Pierio recreantis antro.

Vos lene consilium & datis: & dato
sancte muse quemadmodum
d
Gaudetis almę. scimus vt impios
gygantum
Titanas immanemq; turbam
nam caduca sunt q
sua sponte cadunt
Fulmine sustulerit caduco:
desidem regit
Qui terram inertem qui mare temperat
sollicitudine plena
Vento sum: & vrbes: regnaq; tristia.
deos
Diuosq; mortalesq; turbas
iuste
Imperio regit vnus equo:
timorem
f
Magnum illa terrorem ĩtulerat ioui

Fidens iuuentus horrida brachijs:
gigantes intelligit frondoso
p contendentes
Fratresq; tendentes opaco
p imponere monti thessalie.
g
Pelion imposuisse olympo.
enumerat ferocissimos gigantes p. n. gigantis
h p. n. gigantis.
Sed quod typheus & validus mimas
alto & imminenti pugna
Aut quid minaci porphyrion statu:
p. n. gigantis
Quid rethus: euulsisq; truncis
p. n. gigantis
i
Enceladus iaculator audax

Cõtra sonantem pallidis ęgida

nas caduceo fulmine immane turbam vnus qui tẽperat mertem terram. & ventosũ m are. & qui equo imperio regit tristia regna et vrbes & diuos & mortales turbas.

e TITANAS. hic per titanas ostendit: vires sine prudentia solũ vanas esse. sed etiam aduersas sibi. vnde et gigantum posuit exemplũ qui irrationabili furore aduersus deos arma sustulerunt.

f MAGNVM illa terrorem. Ordo est. illa horrida iuuentus fidens brachiis & fratres tendentes imposuisse pelion olympo intulerãt magnum terrorem ioui.

g PELION imposuisse olympo. De hoc etiam Vir. Ter sunt conati imponere pelion ossam. Scilicet atq; ossę frondosum inuoluere olympum Ter pater extructos disiecit fulmine montes.

h SED quod typheus. Ostendit vires sine cõsilio nõ prodesse cõtra sapientes. de gigantibus autem videto nasonem in met

i ENCELADVS gigas. quem Maro ętne supponit. Fama est enceladi semustum fulmine corpus Vrgeri mole hanc ingentemq; insuper ętnam. impositam ruptis flãmam expirare caminis.

k CASTALIE. Castalia fons in parnaso ad fines cuius fontis Delphi vrbs locata. at Strabonis tēpore vt ipse docet. li. ix.

l LICIE dumeta. Ibi enim colit & responsa dat Virgil. Nunc licie fortes nunc & ioue missus ab ipso interpres diuum fert horrida iussa per auras. Et alibi qualis vbi hybernam lyciam xantiq; fluenta deserit et delō maternā iuisit appollo.

m PATAREVS. Patara ciuitas lycie in qua appollo maxime colitur. vt Statius. Seu lycie patere exercent dumeta iugis.

n VIS consilii. Generalis sententia est. nec specialiter pertinens ad gigantes. quod robur sine prudentia periculosum sit & inefficax.

o IDEM odere vires. idest execrabiles diis sunt virtutes. que omnem iniquitatem animo meditant.

p TEMPTATOR orion dianę. Orion venator fuit qui stuprari conatus dianam eius sagittis occisus est.

sine consilio aliquo.
.i. ex vna parte iouis
Possent ruentes. hinc auidus stetit

Vulcanus: hinc matrona: iuno: &

Nunq; humeris positurus arcum

k
Qui rore puro castalię lauit
est enim crinitus apollo
l
Crines solutos qui lycie tenet
nemora s. in qua natus est apollo

Dumeta natalemq; siluam
a delio insula de
q̄ li. i. ode. xxi. m
Delius et patareus apollo:
ignara.
n
Vis consilij expers mole ruit sua
virtutem temperatam. augent

Vim temperatam dij quoq; prouehunt
altum s. dij
o
In maius: idem odere vires.
scelus cogitantes

Omne nefas animo mouentes.
confirmat exemplis supe briareus. s. de q̄ ode. xvij. li. ij.
riorem sententiam
Testis mearum centimanus gigas
q. s. vis consilij expers inuiolate
mole ruit sua
Sententiarū: notus & integre
huius dee

p
Tentator orion dyanę
occisus

Virginea domitus sagitta:
gygantibus.
q
Iniecta monstris terra dolet suis
dolet ipsa terra squalidum.
ipsos gigantes
Męretq; partus fulmine luridum
di infernū consumit
r
Missos ad orcum: nec peredit
talem montem sicilię

Impositam celer ignis ętnam:
libidinosi
s
Incontinentis nec tyty iecur
vultur.

Reliquit ales nequitię additus
numerus pro numero
t
Custos: amatorem trecentę
detinent
v
Pirithoum cohibent cathenę:

q INIECTA mōstris. Ordo est terra iniecta monstris suis dolet. i. gigantibus ipsius terre filiis. super quos cecidere fulmine montes.

r NEC peredit. Sensus est quod ętna encelado imposita nunquam ab igne consumitur. vt continua Enceladus poena efficiatur Ouidius li. v. meth. dicit esse Typhoeum sub ętna.

s INCONTINENTIS titii. Dicunt enim voluisse latone vim inferre hinc apud inferos eius iecur assiduus vultur depascitur. de quo late Vir. li. vi. Nec nō & tition & c

t AMATOREM. Inuidiose dixit quasi qui deas concupiscere sit ausus.

v PIRITHOVM. Fuit is isionis filius. qui cum theseo ad inferos descendit vt proserpinam raperet sed ibi detentus est. de quo vide Senecam in tragoedia herculis meminit & Diodorus li. v.

Argumentum Odes. V

HAc ode Augustum celebrat:scribit enim homines credere iouem regnare celo:quia tonat et fulminat. Augustus vero presens diuus habebitur sua virtute ac potentia imperio additis britannis & persis. Arguit inde (& hoc in Augusti meliorem laudem) crassi milites qui captiui hostiũ puellas thamo quoq; iunxerant vitę gratia:sub regeq; medo pugnabant romanę virtutis & glorie penitꝰ obliti:quod agere non debebant sed potius pro libertate vel honesta morte pugnare spreto omni terrore. Quod & regulus agendum esse censuit. cum a pœnis captus & in vrbem legatus in senatu consuluit nullo pacto captiuos permutandos aut redimendos esse:nam vera virtus semel amissa non redit vnquam:nec qui semel captus est timore mortis poterit fortis esse iteruz enim capi sinet ne pugnãdo occidatur ab hostibus:reguli demum fortitudinem commendat. Hoc dicit.

Ode. v. Augustum celebrat

a
CElo regnare credidimus iouem
Regnare:presens diues habebitur
b additis
Augustus adiectis brittannis
romano c infestis ꝓ parthis
Imperio grauibusq; persis.
d numerus singularis ꝓ plurali
Miles ne crassi coniuge barbara
quia captiuus scꝫ coniuge
Turpis maritus vixit. & hostium
e hostes enim romanis cõnabantur
Pro curia inuersiq; mores
diu ꝯsistit.
f
Consenuit socerorum in armis
ꝓ partho ꝓ romano.
g
Sub rege medo marsus & appulus
.i.dignitatũ fame et glorie romane
h i
Ancillorum & nominis & toge
scꝫ marsus ꝑ hanc religionẽ int intelligit
& apulus.
Oblitus eternęq; veste
i.augusto quem ioui cõparauit
k
Incolumi ioue & vrbe roma:

a CELO regnar. Mirificũ carmẽ & miro artificio atq; argumento compositũ nã ad preclaras laudes augusti adiũgit saluberrima precepta & recte viuẽdã suis ciuibꝰ. Vituperat eni animi ignobilitatẽ:que multoꝝ maloꝝ in repub. causa est
b ADIECTIS iperio. Ciuitates germonię vt scribit Liui.cis rhenũ & trãs rhenũ posite oppugnate sũt a druso ꝓ illis igiť britãnos posuit poeta.nã iũcti sũt et vicini.ordo aũt est.augustꝰ adiectis britãnis iperio et grauibꝰ ꝑsis. habebiť pñs diuꝰ.
c GRAVIBVSQVE persis. der persis vide plura in superioribus.
d MIES. Hoc arguit qa captiui potiꝰ viuere maluerit quã pugnãdo ꝓ libertate mori. Est aũt ordo. an crassi miles vixit turpis maritꝰ barbara cõiuge et hostiũ.s. cõiuge Nã si barbara fuisset dũmõ nõ hostiũ decẽtius foret. Appianꝰ in lib. ꝑthico scribit cũ crasso ad.xx.milia hoim interiisse.x.milia in potestatẽ redacta esse.de crasso etiã plura videto superius.
e PRO curia. Exclamãdi interiectio atq; dolẽdi dolet eni poeta qꝺ romana curia id dedecꝰ tolleraret q̃ sp ad laudẽ tetẽderat.id vero propter crassum et eiꝰ comites dicitur.
f CONsenuit. Augetvituperationẽ ad diuturnitatẽ. cũ cõtra faciendũ esset.nã breue sit qꝺ turpiter audes
g MARSVS. Hos italie ꝑpꝛos qa strenuissimi erãt ꝓ cũctis noiat.
h ANCILoꝝ.i. romani iperii responso eni haruspicũ vbi ancille seruaretur orbis imperium erat.
i TOGE.erat hec ꝓprie romanoꝝ Vir.gentẽq; togatã.illi vero milites dimissa toga ꝑthorũ vestibꝰ vtebãť
k INcolumi ioue.q.d.astãte mũdo.aut saluo capitolio. vel rerũ natura.et romana vrbe.nõ. n.mirũ si roma capta & capitolio diruto cõsenesceret sub rege medo. sed icolumi capitolio.et vrbe roma turpissimũ est cõsenescere sub hostibus armis. hoc cauerat mẽs ꝓuida reguli neqs vitã ex captiuitate sparet. sed potiꝰ ꝓ libertate moreret.captus.n. regulus a poenis iperator romanꝰ dũ ꝓ cõmutatiõe captiuoꝝ romã ab afris missus fuisset. Hãc sniam in senatu dixit ne captiui aut cõmutarenť aut redderenť.& in posterũ disciplina militaris tali exẽplo deꝑiret.nec militi spes alia salutis nisi in armis fuisset vnde milites crassi qui reguli animo dissimiles erãt. vitam captiuitate pepigerunt.

l PERNICIEM veniens in euū.in futurorū perniciē processu ram si tale duceretur exemplū ro/ manis.nam si tunc facta fuisset per mutatio omnes deinde captiui illā rursus futuram speraturi essent.

m SIGNA ego punicis.Oratio est.& ponitur in genere deliberati/ uo dissuadet ergo permutationem primum a turpitudine. quia turpe sit eos redimere.quia in cęde arma hosti tradideret. & vltro brachia post terga reuicienda prebueret.& multis cladibus oppressis cartha/ ginensibus & paulo ante intra vr bem oppressis non sine agrorum populatione permiserunt vt in pace degerent.

n MILITIBVS sine cęde.vt suo rum ignauiam significaret.nec eos redemptione dignos. nudatos eos sine cęde & commissione pugne dixit armis.vt cur ante tubam tre/ mor occupat artus.

o TERGO libero.aut nudo di/ xit.aut quia ingenui essent.ne occi/ derentur seruire voluerūt & ligari

p PORTASQVE non clausas Afros non timentes & quasi iam victores recolentes agros quos cū exercitu romano ipse vastauerat.

q AVRO repensus miles.Periro niam dicit sub hoc sensu.ergo for/ tior miles procedet ad pugnā pre/ cio redēptus.Et significat nō posse

prudens — q̄ nō patribus solū sed futuris consuluit

Hoc cauerat mens prouida reguli

dissēsionis — q captiuos afrorū no luit pro se reddi

Dissentientis conditōnibus

turpibus

Foedis: & exemplo trahentis

in futurum

l

Pernitiem veniens in euum

.i.si non permitterent captiui quorū nemo eorū misereri deberet

Si non periret immiserabilis

iuuentus — verba sunt reguli

m — affricanis

Captiua pubes:signa ego punicis

templis — sc3 vidi

Affixa delubris & arma

romanis — pugna — regulus

n

Militibus sine cede dixit

ablata — regulus dixit romanorum

Direpta vidi: vidi ego ciuium

vt religarentur — sine armis

o

Retorta tergo brachia libero

aphros non timentes

p vidi

Portasq; non clausas & arua

ad frumenta dispens sc3 romano exercitu

Marte coli postulata nostro:

precio redemptus — certe loquitur ironice

q

Auro repensus scilicet acrior

procedit ad pugnam — vos milites

r

Miles redibit:flagitio additis

persoluendo.s.pecuniā pro eorū redemptōne.

s

Damnum:nec amissos colores

reducit — .i.rincta infecta & colorata

Lana reffert medicata fuco.

inuiolata

t

Nec vera virtus quum semel excidit

reddi — vilibus

restitui

Curat reponi deterioribus.

cōparatio — expedita

v pulchra — liberata

Sic pugnat extricata densis

retibus — ironice loquitur s.miles

Cerua plagis.erit ille fortis

nam poeni fidefragi sunt

Qui perfidis se credidit hostibus.

bello — affricanos — cōteret — scdo sequente

Et marte poenos proteret altero

zonas & laqueos

Qui lora restrictis lacertis

expertus miles

Sensit iners.timuitq; mortem

.s.miles iners — q̄ pacto euaderet nesciu9

Hic vnde vitam sumeret insci9

bello — romanorum

x — y

Pacem duello miscuit:o pudor

inacie fortiter stare militem.qui vi/ uere redemptione didicerit. aut cer te acrior ad vitia redibit idest detey/ rior redemptus velut qui culpam hauserit damno.

r FLAGICIO additis idest de/ decori eorum quia capi se permise rūt. deberētq; virtute potiusquam auro seipsos liberare.

s NEC amissos.Sicut fuco iquit lana medicata ad pristinum iā nō potest colorem reuerti.ita miles vi tio captiuitatis imbutus ad pristi/ nam non potest redire virtutem.

t NEC VERa virtus. Atqui ait. Virg.Quondam etiam victis redit in precordia virtus.Sed sentētie nō semper genererales sūt.sed interdū pro negotiorum qualitate firmāt.

v SIC pugnat. Sensus est.quod sicut cerua expedita & liberata re/ tibus & laqueis fugiendi morē nō mutat nec pugnat vnquam.sic ac/ cidit illis qui semel captiui fuerint. facile enim capi iterum sinent non repugnādo hostibus timore mor tis.malunt enim sub seruitute viue re.quā pugnaudo honeste mori.

x PABEM duello mis.Qui tan quā in pace se hostibus credit. dū se debuerit armis tueri.

y O PVDOR.Regulus idem cū dolore exclamat.

z O MAGNA CArthago. Ea enim inclita erat. reguli tamen & aliorum cede altior effecta est. id vero ait regulus quo in captiuos senatus odiū & inuidiam moueret.

a CONIVGIS osculum. Martia reguli vxor apud syllum li. vi. refugienti eam regulo ait. Nō ego complexus & sancte foedera tędę. Coniugium ue peto. patrios damnare penates. Absiste. ac natis fac duc concedere noctem. hos inter fletus iunctus vestigia poenis. Limine seduxit tyrio. questusq; reliqt

b CAPITIS minor. idest stultus et insanus. vel tanquam seruus. nā captiuus erat. Hinc renuit matronā romanā et filios ingenuos osculo detur pare. Capitis autem diminutio est status cōmutatio. vt quādo liber efficiatur seruus. Est autem triplex diminutio capitis. maxima media. & minima. maxima dicitū cum ciuitas amittitur nec libertas retinet. cum defertur quis in insulā cum seruus efficitur.

c CONSILIO alias non da. Nā quis ea cōsulit que contra se sunt.

d INTERQVE merentes. Sensus est. quamuis obstarent amici.

ignominiosis

z O magna carthago probrosis

indignatio romani ducis

Altior italię ruinis.

verba sunt poete quibus reguli fortitudinem celebrat

a Fertur pudice coniugis osculū

sicut b

Paruosq; natos. vt capitis minor

ignauum non muliebrem

A se remouisse: & virilem

id egit ne illorū aspectu ꝛ fletu moueretur

Toruus humi posuisse vultum

.i. incertos quid agerent

c Donec labantes consilio patres:

quia ipse qđ ꝑmutatō nō fieret auctor fuit

Firmaret auctor nunquam alias dato:

flentes

d Interq; merentes amicos

.i. inclitus q.d. q̄ sciebat se nunq̄ reuersurum

Egregius properaret exul.

certe poenorū crudelitatem non ignorabat

e At qui sciebat quę sibi barbarus

cum rediret ad eos

secus

Tortor pararet: non aliter tamen

sc; ase reclamantes sententiam suam

f Dimouit obstantes amicos

romanum tardantem

Et populum reditus morantem

g non aliter amicorū suorū.

Quam si clientum longa negotia

finita composita sc; iam curis vacuus

Diiudicata lite relinqueret

animi relaxandi gratia

h Tendens venafranos in agros.

sc; tendens a lacedemonijs conditū

Aut lacedemonium tarentum:

& retinere lachrimis cuperent. ille ne dubitabundus quidem paulū substitit sed progressus est imo properauit.

e ATQVI sciebat. Reguli fortitudinem commēdat qui ad certos cruciatus cum laude maluit redire quam in patria turpiter esse & cū infamia si captiuus redēptus esset vel permutatus.

f DIMOVIT obstantes. Sillius lib. vi. ait de regulo volenti repetere carthaginem post habitum consilium patrias properabat ad horas prosequitur vulgus patres ac plan ctibus ingens personat & luctu cāpus. reuocare libebat. Interdum & iusto raptum retinere dolore.

g QVAM si clientum. Ita tranquille ab vrbe proficiebatur. vt solent qui relinquunt suorum clientiū negotia post litem diiudicatam vacui curis in villam suam animi relaxandi gratia discedereque sit aut in venafrano. aut in tarētino agro.

h VENAFRANOS in agros. Venefranum est campanorū mediterranea ciuitas vt scribit ptolomeus li. iii. ibi oleum optimum est (teste Strabone li. v.)

Argumentum odes. VI.

HOrtatur romanum populum ad religionem: ne maiorum delicta amplius luat. Di namq; neglecti malis plurimis italiam affecerant: romanorumq; exercitus sępe cladem fuerat passus: ostēdit postea adulterijs fuisse matrimonia contaminata. Inde degeneres natos esse; & a maiorum virtutibus diffidentes; procedenteq; tempore nequiores vitioresq; gigni. Hoc dicit.

Ode VI. hortatur Romanos ad recte viuendum

peccata tuorum k soluet.
i
Delicta maiorum immeritus lues
intellige omnes romanos .i.refities
Romane, donec templa refeceris
templa
l l
Edesq; labentes deorum &
inculta situ vetustatis
Fœda nigro simulacra fumo
deo intra seruire quando
regnare est
Dijs te minorem quod geris imperas
a deorum cultu fuit tibi imperandi
finem
Hinc omne principiũ: huc refert exitũ.
intulerunt
m
Dij multa neglecti dederunt
talie
Hesperie mala luctuosę
hi parthorum reges fuerunt potestas
de quibus suetonius
Iam bis monesis & pachori manus
.i.sine auspitio procedentes .i.importunos
n conatus
Non auspicatos contudit impetus
parthos
Nostros: & adiecisse prędam
paruis gaudet
o
Torquibus exiguis renidet.
p
Pene occupatam seditonibus
q
Deleuit vrbem dacus: & ethiops

i DELICTA maiorũ. Grauissimum omnino preceptum. & quo nullum ad bene beateq; viuendum grauius vtiliusue esse possit monet enim vt religionem obseruent cunctaq; romano imperio affirmat deorum beneficio quoniã religionem semper coluerũt proueniss. in bella autem et calamitates non nisi quia deos quandoq; neglexerint incidisse. additq; iccirco iuuentutem degenerasse. quoniam ex adulteris sit matribus concepta.

k IMMERITVS. Quia non tu sed maiores tui scelera cõmiserũt.

l LABENTES. Nam exhausta cedibus vrbe propter syllana marianaq; primo bello ac rursus propter cęsariana atq; põpeiana. multa templa deserta sunt idest multa etiam victorum auaritia direpta ex quo paulatim cadere ceperunt.

m DII multa neglecti. Probat exemplis quantum nocuerit neglecta religio. Nam crassus quoniam templum hierosolymitanum diripuisset. a parthis cum omni exercitu cęsus est.

n NON auspicatos contudit. bene contudit. quia non bonis auspiciis bellum gesserunt. Nam cõtra auspicia rem gesserant. Dicimus rem auspicatam quę auspiciis probata est. vnde datur vitio. Mancino qui cum a littore solueret iruruś contra numantiam non obtemperauit voci. quę fuit mancine mane.

o TOQVIbus exiguis. Torques appellabãt aurea siue argentea ornamenta. que circa collum gerebãt milites. Refert ergo poeta parthos ipos qui prius exiguos torques haberent. effecisse illas maiores adiiciendo illis predam idest aurum ex preda direptũ manus ergo pachori renidet adiecisse predam torquibus. idest resplendent propter fulgorem torquium. Qui ampliores facti sunt ex preda quam illis adiecerunt.

p SEDICIONIBVS. Habitis certe inter cęsarem & pompeium: & tunc in augustum & brutum ac cassium. & sextum pompeium postea cum. M. antonio. de quib⁹ late Suetonius.

q DACVS. Dacorum incursiones augustus coercuit tribus eorũ ducibus cum magna copia cęsis: de quibus apianis in lib. parthico.

f HIC classe. Forte de Augusto inteligit.qui classe preualebat. M. anthonius autem terrestribus copiis. Sed tamen vt cleopatre obtẽperaret.que naues suas mirifice exornauerat proptereaq; conspicivo ebat bello naauli contendit.

t PRIMVM inquinarunt. Sensus est.quod populus romanus ex adulterio.primo familias deide patriam inquinauit.

v MOTVS doceri. Arguit puellarum praua & vana studia. Motus ionicos. grecos & lasciuos saltus.Iones enim primi id genus inuenerunt.iones autem athenis profecti sunt.vt scribit Pli.li.v.

x NEQVE elegit.Ostẽdit quod adulteria committebant non clam remotis luminibus. sed palã quoq; etiam viro iubente sicq; damnat maritos simul de quibus & iuuenalis ait. Doctus & ad calicem vigilanti stertere naso &c.

y NON his iuuentus. Ostendit degenerasse romanos ex adulteriis propterea nequiores esse.

augustus m.antonius
Hic classe formidatus.ille
que mittuntur eẽ ar.u.
Missilibus melior sagittis.
plena nostre coniugia
Fœcunda culpe secula nuptias
dispari coniunctione nobiliũ ĩ ignobilium
t
Primũ inquinarunt & genꝰ & domos:
ob hac generatione luxuria
peccata
Hoc fonte deriuata clades
romam
In patriam populumq; fluxit:
saltatus
v
Motus doceri gaudet ionicos
nubilis componitur ad gestus
Matura virgo & fingitur artubus:
turpissimos
Iam nunc & incestos amores
ob ipsa tenella etate
exercet
De tenero meditatur vngui.
deinde grandiores
Mox iuniores querit adulteros
.i.inter ipsas nuptias. x
Inter mariti vina.neq; elegit
et quẽ obuiũ rapit
.i.inconcessa
Cui donet impermissa raptim
scz.venerea tedis iaculis
Gaudia luminibus remotis
vocata in pñtia
Sed iussa coram non sine conscio
scz spe lucri mercator aliquis
Surgit marito: seu vocat institor
species p̃ tenere
gubernator
Seu nauis hispane magister
adulterorum multa cuim p̃ coitu impendebat
Dedecorum preciosus emptor.
y degenerantis ĩ delicatis
Non his iuuentus orta parentibus
permutauit
z more
Infecit equor sanguine punico:
magnum
a
Pirrumq; & ingentem cecidit
de q̃ superius laborum patientem
b
Antiochum hannibalemq; durum
s.occidit fortis
Sed rusticorum mascula militum
ferramentum
c rusticorum
Proles sabellis docta ligonibus
arare d
Versare glebas.& seuerę
preceptum
Matris ad arbitrium recisos

z INFECIT equor.Gn.Duilius consul in sicilia aduersus classem. poenorum prospere pugnauit.

a PIRRVMQVE .de pyrrho rege epirotarum intelligit ex nobilissimo eacidarum genere virum quidem nimis regnandi cupidum sed magnificentia & humanitate egregium .qui.auxilio tarentinorũ bellum romanis intulit.a Curio et fabritio superatus .de quo multa Pli.de viris illust.

b ANTIOCHVM. Is syrie rex nimia opum fiducia bellum romanis intulit.nauali prelio cui hannibalem prefecerat.ab L. Aemilio regulo superatus est.inde cum.L. Scipione cõflixit victus & vltra.Taurum montem reliquit a sodalibus occisus est plura quoq; Plinius.

d SEVERE matris &c. Miresimplicitatem & pacientiam laboris in iuuenibus per id ostendit quod etiam matrũ potestati se subiicerent. cum ad arbitrium earum operarentur.

g SOL vbi montium. vt Virgi: Et sol crescentes decedens dupplicat vmbras.

f BOBVS fatigatis. Virg. Aspice aratra iuga referunt iuuenci.

g AMICVM teptus. Bene amicum ob capescendum quietem.

virgas e postq̃
Portare fustes: sol vbi montium
Mutaret vmbras, & iuga demere
fessis laborantibus.
f g
Bobus fatigatis amicum
vesper ipse sol ducens
Tempus agens abeunte curru.
videntur omnia processu temporis in deterius labi
h
Damnosa quid nõ imminuit dies
patrum qui nos genuerant
Aetas parentum peior auis tulit
patribus nostris
Nos nequiores mox daturos
filios peiores.
Progeniem vitiosiorem.

h DAMNOSA quid non imminuit dies. Ouidius quoq; ait. Tẽpus edax rerum. tuq; inuidiosa vetustas omnia consumitis &c.

Argumentum odes. VII

g Iges maritus asteries nauigauerat: hic illa fletu macerabat. scribit horatius eã id agere nõ debere. ille n. vere diues redibit hortatq; ipã; ad honestatẽ seruandã. Cũ giges etiã vir sus castissime degeret. h. d.

Ode. VII. Asteriem hortatur ad spem & honestatem

i QVID fles. Ordo est. O asterie quid fles gygen iuuenem constantis fidei, quem candidi fauonii primo vere tibi restituent beatum thyma merce.
k PRIMO vere. Primi verni temporis dies extat. vii. idus febru. habetq; dies nonaginta vnũ. auctor est Varro li. i. de re rustica.
l CANDIDI fauoni. Fauonius enim ventus occidentalis est tepidus & siccus vt docet Pli. li. ii. septimo autem idus fe. fauonii spirare incipiunt vt docet colu mella li. xii.
m THyMA merce be. Thymos oppidum est cilicię vt docet Plinius li. v. & Strabo li. xii. scribit thynos vicinos esse bithynis.

propter quid scz gigen serent
i
Quid fles asterie quem tibi cãdidi
prima parte vernalis temporis
k l
Primo restituent vere fauoni
m diuitem
Thina merce beatum:
firme p fidei
Constanti iuuenem fide
p.n. gyges pulsus.
n austris q̃ humidi sunt o
Gigen. ille notis actus ad oricum
nocua i. post tempestatem
p q
Post insana capre sydera frigidas

o ORICVM. Mela de epiro scribens sic ait. Vrbium prima est oricum. secunda dirrachium Epidamnos ante erat. romani nomen mutauere. quia velut in damnũ ituris omne id visũ est vltra ẽ apollonia.
p POST insa. Heniochus quem nos latine dicimus aurigam vt scribit higinus. vna manu vt lora tenẽs figuratur cuius in humero sinistro capra in manu autem duo hędi stellis formati dicuntur. habet praeterea stellã vnam in capite in vtroq; humero vnam. in manu duas. quę hędi appellantur. Verum hic poeta de capra stella itelligit ait enĩ li. xii. Columella quod. xv. calen. ianua. Capra occidit mane et tempestatem significat.

n ILLE notis. Ordo est ille notis actus ad oricum post insana sydera capre &c.

q FRIGIDAS. Quia solus cubat. Hinc ait illa, Non ego deserto iacuissem frigida lecto.

r ATQVI sollicite. Ostendit gygis continentiam vt facilius eandē asteriē persuadere possit. Est autem ordo. At qui vafer nuncius sollicite hospitę dicens Cloen suspirare. & miseram ignibus tuis vri.

s VT protheum. Ordo est. refert vt perfida mulier falsis criminibus impulerit protheum credulū maturare necem bellorophonti. nimis casto.

t MVLIER perfida. Stenobeam significat proethei vxorem que bellorophontem hospitem amauit et non consentiem sibi adulterum criminata est.

v PELEA. peleus æaci filius achillisq; pater fuit. Demum quū fratrem phocū occidisset in exiliū abiit (seuera patris iusticia iubente) vbi ab achasto fraterna cęde purgatus est. hec & plura habentur li. xi. metha. Addunt alii eo tempore hippoliten achasti vxorē pelei amore ductam peleū attentaisse. illūq; noluisse obsequi. quare irata mulier falso peleum viro suo insimulauit. Hinc achastus credulus illum inermem reliquit in pelio monte. vt a centauris opprimeretur. quod esse non potuit. nam Chiron illi auxiliatus est inde collectu exercitu peleus Achastū regno priuauit vxoremq; supplicio affecit.

i. cum multis
Noctes non sine multis
vigilans. nam amor absentis tuae
pauor amantem somno
In somnis lachrimis agit.
certe anxie sc; cloes.
r
At qui sollicite nuntius hospitę
pbere ipiritū ppter amorem
Suspirare chloen & miseram tuis
i. tui viri gigis quo
etiam tu vreris.
Dicens ignibus vri:
nuntius i. multis
ad suadendum callidus
Tentat mille vafer modis
quemadmodū stenobea
s p. n. viri t
Vt protheum mulier perfida credulum
Falsis impulerit criminibus nimis
p. n. iuuenis
Casto bellorophonte
accelerare mortem nuntius
Maturare necem refert
sc; nuntius vt in amorē accusatiuus grecus.
cloes trahat gygen v
Narrat pene datum pelea tartaro
hec erat achasti vxor a stupro
de qua ouidius in eplis dum
Megnessā hippoliten dū fugit abstinēs
suadentes
Et peccare docentes
nuntius x
Fallax historias monet
incassum sc; ad audien
y dum giges i. maris icarei
Frustra: nam scopulis surdior icari
sc; giges nulla respondit
z sed
Voces audit adhuc integer. at tibi
p. n. iuuenis
Ne vicinus enipheus
eū vel non p forma. sed p libidine
Plus iusto placeat caue:
nullus alius
a domare
Quā uis non alius flectere equū sciens
campo b
Aeque conspicitur gramine martio:
non alius multū
c velox
Nec quisquam citus ęque
tyberino
Tusco denatat alueo:
in initio noctis tuam
Prima nocte domū claude neq; inuias
i. sonore deorsum per fenestras aspicias
Sub cantu querulę despice tibie
f. iuueni
d f. gygen
Et te sępe vocanti
in mora
Duram: difficilis mane:

x HISTORIAS do. pec. qualiter historia bellorophontis & pelei fuit. plura enim exempla nuncius ille fallax narrabat. quo gygen ad amorem cloes traheret.

y SCOPVLIS surdior. Methaphora a nauigantibus. quod ita amantis non audiret preces quem admodum si a periclitantibus rogentur scopuli. vt est. Sed nullis ille mouetur fletibus aut voces vllas tractabilis audit.

z AT tibi ne vicinus. Prius commemorando mariti honestatem. hortatur nunc ipsam ad honestatem seruandam.

a QVAMVIS non alius. Ordo est. quamuis non alius ęque conspicitur flectere equum in martio gramine.

b MARCIO gramine. In campo martio bellicis artibus exerceri consueuerat romana iuuentus quibus ita enipheum ceteros pręire dicit vt merito amari possit si pudicicie custodia non resisteret.

c NEC quisquam. Ordo est. nec quisquā citus denatat alueo tusco.

d ET te vocanti. Deniq; o asterie mane difficilis. idest perseuera in sententia: & ne prebete exhorabilē enipheo vocanti te duram.

Argumentum odes. VIII.

Martias calendas Matrone solū celebrabant. verū horatius quoq; easdem colebat. Scribit igitur mecœnati tansam: qd' eo die oppressus arboris ictu epulas & albū caprū libero vouerat: hortaturq; illum ad epulū celebrandum. & genio curis omissis vacandum. Hoc dicit.

Ode VIII. ad Mecenatem.

sine vxore · .i. prima die martij. in
e · f
Martijs celebs quid agā calendis
pendant · .i. arcula vbi thus ponebatur
Quid velit flores: & acerra thuris
.i. possis mirari · .i. & possis mirari quid velit
Plena miraris. positusq; carbo
.i. ara ex herbosa cespite.
Cespite viuo:
s. mecenas · .i. greca & latine
g
Docte sermonis vtriusq; lingue
pmiserā scz hoc die quo eram fere periculo arboris ereptus.
h
Voueram dulces epulas & album
hoc est bacho. · extinctus
Libero caprum prope funeratus
de quo ode. xiij. li. ij.
Arboris ictu.
scz erit mihi nō solū matronis
i · .s. quolibet
Hic dies anno redeunte festus
sub eius cortice intellige pice · semper in vsū cōsueuit
illitum p amphore operculo
Corticem astrictum pice dimouebit
.i. vasi ob amphora · fumosū. rpe enim fit fumosū vinū
Amphore fumum bibere institute
k
Consule tullo
mēsuras dixit
l · scz mei horatij.
Sume mecœnas cyathos amici
numerus fin... p infinito · m
Sospitis centum: & vigiles lucernas

e MARCII calendis. Hoc die nouum ignem veste aris accendebāt In regia & curiis atq; flaminum domibus laureę veteręs nouis laureis mutabātur. hoc mense mercedem exoluebant magistratis quas completus annus deberi fecit. Comitia auspicabantur vectigalia locabant. Et seruis coenas apponebant matronę. vt domini saturnalibus. hoc & plura Macrobius. li. primo sat.

f CELEBS. Celibem dictum existimant inquit Festus quod dignā celo vitam ducat. dicunt alii celibē esse qui non vult contrahere matrimonium celebs ergo Horatius erat, idest sine coniuge.

g DOCTE sermonis. Ordo est O docte sermonis vtriusq; lingue miraris quid celebs agam martiis calendis & c.

h ALBVM caprum. Superis enim erant aptiores victime inferis nigre.

i HIC dies. Ordo est. Hic dies Festus redeunte anno dimouebit corticem amphorę astrictum pice institute bibere fumū Tullo consule.

k CONSVLE tullo. idest marco tulio cicerone consulatum gerēte. quod dixit ad desinandum vini vetustatem.

l SVME mecœnas. Sensus est. licet centum cyathos bibas innocui erunt. Indicat ergo vinū illud optimum fore. neq; alicui nociturum ad ebrietatem.

m VIGILES. Hortatur eum vt tota nocte genio vacet secum.

n MITTE ciuiles.noli inquit sollicitus esse de salute vrbis cum sint tuta omnia. & solue animum in conuiuio meo.

o DACI cotisonis. De dacis superius dictum est. Cotiso autē rex getarum fuit.cui Augustus iuliam filiam despondit.quo tempore sibi quoq; inuicem filiam regis in matrimonium petiisset. Auctor est Tranquillus.

p DISSIDET armis. Orta fuerat inter medorum parthorumq; reges discordia quedam que sane principium ex romanorum spoliis assumens suspicionem amittendi regni & pauorem medo attulit. Nunciis itaq; ad Anthonium missis in auxilium vocare cępit cum omnibus copiis suis ad bellū pollicitus esse quod etiam latius apianus scribit in libro parthico.

q SEVIT hispanę.Ordo est. Seruit Canthaber domitus sera cathena appositio vetus hostis hispanę

pdōc scz a nobis .i.absit

Perfer in lucem procul omnis esto

Clamor & ira.

n oe

Mitte ciuiles super vrbe curas

p.n.regis getarum

Occidit daci cotisonis agmen:

numerus sin.p p li.

Medus infestus sibi luctuosis

p

Dissidet armis.

romano imperio antiquus

q ff

Seruit hispane vetus hostis orę

tarda p seruitute

Cantaber sera domitus cathena

audito moderatōne augusti

r

Iam scythe laxo meditantur arcu

Cedere campis.

esto in aliqua bello se agitet

s securus tu mecenas

Negligens nequa populus laboret

noli tanq; priuata persona.

t .i.prouidere.

Parce priuatus nimiū cauere:&

beneficia o mecenas tibi

Dona presentis cape lętus hore.

re grauia

Linque seuera.

ore.Vetus autem hostis ait.quia lōgo tempore id bellum durauerat.

r IAM scythę. Augustus virtutis moderationisq; fama indos etiā ac scythos auditu tunc cognitos pellexit ad amicitiam suam.populiq; romani vltro per legatos petendam quod quidem Tranquillus scribit.

s NEGLIGENS nequa. Ordo est tu negligens idest spernens & securus nequa.idest ne aliqua causa populus laboret priuatus scilicet curis omnibus reipub.

t PARCE priuatus. Magno artificio persuadet quietē a curis publicis.primo quia nulla impendēt pericula.Deinde quia priuatus tūc sit & non consul.postremo etiam temperauit qui non absolute dixit parce cauere.sed parce nimium cauere.non igitur prohibet illi.quamuis priuatus sit.ne omnino caueat sed ne nimium caueat.nam modū excedens in vitiū caderet.neq; cautio illa est que cadit in sapientem sed metus qui insapientem cadere non potest.

Argumentum odes.ix.

Scribitur ode tanq; dyalogus.alloquitur.n.poeta lydiā dicēs: donec ab ea diligebat̄.null⁹ eo beatior erat respondet illa:donec horatius nō aliā magis arsit:se fuisse clariorē ilia romuli matre loquitur iñ poeta.Quatuor.n.versus rn̄det quisq; Demū vterq; optat pristin⁹ amor ambob⁹ redeat: q̄ vna viuant vnaq; pereant. H.d.p totā odā.Et est oda pn̄s satis lubrica & amatorie conscripta.

Ode .IX Ad Lydiam

a NEC quisq̄ potior. idest non quemq̄ me potiorē habebas cui ceruicis tuę amplexus permitteres.

b PERSARVM rege. Tanquā amator ponit summum bonum esse frui re amata. idq̄ persarum regno anteponit.

c DONEC non alia. Respondet lydia & retorquet crimen in illum ostenditq̄ quod dum amata est. semper amauit. & amare insultās eadem ratione respondet quod nō sit sine felle. demonstrat preterea efficacius inducens amorem cloes initium discidii ab illo prouenisse. Et cum demonstrat se clariorē ilia fuisse affert efficacissimā causam. qua facile credat se ab illa amatum quoniam gloriose cum sint mulieres suum nomen celebrari summopere gaudent:

tuus acceptus
a Donec gratus eram tibi
valentior
melior
Nec quisq̄ potior brachia cādide
.i. nemo erat in amplexus tibi gratio
Ceruici iuuenis dabat
florui
b Persarum vigui rege beatior.
respondet lydia
c Donec non alia magis
.i. amasti scꝫ donec illam amici
Arsisti: neq̄ erat lydia post chloen
fame & glorie.
Multi lydia nominis
quam florui que fuit mater romuli.
Romana vigui clarior ilia.
horatium tyranis
d Me nunc cressa cloe regit: e
numeros musice
Dulcis docta modos: & cythare sciens:
s. cloe
Pro qua non metuam mori
q. d. dimidiū est ipsa anime
Si parcent animę fata superstiti.
lydiā omnino deficeat
amore
f Me torret face mutua
nomen amantis
g Thurini chalais filius ornith
Pro quo bis patiar mori:
h Si parcant puero fata superstiti.
priscus amor.
Quid si prisca redit venus
.i. nos seperatos simultate quadā & odio forti
Diductosq̄ iugo cogerit ęneo:
eijciatur e pectore meo
Si flaua excutitur chloe
pateat mihi.
tu
Reiecteq̄ patet ianua lydię.
i Quamq̄ sydere pulchrior
horati
mutabilior
Ille est: tu leuior cortice & improbo
adriatico mari
Iracundior adria
scꝫ horatio scꝫ ego lydia vt tecum consumerer cito
Tecum viuere amem tecū obeam libēs.

d ME nunc. Respondet poeta: & prouocatus latenti felle in mulieris verbis concitatior fertur & animum penitus immutatum fatet.

e REGIT. Amatorum verbum. q d. pro suo arbitrio mihi imperat.

f ME torret. Maiora respondet nam se non in potestate adolescentis esse dixit vt ille in potestate amicę. sed mutuo ab illo amari.

g THVRINI. Thurium oppidū erat in Tarētino sinu. vt scribit ptolomeus li. iii. Erat etiam ibi vinum optimum vt scribit Strabo li. vi.

h SI parcant puero. idest si fata permittent puerum illum superesse mihi.

i QVAMQVAM sydere. Bene dicenti bene respondet. Sed tamen quantum sibi concedat. non tacet quę linquat pulcherrimum amatorem. & reuocet & hominem et leuem & iracundum. & perpetuo vinculo se illi obligaturā ꝑmittat:

Argumentum Odes.x.

d Aptus amore lyces poeta ante illius fores cubabat/dicit inde si barbara esset hoc est immitissima & nupta viro asperrimo tñ cũ ante fores iacentem aquilonibus opponere non sine lachrimis pateretur petitq; ab ea vt mitior fiat: non enim poterit diutius aeris impetus perpeti. Hoc dicit.

Ode.x.ad Lycen

vltimum p.n.
k l
Extremum thanaim si biberes lyce
esses horatium
Seuo nupta viro. me tamẽ asperas
iacentem m
Porrectum ante fores obicere incolis
fleres illis ventis
Plorares aquilonibus:
hoc est non latet te ventorũ viridarium
Audis quo strepitu ianua quo nemus
Inter pulchra situm tecta remugiat
ꝓpter audes q̃liter
ventos. .i.inducat glacie sua
Ventis:& positas vt glaciet niues
.i.pura serenitate
Puro numine iupiter
nam venus humanitatẽ affabilitatẽq; desiderat]
Ingratam veneri pone superbiam
.i.ne rota currente funis rumpatur.hoc est ne tu etiam amans aliquem spernaris ab illo
Ne crurrente retro funis eat rota.
n
Non te penelopen difficilem procis
italus
Thyrrenus genuit parens.
operantis est sc; curuent sc; curuent te.
o
O quamuis neq; te munera: nec preces
sc; curuat te
p
Nec tinctus viola pallor amantium

k EXTREMVM SI thanaim. Grauis querela in crudelitatem lyces que duritia plus quam barbarica sit.

l THANAIM. Thanais fluuius scythie dicitur qui et danubius per cuius commemorationẽ vult intelligi barbari animi mulierem.

m INCOLIS aquilonibus. hoc ait quia a septentrionibus flat septẽtrio interq; eum.& exortum solstitialem Aquilo qui & boreas quicumq; autem venti a septentrione spirant frigidissimi sũt. niuales sũt aquilo & septentrio Auctor plini. libro.ii.

n PENELOPEN. Hec vlixis vxor. xx. annos virũ casta voluit expectare.nec vnquam procis obsequi.de qua li.i.de arte ait naso.penelopen ipsam presta modo tempora vinces.

o O QVAMVIS. Ordo est. O parcas supplicibus tuis quamuis neq; te curuent munera nec preces nec pallor amantium viola tinctus nec vir saucius pieria pellice.quamuis nec mollior animo mauris anguibus.

p TINCTVS viola pallor. Hic ait Ouidius li.i. de arte palleat omnis amans color hic est aptus amãti.viole autem pallide sunt Virgil. pallentes violas & summa papauera carpens.

q NEC vir pieria. Deprehēsa pellice. mulier lōge ardet hinc ait Ouidius Sed neq; fuluus aper media tam sęuus in ira est fulmineo rabidos cum rotat ore canes. Nec lea cum catulis lactentibus vbera prebet. Nec breuis ignaro vipera lesa pede. Fœmina quam socii deprensa pellice lecti Ardet & in vultu pignera mentis habet. In ferrum flāmasq; ruit positoq; decore. Fertur vt aonii cornibus icta dei.

p.n.pellicis. f. concubine
Nec vir pieria pellice saucius
Curuat supplicibus tuis
.i.parce flexibilior arbore illo
Parcas nec rigida mollior ęsculo:
quāuis r sicut tuo es
Nec matris animo mitior anguibus:
apud quod iaceo
s t imbrium.
Non hoc semper erit liminis; aut aquę
p toto corpore
Cęlestis patiens latus

r MAVRIS anguibus. Lege lucanum lib.ix. Mauri vero serpentes ęstu sunt acriores, quod etiam vbiq; accidit.

s NON hoc semper. Ostendit se non diutius posse pati ante fores cubare hinc mitior effici debeat.

t LIMINIS. Oui. li.ii. de arte inquit. Sepe feres imbrem cęlesti nube solutum. Frigidus & nuda sępe iacebis humo.

Argumentum odes.xi

Mercurium eiusq; lyram poeta ad cantus inuitat, quibus lydę fugax & impia oblectetur: ipsius deniq; Mercurij laudes & potentiam melodię concelebrat: Refert etiam Belidū penas apud inferos & illarū cedē i patrueles ipie nāq; illic puniunt. Id aūt agit ne lyde sit ipsa sed mitis fiat in eū. h.d.

Ode.xi. Ad Mercurium

a MERCVRI nam te. Ordo est. o mercuri dic modos quibus lyde applicet aures obstinatas. nam te magistro docilis amphion mouit lapides canendo & tu testudo callida &c.

b PHION. is Iouis filius primus musicam inuenit primus item cū cithara cecinit. primus illam inuenit. vt alii orpheus. vt alii linus. auctor Plinius li.vii.

c SEPTEM neruis. Diodorus li.i. scribit mercuriū lire ex neruis trium chordarum instar trium an

o sc; mercurio .i.te docente
a
O Mercuri: nam te docilis magistro
induxit ad cantum
b
Mouit amphion lapides canendo
lyra cum
c
Tuq; testudo resonare septem
docta .i.chordis
Callida neruis.
.i.vocalis sonora
d
Nec loquax olim: neq; grata: nunc
conuiuijs
lyra
Diuitum mensis & amica templis
.i.ea versus turas inexorabiles
Dic modos lyde: quibus obstinatas
velut oblectata ad audiendū applicet
Applicet aures

ni temporū repertorem fuisse. tris enim instituit voces acutam. grauem. & mediam Acutam ab ęstate. grauem ab hyeme. mediam ab vere sumemus. Macrobius li.i. sat scribit lyram apollinis chordarū septem fuisse. per quas tot celestiū sperarū motus prestat intelligi quibus solem moderatorem natura constituit.

d NEC loquax olim. q.d. neq; loquacem liram. neq; gratam fuisse antequam mercurii doctrina aptaretur ad cantum nam & sacrificiis fidicines adhiberi consuerant.

e NVPCIARVM expers. dixit autē nuptias & maritum per Acyrologiam. nam improprie dicunt hec nisi in humana specie.

f CESSIT immanis. Cerberus nam fingunt poetę orpheum cum inferos petiisset. vt Eurydicen reduceret. omnes tortores omnesq; tortas vmbras sua lyra demulsisse et mitigasse.

g QVIN & ision. Ision apud inferos hac poena cruciatur vt rotę inter serpentes alligatus assidue & sine requie circumagatur Oui. voluitur ision dū sequiturq; fugitq;.

h INVITO vultu. Nā & si cruciatus contraheret tamen voluptas lyre ad risum porrigebat.

i VRNA. De belidū vrna loquitur de quibus ode.xiiii.lib.ii. de iis autem ait Ouidius lib.iiii. metha. Molitiq; suis letum patruelibus

scʒ lyde   est enim in lyis   trium annorū
cōparatio   lasciuior equa

Que velut latis equa trima campis

saltuatim   scʒ equa

Ludit exultim metuitq; tangi

.i.coniugij   petulanti
c

Nuptiarum expers: & adhuc proteruo

immatura

Cruda marito:

testudo   q̄ sūt ferocissime   vt paruit in exēplo

Tu potes tigres: comitesq; siluas

pecꝰ   fluuios   scʒ vt ensistant

Ducere: & riuos celeres morari

hipallage cum ipse magis blanditus sit cerberus.
f

Cessit immanis tibi blandienti

ianue custos

Ianitor aulę

de hoc vide superius   vt supra belua centiceps

Cerberus: quamuis furiale centum

scʒ cerberi.

Muniant angues caput eius: atq;

anhelitus   niger   corruptus humor.   .i.fluat

Spiritus teter saniesq; manat

ex

Ore trilingui:

insuper   ntūs grecus
g

Quin & ision tytiosq; vultu

restitit paululum
h   i

Risit inuito: stetit vrna paulum

filias

Sicca: dum grato danai puellas

de

Carmine mulces

amica que mihi crudelis est   manifestas
k

Audiat lyde scelus: atq; notas

.s.belidum   aque.

Virginum pœnas & inane lymphe

vrnam   defluentis

Dolium fundo pereuntis imo

sero venientia
l

Seraq; fata

scʒ fat   aerpeccant
m

Que manant culpas etiam sub orco

scʒ puelle belides   suppliciū

Impie nam quid potuere maius

belides   scʒ suos   quia mariti erant
n

Impie sponsos potuere duro

occidere

Perdere ferro:

ausę assidue repetunt quas perdāt belidas vndas. Finxerunt enim poetę has apud inferos esse damnatos tali supplicio vt haurientes aquas vrnas absq; fundis conentur implere. Vnde Seneca vrnasq; frustra danaides plenas ferunt.

k AVDIAT lyde. Optat poeta lyde. ipsa mitior fiat audito supplicio earum que amantibus impie fuerant. Ordo autem est. Et audiat lide fera fata quę manant culpas impię etiam sub orco.

l SERAQVE fata. idest decreta deum sero venientia. Nam deorū vindicta sera est sed grauior.
m SVB orco. Non solum damnantur in aquę penuria. sed etiam infernali cruciantur igni.

n DVRO perdere ferro. Non ad naturam ferri relatum est epithetō sed ad earum animum. quę dura ac crudeli mente hoc ausę sunt. vt duris te genuit cautibus horrens caucasus.

o VNA de multis. Ordo est. vna virgo de multis digna face nuptiali fuit splendide mendax in parentem periurum. & fuit nobilis in omne euum hypermestram autem dicit que hunc maritum seruauit & vi ti presenti affectioni illatum.

p SVRGE que dixit. Hipermestra apud Ouidiū lino scribens ait Iāq; patrē famulosq; patris lucēq; timebam. Expulerant somnos hec mea dicta tuos. Surge age belide de tot modo fratribus vnus nox ti bi ni p̄peres ista perennis erit & c.

q QVE velut nacte. Ordo est. que velut nacte leene vitulos heu heu lacerāt singulos. & est pulcherrima comparatio.

hipermestra .i.matrimonio
o
Vna de multis face nuptiali
est .i.licentia ... scȝ hipermestra
Digna periurum fuit in parentem
ꝟ ... ... mulier
Splendide mendax. & in omne virgo
ppter pietatem
Nobilis euum.
hipermestra s. lino
p
Surge que dixit iuueni marito
repentino ... eternus ... mors
Surge: ne longus tibi somnus vnde
danaū prēm meū
Non times detur socerum & scelestas
decipi scȝ meas
Falle sorores.
scȝ sorores ... nū reprehenderint
q
Que velut nacte vitulos leene
scȝ maritos suos ... vilaniūt
hipermestra
Singulos eheu lacerant: ego illis
melior ... .s. linum
interficiam
Mollior nec te feriam neq; intra
Claustra tenebo:
danaus
Me pater seuis oneret cathenis:
eo ... lino ... ego tanq;
Quod viro clemens misero peperci:
etiam ... .i. ad efferatos barbaros
Me vel extremos numidarū vel in agros
... ergo difficilius sit redere.
Classe releget.
vade ... .i. rapidum ferunt ... ad nauigationem.
s
I pedes quo te rapiunt & aure
donec ... amor meus in te
felici
Dum fauet nox: & venus: i secundo
fortuna ... scȝ meo
t
Omine & nostri memorem sepulchro.
p epithaulū commemorationem
Sculpe querelā.

r ME pater. Hec verba hypermnestre miserātis ostendunt liden quoq; miserari debere.

s I PEDES quo te ra. Ostendit ita properato opus esse. vt non detur spacium prius cōsultandi quo potissimum sit fugiendum.

t SEPVLCHRO sculpe. q. Apud Ouidium quoq; ait hipermestra lino. Et sepeli lachrimis perfusa fidelibus ossa sculptaq; sint titulo nostra sepulchra breui. exul hipermestra precium pietatis iniquum quā mortem fratri depulit ipsa tulit.

Argumentum odes. xii.

Miserarum esse inquit Poeta nō vacare iucundo amori: aut epulis. Timere etiam patruorū mīas & contumelias: propter quod ingratam vitam esse ostendit sine gaudio & amore. Dicit inde neobolen hebrū lypareum ardere. quiq; a nullo victus aut pugno/ aut cursu/ aut iaculis esset. Itaq; operā omnē & studiū omittebat ergo nō misera neobole erat: sed felix potius cū letiori vite vacaret. h. d

Ode.XII. Ad Neobolen amandum esse.

v AVT exanimari. Ordo est. aut miserarum est metuentes verbera lingue patrue exanimari &c.

x PATRVE lingue. Acrius eni patrui quam parentes castigant.

y TIBI qualum. Ordo est. tibi o neobole aufert qualum Cytheree puer ales tibi aufert telas & studiū operose minerue nitor hebri lyparei simul eques melior ipso bellorophonte. neqꝫ victus pugno neqꝫ segni pede vnctos humeros lauit vndis tyberinis. Qualum autem est. calathum seu canistrum vbi lane linum & opera continentur.

z LIPAREI hebri. A lipara insula vna ex eoliis dicta a liparo ausonii regis filio. qui illic vrbem edificauit. vbi postea eolus imperauit sumpta lipari filia pro coniuge auctor est Diodo. li. vi.

gaudium

Miserarū est neqꝫ amori dare ludum:

curas & sollicitudines

extricare v

Neqꝫ dulci mala vino lauere aut ex

i. terreri & stupescere x seuere minas & cōtumelias

Animari metuētis patrue verbera ligue

sed i. veneris cupido alatus scꝫ

y p cistula

Tibi qualum cytharee puer ales

labores mulierum

texendi operum

Tibi telas operoseqꝫ minerue

scꝫ tibi vel a te p liparensis p. n.

z

Studiū aufert neobole liparei nitor he-

positꝫ ado

a lescentis

Simul vnctos tyberinis humeros (bri

doctior

Lauit vndis eques ipso melior

q equū alatū ascendit arte pugili cursu pedestri

Bellorophōte: nec pugno neqꝫ segni pe

prudens scꝫ eques amatus q̄a natura timidi sunt

fugax a neobole in plano.

Catus idē per apertū fugiētes (de vict⁹

i. moto p canes iaculis configere

& venatorem b

Agitato grege ceruos iaculari: &

c d laudat̄s fortitudie

Celer arcto latitātē fruticeto excipe aprū.

a VNCTOS humeros. Ne aquā frigiditatē nantes sentirent. olei caliditate temperant.

b IACVLARI. Laudat in venatione artem sagittandi.

c FRVTICETO. Frutices sunt minores arboribus et maiores herbis. vt sunt rubi & sentes & similia que siluuas implicatas etinuias reddunt. & vt quercubus fit quercetum, sic a frutibus fruticetum.

d EXCIPERE. Autem proprie est. cum veluti in insidiis collocati expectamus vt veniens incautus in nos incidat vt parati imparatū facile opprimamus.

Argumentum odes. XIII

Promittit hic sacrificium fonti blandusie apud agellum suū in sabinis: vbi perspicuitas ad imū frigusqꝫ amabile & amœnū erat quē fontē laudādo inter nobiles fontis anumerari cōtendit. h. d

L

Ode.XIII. Blandusie fontem laudat

.i.fons blandusinus
e f lucidior
O Fons blandusie: splendidior vitro
nam suauitas tuarum aquarũ
digna est. vt vino admisceatur g
Dulci digne mero: non sine floribus
scꝫ a me horatio cum
Cras donaberis hedo
hedo in q̃ iam turgescant cornua
Cui frons turgida cornibus:
recentibus constituit.decernit
Primis & venerem & prelia destinat
qa imolabitur frigidos .i.maculabit ad tuum
h honorẽ
Frustra: nam & gelidos inficiet tibi
ppetuũ epitheton sanguinis
i
Rubro sanguine riuos
luxuriosi ff
Lasciui soboles gregis.
fontem blandusie
i k
Te flagrantis atrox hora canicule
qa fons ille erat opertus
l arborum vmbris amenum
Nescit tangere: tu frigus amabile
aratro.
Fessis vomere tauris
scꝫ prebes amabile frigus
Prebes & pecori vago.
efficiens vnus ex nobilibus fontibus
m
Fies nobilium tu quoqꝫ fontium
laudante .i.cauatis
n
Me dicente cauis impositum ilicem
ex quibus sonantes
saxis
Saxis: vnde loquaces
aque deriuantur
Lymphe desiliunt tue.

e O FONS Res festiua & stilus comicus pollicetur fonti in agro suo constituto sacrificium & celebritatem nominis.

BLANDVSIE. Blandusia regiuncula apud sabinos. vbi poetę agellus.

g NON sine floribus &c. Amphibolon. incertum est enim vtrũ dicat hędo qui erit cum floribus ornatus.

h FRVSCRA. ideo frustra quia inficiet gelidos riuos.
i TE flagrantis. Opacitatem nemorosi & abstrusi fontis ostendit per quam dicit canicularum ęstũ alores arceri.

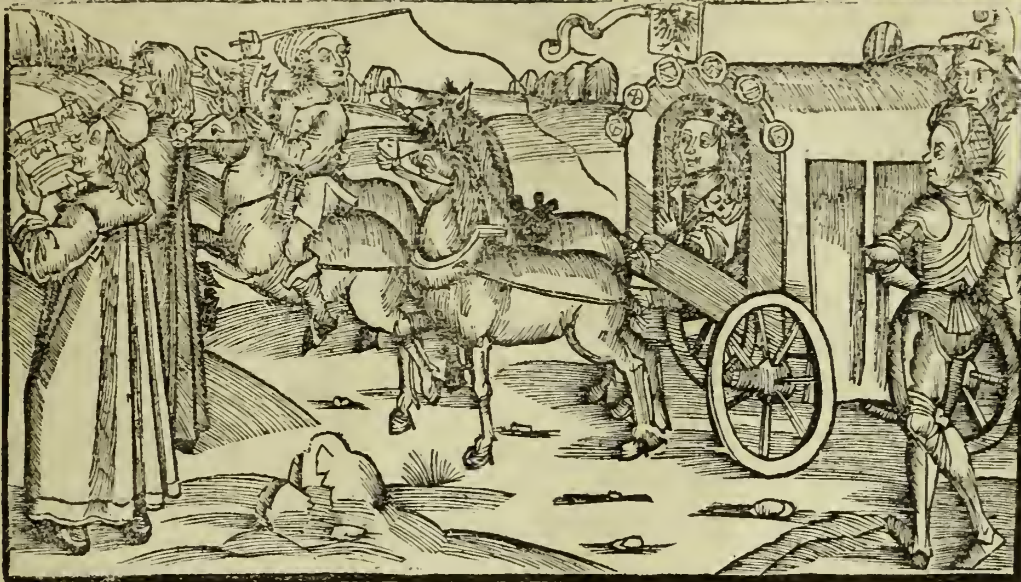
k HORA caniculę. Dies caniculares qui ingentes calores inferunt Persius. En quid agis siccas insana canicula messes iamdudum coquit. nullo ergo tempore calescit.

l NESCIT tangere. Id autẽ propter vmbras arborum erat. & ilicem sibi iminentẽ vt infra ostendit
m FIES nobilium. idest efficieris vnus ex nobilibus fontibus meo carmine.

n CAVIS impositum ilicem saxis. Significat in saxo natam ilicem arborem sub cuius radice erumpit aqua fontis huius.

Argumentum odes.XIIII.

Maxima cum gloria Romã ab Hispania repetebat Augustꝰ deuictis cantabris populis barbaris atqꝫ bellicosissimis: hunc ita poeta laudat: vt illum herculi compareti: nam vt ille extincto Gerione ingenti victoria illustratus olim palanteum vbi nunc Roma est venit: sic & Augustus deuictis cantabris triumphaturus Romam nunc redit. Hoc dicit.

Ode.xiiii. Ad Romanos de Augusti victoria.

o HERCVLIS ritu. Ordo est o plebs cesar dictus petiisse laurum venalem morte modo victor ab hispana ora ritu herculis repetit penates. herculis autẽ ritu dixit. non enĩ auaritie gratia illuc accessit. sed vt populos pacaret quod quidẽ hercules fecit.

p HISPANA ora. Augustus cesar anthonio deuicto cantabricũ bellum gessit domuit autem partim ductu. partim auspiciis suis cãtabriam Auctor est Tranquillus Multa etiam Strabo li.iii.

☞q VNICO gaudens. Inuitat ad sacra reddẽda diis Liuiã augusti vxorem sospite viro & victore Augustus autem Liuiam drusillam matrimonio tiberii Neronis

ꝗ semper victor redibat — romane popule.
o
Herculis ritu modo dictus o plebs
mortis enim cotemptu laus victoris queritur — .i.laureum & triumphum.
Morte venalem petijsse laurum
augustus p — .i.redit — domum
Cesar hispana repetit penates
tanꝙ — regiõe:
Victor ab ora
quẽ vnice dilexit — liuia drusilla vxor augusti.
q
Vnico gaudens mulier marito
in publicum veniat — sacra faciens
r
Prodeat iustis operata sacris
pdeat — octauia ꝗ antonij vxor fuit augusti — tanꝙ decore pdeant
Et soror clari ducis. & decore
.i.ea ꝗ in supplicijs deorũ vtebantur
s
Supplice vitta
scꝫ pdeant
Virginum matres: iuuenumq; nuper
reuersorum — scꝫ pdeant.
Sospitum vos o pueri: & puelle
.i.nupte — .i.turpibus
Iam virum experte male nominatis
malis omnibus
Parcite verbis.
t
s.reditus cesaris — noctes
Hic dies vere mihi festus atras
tollet — horatius — cõmotõem bellorũ.
Eximet curas, ego nec tumultum

& quidem pregnantem adduxit dilexitq; probauit vnice ac perseueranter. Dicit autem poeta vnico marito nam vt Valerius lib.ii. scribit. quod que vno contente matrimonio fuerant corona pudicicie honorabantur.

r OPERATA sacris. Operari enim sacrificare est. Vir. Letus operatus in herbis.

s SVSPLICE vitta. Non vittã sed vittis solutis supplicãtes. vt solute crinales vittas capite orgia mecũ

t HIC dies vere festus. quoniam affert summam leticiã cum simus a periculosissimo bello liberati. Festi enĩ dies instituti sunt. vt animus leticia relaxetur.

v I PETE vngentum. Puerum suum monet vt necessaria letis epulis paret.

x MARSI Duelli. idest socialis belli quod maxime opera marsorum populorum excitatum est. & dictum sociale bellum. cuius causa fuit. M. Liuius Drusus qui vt senatus causam susceptam tueretur italicos populos. spe romane ciuitatis sollicitauit. qui cum ille promissa prestare non posset. irati defecerunt. initium sumptum a picentibus vestinis marsis & peliguis vide Straboné li.v. & Apianum.

y SPARTACVM vagante gladiator fuit spartacus hic cu. lxxxiiii sociis similis conditionis eludo fugiens dux factus per quattuor annos aduersumq; romanos bellans plura vastauit. deo nullam lagenam euadere potuisse commemorat. hunc

erat enim vbiq; pax augusto imperante .i. incolumi

Nec mori per vim metuam tenente

s. augusto

Cesare terras.

vade · p solennitate festi

v

I pete vngentum puer & coronas

vinu qd bello marsico diffusu est · .i. belli

.i. lagenam x

Et cadum marsi memorem duelli.

p.n. gladiatoris

y

Spartacum si qua potuit vagantem

sc; vt dep vinaria · henderetur.

Fallere testa.

o puer · p.n. cythanistrie

Dic & argute properet neere

perfusum mirrha · .i. colligare

Mirrheum nodo cohibere crinem.

vt qua primu a ianitore non admittetur · hostiarium

a

Si per inuisum mora ianitorem

.i. redeat domu sua insa lutata

Fiet abito.

mitigat · ppter canitiem

b

Lenit albescens animum capillis

.i. cupidos contentionis · superbos iuuenes

Litium & rixe cupidos proterue

c · prulissem d

Non ego hec ferrem callidus iuuenta

Consule planco.

postea pompeius oppressit. vt Lunus et simili causa caderet qua spartacus hostis. vide lucium florum & latius Apianus li.i. de bel. ciuili.

a SI per inuisum &c. Precepit puero vt si tardius ad neeram ab hostiario admittatur redeat. deide quare hoc preceperit ondit i sequedo.

b LENIT albescens. Hec cu admiratione quadam & dolore dicuntur miratur enim se tam segne factum vt in contumelias fastidientis puelle non irascatur quod ipsu iniuria senectutis fieri ingemiscit. Inquit ergo animi iuuenum qui litium & rixe in contemptu amoris cupidi sunt senili etate leniuntur.

c NON ferrem significat se consule planco adolescentem fuisse ira sci mirabiliter solitum si fastidieret

d CALIDVS iuuenta. in qua bilis vehementer sanguine ad ira accendit.

Argumentum odes. XV.

C Hlorim pauperis ibici vxore monet: vt fine rebus veneris iponat: cu ia funeri pxima sit: itaq; lanam potius eam parare decebat: qua citharam tangere vel coronis inter conuiuias ornari. H. dicit.

Ode.XV. Ad chlorim

c VXOR pauperis. Omni excusatione illam spoliat. cum nō diuitiis abundet. que cum ociū prebeant. accedunt voluptates sed paupertate prematur. que iuuenes a voluptatibus arceri possit. Vnde iuue. prestabat casta humilis fortuna latinas.

f MATVRO propior. ordo est. Desine inter virgines ludere cum sis propior funeri &c.

g ET stellis. Allegoria ait enī vt stellarū decus & nitor fuscatur nebulis & celatur. sic nitorē virginū pmixta anus obscurat.

h NON si quid. Ordo est. o clori non si quid satis decet pholoen decet te rectius expugnat filia domus iuuenum.

c
V Xor pauperis ibici
cum iam satis supq; huiusmodi rebus indulseris
sfinem
Tandem nequitię fige modum tuę.
turpibus meretriciis
Famosisq; laboribus.
f cito victurā p etatem morti
Maturo propior desine funeri.
duplex est victū qd vetula ludat, et inter virgines
Inter ludere virgines.
g puellis formosis
Et stellis nebulam spargere candidis.

Non si quid pholoen satis
scz decet vetulā i scz tua pholoe
Et te clori decet: filia rectius
.i.e domibus attrahit iuuenes forma sua
Expugnat iuuenum domos:
sacerdos bachi k
sicut scz tua filia
Pulso thyas vti concita tympano
s. pholoen cogniti adolescentis
Illam cogit amor noti
quia hoc genus lasciuie vel libidini aptius est
Lasciue similem ludere capre
dicit lanificio cratere magis operā quam lupa
Te lane prope nobilem
l species p genere
Tonse luceriam non citharę decent.
.i. rosea corona qua in conuiuiis vtebantur
Nec flos purpureus rosę
m tanq; q vasa vino veteri vacuaret
Nec poti vetula fęce tenus cadi.

i FILIA rectius. Vituperāda est omnino mulier que in quacumq; etate ita petulans sit vt vltro viros petat. sed hoc magis conceditur filię quam tibi. quoniam datur aliqua venia teneris annis.

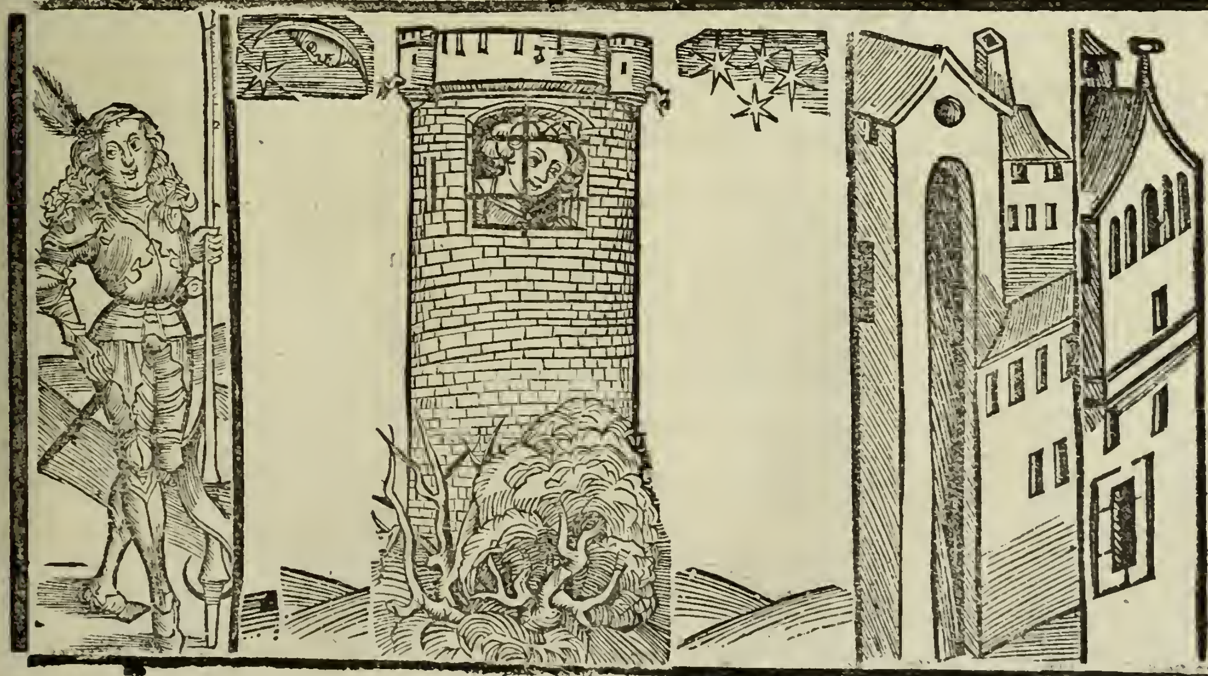
k CONCITA .s. tua filia vti thyas pulso tympano. Eo aūt instrumento bachantiū antistites vtebanī hinc mulieres illico ad sacra concitabantur chloridis vero filia pholoe concitabatur ab amore. sicut & thyas pulso tympano hoc que pacto filiam vituperat.

l LVCERIAM. Luceria ciuitas apulię. vide Strabonē li. vi.

m NEC poti. Sēsus est. q; nec vetulam decent cadi poti ad fęcem vsq;.

Argumentum odes. XVI.

MEcœnati hac ode ostēdit exemplū afferēs danes ferrea turri inclusę: ne forte alicui iungeret. Iupiter .n. in aurū versus illa potitus est. Dicit inde vnumquemq; plura optare vbi plurima habuerit. Se a utem paruo contentum cum multa petentibus multa desint. Hoc dicit.

Ode.xvi. ad Mecenatem quid possit aurum

o INCLVSAM danaen. acrisius pater danaes accepto oraculo mortem sibi futuram ab eo. qui ex filia natus esset illam in turri clausit. Iupiter vero in auru versus eam vitiauit. ex quo congressu natus est perseus qui postea acriseu obiecto Gorgonis capite in saxum vertit. Meminit ita Lactan. li. i. the. dicunt alii auro pudicitiam virginis viciatā quod & poeta noster hic innuit Lactan. etiam plura de danae li. ii. the. ordo autem est. Enea turris & robuste fores & tristes excubie vigilum canum satis munierant inclusam danaen ob nocturnis adulteris si non Iupiter & venus risissent acrisium pauidum custodem abdite virginis.

p TRISTES excubie. Epitheton vigiliarum. eo quod mestitudinem generent. seu danae tristis nuptiis per custodiam denegatis.

q NOCTVRNIS ab adulteris. Bene nocturnis. quia adulteris nox apta est. est vt gregibus nocturnus obambulat. cū & per die lupi insidiari consueuerint.

r FORE enim. ordo est. Conuerso deo in precium fore enim tutum iter.

☞ s SAXA. q. mūita loca que viribus expugnari non possunt quia aurum potentius est quā fulmen. nam ea per corrutpelā expugnat.

t POTENTIVS. Exaggeratio voluptuose rei.

v CONCIDIT auguris: De Amphiarao dicit qui apollinis fuit antistes vt scribit Lactan li. i. the. is autem ne in thebas iret la

filiam acrisij — p forti

o Nclusam danaen turris ahenea
repagulis munite
Robusteq; fores: & vigilum canum
seuere — vigilie
p
Tristes excubie munierant satis
q
Nocturnis ab adulteris.
prēm danaes — abscondite
Si non acrisium virginis abdite
sollicitum
Custodem pauidum iupiter: & venus
collusissent — sc3. negant — secretum.
r
Risissent: fore enim tutum iter patens
aurum — ioue
Conuerso in precium deo.
sc3 hostiū cuneos & familiares. hostiles fremitus
Aurum per medios ire satellites ☞
sc3 munitiones expugnare s t s. aurum.
Et perrumpere amat saxa: potentius ☞
v corruit
Ictu fulmineo: concidit auguris
greci — amphiarai — ppter amorem monilis
Argiui domus ob lucrum
dicta hiatu telluris refregit
Demersa exitio. diffidit vrbium
philippū significat alexandri magni patrē — euertit
Portas vir macedo: & subruit emulos
nam eos q̄ in illorū regno potentia pualebant pecunia corrupit ppter diuitias
Reges muneribus. munera nauium
piratas dicit qui causa lucri sepe illaqueantur
Seuos illaqueant duces.
ducem
Crescentem sequitur cura pecuniam: ☞
sc3 pecuniarū — p desiderio posuit — timui.
Maiorumq; fames. iure perhorrui
i. ad summas diuitias ascendere
Late conspicuum tollere verticem
nam eques romanus fuit nec voluit transire in ordinem senatorum
Mecoenas equitum decus
z — i. minus concupiuerit
Quanto quisq; sibi plura negauerit ☞
A dijs plura feret: nil cupientium
pauper — a
Nudus castra peto & transfuga diuitum
habitatones vel loca — plus est quam cupio
Partes linquere gestio.
nam magis possidemus ea q̄ contemnimus quam ea que possidemus
Contempte dominus splendidior rei
laboriosus
Quam si quid arat non piger apulus
recondere
Occultare meis dicerer horreis
sic de tantalo fabulantur · pauper diuitias
Magnas inter opes inops ☞
b
Pure riuus aque siluaq; iugerum

tuerat vxore eryphile cōscia. que quidē eū prodidit monilis desiderio ducta quod erat argie vxoris polinicis ab vulcano elaboratum. Vir postea ab terre hiatu absumptus est. De quo Statium lege libro. vi.

x VIR macedo. De philippo macedonie rege itelligit qui opū diuitiarumq; gratia multas diruit vrbes. in grecia presertim. in scithiam quoq; predandi causa profectus est. eiusq; emulos thebanos et lacedemones bello confecit de quibus plura legito apud Iustinum li. viii. & li. ix.

y CRESCENTEM pecuniā Sententia este Quod quanto plures pecunias. congregant homines. tanto maiori cura & sollicitudine afficiuntur. Alludit quod superius expressit Crescit indulgens sibi dirus hydrops.

☞ z QVANTO quisq;. q̄to quisq; diuitias magis spreuerit cōtētus mediocritate census. nec habenti ambitum fortune maioris tanto deorum fauore dicit nil posse abesse.

a TRANSFVGA diuitum: Bene trāssuga vt maneret in trāslatione a militia sumpta cū possuisset castra. nā transfuga is est qui suos relinquēs ad hostes defecit. Vult ergo dicere. nudus fugio veluti transfuga a castris diuitum ad castra nil habentium nam cum olim cuperē diuitias seruatus sum in diuitum castris nunc autē cū aaduerterim illas non extinguere. sed augere cupiditates.

b PVRE riuus. Ostendit quā pauca sibi sint & tamen illis se ditissimum regem aphrice superare posse.

c ET segetis ordo est. Certa fides segetis beatior imperio fertilis africe fallat fulgentē forte. id est illum qui fortuna fulget et nō virtute. Sensus autem est quod ipse beatior est sua forte. quam il le qui aphrice dominat. vbi maxime est tritici copia.

d QVAMQVAM nec calabrę &c. In calabria enim sunt flores aptissimi apibus. per mel la autem negat possessionem calabrię.

e LESTRIGONIA. Formię oppidum iuxta caietam fuit antiqua lestrigonum sedes aucto re Pli. li. iii. Straboq; li. v. scribit totam hanc oram optima vina generare.

f NEC si plura velim. Duo fa cit nam & paupertatem pati volentem ostendit & mecoenatis li beralitatem laudat. Quare autē nolit plura indicat. quia ipse me

Paucorum: & segetis certa fides meę
Fulgentem imperio fertilis africę
Fallit sorte beatior.
Quamquam nec calabrę mella ferunt apes:
Nec lestrigonia bachus in amphora
Languescit mihi: nec pinguia gallicis
Crescunt vellera pascuis.
Importuna tamen pauperies abest:
Nec si plura velim: tu dare deneges.
Contracta melius parua cupidine
Vectigalia porrigam
Quam si mydonijs regnum halyattici
Campis continuem: multa petentibus
Desunt multa: bene est cui deus obtulit
Parca quod satis est manu.

lius porriget. idest extendit parua vectigalia idest paruos suos prouentus qui sunt vectigalia agrorum suorum.

g QVAM si. ordo est. quam si mygdoniis campis regnum alyatici continuem.

h MyGDONIIS. Mygdonia regio in finibus asię ab rege mygdonio vt scribit Lactan. li. ii. the. legito item quę dicta sunt de mygdonia superius.

i REGNVM halyatici. Alyaticus rex lydię pater creti qui optimo imperio vius est. vide Herodotum li. i.

K MVLTA petentibus e Aurea sententia. Nam qui multa cupiunt multis careant necesse est. & infinite cupiditates insatiabiles sunt. Qua propter recte concludit. bene cum illo actum esse cui deus dederit quantum ad vitam degendam sat sit.

L iiii

Argumentum odes. XVII.

AElij lamię genus celebrat: ait inde cornicis augurio se nosse crastinam tempestatē. Hinc illū monet vt arida ligna componat ad sacrificiū. quo luce sequenti genium mero & porco bimestri curare possit. Hoc dicit. De Aelio autem lamio li. i. ode vero. xxvi. etiam meminit.

Ode.XVII. Aelij Lamie genus celebrat.

l AELI vetusto. Lamiarum familiam excelsum gradum in vrbe tenuisse. Iuue. Suetoniusq; testes sunt. Oriundi autem erant formis. que a lestrigonibus habitate fuerunt. vbi lamos regnauit. Dicit autem vetusto ad differentiam aliorum qui deinde fuerunt in ea familia.

m FASTOS. Libri fastorum appellantur in quibus tocius anni fit descriptio ait Festus. nã breuiter & annuatim notabantur fastos autẽ hic consules qui nobilitatis in posteros memoriã testantur.

n MARICE. Seruius lib. vii. en. scribit. Maricam fuisse deam littoris myntumensium iuxta lyrim fluuiũ afferens quoq; hunc horatii locum in testimonium.

o CRAS foliis nemus. ordo est tẽpestas demissa ab euro sternet nemus multis foliis. & sternet littus alga inutili.

qui es — regis formiarũ & familie auctore

l

Eli vetusto nobilis a lamo

quoniam — ab aelio

Quando & priores hinc lamias ferunt

.i. posteritatis

Denominatos: & nepotum

.i. qui ad nostrã memoriã res gestas deducunt — m

Per memores genus omne fastos

tu aeli

Auctore ab illo ducis originem

scilicet lamis — vide ode. xx. li. i.

Qui formiarum moenia dicitur

tuncq; — q. innundantẽ — n

Princeps & innantem marice

fluuium deũ li. l.

Littoribus tenuisse lyrim

rex

Late tyrannus: cras folijs nemus

herba marina tenuissima.

p

Multis: & alga littus inutili

q — illo vento

Demissa tempestas ab euro

prenuntia

Sternet, aquę nisi fallit augur

diu viuens — s — .i. permittentis

Annosa cornix. dum potes aridum

cogere — t

Compone lignũ. cras genium mero

tres menses habente

Curabis. & porco bimestri

v — cum seruis vacantibus

Cum famulis operum solutis.

p ALGA. herba marina & nullius vsus. vnde & Virgi. horridior rusco piecta vilior alga ergo inutili alga.

q AB euro. qui vehemens vẽtus est. & grece sic dictus quod late perflat.

r ANNOSA cornix. Hesiod⁹ multa de hominum euo referẽs cornici nouem nostras attribuit etates. quadruplum eius ceruis. id triplicatũ coruis. vide ad plenum Pli. li. vii.

s DVM potes. Ostendit autẽ tempus hiemis. dum ad focum parari hortatur & sacrificium genio institui vt Vir. Inuitat genialis hiems curasq; resoluit.

t GENIVM. Genius est numẽ quoddã familiare quod nobis nascentibus dat vt Seruius scribit li. vi. en.

v CVM famulis. horratur vt diem festum agat.

Argumentum odes. XVIII.

FAunum agrestem syluestremq; deũ orat. vti per suos agros mitis & innocens eat. cũ pleno ãno hedum ei vinaq; & odores plurimos tradat. agrestesq; etiam sibi tripudient. Hoc dicit.

Ode.XVIII.Ad Faunum

a FAVNE nympharum. Fauni dei latinorum erant. quos in silvestribus locis traditum est solitos fari. quod farro scribit. Servius etiã docet faunos dictos a fando. idest vaticinando vnde & fatuos dicimus inconsiderate loquentes. de faunis autẽ poeta.li.i.g. ait. Et vos agrestum presentia numina fauni ferte simul faunique pedem. dicit autem fugientium. fugiũt enim nymphe suam petulantiam. vel respexit ad fabulam panis. in qua fingitur insectatus syringam nympham. que fugiens miseratione deorum in calamos conuersa est. ex quibus pan fistulam composuit.

b LARGA nec desunt. Ordo est Nec desunt veneris sodali larga vina in cratere.

c VINA cratere. Craterem veneris sodalem dixit quia sine cerere et bacho friget venus.

Faune nympharũ fugientiũ amator
Per meos fines & aprica rura
Lenis incedas, abeasque paruis
Aequus alumnis.
Si tener pleno cadit hędus anno
Larga nec desunt veneris sodali
Vina cratere, vetus ara multo
Fumat odore.
Ludit herboso pecus omne campo
Cum tibi nonę redeunt decembris
Festus in pratis vacat ocioso
Cum boue pardus.
Inter audaces lupus errat agnos
Spargit agrestes tibi silua frondes
Gaudet inuisam pepulisse fossor
Ter pede terram

d VETVS ara. Ex hoc ostendit quod per multos annos sacrificiũ hoc institutum fuerat.

e LVDIT herboso. Id erat in numinis honorẽ vt etiam pecora gauderent & luderent. que sub eius tutela sunt.

f PARDVS. Sunt pardi panthe rarum mares. panthera autem & tigris macularum varietate spectãtur. suntque pantheris in cãdido breues macularum oculi. ferunt colorecarum mire sollicitari quadrupedes cũctas. sed capitis toruitate terreri. quamobrem occultato eo reliqua dulcedine inuitatas corripiũt Auctor est Pli.li.viii.

g GAVDET inuisam. Sensus est quod in faunalibus agricole saltationem adhibeant. vt omnis pars corporis leticiam exprimat.

Argumentum odes.XIX

Thelephum poetam grecum familiaremque suũ cũ ioco arguit: is.n. grecorũ historias referebat horatio: cum tempus posceret conuiuij potius necessaria tractare: hortatur inde puerum suum: pocula preparere: assintque tibię cum lyra & fistula. Hoc dicit per totam odam.

Ode.xix.ad Telephum.

differt.vel rege vel virtute.
h
Quantum distet ab inacho
i p.n.regis
Codrus ꝓ patria nõ timidus mori
o thelophe familiam
historiam h illius viri
Narras:& genus eaci.
participium sine verbi origine
l
Et pugnata sacro bella sub ilio.
vecchio vino optimo.superius dictum est.
Quo chium precio cadum
.i.emamus repefaciat.est enim aqua
teppida remediũ ebrietati
Mercemur. quis aquã temperet ignib⁹
ex nostris hospitibus .s.hora
scʒ hospitale
Quo prebente domum.& quota
quotta hora possim in meo domũ recipere
m vt illa eccetus possim vitare frigus.
Pelignis caream frigoribus:taces
loquitur tanquam in conuiuio sit
n
Da luue propere noue.
.i.bibamus in honorem medie noctis ꝛ auguris murene
Da noctis medie:da puer auguris
augurio pollebat murena
o
Murene.tribus aut nouem
.i.sine damno
Miscentur cyathis pocula commodis
vt nos poccesumus
Qui musas amat impares
ne inebrietur
Ternos ter cyathos attonitus petet
ꝓ ꝗlibet fanicola.
o tres scyathos
Vates:tris prohibet supra
litum ꝓpter ebrietatem
Rixarum metuens tangere gratia
quare nude finguntur gratie supra li.i.ode.iiij.dictum est.
Nudis iuncta sororibus
p
Insanire iuuat.cur berecynthie
spũs quia ex flatu sonitũ emittit tibia
q
Cessant flamina tibie:
quia quãdiu pendet sonum non habet
r
Cur pendet tacita fistula cum lyra
nihil agentes manus
pulsatẽni.
Parcentes ego dexteras
in mensa .s.
f t
Odi.sparge rosas.audiat inuidus
furibundum p.n.vicini
Dementem strepitum lycus:
ꝗ fore lyci amica est apta
v
Et vicina seni non abilis lyco

h INACHVS vide ad plenum ode tertia.li.ii. Inachus autem primus argiuorum rex qui regnauit annis.l.anno aũt mũdi.M.M.M.cc.xl.auctor est Eusebius.

i CODRVS.Fuit is atheniensiũ rex xvii.qui regnauit annis.xxi.anno mundi.MMM.cx.vt scribit eusebius . vtq; Iustinus li.ii.ait.Cum essent inter athenienses & dorienses simultatũ veteres offense. quas vindicaturi bello doriensis de euẽtu prelii oracula cõsuluerunt respõsum foreni regẽ atheniensiũ cecidissent cum ventũ esset in preliũ militibus ante omnia custodia regis atheniensis precipitur. Atheniensibus eodem tẽpore rex codrus erat qui & responsa dei & preceptis hostium cognitis permutato habitu pannosus sarmento collo gerens castra hostium ingredit̃. ibi in turba obsistencium a milite quem falce astu conulnerauerat interficitur. cognito regis corpore dorienses sine prelio discedunt. atq; ita atheniensis virtute ducis pro salute patrie se offerentis bello liberantur.

k GENVS eaci: Aecus fuit is iouis egineq; filius.genuit autem thelamonem.peleũ & phocũ . Ex peleo ac thetide achilles ortus.qui cũ agamẽnone ad troiam accessit.auctor in iis Diodorus li.v.

l SACRO ilio. A diis enĩ menia sibi cõstructa fuerant.vel ad imitationẽ homeri.qui sepe dicit sacrã troiam.

m PELIGNIS frigoribus.peligni ppli sunt marsis vicini.vt scribit strabo li. v. Sulmo aũt pelignorũ est mediteranea ciuitas vt docet li.iii.ptolo. Hic nasonẽ poetã nobilissimũ natũ dicũt.est aũt regio ꝓpter montes frigida.

n DA lunę. Hortat̃ puerũ ad parãda pocula.Ordo est puer da propere pocula noue lunę. da medie noctis da pocula murene auguris pocula miscentur tribus ciathis cõmodis aut nouẽ.Dicit autem lunę noue.i. lunę honorẽ.hoc ait quoniam solebant olim sumere pocula in deorum honorem.aut heroũ aut amicarũ hinc Martialis inquit neuia sex ciathis.septem iustina bibatur.omnis ab infuso numeretur amica phalerno.

o TRIBVS aut nouem. Gellius scribit varronem dixisse conuiuarum numerum oportere incipere a graciarum numero.& progredi ad musarũ idest proficisci a tribus & consistere in nouem. vt cũ paucissimi conuiuę sint. non paucio res sint ꝗ̃ tres.cum plurimi nõ plures ꝗ̃ nouem. Nam multos esse inquit non conuenit.quod turba plerumq; est turbulenta.

o TRIS prohibet supra. Ne si supra nouem addideris tres ebrius factus exurgas in lites.quę sunt gratię leticieq; contrarie Ideo gratię nude pinguntur veluti sine dolo . sine fraude.sine aliquo velamine.

p BERECINTHIE. Berecinthus vrbs phrigie . vnde & tibias phrigias dicit.que matris deum sacris adhiberi consueuerant.ad quarum cantus a conuiuantibus saltabatur. vt tympana vos buxusq; vocant berecinthia matris vel quia tibię ipsa inuentrix fuerit.

q FLAMINA.Quia ex flatu sonitum emittit. vnde tibias tubas & similia non pulsare sed inflare dicimus.Vir. Inflauit cum pugnis ebur tyrrhenus ad aram.

r FISTVLA.Hec e cannis vt plurimum fiebat Vir.Est mihi disparibus septem compacta cicutis fistula.ceterũ ex variis metallis etiã fiunt.vt sint tanquam cannales omnibus liquoribus peruie nam que crassiores & fictiles sunt tubulos appellant vt demonstrat vitruuius.
☞ f SPARGE rosas.Festinanti sibi festinãtẽ orationẽ accõmodat. & que in furẽte furorẽ sapiat. Nã & interrogatio & repeticio & dissolutio q colores tres rhetorici tres assũt hãc festinationem ex furenti cupiditate ꝓueniente ostẽdunt.huiuscemodi vehemẽtiã et alibi inuenies . & presertim apud virgilianã didonẽ cũ abeũte iam enea sic secũ querit̃ cuius in iciũ est.Proh iupiter ibit hic ait et vris illuserit aduena regnis . hoc enim eloquentis simul & sapientis scriptoris est . vt non modo concedentes sententias . sed genus quoq; dicendi naturę rei de qua agitur cõueniens accõmodet.
t AVDIAT lycus.Vicinus hilaritatis nostre strepitũ et inuidiã patiat̃ vt Vir.Fit strepitu tectis voces q; per ampla voluntant atria.
v NON abilis lyco. Vxor que se mi puella inabili coniuncta esset. vnde & zelum eius ostendit.dum inabilem dicit.

x SPISSA te. Ordo est. cloe tempestiua petit te nitidũ spissa coma & similem puro vespero Spissa quod est adolescentie. nam in graue scente etate non sunt densi capilli. quia caloris defectu caluescim⁹.

densa
ẽ
Spissa te nitidum coma:
quia non nubibus obfuscatur
Puro te similem telephe vespero
viripotens
Tempestiua petit cloe.
flexibilis
y p.n. amice.
Me lentus glycerẽ torre amor meẽ.

y LENTVS amor. Eleganter lẽtus amor. q. latens & occultus ac sine flamma vrit. Vel lentus idest diuturnus nam que lente pcedunt diu procedunt.

Argumentum odes. xx.

Erat insignis puer Nearchus apud mulierem quandam. Pyrrhus autem poete sodalis illum rapere destinarat. Admonet igitur horatius illam secum pugnaturam Victorieq; facultatem esse penes Nearchum puerum nam ille victor erit quem ipse voluerit. Laudat inde pueri formam. H.d.

Ode. xx. Ad Pyrrhum

a GETVLE CATulos. Leenẽ Amantem mulierem leenẽ habenti filios comparat. nam sicuti orba natis. leena fuerit. sic etiam mulier illa rapto sibi amato puero.
b TIBI preda cedat. Interrogatiue legendum, est enim sensus, vincesne tu an illa.

ammouere tentas
Non vides quanto moueas periculo
a
Pyrrhe getule catulos leenẽ.
.i. timidus
Dura post paulum fugies inaudax
Prelia raptor
q̃ tibi mouebit mulier amica
nearchi pueri
Cum per obstantes iuuenum cateruas
s. ipsa mulier p.n. pueri
Ibit insignem repetens nearchum
.i. ipsa mulier cer b
tans & furens
Grande certamen tibi preda cedat
.i. vinces tu necon illa
Maior an illi:
pirrhe res
c
Interim dum tu celeris sagittas
adhuc estat in metaphora
Promis, hec dentes acuit timendos;

c INTERIM dum. Suauissima est allegoria. & manet in translatione. nam ostendit quod antequã in certamen descendatur vterq; sua instruit arma.

d NVDO pede. Ostendit enim victorē fore cui puer voluerit palmam tradere & seipsum.

e FERTVR. Dicit poeta frustra ri pyrrhum comitem conantē ab amore meretricis reuocare iuuenē

f NIREVS. Is regnauit in naxo insula. fuitq; charopi filius atq; alagie speciosus admodum. et qui cū agamēnone ad troiam profectus est. vt Diodorus ait li. vi. meminit

i. ipse puer pugne iudex — dissoluto

Arbiter pugnę posuisse nudo

victoriam

Sub pede palmam

s. veneri sucubuisse — agitatōe capitis

e

Fertur & lene recreare vento

vnguento illitis

Sparsum oderatis humerum capillis:

q fontib9 fluuijsq abundat

f

Qualis aut nireus fuit. aut aquosa

s. ganimedes

g h

Raptus ab ida.

etiam homerus in iliade. a quo tā peciosus tradit̄ vt omnes grecos excepto Achille superaret.

e

g RANTVS. s. Ganimedes quē Iupiter in aquilam conuersus ab ida monte phrigie ad celum rapuit sed huius fabula nota est.

h AB ida aquosa. bene aquosa ab ida. eni monte defluunt scamānder & symois. vt scribit Mela.

Ode. xxi. Ad Amphoram

Amphoram hortatur optima vina effundere in coruini gratiam: qui & si mores socraticos habet non tamē a potu abhorrebit catonis exemplo: is enim mero caluisse pluries legitur edocet inde quid merum efficiat. Hoc dicit.

h ONATA mecum &c. Promittit amphoram vetusti vini ex veteratorio sic enim cellam appellabant. in qua ad multos annos duraturum condebant promittit. ergo amphoram qua coruinum in conuiuio letius accipit qui quamuis philosophus sit non abhorret a poculis exemplo Cathonis qui & ipse summa grauitate admirādus vir ad multam noctem conuiuia pitissando & sorbilando vinum producebat. nō quod bibax esset homo. sed cupiebat sermone familiari aliquid de animi tristi seueritate minuere vino quidem modico. sed quoniam tenuisse sorbillādo potabat ad plures horas durabat. Vnde & omnis tristicia exhilerabatur. & temperantie fines non excedebat.

Ode. xxi. ad āphorā

iocose alloquitur anphoram

h i

O Nata mecum consule manlio

amphora.

k

Seu tu qrelas: siue geris iocos

siue iram non

Seu rixam: & insanos amores:

amphora

Seu facilem pia testa somnum

s. eris s. consulū optimū vinū

l

Quocunq; lectum nomine massicum

s. eru festo

Seruas: moueri digna bono die

Descende coruino iubente,

puer prinao languidiora reddendo

Promere languidiora vina

i CONSVLE manlio. Vno eodemq; tempore vini amphoram. & se natum asserit.

k SEV tu querelas. Vino eni aut queruli. aut hilares. aut venerei. aut pugnaces. aut somnolenti fiunt.

l LECTVM. In amphora cōsulū nomen in vetustatis testimoniū

m NON ille quamquam. Ordo & sensus est. non ille te negliget nec est in hoc horridus quamquam philosophie studiosus sit.

n NARRATVR & prisci catonis. Probat exemplo Cathonis. & dixit narratur. quia illum non viderat. sed ab his qui viderant acceperat puer enim poeta erat. cũ apud vticam se ille interemit. Poeta autẽ abusus est nomine. non enim cato priscus. sed vticensis vino inuigilabat. vt iam ostendimus vel ad tempora sua respexit. Erant quippe et alii catones.

o LENE tormentum. Vini calorem. atq; potentiam. & molestiã quandam lene tormentũ appellat.

p IOCOSO lyeo. Per vinum quippe multi iocosi fiunt & hilares. Virgil. Assit leticie bachus dator & bona iuno.

m (perfusus est) Non ille quamq; socraticis mades (amphoram)

(contemnit) Sermonibus te negliget horridus.

(dicitur) n Narratur & prisci catonis

(vino) (caluisse) (ingeniũ) Sepe mero caluisse virtus.

(edocet quid merum efficiat) o Tu lene tormentũ ingenio admoues

Plerumq; duro tu sapientium

(secretũ) (p faceto) Curas. & archanum iocoso

(ebrii enim secreta pandũt) (vino) Consilium retegis lyeo.

q (amphora) (mestis) Tu spem reducis mentibus anxijs

r (violentiam) Viresq; & addis cornua pauperi

(post tuum potum) (timenti) Post te nec iratos trementi

(potentias et sublimitates) Regum apices neq; militum arma

s Te liber: & si leta aderit venus

(pigre) Segnesq; nodum soluere gratie

(pardentibus) Viueq; producent lucerne.

(.i. dum redit dies. ergo per totam noctem) (.i. sol) Dum rediens fugat astra phoebus.

q TV spem reducis. Mesti enim vbi vino incaluere melius sperant.

r VIRESQVE & addis cornua. Festus eni inquit homines nimio vino truces fieri. ideoq; liberi patris simulacro cornua addi. Ouidius item li. i. De arte de vino ait. Vina parant animos faciuntq; coloribus aptos. Cura fugit multo diluiturq; mero. Tunc veniunt risus tunc pauper cornua sumit. tũc dolor & cure rugaq; frontis abit Tunc aperit mentes euo rarissima nostro. Simplicitas artes excutiente deo.

s TE liber. Sensus est. quod liber venus. & gratie veneris comites. & lucerne peruigiles vsq; ad sequẽtem auroram potus producent. quod & de cathone legitur. Ordo autem est. Liber viue lucerne producent te. dum phoebus rediens fugat astra si leta venus aderit & si aderũt gratie segnes soluere nodũ.

Argumentum odes. xxii.

Dianẽ officia celebrat: est. n. montiũ nemorũq; custos. est virgo fauet parturientibus & morte liberat post hec pinũ quãdã ville sue iminentẽ. eidẽ cõsecrat, pmittẽs anno quoq; verrẽ sacrificare. h. d

Ode.xxii. Diane officia celebrat

t MONTIVM custos. Dianę varias potestates. & annua illi sacra pollicetur.
v VIRGO. Hec in celo luna. in terris diana. apud inferos proserpina appellatur dicitur ergo tergemina. Item hecate propter centum .i. multiplices potestates Vir. Tergemina hecatem tria virginis ora dianę preest & diis. que quia steriles sunt. idcirco ipsa dea virgo fingit.
x QVE laborantes. Preest parturientibus et appellatur iuno lucina .i. que iuuet ad veniendũ in lucẽ. Nec refert vt nomina dearum confundantur. Nam prisca religio omnes deos ad solẽ omnesq; deas ad lunam referebant vt aperte demonstrat Macrobius. Hinc maro solẽ

Ontiũ custos nemorumq; virgo

Que laborantes vtero puellas

Ter vocata audis: adimisq; leto

Diua triformis

Imminens ville tue pinus esto

Quam per exactos ego letus annos

Verris obliquum meditantis ictum

Sanguine donem.

lunãq; vocaturus dixit. Vos o clarissima mundi liber & alma ceres Bachum Cereremq; pro sole & luna ponens. preest infantibus quia illis dum in matris vtero sunt plus est vegetatiue potentie. quę a luna est quam sensatiue que est a sole.

y IMMINES ville. Ordo est. Pinus imminens ville tua esto pro sit & sic melius dictum quam si dicatur esto aduerbium concedentis.

z VERRIS obliquum. Modũ ferientis porci describit. nam seuius ledunt verres cum transuersum feriant iuxta dentium naturam.

Argumentum odes. xxiii.

SCribit ad phyliren dicens quod si ad celum tendet supinas manus noua quidem luna: si ture & fruge lares placarit & porca. eius vites minime ab aphrico offendent. nec segetes a rubigine nõ etiã alumni sui in autumno grauabuntu r Concludit demũ deos satis placare etiam minimis. dum modo quis eos sine crimine & scellre precetur. Hoc dicit.

Ode xxiii. ad Phyliren

a PESTILENTEM aphricum Plinius lib. xviii. ca. xlix. ita scribit Ex aduerso aquilonis ab occasu

Elo supinas si tuleris manus

Nascente luna rustica philyre

Si ture placaris: & horna

Fruge lares auidaq; porca:

Nec pestilentem sentiet africum

Fœcunda vitis. nec sterile seges

brumnali aphricus quem greci liba vocant & c. Est autem ventus humidus vt lib. ii. docet.

b RVBIGINEM. Carbunculum quo spica in nigredinem vertitur et omne granum corrumpitur. Varro tamen dicit rubiginem proprie appellari vitium obscene libidinis de hac Vir. vt mala culmos esset rubigo.

c POMIFERO anno. Autumnum intelligit de quo etiam Ouidius li. ii. de arte ait. Sepe sub autūnum cum fortissimus annus plenaq; purpureo subrubet vua mero Cum modo frigoribus premimur: modo soluimur estu. Aere non certo corpora languor habet.

d NAM que. Ordo est. Nā deuota victima que pascit̄ inter quercus & ilices. aut crescit albanis in agris ceruice tinguet pōtificum secures te coronantem marino rore et fragili myrto paruos deos nihil attinet tentare eos multa cede bidentum.

e SECVRES. Quia maiores hostie securi feriebantur.

b Rubiginem aut dulces alumni
(i. molestiū & noxiū)
c Pomifero graue tempus anno
(oppido)
d Nam que niuali pascitur algido
(tua p̄missa) (inter)
Deuota quercus inter & ilices
(pinguibus quales apud albā ciuitatē)
Aut crescit albanis in herbis
e Victima pontificum secures
(te) (pertinet)
Ceruice tinguet te nihil attinet
(placare) (i. mactando multas bidētes.)
Tentare multa cede bidentium
(s. te ipsam)
Paruos coronantem marino
(lares)
Rore deos fragiliq; myrto
(sc̄z scelerū & innocens)
Immunis aram si tetigit manus
g (opulenta)
Non sumptuosa blandior hostia
(placabit) (iratos)
Mollibit auersos penates
(i. mola salsa fiebat et sal et homo et fruges)
h Farre pio: & saliente mica

f BIDENTVM. Bidentes proprie oues que duos annos habent vt docet Acron. de iis late Gelius & Macrobius.

g NON sumptuosa hostia. Ordo est. non mollibit aduersos penates sumptuosa hostia blandior fare pio & saliente mica. Et nota plus valere far. idest paruum sacrificium cum innocentia. quam magnum cum scelere. Sumptuosa autem hostia non nominatiui. sed ablatiui sunt casus. sa enim cesura lōga est & esse debet: nam sensus aliter non quadret.

h SALIENTE mica. Salientē autem micam salis granum intelige quod saliat cum in ignem missum sit.

Argumentum odes. XXIIII.

IN auaros inuehitur. arguens primū eorū plurima minimeq; necessaria edificia. non. n. cōtenti terrestribus: in mari quoq; edificabant. quod quidē nihil prodesse dicit ad fugiendā mortē omnino: namq; licet etiam multa quis possideat moriendū erit. Laudat exinde scythas: qui domibus carētes plaustris pro illis vtuntur. & paucis contenti viuunt. Quicunq; autem & laudē & gl'iam optat: habendi cupiditatem frenare debet: Vnde damnantur illi: qui acquirendi gratia omne periculū subeunt spreto etiam mari quocunq; relictaq; ardue virtutis via. Hortat̄ inde vl' in capitoliū gemmas & aurū vl' in mari mittenda vt malorum cause fugentur. Damnat postea parentū pfidiam in acquirendis rebus indigno & vitioso viro. Hoc dicit

Ode.xxiiii. In auaros.

i INTACTIS opulentior. Ordo est. tu auare opulentior intactis thesauris arabum & diuitiis indie licet occupes omne tyrrhenum mare. & mare ponticum tuis antēnis non expedies animum metu & caput laqueis si quidem dira necessitas figit adamantinos clauos summis verticibus. Animaduerterat poeta nullam perniciem hominibus capitaliorem esse quam auariciam qua propter variis rationib⁹ illam a mentibus humanis euellere tētauit. nunc autem maxime ex eo a vita amouendam esse probat. quia neq; fata neq; mortem fugiant diuitie. Censet igitur abigendā omnem cupiditatem ne vitiis que ab illa sunt coinquinemur: Cum illi qui cum virtute degunt. & invita magno in honore habeantur. et post mortem celebre & immortale de se nomen relinquant.

k ARABVM & diuitis indie. Ditissimas gentes ad diuitiarum emphasim posuit. Arabes enim qui propter copias aromatū que in omnes orbis partes inde exportantur vndiq; ingentes pecunias coaceruant. India autē fertilitate agrorū preterea auro argentoq; & vnionibus qui ex mari sunt. et multis preciosissimisq; lapillis reliquas regiones superat.

l NON animum metu. Sensus est. quod mortis necessitate nulli diuitiis carere possumus.

m CAMPESTRES scythe. Scytharum nomadum parsimoniam proponit romanorum diuitiis de nomadibus scythis pastorib⁹ multa. Vir. li. iii. ge. Et strabo lib. vii. sic ait. Nomades enim tentoriis vtuntur centonum instar pilo contextis in plaustris vitam degentes. circūq; tentoria pecora comittantur a quibus victum captant. & alunt lacte caseo carne. pascua vero sectātur loca semper herbosa permutātes hibernis quidem temporibus meoticis versantur in paludibus. estiuis vero per campestria vagātur. & c.

inuiolatis — tu
i
INtactis opulentior

k
Thesauris arabum: & diuitis indie
lapidum & lignorū — teneas

Cęmentis licet occupes
p hyperbolen exprimit insanas instructiones illius seculi. & moles in mari iactas

Tyrrhenū omne tuis: & mare ponti cū
siquidem — durissimos & infrangabiles

Si figit adamantinos
.i. viris summis — seu — mors

Summis verticibus dira necessitas

l
Clauos. non animum metu.
nam mors oēs illaqueat. nec pōt quisq̄ ob illius laqueos caput dissoluere

Non mortis laqueis expedies caput
quod in campis sine tectis viuant
m
Campestres melius scythe
ex consuetudine

Quorū plaustra vagas rite trahūt domos
frigore continet
n
Viuunt. & rigidi getę.
interminata — inter se cōmunes
o
Immetata quibus iugera liberas

Fruges. & cererem ferunt
nam tantum secū ferunt. quātū ad annū sufficiat

Nec cultura placet longior annua
vnumquemq; fatigatū in labore
p
Defunctumq; laboribus
succedit in labore

Aequali recreat sorte vicarius:

Illic matre carentibus
abstinet ab iniuria.

Priuignis mulier temperat innocens
non habet potestatem super virum
q
Nec dotata regit virum
quia nolunt adulteros;

Coniunx. nec nitido fidit adultero
s. apud illos
r
Dos est magna parentium
concubitum
Virtus. & metuens alterius viri
vinculo
s
Certo foedere castitas
sensus est. peccare aūt illis est nefas. aut pena est mori
t
Et peccare nefas: aut precium est mori.
s. princeps
v
O quisquis volet impias

n RIGIDI GEtę. Thraces sunt quos rigidos dixit propter frigora regionum earum.

o IMMETATA. sine metis & terminis.

☞ p DEFVNCTVMQVE laboribus. idest illū qui anno precedenti elaborauerat alter sequenti anno recreat. quiescit enim ille altero operante. Cesar li. iiii. de bel. gal. scribit sueuos germanorū omniū bellicosissimos. centum pagos habere ex quibus quotannis singula milia armatorum bellandi causa ex finibus educunt. Reliquos vero qui domi māserint se atq; illos alūt hi rursus inuicem anno post in armis sunt. illi domi remanent. sic neq; agricultura neq; ratio atq; vsus belli intermittitur. sed priuati atq; seperati agri nihil est.

q NEC dotata. Sensus quamuis ibi dotate sint coniuges. attamen viris suis debent obtemperare. quod romę non erat. hinc Iuuenalis ait Intolerabilius nihil est quā foemina diues.

r DOS est magna. Castitatē laudat exemplo barbarico eo quod dotem habent virtutem parentū & amorem coniugum. que viros vitātes externos seruant pudiciciā coniugalem.

s CERTO foedere. Quod quidē inter virum & vxorem sit vt alter alteri fidem seruet.

t ET PECcare nefas. Sensus est. quod mulieribus illis peccare est nefas. morsq; est peccati precium. puniūtur enim illico impudicę quod sane in italorum dedecus dicit.

v O QVISQVIS. Non recte a superiore ode hęc seperata sunt. cū inde pendeat & illis annexa sint.

x SI quereret pater vrbium. Si quis velit patrie pater vocari & statua-rum titulos habere. remoueat licē-tiam presumendi. & illicita nō pre sumat admittere.

y CLARVS post genitis. Aut postea laudatur in filiis. aut obse-uerntatis & correctionis institutum posteris admirandus.

z QVATENVS. idest quādiu. nam quatenus aduerbium est in-terdum temporis. interdum loci. quatinus vero coniunctio est tātū.

a HEV nefas. Per interpositionē dictū est vt exprimatur dolor odi mus ergo virtutem in viuentibus. deinde cum sublata est ex oculis. i. cum defunctus est homo in quo virtus erat tunc illam querimus. i. desideramus. posuit enim subse-quens pro antecedenti. nam deside rium inquisitionem antecedit.

b QVID tristes. Sensus est quid prodest conqueri de vitiis si culpa punitur supplicio. Quid leges. Sen sus est. quid prosunt leges sine obse ruatione & vsu.

audem seditionem auferre te roma.
Cedes & rabiem tollere ciuicam
x
Si quereret pater vrbium
.i. statuarū titulos habere
Subscribi statuis: indomitam audeat
psumendi illicitum.
Refrenare licentiam
fama & gloria posteris
y z a
Clarus post genitis quaten⁹ (heu nefas)
incorruptam
Virtutem incolumem odimus
nostris
Sublatam ex oculis querimus inuidi.
s. proficiunt
b
Quid tristes querimonie
pena
Si non supplicio culpa reciditur.
q. d. si non obseruentur
Quid leges sine moribus
c
Vane proficiunt: si neq3 feruidis
australem intelligit
Pars inclusa caloribus
vult autem intelligi septentrionem.
d
Mundi nec boree finitimum latus
Durateq3 solo niues
repellunt: timida
cupiditate
Mercatorem abigunt. horrida callidi
Vincunt equora nauite
e
Magnū pauperies opprobrium iubet
quodlibet
Quid vis. & facere. & pati
s. paupertas
excelse
Virtutisq3 viam deserit ardue
q. sapientiores sumus
f
Vel nos in capitolium
s. pontificis s. sacerdotum
g
Quo clamor vocat. & turba fauentiū
Vel nos in mare proximum
Gemmas & lapides. aurū & inutile
summum malum auaritiam dixit
Summi materiam mali

c SI neq3 feruidis. Nihil potest ob stare cupiditatibus per quas non tantum leges irrumpūtur. verum etiam rerum natura expugnatur lucri causa. dum etiam nec inhabi-tales orbis regiones possint prohi bere commercia.

d FINITIMVM latus. nobis vicinum nam septentrionalis pla-ga nobis vicinior. vtpote in qua ē axis. vt Vir. Hic vertex nobis subli mis est. & c.

e MAGNVM pauperies. Sententia est. quod paupertas que iam in opprobrium & dedecus habetur iubet omnia pati & subi-re spreta virtutis via vt enim diten tur fas & nefas vna confundunt.

f VEL nos in capitolium. Hoc in loco poeta ipse horatius consu-lit vel in capitoliū gemmas & au-rum vel in mare mittēda vt eis mā lorum cause fugentur.

g CLAMOR. illuc enim cum spectantium clamore et plausu tri-umphantes accedebant.

i. valde
Mittamus. scelerū si bene pœnitet
penitus euellenda cupiditatis
Eradenda cupidinis
principia ipsa & cause molles
Praui sunt elementa: & tenere nimis
Mentes asperioribus
exercende quę se nō exercuit
Formande studijs. nescit equo rudis
liber et generosus
Herere ingenuus puer
Venariq; timet ludere doctior
Seu greco iubeas trocho.
Seu malis vetita legibus alea
perfidia
Cum periura patris fides
in hereditate
Consortem socium fallit. & hospitem
quę propter scelera indignus est
Indignoq; pecuniam
Heredi properet scilicet improbe
Crescunt diuitie: tamen
i. diuitijs
Curte nescio quid semper abest rei.

h SCELERVM si bene. q d. si piget scelerum & malorum tollā/ture elementa auaritię

i TENERE mentes. Duplex intellectus vtrum puerorum mentes teneras dicat esse formādas ad asperiora studia hoc est fortiora. an certe luxuriosorum mentes teneras appellat quas vult abiectis luxurie instrumentis auro & gemmis asperiorib⁹ studiis reformari.

k NESCIT equo rudis. Culpat romanos quos omisso exercitu studio ad grecos ineptos luxuriososq; ludos. filios transtulisse commemorat.

l TROCHO. Instrumentum est orbiculatum in acutum desinens quod habenis verberatū assiduo voluitur. Vir. Ceu quondam volitans sub verbere turbo. Quem pueri magno in gyro vacua atria circum intenti ludo exercent ille actus habena. Curatis fertur spaciis stupet inscia turba. impubesq; manus mirata volubile buxum.

m VETITA legibus alea. De ludis lege prohibitis tute ipse legum titulos & tractatus conspicato. plurima etiam videbis euitanda.

n CVM periura pa. fi. Dānat poeta parentum perfidiā in acquirendis rebus indigno & vitioso heredi.

o INDIGNO heredi. Vituperat ergo auarū primo quod questus gratia tolleret omnes labores atq; pericula. Deinde per stulticiam putat summum malum esse paupertatem. Tertio in loco quod querat per omne nefas & scelus. Additur quarto quod sit malo exemplo tenerę etati filiorū. Additur & quinto quod diuitias pariat heredi indigno. postremo quod etiā post multas opes partas adhuc cupiditates suas non expleuerit.

p TAMEN curtę & c. Hoc ad ipsam auaritię naturam refertur. cui cum nihil desit semper videtur deesse.

Argumentum odes. xxV.

O Stendit horatius se numine plenum & ab illo in nemora & specus rapi: ibiq; Augusti cęsaris numen & laudes stellis inserere velle & iouis consilio scribit: Hoc dicit.

Ode.xxV.Ad Bachum.

q QVO me bache Quia desperat humana mente posse laudes cesaris dicere. cupit furore dei rapi. et cum vehementer cupiat. iam se rapi putat. Admirabilius ergo dicit Quo me bache rapis. &c.

r QVIBVS in antris. Ordo est. Quibus antris meditans audiar inserere stellis & iouis consilio eternum decus egregii cesaris.

s STELLIS inserere. q. annuat. decus cesaris idest ipsum cesarem cui erit summum decus in signum aliquod celeste conuersum iri. Sic enim & Virg. spacium libre occupaturum eum scribit vt sit inter scorpium & virginem. vt a scorpio martis domicilio disciplina rei militaris a virgine que mercurii est scientia atque eloquentia prouentura sit. Ait enim antenouum tardis sydus te mensibus addas. Qua locus erigone inter chelasque sequentes. Panditur ipse tibi iam brachia contrahit ardens. Scorpius & celi iusta plus parte reliquit.

Quo me bache rapis tui
Plenum. quae nemora: aut quos agor in
Velox mente noua: quibus (specus
Antris egregii cesaris audiar
Aeternum meditans decus
Stellis inserere: & consilio iouis
Dicam insigne recens adhuc
Indictum ore alio non secus in iugis
Ex somnis stupet euhias
Hebrum prospiciens. & nunc niue candidum
Thracen. ac pede barbaro
Lustratam rhodopen. vt mihi deuio
Ripas & vacuum nemus
Mirari libet. o naiadum potens
Baccarumque valentium
Proceras manibus vertere fraxinos
Nil paruum aut humili modo.
Nil mortale loquor. dulce periculum est
O lenee sequi deum
Cingentem viridi tempora pampino.

t NON secus. Sensus est non aliter bacha prospiciens hebrum fluuium thracie vel rodopen montem regionis eiusdem delectatur quam ego videns nemora scripturus cesaris consecrationem in antris musicis.

v EVHIAS. idest bacha est enim patrononimicum foemininum. nam euhius bachus est a voce bachantium.

x HEBRVM. Hebrus fluuius est sub rhodope thracie monte niuoso vt scribit Plinius li. iiii. de quo etiam Strabo li. vii.

y DEVIO. Deuium est a via remotum ac per hoc in siluis ac solitudinibus agentum.

z LENEE. A torculari quo vinum exprimitur bachum dici volunt vt ait Diodo. li. iiii.

Argumentum odes. xxVI.

Amori finem imponere destinat: & in veneris templo barbyton affigere tanquam emeritus: orat postea venerem: vt cloen asperam semel flagello tangat. Hoc dicit.

Ode.xxVI.Ad Venerem.

a MILITAVI.Nam ſpeties que dam militię eſſe videt̃ amare.hinc Ouidius.Militat omnis amans et habet ſua caſtra cupido.

b LEVVM latus In ſiniſtro tẽpli latere intelligit.

c MARINE veneris.Ex ſpuma enim nata eſt in mari. proptereaq; in littore ſibi templa vt plurimum fiebant.Iuuena.ante domum veneris quam dorica ſuſtinet anchon.

d LVCIDA funalia.Faces intelligit quibus amicarum ianue vrebantur aliquando.

e VECTES.Inſtrumenta ſunt ad aliquid ſubuertendum euertendumq; qua propter & thraſo thaidis domum expugnaturus inquit Procede hunc cum vecte dorax.

q d.vſq; in hanc etatem gl'ioſus

Vixi puellis nuper idoneus

a

Et militaui non ſine gloria:

quia defeci p etatem

Nunc arma defunctumq; bello

Barbiton hic paries habebit

b c ſ.paries

Leuum marine qui veneris latus

in templo ponite d

Custodit.hic hic ponite lucida

hec instrumenta amoris intelligi vult

e

Eunalia & vectes & arcus

Oppoſitis foribus minaces

regis illam inſulã

f

O que beatam diua tenes cyprum:&

auitas egipti ſpecies p genere

g h

Memphim carentem ſcythonia niue

venus in altum eleuato

i

Regina ſublimi flagello

p.n.amice erga me horatium

Tange cloen ſemel arrogantem.

f CyPRVM De illa inſula dictũ eſt ſuperius ode.i.li.i.& aliis locis.

g MEMPHIM.Erat memphis ęgyptiorum regia.vrbs magna & populoſa & ſecunda poſt Alexandriam.vide Strabonem li.xvii.& Diodorum ſiculum.

h SITHONIA niue:thracenſi a monte thracię.Virg.Sithoniaſq; niues hiemis ſubeamus aquoſe.

i SVBLIMI flagello:In altum ſublato ictu.quod fit dum quis vehementius vult ferire & ideo cloen quia arrogans eſt & ſuperba amãtibus percuti vulnere graui dicit debere amoris plaga venerei.

Argumentum odes.xxVII.

GAlatea poete amica migrare volente optat Horatius vt impij malo omine pergant.ipſa vero felici auſpicio.Et quia illius digreſſus eum pigebat.tempeſtatem iminere indicat. quam hoſtib⁹ imprecat̃.Exẽplo deinde europes eam a migrãdi ſentẽtia reuocare nitit̃:illa.n fidens mitiſſimo tauro e phœnitia in cretẽ vſq; per ęquor ab illo vecta eſt inſcio p̃re a gñe.vbi maximã q̃ſtã ven⁹ ſolata eſt.h.d.

Ode.XXVII.Ad Galateam

ergo oscinis ꝛ
i l: non pepperis l
Impios parre recinentis omen
ꝛ hoc inter mala au
guria computabant
Ducat ꝛ pregnās canis:aut ab agro
rufa species ꝑ genere
m
Raua decurrens lupa lanu vino
pestilens q.volipes.
Fœtaq₃ vulpes
impediat malo auspicio
.i.incidat ꝓpositum
Rumpat & serpens iter institutum
s.currens
Si per obliquum similis sagitte
equos horatius
n
Terruit mannos:ego quid timebo
futurorū
Prouidus auspex
stagnū intelligit
Anteq₃ stantes repetat paludes
pluuias præsaga cornix
o
Imbrium diuina auis imminentum
excanentem augurio.
p
Oscinem coruum prece suscitabo
q
Solis ab ortu.
vt licitū est
r
Sis licet fœlix vbicūq₃ mauis
p.n.amice ad quā scribit
Et memor nostri galathea viuas
.i.mali ominis
s ꝓhibet
Teq₃ nec leuus vetet ire picus
t
Nec vaga cornix

i IMPIOS parre & c.Gen⁹ causę deliberatiuum est.huius finis vtilitas habetur.hec autem in tutum et honestum diuiditur. demonstrat aūt inutile esse iter.quia periculosū.

k PARRE.Parra auicule gen⁹ est in latio nunc vulgo parruza dicitur.Pli.autē li.xviii.c.xlii.scribit. auem parram oriēte syrio ipso die non apparere.donec occidat.

l OMEN.Pro augurio posuit. Augurium autem fit.aut ex garritu auium idest ex cantu.aut ex volatu ex pastu quod appellatur tripudium.q.terri pauium.

m RAVA lupa. Pli.li.viii.scri. quod in italia quoq₃ credit̄ luporum visus esse noxius voceq₃ homini quem priores contemplent̄ adimere ad presens inter auguria ad dexteram commeantium preciso itinere si pleno ore fecerit nullū omnium prestantius.

n MANNOS.Pusilli equi manni dicuntur quos vulgo buricos appellāt vt porphirio scribit. Acrō vero ait mannos dictos quod cōsuetudine manum familiarius sequantur.

o IMBRIVM. Diuinam cornicem dicit imminentiū imbriū presciam Virg.li.i.g. Tum cornix plena pluuiam vocat improba voce Et sola in sicca secum spatiatur arena.Et caput obiectat querulum venientibus vndis.

p OSCINEM coruum. Oscines dicuntur aues que voce augurium faciunt prępetes que volatu vt Virg.Qui volucrum linguas et prepetis omnia pennę.Sensus autē est & ordo.Ego prouidus auspex. suscitabo prece coruum oscinū ab ortu solis.quia inde a coruis bona proueniunt auguria.

q SOLIS ab ortu. Ab ortu enī solis prospera corui omnia sūt.aduersa ab occasu.

r SIS fœlix. Ordo est. Galathea sis fœlix & memor nostri. licet viuas vbicumq₃ mauis.idest & si sine me esse mauis sis fœlix tamen

s LEVVS picus.Pli.lib.x.scribit picum martium insignem & magnum esse in auspiciis quodq₃ ipsi pici principales latio sunt in auguriis.ab rege qui nomen huic aui dedit Refertq₃ in L.tuberonis pretoris vrbani capite ita placide residisse vt manu prehenderetur. dixere augures si dimitteretur reipub.exitium portendi si examinaretur pretori.Examinauit pretor. ac paulo post impleuit prodigium.

t VAGA cornix.de cornice Vir. li.i.g.ait Cum cornix plena pluuiā vocat improba voce. Et sola in sicca secum spatiatur arena.& c.

v SED vides. postq̃ per insinuationem animum Galathee occupauerat. nunc iam a profectione illam dehortatur.

x PRONVS orion. In occasum vergens de quo late superius.

y ATER sinus adrie. Adriaticum mare obscuram tempestatem portendere indicat.

z ALBVS iapix. i. ventus est ex apulie ore proficiscens de quo laci⸗us ode. iii. li. i.

a HOSTIVM vxores. Hostibus imprecatur ventorum hyemem atq̃ equoris.

b SIC & europe. Exemplo europes eam a migrandi sententia reuocare nititur Europa autẽ agenoris phoenicee regis filia fuit. & cũ vna virginibus tiriis inter armenta luderet. captus eius amore iupiter p mercurium curauit. vt armenta a mõtibus littori admoueretur. Ipse autem pulcherrimum taurum cõuersus mitem se virgini obtulit. at illa & pulchritudine & mansuetudine illius delectata adeo paulatim assueuit. vt illum ascendere nõ dubitarit. at iupiter aptatam predam per mare vehens in cretam transuexit. & inveterem formam reuersus pro cõiuge habuit. ex eaq̃ Minoa Rhadamantum & Sarpedonam sustulit de qua late Diodo. li. vi.

c NIVEO doloso credidit tauro. Credidit tauro doloso latus niueũ habenti de quo Oui. li. ii. meth: sic ait. nunc latus in fuluis niueum deponit arenis. paulatimq̃ metu dempto. modo pectora prebet virginea palpando manu. modo cornua sertis Impedienda nouis. ausa est quoq̃ regia virgo. nescio quem premeret tergo considere tauri.

o galathea. festinet

v Sed vides quanto trepidet tumultu

s. in occasum horarius

x signũ celeste y

Pronus orion. ego quid sit ater

mare s. paduanci serenus

z

Adrie noue sinus. & quid albus

s. apulia proficiscẽs

Peccet iapix

a

Hostium vxores puerisq̃ cecos

cõmotiones

Sentiant motus orientis austri

ppter tempestatẽ vndarum & tonitruum

Aequoris nigri fremitum & trementes

fluctuũ littora

Verbere ripas.

simili modo

b c

Sic & europe niueum doloso

feruentem

Credidit tauro latus & scatentem

quos in medio fere mari cognouit

Beluis pontum mediasq̃ fraudes

vehementer timuit

d

Palluit audax

ipsa

e

Nuper in pratis studiosa florum. &

Debite nymphis opifex corone

lucida

Nocte sub lustri nihil astra preter

Vidit & vndas

s. europe

f vt

Que simul centum tetigit potentem

dixit

g h

Oppidis creten. pater o relictum

pa filia relictũ

i

Filie nomen pietasq̃ dixit

errore mẽtis vl amore

Victa furore.

o quanta dignitate

k l

Vnde. quo veni. leuis mors est

ego europe

m

Virginum culpe vigilans ne ploro

n

Turpe cõmissum. an vitijs carentem

i. somniũ dicit

Ludit imago

d PALLVIT audax. Id quod efficitur posuit pro efficiente. idest que ante audax fuerat. nũc palluit.

e STVDIOSA florũ. idest que nymphis studeat facere floreas coronas.

f QVE simul centum. Ordo est: que simul attigit creten potentem centum oppidis victa furore dixit o pater o pietas relictũ nomẽ filie.

g CRETEN. De hac etiam Maro ait. Centum digesta per vrbes.

h PATER o relictum. Gementis europe verba sũt. Est autem ordo o pater appositio nomen relictum filie pro a filia.

i PIETASQVE. Tullius pro plantio inquit quid est pietas nisi voluntas grata in parentes.

k VNDE quo veni. Ordo est. vnde veni quo veni. vel vnde idest a qua pietate paterna quo veni.

l LEVIS vna mors est virginũ culpe. Sensus est. quod vnica mors culpe crimini & peccato virginũ leuis est. meretur enim virgo peccans plures mortes. is proprius & verus sensus huius loci est. & esse debet non alius.

m VIGILANS ne ploro. dubitat an vere scelus commiserit. vt relicto patre secuta fuerit taurum.

n VICIIS carentem. idest me que vitio caream nec verum sit. quod mihi forte videtur. vt rapta fuerim.

o PORTA eburnea. Vir. in fine li. vi. en. ait. Sūt gemine somni. porte. quarū altera fertur cornea. qua veris facilis datur exitus vmbris. altera candenti perfecta nitens elephanto. Sed falsa ad celum mittūt insomnia manes.

p INFAMEM iuuencum. aut formosum aut certe sibi infamem. aut infamem propter dolum machinatum.

q LACERARE ferro. Virg. vt non potui abreptum diuellere corpus & vndis spargere. vt indignationem simul sexus indignatione monstraret.

r IMPVDENS orcum. Sensus est. vti sine pudore patriam reliqui ita sine pudore viuo.

s TVRPIS macies: que turpes facit. vt ante deteriorationem formę optat perire.

t SVCCVS. viriditas. Pulchritudo corporis signatur. vt corpus solidum & succi plenum.

Vana, que porta fugiens eburna
Somnium ducit. melius ne fluctus
Ire per longos fuit an recentis
Carpere flores.
Si quis infamem mihi nunc iuuencum
Dedat iratę: lacerare ferro &
Frangere enitar modo multum amati
Cornua tauri:
Impudens orcum moror. o deorum
Si quis hec audis: vtinam inter errem
Nuda leones.
Antequam turpis macies decentes
Occupet malas tenereq; succus
Defluat predę: speciosa quero
Pascere tygres
Vilis europe pater vrget absens
Quid mori cessas? potes hac ab orno
Pendulum zona bene te secuta
Ledere collum
Siue te rupes & acuta leto
Saxa delectant. age te procellę
Crede veloci. nisi herile mauis
Carpere pensum.
Regius sanguis dominęq; tradi
Barbare pellex. aderat querenti
Perfidum ridens venus & remisso
Filius arcu.

v VILIS europe. Se ipsam per Anastrophen alloquitur dicens o vilis europe pater absens. vrget idest insequitur ac si fuerit amatorē secuta. quid mori cessas.

x ZONA bene te secuta. Bene te secuta. vt recte factum sit quod zonam attuleris in vsum laquei: neq; temere dixit te secuta tanquā si diuina vltione factū sit ne te zona deseruerit.

y NISI herile mauis. Addit ad pudorē miserias quoq; seruitutis.

z REGIVS sanguis. Nam & si cuiq; grauis esse debeat seruitus. multo tamen grauior erit stirpe regię. & quamuis quecumq; domina fugienda sit. magis tamen est fugienda barbara.

a REMISSO arcu. Merito remisso arcu cupido. Tanquam qui europe pudorem debellasset.

b NOX vbi lusit satis. idest postq̄ diu passa est im illam ignaram felicitatis de casu suo conqueri.

c CALLIDEQVE rixe. de calore animi venientis. vel furoris commotione. idest posteaq̄ passa est diu illam casus suos conqueri. velut facti auctoris ignaram.

d CVM tibi inuisus. Ironice dictum qui minata fuerat se cornua

ob ira
b
Mox vbi lusit satis: abstineto
iracunde
c
Dixit irarum callideq̄ rixe:
quando
d
Cum tibi inuisus laceranda reddet
Cornua taurus
e
Vxor inuicti iouis esse nescis
vi gemitus
Mitte singultus bene ferre magnam
diuisus
f
Disce fortunam: tua sectus orbis
ex tuo nomine dicetur
Nomina ducet.

tauri fractura. ideo non laceres eū Cum se tibi rursus obtulerit.

e VXOR inuicti iouis &c. Ambiguum vtrum hoc dicat nescis te coniugem iouis esse. an vero nescis tegerere coniugem iouis.

f SECTVS Diuisus eo quod vna pars orbis europe nomen accepit altera asia dicta est. vt europa atq̄ asia pulsus.

Argumentum odes. xxviii.

Lyden hortatur vt in neptunalibus optimum vinum exhibeat. canteteq̄ secum vicissim neptuni nereidumq̄ laudes. Lathone etiam ac cynthię demum veneris. Hoc dicit.

Ode. xxviii. Ad Lyden

e FESTO propter neptunalia que neptuno celebrant.
f INCLINARE meridiē. Ostēdit maiorem diei partem preteritā et diem ipsum tendere in occasum Inde opus vt citius cōuiuia parent.

i. festiuitate neptuni
e
Festo quid potius die
defer repositum
Neptuni faciam: prome reconditū
pulchra vinum optimū vide ode. xxxi.
Lyde strenua cęcubum
q̄ nulli fortune subiecta est
Muniteq̄ adhibe vim sapientię:
f occasum scis
Inclinare meridiem
vides nihil enim tempore velocius
Sentis ac veluti stet volucris dies

g HRREO. Id pro vinaria cel/la posuit.

h NEPTVNVM. Tertiam sa/turni sobolem neptunū idest aqua rum elementum dicunt. quem a nando neptunū. sicut a portu por/tunum litteris paululum immuta tis secundum Tullium nūcupant Tridentē fer quod aqua fert triplici fungatur virtute. sunt enim liquide fecunde & potabilis.

i VIRIDES. ceruleí omnes fin/guntur aquarum dii.

k SPICVLA cynthie. Stimulos veneris dicit amatoris.

l SVMMO carmine. aut maxi/mo. aut in cōsumatione carminis

cessas non dirpis de
g
Parcis diripere horreo
desidem p.n. idest bibuli consolatu recondirū
Cessantem bibuli consulis amphoram.
ego 2 tu per vices
Nos cantabimus inuicem
quia neptunia co aquatiles
lebantur eo die i
h
Neptunum et virides nereidum comas
lyde iterum cantabis
Tu curua recines lyra
dianam tela veneris
k
Latonem & sceleris spicula cynthie:
excelso venus
l
Summo carmine: que gnidon:
soli oppositas insulas illas ciuitatē illā de qua ode. xx. li. i.
Fulgentesq; tenet cycladas: & paphum
.i. cignis
m
Iunctis visit oloribus:
cantabitur n
Dicetur merita nox quoq; nenia.

idest in fine cantabimus veneris laudes.

m IVNCTIS oloribus. Dicunt enim veneris magne currum a ci/gnis trahi aut quia per albedinem significat lauciciā muliebrem. aut potius quia dulcissime canāt. vt de monstretur animantium animos cātu trahi de curru vero veneris apu leius libro. vi.

n NENIA. Enim carmen quod mortuis cantabatur in honorem inferorum. Sed quia nocte predi/caturus erat propter tenebras & sumnum que morti proxima cre/duntur ideo dixit nenia noctis.

Argumentum odes. XXIX.

MEcoenatem vt secum conuiuia ineat exhortatur. dicit. enim se iam diu optimum pro se merum seruasse: parasseq; & coronas & vngenta sibi. Hoc dicit.

Ode. XXIX. Ad Mecenatem

n THyRRENA. Est aūt ordo o mecoenas tyrrhena regū pgenies iādudū apud me est tibi lene merū cado nō añ verso est balan⁹ pressa tuis capillis cū rosarū flore. de me/coenatis psapia latius ode. i. li. i. hac ode autē ad pñs suadet. quod sepe alias suasit. vt publicis curis omis/sis vel pocius in aliud tpus dilatis genio indulgeat & apud se sit neue sit illi graue deserere qñq; res ma/gnas & ad paruas descendere.

o PRESSA. Expressa pro tuis capillis ex balano eni liquor expri/mitur odoratus seu oleum.

p BALANVS. Idem videtur apud grecos significare qd apud latinos nux. Nux enim omnia cō/plectitur que duriori cortice vesti/untur inde castaneasq; nuces di/xit Virgilius.

n .i. de regali psapia in tuū honorē
THyrrena regum progenies tibi
effuso suaue merum vase
Non ante verso lene merum cado
Cum flore mecoenas rosarum: &
expressa p tuis capillis ex balano. i. liquor exprimitur odorat⁹
o p
Pressa tuis balanus capillis

N

q ESVLE. Esulanos latii popu os fuisse Pli. scribit li. iii.

r TLOGONI inga parricide. Tusculum indicat quod in rome conspectu situm erat in summo mõtis de quo latius in epodo primo. id autem vt etiam porphirio asserit Thelogonus condiderat filius quidem circes & vlixis qui p ignoratiam patrem occiderat.

s FASTIDIOSAM. que fastidium aliquando ingerit.

t OMITTE mirari. Ex illa enĩ turri tota fere vrbs spectabatur.

v PLERVMQVE grate. Vicissitudinem rerum dicit gratam sole re diuitibus quos interdum post diuitias & copias delectat familiarum mediocritas. Ordo autem est plerumq; mundę coenę grate vices diuitibus sine auleis et ostro super paruo lare pauperum explicuere sollicitam frontem.

x EXPLICVERE sol. fron. i. hilarem reddidere. nã moesti frontem in rugas contrahunt. cõtra vero ex leticia frontem explicamus et sine rugis extendimus. Vnde illud therentianum est ex porge frontẽ.

horatium
subtrahe
Iamdudum apud me est: eripe te more.
itaq; ubi propter
copias acuarum; p.n. a ciuitate
q
Non semper vdum tybur & esule
turrim in hortis suis mecenas tenetur
const. rupis vnde hec oia pspiceret.
Decliue contempleris aruum. &

r
Telegoni iuga parricide.
quam secum habes
s
Fastidiosam desere copiam. &
turrim ppter altitudinem altis
Molem propinquam nubibus arduis
cessa
t
Omitte mirare beate
diuitias
Fumum & opes strepitumq; romę
varietates
v
Plerumq; grate diuitibus vices
pure. nam vitandus est luxus. sed tñ ita adhibeatur
paupertas vt non admittatur sordes
Mundeq; paruo sub lare pauperum;
quibus cooperiuntur parietes
purpura
Cœne: sine auleis & ostro
tristem i. hilarem reddidere
x
Sollicitam explicuere frontem.
cepheus
y
Iam clarus occultum andromede pater
i. estum de quo superius
ardet
Ostendit ignem. iam procijon furit
pro toto signo posuit furentis. vt enim aliquando particula intensius ẽ vehementes. nonnũq; passiuus vt vecors
Et stella vesani leonis
collides
Sole dies referente siccos
estiuali tempore fesso
Iam pastor vmbras cuz grege languido
fatigatus asperu ppter aculeos sentes
Riuumq; fessus querit & horrida
loca dumis consita
nam syluano deo consecrata sunt
Dumeta syluani caretq;
a
Ripa vagis taciturna ventis.
mecenas
b
Tu ciuitatem quis deceat status
anxius.
Curas. & vrbi sollicitus times
populos illos de quibus superius
p.n. regis persarum.
Quid seres & regnata cyro

y IAM clarus. Propter iminentem ęstum meconatem ad hilaritatem inuitat. Clarus pater habet enĩ cepheus stellas. xix. vt higinus ostendit. Andromedę pater idest cepheus de quo late lib. iiii. metha. Et apud higinum. Columella aũt li. xii. scribit septimo idus iulias cepheum vespere oriri. idibus autem iuliis procyon exoritur mane. Terciodecimo cal. augu. Sol in leonẽ transitum facit Nono autem cal. augu. leonis in pectore clare stella exoritur.

z VESANI leonis. Signum septentrionale est. collocatum enim iuxta cancrum in quo ęstiuum solsticium fit. dicũt idcirco inter astra a ioue collocatum esse leonẽ quod ceteris bestiis excellat. Alii volunt in archadia illũ iussu iunonis nutritum. vt herculem perderet sed ab hercule iussu Eurysthei siluam nemea fuisse cesum.

a TACITVRNA. Quia cum non commoueantur ventis nullũ murmur ędit.

b TV ciuitatem. Ostendit autem meconatem pręfectum vrbis eo tempore fuisse.

c BACTRA. In scythia sunt bactra vrbs que etiam zariaspa appellata est. vt Strabo docet li. xi.

d TANAISQVE Discors. Is fluuius est qui europā ab asia disiungit atq; ambarum fines vtrimq; perlambens in boream versus per sauromatas in scythiam vsq; atq; in meotidis paludem protenditur oritur autem ex indse montibus Auctores sunt Dionisius & Strabo li. xi. discors autem ve quia europam ab asia disiuugit vel propter populorum seditionem.

e PRVDENS futuri. Ostendit deum prudenter futura celasse homines. quā de re illi minime ea curare debent. presentiaq; tantum sumere. Ordo est. prudens premit deus exitum futuri temporis caliginosa nocte & ridet si mortalis trepidat vltra fas.

f CETERA fluminis. Comparat res humanas fluminibus que modo placida fiunt. modo inquieta imbrium. copia ita & hominū res letę subitis aduersis turbantur. Ordo autem est. cetera ferūtur ritu fluminis nunc cum pace dilabentis in ethruscū mare medio alueo nunc voluentis vna adesos lapides & raptas stirpes & pecus & domos.

g STIRPESQVE raptas. Extirpatas. vt rapidus montano flumine torrens sternit agros.

h ILLE potens sui. Deest ille felix est qui modum vitę sue habet

c Bactra parent tanaisq; discors
e Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit deus
Ridetq; si mortalis vltra
Fas trepidat. quod adest memento
f Componere equus. cetera fluminis
Ritu feruntur. nunc medio alueo
Cum pace delabentis hetruscum
In mare nunc lapides adesos
g Stirpesq; raptas & pecus & domos
Voluentis vna non sine montium
Clamore vicineq; siluę
Cum fera diluuies quietos
h Irritat amnes. ille potens sui
Letusq; degens cui licet in diem
i Dixisse vixi. cras vel atra
Nube polum pater occupato:
Vel sole puro: non tamen irritum
k Quodcunq; retro est efficiet. neq;
Diffinget infectumq; reddet
Quod fugiens semel hora vexit
l Fortuna sęuo lęta negotio: &
m Ludum insolentem ludere pertinax
Transmutat incertos honores:
Nunc mihi nunc alij benigna
Laudo manentem sceleris quatit
Pennas resigno que dedit & mea
n Virtute me inuoluo. probamq;

sue qui futura non curat. Sensus autem est. qui se totum in potestate continet. neq; habet in illo ius aliquod fortuna. quod cum facit homo semper letus viuet & in diem idest singulis diebus potest dicere vixi. quia sine perturbatione fuit. Nam non dicitur viuere qui infeliciter viuit.

i CRAS vel atra. Perseuerat persuadere presentia tantum curanda nec futuris animum cōmodari.

k QVODCVMQVE retro est. Sensus est. quod preterita nullo pacto etiam iupiter potest destruere & infecta reddere. Est autem vniuersa hec ratio ex stoica grauitate deprompta. qui preter virtutem nihil in bonis enumerant. Ergo si fortuna illis arridet. accipiunt quidē commoda fortunę. non tamen vt inde se beatos fieri putent. sed tamē illa incommodis preferenda putāt Si autem immutetur tunc illius commoda sine perturbatione dimittunt.

l FORTVNA sęuo & c. Que delectatur incertis. & inquietudine hominū gaudet. prosperа mutat aduersis.

m INSOLENTEM. iniquum nouum. Iuuena. quotiens voluit fortuna iocari.

n VIRTVTE me inuoluo. idest mea virtute me munio non timēs incerta fortunę.

o NON est meum. Ostendit se minime pertinere nauigare. sed potius velle in probitate esse pauper. hoc est vult esse probus & pauper.

p VOTIS pacisci. Cum diis enim votis mediantibus videmur pacisci cum aliquid petimus.

Pauperiem sine dote quero.
Non est meum si mugiat africis
Malus procellis ad miseras preces
Decurrere: & votis pacisci.
Ne cyprie tyrieque merces
Addant auaro diuitias mari
Tum me biremis presidio scaphe
Tutum per egeos tumultus.
Aura feret geminusque pollux

q CYPRIE. Erat Cyprus ditissima. vt latius ostesum est superius: ode.i.li.i.

r TVM me. Ironice loquitur dicens quod aura & geminus pollux feret eum tutum per maris egei tumultus presidio scaphe biremis idest parue nauicule. per quod nauigationem se effugere innuit.

Argumentum odes. xxx.

Scriptis hactenus tribus odarum libris. ait poeta se monumentum perfecisse. quod omni aere perennius erit: non enim aqua: non ventis: non amnis consumi poterit: hinc minime totus peribit Sed magna ipsius pars erit superstes. dum roma fuerit. hortatur inde Melpomenen musam vt sibi delphica lauro coronam paret. Hoc dicit.

Ode. xxx. Ad Melpomenen

a EXEGI monumentum &c. Videtur ita huiuscemodi ode hunc tertium librum concludere: tanquam lyricis carminibus finem impositurus sit. Quapropter sint qui velint ipsum deinceps augusti impulsu. vt in laude drusi neronis priuigni sui quartum quoque librum scripsisse. Ita ergo tertium librum claudit. vt concludat carmina que hactenus scripsit huiusce modi sui nominis monumentum futurum.

Exegi monumentum aere perennius
Regalique situ pyramidum altius
Quod non imber edax: non aquilo impotens
Possit diruere: aut innumerabilis

vt eterna sit duratura eius fama.

a REGALIQVE situ. Pyramides regum egyptiorum sepulchra sunt adeo ingenti mole saxorum in mediis harenis egypti structa vt inter septem miracula habeantur.

b AVT innumera. an. se. Vt annis soluit sublata vetustas. hoc est ne dicta sua tempestatibus nec vetustate abolenda.

q LIBITINAM. Libitina lect⁹ est in quo mortui efferebantur. Dicitur autem vt multi volūt per cō contrarium quod nemini libeat.

d VSQVE ego postera. Ordo est ego recens crescam postera laude.

e DVM capitolium. Sentētia est Dum imperium romanum durabit quod eternum futurum tacite innuit. Sic Vir. Dum domus enee capitoli immobile saxum accolet.

f SCANDET. sacrificaturus ioui optimo maximo.

g AVFIDVS. Fluuius est apud cannas apulie vicum de quo Silius li.x. scribit.

q. d. non omnia consumi poterit.

Annorum series & fuga temporum
nam si interibit corpus fama erit superstes
totus

Nō omnis moriar: multaq pars mei
feretrum semper
c d

Vitabit libitinā. vsq ego postera
ego horatius quia non accedet vetustas
e

Crescam laude recens: dum capitolium
verecunda aut pro sacrificio siue pro
f tacente sacerdotij dignitate clara.

Scandet cum tacita virgine pontifex
predicabor
g

Dicar: qua violens obstrepit aufidus
qua sinuosa
h

Et qua pauper eque daunus agrestium
i

Regnator populorū: ex humili potēs
lyricum

Princeps eolium carmen ad italos
gloriam
k

Deduxisse modos: sume superbiam
acquisitam apollinari

Quesitam meritis & mihi delphica
placens p. o. muse

Lauro cinge volens melpomene comā.

Finit Tertius liber Carminum.

h DAVNVS. Apulie fluuius a dauno rege.

i EX humili potens. Ordo est. ego ex humili idest vili genere potēs princeps idest primos dicar deduxisse ad italos modos eolium carmen idest lyricum lesboum alchaicum alceum quippe imitatus est lesbium. lesbos autem in eolia regione est de qua latius supra.

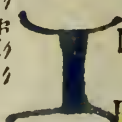
k SVME superbiam. Ordo est. Melpomene sume superbiam quesitam meritis & volens cinge mihi comam delphicam lauro. tanquam cui placuerit laurus delphica consecrata appollini vel poetis.

Argumentum odes Prime Quarti Voluminis.

P Ropofuerat velle poeta lyricis finem imponere vt Tertij libri finis oftendit. Sed tamen quum venus eum iterum aggrederetur quamquã natus annos quinquaginta rurfus ad lyrica redijt. Itaq3 hac prime quarti voluminis ode Venerem ipfam precatur:ne amplius in eum feuiat fed in iuuenes potius lufibus aptiores. Ad ligurinum poftea puerum fermonem vertit dicens quo modo eũ nocturnis fomnijs videt:& captum retinet fugientemq3 etiam fequitur. Hoc dicit.

Ode. I. Ad Venerem

k INTERMISSA diu venus. Excufat grandiorem etatem eamq3 amoribus aptã dicit. hortaturq3 venerem vt petat paulum maximum iuuenum & rebus amatoriis aptum.

quia diu a bello in me ceffafti

Ntermiffa venus diu
q.d. iterum cogor fcribere cum iam deferuerim
Rurfus bella moues:pce p̃cor p̃cor
oftendit caufam qua poffit remoueri venus vt fibi parcat
Non fum qualis eram bone
domino
Sub regno cinere:define dulcium

l BELLA. Idem inquit Ouidius Militat omnis amans et habet fua caftra cupido.

m CyNERE. Ea quidem olim ipfius amica fuerat.

n LVSTRA decē. ideſt annos quinquaginta. Ouidius itē in ibin ait. Tempus ad hoc luſtris bis iam mihi quinqꝫ peractis.

o IAM durū. methaphora eſt a quadrupedibus que adulta non facile domantur.

p TEMPESTIVIVS in domo Ordo eſt. Venus tu ales oloribus purpureis ideſt volucris et alas habens propter olores ſuperius enim oſtenſum eſt olores ducere & comitari veneris currū. ſi queris torrere idoneum iecur tempeſtiuius ideſt aptius commeſabere in domo pauli maximi.

q TORRERE iecur. Adurere. Vn̄ Ouidius li. iii. de amo. inquit captaqꝫ fœmineus corpora torret amor.

r NAMQVE nobilis. Nam nobilitas & pulchritudo & virtus et poſtremo eloquentia amantes cōmendat. hec dido enumerat apud Virgiliū in ęnea. Nam de pulchritudine ait herent fixi pectore vultus de eloquentia verbaqꝫ adiungit virtutem cum ait. Multa viri virtus animo. Adiungit nobilitatem vt multuſqꝫ recuſat gentis honos.

crudelis vide latius ode. xix. li. i

Mater ſeua cupidinum
quibus quinquaginta anni efficiuntur
n voluptuoſis
Circa luſtra decem flectere mollibus
q. v. relinque inabiles
Iam durum imperijs. abi
venerem
Quo blande iuuenū te reuocant p̄ces.
magis idoneo tempore
p
Tempeſtiuius in domo
nitidis aut pulchris aut regine veneris dedicatis
Pauli purpureis ales oloribus
delectabere quia nobilis & diſertus fuit
conuiuando
Commeſabere maximi:
fedes amoris
q
Si torrere iecur queris idoneum:
ſ. paulus in flore iuuentutis
r
Nanqꝫ & nobilis & decens:
meſtis ab eloquentia cum laudat et pietate
s
Et pro ſollicitis non tacitus reis
finitum p infinito virtutem
Et centum puer artium
t
Late ſigna feret militię tuę.
pro quandocunqꝫ
v
Et quandoqꝫ potentior
p cenſeris
riualis
Largis muneribus riſerit ęmuli.
x
Albanos prope te lacus
ſcꝫ paulus enea
y
Ponet marmoream ſub trabe cypria
. i. plurima cꝫ thure ſacrificia
Illic plurima naribus
z
Duces tura: lyreqꝫ & berecynthie
tu ven⁹.
Delectabere tibię
Mixtis carminibus non ſine fiſtula
a
Illic bis pueri die
Numen cum teneris virginibs tuum
pulchro.
Laudantes pede candido
pſaltorum ſaltabunt
b
In morem ſalium. ter quatient humū

ſ ET pro ſollicitis &c. Cauſidicum oratorem oſtendit paulum.

t SIGNA feret. Ouidius quoqꝫ li. i. de re. amo. ait. Parce tuum vatem ſceleris damnare cupido. Tradita qui tociens te duce ſigna tuli.

v ET quandoqꝫ. Ordo eſt et potentior largis muneribus ęmuli quandoqꝫ riſerit. Addit & quintū quod multum in amore valet. nā pecunie omnem expugnant pudicitiam. quod danaes exemplum indicat. Hinc Ouidi. Ipſe licet venias muſis comitatus homere. Si nihil attuleris ibis homere foras.

x LAcus albanos. In albano mōte lacus eſt vbi paulū dicit optima preda poſſidere. vnde effuſiores ad cultum veneris & amoris expenſas promittit.

y PONET marmoream. Marmoreum veneris ſignum & templum deorum ſtatuet.

z BERECYNTHIE. Vel quod ab ipſa dea inuenta ſit. vel quod illius ſacris adhibebatur.

a ILLIS bis pueri. In honorem veneris ſecūdo in die promittit pueros ſaltaturos. & ſalios.

b IN morem ſalium. q. d. non minori pompa quam ſalii.

c IAM nec spes.q.d. ea etate iam sum qua homines a puellis fastidiuntur. Qua ppter nulla mihi spes est vt possim credere si quam amẽ mutuo me ab illa amari.

☞ d NEC certare. Ponit oĩa que iuuenẽ decent senem vero dedecent

e CVR ma.ra.me.ge.lach.quod solet his accidere qui vehementi amore repente saucii sunt. Sic & Vir. Didonem inducit a principio amoris. nam post verba cum sorore habita ait. Sic affata sinus lachrimis impleuit ab ortis.

f INTER verba cadit. Indicium est nimii amoris. subito interloquẽdum tacere. vt incipit effari media q; in voce resistit.

horatium

Me nec fœmina nec puer
amoris

c
Iam nec spes animi credula mutui:
contendere
d delectat
Nec certare iuuat mero.
coronare recentibus
e
Nec vincire nouis tempora floribus
p.n.adolescentis
e
Sed cur heu ligurine. cur
non amoris paruitate. sed etatis verecundia. cui non flere conuenit. p amore
Manat rara meas lachrima genas:
diserta
Cur facunda parum decoro
f q.in medio sermone deficit
Inter verba cadit lingua silentio:
nam qd vigilantes vehementer aut cupimus aut timemus idem dormientibus sese offert
Nocturnis ego somnijs

Iam captum teneo: iam volucrem seqr
h
Te per gramina martij
i fortia fluuiales
Campi te per aquas dure volubiles.

g NOCTVRNIS ego somniis Dicit se ligurinũ semper ex desiderio somniare vt sit terrore quodã mentis imaginari eum.q.diu quesitum. & tandem iuuentum velut alitem ex ipso volatu complexũ.

h MARCII cãpi gramina. Gramina inquit quoniam erãt ibi perhennes herbe coronatiq; vsq; ad fluminis alueum colles. Auctore Strabone li.v.

i PER aquas. Tyberis qui iuxta campum martium fluit. nam adolescentes variis certaminibus se in campo martio exercebant. & in propinquo flumine nare discebãt.

Argumentum odes.II.

PIndarum thebanum nouem lyricorum principem maxime laudat: quem etiam nulli imitabilem asserit. hinc cigno eum comparat: se vero api: Antonium postea. M. Antonij filium & poetam celebrat dicens illum cesaris gesta maiore plectro cantaturum vota demum persoluenda ob Augusti incolumem reditum memorat. Hoc dicit.

Ode.II.ad Pindarum celebret

l PINDARVM q̃squis. Pindarus thebis oriundus cũq; Alexander macedo thebas rapet pidari vatis familie penatibusq; iussit parcere. vt scribit Pli. li. vii. Sensus autem est si quis adeo audax sit. vt nitatur imitari pindarum. is proecto sentiet nõ aliter suos cogitatus irritos futuros quam senserit Icarus qui cũ volare nesciret in mare decidit.

m OPE dedalia. Quo pacto dedalus sibi & Icaro filio suo alas fabricauerit superius patuit li. i.

n DATVRVS nomina. Vt fecit Icarus cuius casu dictum est maricarium. qui volet ergo emulari pindarum. non gloriam sed dedecus potius subibit.

o MONTE decurrẽs. Pindarici spiritus magnificentiam et rerũ verborumq; copiam velut quoddam eloquentie flumen exundanti imbrium copia animi cõparat.
p IMBRES. Ordo est. quem imbres aluere super notas ripas.

q AVDACES dithyrambos. Metri genus in bachi honorem. Ideo autem audaces dixit. quia ceteris rithmis vehementiores sunt.

r NVMERISQVE lege solutis ideſt rithmis. qui non ex pedum lege. sed concentu vocis sunt. vnde Vir. Numeros memini si verba tenerem. Ergo in dithyrambis querebant modulationem solum nõ habita pedum ratione quoniã magna licentia est in his versibus variare metrum itaq; extant qui idcirca dithyrambros dici velint. quoniam poete licet vti alio hostio. nã hoc vocabulum grece ingressum significant.

s SEV deos: Scripsit enĩ peanas ideſt deorum laudes & apollinis.

talem poetam
l
Pindarũ quisquis studet emulari
m
Iule ceratis ope dedalia
conatur — perspicuo
n
Nititur pennis vitreo daturus
mari
Nomina ponto.
o — sicut — p
Mõte decurrẽs velut amnis imbres:
superc
Quem super notas aluere ripas
propter diluuium
fluit
Feruet immensus ruit & profundo
sententijs grauibus.
Pindarus ore.
corona
Laurea donandus appollinari
siue — admirabilia
q
Seu per audaces noua dithyrambos
r — velut vaccis rapitur
Verba diuoluit numerisq; fertur
Lege solutis:
siue
s — t
Seu deos regesq; canit (deorum
ff
Sanguinem) per quos cecidere iusta
illi populi.
Morte centauri cecidit tremende
v
Flamma chimere.
Siue quos elea domum reducit
qui pugnis certat — equestri certamine exercetur
x
Palma celestis pugilemq; equumue
y — statuas intelligit
Dicit: & centum potiore signis
laudes eorũ accipit
pyndarus
Munere donat.
z
Flebili sponse iuuenemue raptum
describit vt viri plorantur — sapientiam — virtutes morales
plangentibus sponsis
Plorat & vires animumq; moresq;
pro bonis
Aureos reducit in astra nigroq;
habet inuidiam
nigro orco
Inuidet orco.
thebanum — eleuat
a
Multa dirceum leuat aura cignum:
b
Tendit antoni quotiens in altos
horatius
c
Nubium tractus ego apis matine
More modoq;

t REGESQVE. Laudauit enim in olympicis hieronem sicilie regẽ herculem Theseum. perithoũ qui centauros vicerunt de quibus li. i.

v CHIMERE. quo pacto bellorophon chimerã domuerit supra patuit li. i.

x PALMA celestis. Propter honorem numinum quibus ludi exhibebantur. Vel quia in maximo honore victores habebantur.

y ET centum potiores signis. Dicit magis illustrari honore quem pindarus carmine suo agonistico celebret quam si cẽtum statuis honoretur.

z FLEBILI sponse. Etiã in epithaphiis pindarũ significat magnũ cum aut iuuenem fortem. aut puellam mortuam fuisse describit. & alicui⁹ adolescentis morte facit spõsam deceptam quẽ inferis subducit & dat immortalitati laudando.

a DIRCEVM cignum. Thebanum pindarũ intelligit a dirce fonte & quia thebanus pindarus fuit Ideo dirceum cignum dicit a suauitate vocis siue carminis.

b ANTONI: Apostrophat ad Antonium quem alloquitur volẽtem pindarum imitari.

c EGO apis matine. Quia cigno pindarum cõparauerat se api cõtulit pro paruitate in calabrie saltu matino pascenti. de quo legitur iã calidi lucent buceta matini. Fugiẽs ergo arrogantiam api se cõparat. que & circa terram volat. & amenitate florum depascitur.

d CONCINES maiore. Concines ergo inquit. hoc est cātabis nobiscum tu antoni maiore plectro idest meliore opere victorem cesarem per sacrum capitolii cliuū captiuos siccambros pro triumpho trahentem.

e PER sacrum cliuum. Cliuus quidem erat publicus non longe ab eo loco incipiens vbi pons erat sublicius qui iam sancte Marię vocitatur vt aiunt quo iter ab ianicu lo in fora ducebatur. De quo Oui. li. i. fasti. inquit. Vtq; leuis custos armillis capta sabinis ad summę tacitos duxerit arcis iter.

f SICCAMBROS. Augustus germanos vltra albim submouit ex quibus Sueuos & Siccambros dedentes se traduxit in Galliam. atq; in proximos rheno agris collocauit Auctor est Suetonius. Latius tamen Lucius florus scribit. Feroces autem ideo dixit. quia antequā caperentur centuriones romanos qui ad stipendia missi erant tentos crucibus defixere.

g QVO nihil. Nec aureo seculo similem cesari virū natuē uisse aut nasci potuisse dicit si in eum statū tempora recurrant.

h CONCINES. Repetitio est. canes etiam dies festos et ludos publicos quos populus romanus pro reditu cęsaris vouebat.

i FORVMQVE litibus orbū. Hoc dicit propter ferias. Nam aliquando propter aliquem tumultum cessabat pretor a iure dicendo & illa vacuatio Iustitium dicebatur. Aliquando propter magnam aliquam felicitatem & ille ferie dicebanē que erant imperatiue. Nam feriarum alie dicebātur statiue. que erant omnibus comunes & certis mensibus ac diebus celebrabanē et in fastis adnotate erant. vt agonalia carmentalia. & lupercalia. Alie erant conceptiue que & ipse quotannis a sacerdotibus vel magistratibus concipiebantur. sed non semper incertos dies vt superiores. vt sunt latine. sementine paganalia & compitalia. Alie sunt imperatiue. Verū iste nec certis diebus nec semper singulis annis imperabantur. Sed imperabant illas consules aut pretores quocies aut victoria. aut aliquid letū veniebat. vt he de quibus nunc poeta meminit. Alie denicq; sunt nūdine paganorum & rusticorum quibus cōueniunt negociis propriis vel mercibus prouisuri.

k TVM meę si. Sub fuga arrogantię etiam laudes cęsari dicturū promittit vt Vir. O mihi tam longe maneat pars vltima vitę. Spiritus & quantum sat erit tua dicere facta.

l O SOL. Solem pro die posuit quo victo cęsar ingressus est Vir. Tris adeo incertos cęca caligine soles erramus.

m IO triumphe. Ad ipsum quasi triumphū loquitur sacra inuocatione. quę io dicebatur. vt io mares audite.

Grata carpentis thima per laborem
quia aquis abundat

Plurimum circa nemus vuidiq;
magni laboris
humili ingenio

Tyburis ripas: operosa paruus
compono.

Carmina fingo.

tu antoni
d stilo

Concines maiore poeta plectro
augustum
vacat

Cęsarem quandoq; trahet feroces
ad arcem capitolinam debita
e

Per sacrum cliuum merita decorus
laurea corona.
f

Fronde sicambros.

cesare
g

Quo nihil maius meliusue terris
ppuū

Fata donauere boniq; diui

Nec dabunt: quamuis redeant in aurū.
antiquū.

Tempora priscū.
.i. publicas ferias
h

Concines lętosq; dies & vrbis
.i. de

Publicum ludum super impetrato
i

Fortis augusti reditu forumq;
priuatum

Litibus orbum
.i. tale vt dignū sit
k qd audiatur

Tum meę si quid loquar audiendum
addetur tuo poemati
l

Vocis accedet bona pars & o sol
a periculis ere
pto

Pulchro o laudande canam recepto
ego horati

Cęsare fęlix.
vox leticie.
m

Teq; dum procedis io triumphe

Non semel dicemus io triumphe
noua figura vt pars in frusta secant p. vij

Ciuitas omnis dabimusq; diuis
reditum eius
prestantibus.

Tura benignis.

n TE decem tauri. Hoc ad iuliũ dicit. Ad honorem eni maioiũ numinum pertinent siue potentium personarum. si magnis victimis immoletur. vt: & maxima taurus victima.

o LARGIS herbis. Vt ostendat diligenter a se nutriri vt hostia pinguior sit.

iulium
n
Te decem tauri totidemq; vacce:
horatium
Me tener soluet vitulus relicta
o
Matre qui largis iuuenenescit herbis
a me oqe pmissa
In mea vota
p
Fronte curuatos imitatus ignes
Tertium lune referentis ortum
q signum
Qua notam duxit niueus videri
Cetera fuluus.

p FRONTE curuatos. Ostendit in eo talia esse cornua. qualia vidimus in luna in tertio die a suo nouilunio.

q QVA notam duxit. Vitulum fuluum designat sed cui ex albo in fronte nota sit.

Argumentum odes. III.

p Robat quencunq; nascentem Melpomene placido lumine viderit nulli rei vacaturum preterquam poetice: indeq; nobilem fieri. vt et sibi accidit qui quidem a romanis inter vatum choros ponebat: Cũq; digito etiã mõstraretur viueret & placeret Melpomenes munus & beneficium esse asserit. Hoc dicit vsq; ad finem.

Ode. III. Ad Melpomenen.

r QVEM tu mel. Quãuis solus homo ex cũctis aiantibus sit iuris sit. ppter animi diuinitatẽ & liberũ sibi a rerũ oĩum cõditore cõcessũ arbitriũ. tñ non parũ in multis rebus interest quo sydere natissimus Nã. & si nulla vi stellarũ. aut in virtute aut viciũ inuiti trahi possum⁹ nisi noster accedat assensus. tamen in his que corporis & fortunę sũt nõ insulse dixit Iuue. Distat eni que sydera te accipiãt mõ primos inci piẽtẽ edere vagit⁹. et adhuc a matre rubẽtẽ quietiã et acumẽ e hebetudinẽ igenii nõ minima ex pte dãt stelle. Ergo si quẽ a genesi sua melpomene. i. cõfiguratio illa stellarũ. vñ hec studia danĩ benignitate aspexerit. hic profecto reliquis studiis cõteptis totũ le musis tradet. quo in loco se in musas gratũ ostẽdit poeta cũ quicquid in se boni habeat. id ab illis esse fateaẽ. hac ode signat et affirmat studio poetico deditũ

r p. n. muse ad quam scribit
Q Vem tu melpomene semel
Nascentẽ placido lumine videris.
qui deditus ẽ arte poetice s
.i. labor susceptus in ludis isthmijs.
Illum non labor isthmius
larum faciet
.i. q nec equestri carmine contestor
Clarabit pugilem: non equus impiger
quadrigali certamine
Curru ducet achaico
disciplina militaris.
v delphica lauro.
Victorem: neq; res bellica delijs

nulli posse alii rei vacare. deinde deorum subiungit laudes.

s LABOR isthmius. Isthmos aliter terra angusta inter duo maria. vt inter egeum & ionium. vbi sita est corynthus ibi aũt isthmia celebrabanẽ. Ludi quidẽ in honorem neptunii.

t CVRRV achaico. Currule certamẽ itelligit in pisea regiõe apud eliden de quo latius ode. i. li. i.

v NEQVE res bellica. Ordo est Illum quẽ tu o melpomene nascentem videris placido lumine non labor isthmius clarabit pugilem. & non impiger equus ducet victorẽ in curru achaico. neq; res bellica ostendet capitolio ducem ornatum deliis foliis idest phoebeis. idest non ducet triumphantem in capitolium quia cõtuderit tumidas minas regum. idest. compresserit minantes. & superbos reges.

x QVOD regnū tumidas.quod vinctos reges in triumphi pompa ad capitolium ducat. nam & victores duces lauro coronabantur.

y SED que tybur.q.d. non his omnibus fortibus factis claruerit sed descriptionibus locorum vel fulminum per poeticam nobilitate

z ROME principis vrbiū. Augustum vel priuignum eius significat. siue posteritatem romanam a qua se inter poetas numerādum promittit.

a ET iam dente. In virtute se & laude ait maleloquia & inuidiam superasse. Salustius gloria inuidiā vicisti.

b OMVTIS. O musa que potentia tua & muta animalia oblectare facis. aut propter Arionem

Ornatum folijs ducem
superbos

x
Quod regum tumidas cōtuderit minas

Ostendit capitolio.
apud quos solent poete componere.

y
Sed que tybur aque fertile prefluunt
scuse

Et spisse nemorum come
component
.i.eolaico vel lesbio

Fingent eolio carmine nobilem:

z
Rome principis vrbium
.i.romana stirps

Dignatur soboles inter amabiles
poetarum

Vatum me ponere choros.
ego horatius

a
Etiam dente minus mordeor inuido
pulchre z dulcisone.

O testudinis aureç
sc; musici fontes
o musa melpomene
componis

Dulcem que strepitum pieri temperas:
musa

b
O mutis quoq; piscibus
dulcedinem cantus

Donatura cigni si libeat sonum

c .i.munus mihi a te datum

Totum muneris hoc tui est
ego horatius

Quod monstror digito ptereuntium:
.i.lyricus poeta.

Romane fidicen lyre.

d q.d.si cantā placeo

Quod spiro:& placeo:si placeo: tuū est.

quem cythara in mari canentem delphines secuti dicuntur. Virgil. Orpheus in syluis inter delphinas arion.

c TOTVM muneris &c. Totum hoc quod monstror a pretereuntibus digito fidicem romane lyre.idest poeta lyricus in romana lingua & quod spiro.i. viuo.et qđ placeo si placeo.idest verū est quod placeam.est tui muneris idest munus mihi ad te datum.

d QVOD spiro. idest viuo. sed non dixit viuo nisi quod sum in aliqua fama. Nam qui sine fama degunt illorum vita morsq; vt ait Salustius iusta quoniam de vtraq; silentur.

Argumentum odes.IIII.

HAc ode & aquile & leoni comparat Drusum tyberi fratrem ob eius in hostes strenuitatem domuerat nāq; rhetos & Vindelicos:eiusdē quoq; maiorū gesta in ei⁹ etiā laudē cōmemorat.h.d.

Ode.IIII.de Drusi Laudibus

c QVALEM ministrum. Drusum laudat priuignum Augusti. cuius gratia institutum suū quartum hunc librum scribendū suscepit. Drusus in alpibus rhetos vindelicos populos asperrimos superauit. Comparat ergo illum Aquile & leoni. quorū altera inter aues alter inter quadrupedes regnum obtinet. Ordo. Qualem alitem ministrum fulminis. Cui iupiter rex deorum permisit regnū in vagas aues. Expertus fidelem in flauo ganimede. olim iuuentas & patrius vigor propulit nido laborum inscium &c.

d FVLMINIS ministrum. Negant solam aquilam vnquam fulmine exanimatam. ideo armigerā iouis consuetudo indicauit vt pli. libro. x.

e PREMISIT regnū. Rex auiū appellatur hic ales quoniam ceteris omnibus sit generosior. & altius omnibus volet.

aquilam
Qualem ministrum fulminis alitē
qa incertis sedibus vagantur.
Cui rex deorꝫ regnū ī aues vagas
Permisit expertus fidelem
pincerna deorum
Iupiter in gaminede flauo:
nam non degenerat a parente
Olim iuuentas & patrius vigor
in metaphora aquile pdurauit.
dicendo nidum laborū p familia nobillū f
Nido laborum propulit inscium
simile vt ruit imbrifcrum ver
Vernicꝫ iam nymbis remotis
inconsuetum nisum ad primos volatus aquile adhuc aerem & ventos timentis
Insolitos docuere nisus
g vt agnos rapiat.
Venti pauentem: mox in ouilia
Demisit hostem inuidus impetus
obstantes.
Nunc in reluctantes dracones
vt sit sibi esca
belli
Egit amor dapis atꝗ pugnę.
pinguis
h
Qualemue lętis caprea pascuis
Intenta: fulue matris ab vbere
Iam lacte depulsum leonem
adhuc inconsueto ad prędam
i
Dente nouo peritura videt:

f INSCIVM laborū. Quia nōdum volauerat. vnde addidit insolitos nixus. q. d. quod sit opus maiori nixu. quia insolens volandi sit.
g MOX in ouilia. Vt agnos rapiat. In quo notat generositas. quia in primis volatibus adhuc inscia rerum sola generositate talem prędam petat.

h QVALEMVE lętis. ordo est. qualemue leonem iam lacte depulsum ab vbere fulue matris caprea intenta lętis pascuis videt peritura nouo dente. Alia comparatio & in omibus superiori similima. Ergo talem videre rheti drusum: qualem leonem videt in letis pascuis caprea intenta propter timorem ab vbere fulue matris leonem iam depulsum lacte. idest qui ad florentem validamꝗ ętatem ex minori iam peruenit Videt ergo hunc caprea peritura nouo dente idest dēte leonini catuli nondū in alia pręda exercitato.

i NOVO dente. Adhuc enī nunquam cędem commiserant leonis parui dentes.

O

k VIDERE rheti. Hyperbaton longum superiori sensu respondet. Qualem aquilam vel leonem in bellis preda. talem drusum videre rheti vindelici barbarorum gentes.

l DRVSVM. Fuit is tyberii neronis et liuie drusille filius. fraterq; tyberii cesaris. & augusti priuignus qui rhetos & vindelicos alpium populos domuit de quibus etiam Suetonius & Strabo lib. iiii.

m MOS vnde deductus &c. Hi vindelici ab amazonibus eiecti e suis sedibus et ex thracia in exiliū se contulisse alio inque iugis insedisse dicuntur et quod potissimum in se tela securesq; amazonū expertos fuissent ipsos vsum earum in bello accepisse.

n QVERERE distuli. Dicit autē poeta distulisse querere vnde illis mos. idest consuetudo deductus per omne tempus subarmet dextras amazonia securi. quia nefas sit scire omnia. Sed satis sibi esse scire. quod ipsi hactenus victores concilio drusi superati sint.

o NEC scire fas. Sēsus est. fas est non omnia scire. idest licet aliquid ignorare. consiliis iuuenis represse. eo pertinet quod victrices late dixerat.

p SED diu lateq;. Magna ergo laus eius victorie. qua infinita hominū multitudo que semper victrix fuisset succubuerit.

q QVID indoles. Non potest poeta Drusum laudare vt filiū Augusti. ab eo educatum institutumq; dicit.

r QVID augusti &c. Duo fuerūt nerones priuigni augusti quorum vnum in domo tyberii claudii nerōis mariti liuia peperit. alterum in vtero ad augustum attulit. horum alter in germania morbo extinctus alter ad optatus ab Augusto successor principatus eius fuit vocatusq; est tiberius cesar.

populi illi

k Videre rheti bella sub alpibus

l Drusum gerentem vindelici (quibus

i. consuetudo

m Mos vnde deductus per omne

i. traliseuri quali amazones vtebantur

Tempus amazonia securi

n ego horatius

Dextras obarmet querere distuli)

licitum est

o p Nec sciri fas est omnia: sed diu

scz rheti

Lateq; victrices caterue

tristi subiugate!

Consiliis iuuenis reuicte.

probauere virtutem & institutionem romanam

q Sensere quid mens rite quid indoles

Nutrita faustis sub penetralibus

i. posset

r Posset: quid augusti paternus

In pueros animus neronis.

pulchra sententia

s Fortes creantur fortibus & bonis.

probata simili

Est in iuuencis. est in equis patrum

t Virtus: nec imbellem feroces

Progenerat aquile columbam

in melius auget

v naturalem

Doctrina sed vim promouet insitam

q. d. colendo rectum pectora corroborantur

Rectiq; cultus pectora roborant.

x Vtrumq; defecere mores

deturpant

Dedecorant bene nata culpe:

y Quid debeas o roma neronibus:

frater hanibalis

z Testis metaurum flumen & hasdrubal

Deuictus: & pulcher fugatis

hostib9.

Ille dies latio tenebris

s FORTES creatur fortibus Laudat domum claudiorum ex qua isti orti sunt.

t NEC imbellem feroces. prouerbialis sententia.

v DOCTRINA sed vim. Sententia est. Valere quidem multū in homine vim a natura insitam Sed tamen opus esse dicit vt ingenium illud naturale bonarū artium disciplina colatur nō enī virtutes in nobis a natura sunt. Sed vt ait Cicero. Extant igniculi seminaq; virtutum. que & si efficacissima sint tñ nisi doctrina optimisq; moribus excitent augeanturq; facile extinguuntur.

x VTCVMQVE defecere. Sēsus est. Quod si boni mores qui bus semina virtutum ad habitum. perfectum producūtur deficiant culpe. idest vitia dedecorant & deturpāt bene nata. idest illam probam vim nobis insitā quam seminat apollo quoniam deprauati mores illam obruūt Non enim sunt a natura virtutes. sed per bonos mores ex frequentatis actibus fiunt habitus qui virtutes sunt.

y QVID debeas o roma. Poeta in laudem drusi maiorū quoq; gesta commemorat.

z METAVRVM flumen. Metaurus fluuius est in vmbria vt scribit Pli. li. iii. ingrediturq; mare adriaticum. Apud metaurū deniq; M. Liuius et claudius nero consules Astrubalem hanibalis fratrem vt illi se coniungerent ex hispania venientem occiderunt. cesis etiam. lvi. milibus hostiū. Captis quinq; milibus & quadringentis cum magna preda tum omnis generis tū auri argentiq;. Ciuium etiā romanorū qui capti apud hostes erāt supra quattuor milia capitū recepta. sed octo ferme milia romanorum sociorumq; occisa. plura etiam liuius li. vii. de bello punico secundo.

a ALMA adorea. ideft laude et gloria. nam adoream laudem siue gloriam dicebant. qui gloriosum eum putabant esse. qui farris copia abundaret vt festus ait.

b DIRVS p vrbes. Sēsus est quod hanibal victo Astrubale per italas vrbes fugit vti flamma per tedas. & eurus per mare siculum Quid autem actum ab hanibale deuicto astrubale sit. vide Liuium li. vii. ix. & x.

c POST hoc secundis. In laudē drusi qui de Neronis genere descēdit commemorat ex quo hasdrubal occisus est & a nerone hanibalem iam mortuum fuisse & creuisse romanos.

d DIXITQVE tandem. Verba sunt hanibalis cum coactus est de fuga cogitare.

e PERFIDVS. Quia ipsius instinctu post primum bellum fractis pacis conditionibus in bellū reditum est.

f CERVI luporū. Optime fugientes ceruis. raptores lupis comparat.

g FALLERE & effugere. Sensus est. FALLARE romanos et effugere illos erat aphris summe triumphus.

victoria
a
Qui primus alma risit adorea
crudelis hanibal
b
D.rus per vrbes afer, vt italas
sicut ventus ille
Ceu flamma per tedas vel eurus
siculum mare.
.i. quam celeriter equitandus aufugit
Per siculas equitauit vndas
c prosperis
Post hoc secundis vsq; laboribus
iuuentus
Romana pubes creuit: & impio
clamore bellico
Vastata penorum tumultu
propicios
Fana deos habuere rectos;
e
d post diuturnum bellum
Dixitq; tandem perfidus hanibal
f
Cerui luporum preda rapacium
Sectamur vltro: quos optimus
romanos
g
Fallere & effugere est triumphus
troia
h
Gens que cremato fortis ab ilio
Iactata tuscis equoribus sacra
ascanium & ascanium anchisen & ascanium
Natosq; maturosq; patres
italicos
Pertulit ausonias ad vrbes.
ilex enim cesa ferro
i melius pullulat
Duris vt ilex tonsa bipennibus
.i. viridis vmbrosis.
Nigre feraci frondis in algido
Per damna per cedes ab ipso
vires audaciam
Ducit opes animumq; ferro
k
Non hydra secto corpore firmior
nam iniquo animo
fert vinci vir fortis.
Vinci dolentem creuit in herculem
populi illi
l
Monstrumue submisere colchi
m
Maius. echionięue thebe.
romanum ferocior
Merses profundo pulchrior euenit

h GENS que cremato Ordo est gens que fortis ab ilio cremato iactata a tuscis equoribus pertulit ausonias ad vrbes sacra & natos & maturos patres per damna. per cędes ab ipso ferro ducit opes animumq; & c. Sic Vir. Quos mille fatigant prelia necvicti possunt absistere bello.

i DVRIS vt ilex. Sensus est. Vt ilex quantomagis securibus ceditur tantomagis corroboratur ac reuiuiscit. Ita romani per damna cedis suę fortiores effecti sunt. Ordo est. vt ilex nigra est frondis in algido feraci duris bipēnibus tōsa

k NON hidra. Exemplo hydre etiam que excisis sub hercule serpētum capitibus numerosior excrescebat oportuna comparatio. quia romanos vult intelligi cęde sui potentiores fieri.

l MONSTVMVE submisere. Colchorum quoq; monstro eos comparat. de qua re vide Ouidiū li. vii. metha.

m ECHIONIEVE thebę. Simile et aliud exemplum draconis thebani quem cadmus occidit. cuius satis dentibus armati prodierunt ex quibus aliquos in societate condendę vrbis cadmus dicitur asciuisse. de qua re Latius in. iii. metha. Hoc autem intelligi vult mirabile esse non deesse romanos tot bellorum cladibus acceptis.

n LVCTERE. Pro lucteris idest si etiam lucteris. et pugnes. ipse proruet te victorem idest qui antea viceris.

o PRELIA coniugibus loquenda. hinc Ouidius ait. grata ferunt nymphe pro saluis dona maritis. Illi victa suis troica facta canunt. Et postea narrantis coniunx. pendet ab ore viri.

p OCCIDIT occidit spes &c. Hec reuera frequenter dixisse dicitur hanibalem cum caput fratris sui hastrubalis vidisset quod nero de industria. allatum ex gallia ante castra eius nihil adhuc scientis de hac cęde proiici iusserat

q SPES omnis. erat enim Astrubal patre eodem amilcare genitus.

euincet antea inuinctum
n
Luctere multa proruet integrum
quia ita proruet vt laudem mereatur
Cum laude victorem: geretqꝫ
vtrum que ipsi romani milites apud coniuges suas ostentēt. an que coniuges corā de maritis prędicent
o
Prelia coniugibus loquenda
ego hanibal
Carthagini iam non egó nuntios
ex victoria. vt post trebiensem transimenensem. canensemqꝫ cōflictu misit.
p
Mittam superbos: occidit occidit
q
Spes omnis: & fortuna nostri
Nominis hastrubale interempto:
r
Nil claudię non perficient manus:
augustū intelligit
Quas & benigno numime iuppiter
ipsius augusti consilia
f
Defendit: & cure sagaces
explicant periculosissima
Expediunt peracuta bella.

ęque dux impiger per tot in hispania annos. bello ro. exercitatus. gemina victoria insignis duobus ducibus cum exercitibus deletis vt liuius scribit li. vii. de bel. pu. secūdo.

r NIL claudię. Poetę verba sūt in laudem drusi domus claudię.

f CVRE sagaces. Occulte ostendit ad res magnas pagendas opus esse diuino auxilio. sed illud nunquam affuturum. nisi summam solertamqꝫ curam adhibeamus. Naꝫ vt ē apud Salu Non votis neqꝫ suppliciis mulieribus auxilia deorum parantur. sed vigilando agēdo. & recte consulendó prospere omnia cedunt.

Argumentum odes. V.

ABsentem ab vrbe Augustum ad reditum exhortatur. cuncti enim ipsum optabant cum presertim iam omnia bella quieuissent & pax vbiqꝫ: nec timenda regio vlla romanis esset iam cunctis pene subactis. eum postea vti deum coli omnibus scribit: quod quidem ex historia sumpsit. nā Suetoni⁹ ait prouinciarū plerasqꝫ sup templa & aras ludos qꝫ quinquennales pene oppidatim augusto constituisse. Hoc dicit.

Ode V ad Augustum cesarem

a DIVIS orte. Ordo est. O optime romule orte bonis diuis &c. Est enim Augustus ortus ab enea romulo & iulio cesare per adoptionem. nam reuera fuit filius acię filię iulię sororis cesaris. Maxime autem laudes Augusti in hac ode exprimuntur. cũ tanto desiderio populum ex illius absentia affici ostẽdat. quod nũquã esset nisi sua multa maximaq; merita in patriam extarent. Miserat senatus. populusq; ro. legationes ad Augustum in transmarinis partibus diutius morantem vt quam primum reuerteretur supplicantes. verum cum diutius opinione moreretur. scripsit ad eum poeta.

b POLLICITVS. id per litteras vel oratores actũ intelligamus

c INSTAR veris. Pro similitudine veris. quia lux dixerat superius. ideo comparationem verni tẽporis posuit. Videtur autem non formam demonstrare. sed quantitatem hinc Virgili⁹ Instar montis equum diuina palladis arte. ędificant. Non enim formam montis. sed magnitudinem equum habuisse demonstrat. Est ergo poetę sententia. quod Augusti vultus tantum splendoris afferat. quantum affert veri anno. veluti dicat quod absente Augusto fuerit hyems in qua omnia tenebre sunt. reuertente autem illo redeat ver. in quo & dies gratior est. & soles melius nitent scilicet quam cum abest.

d VT mater. Ordo est. Vt mater & votis omnibus & precibus vocat iuuenem cunctantem longius annuo spatio quem notus inuido flatu trans equora carpathii maris detinet vel destinat idest diuidit a dulci domo. Sensus autem est. ita patriã Augusti desiderare presentiã. sicut a matre reditus absentis filii consueuit.

(ppter eneam romulum & cesarem o q ingente iulia dij fuerunt. vocatiui casus)

a Diuis orte bonis optime romule (tocius)
Custos gentis. abes iã nimiũ diu (celerem)
b Maturum reditum pollicitus patrum
Sancto consilio: redi (plus dixit quam salutem)
Lucem redde tuę dux bone patrię (ad similitudinem — presentia tua)
c Instar veris. enim vultus vbi tuus (romano)
Affulsit populo gratior it dies (contra visum solis splendent)
Et soles melius nitent. (sicut — i. odioso)
d Vt mater iuuenẽ quem not⁹ inuido
e Flatu carpathij trans maris equora (demorantem)
Cunctantem spacio longius annuo (s. moenis)
Dulci detinet a domo: (nam precatur deos & vota concipit)
f Votis omnibusq; & precibus vocat:
g Curuo nec facilem littore dimouet. (percussa)
h Sic desiderijs icta fidelibus (augustum)
Querit patria cęsarem: (ostendit causam tanti amoris esse. q̃ terra mariq; — omnia cesaris virtute pacata sunt)
i Tutus bos & enim rura perambulant (dat vim rura quo rura fertilescant — noue felicitas dicta)
Nutrit rura ceres almaq; faustitas (compressi enim ab eo fuerant pirate)
Pacatum volitant per mare nauitę (omnes iam fidi sunt)
Culpari metuit fides. (adulterijs)
Nullis polluitur casta domus stupris (i. consuetudo que a lege venit)
k l Mos & lex maculosum edomuit nefas: (partu louatam significat)
m Laudantur simili prole puerperę: (q. d. nec differendo vindictam prestat peccandi licentiam)
Culpam poena premit comes

e CARPATHII maris. Id mare tendit vsq; rhodum cretamq; ac ciprum vt Strabo docet li. iii.

f VOTIS omnibusq;. Tanquã vota pro reditu faceret. & omnia aduersa timeret.

g CVRVO nec facilem. Vt affectum desiderantis ostenderet. eas partes sollicite dixit attendi. a quibus sperat reuerti.

h SIC desideriis. Adaptat comparationem. Ordo autem est. Patria icta fidelibus desideriis sic querit cesarem. vt mater vocat iuuenẽ. quem notus destinet. cunctantem.

i TVTVS bos. Ostendit per cęsarem augustum omnia tuta esse. & crimina cuncta fugata Florus enim scribit quod augustus clauso iani templo conuersus ad pacẽ primum in omnia mala & in luxuriam fluens seculum grauibus seuerisq; legibus coercuit.

k MOS & lex. Mos est institutũ patrum maxime pertinens ad religionem cerimoniasq; deorum vt Festus ait. quod idem Macrobius li. iii. Lex est recta ratio in iubendo & vetando vt scribit Tul. libro. i. de legibus.

l MACVLOSum nefas. idẽ stupra & adulteria. nam eam legẽ tangit quam de adulteriis coercendis sanxit ea erat lex iulia vnde Trãquillus de augusto ita scribit leges retractauit. & quasdam ex integro sanxit. vt sumptuariam & de adulteriis. & de pudicitia de ambitu de maritandis ordinibus. De lege autem iulia Lanus legito in Iuuenalis satyra secunda ibi scilicet vbi nunc lex iulia dormis.

m LAVDANTVR simile probe. Non enim nothi non spurii generantur. verum legittimi & genitoribus similes.

n QVIS parthum. Per augustũ prouincias deuictas enumerat Sẽ sus autem est. nullas gentes incolu mi cesare formidare. Laudauit au tem quod augustus tranquillita/ tem peperit. propter quã rura opti me culta fertilem ferunt annonam Laudauit quod optimis legibus rem administrat laudat nũc quod non solũ bella cessant verum etiã quod omnis belli metus remotus sit. Nam & parthos & scytas & germanos & hispanos ita coher/ cuerat. vt nihil inde tenendum sit.

o CONDIT quisq; & c. sic Vir. cantando longos memini me con dere soles. Condit diem abscondit solem & finit diem colendo agros suos. Id autẽ pacẽ vbiq; esse idicat

p HINC ad vina. idest a labore ad conuiuia.

q ALTERIS mensis. idest secũ/ dis que in honorem deorum exhi/ bebantur Duas enim mensas, ad/ hibebant antiqui primam carni/ bus similibusq; rebus dabant. se/ cunda vero pomis appellabantq; has secundas mensas bellaria. Et quia tunc optima vina dabantur appellabant vina preciosa bellaria bachi. Vir. Nõ ego te mensis et diis accepta secundis trãsierim rhodia.

timeat
Quis parthũ paueat: qs gelidũ scythen.
n
Quis germania quos horrida parturit
augusto belliuose
Fœtus incolumi cesare quis fere.
hispanie
Bellum curet iberie
finit
o
Condit quisq; diem collibus in suis
sine vitibus
Et vitem viduas ducit ad arbores.
p ad cõuiuia q
Hinc ad vina redit letus: & alteris
r
Te mensis adhibet deum
augustum
Te multa prece te prosequitur mero
penatibus
Diffuso pateris & laribus tuum
s. quemadmodũ
s
Miscet numen vti grecia castoris:
Et magni memor herculis
t .i. dies festos
Longas o vtinam dux bone ferias
toto die.
Prestes hesperie dicimus integro
sobrij post ac madidi
Sicci mane die dicimus vuidi
sol ter est .i. in occasum condirus
Cum sol oceano subest.

r TE deum. Nam viuenti adhuc Augusto diuini honores instituti sunt. Vnde alibi. Presentiq; tibi ma turos largimur honores.

s VTI grecia. Sic a romanis pro/ mittit Augustum diis penatibus sociandum. sicut a grecis hercules castor & pollux.

t LONGAS o vtinam. Ordo est. Sicci mane integro die dicimus o vtinã bone dux vel o bone dux vtinam prestes hesperie longas fe/ rias vuidi cum sol oceano subest dicimus o bone dux vtinam & c.

Argumentum odes. VI.

Appollinis hymnum poeta scribit: laudat enim illũ niobes prolem et tytion in latone matris vltõ nem peremerit. quod item achillem ceteris maiorem militibus apud troiam occiderit. commen dat deindi apollini sua lyrica: nam phœbus spm̃ phœbus carminis artem: phœbus poete nomen dede/ rat sibi. hortat postea pueros puellasq; nobiles in apollinis & dyane laudes sua carmina decãtare. h. d.

Ode VI. De laudibus Apollinis.

☞ DIVE quem proles &c. Sunt qui credūt in ludis secularibus carmen hoc in apollinis honorem a poeta scriptū. sed ludis in suo loco dicet. Interim quid sibi velit poeta inuestigemus. laudat Apollinem et in primis a pietate quā in matre vlciscenda adhibuerit.

a NIOBEA proles. Fuit niobe tantali filia que filios septem todidemq; filias peperit summo decore prestantes. tali prole superbiens admodum gloriabatur se latone preferens numero filiorum. itaq; ira motam fabule latonam ferunt apollini vt niobes filios diane vt filias arcu interficerent mandasse. quibus matri obtēperantibus contigit eodem tempore & abundare filiis nioben & carere. de quo ad plenum li. vi. metha. & diodo. li. v. & Gellius multa. ☞ Niobes autē funeribus superstes vidua mesta q; in tam grandem atq; obstinatam taciturnitatem deuenit vt potius immobile saxum videretur quam femina. Quam obcausam a poetis fictum est. eam apud siphilum. vbi sepulti fuerant filii in lapideam statuam fuisse conuersam. durum est & odiosum plurimū superbos non dicam tollerare sed spectare homines mulieres autem fastidiosum. & importabile. (cum teste Iuuenale intollerabilius nihil quam femina diues) cum illos feruentis animi atq; elati vt plurimum natura produxerit. has vero mitis ingenii & remisse virtutis lauticiis potius quam imperiis aptas produxit. quamobrem mirabile minus. si in elatas dei procliuior ira fit. & iudicium seuius. quotiens eas sue debilitatis contingat excedere terminos. vt insipiens Niobes fecit fortune lusa fallacia et ignara. quoniam ample prolis parentem fore non virtute parientis. sed nature opus esse in se celi benignitatem flectentis. Satis igitur illi ymo debitum erat. deo ex cōcessis egisse gratias. quam sibi diuinos qualescumq; honores quesisse. tanquam sui fuisset operis. tam numerosam prolem atq; conspicuā peperisse. Que dum superbe potius quam prudenter operata est. egit vt infortunium viua fleret. & post multa secula suum nomen posteritati foret exosum.

b MAGNE lingue. i. superbie. vnde li. vi. metha. Niobe. Quis furor auditos inquit preponere visis. Celestes. aut cur colitur latona per aras. Numen adhuc sine ture meum est.

magnifice
a b
DIue quem proles niobea magne
vltorem stuprator
tityus grecus
c
Vindicem lingue: tytiosq; raptor
fere quasi.
Sensit & troie prope victor alte
ex phithia vrbe thessalie
d
Phithius achilles.
militibus
Ceteris maior tibi miles impar
licet
Filius quamuis thetidis marine
troianas
Dardanas turres quateret tremenda
Cuspide pugnax.
achilles sicut comparatio pulchra
e
Ille mordaci velut icta ferro
illa arbor arbor alta vento illo
Pinus: aut impulsa cupressus euro
Procidit late posuitq; collum
Puluere teucro.
achilles.
f g
Ille non inclusus equo minerue
ociosos & quietos
Sacra mentito male feriatos
de hoc late li. ij. aene
Troas & letam priami choreis
perfefellisset
h
Falleret aulam.
Sed palam captos grauis heu nefas heu
grecus
Nescios fari pueros achiuis
Vreret flammis etiam latitantem
Matris in aluo.
i
Ni tuis victus venerisq; grate
Vocibus diuum pater annuisset
datiui casus meliori
Rebus enee potiore ductos
auspicio
Alite muros.

c TYCIOSQVE raptor. quia voluit latō ne vim inferre. de quo vide ode. xiii. li. ii. Item li. iiii. ode. iii.

d PLITHIVS achilles. Ordo est. & plithius achilles. ppe victor alte troie miles ceteris maior tibi impar quamuis filius thetidis marine. postea sequitur pugnax tremēda cuspide quatere dardanas turres. Pithius autem dicitur ab vrbe phthia pue achilli subiecta fuit. de qua vide Strabonem lib. ix. & plinium li. iiii.

e ILLE mordaci. Achilles ruēs cadenti arbore comparat. de achillis autem morte vi. ode. xv. li. i.

f ILLE non inclusus. Ordo est. Ille achilles non inclusus equo mētito sacra minerue &c. Ostendit autem achillem nō fraude et clam sed aperte troianos potuisse opprimere. nisi apollo eum occidisset.

g EQVO minerue. Euersionem troie cū sinone suo & equo ligneo ceterisq; omnibus que librum secūdum faciūt eneidos a pisandro pene ad verbum transcripsit Maro inquit Macrobius li. v. sat.

☞ MALE feriatos. Feriati sūt q ferias & dies festos celebrant. ergo male i. in perniciem suam Nā celebrant eum diem in quo perituri erant. Virg. Nos delubra deū miseri. quibus vltimus esset ille dies festa velamus fronde per vrbem. laudat autem Achillis fortitudinem vt ostendat maius in troianos beneficium Apollinis fuisse.

h FALLERET aulam. Aulam sine dubio pro toto ilio positū est. neq; enim solum regem fefellerant greci adhibitus insidiis. verum totum populum.

i NI tuis victus. Sensus est. Viuētem achillem potuisse troianos ad vnum interimere ita quod nec valuisset eneas in latiū pergere & vrbis rome conditores perducere verum diuum pater apollinis precibus & veneris motus permisit achillis interitum. quo eneas romā vrbi fundatores generaret. Ordo autem est. ni diuum pater victus tuis vocibus o apollo & grate veneris annuisset rebus enee muros ductos potiore alite.

fonere
k nam & citharam pulsas & alios pulsare doces.
Doctor argute fidicen thalię
sic vir. xanticque flumina deserit ac
delos maternam inuisit apollo.
Phœbe qui xantho lauis amne crines
apuliae. & res intelligit quod primus sit apud latinos lyricus
Daunię defende decus camenę
imberbis
l
Leuis agileu.
q.d. diuinum illum furorem
m n
Spiritum phœbus mihi phœbus artem
Carminis nomenque dedit poetę
primatie
Virginum primę puerique claris
Patribus orti.
dianę
o
Delię tutela deę fugaces
Lyncas & ceruos cohibentes arcu
lyricum carmen
p
Lesbium seruare pedem meique
i. modulationem lyricarum carminum
Pollicis ictū.
appollinem latonę filium
Rite latonę puerum canentes
quia crescit & decrescit lunam q. nocte lucentem
Rite crescentem face noctilucam
rore nocturno nutrientem
q
Prosperam frugum celeremque pronos
i. sua reuolutione perficere
r
Voluere menses.
s amabile
Nupta iam dices ego dijs amicum
t die singulo festum referente
Seculo festas referente luces
Reddidi carmen docilis modorum
Vatis horati.

☞ k DOCTOR argutę thalię li. i. ode autē. xxxiii. dictum est apollinem cithare eiusque musice inuentorem fuisse. thalia autem dici pōt capacitas. seu celebritas. quod in longum tempus poetarum laus parta virescat.

l LEVIS agileu. Agyla grece via dicitur. Porphirio autem scribit Varronem dicere quod ex responso oraculi in vijs publicis vrbis sue athenienses statutis altaribus sacrificare apollini instituerunt. & agyleum appellauere.

m SPIRITVM phœbus. Ordo est. O primę virginum & pueri orti claris patribus. appositio tutela delię de arcu cohibētis fugaces lyncas. & ceruos &c.

n ARTEM & nomen. Ergo omnia recognoscit ab apolline.

o DELIE tutela. Nam in tutela dianę. idest lune dicūtur pueri pro pter vim vegetatiuam que ita ab illa est. vt sensitiua a sole.

p LESBIVM pedem. Hortatur enim illos cantare suum carmen in apollinis & dianę laudes.

q PROSPERAM frugum. Luna enim nocturno temperamento maturandis frugibus moderatur vt Macrobius edocet. Virg Quantum longis carpent armenta diebus. Exigua tantum gelida se nocte reponit.

r VOLVERE menses. Nam vt ad cursum solis annus ita ad cursum lune mensis instituitur.

s NVPTA iam. idest postquam nupta eris. nam virgines grece & latina carmina & peanas canebāt.

t SECVLO festas &c. de seculari carmine. & ludis secularibus Latius videto post carmen epodon in carmine seculari.

Argumentum odes. VII.

☞ Ac ode veris aduentus describitur. Ostenditur inde nil immortale & perpetuum esse ab exemplo varietatis temporum: ver enim hiemem fugat: ver estatem: estatem autumnus. autumnum iemsque tamen omnia vicissim redeant: homines vero vbi semel occiderint perpetuo iacent in puluerem versi redituri nunquam. Cūque etiam mortalium vita sit incerta & longe breuissima torquatū hortatur ad liberalitatem. nam illa sola heredis manus effugiunt: que amicis donantur. Cū itaque ab inferis reditū sperare nō possit bonis suis nō amplius potietur: amicis ergo donandū donec vixerit. Hoc dicit vsque ad finem

Ode. VII. ad Torquatum de liberalitate.

a DIFFVGERE niues. Non solum describit verum etiā depingit q̄ꝫ volatile sit tempus. & quam momentaneo interuallo fluat.

b MVTAT terra vices. Per rationem temporum dixit etiam ipsam naturam mutari.

c ET decrescentia ripas &c. Preter ripas eunt flumina quod significat ripas suas non excedere sed intra alueum labi.

☞ d IMMORTALIA ne speres. Nil esse perpetuum exemplo varietatis temporum probat.

☞ e FRIGORA mitescūt. Mirum poete ingenium qui cum ver ad voluptatem legentis latius descripserit. nunc velocitate orationis velocissimum temporis cursum ante oculos ponit.

quia aduentu veris fugatur hiems — que hiemali tempore aruerant.

a Diffugere niues redeūt iā gramina cāpis
Arboribusq̄ꝫ come
longiuscule psequitur veris descriptionem
b Mutat terra vices & c decrescentia ripas
inter ripas labuntur
Flumina pretereunt
de gratijs multa videto li. i. ode iiij.
Gratia cū nymphis geminisq̄ꝫ sororib⁹ audꝫ
quia iam frigora exclusa sunt
Ducere nuda choros.
quia alat
d Immortalia ne speres monet ann⁹ & almū
Que rapit hora diem.
p hieme posuit — ij enim veris initium pbent
e Frigora mitescunt zephiris ver pterit ęstas
Interitura simul.
Pomifer autumnus fruges effuderit. ⁊ mox
hiems — ab effectu
Bruma recurrit iners.
restaurāt
f .i. vna cum suis cursibus celerrimis
Damna tamen sceleres reparāt celestia lune.
homines — ad inferos
Nos vbi decidimus
p vbi — g de his late superius
Quo pius eneas. quo tullus diues & ancus
nam corpus in puluerem redit
Puluis & vmbra sumus.

Est enim boni poetę & in rebus ociosis ociari. & in his que raptim gesta sunt precipiti quadā oratione ipsam celeritatem exprimere.

f DAMNA tamē. Sensus est: Quod temporum vicissitudines certo spatio mensium redeunt & reparantur. homines vero vbi semel occiderint nunquā redierint. Ordo autem est. tamē nos vbi decidimus lunę celeres reparant celestia dāna. id est ipsorum temporum vicissitudines.

g TVLLVS diues. Propter amplam victoriam. quam de albanis reportauit nam & poro. ex albanis ciuibus quos in ciuitatem romanam recepit vehementer auxit. de quo Liuius.

h QVIS scit. Vite breuitatem & incertitudinē indicat. nam nemo in hoc orbe nascit qui non assidue videat mortē sibi paratissimā esse. nisi hoc ordinasset ille opifex rerū mūdi melioris origo aut nos in hoc orbe felicitatē nobis omnē propositā existimaremus. aut quantū sensu moueremur tantū saperemus & intelligeremus presentibus intēdentes. & paululū vel preterita vel futura sentientes. vt inquit Cicero. Corruūt ergo que sūt in hoc orbe singula. Nec cuiq3 sue vite certus est dies vnus. Quid quod ea que videntur diutius duratura continuo dilabuntur. Cuncta deflorescunt. & a mane ad vesperum concidunt. atq3 alia vite pars aliam insectatur & pellit infantia. q. lepus pueriaam quasi venatorem effugit pueritiam pellit adolescentia. huic inuidet iuuentus hanc insequitur virilitas. hec a senectute fugatur senectutem predatur decrepitas. in quam fit vt deueniat vita nostra succumbetq3 deniq3 morti.

i CVNCTA ma. Torquatum ad liberalitatem hortatur. Illa enim sola heredis manus effugiunt. que amicis donātur cū q3 ab inferis reditū minime sperare possit bonis suis non amplius potietur ergo amicis donādum donec vixerit.

k CVM semel. Sensus est. Nō aliqua generis nobilitate. nō eloquentia non pietate ab inferis reuocaberis inquit. non aliquorū deorum fauore.

l SPLEDIDA arbitria. Nō dicit cum splendidum ornatūq3 fecerit minos iudicio suo. sed cū de te splendide ac digne iudicauerit minos ita splendida arbitria. ad minois laudem & gloriam pertinet iudicantis non ad eū de quo iudicat Nō torquate genus. idest nobilitas. Nobilitas autem nihil aliud est quam quoddā splendidū decus in recte prospicientium oculos morum facecia & affabilitate refulgens surgēs ex alicuius habitua ta animi voluntate. et opere pro virib9 executioni mādata. spernendi vitia imitandeq3 virtutis quod non aliter posteris hereditario vel legatario. seu quouis iure alio liqui pōt. quā scientia aut ingeniū relinquat. hec non (vt rentur stolidi plurimi) regias inhabitat domos. seu in in diuitiis et splendore vestiū delectatur. Nec ob preteritorum famosas imagines lares successorum incolit: sola quidem mentis puritate letatur et quocūq3 vel vbicūq3 sit:

m NEQVE in tenebris diana liberat appollitū. Fabulose dicit hippollitū ab inferno reuersum Aut nihil ad condicionē mortalitatis ꝓfuisse. quia ab equis suis tractus vite restitutus est dū in eandē fuisset sorte reuersus nec mortē ꝑpetuo potuisset effugere

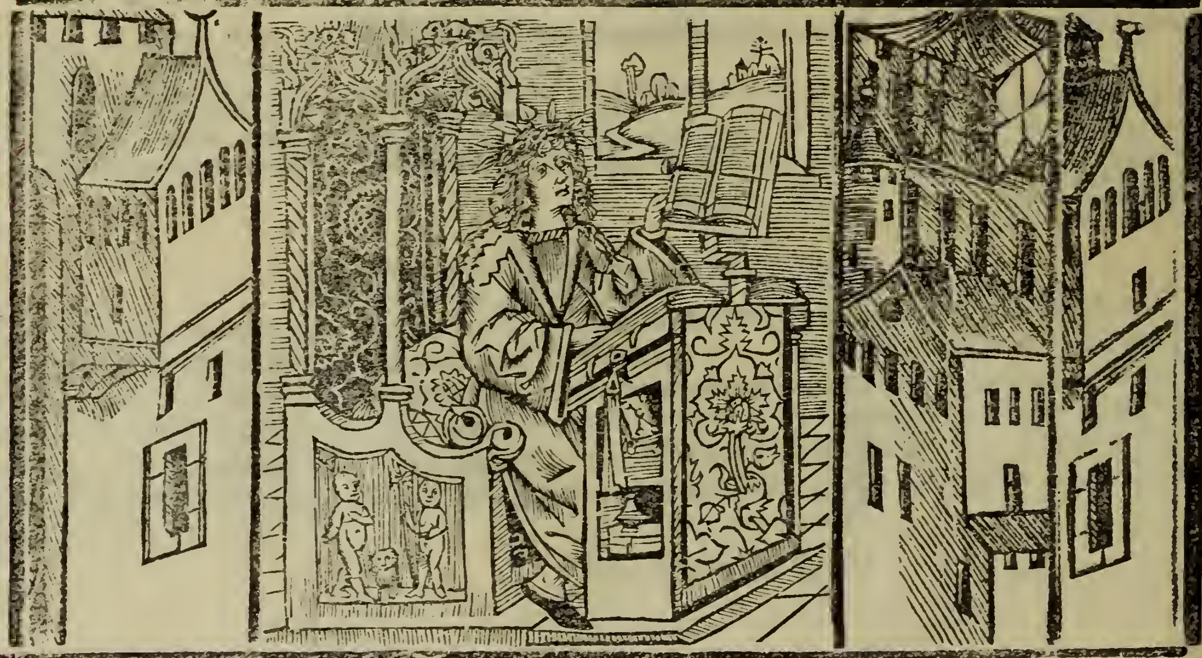
n NEC valet. & c. Theseus & perithous amici fuerūt. quos dicit coniurata amicitia morti eripi nō posse. nā volētes ꝓserpinā rapere apud inferos remāserunt.

(h) Quis scit an adijciant hodierne crastina vite
Tempora dij superi.
(i) Cuncta manus auidas fugiet heredis amico
Que dederis animo.
(k) Cū semel occideris. & de te splendida (l) minos
Fecerit arbitria
Non torquate genus. nō te facundia. non te
Restituet pietas.
(m) Infernis neq3 enim tenebris diana pudicum
Liberat hippolitum:
(n) Nec lethea valet theseus abrumpere charo
Vincula perithoo.

[Interlinear glosses: "q. d. quis scit an eras victurus sis." — "q. d. illud tuum erit tantum quo du n viuis funerus fueris." — "iudex apud inferos" — "species p genere" — "nobilitas" — "eloquentia." — "potest" — "castum" — "p. n." — "p. n." — "dilecto" — "suo amico"]

Argumentum odes. VIII.

Asserit hic poeta se non pateras non era non tripodas non statuas donaturum. sed carmina tantū quibus sane perpetua maiorq3 laus acquiritur: nam dignū laude virum musa emori vetat. H. d

Ode. VIII. Ad Censorinum.

n DONAREM pateras. Argumētū potest hic esse. nihil esse quod mortales homines magis immortales reddere possit quā carmina. Poetarum enim tantū fuit ingenium vt ab homero fateatur Strabo. vel historicos vel philosophos vel legum latores suarum artiū vsurpasse primordia. Tanta deinceps facta carminis celebritas. vt sine carminib⁹ vel ipsa quidem sacra in templis non sint pretermissa Quod vt instituit apud suos Dauid ille rex deo gratissimus sic & in hodiernum vsq; diem obseruant omnes cristiani.

o TRIPODAS. Trium pedum mensas pulcherrimas. vnde Agamennon inter alia dona achilli miserat ob briseida Tripodas septē pondere & arte pares. Erat autem donū apud grecos egregium.

p PESSIMA. Vilia de carminibus dicit. idest si diuicias haberem. carmina non donarem.

q PARRHASIVS. atheniensis pictor ac primus qui capillos in picturis distingueret. et varios in facis vultus faceret. et modo acrem modo letum pingeret & currentes itavt in cursu sudorem emittere viderētur vide Pli. li. xxxv. c. ix.

r SCOPAS. Fuit is marmorarius optimus certans cū praxitele fecit autē dignissima opa de qbus legito Pli. li. xxxvi. c. v.

ſ HEC vis. vt predicta donare queam.

ſ NEC tibi ānimus taliū & c. Sensus est. nec ego talia largiri possum nec si possem tu ea desiderares vt qui carmina diuitiis omnibus antefers.

vasa argentea
n
Donarem pateras grataq; cōmodis
statuas
Censorine meis era sodalibus
mensas
o ephe.e.gesis.
Donarem tripodas premia fortium
greco.ū optata liptore.
p
Graiorum neq; tu pessima: numerum:
si essem diues .i. rerum arte fabricatarum
Feres diuite me scilicet artium
atheniensis pictor signo.ū.
q hoibus simulgauit sculptor
r
Quas aut parrhasius protulit aut scopas
scopas parrhasius
Hic saxo liquidis ille coloribus
peritus pingere
Solers nunc hominem ponere nunc deū:
pingendi
s t
Sed non hec mihi vis nec tibi talium
Res est: aut animus delitiarum egens
s. tu censorine. nos poete
Gaudes carminibus: carmina possumus
.i. quam preciosum munus sit
t
Donare: & precium dicere muneris
litteris palam potentibus
Non incisa notis marmora publicis
carmina per carmina
v
Per que spiritus & vita redit bonis
x
Post mortem ducibus: non celeres fuge
ducis carthaginensis
Reiecteq; retrorsum hannibalis mine
Non incendia carthaginis impię
scipionem significat
y
Eius qui domita nomen ab africa
quia africanus dictus est. vt saluit. cui postea
africano cognomen ex virtute fuit.
Lucratus rediit: clarius indicant
muse
z
Laudes quam calabre pierides: neq;
si non contineantur chartis vel libris
Si charte sileant quod bene feceris
a b
Mercedem tuleris: quid foret ilię
martis
romulus c
Mauortisq; puer si taciturnitas
Obstaret meritis inuida romuli?

t ET preciū dicere muneris idest dicere carmina esse preciū muneris. ac si diceret preciosum munus aiteni Oui. li. i. de amore. Ergo cū silices cum dens patientis aratri. depereant euo. carmina morte carent. Cedant carminibus reges. regumq; trium phi. Cedat & auriferi ripa beatatagi.

v PER que spiritus & c. Per titulos enim sepulchrorum viuere quodammodo videntur strenuissimi viri. Sensus autem est. quod neq; tituli neq; arcus triūphales tantum valent ad laudes preclarorum virorum. quantū carmina. Ergo scipionis aphricani laudes maxime claruerunt musis calabris. i. versib⁹ Ennii.

x NON celeres fuge. Ostendit benefacta parum esse nisi fuerint carminibus apte reposita. de hanibale multa supen⁹ legito

y EIVS qui domita & c. Scipionem africanū significat. qui africanus dictus est. vt Salu. Cui postea africano cognomē ex virtute fuit.

z QVAM calabrę pierides. Enniū significat. qui facta africani describit. oriundum de rhodino oppido calabrie. ideo calabre musę.

a MERCEDEM tuleris. Sensus est. nisi carminibus tua gesta narrentur laudis mercedem & premium non habueris. Nam carmine fit virtus viuax.

b ILIE puer. De romulo Lanius ode. ii li. i.

c TACITVRNITAS inuida. Nam silētium de rebus magnis videtur inuidere glorie illorum de quibus siletur.

d EREPTVM stigiis. Mira varietate narrationē distiguit. nam cum idem de scipione romulo & ęaco dicat. non tamen eodem modo dicitur varietate ipsa et tedium amoueatur & ornatus orationi augeatur.

e FAVOR vatū potentiū. Nam magna vis est in ipsa perfecta eloquentia. vnde & alexander magnus cū ad Achillis sepulchrum peruenisset. felicem iudicauit qui homerum tantum vatem suarum laudum preconū sortitus esset.

Ereptum stygijs fluctibus ęacum
Virtus & fauor & lingua potentium
Vatum diuitibus consecrat insulis.
Dignum laude virū musa vetat mori
Celo musa beat. sic iouis interest
Optatis epulis impiger hercules
Clarum tyndaride sydus ab infimis
Quassas eripuit ęquoribus rates:
Ornatus viridi tempora pampino
Liber vota bonos ducit ad exitus.

f DIGNVM laude. Expolitio est in eo enim persistit vt demōstret carmina poetarum homines immortales reddere Vetat ergo musa mori eum qui dignus laude est.

g CELO musa bea. id est beatum reddit. diis illum inferendo. nam soli poetę herculem & dioscoros & bachum immortales reddiderunt. cum illos ad celum ascendisse. & auxilium hominibus prestitisse scribant.

h CLARVM tyndaride sydus. Ephexegesis qui tyndarida sydus aiunt. sepe autē dictū est stellas castoris ac pollucis nauigantibus spem meliorem ostēdere.

Argumentum odes. IX

Scribit minores non debere a scribendo abhorrere timentes eorum scripta non fore perpetua. Cum doctissimi viri scripserint & laudem maximam fuerint consecuti. Itaq; probat exemplo posteros etiam non deterritos laudem quoq; meruisse: vt pindarum & alios plures post homerū poetarum summū. Pollicetur exinde lollij laudes suis carminibus celebrare quod vbi egit ostendit beato esse non multa possidentem: sed qui deorum muneribus vtitur sapienter: & pauperiem pati nescit timens flagitia magis quam mortem vllam paratus pro charis amicis & patria mori. Hoc dicit.

Ode. IX. Ad Lollium scribendum esse

h NE forte In iis profecto enumerāda est huiuscemodi ode. q artificio summo scripte dici possūt promittit aūt lolliū suis carmibus immortalē redditurum. sed ne videat nimis suo stilo arrogare exēplo aliorum poetarum probat q etsi primus nō sit neq; homero aut pindaro similis. tū ita viuēt sua carmia. vt vixerūt carmia illorū poetarum q nō

Ne forte credas interitura que
Longe sonantem natus ad aufidum
Non ante vulgatas per artes
Verba loquor socianda chordis

primū locū tenuerūt. ordo est. ne forte credas itéritura verba. quę natus ego aufidū longe sonātē loquor socianda chordis per artes non ante vulgatas.

i AVFIDVM. Flumē apulię. de quo latius supra.

k NON ante vulgatas prim⁹ enim latinorum Horatius lyrica laude digna scripsit.

l CEEQVE. Hoc ait propter simonidem lyricum poetam qui de Cea insula. de qua meminit pli. lib. iiii. vnde & Pindarus.

m MINACES. autem alcei camene dicti sunt. quoniã adeo amarus fuit. vt austeritate carminis sui multos de ciuitate eiiceret.

n TERSICHORI graues. Magne profunde. & ipse belloꝝ poeta scriptor.

o NEC si quid olim lusit. Anacron. Ideo lusit quia iocis & conuiuiis digna cantauit vt carmina qui lusi pastorum & c. Anacron autem satyram scripsit amicus lisandri. alii dicunt quod scripsit circen & penelopen in vno laborantes vnde in li. i. in oda Velox. Dices laborantes in vno penelopen vitreamq; circen.

p AEOLIE puelle. idest saphus lesbie. nam vt supra ostensum est. in eolia regione lesbos est.

q NON sola comptos. Ordo est non sola helene lacena arsit cõptos crines adulteri & aurum illitũ vestibus. mirata & cultus regales & comites. Hic vero carminũ vim ostẽdit. Sẽsus aũt est. quod nõ sola helene que pulcherrima fuit amauit paridem sed alie plures ante eã. At quoniã poete aliqui de illis scripsere nihil latent ac si non fuissent carminum igitur benificio memoria rerum & bene gestorũ laudes perpetue fiunt hinc helene. quia homeri preconio & aliorum vatum cantata est perpetuo celebrat.

r PRIMVSVE teucer. Sẽsus est Quod teucer thelamonius primus optime vsus est sagittis sed multi ante ipsum. attamen ac si non fuissent latent. Teucer vero in hominũ ore versatur homeri preconio.

s CyDONIO arcu. idest cretensi nam cydonia ciuitas vna est e tribus crete eximiis vt scribit Strabo

Non si priores meonius tenet.

Sedes humerus. pindarice latent
(simonidis)

(l) (m)
Ceęq; & alcei minaces
(muse)

(n) Tersichoriq; graues camenę.
(lyricus poeta)

(o) Nec si quid olim lusit anacreon
(recens est)

Deleuit ętas: spirat adhuc amor
(p amoribus)

Viuunt commissi calores:
(lesbie)

(p) Aeolię fidibus puelle.
(amauit paridis)

(q) Non sola comptos arsit adulteri

Crines. & aurum vestibus illitum
(quia priami regis filius fuit)

Mirata regalesq; cultus

Et comites helene lacena
(species pgenere)

(r) Primusue theucer tela (s) cydonio

Direxit arcu: non (t) semel ilios

(v) Vexata: non pugnat ingens
(qui cretensibus imperauit)

Idomeus schelenusue solus
(fortis)

Dicenda musis prelia: non (x) ferox
(filius priami regis) (frater hectoris)

Hector vel acer deiphobus grauis

Excepit ictus pro pudicis
(vxoribus)

Coniugibus puerisq; primus.

(y) Vixere fortes ante agamennona
(quoniam nulla eorum memoria est)

Multi: sed omnes illachrymabiles
(premuntur)

(z) Vrgentur: ignotiq; longa

(a) Nocte. carent quia vate (poeta) (b) sacro

t NON semel ilios. Sensus est. qd' pluries ilios bella vexata fuerat sed quia nulli vates scripsere nulla est memoria nisi quando ab agamẽnone & id propter homerum. Ergo carmine fit viuax virtus.

v NON pugnat. Sẽsus est. quos non solum Idomeus & sthelenus cantanda prelia pugnarũt. sed plures alii tamen perpetuo latent. carẽtes poetarum munere & c.

x NON ferox hector. Sensus est quod non primus hector & deiphobus pro patria pugnarunt. sed multi alii. tamẽ perpetuo latent carentes poetarũ munere quod non euenit hectori & deiphebo. maxime enim ab homero laudantur.

y VIXERE fortes. Sẽsus est. multi ante agamennonem fortes fuerunt. sed nemo lachrimat illos in prelio cęsos quoniam nullus poeta eos descripsit.

z IGNOTI nocte & c. magnã obscuritatẽ nam queadmodũ illustres dicimus eos quorum nomen celebratur sic nocte opprimi eos q sine noie sunt. & fama. et quorum nulla memoria extat.

a CARENT. Ratio quare sint in obliuiõe. quia nõ habuerũt poetãs

b SACRO vate. Ouidius de arte li. iii. ait. adde quod insidie sacris a vatibus absunt. Et facit ad mores ars quoq; nostra bonos. Est deus in nobis sunt et cõmertia celi Sedibus ethereis spiritus ille venit.

c PAVLVM sepulte. Sēsus est quod virtus nō celebrata carminibus ignauie similis est. ac si nulla fuerit. Sententia aūt vera est quātū ad famā i ceteris aūt falsa.

d NON ego te. Pollicetur iam lolii laudes scribere.

e EST animus tibi. Pollicitus est illū laudaturū. Nunc ostēdit suas laudes per adulatiōnē. sed illum eas mereri propter vtrūq; virtutis genus quod in illo sit. Nam quod sibi sit animus prudens rerum posuit prudentiam vnam ex virtutibus intellectiuis pro ceteris omnibus que sunt in telligentia. scientia. sapientia. prudentia & ars. Ergo laudat eum a philosophia speculatiua quod autem sit rectus in temporibus secundis et dubiis id est aduersis notat in illo philosophiam moralem que maxime cōstat ex iusticia adhibito freno temperātie & stimulo fortitudinis. quam ergo laudem nō meretur ille qui & virtutibus intellectiuis quarum finis est rerum. & moralibus que rectum equumq; proponunt insignitus est.

f ET secundis tēporibus & c. Sensus est. & ita vitam agit vt neq; rebus secundis elatus neq; aduersis factus a recto honesto q; deflectat.

g SED quotiens. Sensus est. Quotiēs inquit iudex bonus es honestum vti preponis vel quotiens bellorum victoriis reipublice consulis totiens cōsulari vteris potestate & virtute tua preditus perpetuus consul efficieris.

h REIECIT. Noluit corrumpi muneribus.

i EXPLICVIT sua victo. q. per medios hostes victor euasit. Nam crudelissimi hostes sunt qui nos in iudicio temptant.

c
Paulum sepulte distat inertie
occultata
d
Celata virtus non: ego te meis
illaudatum
Chartis inornatum silebo.

Totue tuos paciar labores
fuslidas
Impune lolli carpere liuidas
e
Obliuiones: est animus tibi
hoc est philosophie. pspens
f
Rerumq; prudens: & secundis
aduersis
Tmporibus dubijsq; rectus:
liberator
Vindex auare fraudis. & abstinens

Ducentis ad se cuncta pecunie

Consulq; non vnius anni
g fidelis
Sed quotiens bonus atq; fidus
plus dilexit honestatem quam vtilitatem
Iudex honestum pretulit vtili
prudenti noxiorum
h
Reiecit alto dona nocentium
cupiditatum scilicet
Vultu: per obstantes cateruas
consilia suarum virtutem
i
Explicuit sua victor arma.
contra auaros
k
Non possidentem multa vocaueris
l tenet habet
Recte beatum: rectius occupat

Nomen beati. qui deorum
vt sunt diuitie amici et huiusmodi
Muneribus sapienter vti
secure nouit
m
Duramq; callet pauperiem pati
morte delictum
Peiusq; leto flagitium timet.
scilicet
Non ille pro charis amicis
mori
Aut patria timidus perire.

k NON possidentem. Sententia in hoc poeta tritissima. vt nō quia diuites sumus beati possumus dici sed quia diuitiis que munera deorum sunt sapienter vti sciamus & paupertatem pati et mori q; flagitium malimus Ergo qui ita animum instituit pro patria & pro amicis mori non dubitauit.

l BEATVM. Seneca in epistolis beatū appellat animo bono cuncta retinentem. Tullius vero beatum vocat qui bona multa retinens absq; malo degit. Ipse vero horatius alibi inquit neue putes aliū sapiēte bonoq; beatū.

m CALLET pauperiem. Sapiens equo animo fert paupertatem. Stultus vero omnino arcere. et fugare solet pauptatis onus O male cognita plurimis humilis & appetenda paupertas. Tu sola dum nature leges obseruas nocuas solercias subigis. caducos vilipendis honores. discursus hominum varios trāsferationes nauticas. & sudores rides armorum. & dum supernatanea despicis. estiuos soles. nuda facie pateris hyemales brumas sūma pacientia superas. vmbris cōtēta nemorū. Quid queso aliud summa. secum ferunt imperia preter mordaces curas. pauores noxios multorum inuidiam. casus altissimos. & persepe flebiles exitus atq; ignominiosos. auro purpura gēmis & inani quadam gloria tectos. hec inter suscipientium periculo maximo blandus se cupide inferit et laxatas epulis. & leticia mentes venenis suis i ficit facile. quequot flammas. quot excidia. quot occisiones intulerint si troia satis ostendere non potest. Agamennon insuper truncatus ostendat.

Argumentum odes.x

f Cribit ligurinũ quandoq; fore vt poeniteat sue superbię. Idq; agebat vt sibi moriger esset. H.d.

m O CRVDELIS. Ita se philosophum profitetur poeta. vt tamen se poetam esse non sit oblitus. Ergo inseriis & grauibus rebus tristiciam hilaritate adimit. Et quamuis res lasciua sit. tamen hoc inde percipit. neque momẽtanea sunt diuturna speremus. ordo est o crudelis & adhuc potens & c.

n INSPERATA. putas enĩ semper habere adolescentiã. sed veluti Ouidius. Naso inquit. forma bonum fragile est quantumcumq; accedit ad annos fit minor & spatio carpit ipsa suo.

Ode x. Ad Ligurinum

m grata forma

O Crudel' adhuc ꝛ veneris munerib⁹ potẽs

n lanugo ꝛ pili ipsi.

Insperata tuę cum veniet pluma supbię

o

Et q̃ nũc humeris inuolitat deciderint comę

sanguinei coloris pulchrior

Nunc & q color est, punicęę flore prior rosę

hirsutam

Mutatus ligurinũ in faciem verterit hispidã

p

Dices heu quotiẽs te in speculo videris alterũ

voluntas

Que mens est hodie cur eadẽ puero non fuit

voluntatibus obsequendi aliis

Vel cur his animis ĩcolumes ñ redeũt genę.

o DECIDERINT comę. nã teste Acrone vsq; ad pubertatẽ pueris comę nutriri cõsueuerũt.

p DICES heu quotiẽs. Mutationem formę per etatem aspectam dolebis in speculo.

P ii

Argumentum odes. xi.

h Ac ode phyllida inuocat. vt secũ mecoenatis natale celebrare velit. nec speret telephum amplecti posse. ille nãq; a ditiore puella tenetur. ita horatiũ ipm eius. amatorẽ poti⁹ adire debet. Hoc dicit

q EST mihi nouum. Ad phillidam scribit amicam suam inuitans eam sub promissione vini albani veteris ad leticiam cōuiuii exhibēdi natali mecœnatis
a

ALBANI laus est a patria. Elocutio autē est albani cadus vt vina bonus que deinde cadis onerarat acestes.

s APIVM. Superius ostensū est fugare ebrietatem. que bacho consecrata est.

t VERBENIS. Verbene sunt omnes herbe frondesc festę ad aras coronādas dicte. q. herbene

v CVNCTA festinat manus Ad multitudinem ministrorū refertur.

Ode. xi. Ad Phyllida.

q horatio
Est mihi nouū superantis annum
r
Plenus albani cadus: est in horreo
s
Phylli nectendis apium coronis
que bacho consecrata est
Est hedere vis.
viridio: apparet
Multa: qua crines religata fulges
splendes religiosis.
Ridet argento domus. ara castis
de quibus superius .i. cupit
t
Victa verbenis auet immolato
paragoge
Spargier agno.
multitudo ministrorum
v
Cuncta festinat manus: huc & illuc
Cursitant mixte. pueris puelle
nigrum x
Sordidum flammę trepidant rotantes
Vertice fumū.
y
Vt tamen noris: quibus aduoceris
celebrande
Gaudijs: idus tibi sunt agende
quia in mari ipsa orta est
z
Qui dies mensem veneris marinę
a diuidit.
Findit aprilem.

x FLAMME rotātes. Fumū nam in gyrum inuoluunt & inuoluētes extollunt ipsum fumū.

y VT tamen. q. d. non temere est quod tantus sit apparatus cū inseruiet natali tanti viri.

z MARINE veneris mēsem de aprili multa Macrobius li. i. sat. inter que ait. verrium flaccū. assererein aprili constitutum vt matronę veneri sacrum facerent multa item Varro & naso libro iiii. fast.

a FINDIT aprilem. Idus enī vocamus diem qui diuidit mēsem iduare namq; hetrusca lingua diuidere est. vn̄ vidua quasi valde vidua idest valde diuisa aut vidua. idest a viro diuisa. vt autem idus omnes ioui. ita kalēdas omnes iunoni tributas confirmant vt scribit Macrobius libro. i. sat.

b THELEPHVM quē. erat is quē phyllis amabat. horatius cum cum ditiore puella esse dicit vt eam ad se facilius alliciat.

c DIVES. Que dare multa possit. vel saltē ab eo nihil petat.

d LASCIVA. Que multum illum oblectare possit.

e TERRET ambustus. Ne quid auide & supra conditionem nostram appetere conemur phetontis & Bellorophontis proponit exempla. Quamuis autem hec oda Amatorie sit conscripta tamen latenter carpit ambitionem & immoderatam concupiscentiam sicut ergo qui ex parte vna coronas regias huius enumeret fulgores et gloriam. & leta. inicia superaddat. & altera non dicam ignominiosas suorum cedes. tā suo iussu q̄ hostium potētia factas sed solum exitum eius apponat. & iusto liberet iudicio. vtrū caligini claritas. aut claritate caligo cedat. mea ni fallor sententia longe plus claritatis nim⁹ obfuscasset caliginis. Quid ergo miseri. quid ceci ad excelsa tanto cupidius aspiramus impetu. quid ade

horatio

Iure solennis mihi sanctiorq;

Pene natali proprio. quod ex hac

die crescentes

Luce mecoenas meus affluentes

disposuit toto anno faciendo.

Ordinat annos.

p.n. iuuenis b amas

Telephum quem tu petis occupauit

fortune et conditionis

Non tue sortis iuuenem puella

c d telephum

Diues & lasciua, tenetq; grata

amoris vinculo.

Compede vinctum.

e ingentes et illicitas

Terret ambustus phaeton auaras

alatus

Spes: & exemplum graue prebet ales

grauiter ferens

Pegasus terrenum equitem grauatus

p.n. de quo superius li.i.

g

Bellorophontem

possibilia suadet poeta appetere.

Semper vt te digna sequare & vltra

Quam licet sperare nefas putando

telephum

h

Disparem vites: age iam meorum

i

Finis amorum:

.s. nullam post hanc amabo

Non enim post hac alia calebo

k

is esse inquit carmina et lyre sonos quos suaui voce cantes. ne rustica videaris.

Foemina: condisce modos amanda

nostre

Voce quos reddas: minuentur atre

nam tuc voluptas admittitur si cura pellatur.

Carmine cure.

ptis supbimus. quid casuris confidimus. postq; etiā facili nebula fulgores eximios obfuscari dei leriq; discernimus. Reprimēdus est igitur maiorum exemplo admoniti insaciabilis appetitus. et virtute acerrima cohercendus. vt dum minimis cōtenti sumus humilitate. veram gloriam mereamur consequi.

f PHAETON. Hic enim cum currum paternum regendum suscepisset essetq; id negotium supra vires suas periit.

g BELLOROPHONTEM Nam ait Acron quod bellorophon ausus equitare per aera pegasum alarum equum decidit.

h DISPAREM. tibi. non enī amori tuo respondet vti ego.

i FINIS amorum Constituerat enim poeta post hanc nullam ardere.

k ATRE cure. quas scilicet ex thelepho concipis.

Argumentum odes. XII.

Irgilio scribens Veris tempora explicat: inde illum ad conuiuia exhortatur dicens, Dulce esse quandoq; desipere loco & tempore: Hoc dicit.

Ode.XII. Ad Virgilium De Vere.

tranquillam reddunt

l IAm veris comites que mare temperãt
venti illi ornithie septentrionales
m Impellunt anime lintea thratię:
veris tempore
n Iam nec prata rigent nec fluuiȷ̄ strepunt
hiemali.
Hiberna niue turgidi
o Nidum ponit ithym flebiliter gemens
in domo enim cecropię. hoc scelus factum est
Infœlix auis & cecropie domus
q. efferatas
p Eternum opprobrium: quod male barbaras
Regum est vltra libidines
canunt — nuper nato
Dicunt in tenero gramine pinguium
pastores — in honorem ponas
Custodes ouium carmina fistula.
vmbrosi
Delectantq; deum cui pecus & nigri
q Colles arcadie placent
estatem
Adduxere sitim tempora virgili
bibere vinum
r Sed pressum calibus ducere librum
cupis — hic p domestico & amico
Si gestis iuuenum nobilium cliens
nardino vnguento — q.d. si vngenta dabis vinum accipies calenum
ſ Nardo vina merebere

l IAM veris comites. Vir. alloquitur iterum autem veris tempus describit.

m TGRACIE anime. x. enim kal. Martii venti septentrionales qui vocantur Ornithie per dies xxx. esse solent. tum & hirundo aduenit ita Columella li. xii. c. ii. scribit. de iis igitur ventis poeta intelligit nam ipse quoq; de hirũdine meminit. Vsitatum autem poetis est animas flatus ventorum dicere. dum ad graue vocabulum referunt animas. Virgil. Quantum ignes animęq; valẽt.

n IAM nec prata. Ipso enim tẽpore & hiems clauditur & veris amœnitas aperitur quo fauonius cepeit flare.

o NIDVM ponit ithym. prognem ac per hoc hirundinem significat que progne fuit pandionis atheniensis regis filia & Therei coniunx quem cum maritus sororem suam philomenam per vim constuprasset & deinde ne rem proferret linguam sibi abscidisset. Ithim filium communem interemit atq; patri epulandum posuit ipsa ergo in arundinem maritus in upupã filius in phasianum auem. philomena in luscіniam mutati sunt.

p ETERNVM opprobrium quia contra atheniensium mores immanem crudelitatem exercuit filiũ insontem interimens.

q COLLES archadię. Ibi enĩ precipue colitur. Virgi. Pan deus archadię mecum si iudice certet.

r CALIBVS. Campanie populis. vbi calenum vinum optimum.

ſ NARDO vina. Sensus est: quod afferendo secũ Nardi paruum onichem. idest vasculum lucrabitur optima vina.

t ONIX. Lapis in arabicis montibus & germania nascitur. potoriis valis inde factis primum deinde pedibus lectorum sellisq3 Eo vrcei & amphore magnitudine vsi sunt. hunc aliqui lapidē alabastriten vocant quē cauant ad vasa vngentaria quoniā optime ea in corrupta seruare dicit̄ hec & plura pli. li. xxxvi. c. viii.

v QVI nunc sulpiciis. Sulpicia horrea dicebantur vbi nunc galbę illic ordeum condi consueuerat.

x SPES donare. Optimo enimuero spes redit & leticia.

y AD quē si properas. idest pocula non dabuntur tibi nisi et tu adinuicem mercede ampullam detuleris vngenti.

z NON ego te meis & c. vt gratis pascam sicut diuites consueuerunt diuites enim & opti-

Nardi paruus onix eliciet cadu
pocillis vinariis posuit

Qui nunc sulpicijs acubat horreis
ad donandum liberat amaritudines

Spes donare nouas largus amaraq3
magnas expellere potens qui largitate sua curas expellit

Curarum eluere efficax

At quę si properas. gaudia cum tua
cum onyche nardi

Velox merce veni. non ego te meis
sine aliquo crimine inebriare

Immunem meditor tinguere poculis

Plena diues vt in domo

Verum pone moras & studium lucri
funeralium

Nigrorumq3 memor dum licet ignium
prudentie

Misce stulticiam consilijs breuem
iucundum est aliquando a seueritate discedere

Dulce est desipere in loco.

ma vina & vngenta conuiuiis prestant.

a STVDIVM lucri. idest auariciam. Auaricia autem est latentium indagatrix lucrorū quod sponte latebat cupiditate querendi ardens coram eduxit. hec quidem perfodere montes. terebrare telluris viscera. profundū maris vncis piscatoriis exarare docuit. alpium scopulos strauit. siluasq3 aperuit naues in alienum litius euadere. fallere grises. saphire serpentes. fraudes nectere mēiri fallas signare tabellas ostendit. In violentias mortales arma uit attonita idest venena composuit. & proditionem etiam amauit. Auari autem mordaci cura torquent̄ ne rodantur a tinea deuorent̄ ab igne. surripiāt̄ a fure a furore publico seu a predonib9 rapiantur inuidiam multiplicē in se excitant. insidias patiunt̄.

b MISCE breuem stulticiam nam prudentis est in loco desipere modo breuiter fiat. Non ergo est stulticia sed videtur.

Argumentum odes. XIII.

l Icen arguit meretricem. que iam anus amari optabat ac iuuenis. Hoc dicit.

Ode XIII. Ad Lycen.

b AVDIVERE lyce. Mordacissime inuehitur in mulierē que hactenus quia pulchra esset & iuuenis superbissime erga amātes se gerebat. Vtitur autem ita ra-

p. n. meretricis ad quam scribit

Audiuere lyce dij mea vota: dij
q̄ votis a te ῦ petieram

Audiuere lyce fis anus & tamen
pulchra

Vis formosa videri
q̄ iunioribus conceditur.

Ludisq3 & bibis impudens

tione vt magis suū effectum exprimat. De superbia huius meretricis conquestus est etiam poeta in tertio libro cuius initiū est. extremū thanaim si biberes lyce

nam ex senectute vox intermiscit

amorem

Et cantu tremulo pota cupidinem

tardum cupido

c d

Lentum sollicitas. ille virentis

canere vnde psalmus.

Docta psallere chie

vigilat oculis

Pulchris excubat in genis:

s. niti quia ab illo contemnens e

Importunus enim transuolat aridas

anus nigri

Quercus: & refugit te quia luridi

lycen frontis

f

Dentes: te quia ruge

fedant pcanicie

Turpant. & capitis niues.

g vestes preciose

Nec coe referunt iam tibi purpure

iuuentutem

Nec clari lapides tempora que semel

Notis condita fastis,

sepeliuit

Inclusit volucris dies:

h venustas

Quo fugit venus heu: q ve color decens

agilitas corporis i. tuo iuuentute tue veneris z gratie

Quo motus: quid habes illius illius

Que spirabat amores:

p subripuerat

Que me surpuerat mihi

k pulchra post primā etatem.

Foelix post cynaram: notaq; & artium

q. multo z artificioso tanquam immatura periit

cultu exornata l m

Gratarumq; facies. sed cynare breues

Annos fata dederunt

Seruatura diu parem

cornix enim diu dicitur viuere cui lycen

comparat ppter longinquitatem vite

Cornicis vetule temporibus lycen

amore calentis

Possent vt iuuenes visere feruidi

Multo non sine risu

lycen intelligit

n

Delapsam in cineres facem.

c LENTVM sollicitas. Quia amor tardus est atq; piger in vetulas.

d ILLE virentis. Multum decoram vult chiam mulierem videri vel quod virenti etate sit & docta saltare. vel quod genis .i. facie pulchra sit. & ideo cupidinē excubare in genis eius induxit.

e ARIDAS quercus Quasi per irrisionem quercū voluit anum mulierem intelligi. quas amor dum festinat ad iuuenes necesse est transuolare.

f QVIA te ruge. Vt frontem abscenam rugit arat.

g NEC coe referunt. Coe preciose a loco in hac eni insula melior purpura tingitur nec clari lapides. Significat autem nec vestimentorum cultu, nec gemmarū preciis ad pulchritudinem reuerti annis iam et etate consumptā.

h QVO fugit venus. Amoris cuius ab ea fugam ideo se simulat dolere vt ei merorem incitet maiorem.

i QVID habes illius .s. lyces que olim puella fuit. q. d. nihil omnino. quia tota inmutata alia videris ab illa lyce que i me amores spirabat.

k FELIX. pulchra. Eadem ratione qua beatum diuitem dicimus. Nam mulieres in pulchritudine summum bonū ponunt vel fortunata in amore. quoniā ad nutum omnia succedebant.

l FACIES. Multarum artiū. Quasi multo & artificioso cultu exornata. q. cui plus fuco quā natiuus decor conferret.

m SED fata & c. Sēsus est Fata seruatura lycen parem temporibus cornicis dederunt breues annos cynare. Cornicem vero aiunt phisici centesimum annum excedere. sed ne sibi applaudat lyce ex diurna etate. addit ea causa a fatis illam seruatam vt iuuenes qui fasce illius ardebāt videant ipsam facem penitus exustam.

n FACEM. idest lycen ipsam olim iuuenem & splendentē vt fax est nunc vero anum & extinctam. i. sine splendore aliquo.

Argumentum odes. XIIII

OStendit non a senatu, non a populo vnq; augusto pro meritis posse honores plene reddi: ipso enim auctore ipso inquam prebente copias & consilium suosq; diuos Geloni Brenni Alpini. Cantabri Medi Indi Scythe Aegiptus Britanni Gallia Iberia Sycambri, Romano iperio parebāt. h. d.

Ode.xiiii. Augustum celebrat.

a QVE cura. Ordo est. O Auguste que cura patrū queue quiritūm plenis muneribus honorū per titulos memoresq; fastos in euum eternet virtutes tuas. diuersi ute argumenti et stili a superiore oda que amatorias nugas contineret est hec. que grauiore charactere laudes augusti cōtinet. cum ostendat quam anxia vniuersa ciuitas.

b PER titulos eternet. Qui ad commemorationem honorum vel rerum gestarum inuenti sūt ipsi enim fasti dicuntur indices virtutis. siue in quibus memoria temporum continetur. Eternet autem dixit. idest eternas reddat tuas virtutes. Sententia est. virtutes suas esse maximas. sed opus esse ea munera in illum cōferreque illarum memoriā eternam conseruent.

c O MAXIME principum. omnium qui vbiq; sunt. nā homines alibi esse nō possunt quā in locis habitabilibus.

quanta senatorum populi ro.
a sollicitudo
Qve cura patrum que ve quiritium.
s. possit honorare.
Plenis honorum muneribus
Auguste virtutes in euum
b gestorū .i. qui ad memoriam reducunt
Per titulos memoresq; fastos
eternas reddet
c.
Aeternet. o qua sol habitabiles
regiones
Illustrat oras maxime principum
drusum.
d
Quem legis expertes latine
populi illi
Vindelici didicere nuper
in re militari e
Quid marte posses. milite nam tuo
populi de quibus superius
Drusus gelonos implacidum genus
f
Brennosq; veloces & arces
Alpibus impositas tremendis
prostrauit ostendit duplici clade affectos hostes
Deiecit acer plus vice simplici
drusus maior ex filijs neronis
g atrox bellum
Maior neronum mox graue prelium
feroces
Commisit immanesq; rethos
q. d. tuis auspicijs
Auspicijs pepulit secundis
famosus terribilis bellator
Spectandus in certamine martio

d QVEM didicere. Trita elocutio vt dicamus quem vindelici didicere quid possis vt si dicamus noui te quid feceris.

e MILITE nam tuo. ordo est Drusus acer nō simplici vice deiecit gelonos. Nō sic hec dicit. q. ab augusto cesare debellati sint. sed quod drusus exercitibus auspicijsq; augusti eos debellauerit

f BRENNOSq;. ii sunt alpini populi teste Pli. libro. iii. & lucio floro.

g MAIOR neronum. Tyberius post drusi mortem rheticū vindelicūq; bellū gessit. inde pānonicū inde germanicū rhetico atq; videlico gētes alpinas pānonico brēnos et dalmatas subegit Auctor est Tranquillus Strabo etiam li. vii. scribit Tiberium naualibus pugnis vindelicos inuasisse. Eusebius item scribit. quod tyberius vindelicos & eos qui thraciarum cōfines erant romanas prouincias fecit.

h DEVOTA pectora. s.rhe-
torum & vindelicorum. qui vt
liberi essent morti se exponebāt.

☞ i INDOMITAS prope.
ordo est. Impiger hostium vexa
re turmas et mittere frementum
equum medios per ignes. qua-
lis auster choro pliadum scindē
te nubes exercet vndas prope in
domitas. Sēsus Talem stragem
edidit in hostibus qualis est in
mari. quando auster in ortu ple
iadum seuit. pleiades enim ortū
tempestuosum habent.

k PLIADVM choro. Sunt
pliades in cauda tauri septē stelle
quas appellauere virgilias vt scri
bit Pli. & Gellius li. xii. Vtq; hi-
ginus ait. Existimantur chorēā
ducere stellis.

l SCINDENTEM nubes.
Ita pugnantem drusum scindis-
se dicit hostium turmas vt ven-
tus nubes vndasq; consueuit.

m PER medios ignes. in me-
dium pugne furorem.

n TAVRIFORMIS aufidus
Habēs tauri formam fluuii enī
cum cornibus pingūtur. & pro
pter aquarum murmur ac im-
petum. & propter retortas ripas
vide etiam. li. iii. ode vltima.

o DILVVIEM meditaē agris
Inundationē fluminis viro for-
ti comparat pro drusi laude.

☞ p PRIMOS & extremos
metendo. Sic Vir. proxima que-
q; metit gladio.

q TE copias te consilium & c.
hoc ideo dicitur quia auspiciis
cęsaris hec egisse dicitur. nam ti-
bi quo die ita euenit vt post an-

s. rhetorū et vindelicorum
h
Deuota mori pectora libere
cedibus
Quantis fatigaret ruinis:
i
Indomitas prope qualis vndas
k quia plures iuuāt
Exercet auster pleiadum choro
l
Scindente nubes impiger hostium
irritare acies
Vexare turmas & frementem
irrumpendo in hostium cuneos
m
Mittere equum medios per ignes.
comparatio p. a. fluuii
n
Sic tauriformis voluitur aufidus
aufidus
Qui regni dauni pfluit appuli
Cum sęuit. horrendamq; cultis
o inundatiōem
Diluuiem minitatur agris
sicut exercitus
Vt barbarorum claudius agmina
magno
Ferrata fasto diruit impetu:
p a prima acie ad vltimam
Primosq; & extremos metendo
rare suorum militum
Strauit humi sine clade victor.
ostendit ideirco laudē ad octauianū pringere. quoqiā. dequiq a tra so gestū est. id omne militibꝫ cōsiliis & fortuna & diuinitate augusti gestum ē. q
Te copias: te consilium & tuos
augusto
Prebente diuos: nam tibi quo die
p alexandria
Portus alexandrea supplex
sine domino. nam. m. antonius iam extinctus erat.
Et vacuam patefecit aulam:
xv. enim anni interfuerunt a victoria alexandrina ad hunc diem
Fortuna lustro prospera tertio
prosperos
Belli secundos reddidit exitus
r
Laudemq; & optatum peractis
s. diuinos honores attribuit
Imperiis decus arrogauit.
de quibus supra .i. non ante cesarem victus
Te cantaber non antę domabilis
de medis supra. qa sine certis sedibus
s t
Medusq; & indus: te profugus scythes
augustum dicit
Miratur: o tutela presens
Italię domineq; romę
v
Te fontium qui celat origines

nos. xv. drusus eo die rhetos vin
delicos vinceret. qua die augu-
stus alexandream vicerat.

r OPTATVM decus. scribit
florus. quod augustus ob ingē
tia facta dictator perpetuus &
pater patrie dictus est. Tracta-
tum etiam in senatu. an quia cō
didisset imperium romulus vo
caretur. Sed sanctus & reueren-
tius visum est nomen Augusti.
tantundem coleret terras ipso no
mine & titulo consecraretur. pre
terea scribit Suetonius cum Au
gustum senatus cum po. ro. cō-
salutauit patrem patrie. respon-
dit Augustus lachrimās his ver
bis. ipse sicut messale opposuit
compos factus votorum meo-
rum patres cōscripti quid aliud
habeo deos immortales precari
quā vt hunc consensum vestrū
ad vltimum vite finem perferre
liceat. per hec igitur verba ego in
telligo optatū decus cognomen
patris patrie.

s INDVS. Scribit Eusebius.
quod indi ab augusto per lega-
tos amiciciam postularunt. stra
bo autem li. xv. sic ait his ea ad-
di possunt que a nicolao dama-
sceno dicuntur refert enim antio
chie. que apud daphnem est. in-
dorum legatos vidisse ait. ceteri
longitudine via magna ex parte
perierāt addit etiam epistolam
grecam fuisse in membrana scri
ptam. in qua significaretur po-
rum esse qui scriberet. & cū sex
centis regibus imperaret cęsaris
tamen amiciciam multi facere. et
paratum se quocumq; voluerit
aditum exhibere et in quibuscū-
q; rectum fuerit opitulari. hec di
cit in epistola contineri.

t TE profugus scythes. Parthi
de quibus latius supra scytharū
exules dicti sunt.

v TE fontium. ordo est. Nilus
qui celat origines suorum fon-
tium. id est de cuius origine ne-
mo nouit.

x NILVS In certis oritur fōtibus secūdum quosdam immenso longitudinis spatio ambulans. demum in locis & latēs & exiens aphricam ab ethiopia diuidens medios ethiopes secat longo postea interuallo in egyptū mare se euomit hec et plura pli.li.v.ca.x.
y ISTER. vt Strabo ait li.ix. orit ab extremis germanie partibus superiores aūt fluminis partes in fontes versus vsq ad precipites eius cursus. quas catariatas nomināt danubium vocātque maxime per dacorū agrū delabunt. alias vero inferiores vsq in pontū per getas istrū vocitant
z RAPIDVS tigris. Oritur tigris in regione armenie maioris fonte conspicuo in planicie. a celeritate aūt tigris dicitur. ita enī appellant medi sagittā. Auctor Pli.lib.vi.
a BELVOSVS oceanus. In eo enim varie sunt belue de quo vide Plinium.
b BRITANNIS. Augusti tēpore vniuersa fere britannie insula romanis propria familiaris q habita vt docet Strabo li.iiii.
c GALLIE. De gallia et iberia multis in locis superius dictū est
d SyCAMBRI. augustus germanos vltra albim submouisse dicitur ex quibus sueuos & sycambros dedentes se traduxit in galliā. atq ꝓximis rheno agris collocauit vt Tranquillus ait.

Nilusq & hister: te rapidus tygris
Te beluosus qui remotis
Obstrepit oceanus brittannis.
Te non pauentis funera gallie.
Dureq tellus audit iberie
Te cede gaudentes sycambri
Compositis venerantur armis.

Argumentum odes. xV

AVgusti cesaris laudes hec ode continet vti & precedens. ille enim a parthis crasso ablata signa resumpsit. Iamq etiam templum omni bellorum remoto furore clausit. Hoc dicit.

Ode. xV. Augustum celebrat.

d PHEBVS Excusat tenuitatē ingenii que magnitudini rerū gestarū ab octauiano par esse non possit Ait q cū pararet illa describere a phoebo ꝓhibitū eē. est aūt tale figmentū quale vir. quoq in bucolicis adhibet. ait eni cū cane rē reges & prelia cinthius aures vellit. & admonuit pastorē tytire pingues pascere oportet oues deductum dicere carmen.
Ordo est phoebus icrepuit me lyra volētē loq ꝑlia et victa vrbes
e PARVA ve. p Allegoriā significat magnā materiā nō sufficienti ingenio et humili genere carminis non debere committi.
f TyRRHENVM per. Methaphora. intelligit aūt maxima cesaris Augusti gesta.
g TVA cesar etas. Augustum laudat a pace qua sane bona cūcta ꝓuenīūt vt fruges & similia.
h SIGNA nostro restituit ioui. Que interfecto crasso cū exercitu Augustus a parthis susceperat. de his videto in fine odes ii. libro .i.

PHoebus volentem prelia me loqui
Victas & vrbes increpuit
Ne parua tyrrhenum per equor
Vela darem: tua cesar etas
Fruges & agris retulit vberes
Et signa nostro restituit ioui
Direpta parthorum superbis

i ET vacuum duellis ianum Significat omnia pacata sub cesare teplo iani clauso quod belli tempore semper patere cosueuit Vnde ad significationem future pacis apud Vir. claudentur belli portę.

k ET ordinem rectū &c. Augustus enim vt supra ostensum est conuersus ad pacem primū in omnia mala & luxuriam fluens seculum grauibus seueris q; legibus cohercuit. Ordo autem iniecit frena licentie ordinem rectum euagienti.

l VETERES artes. Quattuor virtutes intelligit. prudentiam. Iusticiam. Temperantiam. fortitudinem. Laudat ergo augustū quod vigilātissimus pro gubernanda repub. fuerit. et custos populi sit (quod sanctissimū est magis diligi quā timeri) meminisse quippe presidētes debent nō esse populos seruos sed conseruos: Nam vti ex sudore populorū regis fulget honor. sic & vigilantia regis populorum salus & requies procuranda est. qualiter hoc faciūt principes hodierni viderit deus. In tirānidem versi sūt regū mores & despecta in potētia subditorū auro gēmis q; splēdore volūt lōgo seruiētiū ordie circūdari. pallacia in excelsū erigere. grege pellicū. & histrionū deformi sodalitio oblectari. obscenitatibus aures complere. cōuiuia in longissimam noctem deducere ebrietatibus & ignominiosis libidinib⁹ vacare dies in somnes profundissimos perdere. populos in suam salutem vigiles permanere. & bella non iure sed iniuria sumere magnificum arbitrātes. consilia proborum respuere. sibi tantum credere bonos deprimere. improbos extollere. ciuitates vectigalibus onerare. ciues torquere. in exiliū agere trucidari & luti more calce calcare.

m AD ortū solis &c. Vt imperiū oceano famā qui terminet astris ab oriente ad occasū imperium significat peruenisse romanum vt et qua sol inter vtrū q; recurrens respicit oceanum.

n CVStode rerū &c. Summa laus in principe. vt nō putet ob suum commodū illi datum imperium. sed vt sit optimus cu

bellis
i
Postibus: & vacuum duellis
.i. pacem vbiq; fecit
k
Ianum quirini clausit & ordinem
.i. leges quibus more rege rentur
Rectum: & vaganti frena licentię
remouit. eicit
Iniecit. amouitq; culpas
virtutes
l
Et veteres reuocauit artes.
artes
Per quas latinum nomen. & italie
.p imperij
Creuere vires famaq; & imperi
significat ab oriente ad occasum. imperiū ro. peruenisse m
Porrecta maiestas ad ortus
.i. occasu
Solis ab hesperio cubili
n augusto o
Custode rerum cesare non furor
violentiam pacem
Ciuilis aut vis eximet ocium
.i. cudendo extendit
Non ira que pcudit enses
tanq; bellum facientes
p
Et miseras inimicat vrbes
Non qui profundum danubium bibunt
q populi
Edicta rumpent iulia. non getę
pretiosi
r
Non seres infidiq; perse
scythas significat
Non tanaim prope flumen orti
diebus festis
s t
Nosq; & profestis lucibus & sacris
leticiam tribentis bachi.
Inter iocosi munere liberi
Cum prole matronisq; nostris
inuocantes
Rite deos prius apprecati
duces inquit optimos parentū pietate venerantur quos augustus
v
Virtute functos more patrum duces
x
Lydis remixto carmine tibijs
Troiamq; & anchisen & almę
iulium gentem
Progeniem veneris canemus.

QV. Horatij Flacci Liber
Quarti Carminum Finis.

stos & veluti pastor pabuli. vnde Ianni dixere regē a regendo. non aūt dominos vt nūc corrupti mores appellant.

o NON furor ciuilis. Ita enim administrabit populum vt nulla belli speties ocium, idest pacē perturbet.

p INIMICAT vrbes. Noue & preter consuetudinem. Nam inimicari tibi & non inimico te dicimus.

q EDICTA rumpent iulia. Nullis gētibus dicit leges augusti contemni in iuliam enim gentem fuerat adoptatus augustus.
r INVIDIQVE persę. Crassum enim securum de pace persuaserant.

s NOSQVE &c. Ostendit se die quoq; diis sacrificaturū cantaturumq; strenuos duces & veneris progeniem. vnde iulia gēs ortum habuit. Nā ex venere ortus est ęneas. ide ascanius. a quo iulus. cui regni loco apud albā sacra est potestas attributa atq; honor cuius familia fuit maxima atq; clarissima omniū. Auctor est Dionisius li. i. Ex eadem familia iulius cęsar est. vnde Maro ait Iulius a magno demissū nomen iulo. quod non de ascanio intelligendū est. sed de iulo ascanii filio q magnus fuit quātum ad sacram potestatē & honorem vt ostendimus.

t PROFESTIS lucibus Profestum diem dicebant qui festus non erat. vt pompeius ait.

v MORE patrū. Valerius li. ii. sic ait maiores natu in conuiuiis ad tibias egregia superiorum opera carmine comprehēsa pangebant. quo ad ea imitanda iuuenem alacriorem redderent. Cicero item li. i. tusc. scribit esse in catonis originib⁹ solitos esse in epulis canere cōuiuas ad tibicinem de clarorum hominū virtutibus.

x LIDIS tibiis. Tres eni erant modi tibiarum dorius. siue ionicus phrigius & lidius. Nam Sacadas argiuus eā quā in musicis strophen dicūt tribus tonis dorio phrygio. et lydio adiuenit

EPodi dicuntur versus metro quolibet scripti & sequentes clausulas habentes particularũ ipoꝝ versuum:quales sunt epodi horatij:in quibus singulis versibus singule clausulę adijciunt. Vt nox erat & celo lucebat luna sereno:deinde inter minora sydera & quicunqꝫ sunt similes. De quibus latius Diomedes. Epodos vero proprie dicitur versiculus sequens. tamen & superior & sequẽs simul epodos vocatur per synodochen.s. vnde & alibi ait Diomedes. Iambicum est carmen maledicum plerumqꝫ trimetro versu & epodo sequente compositum. Epodon carmen secundũ Acronẽ dicitur qñ prior versus maior est, secũdus minor, sed cõtinuo tenore primi versus sensus versu sequẽti cõcluditur.

Quinti Horatij flacci Carmen Epodon incipit

Argumentum odes. Prime

MEcœnas vti etiam apianus ostendit / secutus est Augustum in siciliam vsq; cum. M. agrippa cõtra sex. Pompeium. vbi tandẽ bello nauali põpeius ipse superatus est vt late ostensum est ode vi. li. i. Secutus item Augustum mecœnas est contra. M. Antonium & cleopatram aput Actium epiri promontorium. vbi namuchia liburnarum presertim victus Antonius in egiptũ vsq; fugit Augusto etiam persequente donec Alexandriam vi cepisset ibi Antonius sibi mortem consciuit & cleopatra. Horatius itaq; Mecœnatem alloquitur euntem in naumuchiam cum ipso Augusto paratum oẽ cesaris periculum suo protegere: hinc ei timens dolet poeta se relictum esse in vrbe dicens otium sine mecœnate sibi non dulce fore: sed libenter in mecœnatis gratiam militare voluisse: non autem lucri causa quo fieret ditior: nam minime parare cupit. quod aut auarus vi chremes continuo labore accumulet: inde abscondat. aut vti consumptor & prodigus dissipet Ondit itaq; se paruo cõtentum illoq; parce fruiturum. Hoc dicit.

Ode Prima Ad Mecoenatem

a IBIS &c. Demonstrat hac ode quã anxius sit de salute mecœnatis. qui cõtra Ant. bello nauali decertaturum octauianum comitabaĩ vt patet ex argumẽto

b LIBVRNIS. Hic genus nauigii est. alibi vero currus a populis liburnis qui iuxta sinum illyricum sunt. Vir. Regna liburnorũ & fontẽ superaui timaui.

c AMICE. Non cesaris exponas. sed ipsius horatii. satyra eni vi. ait ad mecœnatem. ita te quo q; amicum presertim cautum. & paulo post quod te fortius amicum.

d PROPVGNACVLA. In maioribus liburnis propugnacula. turresq; constituebantur. vt tanquam de muro ita de excelsioribus tabulatis facilius vulnerarent vel perimerẽt inimicos quod autem ample naues alta q; propugnacula in bello nauali apud actiũ fuerint Vir. quoq; li. viii. ita ostendit alta petunt pelago credas innare reuulsas cycladas aut montes cõcurrere mõtibus altos Tanta moli viri turritis puppibus instant.

e QVID nos. Sensus est. Nos autem qui rome restamus futuri sumus incolumes & leti te incolume. Si autẽ contra nos quoq; cõtra in luctu victuri sumus

navigii genus
a b
Ibis liburnis inter alta nauium
c d
mẽte solũ ferre debemus quoniã corpore non valem⁹. quẽ. s.
Amice propugnacula
.i. oppenere te morti p illius salute

Paratus omne cesaris periculum
pregere tuo periculo

Subire mecœnas tuo
facturus p põti posuit
e
Quid nos: quibus te vita si superstite
.i. nos quoq; in luctu victuri sumus
Iucunda. si contra grauis,
f
Vtrum ne iussi persequemur ocium

Non dulce: ni tecum simul

An hunc laborem mente laturi decet

Quem ferre non molles viros
g
Feremus & te vel per alpium iuga
inhabitabilem
h
Inhospitalem & caucasum

Vel occidentis vsq; ad vltimum sinum
i
Forti persequemur pectore.
regere possec

Roges tuum laborem quid iuuem meo
.q.d. si comes sum minore metũ patier quã si absentibus essẽ.
k
Comes minore sum futurus in metu

Qui semper absentes habet
sicut
l incubans
Vt assidens in plumibus pullis auis

Serpentium allapsus timet

f VTRVMNE. Sensus est debemus ne ocium sequi: non dulce nisi tecum simul: an patiemur bellicum laborem laturi mente. idest quem mẽte solum ferre debemus quoniam corpore non valemus quẽ. s. laborẽ decet ferre viros non molles.

g ALPIVM iuga. Alpes mõtes sunt altissimi. qui italiã a germania submouent teste Pli. lib. iii. horum montium difficultatem legito liuium lib. i. de bello punico secundo.

h CAVCASVM. Caucasus scythie mons est. dictus. q. grau casus hoc est niue candidus. vt Pli. ait li. vi. & herodotus li. vi.

i PECTORE. Meto inimicos imbecillem enim corpore in sequenti dicturus erat.

k MINORE metu ea si quidẽ metuam duntaxat que video: absens vero per diuersas suspiciones etiam plura timebo quam que accidere possunt.

l VT assidens. Sensus est. vt magis timet relictis pullis auis quia maior metus absentes habet. Et quamuis adesset non tamen plus auxilii presentibus ferret quam relictis. Sic etiam Horatius magis timet absenti mecœnati quãuis presens plus auxilii non ferret.

m IN spem tue gratie. idest libenter militabo vt tibi rem gratam faciam. Neq̃ tuã beniuolentiam cupio. vt plura a te consequar munera hoc autem sic exprimit. Nõ vt aratra illigata pluribus meis iuuencis nitantur. s. contra obstantẽ terrã. idest arent sed lege per hippalogen vt sit. nõ vt plures iuuenci illigati aratris nitantur. idest non vt habeam plura rura.

n PECVSVE calabris. Dicit vt ante calorem pecus mutet lucana pascua calabris. scilicet pascuis. Lucania enim non multũ calet ęstate. Varro ait. Neq̃ eadẽ loca ęstiua et iberna idonea omnibus ad pascendum. itaq̃ greges ouium longe abiguntur ex apulia in samnium ęstiuatum et a campestri ęstate exiguntur in altos montes. lucania autem vt

quãuis — paruulũ
Magis relictis: non vt adsit auxili
quam relictis
Latura plus presentibus.
i. libenter militabo vt tibi rem gratam faciam
Libenter hoc & omne militabitur
m
Bellum in tuę spem gratię.

Non vt iuuencis alligata pluribus

Aratra nitantur meis
n — ante caniculares dies
Pecusue calabris ante sydus feruidum
hoc vult dicere. non vt pecus ante feruidissimum
estatis tempus ex calabris in lucaniam transeat.
Lucana mutet pascua:
alti in superiore positi
Nec vt superni villa candens tusculi
tusculum intelligendũ. sensus aũt est nolo continuare
o agros tusculanos vsq̃ ad circeum
Circea tangit mœnia.
liberalitas
Satis superq̃ me benignitas tua
p — acquisiuero
Ditauit: haud parauero ☞
p. n. in thereutio
diuitis tenacis
Quod aut auarus vt chremes terra premam
dissolutus. — prodigus vel luxuriosus
Discinctus aut perdam vt nepos.

Strabo docet libro. vi. Inter tyrrhenum siculũq̃ latus iacet qui bus samnites propinqui accole vero tractum omnem post calabros apuliam vocant.

o CIRCEA mœnia. Thelogonus circes filius tusculũ cõdidit aut circea mœnia campanię. idest nolo continuare agros tusculanos vsq̃ ad circeum.

☞ p HAVD parauero. Sensus est. Quod nõ parabit quod aut auarus vti chremes continuo labore accumulet. inde abscondat aut; vt consumptor & prodigus dissipet. per quod ostẽdit se paruo & iam parto cõtentum. illoq̃ parce fruiturum.

Argumentum odes. II.

HAc ode rusticę vitę laudes & commoda poeta scribit. appellatq̃ ante omnia beatum illũ qui suis bobus paterna rura exercet & colit. remotus ab omni fœnere: militũ foro & ciuium fastu. H. d

.i. molestijs vrbane vite

Beatus ille qui procul negocijs

antiqua

Vt prisca gens mortalium

a patre sibi relicta colit

Paterna rura bobus exercet suis.

liber vsura

Solutus omni fœnore:

tuba terribili

Nec excitatur classico miles truci

timet tempestuosum.

Nec horret iratum mare

Forumq; vitat: & superba ciuium

per hec salutationum officia innuit

Potentiorum limina.

Ergo aut adulta vitium propagine

Altos maritat populos.

serere

Aut in reducta valle mugientium

pascentes.

Prospectat, errantes greges

Inutilesq; falce romos amputans,

steriles

Fœliciores inserit

commendata vasis

Aut pressa puris mella condit amphoris

imbecilles & molles

Aut tondet infirmas oues:

Vel cum decorum mitibus pomis caput

Autumnus aruis extulit.

ipse rusticus

Vt gaudet insitiua decerpens pira

Certantem & vuam purpure

vua

Qua munerentur te priape & te pater

custos agri

Siluane tutor finium.

rustico placet magna

Libet iacere modo sub antiqua ilice

eo quod terram radicibus stringat & cespes

Modo in tenaci gramine:

q BEATVS ille. Virg. quoq; li.ii.ge. ait. O fortunatos nimiũ sua si bona norint Agricolas q̃bus ipsa procul discordibus armis. Fundit humo facilem victum iustissima tellus. Si nõ ingentem foribus domus alta superbis. Mane salutantum totis vomit edibus vndam. Nec varios inhiant pulchra testudine postes. Illusasq; auro vestes epireamq; ęra. Alba neq; assirio fucatur lana veneno. Nec cassia liquidi corrumpitur vsus oliui Et secura quies & nescia vellera vita. Diues opum variarum at latis ocia fundis. Spelunce viui lacus ac frigida tempe. Mugitusq; boũ molles sub arbore somni. Non absunt illic saltus & lustra ferarum. Et patiens operũ paruoq; assueta iuuentus Sacra deum sanctiq; patres extrema per illos. Iusticia excedens terris vestigia fecit.

r VT prisca gens. Antiquitatẽ significat. cuius aurea secula credita sunt. quod preter ciuitatum munitiones oẽs in agris viuebã.

s SOLVTVS o. f. Non enim cura fœnerandi afficitur. sed sola agricultura contentus est.

t NEC exercitatur c. Vite incõmoda quibus rustici carent prosequitur. non enim rustici auaritię causa militiam subeunt non nauigandi curam non salutandi tedia.

☞ v FORVMQVE vitat. Forũ iudicatorum & litium sedes vt marcellus docet forũ est negociatoris locus forum est in quo iudicia fieri solent vt festus asserit prosequit̃ aũt nũcq̃ quibus incommodis carent rustici. Primo enim dixit quod nauigant vt mercatores. qui questus causa periculosissimas nauigatiões suscipiunt. Posuit autẽ tria quibus homines rem suam augere student. Fœnus militiam. & nauigationem. addit & quartũ nam multi patrocinando ditescunt. Addit & quintam infœlicitatẽ vitę ciuilis qua rusticus caret. nã non sunt sibi salutandi potentiores ciues. quorũ patrocinio ipse cum ambitiosus sit. magistratus querit.

x ERGO aut adulta. Rusticę vite commoda atq; oblectationes incipit explicare priusq; de verno tempore.

y VITIVM propagine. Propagationum vero genera ac modos legito columellam li. iii.

z MARITAT populos. hoc ait. quoniam vt scribit. li. iii. Columella de arbustis. Vitem maxime populus alit deinde vlmus deinde fraxinus.

a FELICIORES inserit. De insitione videto Pli. li. xvii.

b PRESSA mella. Pressa ait quoniam pressis fauis mella defluunt. vnde Vir. li. iiii. ge. Mella premes. Sunt autem mellis conficiẽdi duo tempora ver atq; autumnus. Vernum suauius candidius omnino prestantius autumnali est Auctor est Aristotiles. li. ix. de animalibus.

c VEL cum decorum. Autũni commoda narrat.

d DECORVM caput. Poetico more autũni describit. q. corporalem deum pomis coronatum. Festus inquit Autumnum dictum quod tunc maxime augeantur hominum opes coactis agrorum fructibus.

e VT. Hoc in loco admirantis est. posset etiam exponi vt quemadmodum.

f CERTANTEM & vuam purpurę. Nigram vuam intelligit mixto rubore quodam. purpura enim piscis est in cõcha degens quę florem illum tinguendis expetitum vestibus in mediis habet faucibus liquoris hic minimi est in candida vena vnde pretiosus ille bibitur nigrantis rosę colore sublucens reliquũ corpus sterile auctor est pli. li. ix.

g QVA munerentur Pli. lib. xviii. scribit quod olim non gustabant nouas fruges aut vina antequam sacerdotes primitias libassent.

☞ g LIBET iace. Artificiosũ carmẽ nã maxima laus est agriculture cum tantum possit mouere homines. vt etiam auarissimos dñ cupiditas pecunię cedit rationi ad se amandum alliciat. Inducit igitur alpheum fœneratorem rusticam rem laudantem.

h QVERVNTVR aues. queruntur ait. quoniam veteres omnium animalium voces preter quam hominis querelam dicebant vt porphirio asserit. Virgi. Et cantu querule rumpunt arbusta cicade. item & veterem in limo rane cecinere querelam. Et de bob⁹. atq; omne querelis impleri nemus.

i AT cū tonantis. Nūc hyemis commoda ad vitam rusticam explicat. Idem quoq; Virg. ait. Frigorib⁹ parto agricole plerumq; fruuntur. Mutuaq; inter se leti hyems curasq; resoluit. Ceu presse cum iam portum tetigere carine. Puppib⁹ et leti naute imposuere coronas. Sed tū & quernas glandes tūc stringere tēpus. Et lauri baccas. oleāq; cruēta myrta. Tunc gruibus pedicas & rhetia ponere ceruis. Auritosq; sequi lepores. tū figere dāmas

k AMITE leui. Amites pertice aucupales vt scribit Festus porphirio etiam dicit esse furculas quibus rhetia in venatione vel aucupio suspenduntur.

l ADVENAM gruem. De longinquo venire grues Pli. lib. x. ostēdit sicuti & ciconie veniūt sed grues hiemis ciconias vero estatis aduenas esse dicit.

Labuntur altis interim ripis aque

h a rusticis
Queruntur in siluis aues

circumsonant z obmurmurant — exeuntibus.
Fontesq; lymphis obstrepunt manantibus

perpetuum somni epitheton
Somnos quod inuitet leues.

i — hyems ipsa. — aeris
At cum tonantis annus hibernus iouis
pluuias
Imbres niuesq; comparat.

s. rusticus
Aut trudit acris hinc & inde multa cane

retia
Apros in obstantes plagas.

k — polito
Aut amite leui tendit retia
est. enim veracissima auis cuiuscunq; esse — ff
Turdis edacibus dolos
timidum — pedica — l
Pauidūq; leporem: & aduenā laqueo gruē

ff
Iucunda captat premia:
s. rerum vl' cupiditatum
m — auaritie
Quis non malarum quas amor curas habet

Hec inter obliuiscitur.

Quid si pudica mulier in partem iuuet

Domum atq; liberos
m
exempla pudicitie a mulieribus rusticis sumpta
Sabina qualis aut perusta solibus
celeris
velocis — aliq volūt esse. p. n.
Pernicis vxor appuli
penatibus enim sacer.

Sacrum vetustis extruat lignis focum
i. ante vel arca

Lassi sub aduentum viri

n — pingue
Claudensq; textis cratibus letum pecus
plena lactis
mulgendo
Distenta siccet vbera.
huius anni
Et horna dulci vina promens dolio
p
Dapes inemptas apparet

m QVIS non malarū. Cōcludit predictis cōmodis & voluptatibus quemq; posse obliuisci auaritie & omnium cupiditatum.

m SABINA. Nam hos pópulos & religiosissimos fuisse scribunt. & castissimas feminas habuisse.

n CLAVDENSQVE textis cratibus. Crates a pastoribus texi consueuerunt ad mutandas pecudibus mansiones. vt apposite greges muniāt ab incursione ferarum. vt cū fremit ad caulas.

o DOLIO. Dolia vasa grandia dicuntur quibus vinum reconditur Auctor est Nonius.

p DAPES inemptas. Virgil. quoq; de rustico sene. Seraq; reuertens nocte domum dapibus onerabat inemptis.

delectauerint

Non me lucrina iuuerint conchylia
s. quam dapes inemptę
Magisue rhombus aut scari.
p intonata sonora
Si quos heois intonata fluctibus
tempestas
Hiems ad hoc vertat mare:
Non aphra auis descendat in ventrem meũ
q ionia venit hec auis
Non attagen ionicus
s. est
Iucundior quã lecta de pinguissimis
Oliua ramis arborum
Aut herba laphati prata amantis & graui
salutiferes
Malue salubres corpori
Vel agna festis cęsa terminalibus:
Vel hedus eretus p lupo.
quemadmodum
Has inter epulas vt iuuat pastas oues
Videre properantes domum
Videre fessos vomerem inuersum boues
fessos
Collo trahentes languido
famulos .i. qđ solent esse in domo diuitis
.i. ad examen infanciũ retulit
Positosq; vernas, ditis examen domus
.i. splendentes focos
Circum renidentis lares
Hec vbi locutus fenerator alphius:
optat fieri rusticus
Iamiam futurus rusticus
congregauit illum a debitoribus
Omnem redegit idibus pecunia
iterum in fenere collocare.
Querit calendis ponere.

q NON lucrina Ordo est Non me magis iuuerit. idest delectauerint lucrina.

r ATTAGEN ionicus. hanc autem maxime ionicus celebrat vocalis est alias. captus vero ob mutescens. quondam existimatus inter raras aues vt Plinius asserit li. x.

s IVCVNDIOR. Quam innuit agrorum fructus cetera superare.

t LAPHATI hui⁹ herbe vis Ructus facit. vrinam ciet. caliginem oculorũ discutit. nec a malua dissimiles effectus habet. vt scribit Pli. li. xx. scribit aũt cũ th.

t MALVE. Malua dicitur ab emolliendo ventre. vt innuit Pli. lib. xx. ostendit autem poeta agrũ vltra pomorũ cõmoda afferre quoq; salutiferas herbas.

v TERMINALIBVS. in termino sacra fiebant. quod in eius tutela fines agrorum esse putabant. deniq; numma pompilius statuit eum qui terminum exarasset & ipsum & boues sacros esse auctor est Festus.

x HAS inter epulas. post ciborũ frugalitatẽ enarratam alias etiam explicat voluptates.

y POSITOSQVE vernas ordo est. Et videre vernas. appositio. examen ditis domus positos circum renidentis lares. positos autẽ inquit circa lares. idest focos quoniam vt etiam ostendit columella lib. xii. Villicos rusticos epulari circa larẽ domini focum familiarem semper consuescere debeat. Et idem horatius sat. vi. li. ii. de vita etiã rustica ait. O noctes ceneq; deum quibus ipsi meiq; ante larẽ propriũ vescor. Vernasq; procaces pasco libatis dapibus.

z HEC vbi locutus. Ostendit per hunc quod si ab auaritia sua propter contractum habitũ nõ posset. alphius tamen cognoscebat quantum voluptatis esset in agricultura.

a IDIBVS. Circa dimidiatũ mensem. & in kalendis sequentis mensis.

b PONERE. Apud alios. s. foeneris causa. per quod ostendit poeta nõ facile quempiam discedere posse ab auaritia & solita foeneris cupiditate.

Argumentum odes. III

HAc ode Mecoenatem alloquitur Allium detestans. Eo siquidem eso offensus poeta fuerat. Vñ dicit illud cicutis viperinoq; sanguine esse nocentius. Hoc dicit.

Ode.iii. Mecenatem in Allium

a SENILE guttur. Sunt enim senes morosi & anxii grauesq; omnibus hic luue. sat.x. inquit Vsq; adeo grauis vxori natisq; sibiq;. vt captatori moueat fastidia Cosso.

b CICVTIS. Cicuta herba venatissima venerem extinguit testibus circa pubertatē illita. hec & plura Pli.li.xxv.

c ALLIVM. id est asperi saporis. oculos hebetat inflationes facit. stomachum ledit copiosius sumptum. sitim gignit Auctor Pli.li.xx.

d O DVRA messorum. Vir. etiā in.b.ait. Thestilis & rapido fessis messoribus ęstu. Allia serpillūq; herbas contundit olētes.

e CANIDIA. sub hoc canidię nomine inquit porphirio Cratidiam neopolitanam vngētariā intelligi vult. quam veneficam horatius semper insectatur.

☞ f VT argonautas. ordo est Medea vt mirata est Iasonē ducem candidū preter omēs argonautas illigaturum tauris ignota iuga perunxit hoc allio. Notā autem historiam huncin locum conuertit. q. medea allio perunxerit Iasonē vt eū muniret aduersus vim taurorum flammā spirantium qui iussu regis subiiciē di erant si vellet pellem auream recipere.

sensus est. si quis ergo inquit patricidium fecerit comedat allium pro pena

Parentis olim si quis impia manu

a

Senile guttur fregerit.

comedat herbis venatissimis

b c

Edat cicutis allium nocentius.

.i.fortia

d

O dura messorum ilia

Quid hoc veneni seuit in precordijs

Num viperinus his cruor

recepit

Incoctus herbis me fefellit. an malas

e p.n.venefice

Canidia tractauit dapes.

postq;

f

Vt argonautas preter omnes candidum

g

Medea mirata est ducem

h

Ignota tauris illigaturum iuga

allio p.n.vncis

Perunxit hoc iasonem.

f.3 allio

i hoc est vnctis

Hoc delibutis vlta donis pellicem

Serpente fugit alite

k est

Nec tantus vnquam syderum insedit vapor

vnde

Siticulose apulie.

g MIRATA est ducem. Medea apud Ouidium inquit. Cur mihi plusequo flaui placuere capilli. Et decor & lingue gratia ficta tue. Et formosus eras & me mea fata trahebant Abstulerant oculi lumina nostra tui.

h IGNOTA tauris &c. Medea iasoni inquit. dixerat interea tibi rex vt dura ferorum insolito premeres vomere colla boum: Martis erant tauri plusquā per cornua seui. Quorum terribilis spiritus ignis erat aere pedes solidi pretētaq; naribus ęra. Nigra p afflatus hęc quoq; facta suos.

☞ i HOC delibutis. ordo est Vlta pellicē donis delibutis hoc scilicet allio. Glaucem autē dixit creontis filiam quā dū reuersus a colchis iason voluit accipere vxorem propter amorem iasonis medea repudiata dolore ob liuionem corone malefica arte compositē incendit & occisis filiis medo & merinero dolorem suum vltal pēnatis drocombus fugit vecta & medeam constituit ciuitatem. de quo late Ouidius li.vii.meth.

k NEC tantus syderum idest nō tanto ardore solis siccari apuliam dicit quanto ardore alliū comedentium viscera peruriit.

l NEC munus herculis. Nessus cētaurus vim deianyræ vxori herculis īferre voluerat. At hercules sagittis ex sanguie hidrino infectis nessum interfecit. Moriens autem nessus vltionem parauit. Persuasit enim deianiram vt vestem suam illo sanguine iā infectam seruaret affirmans eā illi vim inesse vt si quando hercules aliam amaret mulierem et ea veste indueref: statim eo amore solueretur. Credidit deianira et cum occupatus esset hercules siue omphales, siue ioles amore misit veste ignara euentus ignarus et hercules induit. indutusq̧ ab ea exustus est. videto Ouidiū libro. ix. metha.

perpetuum herculis epitheton

l Nec munus humeris efficacis herculis

Inarsit estuosius.

m At si quid vnquam tale concupiueris

iocis gaudens

Iocose mecœnas precor

osi

Manum puella suauio apponat tuo

exterio: parte lecti

Extrema & in sponda cubet.

m AT si quid. Ostendit tandē ridicule hec scripta esse cū post tantas tragedias huc euadat vt si quando mecœnas alium cōmederet puella virosum anhelitum suum effugiēs opponat manum osculo.

Argumentum odes. IIII

POeta in Menam libertum inuehit. Is. n. pecunia supbus erat & in ordine equestri receptus, tribunusq̧ militū factus. Acron autem & porphirio scribunt Menam Gn. pompeij magni libertū fuisse. Deinde apud sextū pompeiū magni filiū mansisse. q̊ quidem exercente pyraticā ad augustū pfectus classis relicto sexto confugit iterum postea ad Sextum reuersus est, rursus illo relicto ad augustū redijt. a q̄ tribun⁹ militū factus est. De quo etiā Suetonius. Hoc dicit.

Ode IIII. i menā libertū

a LVPIS & agnis. Sensus est Dicit poeta tātam esse discordiā inter eum & menam libertum quanta sit. lupis & agnis.

b IBERICIS funibus. Ostendit non solum seruū fuisse. quod non illius sed fortune vitium dici posset. sed nequā seruū quod illi & nō fortune attribuēdū est.

i. ex sortito naturaliter

a LVpis & agnis quanta sortito obtigit

mihi horatio.

Tecum discordia est

b spēs. p. ge. c

Ibericis peruste funibus latus

ferrea

Et crura dura compede:

s. tu mena

Licet superbus ambules pecunia

d Fortuna non mutat genus

e Vides ne sacram mentiente te viam

hoc est sex vlnarum toga

Cum bis ter vlnarum toga

c PERVSTE. Absolute dixit vt oculos suffusa nitentes.

d FORTVNA & c. Nam pecunie ignobilem non valent nobilitare.

e VIDES ne sacram. ordo est videsne vt liberrima indignatio vertat huc et huc ora euntium te mentiente sacram viam.

f LIBERRIMA indignatio. Significat autē populum ex indignatione quod ille oblitus cō ditionis tā magnificus incedat detorquere ab illo aspectum. & bene liberrimā indignationem dixit quod libere ac palam hūc videntes in seruitutē inuehūtur.

g SECTVS flagellis. Oratio nem a Mena auditores conuer tit ex idignatione. Iuuenalis sat. vi. de mulierum seuitia in seruos ait. Sic frangit ferulas rubet ille flagellis hic scutica & c.

h TRIVMVIRALIBVS in nuit menam publice quoq; in maius dedecus fustigatū. Triū uiri enim suppliciis preerant.

i PRECONIS ad fastidium. idest tamdiu cesus donec etiam preconi fastidio esset.

Vt ora vertat huc & huc euntium
f iustissima
Liberrima indignatio
cesus virgis
g h
Sectus flagellis hic triumuiralibus
i
Preconis ad fastidium.
k
Arat falerni mille fundi iugera:
equis.
l
Et appiam mannis terit:
m
Sedilibusq; magnus in primis eques
.i. sparta othonis lege.
Othone contempto sedet.
n
Quid attinet tot ora nauium graui
Rostrata duci pondere
Contra latrones atq; seruilem manum
.i. latrones & seruio
Hoc hoc tribuno militum.

k ARAT falerni mille. & c. Sūma indignatio quod scelestus et sordidus vir tam fit locuplex.

l APPIAM. Preclarissime fuit vie vt Strabo ait li. v.

m SEDILIBVS. in quatuor decim ordinibus. Roscius enim otho tribunus plebis legem tu lit. ne quis sederet intra quartūdecimū theatri gradum. nisi cuius auo patriq; genuo quadragin ta sextercia fuissent. Ergo contē pto othone. idest lege ab othone lata qua non sat erat habere quadraginta sextercia. quia pater eius ingenuꝰ nō fuerat. imo neq; ipse.

☞ n QVID attinet. Sensus est. frustra pugnatum esse aduersus seruilem manū spartaci. frustra aduersus piratas. si mena q & seruus & pirata fuerit tribunus militum fiat.

Argumentum odes. V

Hac ode in Canidiam veneficam scribitur. ea quippe adamans Varū a quo spernebatur pretextatum puerū: cum sagana veia & folia veneficis mulieribus clam ceperat. spoliauerat. in fossam vsq; ad mentum cum incantata aqua immerserat. quo ex illius fame deficiētis medulla & iecore amoris poculum parare posset. puer autem salutis expes diris imprecationibus illas est insecutus. De eadē vero canidia latius epodo. iij. Preterea de Canidia & Sagana late idem horatius scripsit in satyra. octaua primi libri vbi incipit Carmen. Vidi egomet nigra succinctam vadere palla Canidiam. & c. H. d.

Ode. V. in Canidiam veneficam.

pueri verba ad deos.

o b

AT o deorum quicquid in celo regis

Terras & humanum genus

cupit multorum furor

Quid iste fert tumultus & quid omnium

nam omnes ille venefice ini|mico animo spectabant

Vultus in vnum me truces.

c

Per liberos te si vocata partubus

legitimis filiis

d e

Lucina veris affuit.

vanum non enim sibi profuerat

f

Per hoc inane purpure decus precor

.i. vindicaturum. nam humane victime leue accepte esse non poterant

Per improbaturum hec iouem:

sicut inspicis.

Quid vt nouerca me intueris, aut vti

g

Petita ferro belua.

Vt hec trementi questus ore constitit

hoc est pretexta & aurea bulla.

Insignibus raptis puer

.i. sine pilis scilicet tale erat

Impube corpus: quale posset impia

demulcere h

Mollire thracum pectora

non leniis.

i

Canidia breuibus implicata viperis

Crines & incomptum caput,

k

Iubet sepulchris caprificos erutas

luctuosas

l

Iubet cupressos funebres:

m grandis

Et vncta turpis oua rane sanguine.

que nocturno tempore volant

n

Plumamque nocturne strigis.

que in ponto est intelligitur

o

Herbasque quas colchos atque iberia

Mittit venenorum ferax,

Et ossa ab ore rapta ieiune canis

quales medea tractauit apud colchos

Flammis aduri colchicis:

a AT o deorum. Canidia fuerat neapolitana mulier pessima venefica huius ergo neocramantiam de puero factam sub nomine canidie vituperat. inducit autem puerum ab illis surreptum. & ad imolationem paratum suas miserias conqueritur & in canidie sociarumque crudelitatē inuehitur. loquitur ergo puer. At expauescentis.

b QVICQVID in celo regis. idest o omēs dii qui regitis terras & humanum genus.

c PER liberos te. Canidiam puer orat iam se capientem.

d LVCINA Hanc grauide inuocabant quoniam ex actis mēsibus lucē nascentibus iuno prebet vnde appellatur Iuno lucina ab iuuando et luce vt Varro docet. Multa etiam Macrobius libro. vii. scribit.

e VERIS partubus. idest legitimis filiis. vel non fictis partubus. per quod innuit eam vel nō peperisse. vel ex adulterio concepisse.

f PVRPVRE decus. Pretextā intelligit patriciis enim bulla aurea cū toga cui purpura pretextebatur vtebantur cordis autem figuram in bulla ante pectus annectebant. vt illam inspicientes se homines cogitarent si corde prestarent Togam vero pretextā ferebāt. vt ex purpure rubore ingenuitatis pudore tegerentur vt scribit Macro. li. i. sat.

g PETITA ferro belua. Leonem intelligit vulneratus enim mira obseruationem percussorem nouit. & in quantalibet multitudine appetit. Eum vero qui tela miserit. sed tamen non vulnerauerit correptum rapturumque sternit nec vulnerat auct. Pli. li. viii.

h THRACVM pectora. Sūt enī thraces bellicosissimi & crudeles hinc polidorus lib. iii. eneę ait. heu heu fuge crudeles terras. Mela etiam scribit thraces feroces esse & immites.

i VIPERIS. Vtebatur igitur viperis pro vittis.

k CAPRIFICOS Est caprificus esiluestri genere ficus nunquam maturescens. eius virtutes sunt plurime. Quarum vna est. quod caprificus ferociū taurorum collo circumdata in tantum rapidam naturam compescat. vt immobiles prestet. Multa etiam Pli. li. xxiii.

l CVPRESSVS funebres. Cupressus diti sacra est & ideo funebri signo ad domos posita vt Pli. li. xxiii. scribit.

m ET vnctis turpis oua rane & c. Non rane oua. sed vncta rane sanguine. Rana enim infernū & venenosum animal est. vt Iuuena. Et stygio ranas in gurgite terras. Tales etiam rane vulgo rubete dicuntur & magis venenose sunt. de quibus Iuue. ait. Ranarum viscera nunquam inspexi & idem alibi. Miscet sitiente rubetā

n STIRGIS nocturne que nocturno tempore volant. de quibus Naso li. fast. vi. inter alia sic ait. Nocte volāt puerosque petunt nutricis egentes Et vitiant cunis corpora rapta suis.

o COLCHOS atque iberia. He regiones sibi coniuncte sunt in ponto prouincia ad septentrionem de quibus late ptolo. li. v. in ponto autem est prouentus malorum graminū hinc Vir. in. b. has herbas atque hec ponto mihi lecta venena. Ipse dedit Moeris nascuntur plurima ponto.

p AVERNALES aquas. petitos ex auerno lacu. nam efficaciam ad has herbas habere credebantur. et in auerno defunctorum vaticinia fiebant. Multa Strabo. li. v.

r ESCINVS marinus. Echini pisces e cancrorum genere: in quibus spine pro pedibus. in gredi est iis in orbem volui ora in medio corpore in terram versa. Pli. lib. ix. id scribit. Est etiam terrestris echinus qui erinacius aliter dicitur.

s LIGONIBVS. Ligo rusticum instrumentum est. dicitur autem quod propter latitudinē sub terra facilius legitur vt Varro docet.

t QVO posset. Ordo est. Quo loco puer infossus posset emori in longo spectaculo dapis mutate bis terq; die. puero enim anteponebantur epule sepius dein demutabant vt spectando magis puer affligeretur esuriens.

v QVANVM extant. Ordo est. tantum quantum corpora suspensa ab aqua extant mento.

x EXTERTA vti. Veneficii causam explicat vt. s. ex pueri visceribus amatorium poculum facerent.

y IECVR aridum. Horatius iecur aridum appellat Iuue. Vero siccum fat. i. Quid referā quāta siccum iecur ardeat ira. quod quidem propter coleram ait que calida est & sicca. Colera autem ab ipo epate ad fel transmittitur

succincta p. n. veneficiis aleerius

At expedita sagana per totam domum

p

Spargens auernales aquas

erectis

Horret capillis vt marinus asperis

piscis nomen

r

Echinus, aut currens aper

i. remora i. cognitione sui ipsius cordis

Abacta nulla conscientia

s

Ligonibus duris humum

i. effodiebat

Exhauriebat ingemens laboribus

loco

t

Quo posset infossus puer

vt puer magis cruciaretur.

Longo die bis terq; mutare dapis.

intuens mori. dat spectaculū in mulierū inuidiā q. que ex illius miseriis voluptatem caperent.

In emori spectaculo

manifestaret

v

Cū promineret ore: quantū extant aqua

vsq; ad mentum

Suspensa mento corpora

siccum pueri scz

x y

Exerta vti medulla & aridum iecur

Amoris esset poculum

interdicto

z

Interminato cum semel vixe cibo

defecissent

a

Intabuissent pupulle.

i. vehementis

Non defuisse mascule libidinis

p. n. venefice

b

Ariminensem foliam.

studiis dedita.

c

Et ociosa credidit neapulis

s. neapoli

Et omne vicinum oppidum

s. meretrix folia magica

d

Que sydera excantata voce thessala

extrahit

Lunamq; celo deripit

atro

e

Hic irresectum seua dente liuido

s. preterea

Canidia rodens pollicem

ex qua ira commouetur hinc colerici facilius irascuntur propter humoris tenuitatem.

z INTERMINATO. Sensus est. quod ex pueri medulla et iecore amoris poculum volebāt efficere. cum semel intabuissent pupulle fixe cibo interminato. idest cum iam moriturus esset.

a PVPVLLE. Parue oculorū imagines quas phisici dicunt ante triduum morituris non apparere. Pli. etiam ait li. vii. in oculorum & narium aspectu indubitata esse mortis signa.

b ARMINENSEM foliam Nomine virorum libedine calentem.

c OCIOSA neapolis. Innuit predicta neapoli esse facta. Nā canidia neapolitana fuit. Ociosa autem neapolis a poeta dicit quoniam vt Strabo li. v. edocet habebat neapolis calidarū aquarum scatebras & apparatissima balnea. inde plurimi e roma secessum faciebant aut quietis aut ocii gratia. presertim qui eruditioni operam darēt. aut remissioris vite desiderio maxime quos senectus affligebat vel aduersa valitudo &c.

d VOCE thessala. idest carminibus quibus vtentes thessali lunam e celo auocant. Virgil. Carmina vel celo possunt deducere lunam.

e IRREFECTVM. Rodebat enim policis superfluum vnguē quem non securat.

q.d.omnia dixit c.d.nihil tacuit
Quid dixit.aut quid tacuit: o rebus meis
conscie z testes
f
Non infideles arbitrę.
f g pro
Nox & diana que silentium tegis
secreta
Arcana cum fiunt sacra
vari
h
Nūc nunc adeste. nūc in hostiles domos
s.vestram vestrā potentiam
Iram atq; numen vertite
bestie
i
Formidolosis dum latent siluis ferę
fesse
Dulci sopore languidę:
Senem quo omnes irrideant adulterum
sic vietca loco.
Latrent suburane canes
.i.nardino vnguento p quo
Nardo perunctum quale non perfectius
pro laborauerunt
Mee laborarunt manus
k
Quid accidit.cur dira barbarę minus
Venena medeę valent.
potenta
Quibus superba fugit vlta pellicem
Magni creontis filiam
.i.veneno
m s.medea
Cum palla tabo munus imbutū nouam
per incendiū creontis filiam scz
perdidit
Incendio nuptam abstulit.
certe
n
At qui nec herba.nec latens in asperis
aliquius herbe
Radix fefellit me locis.
o
Indormit vnctis omnium cubilibus
meretricum
Obliuione pellicum
dolcerit.
Ah ah solutus ambulat veneficę

f NOX.nam magicis nox colitur.quia noctu sacra sua peragebant Vir. Tum stigio regi nocturnas inchoat aras.

g DIANA.Nā hec dea princeps his rebus adhibetur Virg. Tergeminam hecatem tria virginis ora dianę.

☞ h NVNC in hostiles domos.In varū est iprecatio a quo ipsa spernebatur. Vnde orat noctem & dianam efficiant illum senem quoq; adulterum esse & ita cruciari amoris impacientia vt nocturno tempore quo etiam fere quiescunt vnguento perunctus per vrbem vagetur ad visendum meretrices. canes allatrent & omnes irrideant.

i FORMIDOLOSIS. Ordo est. Dum fere dulci sopore languide latent siluis formidolosis canes suburane latrent senē nardo perunctum quo idest vt omnes arrideant adulterum quale idest tali nardo quali &c.

k QVID accidit.Cū iam peractis sacris senex veniret.miratur canidia.cur illa sacra que eadem sunt quibus vsa est medea cum regiam creontis excussit nō possint peruertere mentem senis cū illud maius fuerit.

l VLTA pellicē. Expulsa medea iason glaucam creontis regis corynthi filiam duxit vxorē qua propter irata medea per filios dona quedam venenis illita sponsę misit que cum illa corpori applicuisset incidit in morbū paterq; filie auxilium ferens cū corpori illius hesisset illico expirauit. Auctor est Diodorus li.v.

m PALLA.Erat palla honeste mulieris vestimētum.hoc est tunice palliū vt marcellus asserit

n ATQVI. ASSErit se nihil omisisse de illis que medea egerat.miratur igitur cur voti compos non fuerit.

o INDORMIT vnctis. Ordo est. Indormit varus cubilibus vnctis obliuione omnium pellicum.putat enim aliam veneficam id egisse. Vt varus. s amore liber omnium sit oblitus meretricum &c.

p NON visitatis. Ordo est. O Vare appositio caput fleturum recurres ad me potionibus non visitatis. nec mens tua redibit ad me vocata vocibus marsis q.d. adhibeo potiones efficacissimas & aliis incognitas quibus coa-ctus ita ad me recurres. vt tua mēs iam a me insana affecta nō possit redire. s. ad sanum. quam-uis reuocetur vocibus marsis. idest potentissimis carminibus qualia marsi faciunt. nā hos po-pulos constat a marsia Circes fi lio origenem traxisse. & a Circe que suis veneficiis homines in omnia monstra vertere poterat illa didicerant.

q MAIUS parabo. Quoniā hoc nihil proficio quod erit tan-te efficatie quod prius celum si-det. idest residet inferius mari ter-ra porrecta super idest ex parte superiore quoniā tu nō ita amo re vtaris vt bitumen vtitur igni bus quos atros appellat quoniā ex multum vnctuosa ignes ni-grescunt propter nimium vapo rem qui illis admiscetur.

r BITUMEN. Liquidū quod naphatham vocāt igni ad modum corripit ignis. & si cor pus eo illitum igni admoueris deflagrat. nec aqua vllo pacto extingui potest. sed magis ardet nisi valde multam superinfude-ris. nigrum bitumen babilonii. in lucernis pro oleo vtebant. hec ex Strabonis li. xvi.

r MISIT thyesteas preces. id-est talia illis imprecatus est. qua lia tragici inducūt thyestem ad-uersus fratrem imprecari. Opti-me autem thyesteas preces. quo-niam eius filii perierant. vt hic puer nunc perit.

Scientioris carmine
veneficiis meis

p
Non visitatis vare potionibus
tanq̄ aduersum quem aggredi vehementiori disponat. ita vt plicnus mente velūtas eius nefaus experiatur.
O multa fleturum caput

Ad me recurres: nec vocata mens tua
efficacissimis.
Marsis redibit vocibus.
s. veneficium
q
Maius parabo. maius infundam tibi
vt etiam. vis poculi carminibus adderetur
Fastidienti poculum.
ante inquit ipsa clementia rerū natura mutabitur quā non ita varus amore meo ardeat vt igni bitumen oppositum.
Priusq̄ celum sydet inferius mari

Tellure porrecta super.

Quam non amore sic meo flagres vti
r
Bitumen atris ignibus.
blandis
i. dum hec agerentur
Sub hec puer non iam vt ante mollibus
plenibat veneficas
Lenire verbis impias

Sed dubites vnde rumperet silentium
i. diras imprecationes
Misit thyesteas preces.
q. d. q̄uis venena multa possunt. non tamen valent merita in contrarium vertere
s
Venena magnū fas nefasq̄ nō valēt

Conuertere humanam vicem
execrationibus
Diris agam vos dira detestatio
nullo sacrificio expiari. i. purgari potest.
Nulla expiatur victima.
insuper
Quin tibi perire iussus expirauero
promittit se in eas futurum post mortem
t
Nocturnus occurram furor.

Petamq̄ vultus vmbra curuis vnguibus
i. furiarum ergo multo magis timendum.
Que vis deorum est inanium
v
Et inquietis assidens precordijs
Pauore summos auferam.

s VENENA magnum. Or-do est. Venena non valent con-uertere humanam vicem appo sitio magnum fas & nefas. idest meritum & poenam cuiusq̄. Est enim sensus quod venena li cet multum possint efficere atta-men nullo pacto conuertent cu iusq̄ merita. nā vel premiis vel penis afficientur oino merentes.

t NOCTURNUS occurram furor. Indignatio & ira. Ouidi⁹ item ait in ibin. Tum quoq̄ cū fuero vacuas dilapsus in auras Exanimis manes oderit vmbra tuos. Quicquid ero stigiis erum pere nitar ab vndis. Et tendam gelidas vltor in ora manus. Me vigilans cernes tacitis ego con-ditus vmbris. Excutiam som-nos visus adesse tuos. Deniq̄ quicquid ages ante os oculosq̄ volabo. & querar & nulla par-te quietus eris.

v INQUIETIS precordiis. Hinc iuuenalis sat xiii. ait de per iuris et scelestis. Cur tamen hos tu euasisse putes. quos diri con-scia facti. Mens habet attonitos. & surdo verbere cedit. Occultū quaciente animo tortore flagel-lum. Philosophus ait. Stultos malorum memoria torqueri.

x VOS turba. Ordo est. Turba hominum. s. vicatim hinc et hinc saxis petens contundet vos appositio obscenas anus. huius autē furoris ipse causa erit. vt populus. s. eas saxis opprimat scelerum causa.

y EXQVILINE alites. idest que exquilias vnum ex septē romanis collibus habitabāt. dicte autem sunt exquilie vel ab excubiis quas reges antea q̄ locus ille mœnibus cinct⁹ esset. illi agi iubebant. seu ab eo quod exculte ab rege Tullo essent vt Varro docet.

z HEV mihi &c. Dolentis interiectio dolet enim parentū. dolet item se harum scelere superstitem parentibus suis esse nō posse. aut equum est euntibus ordine fatis.

Vos turba vicatim hinc & hinc saxis petens

Contundet obscenas anus:

Post insepulta membra different lupi

Et exquiline alites

Neq; hoc parentes heu mihi superstites

Effugerit spectaculum.

Argumentum odes. VI.

HAc ode in maledicum scribitur. qui in externos & infimos quietosq; potius quam in ciues & i fortes timenda voce latrabat /hortatur eum horatius vt in se si potest vertat inanes minas nam emorsurus est non enim vt puer flebit. si quis eum atro dente petierit. Hoc dicit:

Ode. VI. in Maledicum

a QVID immerentes. Est autem ordo. tu canis ignauus aduersus lupos quid vexas immerentes hospites.

b LVPOS. fortes viros. et qui remordere possunt.

c NAM qualis. Ordo est. Nā talis qualis aut molossus canis aut fuluus lacon. appositio vis amica pastoribus sublata aure per altas niues agam. s. ferā quecumq; fera precedet. per id autē ostendit se sagacem esse nec vnquam precedentem feram dimissurum hoc est sibi nocentem aliquem relicturum quia vicē reddiderint. cōparat se demū optimis canibus illum vero ignauis & clamosis tantummodo.

d MOLOSSVS aut lacon. Nam in epyro & laconia erant optimi canes. legitur apud Plinium canem molossum percussorem domini laniatu & latratu indicasse.

e AMICA VIS pastoribus. Ephexegesis est superiorum. per appositionem igitur leges dicit enim molossum canem & laconem esse vires amicas pastoribus per eos namq; et ab lupis et a furibus tuei redduntur.

QVid immerentes hospites vexas canis

Ignauus aduersum lupos

Quin huc inanis si potes verte minas

Et me remorsurum pete.

Nam qualis aut molossus. aut fuluus lacon

Amica vis pastoribus

Agam per altas aure sublata niues

Quecunq; precedet fera.

f PROIECTVM odoraris cibum. Methaphora est. per id enim cum ignauum esse innuit. verbis namque magna ostendit deinde re minima acquiescit. vt canes ignaui solent obiecto cibo. quod molossus aut lacon non facerent vbi latratus emiserint fera aliqua precedente.

g TOLLO cornua. Mutat translationem. & dicit se similem tauro qui cornua tollat in eos qui sibi maledicunt.

h QVALIS lycambe. Datiui casus. archilochum significat qui

Tu cum timenda voce complesti nemus
Proiectum odoraris cibum
Caue, caue namque in malos asperrimus
Parata tollo cornua.
Qualis lycambe spretus infido gener
Aut acer hostis bubalo
An si quis atro dente me petiuerit
Inultus vt flebo puer.

lycamben probrosis carminibus vsque eo insectatus est. vt ille mortem sibi consciisceret. hoc autem eo fecit quod ille filiam in matrimonium promissam mox denegasset.

i ACER hostis babulo. Hipponactem significat qui babuli filiam nuptum petiit & pro deformitate est contemptus illud tamen verius volunt babulum fuisse pictorem hic hipponactem quendam poetam deformem pro risu pinxit quo ille furore commotus tali eum carmine perculsit vt se laqueo suspenderet.

Argumentum odes. VII.

Hac ode Romanos arguit ciuile bellum instaurantes de quo tamen intellexerit non facile dignasci potest. De bello quidem Actiaco contra Antonium & cleopatram intelligere magis placet Id enim finis armorum ciuilium fuit. De quo etiam primo epodo horatius meminit. Hoc dicit.

Ode. VII. detestatur ciuile bellum.

k QVOQVO scelesti. Eleganter in tumultu ab exclamatione incipit. ad eos autem dicit qui furiosa mente instaurare bellum ciuile conantur.

l ENSES conditi. Post cassii & Bruti & Sexti pompeii interitum qui erant bella ciuilia itaque omnis romanorum vis atque potestas ad duos tandem Antonium

Quoquo scelesti ruitis. aut cur dextris
Aptantur enses conditi:
Parum me campis atque neptuno super
Fusum est latini sanguinis
Non vt superbas inuide carthaginis
Rhomanus arces vreret

scilicet & Augustum cesarem peruenerat vt apianus libro. vii. meminit.

m NON vt superbas. Nam esset laudandum bellum aduersus superbos hostes sumptum. vt contra vituperandum est. si geratur contra ciues.

n BRITANNVS Ptolomeus li.ii.scribit in insulis britannię nec montes neq; paludes neq; fluuiorum fontes esse.

o SACRA via. nã via sacra perducebat a porta triumphali ad capitolium per quam procedebat triumphus.

p SECVNDVM vota parthorum. Qui occiso Crasso me tuebant romanos, nisi bellum ciuile emersisset.

q NEq; hic lupis. Sensus Fere non faciunt quod vos o romani. sanguinem inuicem petẽtes. nam fere que sunt eiusdẽ generis habent inter se pacem, dispares se insectantur.

Intactus vt brittannus vt descenderet
Sacra cathenatus via.
Sed vt secundum vota parthorum sua
Vrbs hec periret dextera:
Neq; hic lupis mos nec fuit leonibus
Vnquam nisi in dispar feris
Furor ne cecus. an rapit vis acrior
An culpa responsum date
Tacent & albus ora pallor inficit
Mentesq; perculse stupent
Sic est. acerba fata romanos agunt
Scelusq; fraterne necis
Vt immerentis fluxit in terram remi
Sacer nepotibus cruor:

r AN culpa. Velut interroget causam furoris:

s TACENT. Fingit nõ respõdere interrogatos: quod penitentie pudorisq; signum sit.

t SIC est. Concludit a fato fuisse bellum & culpam contractũ a romulo. qui fratrem Remum dominandi causa interemit.

v SCELVS fraterne necis. De romulo & remo vide Liuium de quo etiã Lucan' fraterno primi maduerunt sanguine muri.

x SACER nepotibus. idest execrandus & horrendus: nã suo cruore id erant expiaturi.

Argumentum odes. VIII.

HAc ode anum arguit eum interrogantem cur ad venerem tardus esset, Cum ipsa deformis & euo putrida causam preberet Itaq; eius vitia exprimit. Satis tñ obscena sunt q̃ hac ode dicunt.

Ode.VIII.in anum impudicam.

corruptam longa etate
Rogare longo putidam te seculo
.i.que res debilitet
Vires quid eneruet meas:
niger
Cum sit tibi dens ater: & rugis vetus
.s.vnde designet
Frontem senectus exaret.
dehiscat
Hietque turpis inter aridas nates
dure
Podex velut crude bouis.
relaxate
Sed incitat me pectus & mamme putres
horatiu
Equina quales vbera
rugosus inflatis
Venterque mollis & femur tumentibus
gracile
Exile suris additum
diues
Esto beata: funus atque imagines
precedant
Ducant triumphales tuum
sponsa aliqua .s.vlla
Nec sit marita que rotundioribus
gemmis
Honusta baccis ambulet.
Quid quod libelli stoici inter sericos
ceruicalia
Iacere puluillos amant
durescunt
Illiterati num minus nerui rigent
priapus ipse
Minusue languet fascinum
fastidienti
Quod vt superbo prouoces ab inguine
aut lingua aut blandimentis
Ore allaborandum est tibi.

a ROGARE longo. adde nō pudet. Est enī figura Aposiopesis. idest interruptio siue poti⁹ Synechdoche fit enim cum subtractum verbum aliquod satis ex ceteris intelligitur. in aposiopesi vero quid taceat incertū est. Fit autem interceptum silentiū cum quis irascitur aut perturbatur. his enī affectibus tantum sermonis defectio congruit.

b DENS ater. Naso lib.iii. de arte inquit. Quid si precipiā ne fuscet inertia dentes oraque suscepta mane lauentur aqua.

c RVGIS exaret. Idem naso li.iii. ait. Quam cito me miserum laxantur corpora rugis. Et perit in niueo qui fuit ore color.

d PODEX. Pudēda pars corporis. vt Iuue. Et podice leui.

e CRVDE. idest fluxum ventris propter cruditatem patientis tunc enim magis hiare videtur.

f SED incitat. Pulcherrima ironia est in qua sententia verbis contraria est.

g PVTRES non turgentes et stantes vt puellis.

h VENTERQVE. alium dicimus. quo sordes decidūt. hinc purgare alium vterum vbi foetus qua propter in sola foemina est. Ventrem tumorem qui illis partibus turgescat. Iuue. Montani quoque venter adest abdomie tardus. Et vniuersū illud quod illibus pube & lateribus terminatur ventrem appellamus.

i FEMVR. Femenque a vertebro ad genua pertingunt exterine interneque. Sed femen infra genua vsque ad iuncturam pedis videtur extēdi plautus in asinaria Quibus obtrite ad foemina erāt vngule. diciturque femen a flectēdo

k ESTO beata. Sis inquit poeta & diues & nobilis & gemmis ornata preciosissimis non tamen effugies quin anus sis & deformis. Erat autem consuetudo prisca. vt gentilium statue funera eorum qui eiusdē essent gētis in pompa sequerentur.

l QVID quod libelli stoici. Est autem sensus quid est vel quid significat vel quid dicam. quod stoicos libros in puluillis habes An propterea minus durescunt nerui illiterati vel minus languet fascinum. idest ipse priapus. Illiterati autē nerui videbantur esse sine illorum librorum presentia ipsa autem vt docta videretur illud agebat quo magis inde amaretur. Sed quoniam anus erat et turpis nihil iuuabat ad neruorum tentiginem. Nerui enim litteras nesciunt. nec litterarum studium habent aut appetunt. itaque ore potius illi erat laborandum

Argumentum odes.ix

M Arcus Antonius post parthos cleopatre amore ductus.quasi bene gestis rebus in regio se sinu reficiebat. Aegiptia mulier ab ebrio imperatore precium libidinum Romanum imperiũ petijt. Promisit Antonius: veluti hec omnia latius scribuntur ab. L. Floro. Itaq; in patriam pugnaces nauis quingentes naues duxit auctore Plutarcho: peditum milia centum. Equitum milia.xxij Antonio igitur circa actium epiri promontoriũ nauis habente cęsar Augustus illuc duxit nauis pugnaces.ccl. Peditum.lxxx.milia Equitum ferme Antonio numerũ inter pugnandũ autem naues.lx. Cleopatre: que post magnas naues collocauerant velis sublatis per medios pugnantes fugam arripuerunt. Antonius post habitis omnibus in quinqueremẽ ꝓsiluit. & cleopatram insecutus est: itaq; ad tenerum appulerunt. Antoniana classis egre decima hora superata est. Mortui non fuere supra quinquaginta milia. Capte autem naues trecente Exercitus item omnis victori se dedit. Post hec cesar ab Actio profectus athenas ijt. Hac igitur lętus victoria horatius mecœnatem alloquitur suum vt vna optimo vino quam primũ gaudeant. sicut etiam paulo ante victo Sexto pompeio fecerant. Arguit inde Antonium quod muliebri imperio se subdiderit cum liber esset & alter orbis imperator: puerũ tandem hortatur optima vina misceat Iuuat enim mero dulcissimo curam & metũ rerũ cęsaris soluere. Penultima etiam ode li.i.de Antonij & cleopatre clade plurima idem horatius meminit. Hoc dicit.

Ode.ix. Ad Mecenatẽ De augusti victoria in Antoniũ et cleopatram

a QVANDO repostum. Ordo est. O beate mecœnas lętus ego victore cesare. quando sub alta domo sic ioui gratum tecũ bibam cecubum repostum ad festas dapes.

b CECVBVM. Sinui caietano contiguum erat cecubũ oppidum. Verum cecubum & fundanum. & setinum sicuti phalernum & albanum inter nobilia numerantur Auctor est Strabo vide etiam li.i.ode.xx.

(a) (id est seruatum vinum.) (b)

QVãdo repostũ cęcubũ ad festas dapes

(scilicet augusto)

Victore lętus cęsare

(id est in alta domo)

(c) (d) (e)

Tecum sub alta sic ioui gratum domo

Beate mecœnas bibam

(quod est artificio miscere lyre tybiarum sonitus)

Sonante mixtũ tibijs carmen lyra

c SVB alta domo. Intelligit enĩ mecœnatis turrim. ex qua Nero incendium vrbis prospectauit.

d SIC. Vt cęsaris victoria gaudeamus.

e IOVI gratum Eius enĩ numine vicerat Augustus.

dorium grecum phrygium
f
Hac dorium illis barbarum
oppressus in freto siculo ab agrippa
Vt nuper actus cum freto neptunius
g h
Dux fugit vstis nauibus.
romane
i
Minatus vrbi vincula que detraxerat
Seruis amicus perfidis
k l
Romanus (eheu posteri negabitis)
sui iuris
Emancipatus femine
.i.gerit curam belli et apparatus cleopatre
m
Fert vallum & arma miles & spadonib⁹
longeuis
Seruire rugosis potest.
Interque signa turpe militaria
n
Sol aspicit conopeum
.i.aduersus romanum militem.vicz.in.antonium.
Ad hunc frementes vertere bis mille eqs
qui erant in exercitu cesariano
laudantes
Galli canentes cesarem
in tuto loco
o
Hostiliumque nauium portu latent
f.ad alexandriam
veloces
Pupes sinistrorsum cite.
expectas
p
Io triumphe tu moraris aureos
integras
Currus & intactas boues
in quo de iugurtha trium
phauit marius q
Io triumphe nec iugurthino parem
r
Bello reportasti ducem.
s quam de carthagine triumphauit
Neque africanum cui super chartaginem
Virtus sepulchrum condidit
t
Terra marique victus hostis punico
v
Lugubre mutauit sagum
scz vir.centum digesta per vrbes.
x
Aut ille centum nobilem cretam vrbibus
non prosperis
Ventis iturus non suis
y
Exercitatas aut petit syrtes noto

f HAC dorium. Dorus dori ensis parnaso affines habitato res constituit sibique superstites a se vocatos reliquit. quod Stra. li.viii. Et Pli.li.vi.ca.ii. Tris tantum gentes grecas iure dici dori cam. Ionicam. Eolicam, ceteras barbarorum esse.

g DVX neptunius. Sex pompeius intelligitur quem appellat ducem marinum. quoniam pre donibus mari dominabatur.

h FVGIT vstis nauibus. Nauium quippe pompeii octo supra xx. merse sunt. relique aut combuste aut redacte in potestatem septem & decem dumtaxat fuga elapsis. quibus e massana in pontum ad Antonium se contulit. Sed mileti a Titio Antonii prefecto interemptus est.

i MINATVS vrbi vincula. duplici nota afficit pompeium. & quod bellum patrie inferet. et quod seruos in epiro & alibi conuocaret. vt eos contra patriam armaret.

k ROMANVS. Ordo est. romanus miles emacipat⁹ fert vallum & arma foemine & potest seruire rugosis spadonib⁹ eheu posteri negabitis. Redit autem ad Antonium & eius milites qui emancipati. idest liberi possunt se in libertatem vindicare valeant.

l POSTERI negabitis. Sunt adeo foeda & indigna hec vt.s. romanus miles foemine & spadonibus seruiret. vt vix credi ab vllo possunt aut debeant.

m VALLVM. ipsa munitio dicitur. Nam valli sunt fustes quibus vallum munitur seu per vallum & arma foemine intelligit aureum sceptrum et diadema regine. que omnia antonius gerebat. cum purpurea veste ingentibus gem mis astricta. vt scribit florus.

n CONOPEIVM. id velum erat qua in egypto ad arcendos culices vtebantur vt scribit hero dotus & porphirio.

o HOSTILIVM nauium pup pes. Sexaginta cleopatre naues intelligit que quidem dum naua le certamen haberetur erant in tu to loco nihil agentes vt scribit plutarchus.

p IO triumphe. Io vox est ouantis Naso li.ii. de arte. Dicite io pean & io bis dicite pean. decidit in casses preda petita meos.

q PAREM reportasti ducem Non tanta inquit gloria C. marius. de iugurta triumphauit.

r BELLO iugurthino. Bellum po.ro. cum iugurta rege numidarum gessit. quod magnum fuit & atrox de quo plutarchus & Salustius.

s NEQVE africanum & c. Deuicta enim carthagine virtute scipionis africani. cum afri aduersum romanos denuo rebellarent consulto oraculo responsum est. vt sepulchrum scipioni fieret. quod carthaginem respiceret. tunc leuati cineres eius sunt & piramide in vaticano constituta et humata in sepulchro eius in portu carthaginem respiciente.

t TERRA marique victus. Iam ad antonium poeta redit. quem dicit terra marique victum accepisse pullatum sagum. in varias que fugisse loca. vt augusti victoriam ostedit. dixerat enim victo relictus cesare.

v LVGVBRE mutauit sagum hoc est deposuit coccineam clamidem antonius qua scilicet imperator vtebatur & accepit lugubrem. idest nigram. & vtrum ob luctum victarum partium hoc facit. an vt in fuga lateat.

x AVT ille & c. Antonium denotat qui fugiendo varia loco adiit. petit cretam iturus ventis non suis. hoc ait poeta quoniam Antonius fugiens quinqueremi vt cleopatram assequeretur. ab illa in sua naui receptus est. sicque ad tenarum appulit. vt docet plutarchus.

y SIRTES. De syrtibus superius dictum est. multa etiam Strabo meminit li.iii. multaque Lucanus libro.ix.

z INCERTO mari. Pro ipse Incertus. vel per incertum mare cuius nomen ignorabat adeo remotum erat.

a CAPACIORES affer. Postquam Antonii fugam victore cesare patefecit. leticie gratia vina optima iubet afferri.

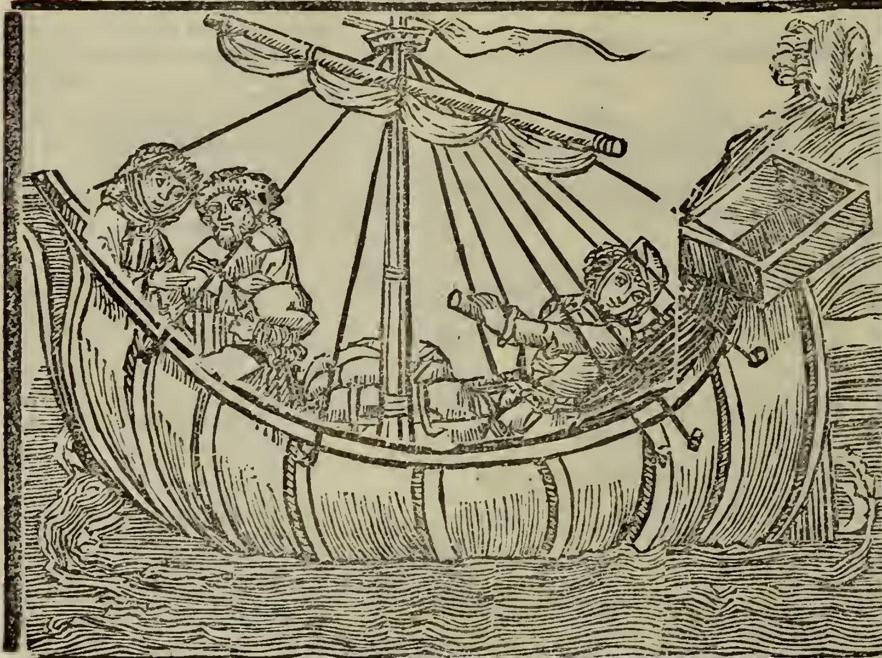
Aut fertur incerto mari.
Capaciores affer huc puer scyphos
Et chia vina aut lesbia
Vel quod fluentem nauseam coerceat
Metire nobis cecubum
Curam metumq; cesaris iuuat
Dulci lyeo soluere.

b CHIA vina. aut lesbia chia vina aruisia intelligit. Est enim aruisium promontorium chii ex quo vinum quod aruisium vocant vt scribit Pli. lib. xiiii. c. x.

c NAVSEAM coerceat. nausea proprie vomitus dicitur. tradunt autem optimo vino nauseam comprimi.

Argumentum odes. x

Moeuius poetarũ pessimus. tum Virgilij tum Horatij & æmulus. vt & bauius erat. Hinc mœuio nauigaturo tempestatem poeta hac ode imprecatur. Hoc dicit.

Ode. x. Imprecatur tempestatem in Meuium.

d MALA soluta. Ominatur mala nauigaturo Mœuio. Mala. quia in fœminino genere pro malo augurio ponit vt ait acrõ.

e OLENTEM. Putidum. vt allia serpilliumq; herbas contũdit olentes de quo & Virgi. Qui

Mala soluta nauis exit alite
Ferens olentem mœuium
Vt horridis vtrumq; verberes latus
Auster memento fluctibus
Niger rudentes eurus inuerso mari
Fractosq; remos differat.
Insurgat aquilo quantus altis montibus

bauium non odit amet tua carmina meui.

f VT horridis vtrumq; auster & c. Iucũde q. vento presenti precipiat. & vtrumq; latus nauis vtiq; intelligendum est.

g TRISTIS orion. Tẽpestuo ſus in occaſu eni ipſius ſigni maxime tempeſtates emergunt. vt nymboſus orion.

h QVAM graia manus. Talẽ nauigationis exoptat errorem. qualem poſt troie excidium laborem greci victores pertulerũt aut naufragiũ reuerẽtes in mõte caphareo. Cũ pallas vſto vertit iram ab ilio minerua enim ſacerdote ſua ab Aiace viciata irã verterat a Troianis i grecos Vir. Pallas ne exurere claſſem argiuum atq; ipſos potuit ſubmergere ponto. Vnius ob noxam et furias aiacis oilei.

i NON virilis &c. Non eiulabis vt femina pre timore naufragii neq; virilem grauitatem obſeruabis.

commotas arbores illas
Frangit trementes ilices.
obſcura
Nec ſydus atra nocte amicum appareat
.ſ. nocte nimboſus oridit
g
Qua triſtis orion cadit.
ſ. meucutus mari
Quietiore nec feratur equore
h greca multitudo vel ſocietas.
Quam graia victorum manus
combuſis
Cum pallas vſto vertit iram ab ilio
huius ducis.
nauim
In impiam aiacis ratem.

O quantus inſtat nautis ſudor tuis
metuo violaceus ⁊ croceus
Tibiq; pallor luteus
i planctus rõnis expers.
Et illa non virilis eiulatio
non audientem ⁊ iratum,
Preces & auerſum ad iouem
adriaticus
aquoſo.
Ionius vdo cum remugiens ſinus
nauem ſoluerit tempeſtate
Noto carinam ruperit
pinguis ſ. cadauer tuum ad littus reiectum.
k
Opima quod ſi preda curuo littore
extenta tales aues
l
Porrecta mergos iuuerit:
m ſacrificabitur
Libidinoſus immolabitur caper
quoniam ille cauſa mortis fuerat.
Et agna tempeſtatibus.

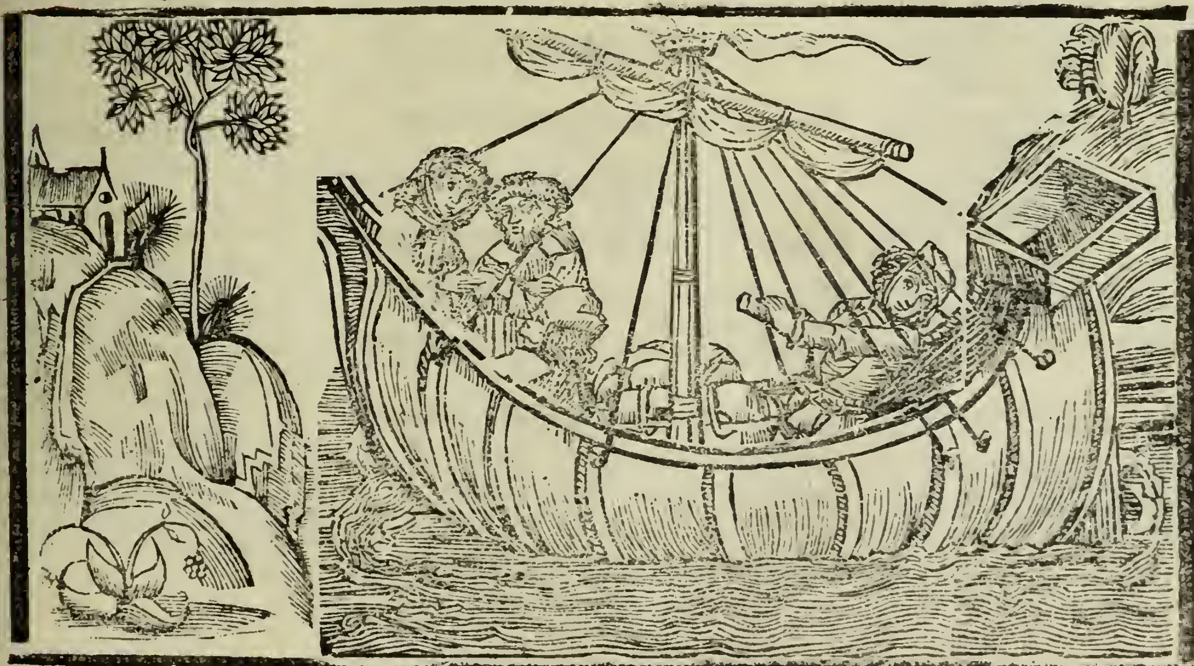
k OPIMA preda. Corpus meum intelligamus ex quo apparet pinguem fuiſſe.

l MERGOS iuuerit. Quia te paſcentur mergi aues aquaticę ſunt a facilitate mergendi noiatę

m LIDINOSVS cape. Similitudini impudici & petulanti poetę animal comparat immolandum. ſi mortis eius voti compos extiterit.

Argumentum odes. XI.

AMico pectio ſcribens Horatius ait verſus componere non iuuare ſe vt olim eſt graui amore perculſus lyciſti pueri. Hoc dicit uſq; ad finem.

I INACHIA lăgues. verba sunt anus ad horatium. Nec te moueant ista verba anus candidissime lector & alia obscena que hac ode dicuntur. nam in lectionibus poetarum apes imitari decebit Vt enim ex floribus ceteri nihil sumunt preter odorē & colorem. Apes vero etiā mella inde excerpere sciunt. Nec insuper apes oēs flores pariter adeūt nec si quos adeunt. eos totos absoluunt. sed eo ablato quod operi suo aptum sit reliquum omne valere sinunt. Audi basilium sctissim atq3 peritissimū virum Nos inquit laudamus poetas cū non iurgiam referunt. neq3 cum scurras. aut amantes. aut ebriosos. aut dicaces imitantur. neq3 cum diuite mensa cantuq3 dissoluto foelicitatem diffiniunt. Mi-

Inachiam ter nocte potes mihi sp ad vnū
Mollis opus pereat male que te
Lesbia querēti thaurū monstrauit inertē.
Cum mihi cous adesset amyntas
Cui9 i indomito cōstātior inguine neru9
Quam noua collibus arbor inheret
Muricibus tyrijs iterate vellera lanę
Cui properebantur tibi nempe
Ne foret ęqualis inter cōuiua magis quē
Diligeret mulier sua quam te:
O ego nō felix quā tu fugis: vt pauet ac
Agna lupos capreq3 leones.

nime vero cum de diis aliquid dicunt. & maxime cum de illis ita narrant q3 si plures sint atq3 discordes & paulo plus heç eadem dicenda sunt ait de ceteris sciptoribus. et tunc maxime cū ad voluptatem leguntur.

m PEREAT male. Ordo est Male pereat lesbia que querenti mihi taurum monstrauit inertē.

n TAVRVM. idestvirum venereum ac fortem vt taurus est.

o MVRICIBVS. Purpura. Virgilius. Tirioq3 ardebat muricelene.

Argumentum odes. XIII.

HAc oda sodales hortatur ad letiorem vitam. Cum enim nunc plueret, nūc ningeret, & in mar z siluis tēpestas eēt, occasionē ad voluptatē rapiēdā esse docz, eo nāq3 tpe aliud agi n̄ poterat. h. d

Ode.XIII.Ad Sodales.

a HORRIDA tẽpestas. Eã dem sententiã sepius repetit. hortatur enim amicos ne velint assidua cura marcescere. Sed cum dantur tempora quedam, veluti feriata indulgeant genio Et quãuis autem oda hec videatur epicuream sectam redolere. tamen monet nos poeta quam labile tẽpus sit. Et profecto calamitosa mortalium conditio es. nunc regnas nunc seruis. nunc summo splendore prefulges. nunc turpi squalore tabescis. nunc superba iubes. nunc humilia obsequeris et precaris. Quid celsorum locorum auida es. cum tam crebras assidue ruinas prospectes. quid humilia non respicis in quibus solis stabilitas posita. quid tibi miseranda non prospicis. quid oculos in tuã salutem nõ acuis.

b ET imbres &c. Suauiter. q. cum imbribus Iupiter descẽdat Ordo autem est. Et imbres et niues deducunt iouem. ideſt deorsum ducut aerem.

c SILVE. Metri causa trissillabum fecit.

d OCCASIONEM. Dicitur occasio oportunitas tẽporis casu proueniens vt festus ait.

e CONSVLE meo. Horarius eni sub manlio torquato cõsule natus est quod etiam superius scripsit.

.i. nubes. aer enim nubes contrahũt.
a b
Horrida tẽpestas celũ contraxit & imbres.
aerem c
Niuesq; deducũt iouẽ, nunc mare nũc silue
tracensi d
Threicio aquilone sonant, rapiamus amici
bibendi .i. tempore ipso s. nostra
d
Occasionem de die dumq; virent genua:
dum rugata
Et decet obducta soluatur fronte senectus:
quia sub hoc consule natus est
e
Tu vina torquato moue consule pssa meo.
nam sapientis est preditoie q in se sunt. in reliquis amoro
f meeu diuinũ expectare consilium
Cetera mitte loq; deus hec fortasse benigna
restituet dum pluit persico
g
Reducet in sedem vice: nunc q; achemenio
lyra
h
Perfundi nardo iuuat: & fide cyllenia
recreare
Leuare duris pectora sollicitudinibus:
sicut chiro achilli quẽ
i nutriebat.
Nobilis vt cecinit grandi centaurus alumno
Inuicte mortalis dea nate puer thetide
expectat in quo sepeliendus erat
k
Te manet assarici tellus quam frigida parui
p labuntur
l p. n. fluuij
Fidunt scamãdri flumina lubricus et simois
ex troia dee fatales
Vnde tibi reditum certo sub tegmine parce
f. ru ad theris marine
Rupere: nec mater domũ cerula te reuehet,
m
Illic omne malum vino cantuq; leuato
ob effectu mistice verbis
Deformis egrimonię dulcibus alloquijs.

f CETERA. Sensus est. Va cãdũ est conuiuiis tãtum cetera vero omittenda vt sunt minus lęta. nam deus in melius forsitã reducet.

g ACHEMENIO. ideſt persico achemenes enim teste herodoto li. iiii. Fuit primus persarũ rex a quo postea reges omnes vsq; ad darium descenderunt.

h FIDE cyllenia. ideſt lyra. mercurius enim lyrã inuenit et phoebus cytharam de quibus late superius in odis.

i NOBILIS. Sensus est. quod centaurus chiron achilli alũno predicens mortem apud troiam monuit omne malum vino & cantu leuandum. eodẽ itaq; modo & ipse agit.

k ASSARICI tellus. Troiam intelligit. Nam dardanus ioue natus genuit erichdoniũ is troẽ. Tros assaricũ ex quo capis natus est ide anchises hinc eneas &c.

l SCAMANDRI. ex ida phrigie monte Scamander et simois fluuii descendunt in troadem vt Mela scribit.

m ILLIC omne. Ordo est. illic vino cantu & dulcibus alloquiis leuato omne malũ deformis ęgrimonię.

S

Argumentum odes.XIIII.

Excusat q amore impeditus iambos pmissos nõ absoluat: tutatq; se exẽplo Anacreõtis poete. h. d.

Ode.xiiii.Ad Mecenatem.

m MOLLIS inertia.Ordo est Candide mecœnas occidis sepe rogando cur mollis inertia dif- fuderit tantam obliuionem.

n VELVTI arenti.idest sicien te fauce traxerim. q. auidissime biberim pocula lethea .i. aquas letheas inducentia somnos.idest obliuionem.

o FAVCE.raro in singulare numero legitur.

p DEVS deus.Congeminatō maiorem asseuerationem habet ergo vetor deo.i.fatis vel cū deū dicit amorem intelligit. & tunc lege distinctim vt dicat deus ve tat.deus inqꝫ tanquā inferat nō esse dubitandum pollentem deū esse cupidinem.

q AD vmbilicum.idest ad fi- nem. nam in fine libri vmbelic ornamēti genus solent poni. vn de Martialis finem tertii libri.ita clausit.ohe iam satis est.ohe libel le iam peruenimus vsqꝫ ad vm- belicum & alibi idem quoqꝫ ait nunquam grandia vel molestia poscit. que cedro decorata pur- puraqꝫ nigris pagina creuit vm bilicis.

effeminata infuderit internis
m amor
Mollis inertia cur tanta diffuderit imis
f.meis
Obliuionem sensibus
obliuiosos sicut
n
Pocula letheos veluti ducentia somnos
sitienti f.mea
o
Arente fauce traxerim
crucias
Candide mecœnas occidis sepe rogando
cupido f. phibet
Deus deus nam me vetat.
f.tibi
Inceptos olim pmissum carmen iambos
q ad finem
Ad vmbilicum adducere.
.i.simili modo r amasse
Non aliter samio dicunt arsisse bathillo
poetam lyricum
Anacreonta teium
anacreon lyra f.ciatilli
Qui persepe caua testudine fleuit amorem
productum i.finem.
s
Non elaboratum ad pedem
tu mecenas pquia
t .f amor.
Vreris ipse miser qđ si non pulchrior ignis
ad helenam hoc referre troiam
Accendit obsessam ilion
sic vir.vtere forte tua horatium viro
v
Gaude sorte tua.me libertina nec vno
p.n.meretricis
languere facit
Contenta phirne macerat.

r SAMIO bathillo.Anacreon lyricus poeta is patria teius. qui bathillum puerū samiū adama uit. Teos autem ionium ciuitas est.in peninsula sita hinc est ana creon lyricus vt Srabo ait li.xiiii

s NON elaboratum ad pedē. Id autem propter amoris curā eueniebat.

t VRERIS ipse.Hoc mecœna ti dicit. quia & ipse Therentiam dilexit. Sensus autem est. tu me- cœnas vreris & ignis qui incen dit ilion non est pulchrior tuo igne.ergo ea qua vreris pulchri- or helena.

☞v NEC vno cōtēta.Vt sit Iu uenalis sentētia vera. ocius illud extorquebis vt hec oculo conte- ta sit vno.

Argumentum odes.XV.

IN negram scribitur ode. arguitur enim illa periurij a poeta. nam cum iurasset se perpetuam fore illius. alteri postea heserat. Hoc dicit.

Ode.xv.in Neeram.

a NOX erat. Cõqueritur quod periurio fidem fregerit. Minatur quod deos scelus ulturos.
b MAGNORVM deorum. scelus auget.

c DVM pecori lupus. Huic simile est. In freta dum fluuii current dum montibus vmbre lustrabunt conuexa polus dum sidera pascet.

splendebat
a
NOx erat & celo fulgebat luna sereno
Inter minora sydera:
o neera   ppter periurium
b
Cum tu magnorum numen lesura deorum
quia ego dictabam tibi sacramentum
In verba iurabas mea.
strictius   magna   arbor illa
Arctius atque hedera procera astringitur ilex
amplexu brachiorum cum hec iurares
s. meis
Lentis adherens brachijs.
s. infestus   tempestuosus   signum illud celeste
c
Dum pecori lupus: & nautis infestus orion
Turbarit hibernum mare.
Intonsosque agitarit appollinis aura capillos
inter te et me
Fore hunc amorem mutuum.
d   quia si iratus fuero contemnam te et incipies dolere
O dolitura mea multum virtute negra
.i. si quid habet in se virile horatius
Nam si quid in flacco viri est
frequentes   .i. riuali qui potior est apud te   e
Non feret assiduas potiori te dare noctes
.i. mutuo amantem puellam
Et queret iratus parem

d O DOLITVRA &c. Nã constans ero ex animi robore & manebo in sententia vt nõ amem eam que me non amat.

e NOCTES assiduas. Durũ enim esse potest vt alium admittas. sed durissimum vt assiduo admittas.

S ii

.i.quam tu affecisti pluris

f Nec semel offensę cedet constantia forme

Si certus intrarit dolor:

ad riualem hoc dicit.

me apud neeram

Et tu quicunq; es felicior atq; meo nunc

.i.tibi placens ac gloriosus

Superbus incedis malo.

s.tu riualis magna terra

Sis pecore & multa diues tellure licebit

g fluuius ille .i.abundes auro

Tibiq; pactolus fluat.

riualem h secreta.

Nec te pythagore fallant arcana renati

.i.pulchrior sis nerea

Formaq; vincas nerea.

dolebis.

Eheu translatos alio merebis amores

horatius

Ast ego vicissim risero:

f NEC semel. Tunc constantia amatoris cedit forme mulieris quando lesus non audet abscedere. hoc est quod dicit si offē sus fuero non cedam formę tue idest non tibi seruiam non perseuerabo iniuriam passus.

g TIBIQVE pactolus. Fluuius lydie aurum ferre dicit de quo Solinus. Sensus autem est. licet igitur diues sis & adeo doctus vt etiam pythagorica omnia arcana noris. Sis deniq; pulchrior nirea. quandoq; illa te deseret & vt rides me. sic ego nunc te ridebo.

h PYTHAGORE REnati: Quia se in multis corporibus fuisse dicebat vt superius ostensum est.

Argumentum odes. xvi.

IN romanos bella ciuilia repetentes hec ode scribit. Consulit aūt eis relinquere penitus patriam confugereq; ad diuites insulas prope oceanum manentes que loca pijs tantumodo constituit iupiter. ibi enim nullo marte vexabuntur. vti in vrbe roma continue eueniebat. Hoc dicit.

Ode. xvi. In Romanos bella ciuilia repetentes.

alterum seculum

a Altera iam teritur bellis ciuilibus ętas

hoc est quod lustus sit. magnitudine laboret sua

Suis & ipsa roma viribus ruit

b isti populi:

Quam neq; finitimi valuerūt perdere marsi

a ALTERA iam teritur. acerrima inuectiua in ciuile bellum quod inceptum a cęsare atq; pōpeio in homines sequenti ętatis Octauianum & Brutum perductum est.

b MARSI. Hoc dicit propter bellum sociale cuius marsi et peligni in primis auctores fuerunt

c PORSONE. Hic clusii i ethu ria rex fuit. & Tarquiniū roma eiectum in in regno suo exercitu restituere conatus est.

d AEMVLA virt⁹ capuę. Florus scribit campanię caput fuisse capuam que quodam in ter tres maximas romā. cartha ginemq; Numantiam pro quā vrbe ppl's ro. samnitas inuasit.

e SPARTHACVS acer. Is belli seruilis auctor fuit vt supe rius ostensum est.

f INFIDELIS allobrox. Al lobroges gallie populi fūt iuxta Rhodanum quorum metropo lis est Vienna. Auctor est Stra bo li. iiii. quorum legati Cicero ni catilinariam coniurationem patefeceruunt. Sed et ipsi sepe de ficiendo non paruum negociū po. ro. exhibuerunt.

g CERVLEA pube. Germa nis oibus truces & cerulei oculi rutile comę. magna corpa & c. Auctor est Tacitus.

h IMPIA perdem⁹. Ordo est perdemus nos impia ętas san guinis deuoti & c.

i FERISQVE rursus. Nam vt ante vrbem conditam a feris habitabatur sic post ipsam diru tam rursus ab illis habitabitur.

k BARBARVS victor. Bar bari enim plures & Augusto et M. antonio auxiliati sunt.

l QVEq; carent. Ordo est. & insolēs eques dissipabit ossa qui rini. que carent ventis & solibus appositio nefas videri.

m NVLLA sit hac potior: Ordo est. Nulla sententia sit hac potior. s. ire quocumq; ferent pe des quocumq; per vundas vo

Minacis aut hetrusca porsene manus
d inuida e
Aemula nec virtus capuę: non sparthac⁹ acer
hec ad tempus illud refertur que coniunc factio cōiurauit & pene legati allogrobū illi consenserant.
f
Nouisq; rebus infidelis allobrox.
quorū oculi cerulei sunt
g
Nec fera cerulea domuit germania pube
ppter crudelitatē & ꝑfidiam.
Parentibus abhominatus hannibal
h nos .i. execrabilis & detestandi
Impia perdemus deuoti sanguinis ętas
i iterum s. roma
Ferisq; rursus occupabitur solum
vori compos
k
Barbarus heu cineres insistet victor. & vrbē
.i. equus ipse hominem portans
Eques sonante verberabit vngula.
l romuli
Queq; carent ventis & solibus ossa quirini
ff .i. audax
Nefas videri dissipabit insolens.
s. vobis agere
Forte quid expediat cōiter aut melior pars
bellicos moru...
Malis carere queritis laboribus
melior ꝑ phocensium
Nulla sit hac potior sententia phoceorum:
Velut ꝓfugit execrata ciuitas
domos templa
Agros atq; lares patrios habitandaq; fana
Apris reliquit & rapacibus lupis
Ire pedes quocunq; ferent / q̄cunq; p vndas
talis ventus
Notus vocabit aut proteruus africus
per interrogatōem hec leguntur
Sic placet: an melius quis habet suadere scd'a
auspicio
Ratem occupare quid moramur alite:
verba vt sequuntur
p
Sed iuremus in hec: simul imis saxa renarit
Vadis leuata: ne redire sit nefas:
Neu cōuersa domum pigeat dare lintea qn̄
matini montis apulie quod nunquam erit
q
Padus matina lauerit cacumina:
.i. promontorium fer.
r
In mare seu celsos procurrerit a poeminus

cabit notus. aut proteruus aphri cus velut phoceorum & c. Con sulit autē vt potius patriā ipsam relinquant alio tendentes quam velint ciuili furore concurrere.

n PHOCEORVM. Phocen ses a patrio solo discedētes in gal liam venerunt & massiliam vr bem nobilissimam condiderūt Auctor est Strabo li. ix.

o SIC placet. est autē ordo: sic placet an quis habet melius suadere. nam tanquam nomen posuit infinitum.

p SED iurem⁹ in hec. s. verba deinde ponit verba vt nō antea reuertanť quā saxa ex imo aqua rum in summo natent. Simul imis saxa. ordo est. simul saxa le uata ab imis vadis renarint. idest iterū sursum natauerint. quod quidē erit nūquā. nā saxa semper erunt in vadis imis. nec vnquā poterunt enatare.

q PADVS. is fluuius est qui ab imis radicibus vesuli mon tis exortus paruis se primū fon tibus colligit. & aliquatenus ex ilis ac macer mox aliis amnibus augescit adeovt per septem se ho stia effundat. de quo ad plenum Mela scribit.

r APENINVS. is mons est qui ab alpibus illis inchoās que citeriorem galliam ab vlteriori seperant septentrionem versus in siculum vsq; protenditur fretū italiam per mediū secans quod Dionisius scribit.

r MIRVS amor. Poeta ex subiectis ostendit quam mirum.

t ADVLTERETVR & columba. Iocunde adulteret. quia dicitur columba nulli alii succũbere quam cui semel iunxit. vel ad id retulit quod aduersum animal sit miluius a columba.

v AMEVQVE hircus & c. innatet vti piscis & ibi degat.

x HEC & que & c. ordo est. hec execrata idest execratione. id est iuriurando interposito. & ex figurata locutio eamus ciuitas vt pars in frustra secant. dulces autẽ reditus nõ de his dicit quippe cum adhorreant eos sed qui alioquin dulces solent esse.

y AVT pars indocili & c. aut omnis ciuitas eamus inquit aut maior pars remaneant que mollis animi & sine spe est expersq;

admirabilis
Nouaq; monstra iunxerit libidine.
succumbere
scꝫ
Mirus amor iuuet vt tigres subsidere ceruis
t
Adulteretur & columba miluio.
vt credant se leonibus greges
Credula nec flauos timeant armenta leones
vt sit absq; pilis
v
Ametq; salsa leuis hircus equora
x
Hec & q̃ poterũt reditus abscindere dulces
qui sumus in ciuitate execrata
Eamus omnes execrata ciuitas.
s. mediocris
y
Aut ps indocili melior grege mollis & exspes
infelices
z
Inominata perprimat cubilia:
Vos quibus est virtus muliebrẽ tollite luctũ.
mare tyrrhenum
Hetrusca preter & volare littora:
mare
a
Nos manet oceanus circũuagus aura beata:
fortunatas
Petamus arua diuites & insulas:
fruges non culta singulis annis
Reddit vbi cererem tellus inarata quotannis
semper
Et imputata floret vsq; vinea.
b
Germinat & nunq; fallentis termes oliue
non insitam
c
Suamq; pulla ficus ornat arborem.
fluant de
Mella caua manant ex ilice mõtibus altis
d aqua
Leuis crepante lympha desilit pede:
Illic iniusse veniunt ad mulctra capelle:
distensa plena
Refertq; tenta grex amicus vbera.
circumuagatur
Nec vespertinus circumgemit vrsus ouile:
Nec intumescit alta viperis humus
s. predictis
Pluraq; foelices mirabimur vt neq; largis

virtutis. fere autem imperatorũ ac deteriorũ maior modus est. hoc est in melioribus victor.

z INNOMINATA. Infoelicia. q. nullo omine nulla religiõe condita.

a OCEANVS. apud quem fuut insule fortunate de quibus Latius superius.

b TERMES. Proprie dicitur termes caulis olearũ vt porphirio scribit. Acron vero ait quod termes dicitur extremus ramus oliue sicut vitium palmes.

c SVAMQVE pulla. ostẽdit sine arte oĩa nasci. Cõtra autem illud est. Miraturq; nouas frondes & non sua poma.

d CREPANTE pede. Tanquam animali poetice dat pedes aque.

e HEC vespertinus vrsus. Simile Virgilii. Nec magnos metuent armenta leones.

f AQVOSVS eurus. sensus est. vt neq; pluuiis neq; siccitate laboret terra.

g NON hic argo. Est aūt sensus quod illuc non auari vt Iason & phoenices. non impii vt medea & vlixes ierunt. Iupiter enim solis piis loca illa constituit potest & esse sensus talis quod argonaute non petierunt loca illa. nec cadmi socii querentes europā. nec vlixis cohors per multa vagata. nam si petiissent nunq̄ se contulissent alio.

h SyDONII. Phoenices qui socii cadmi ad inquirendam europam fuerunt. Iupiter idcirco a

venti nomen

f Aquosus eurus arua radat imbribus.

Pinguia nec siccis vrantur semina glebis:
imbres & estus .i. qui, p acre capitur

Vtrumq; rege temperante celitum.

g Non hic argeo contendit remigie pinus.
medea

Neq; impudica colchis intulit pedem.
cadmo in socios intelligit. .s. antemnarum

h Non huc sydonij to rserunt cornua naute
vt supra dixit. nec cursus duplices p mare vlisset

Laboriosa nec co hors vlyssei.

i Nulla nocent contagia nullius astri
vis

Gregem estuosa torret impotentia.
q. d. ad hoc secreuit. vt pia gente habitarentur

k Iuppiter illa pie secreuit littora genti
fedauit

Vt inquinauit ere tempus aureum

l Aere de hinc ferro durauit secula quorum
fundetur

Pijs secunda vate me datur fuga.

nullis nauigātibus petita est hec regio. quia iupiter illa piis solū hominibus habitādum ab aliis gentibus secreuit.

i NVLLA nocent &c. Sic Virgi. Nec mala vicini pecoris contagia ledent.

k IVPITER illa &c. Idcirco a nullis nauigantibus petita est hec regio. quia Iupiter illam piis solum hominibus habitandā ab aliis gentibus secreuit.

l QVORVM. seculorum. i. erei ac ferrei fuga vobis datur a me vate. idest dabitur vobis cō silio meo vt effugatis pessima secula.

Argumentum odes. XVII.

PEr Ironiam fatetur Horatius se canidie veneficijs credere petitq; ab illa veniam dicens se ardere quam maxime & vexari dementia agentibus veneficijs. Hoc dicit.

Ode.xvii. De canidie veneficijs.

l IMIAM efficaci. In eandē Canidiam inuehitur. in quā & hactenus inuectus fuerat. sed illam ibi aperte veneficii dānat hic vero Ironice idem exequitur. ironia autem si suo loco adhibeť grauitatem orationi & indignationem affert.

m DO manus. Fateor me victum. Translatio a milite qui se hosti veluti victum dedens manus ligandas porrigit.

n PROSERPINE hanc inuocant venefice. orat autem per numina magice artis.

o SACRIS. Ambigue dictū vt solent qui ironice loquuntur Nam potest intelligi sacris consecratis. iam dictis numinibus vel sacris. i. sua diritate execrādis

TVRBINEM. Quo in magica arte mentem meam obligasti Nam turbine qui grece rhonibus dicitur. vtebant in magicis.

q MOVIT nepotē. Per aliorum exempla docet eā precibus flectendam.

r NEPOTEM nereium. idest achillem nerei nepotem ex thetide natum.

s TELEPHVS. Rex misorū huic greci ad troiam euntes putantes eos troianos esse bellum intulerunt. Telephus restitit et singulari certamine cum achille cōflixit a quo & vulneratus est. hicū postea errore cognito in amicitiam rediissent ab achille herbis curatus est quarum scientiā habebat chirone docente de quo etiam herodotus li. v.

t POSTQVAM relictis &c. Quomodo autem priamus duce Mercurio petierit achillē pro hectoris cadauere redimendo late in odis dictum est. li. i.

Iam iam efficaci do manus scientie
Supplex. & oro regna per proserpine
Per & dyane non mouenda numina:
Per atque libros carminum valentium
Defixa celo deuocare sydera:
Canidia parce vocibus tandem sacris.
Citumque retro solue solue turbinem.
Mouit nepotem telephus nereium:
In quem superbus ordinarat agmina
Misorum. & in quem tela acuta torserat:
Luxere matres ilie addictum feris.
Alitibus atque canibus homicidam hectorem
Postque relictis moenibus rex procidit
Heu perficacis ad pedes achillei:
Setosa duris exuere pellibus
Laboriosi remiges vlissei
Volente circe membra: tum mens: & sonus
Relapsus: atque notus in uultus honor.
Dedi satis superque penarum tibi
Amata nautis multum & institoribus.
Fugit iuuentas. & verecundus color
Reliquit ossa pelle amicta lurida:
Tuis capillus albus est odoribus.
Nullum a labore me reclinat ocium

v PERFICACIS achillei. perficaces dicuntur qui in contentione vsque ad peruincendum perseuerant vt porphirio scribit.

x SETOSA. Duris. Sensus ē Remiges vlissei exuerunt setosa membra duris pellibus. idest deposuere ferinum & setis vestitū corpus in quod illos circes conuerterat. volente. idest concedente cyrce iam ab vlixe placata. Ergo & Achilles a priamo. & circe ab vlixe placari potuit.

y REMIGES vlissei. Quo pacto. ii. conuersi fuerunt in apros & alias feras a circe legito li. xiiii meth. apud Nasonem.

z TVM mens &c. Nam cū illa socios vlixis in pristina corpora restituisset restituta est etiā pristina ratio & oratio.

a AMATA nautis &c. Vrbanissima contumelia vt sub illa laude. quod adeo pulchra sit: a multis ametur.

b FVGIT iuuentas. Sibi dicit horatius hoc fugisse per cruciatum quem de carminibus illius patiatur.

c TVIS odoribus. nam vngēta veneficiis delibuta que illum senem redderent misisse conqueritur Et loquitur ironice.

d NVLLVM a labore. Vult intelligi quasi qnibusdam tormentis animi per veneficia illius crucietur.

e SABELLA carmina. marsos intelligit samnitibus vicinos qui valebant carminibus vt superius patuit.

f O MARE &c. oportune iterposita exclamatio ad scel'ca nidie & miserias suas agendas de Nessi autem cruore & de ardente hercule dictum est in superioribus ode. iii. huius libri. dictum est etiam de gigantibus sub etna ardentibus.

g NEC sicana. Ordo est. nec quantum ardet feruida flamma vrens in etna sicana.

h TV donec cinis. Ordo est. tu. s. canidia tanquã officina cales venenis colchicis. ideſt venenosissimis herbis. quales apud colchos esse dicuntur. donec ferar aridus cinis vẽtis iniuriosis.

i VENENIS officina colchicis. ideſt vehementissimis vt in colchis. Inuidiose autem illã nõ veneficiorum artificem sed officinam nominat.

k QVE finis. Quis terminus istis malis ideſt quo ad me cruciabis.

l STIPENDIVM. Appellat stipendium quasi vectigal penas quas ab illo ipsa exegit quas etiã si pecuniarias esse velit pollicet sedaturum centum iuuencos. vt tanquam numen tali sacrificio que hecatõe appellat. illã placet.

m SIVE mendaci lyra. Dat cithare quod est hominis. Nam iam ironia remota aperte inuehitur deinde demonstrat que falso dicturus sit.

ergo nec noctu neq; inter diu respirare licet

Vrget diem nox & dies noctem: neq; est
ostendit crebra suspiria & anhelitus exuberantiam quibus rebus amentes vexari solent.

Leuare tenta spiritu precordia.
amor. s. solicitus.

Ego negatum vincor vt credam miser
effringere cruciare

Sabella pectus increpare carmina.
e turbari incantatõe

Caputq; marsa dissilire nenia:
s. tu canidia exclamatio

Quid amplius visto mare & terra ardeo
f venenoso

Quantum neq; atro delibutus hercules
punctus
superius dictũ est ode tertia huius libri.

Nessi cruore. nec sicana feruida
g siciliensi
monte etna s. canidia

Vrens in etna flamma: tu donec cinis
h exustus ego horatius

Iniuriosis aridus ventis ferar.
s. venenosissimis herbis

Cales venenis officina colchicis
i k horatiũ tributum

Que finis. aut quod me manet stipendium
l dic

Effare: iussas cum fide pœnas luam
purgare

Paratus expiare: seu poposceris
m falsis & fictis laudibus

Centum iuuencos. siue mendaci lyra
canidia

Voles sonari: tu pudica tu proba
s. intra sydera eris relata n

Perambulabis astra sydus aureum.
ostendit exemplũ in q̃ nõ paruo auctoritas sit debet illam
o flecti. si palinodiã de illo cecinerit. cũ castorẽ & pollucem stesichorus placuerit

Infamis helenę castor offensus vice

Fraterq; magni castoris victi prece
stesichoro oculos

Adempta vati reddidere lumina.
p canidia horatium

Et tu potes nam solue me dementia
q r inquinata

O nec paternis obsoleta sordibus
s. artifex veneficij:

Neq; in sepulchris pauperum prudens anus
s

Nouendiales dissipare pulueres
benignum placidum a scelere

Tibi hospitale pectus. & pure manus]
t

Tuusq; venter pactomeius: & tuo
cacephaton in sensu

Cruore rubros obstetrix pannos lauit
quotienscunq; s. vincea

v

Vt cunq; fortis exilis puerpera.

n SIDVS aureum. Ordo est. tu perãbulabis astra sydus aureũ. ideſt inter sydera eris relata

o INFAMIS helenę Stesichorus lyricus poeta siculus vituperationem helenę scribens cecatus est castoris & pollucis indignatione. postea vero responso apollinis eiusdem laudes describsit. quare oculorũ aspectũ recepit placatis et castore et polluce.

p ET tu. Ordo est. & tu canidia solue me dementia nã potes.

q O NEC paternis. Sensus est: dicit enim quod canidia non sit inquinata vilibus parẽtibus. hec autẽ omnia per ironiam dicũt.

r OBSOLETA. q. marcescẽs proprie obsoleta res dicitur que vetustate attrita ex vsu remota sit. neq; est a soleo. sed ab oleo vt ait priscianus. puto quia res vetustate attrite suũ odorem iam amiserint.

s NOVENDIALES pulueres. Reliquiarum cineres intelligit. Nouendiale enim sacrificiũ dicitur quod nono die mortuo fit ex quo sepultus est.

t PACTOMEVS. q. filiũ illi ex pacto dederat. nã existimabat Canidia suppositum esse sibi filium perisse et quia non concipiebat cum ventre quodamodo pepegisse videbatur. vt supponeret. Nam filium habere fecunditatis simulatione cupiebat.

v VT cumq; fortis. ordo est tu exilis puerpera. ideſt quando paris. vt cumq; fortis. ideſt quo modocumq; & maxime fortis es. laudat enim eam quod quãuis exilis esset attamen in puerperio fortis erat.

Argumentum odes.XVIII.

HAc o de Canidia inducitur respondere superiori. ait itaq; nullo pacto velle Horatium soluere. dementia cum ipse eius arcana manifestauerit vrbemq; totam eius nomine impleuerit. H.d.

Ode.XVIII. De Canidie responso

obstructis
a
QVid obseratis auribus fundis preces
metaphora a nautis ;
Non saxa nudis surdiora nauitis
b .i.mare tempestuosum
Neptunus alto tundit hibernus salo.
c .i.te riseris d
Inultus vt tu riseris cocytia
.s.a te.i.riseris quod vulgaueris
Vulgata sacra liberi cupidinis.
tanq̄ p veneficii
e f
Et exquilini pontifex venefici
s.patior s.diuulganda hec sacra
Impune vt vrbem nomine impleris meo
s.horati g
Quid proderit ditasse pelignas anus.
.i.quod te velocius perimat ne
h veneficijs meis diutius cruciaris
Velociusue miscuisse toxicum:
tu enim perire velles nec potes
Si tardiora fata te votis monent.
Ingrata misero vita ducenda est in hoc
.i opitulens
Nouis vt vsq; suppetas laboribus.
pbat exemplis requiē frustra petere
k l
Optat quietem pelopis infidi pater ☞
Egens benigne tantalus semper dapis
Optat prometheus obligatus aliti
Optat superno collocare sisyphus.

a QVID obseratis Negat canidia quam loquentem inducit se poete recōciliari posse vllis precibus.quoniam sua venefica diuulgauerit.

b NEPTVNVS hiberinus. idst mare tēpestuosum vt hiems pro tempestate ponatur.

c INVLTVS vt te riseris .Interrogātis est.q.d. patiar ne.vt tu in multus riseris idest impunitus riseris.

d COCyTIA .idest magica que cocyto.i. inferno sacra sunt nam cocytus fluuius est inferni hec autem co cytia sūt sacra liberis cupidinis.idest quo humane mentes in amorem ducūtur qui deus nullus seruit. omnes autē dii illi seruiunt.

e EXQVILINI.idest extra exquilinam portā vbi multa erāt sepulchra hic fiebant veneficia.

f PONTIFEX.iudex censor sacrorum.pontifices eni sacrorū curam habebant.

g PELIGNAS anus. vt te.s de hac dementia liberarent qua quidem meis veneficiis cruciaris

h VELOCIVS.idest quod te velocius perimat. vt tormenta vite carminibus meis irrogata effugeres.

i NOVIS. Hoc est vt suppedites &c.q.minister eris cruciatib9

☞ k OPTAT quidē.Exemplis istorum quorū fabule narrate sunt ostēdit quot frustra requiem morte cupiet. nam neq; ex alto te precipitare poteris neq; ferro pectus transfodere.neq; laqueo guttur frangere.

l PELOPIS pater. De pelope tantalo. prometheo sisypho vide to in odis superius.

m FASTIDIOSA. Ordo est. Tunc ego tristis fastidiosa agrimonia vectabor eques inimicis humeris.s.tuis.

n VECTABOR. Summam superbiā suo artificio freta ostendit. Quid est humeris vectabor nisi forte subaudiendum extrinsecus iactantibus aut quid tale. sic enim iactare humeris solent qui gloriantes incedunt quod si ita est inimicis eques est iungendum erit vt si diceret equitas super inimicos meos. aut nūquid humeris inimicis. quod si ita est inimicis vectabor intelligamus

phibēt
In monte saxum: sed vetant leges iouis
te
Voles modo altis desilere turribus.
.i.cupis teipsum interimere
species p genere
Modo ense pectus norico recludere.
conaris teipsum suspendere
Frustraq; vincla gutture innectes tuo.
m infirmitate
Fastidiosa tristis egrimonia
n s.tuis
Vectabor humeris tunc ego inimicis eques
importunitati
Meq; terra cedet insolentie.
o
An que mouere cereas imagines
q.d.non fingo q̄ tu nosti celo
Vt ipse nostri curiosus & polo
incantatōibꝰ.
Diripere lunam vocibus possim meis
Possim crematos excitare mortuos
p desiderij hoc est conficere potionem amoris
Desideriq; temptare poculum
p ego canidia
Plorem artis in te nihil agentis exitum.

q. super inimicorum meorū humeros ero. ac sic vectabor atq; equitabo.

o AN que mouere. A maiori locus. vt que imagines cereas tā quam viuas impellat. & celo lunam auocet. et iam cremata corpora vitam reuocent & amores pellat siue inducat. multomagis sua arte illum vexare possit.

p PLOREM artis. Sēsus est cum tot & tanta vt dixi efficere valeam. plorabo ne in te meam artem nil posse. q.d. minime sed te maxime cruciabo quocūq; modo.

Sequitur Carmen Seculare.

Augustus ludos seculares instituit: in quibus nobiles pueri appollinis nobiles virgines dyane hymnos canebant: Carmen autem seculare inter lyrica carmina referri potest. Nulla enim re ab illis differt. Sed idcirco seculare appellat qm̄ vt diebus secularibus caneretur a poeta institutuꝫ est. Huius aūt hymni duplex deuotio erat. Nam apollinares ludi aliquando p sedanda peste: & auertendo bello fiebant. eorūq; tempus incertum erat cū ex aduentu istorum malorū penderet Aliquando celebrabantur certo numero annorū. i. centeno decimo anno. Dicebantur autem seculares a seculo quod centum ānorū spaciū apud latinos cōtinebāt. Sacrificabāt aūt apollini bouē albū Diane vero capras albas Neq; īmerito tēpora numeraturi apollinē & Dyanē. i. solē & lunā inuocāt quorū cursu tpa constant.

Horatij flacci Carmen Seculare.

a PHEBE siluarū. Ordo est O phœbe et diana siluarum potens. appositio lucidū celi decus.

b O COLENDI & culti. hactenus exordium fuit in quo beniuolentiam a persona ipsorum deorum captauit. idest dum maiestatem numinis amplificat & a persona ciuium romanorum quos & fuisse & futuros in deos religiosos ostendit.

c DIIS quibus septem. Romā significat septem collibus Virg. scilicet & rerū facta est pulcherrima roma. Septemq; vna sibi muro circūdedit arces. Septem autem colles vt tarpeius qui & capitolinus dicitur et olim saturnius item auentinus. palatinus. celius exquilinus. Viminalis & quirinalis.

d ALME sol. Econtrario perpetuum solis lumen ostendit dādo ei & preteritum & futurum tempus dum idem alius renascitur. Sicut enī ortu suo diem, ita discessu noctem facit.

e ALIVS. Nam & orientalē & occidentalem dicimus solem

f POSSIS. Optantis est. neq; precatur vt minuatur sua vis. ex eo quod nihil possit videre maius roma. sed cupit augeri & tātum fieri. vt nihil in hoc inferiori mundo maius sit. hec ergo peticio est.

g RITE maturos &c. Ordo est. O ilithia lenis rite aperire maturos partus. tuere matres. postea vero talis erit ordo. o diua siue tu probas vocari lucina seu genitalis producas sobolē &c.

apollo
a
Phœbe siluarumq; potens dyana
venerandi
ff b
Lucidum celi decus o colendi
quoniā dij estis facilis fit petitio
Semper & culti date: que precamur
diebus secularibus vestro numine consecratis.
Tempore sacro.
s. tempus sacrum
Quod sibyllini monuere versus
e
Virgines lectas puerosq; castos
s. qbus roma placuit. q in septē collibus cōstituta est.
c
Dijs quibus septem placuere colles
date
Dicere carmen.
ab alendo nam in quadrigis celum obire fingitur.
d
Alme sol curru nitido diem qui
suo ortu occasu
e
Promis & celas, aliusq; & idem
Nasceris: possis nihil vrbe roma
f. pcamur
Visere maius.
q. d. facilis ac ppitia edificare
g aperiundis ptibus sis
Rite maturos aperire partus
ppicia defende
h
Lenis ilithia tuere matres
Siue tu lucina probas vocari
i
Seu genitalis.
Diua producas sobolem patrumq;
nuptiales leges matrimonio cōiungendis
intellige k
Prosperes decreta super iugandis
fecunda
Fœminis prolisq; noue feraci
s. iulia
Lege marita.
centum et decem
l
Certus vndenos decies per annos
Orbis vt cantus referatq; ludos
vt sit ter in ternis diebus
Ter die claro totiensq; grata
Nocte frequentes.

h ILITHIA. ipsam lucinam lunam & dianam ostendit. qua mystico nomine sicut in sacris dicebatur ilithiā nominauit sic eam homerus vocauit ipsa enī partub⁹ mulierū pesse putabat. Et naso li. ix. me. introducit alcmenam iolē hili ita loquentem. Faue aut tibi numina salte corripiantq; moras. tunc quum matura vocabis prepositam timidis parientibus ilithiam.

i SEV genitalis. Solis & lune natura ad omnium generationem plurimum confert. Sol enī igneus ac spiritalis existit luna vero humida ac frigida. Aer vtriq; cōmunis ab eis itaq; generari atq; nutriri corpora omnia rerumq; naturam singularē a sole & luna perfici dicunt Auctor in iis Diodorus li. i.

k SVPERQVE iugādis. Ordo est. super iugandis fœminis & super marita lege feraci noue prolis de lege autem iulia hic intelligitur de qua iuuenalis. Vbi nunc lex iulia dormis.

l CERTVS vndenos. Ordo est. vt certus orbis per annos decies vndenos ter die claro & totiens grata nocte referebat cantus et ludos frequentes. Orbem autem nunc circulum temporū in se. s. redeuntium accipe. certū autem pro pleno atq; perfecto. Sensus autem est. ludos referebat por eo quod est homines certi temporis orbis vt perfectus orbis annorum centum & decem cantus & perfectos referāt ludos.

☞ m VOSq; veraces. ordo est Et vos parce veraces cecinisse iũgite bona fata iam peractis. & terminus rerum stabilis seruet quod semel dictum est. Dixit autem veraces nam que a fato fiũt necessario sunt ergo veraces vt stabilis terminus rerum seruet.

☞ n FERTILIS frugũ &c. Laudat italiam & optat frugũ vbertatem & prosperam pecorum foeturam. Vnde et coronas offerri ceteri pro messium fertilitate promittit.

o AQVE salubres. Dulces ferenę. vt tamẽ tenues dare rursus aquas & pascere rursus.

p ET iouis aurę. Serenus aer. vt solis ad occasum. cum frugibus aera vespere temperat.

q CONDITO mitis &c mitem & placidum dicit apollinẽ qui est sagittis armatus. Sic eñi ratus hęc cernens arcum intendebat apollo. Solis triplex est potestas secundum porphirium et sol apud superos. Liber pater in terris. Et apollo apud inferos. inde eius simulachrum habet tria insignia. Lyram ad similitudinẽ celestis harmonię. nam ex contẽperato eius calore omnia proueniunt. Item sagittas quibus noxius indicatur. nam ex nimio calore pestẽ inducit. Propterea homerus illum & medicine simul & pestilentie deum inducit. Habet et grosphum quod aliud terrenum est ergo optat poeta vt recondat sagittas. idest ne veniat noxius sed saluber.

r SIDERVM regina. Poeticũ est dicere lunam siderum reginã quod clarior inter astra videat.

m Vosq; veraces cecinisse parce
perpetuus
Quod semel dictum est stabilisq; rerum
prescriptis
Terminus seruet. bona iam peractis
que nihil ad necessitatis hñt
Iungite fata
n Fertilis frugum pecorisq; tellus
Spicea donet cererem corona
o dulces ferenę
Nutriant foetus. & aque salubres
p Et iouis aurę.
q mitis
Condito mitis placidusq; telo
Supplices audi pueros apollo
poetice dictum — duo enim cornua lune sunt.
Siderum regina bicornis audi
Luna puellas.
r Roma si vestrum est opus iliięq;
t Littus hetruscum tenuere turmę
demos
Iussa pars mutare lares & vrbes
Sospite cursu.
s. pars troianorum
v Cui per ardentem sine fraude troiam
religiosus
Castus eneas patrię superstes
Liberum muniuit iter daturus
x Plura relictis:
optime iuuentuti bonos mores rogat
Dij probos mores docili iuuente
Dij senectuti placide quietem
p romule imperium
y Romulę genti date rem prolemq;
omnia ad maiestatem populi augendã pertinent
Et decus omne.
gens romana
Queq; vos bobus veneratur albis
a genus
Clarus anchise venerisq; sanguis

☞ f ROMA si VEstrum est opus quare Romã opus apollinis & dianę dicat nondum video nisi forte ex lectione Virgiliana hoc cepit vbi dicit frequenter apollinis oraculis instructũ ęneam italiam petisse. ad quem intellectum & ipse nos adduxit poeta inferendo. Iussa pars mutare lares & vrbes.

t IVSSA pars. Pars iussa autẽ ad illud refertur quod non omnes ilionenses cum ęnea fuerint. sed pars eorum alibi.

☞ v CVI per ardentem. Est autẽ ordo. Cui castus eneas patrie superstes daturus plura relictis muniuit iter liberũ per troiam ardentẽ sine fraude. s. ipsius ęnee. Dicendo autem sine fraude ostendit ęneam non fuisse proditorem. vt aliqui scripserant & hoc in augusti laudem.

x PLVRA relictis. Plura illis que apud troiam reliquerat.

y REM prolẽq; & decus omne. Imperiũ decoremq; optat & populum. vt & populo imperium. & populus romano imperio prestetur.

z BOBVS albis. Nam eo colore hostias parabat.

a CLARVS anchise. Hoc ad cesarem augustum pertinet. nã ex anchisa & venere eneas auctor romane stirpis.

T

b IMPERET. Rem iustam petit.s.vt imperet in hostem bellantem.q.bellum ex superbia inferentem.ordo autem est. Prior bellante. idest porior ac melior agente bella imperet lenis.

c PRIOR melior.q. victor & imperet in iacentem. idest in eos qui cedunt.

d LINIS. idest vtens lenitate sic Virgi. Tu regere imperio populos romane memeto Hę tibi artes erūt pacisq; imponere mores. Parcere subiectis & debellare superbos.

e ALBANAS. idest romanas Roma enim ex albanis originem habuit.

f IAM scythę resonsa. Ab augusto amicitiam petunt tanquā a deo. de legatione autē parthorū & indorū in odis dictū est.

g IAM fides &c. Has omnes virtutes que bellis cuiuilibus ex vrbe fugate erāt pace ab Octauiano procurata redire dicit.

h AVGVR phœbus. Quia a Ioue vaticinationem habet Vir. Que phœbo pater omnipotens mihi phœbus apollo predixit.

rem iustam petit

Imperet bellante prior iacentem

Lenis in hostem:

Iam mari terraq; manus potentes

.i. romanas.s.iu vir. albanisq; patres

Medus albanasq; timet secures

per legationes

Iam scythe responsa petunt superbi

isti populi

Nuper & indi.

sub augusto

Iam fides & pax & honor pudorq;

sopita per bellum

Priscus. & neglecta redire virtus

Audet. apparetque beata pleno

vide in odis

Copia cornu.

de arcu phœbi sagittis in odis dictum est

Augur & fulgente decorus arcu

musis.

Phœbus acceptusq; nouem camœnis

phebus nam medicine auctor

s. medicina

Qui salutari leuat arte fessos

Corporis artus:

.i. si fauet palatinis arcibus vt sit pars pro tota roma

Si palatinas videt ęquus arces

Remq; romanam: latiumq; felix

vt sequentem annum semper meliore exhibeat

Alterum in lustrum meliusq; semper

dilatet.

Proroget euum:

Queq; auentinum tenet algidumq;

m q laudis secularibus precant.

Quindecim diana preces virorum

propitias

Curet & votis puerorum amicas

Applicet aures.

vt curet preces.xv.virorum

velle

Hec iouem sentire deosq; cunctos

Spem bonam certamq; domū reporto

o puerorum cetus

Doctus & phœbi chorus & diane

Dicere laudes:

Q. Horatii flacci libri Carminū finiūt.

i SALVTARI arte. Nam medicinę auctor habetur Ouidius Inuentum medicinę meum est. opiferq; per orbem dicor. et herbarum subiecta potentia nobis.

k SI palatinas arces &c. Augustus enim apollinis templum in ea parte palatine domus excitauit quam fulmine ictam desiderari a deo haruspices pronunciarent.

l QVEq; auentinū. &c. Sensus est. & si diana auentinum tenet & algidū .xv. virorū preces curat & votis puerorum aures applicat in alterum lustrum euū proroget.

m QVINDECIM virorum. In templo enim diane deputati erant.xv. viri tā ad responsa capienda q̄ ad sacrificia offerēda.

☞ n HEC iouem & c. ordo est. Iouem deosq; cunctos sentire hec reporto domū spem bonam & certam.

o CHORVS. idest puerorūq; coetus ad sacra collectus. doctus per hoc. idest carmen dicere laudes phœbi & diane reportat domum spem bonam & certam.

Hunc librū q̄ inſcribit̄ de arte poetica: a plibus inter alios libros reputat̄ hr̄e principatū: Nam & ingeniū erudire & conſiliū augere: & ad ornate dicendū plurimū cōfert grandi & prompto atq̧ acri ingenio q̄d cogitatōnes ſuas exprimere polite ordiri / luculēter narrare q̄at / verba ſententiaſq̧ ſciat artificioſe verſare / varie diſtinguere / apte cōtinuare / caſtigate / cōcinniterq̧ loqui / moderari auribus & p cuiuſq̧ dignitate ſublimiter / p̄ſſe / cōcitate / tpate / oīa pſequi poſſunt. Idcirco vt ciceroni placet finitimus orathori poeta numeris aſtrictior paulo Verborū aūt licentia liberior multis vero generibus ſoci⁹ ac pene par. Cū igit̄ illa a rhetorib⁹ facile mutuet̄ in eo p̄cipue verſat̄ Horati⁹ vt q̄ in inuētōe diſpoſitōe opis cōſiſtāt diligēter admonet / cū aūt tota pene res artificio pēdeat elocutōem pſepe admiſceat.

Q. Horatij Flacci De arte poetica ad Pisones.

a HVMANO capiti. Primū preceptū. de inequalitate operis loquit̄ & dat preceptū ſcribendi poema. & prius de diſpoſitione & cōueniētia carminis. precipit igit̄ cū multa a poeta fingenda ſiit. ne pugnātia iter ſe. aut nullo pacto quadrantia cōiungat. nā cū oīs ars naturā imitet̄ ita irrīdebitur poeta. ſi monſtruoſa deſcribat. vt rederet̄ pictor ſi equi ceruicem capiti humano ſubdat: & ipſi ceruici equine corpus cum variis plumis ita appingat vt vltima membra piſcium ſint.

fronti humane — collum equi — aliquis

Humano capiti ceruicem pictor equinam

ſin pingendo — varijs coloribus — pennas

Iungere ſi velit. ⁊ varias īducere plumas

b ET varias inducere plumas. imponere plumas variis coloribus natura floridas vel varios diuerſarum auium colores.

c COLLATIS membris. Coniunctis ad superiorem et descriptam formā vt habeat humanum caput. & collum equi. & caudā piscis. & multum precipit poetam conuenientiam seruare debere.

d MVLIER formosa superne. vt facie sit formasa mulier inferius autem variis mōstris deturpetur.

e SPECTATVM admissi risū. si fueritis admissi ad spectaculum o pisones nonne risum poteritis habere. vel spectatum admissi. idest q. ad spectandum missi. & est sensus si admissi fueritis introire ad spectandū tale aial pictū. potestatis risum tenere o pisones

f CVIVS velut egri. Qui nō habet ordinem eius ita vane sunt species. quemadmodum egrotantium somni. que videtur habere imagines varias.

h PICTRIBVS atq; poetis. Licet pictori fingere. Licet poetę. illi coloribus. huic verbis. Licet ergo formare chimeram carnibus humanis ve scentes equos. Itaq; petimus tanquam poetę hanc veniam & concedimus tanquam critici & censores. Sed tamen nō ita descendendum est. vt mitibus imitia admisceantur.

i SERPENTES. Que auibus inimicissime sunt.

k INCEPTIS grauib9. Aliud preceptum est. nā quorundam poetarum pessima. que incipiunt grandia describere deinde in locos communes exeunt. qui licet boni sint tamen videntur quod superuacuum habeantur. nisi loco positi sint.

l PVRPVREVS late & c. per hoc locos communes significat.

Vndiq; collatis membris. vt turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa superne
Spectatum admissi risum teneatis amici
Credite pisones isti tabule fore librum
Persimilem. cuius velut egri somnia vanę
Finguntur species. vt nec pes caput vni
Reddatur formę: pictoribus atq; poetis
Quidlibet audiendi semper fuit ęqua potestas
Scim9: & hāc veniā petimusq; damusq; vicissim
Sed non vt placidis coeant immitia: nam vt
Serpentes auibus geminentur: tygribus agni.
Inceptis grauibus plerumq; & magna ꝓfessis
Purpureus late qui splendeat: vnus & alter
Assuitur pannus. cum lucus & ara diane
Et ꝓperātis aque per amœnos. et ambit9 agros
Aut flumen rhenū: aut pluui9 describitur arc9
Sed nunc non erat hic locus. & fortasse cupressū
Scis simulare: quid hoc si fractis enatat expes
Nauib9 aere dato qui pingitur: amphora cepit
Institui currente rota. cur vrceus exit
Deniq; sit quod vis simplex dumtaxat & vnū
Maxima pars vatū pater & iuuenes pre digni.
Decipimur specie recti breuis esse laboro
Obscurus fio. sectantem leuia nerui

m CVM lucus & ara diane. cum ponitur aliqua descriptio luci & arę dianę describitur q; & agrorum & fluuiorum amoenitas. cum pi sępe id locus non desideret. Ea autem que necessaria sunt nō ponuntur. ergo nunc non erat his locus.

n ET fortasse cupressū. Prouerbium est in malum pictorem. qui nesciebat aliud bene pingere quam cupressū. Ab hoc naufragus petit fatū suum exprimere. ille interrogauit nō ex cupresso vellet aliquid adiici. quod prouerbiū grecis in vsu est. Nam naufragi ad misericordiam commouentes casus suos in tabulam describūt vt Iuuena. Vin uo gat. et picta se se tēpestate tuet:

o QVID hoc. Quid ad naufragum. qui dat pecuniam vt describat cupressus pertinet ita ergo qui scribit nisi oportune scripserit non sibi cōparat gloriā. sicut ille male quī cupressum depingit.

p AMPHORA cepit. Trāslatio a figulo qui iure ridendus est si cum vasi suo principium amphore dederit. quod vas capax est finē deinde det vrcei vasis angusti & parui. Ridebitur igitur & poeta qui graue amplumq; principiū attribuens. finē exilem ponat.

q CVRRENTE rota. Nam figuli rota currēte vasa fingūt

r DENIq; sit quod & c. Sunt enim singula ita seorsū scribenda ne alienis partibus admisceantur.

s DECIPIMVR specie recti & c. Erramus inquit & dum conamur veram virtutem sequi vicina virtuti in vitia incidimus. Nam breuiter scribentem sequit obscuritas.

t SECTANTEM leuia. Aliud vitium cauendum erit. Nam sepe eneruatos scribit versus. qui delicatos scribere tentat.

☞ v PROFESSVS grãdia turget. Hic peccat qui dũ grandiloquus esse vult infla/tus efficitur.

☞ x SERPIT humi. nã dũ vult magna vitare nimis descendit. Optima autem trã/slatio a nauigante. qui dum altum mare fugit in littus in/cidit. Ponit autem vitium triũ figurarum. Nam vt ostendit Cicero. Sũt tres figure dicẽdi grauis mediocris attenuata Grauis constat ex verborum grauium magna & ornata constitutione Mediocris con stat ex humiliori. neq; tamen infima & p vulgatissima ver borum dignitate. Attenuata deniq; vsq; ad vsitatissimam pueri sermonis consuetudinẽ descendit. hec igitur triũ figu/rarum vitia ita a poeta vitan/da putat horatius vt cicero ab oratoribus. nam cum dicit se ctantem leuia dissolutum no tat. cum vero professus gran/dia suffultum & inflatum cũ postremo serpit humi exile ostendit.

☞ y QVI variare cupit. Aliud hoc preceptum est nõ esse fabulis indulgendum ne/q; extenuandam vsq; in vitia materiam.

z IN vitium ducit culpe. Fuga culpe ducat in vitium. nam dum volo fugere vitiũ. vt nimis vsitata. & trita lo/quar. incido in aliud vitium vt fingam prodigia.

☞ a AEMILIVM. Locus erat in quo quidam emilius suos gladiatores habuit. Cir/ca hũc ludum erat statuarius nomine Imus. Alii dicũt imũ idest breuem. Alii ima partẽ arene positum. & emiliũ di/cunt esse qui statuas in arena ponendas faceret. hic ergo vn gues capillosq; optime in sta tua fabricabat. reliqua vero membra non recte ponebat.

b MOLLES. Flexibiles. i. ita formabit. vt in ere metallo duro flexibiles videantur.

c PRAVO. distorto. Que deformitas non parua est. ni/gri autem oculi & nigri capil li ad pulchritudinẽ spectant. Vnde ipse in odis. nigris ocu/lis nigroq; crine decorũ. Sẽtẽ/

deserunt magna
v
Deficiunt animiq; professus grandia turget
ire per terram
x
Serpit humi tutus nimium timidusq; procelle.
poeta monstruose
y
Qui variare cupit rem prodigialiter vnam
ponit exemplum vndis
Delphinum siluis appingit: fluctibus aprum
poetam
z
In vitium ducit culpe fuga, si caret arte:
aliud exemplum
a
Aemilium circa ludum faber imus, & vngues
flexibiles
b
Exprimit & molles imitabitur ere capillos
finire
Infoelix operis summa: quia ponere totum
talis faber imus
Nesciet. hunc ego me si quid componere
c
Non magis esse velim: quã prauo viuere naso
Spectandum nigris oculis nigroq; capillo.
vestro ingenio equalem.
d
Sumite materiam vestris qui scribitis equam
poetare negent
Viribus: & versate diu quid ferre recusent
poeta e scdm possibilitatẽ materia
Quid valeant humeri: cui lecta potenter erit res,
qd ad elocutionẽ pertinet q in dispositiõe
e relinquit versatur
Nec facundia deseret hunc nec lucidus ordo
congrue dispositionis venustas horatius
f non
Ordinis hec virtus erit: & venus haud ego fallor
ipse poeta
Vt iam nunc dicat iam nunc debentia dici
multa proroget
Pleraq; differat & presens in tempus omittat
qd non est ad propositũ.
g qd vtile
Hoc amet hoc spernat promissi carminis auctor
h prouidus
In verbis etiam tenuis cautusq; serendis.
tu poeta eleganter
i
Dixeris egregie notum si callida verbum
k forassis
Reddiderit iunctura nouum si forte necesse est
verbis secreta
l
Indicijs monstrare recentibus abdita rerum
formare armatis & dispositis ad miliciam romanis
m vocabula
Fingere cinctutis non exaudita cethegis

tia igitur est. q ipse magis esse velit i. nõ magis ipse velit sua poemata illi statue. in qua ca/pilli & vngues artificiose ex/pressi sint. reliqua vero mem/bra turpia appareant. quã ha bere oculos crinesq; pulchros & nasum turpẽ. Sic igitur nõ placere poema. in quo cũ mi/nora quedã pauciora q; pul/chra sint. reliqua que & plura & maiora turpia existant.

d SVMITE materiã. prece/ptũ est quod si obseruet. om/nia pene illa vitia que demon strata sunt. euitari queant. nã quicũq; habebit ingeniũ con siliũ artificiumq; par materia. rem pro dignitate adimplebit presertim si antequã negociũ aggrediatur pensitet cũcta. & tentet. & que possit. et que nõ possit.

e NEC facũdia deseret & c ordo qui in dispositione versa tur manifestat omne quod di citur. dixit autẽ poeta lucidus ordo. quia ordo facit lucidã orationem.

f ORDINIS hec virtus. ordo eni pulchriorẽ facit orationẽ.

g HOC amet hoc spernat. Quod debet dicere in presenti quod debet dicere in futuro vt non oĩa dicat que veniunt in mentem.

h IN verbis etiam tenuis. Si facienda sunt tibi noua verba obserua vt ea dicas que pla/ceant & habeant auctoritatẽ

i DIXERIS egregie. Expo nit nunc de verbis veteribus. ac nouis quomodo poetica sint. Nam licet aliqua vulga/ria sint. ait tamen illa cum ali qua cõpositione splendescere verbi gratia Gurgulio sordi/da vox est. ornatu accedente vulgaritas eius absconditur. hoc modo populatq; ingen/tẽ farris aceruum curgulio. Curgulio apud homerũ est qui faba libenter vescitur.

k SI forte necesse est. Quod si idem inquit ad rem aliquã explicandam verba antiqua non suffecerint. permittitur poe te noua fingere.

l INDICIIS. Indicia verba appellauit. Philosophi enim dicunt iudicandarum rerum causa inuentas esse voces.

m FINGERE cinctutis. fa bricare verba non audita a ce thegis. q. a priscis romanis cin ctutis militaribus et prepara tis ad bella. idest accintis vt cõ tra Vir. imbelles & desides di scinctos appellat. ignipotens discinctos mulciber aphros.

n ET noua ficta nuper &c. Et magis inquit auctoritatē mereri possunt noua verba si de grecis verbis cōtorta fuerit

o QVID autē Cecilio plau toq; dabit &c. Arguit per lo cum a maori nam si populus romanus concessit cecilio & plauto poetis priscis vt verba noua fingerent multo magis concedet Virgilio & Varroni excellentioribus poetis:

p INIVDEOR. & hoc ipse noueprofert.nam dicimus in uideo tibi doctrinam. & doctrina inuidetur tibi non aūt tu inuideris.

q CVM lingua catonis & ennii. M. furius. qui & censorinus dictus est. Cato & ennius quod priores patres dixerunt. illi suis carminibus posuerūt. & super hoc noua verba inuenerunt.

r PRESENTE nota. Nota mine presentis temporis. verbigratia fruitus ante dicebat modo fructus. ante punxi dicebatur. modo pupugit dicit. Vel presente nota. verbo nouiter inuento.

s PRODVCERE. ad noticiam hominum deducere.

t VT silue foliis. Ne aspernetur noua verba cōparatione nouorū foliorū docet posse placere. & est homerica comparatio.

v DEBEMVR morti. Argumentis probat perire omia perire homines. perire verba. si quidem recipitur in terram fluctus. & que ante arabatur modo fit locus nauibus. Si ergo natura mutat maris & terre. quātomagis debemus credere perire homines & verba eorū perimus ergo nos & nostra vbi terra in mare ducitur paludes vertuntur in segetes flumina suū mutant cursum.

fingendi

Continget: dabiturq; licentia sumpta prudēter

recentia
n verba

Et noua ficta nuper habebunt verba fidem: si

a grecis vocabulis ablata licentie
o

Greco fonte cadant, per te detorta: quid autem

illis antiquis poetis

Cecilio plautoq; dabit romanus: ademptum

horatius inuenire noua verba

Virgilio varoq; ego cur acquirere pauca

p inuidetur mihi
p q

Si possum inuideor: cū lingua cathonis & ennij

locupletauerit

Sermonem patrium ditauerit. & noua rerum

Nomina protulerit: licuit semperq; licebit

hoc tractum inuenire
a nummis r s

Signatum presente nota producere nomen

sicut veloces

Vt silue fol.js pronos mutant in annos

Prima cadunt. ita verborum vet9 interit etas

more iam vocabula

Et iuuenū ritu florent modo nata vigentq;

v x

Debemur morti nos nostraq; siue receptus

per terram illis ventis
mare

Terra neptunus classes aquilonibus arcet

nauigatio
y nib9.

Regis opus sterilisq; diu palus aptaq; remis

p frumenta

Vicinas vrbes alit. & graue sentit aratrum

z variauit a

Seu cursum mutauit iniquum frugibus annis

inductus melior via gesta
b

Doctus iter melius. mortalia facta peribunt

non solum
c vocabulorum

Ne dum sermonū stet honos & gratia viuax

resurgent ab vsu
d

Multa renascentur que iam cecidere: cadentq;

voluerit
auctorum

Que nūc in honore sunt vocabula: si volet vsus

vsum iudicium potestas
e

Quē penes arbitriū est & vis & norma loqndi.

opera perpetuum epi
theron belli

Res geste regumq; ducumq; & tristia bella

metro sufficienter docuit

Quo scribi possent numero mōstrauit homer9.

x SIVE receptus. Mare in terram recipit quādo portus componitur.

y REGIS opus. Augustū dicit. qui siccauit pontinā paludem. nā regis opus est maremadmittere terre. Reges enim talia faciunt. Augustus duas res diuicias fecit pōtinam paludem siccauit. vt ad mare me atū haberet vt post arari posset. & portū lucrinū muniuit: de quo Virgi. Ante memorē portus lucrinoq; addita claustra atq; indignatū magnis stridoribus equor iulia qua pōto lōge sonat vnda refuso.

z SEV cursum mutauit. generaliter quidam accipere volūt quando cāpos aptos agricculture liberant aueitentes flumina que infesta sunt eis.

a AMNIS. tyberim intelligimus. hūc eni deriuauit Augustus qua nūc incedit. Ante enim per velabrū fluebat. Vñ & velabrū dictum, quod velis transietur.

b MORTALIa facta peribūt. zeugma a superioribus:

c NE dū sermonū stet honos. idest si hec omnia mutantur verborum gratia perennis manere quomodo potest:

d MVLTA renascent. iterū fient que iā fuere vocabula .s. et cōsuetudine vincit Vsus eni facit auctoritatem interdum: & cōsuetudo vincit regulam vt frequenter cicero modiū ponit pro modiorū & liberū pro liberorū hoc vsu dicitur.

e QVEM penes & c. Nam sermo & verbo vsu pocius quam ratione formantur.

☞ f RES geste. Docet quomodo singule res & quibus metris scribende sunt.

g VERSIBVS impariter iunctis. Elegiacū significat. quod ex versu hexametro atq̧ penthametro constat quod genꝰ carminis precipue scripserunt apud romanos. Ouidius. propercius Tibullus & gallus. imitati grecos pcipue calimachum & euphorionem.
h QVERIMONIA primū post etiā & c. Res tristes & lugubres primo elegiaco carmine scribanť. post etiā lete.
i QVIS tamen exiguos. Dicit poeta quod auctor elegiaci carminis ignorať.
k ARCHILOCHVM. pprio & c. Iambicū metrū primū archilochus inuenit. quo vsus est in lycambem. quem persecutus est quod ei neobolem desponsatam iam filiam denegauit in tantū. vt lycābes iambos voluerit morte vitare nam ad laqueū confugit.

l HVNC socci cepere pedes Quomodo comedię & tragedie ornanť qui iambicus appellatur nam hoc distat iambicus a iambo. quod iābus ex iābis constat & maledictis armať. iambicus autē metro magis quam ratione similis est iambo.
m ALTERNIS aptū sermonibus. Nihil eni poeta in tragœdia dicit. sed plures personę itaq̧ heroicū heroū solet res referre quid actū sit tragedia agit.
n POPVLARES strepitꝰ Popularem plausum a populo concitatū. vt sit sentētia. applaudit quidem populus istis pedibus. sed maiorem etiam plausum merenť vel intelligit sua sonoritate etiam in tumultu audiri posse.

o ET natū rebus agendis. Nam vehementiam & efficaciam in agendo exprimit.
p MVSA dedit fidibus. lyrico carmie laudare deos & heroas olympiacos.
q PVEROSq̧ deorū. filios deorū morę greco. vel filios deorū appellat heruas.
r ET pugilem victorē. Pollucem. licet alii dicāt pindarū & amphionem qui ante omnes ad palmam venerīt.
☞ f DESCRIPTAS seruare vices. Ad multa puto pdesse huiusmodi preceptū vt in omnibus scribendis serua-

h
Versibus impariter iunctis querimonia primū
composita ad voluntatem scribentis
Post etiam inclusa est voti sententia compos.
humiles respectu carminis heroici
i
Quis tamen exiguos elegos emiserit auctor
litigant — nam adhuc est incertum quis primo inuenerit
Grammatici certant. & adhuc sub iudice lis est
k — furor
Archilochum proprio rabies armauit iambo
l poete comici — iambicum — tragici poete
Hunc socci cepere pedem grandesq̧ cothurni
m pedem iambicum — n
Alternis aptum sermonibus & populares
o propter comediam.
Vincentem strepitus: & natum rebus agendis
lyricis versibus
p — q
Musa dedit fidibus diuos puerosq̧ deorū ☞
.i. castorem
r
Et pugilem victorē & equū certamine primū
amores — narrare
Et iuuenum curas. & libera vina referre
s — rerum gestarum.
Descriptas seruare vices. operūq̧ colores ☞

Cur ego si nequeo: ignoroq̧. poeta salutor
quare
t
Cur nescire pudens praue quam discere malo
v — describi
Versibꝰ exponi tragicis res comica nō vult ☞
preterea — humilibus — comico
Indignatur item priuatis ac prope socco
x — conuiuiū
Dignis carminibus narrari cœna tyeste
omnia — ordinata
y
Singula queq̧ locum teneāt sortita decenter.
aliquando — stilum
z
Interdum tamen & vocem comedia tollit
Iratusq̧ chremes tumido delitigat ore
a poete humili stilo .i. comico.
Et tragicus plerumq̧ dolet sermone pedestri.
egens — serui
Telephus & peleus cum pauper & exul vterq̧
b — c
Proijcit ampullas & sexquipedalia verba. ☞
animum — cōmouisse
d — sua
Si curat cor spectantis tetigisse querela

re vices sit. vt pro materie qualitate eligať genus poematis. quod illi rei attributum est. vnde re comica tragediā. aut de tragedia comediā scribimus

t CVR nescire ordo est. cur male ergo praue pudens. idest prauo pudore impeditus nescire quam discere. Est eni vitiosus pudor quo a recto agendo ipedimur Bonus aūt quo turpiter agere prohibemur.
v VERSIBVS exponi. & c. Exponit quid sit serua re vices Nam nec materia comica tragica grandiloquentia extollenda supra modū est neq̧ rursus tragica hūilitate comica deprimenda nisi raro & cum altera ab altera aliqd mutuať.
x DIGNIS carminibꝰ & c. Humilibus verbis tragedia exponi non vult & communibus sensibus. i. comico stilo
y SINGVLA queq̧ locū teneant. vnaqueq̧ res quomodo deceter inuenerit sibi locū. ita teneant.

z INTERDVM tn̄ et vocē & c. Sicut chremes ille apud therenciū quamuis cetera comica sint tamen in peccato filii vt grauior sit obiurgatō tragœdiam citat. & tragica est illa exclamatio. o celum. o terra. o maria neptuni.
a ET tragicus plerūq̧ & c. exegit sepe tragedia vt pedestribus scribať verbis vt cū Telephus & peleus regio habitu mutato loquāť. neq̧ eni debet in habitu auxiliū petens regaliter loqui.

b PROIICIT ampullas. i. irata verba iflata grādia omittit orationem tumidam cum enim reges essent. & in erūna versarenť alte loqui non poterant sūmis calamitatibꝰ mersi
c SEXQVIPPEDALIA verba. Proprie sexquipedes habentia vterq̧ aūt magna et elata verba proiicit. & vtunť cōmunibus vt exul.
d SI curat co spectātis & c. Si id agit vt spectatorem flere cogat. hic versus & sequentibus iungi potest. Si me vult ad misericordiā deponat elata verba. Cor enim spectantis tāgimus. quando idonea verba dolore pferimus. idest iste persone proiciūt elata verba si volunt auditores ad misericordiam flectere.

e NON satis est pulchra & c. Non satis est habere ornatum orationis nisi pathetica [?] oratio. atq; huiuscemodi vt auditores in quemcumq; affectum mouere possit.

f TRISTIA. Nã verba tristia moe[stum] decent auditorem. & minantia iratum.

g FORMAT enim natura Sensus est. Poeta debet formare intra se personam aptam his rebus natura quippe delectat cũ delicata videmus natura enim irascimur. delectamur miseremur. Quia substantia harum rerum sunt formare in animis nostris a natura. vt illud Ciceronis ardeat orator si vult iudicẽ incẽdere.

h POST offert animi motus. idest natura que me deiicit animi miseratiõe extollit asperitate modo deducit ad humanitatem modo extollit ad iracundiam.

i SI dicentis erunt & c. Cõcludit igitur egregie quod poetica naturã imitari debet. natura autem velit orationẽ correspondere affectibus format Absona ergo fortunis. idest non correspondentia fortunę alia igitur verba accomodat Terentius. Desperanti concupitas nuptias. Pamphilo alia in summa spe constituto.

k INTERERIT multum Vnicuiq; psone pprius actus formandus est. Est in genere humano quedam proprietas sexus. etatum. fortune. artificii & locorum vt aliud ingeniũ sit in viro. quam in foemina in puero quam in viro. in ingenuo quam in seruo. in principe quam in priuato. in meretrice quam pudica. in milite quã philosopho. in italo quã gallo. Quidam rursus natura humaniores sunt. quidã magis elati. Alii equabilitatẽ patiuntur. alii superare volunt. Quamobrẽ vniuscuiusq; in genio concedentem orationẽ dabit optimus poeta.

e non sufficit venusta
Non satis est pulchra esse poemata sunto.
appetitum agant
Et quocunq; volent animum auditoris agũto
Vt ridentibus arrident ita flentibus adsunt.
recitantis flendum
Humani vultus si vis me flere dolendum est
Primum ipsi tibi tunc tua me infortunia ledent
illorũ regum voces
Telephe vel peleu male si mandata loqueris
hoc grauius est quã ridebo f
Aut dormitabo aut ridebo tristia mestum
conueniunt si vis repsentari iratum
Vultum verba decent: iratum plena minarum:
verba decent grauia ad dicendũ
Ludentem lasciua: seuerum seria dictu
disponit qui recitamus historias
g
Format enim natura prius nos intus ad omnes
adducit cogit nos vt ad aliam affectiõem
Fortunarum habitum iuuat aut impellit ad irã
natura deducit nos infimum
Aut ad humum moerore graui deducit et angit
h extollet sublimat mediante sermone.
Post effert animi motus interprete lingua
pnuntiantis factis vel pendiis i. incõuenientia
i psonarũ repsentarũ. verba
Si dicentis erunt fortunis absona dicta.
k differt dominus
Intererit multum dauus ne loquatur: an heros
qui nihil temere faciat vigente
Maturusue senex: an adhuc florente iuuenta
q̃ fortuna clara sit studiosa
Feruidus an matrona potens an sedula nutrix
l
Mercator ne vagus: cultor ne virentis agelli
q̃ natura seuus est non nisi doctus q̃ magnanimus callidus
Colchus an assirius an thebis nutritus / an argis
m historiam vel fabulã
Aut famam sequere aut sibi conuenientia finge
quicunq; es scribis virum achillis
n o
Scriptor honoratum si forte reponis achillem
Impiger iracundus inexorabilis acer
p a natura indita q
Iura neget sibi nata nihil non arroget armis
crudelis. q. implacabilis
r s
Sit medea ferox inuictaq; flebilis ino:

l MERCATOR vagus. Quia diuersas regiones questus causa adit.

m AVT famã sequere Sensus est. cum quempiam ex priscis hominibus describas. aut ea de illo narrabis q̃ scripta adinueneris. vel si a te fingis fingito ea que illis quadrent.

n REPONIS. idest iam ab aliis poetis positum. idest scriptũ iterũ pones. idest scribis.

o ACHILLEM. Exẽplo demostrat quod precepit. nã cum velox heros iste ab homero describatur. si tu velis eum scribere qualem homerus ostendit scribe.

p IVRA neget sibi nata. Neget se legibus constringi sine lege omnia faciat. & sic eum scribe. vt nõ curet de lege.

q NIHIL nõ arroget armis: nihil sit quod non speret perpetrari per arma quantum ad se spectet. quia vnusquisq; fiduciam suam priuatam credit non existimens esse cõmunem. vt si presumptor vt habeat fiduciã vincendi vt omnia armis deuincet.

r SIT medea ferox. Medea dũ dii in domo sua haberent hospitiũ. dumq; nihil charius haberet filios suos ad comedendum appsuit. ideo ferox & crudelis est.

s FLEBILIS ino. propter amissionem filiorũ. athamas enim maritus eius vnum persecutus occidit. alterum dum sequitur cecidit in mare. quorum exitum flet mater.

dissoluta
r v fingamr
Pferidus ixion. io vaga. tristis horestes:
nouum
r
Si quid in expertũ sçene cõmittis & audes
fingere
Personam formare nouam: seruetur ad imum
persona .i.a natura dí
scedere videat
Qualis ab incepto processerit: & sibi constet
r
Difficile est proprie cmuõnia dicere: tuq;
facilius bellũ troianũ componis representatiões
Rectius iliacum carmen deducis in actus
scriberes que prius non sunt dicta
z
Quam si profers ignota indictaq; primus
tibi propria
a
Publica materies priuati iuris erit: si
quia nimis vsitatum
b scripseris
Non circa vilem patulumq; moraberis orbem
fidelis
c
Nec verbc verbum curabis reddere fidus
translator eades securo: verborũ grecorũ
d in angustũ locum
Interpres: nec desilies imitator in arctum.
et qua angustia retrahere prohibet translationis
menuniscribendi institutio
Vnde pedem pferre pudor vetet: aut operis lex
nuncupis aliquid describere p.n.poeta
e
Nec sic incipies. vt scriptor ciclycus olim.
notum
f
Fortunam priami cantabo & nobile bellum
qui pmittit magnam
rem pompa
Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu
pmittit se scribere res grandes
g erit in fine
Parturient montes nascetur ridiculus mus.
magis recte homerus scripsit cogitat extra ppositum
h
Quanto rectius hic. qui nil molitur inepte
vlicem
Dic mihi musa virum capte post tempora troie
vlixes multas
Qui mores hominum multorum vidit & vrbes
apparentiam reolsura materiam
i pulchram
Nõ fumũ ex fulgore: sed ex fumo dare lucẽ
homerus producat
Cogitat vt speciosa dehinc miracula promat
illum gigantem
k sunt miracula que vidit vlixes
Antiphatem scyllamq; & cũ cyclope caribdim
l
Nec reditum diomedis ab interitu meleagri
homerus
m
Nec gemino bellum troianum orditur ab ouo

t PERFIDVS ixion Moris erat apud antiquos vt ante ducias sponsi vxores nuptialia munera vltro generi sociis darent Ixion ergo cum filiam eponei accepisset vxorem & dotem daret inuitus scrobem fecit in gentem. quam igne repleuit. ac summam leuiter contexit cinere. in hac socerum quem simulans ad cœnam inuitauerat mersit. ac sic passus est illũ viuum exuri. Siue dũ cõuiuia iouis esset iunone de stupro temulentus ausus est appellare alii dicunt q concedẽte ioue cum iunone cõcubuit & postea patefecit Ergo cum in socerum tum in iunonem perfidus fuisset. Perfidus semper habebitur.

v IO vaga. Quia in vaccã versa et oestro percita diu euagata est.

x SI quid inexpertum. Cũ in fabulis homines a priscis poetis descriptos pones. eadem illis tribues quę prisci tribuerũt. Si autem quempiã nouũ. neq; ab alio descriptũ pones quod illi ingeniũ. quosue mores a pricipio tribueris eosdem per vniuersum opus tribues.

y DIFFCILE est proprie cõmunia & c. Poeta appellat communia que a nemine adhuc dicta sunt. ne quoq; a quoquam occupata. vt agri nondum occupati cõmunes dicuntur. Ergo cõmunis omnibus erat Achilles & Vlixes cũ nondum eos quisq; descripsisset. Describit homerus. ergo cũmunia proprie dixit. deinde cũ poete latini eadem scriberent. non iam cõia. sed que propria homeri essent describebant. Nũc vero poeta affirmat difficilius esse facere. quã illũ imitari deducẽdo in actũ idest in tuam fabulam. iliacũ carmen. idest materiam belli troiani.

z QVAM si proferis ignota. idest non antea posita ab alio scriptore.

a PVBLICA materies: Sẽsus est. quod ea que ab aliis quoq; scripta sunt erũt priuati iuris idest efficient tua. si nõ insistis in trito aliorũ cursu. i. non vsitato genere inuentionis & dispolitionis & elocutionis veteris.

b PATVLVM. omnibus manifestũ. q. vulgare. & quẽ omnes prestare possunt.

c NEC verbo verbũ & c. Hoc est si non quesieris vt ad verbũ cõmutes. nec exprimere carmen. sed magis sensus. alioquin si quid transtuleris & pusillũ erit & ineptũ.

d NEC desilies imit. in arctũ. Sensus est. si quid transfers non inquit fideliter est interpretandum. idest verbũ ex verbo. nec in has augustias descendendum. nec ita te imitatione siue emulatione obstringas. vt procedere vel progredi longius erubescas. nam pudor vetat nos a maioribus incipere. & in exiguum desinere. quia pudendũ est inchoata deserere.

e NEC si incipies. Aliud preceptum. Noli a grauioribus & ab elatis verbis incipere. nã omnis poeta debet paulatim crescere.

f FORTVNAM priami cantabo. Non semper vitupe rat carmen sublime. sed sequẽtia a principio ipso degenerãt

QVID dignum tanto. Qui principium sublime facit. deinde sequentia multo inferiora similis est illi. qui cum vehementer hiet gracilem tamẽ dei devocẽ emittat. Magis ergo decorum fuit vt tenuem vocẽ emissurus tenue hiaret.

g PARTVRIENT mõtes & c. Qui a maioribus partibus incipit. & in processu vilescit dignus est risu.

h QVANTO rectius hic: Homerus q nihil icipit inepte

i NON fumum ex fulgore Nã qui sublime incipit ac deinde humiliter prosequitur. pfert ex splandore fumum. At homerus ita incipit. vt ascendat potius quam descedat & ex fumo dat fulgorem.

k ANTIPHATEM Lamii filium dicit. qui formias condidit qui ex lestrigonibus populis fuit. Hii autẽ humana carne vescebantur.

l NEC reditum diomedis. Meleager & tideus fratres fuerunt. Antimachus poeta reditũ diomedis narrans ab exordio cœpit prime originis. idest ab interitu meleagri Hic ergo precipit longo pphemio nõ esse vtendũ. Superfluũ ita q vitiũ declinans maro ita inchoauit. Vix econspectu siculi telluris inaltũ. Vela dabãt leti.

m NEC gemino bellũ & c. Nam quamuis bellum troianum gestũ fuerit propter raptum helene non tamẽ sumit initium ab ouis. que leda ex ioue in cignum verso peperit ex quibus nati pollux helena castor & clytẽnestra.

qi medio facte fuerunt.
n o
Semper ad euentum festinat: & in medias res
ac si essent note duat ea
p
Non secus ac notas auditorem rapit. & que
s. tractari debent dimittit
Desperat tractata nitescere posse relinquit
fingit p commiscet.
q
Atq; ita mentitur: sic veris falsa remiscet
principio dissonet finis
Primo ne medium. medio ne discrepet imum
dictator
r
Tu quod ego & populus mecū desideret audi
s t
Sic plausoris eges aulea manentis. & vsq;
mansuri retrator
v
Sessuri. donec cantor vos plaudite dicat:
vniuscuiusq; considerandi conditiones
x
Aetatis cuiusq; notandi sunt tibi mores
iuuenibus senibus
y z
Mobilibusq; decor naturis dandus & annis
qui iam potest fari
a
Reddere qua voces iam scit puer. & pede certo.
b simul ludere c
Signat humum: gestit paribus colludere. & irā
sine ratione
Colligit. & ponit temere. & mutatur in horas.
pedagogo.
d
Imberbis iuuenis tandem custode remoto
calidi parentis loci
Gaudet equis canibusq; et aprici gramine cāpi
mollis vt cera crudelis
e
Cereus in vitium flecti monitoribus asper
tarde videt vtilia que prosunt sibi.
Vtilium tardus prouisor. prodigus aeris
superbus erectus ardens ad omnia velox
f
Sublimis cupidusq; & amata relinqre pernix:
.i. mutatis affectionibus
g
Conuersus studijs etas animusq; virilis
diuitias valde seruit
h
Querit opes. amicitias. inseruit honori:
malum dolet deinde
i
Commisisse cauet quod mox mutare laboret
k
Multa senem circumueniunt incōmoda. vel qd
acquisitis opibus
Querit & inuentis miser abstinet ac timet vti
cum timore tenaciter expedit
Vel quod res omnes timide gelideq; ministrat:

n SEMPER ad euentū. Ita aperte principia dicit vt ex his facile exitus cognoscatur cogitans fastidium lectoris ad exitum operis properat. Ideo q; non longius est ab origine indicandum. Sic ylias homeri a precibus chryse sacerdotis incipit. & odissea a concilio deorum.

o ET in medias res. idest adducit bonus poeta auditorē suū. q ad nota hoc est ita mediētate incipit. q. superiora nota sint.

p ET que desperat &c. bonus poeta relinqt ea que placere nō possunt. hoc est preteriit ea que in tractatu ingrata sūt.

q ATq; mētitur. Homerus non ad vituperationē homeri refert. nec enim veritatē poete pollicentur sed discrepantiā in eo quod fingunt vitare debent. vt oīa congrua videant.

☞ r TV quid &c. i. quod libenter audiant omnes. idest quod quisq; eo expectet donec tollantur aulea ad finem peracte comedie si vis inquit expectare populum vsq; ad finē fabule. donec dicat actor vos plaudite. Et si vis inquit expectare plausorem donec tollantur aule mores vniuscuiusq; obserua.

s PLAVSORIS. & plosoris legitur. nam plodere veteres & plaudere dicebant. vt claudere & cludere.

t AVLEA. antea qui ludos dabant aulea suspēdebāt. que in fine ludorū deponebantur. aulea autem dicta eo quod in aula attali regis inuenta sunt deuicta eo.

v DONEC cantor. idest actor. idest donec finita fabula tollantur aulea cantorem voluit appellare eum qui in hoc imo dicit. plaudite. hec erat cōsuetudo in consummatione tragoediarum.

x AETATIS cuiusq; &c. Acsi diceret. Si debes loqui de iuuenibus non des eis proprietatem senū aliusue etatis.

y MOBILIBVSq;. Currētibus. qui certis temporibus mutantur annis.

z DECOR naturis. Ad etatem retulit naturis docet enim quemadmodum debeat vir loqui et quēadmodū mulier.

a PEDE certo signat humū. Imprimit vestigiis suis qui incedere posset. Iam firmo vestigio. nam infantes certū pedē non habent. quia tremunt mēbra eorum.

b PARIBVS colludere. cū etatis sue equalibus ludere. sic scribēdus atq; formandus vt cū paribus ludat non cū sene.

c ET iram colligit. Nā pueri sine causa irascūtur et temere decet illos irasci.

d IMBERBIS. imberbus et iberbis sicut inermus et inermis.

e CEREVS in vitium &c. facilis comparatio. idest pronus est adolescens ad vitium

f ET amata relinquere per. Hoc est velox ad fastidiū cupitorum. idest leuis. inconstās cito que ante amauerat contēnens. Imberbes enī que amāt, aliquādo cito dimittunt.

g CONVERSVS studiis: Mutata volūtate iam factus non est prodigus aeris. sed cupidus reponendi.

h INSERVIT honori. Ambitiosus efficitur vt honorem accipiat.

☞ i COMMISISSE cauet Poenitenda cōmittere. i. timet hoc facere quod postea laborabit mutare.

k MVLTA ferūt anni. Nā ad virilem vsq; etatem. multa diuersis etatibus prouenjunt cōmoda que senio minuunt.

tardus temporis
Dilator spe longus iners: auidusq; futuri
ad tractandum
Difficilis. querulus laudator temporis acti.
reprehen iuuenum
Se puero castigator censorq; minorum.
ad
Multa ferunt anni venientes commoda secum.
obeuntes auferunt l propterea seniles.
Multa recedentes adimunt ne forte seniles
tribuantur q pertinent ad virū
Mandentur iuueni partes. pueroq; viriles.
m proprietatibus
Semp in adiūctis euoq; morabimur aptis
signis expressionibus theatro
n
Aut agitur res in scenis aut acta refertur
tardius mouent audientium
o
Segnius irritant animos demissa per aurē
ea supposita
Quam que sunt oculis subiecta fidelibus: & q̄
imprimit
p vides fabulā q
Ipse sibi tradit spectator. non tamen intus
ea que digna sunt turpia
Digna geri promes in scenam: multaq; tolles
videntium dicet
r
Ex oculis que mox narret facundia presens
filios suos mater existens
Ne pueros coram populo medea trucidet.
s
Aut humana palam coquat exta nefarius atre⁹
p.n. mulieris
t
Aut in auem progne vertatur. cadm⁹ in anguē
crude et turpe
v
Quodcunq; ostendis mihi sic incredulus odi:
longior
x
Neue minor neu sit quinto pductior actu
y
Fabula que posci vult & spectanda reponi
z
Nec deus intersit. nisi dignus vindice nodus
Inciderit. nec quarta loqui persona laboret
a
Actoris partes. chorus officiumq; virile
b
Defendat. neu quid medios intercinat actus
Quo non proposito conducant. & hereat apte.

l NE forte seniles &c. Ne forte des verba senū adolescentibus aut adolescētium senibus.

m SEMPER in adiunctis. Hoc est que hereant & congruāt & apta sunt etati & iste est ordo. Semper in adiunctis et aptis euo morabimur idest moribus semper vtēdū est vt puero adiūcta sit leuitas. adolescenti feruor. seni maturitas.

n AVT agitur res in scenis. ita se habēt fabule. siue comoedia sit. siue tragedia vt quedā in conspectu populi agantur Vt cum phedria apud seruū de thaide conqueritur. consiliumq; captat. quedam narrātur tāquam intus gesta prius sint. vt cheream amicum quo modo re amata potit⁹ sit edocet. Multo autem magis mouent. que spectantur quā que audiuntur & magis delectāt tamen pertinet ad consiliū scriptoris. vt que aut crudelia nimis. aut nimis turpia sūt e cōspectu populi amoueat.

o SEGNIVS irritant aios. Citius mouent spectatores ea que agunt in scena quā que referuntur ad scenā. idest aliquis celerius potest discere videndo et dare animum rei q̄ audiendo.

p IPSE sibi tradit &c. quia ipse mihi trado que video & alter mihi tradit quod narrat.

q NON tamen intus. tamē abundat aut quamuis magis delectant que videntur quam que audiuntur tamē dignam rem geri intus non facias ante conspectum populi. i. quāuis populus delectetur facta tamen nō proferas scena que debent intus agi.

r NE pueros coram populo &c. Noli ita scribere fabulas coram populo. vt crudelitas ipsa sit presens.

s AVT humana palā &c. Nam atreus fratri thyesti posuit filios epulandos.

t CADMVS in anguem. Cadmus & hermione in angues conuersi sunt. nā hermione filia martis & veneris dicitur fuisse. dicuntur autem in angues conuersi propter occisum draconem. qui erat marti consecratus ex cuius seminatis dētibus dicitur acies armatorum nata esse.

v INCREDVLVS odi. i. non credens sic debere fieri. ac per hec sperno atq; contēno.

x NEVE minor &c. idest non loquatur in fabula plus quinq; personis.

y FAAVLA que posci vult idest que posci vult a populo reponi spectādi vt denuo agatur. idest que vult in auctoritate venire.

z NEC deus intersit. Non debes iducere deū in scenā in tua fabula. nisi cā subueniēdi. et puniēdi vt in eos si qs seruū suū voluerit occidere. Sed magis cum aut filius patrem aut filium pater occidit.

a ACTORIS partes. Sic debet vnusquisq; recitare fabulas vt audientes laudēt eū suū q; officiū laudando protegāt ab accusatoribus. Quādo vir agit virū chorus debet induci. chorus inquit nō multarū personarū partes suscipiat. qa in eliorio multi sunt. sed virilē partem tueatur: hoc est vnius viri. virile autem non aliquare astuta. sed vnumquēq; cōtigit. Est autē ordo. chorus defendat partes actoris & officium virile.

b NEV q̄d medios &c. neue inquit chorus inter medios actus aliq; rem. cantet incongruā idest id canat quod ad presentem rem aptū sit. ne chorus aliquid discrepet ab argumento. neq; aliquid inter medios actus debet absurde cani. idest inter actus viri ne inducas chorum mulierum.

c ET regat iratos Cõpescat mitigat docet qua causa chor9 debet induci vt faueat bonis & concilietur amice.

d SALVBREM iusticiã. Quia semper incolumis est salus vbi est iusticia.

e ET apertis ocia portis Quia in pace porte patent. vt panduntur portę. Et econtrario qua menia clausis ferrum acuunt portis.

f TIBIA non nunc. Docet qua causa terrore multa mutari. Tibia enim ante nõ erat ita ornata. et neq; tam multis foraminibus tube emula. Modo vero & ornata est. & tam multa habet foramina vt sonet quemadmodũ tuba. ostẽdit autem luxuriam recentem & ambitionem natam esse. Antiquitatem vero seueram. nam prius non erat ambitiosa. nec multis foraminibus distincta. Varro enim ait. iiii. solum foraminum tibias apud priscos fuisse.

g POSTq; cepit agros. Postquam ceperunt homines ita epulari. veluti in festis diebus & postq; ceperit impune vti cõuiuiis. q. sacris cęnis creuit luxuria.

h VRBES. Ostendit ex hoc incrementum populi.

i VINOq; diurno. Incontinentiam victus significat. nã prisca sobrietas nõ nisi semel in die capiebat cibum. idq; aduentãte nocte.

k ACCESSIT numerisq;. & c. Quia antea tres erãt chordę. post. vii. facte sũt. deide. ix.

Ille bonis faueatq; & consilietur amice
chorus innocentes
Et regat iratos. & amet peccare timentes
Ille dapes laudet mense breuis: ille salubrem
Iusticiam: legesq; et apertis ocia portis:
.i. non palam facier consilia credita
Ille tegat commissa. deosq; precetur & oret.
ad miseros
At redeat miseris. abeat fortuna superbis.
Tibia non vt nunc oricalcho iuncta: tubeq;
Aemula: sed tenuis simplex q; foramine pauco
Aspirare & adesse choris erat vtilis. atq;
Nondum spissa nimis complere sedilia flatu
paruus quia numerari poterat.
Quo sane populus numerabilis. vtpote paru9
Et frugi. castusq; verecundusq; coibat.
Postq; cepit agros extendere victor & vrbes
.i. conuiuio interdiu
Latior amplecti muros: vinoq; diurno
.s. cepit ocus nature nulla pena a censoribus adhibita quasi
Placari genius festis impune diebus
rithmis z modulationibus
Accessit numerisq; modisq; licentia maior.
intelligeret
Indoctus. quod enim saperet. liberq; laborum
mixtus viciosus probo
Rusticus vrbano confusus. turpis honesto:
Sic prisce motumq; & luxuriam addidit arti
sedula
Tibicen. traxitq; vagus per pulpita vestem
hoc modo chordis humane.
Sic etiam fidibus voces creuere seueris
addidit insolitum sermonem velox eloquentia
Et tulit eloquium insolitum facundia preceps.
prescia
Vtiliumq; sagax rerum: & diuina futuri
Sortilegis non discrepuit sententia delphis.
Carmine qui tragico vilem certauit ob hircum
incultos descripsit
Mox etiã agrestes satyros nudauit & asper

l INDOCTVS. Nam cum indocti & rustici vrbanis admixti preter religionem nihil saperent voluptatẽ querebãt.

m RVSTICVS vrbano cõfusus. Dicit autẽ causam per quam creuit licentia propter imperitiam populi. & quia nulla erat differentia inter bonos & malos.

n TRAXITq; vagus per pulpita. Propter gestũ vagus quia non in vno loco. nec in vno modo tibicem. sed varie huc atq; illuc sese circumfert.

o CERVERE voces fidibus & c. Cithara primo monochordos. idest vnius chordę fuit. inde dextra leuaq; vna addita trichorda fuit. postea septem chorde additę. Vnde illud. vii. discrimina vocum. Hoc autem inuentum Terpãdri esse volunt. Simonides deinde octauam addit Nonam Timotheus inuenit. Tamiris primus cithara sine voce cecinit. Cum cãtu vero Amphiõ vel Linus.

p CARMINE qui tragico: & c. Docet quomodo mutata est disciplina poetarum. nã prim9 Tespis tragediã scripsit.

q VILEM ob hircum. Hircus fuit premium tragedo. vnde et tragedia dicta est tragos enim gręce hircus appellatur Ille qui propter hircum tragica scripsit carmina. ipse descripsit qualiter se habent agrestes satyri.

r MOX etiam agrestes. Nõ multo post ille aliquos carmine satyros induxit qui nudi pgunt. Nam docet vnde nata sit satyra ex tragediis. s.

s AGRESTES. Seueros quia vitia carpant.

t EXLex.q.nimia licētia so lutus Sententia est.quod a priscis ludi non voluptatis causa reperti sunt. sed religionis. Sed postq̄ cepit spectator venire potus & liber & vt volu luptatum tantum caperet ad hibita est satyra.

v VERVM ita riso. Animaduertendū est. ne persone maiorū. vt sunt deorū & heroum quibus auctoritas inest ex auro et purpura ornatis re diculi causa paulo post ita tra ctentur.vt si essent viles perso ne.& sermo iis attribuat qui est tabernas. idest paruas casas habitantiū. Aut rursus ne dum in sublimi gradu conti nere volum⁹ nimis extollam⁹

x EFFVTIRE. sine dignitate et penso emittere. Sententia est. cū tragedia sit indigna effutire leues versus propter suā grauitatem.& tamen sit asper gēda ioco.vt ociosos delectet imitabit pudicam matronā cui cū saltare necesse in diebus festis sit vt saltat illa quidem. sed seruato pudore. sic tragoedia admittat proteruitatem.i. lasciuiā sed seruato pudore.

y PROTERVIS.aut quia vitia notant.aut student risui. Nam & ipsa tragedia paulū pudibunda debet esse.que misceatur satyris vel intererit paulum non paulū pudibunda.

t NON ego iornata.nō tantūmodo rustica & ppria verba quero in satyris.sed etiā decus personarū inornata. vt rustica & vilia vt est dicere pestilitatem. aut quo greci vocant acyria.

z NEC sic enitar. Sunt adhibendi satyri.quorū oratio iocosa sit. & multū remittat de

tragicus poeta
Incolumi grauiter iocum tentauit.eo quod
verbis blandis propter rectā quia nuper inuenta erat
Illecebris erat & grata nouitate morandus
auditor vsus sacrificija ebrius sine lege.
t
Spectator.functusq̄ sacris.& potus & exlex
certe laudare loquaces
v
Verum ita risores:ita cōmendare dycaces
tractare grauia
Conueniat satyros.ita vertere seria ludo
admiscebitur
Ne quicunq̄ deos quicunq̄ adhibebitur heros
Regali conspectus in auro nuper & ostro
diu.mitat viles domos
Migret in obscuras humili sermone tabernas
poeta satyricus humilem altum stilum stilum
Aut dum vitet humum.nubes & inania captet
x dicere incompros
Effutire leues indigna tragedia versus
honesta mulier
Vt festis matrona moueri iussa diebus
grauibus
y
Intererit satyris paulum pudibunda proteruis
honoans habentia pprium significatoem dūtaxat
t
Non ego inornata & dominantia nomina solū
epsteus
Verbaq̄ pisones satyrorum scriptor amabo.
tragica dispositōe plongare
z
Nec sic euitar tragico differre colore
Vt nihil intersit:dauus ne loquatur an audax
a
Pythias.emuncto lucrata simone talentum:
An custos famulusq̄ dei silenus alumni:
b
Ex noto fictum carmen sequar: vt sibi quiuis
facere
Speret idem.sudet multum frustraq̄ laboret
presumens
Ausus idem tantum series iuncturaq̄ pollet
tantus honor
c
Tantum de medio sumptis accedat honoris.
de ad vrbem fatyri
d
Siluis deducti caueant (me iudice) funi
vrnen cognati locis cōmunibus
sicut quasi
Ne velut innati triuijs ac pene forenses

seueritate tragica. Sed tamen cum aut silenum bachi alumnum.aut alium agrestem deū loquētem inducat nolo vt ita a tragica grauitate discedat vt ad comicam vsq̄ ad humilitatem descendat.vt aut dauus seru⁹.aut pithias meretrix que decepto simone talentū lucrata est loqui videatur.

a EMVNCTO. Translatio a quadrupede cui lac subtractum sit. Nam sic illa pecuniam subtraxerat.

b EX noto fict.&c De comoedia dicit.in qua argumentū ex rebus potissimis est Omnibus eni noti sunt amores iuuenum. Auaritia meretricum & huiuscemodi Sed tamen cū illa eo stilo contextā vt omnibus facile imitabilis videat. tū erit difficile ipsam imitari. In quo loco significat stilum actiū cui huiuscemodi laudem tribuit Cicero. vt cū a familiari sermone nihil differre videat difficilimus tamen imitatu sit. Ergo ea serie idest continuato ordine.& ea iunctura idest constructione verborum valebit oratio. vt quamuis alius idem tentet.audeat cum multum sudauerit frustra laboret.

c DE medio sumptis. idest de rebus communibus.vnde comoedia sumitur.

d SILVIS. Cum satyra scribitur adhibeatur quidem iocus. Sed si me iudicē adhibere voluerit poeta non inducat faunos.idest satyros qui rusticani sunt.neq̄ astuciā vrbanam habent ita loquentes.loquitur homines vrbani qui in triuiis et in foro versati multa astucia callent.

c lasciuis
Aut nimium teneris iuuenentur versibus vnq̃
f ob scena 6 h
Aut immunda crepent ignominiosaq́ verba
i talibus dictis k l m
Offendunt enim quibus est equus & pater. res
laudat rei vilis
Ne si quid fracti ciceris probat & nucis emptor
Aequis accipiũt animis. donantue corona
n dicitur.
Sillaba longa breui subiecta vocatur iambus
Pes citus. vnde etiam trimetris accrescere iussit
sex pedes
Nomen iambeis. cum senos redderet ictus.
.i. similis a principio vsq́ ad finem nullo interposito spondeo
Primus ad extremum similis sibi. nõ ita pridem
o
Tardior. vt paulo grauiorq́ veniret ad aures
i. tardior: quia vtramq́ sillabam longam habent
Spondeos stabiles in iura paterna recepit.
Commodius & patiens non vt de sede secunda
locum daret p.n. poete.
Cederet aut quarta socialiter: hic & in acci
p ennij
Nobilibus trimetris apparet rarus & enni
theatrum pompa.
p
In scenam missos magno cum pondere versus
diligentia
Aut opere sceleris nimium curaq́ carentis
doctus vir
Aut ignorate premit artis crimen turpi.
poeta non recta carmina
q cipit̃s.
Non quiuis videt immodulata poemata iudex
Et data romanis venia est digna poetis
ego horatius
Idcirco ne vager scribãq́ licenter an omnis
vitia quia nõ adhibeo periculum r
Visuros peccata putem mea tutus & intra
preterea arrogantie
s
Spem venie cautus vitaui deniq́ culpam
gloriam pisones.
Non laudem merui. vos exemplaria greca
frequenter vertite
Nocturna versare manu: versate diurna

e AVT nimiũ iuuene. &c. idest lasciui aut iuuenum more nam & hoc vrbanum potius est quam rusticum.

f IMMVNDA. vt ait Acron. aut impropria vel fortasse obscena.

g CREPENT. idest crepitu & sonitu verborũ efferant

h IGNOMINIOSAQVE verba. idest infamiã afferentia Nam rusticani nõ valent illa acrimonia in obiurgãdo carpẽdo quequa valent vrbani.

i OFFENDVNTVR enĩ Affert rationem quare rusticanis personis non sit attribuendum quod est vrbanarum.

k EQVVS. idest qui sũt de ordine equestri.

l ET pater. idest qui sunt de ordine senatorio & patricio.

m RES. idest diuitie vel imperium. idest qui regunt magistratus non equo animo indecorum ferunt. Nec putant corona dignũ hunc poetam. quamuis plebei vel pauperes vt sunt emptores ciceris et nucis. idest rerum vilissimarum prebent.

n SILLABA longa. ostendit senarios iambos in vno versu dici trimetrum & non hexametrum. Nam ita velociter currit iambus. vt duo ꝑ vno computentur. Erant igitẽ sex iambi in vno versu. deinde vt cresceret tardiorq́ esset additione temporum pro iãbo triũ temporũ pes positus est spõdeus. iiii. temporum vt promiscue aut iãbus aut spõdeus esset. Ergo iste pes citus iambicus recipit in iura paterna. q. d. in suum hereditarium ius. & quod sibi erat propriũ.

o TARDIOR vt paulo &c. Iambicum metrũ vt paulo tardius resonaret iparibus locis suscepit spondeũ. Nam ante soli iambi ponebantur.

p IN scenam missos. Reprehendit poetas qui cũ versus cum magno pondere .i. pompa soni miserint. reliqua que ad artem pertinent negligunt. Sensus autẽ est. Bonus iudex non decipitur sonoritate versus. sed videt cum poeta aut nimium properanter scripsit. et sine diligentia. aut artis ignarus fuit.

q NON quiuis &c. Ergo cũ non omnis animaduertat poemata immodulata: idest non recte composita factũ est vt indigne & iniuste data sit venia romanis poetis q̃ ñ data est grecis. apud quos acriora ex doctrina iudicia sũt. Nõ tamẽ propter hoc vagabor ego inquit horatius. idest sine proposito ab artificioso fine errabo & assumã nimiam mihi licentiam in scribẽdo. Sed ita scribo. vt putem omnes quicqd peccauero aiaduersuros.

r INTRA spem venie. Ille dicitur intra spem venie qui non procedit vsq́ ad id. vt ꝑponat sibi spem venie. Ergo cautus poeta ita scribit vt nõ sperat datũ iri veniam. si peccauerit.

s VITAVI. q. d. etiam cum vehementer laborauero. ita vt scribam cuncta ex arte. propterea q́ vitauerim errata. nõ tamen id mihi a natura concessum est. vt si bonus poeta. vt tacite moneat artem solum in eo valere nec pecces. Naturam autem esse eam que preclara illa poetarum ornamenta afferat. Sed ad eam excitandam auxilium summũ afferre. si poetas grecos qui optimi sunt imitemur. Verũ cũ imitatio sit qua diligenti ratione impellimur vt aliquorum consimiles in dicẽdo esse valeamus monet. vt diu noctuq́ in manibus nostris sint grecorum poemata qua nobis exemplaria esse possit.

t AT vestri proaui &c. Si quis putet esse satis habere exemplaria latinorū cū videamus plauti & sales et numeros a maioribus laudatos infert quod nimis paciēter q.d. nimis indulgenter & non seuere laudauere vtrumq;.s.sales & numeros. et apud illos plus valuit amicitia vel artis inscicia quam veritas.

v NE dicam stulte. Correptio est. Nam intelligit stultū fuisse iudicium eorum.qui veniam dabant.

x DIGITIS & aure. Quoniam sonus metri pollicis strepitu & aurium perceptione probari solet. Vnde dactyli quidem pedes dicti sunt. quoniam plausu digitorum ac pedum sonum metrorum adiuuare solemus.

y PLAVSTRIS. Multi dicunt quod tam multa scripsit vt plaustris essent vehēda. sed potius quia chori plaustris essent collocati. quoniam circa pagos essent vehendi.

z TESPIS. De thesbi dictū est. & de fecibus quibus vngebantur ante repertam personam. & quemadmodū eschilus & personē & palle inuētor fuit. et pulpita instituit nō tamen magna vt inde fuerūt. Adinuenit etiā grandiloquū stilū et cothurnos i tragedia.

At vestri proaui plautinos & numeros &
Laudauere sales: nimium patienter vtrumq;
Ne dicam stulte mirari: si modo ego & vos.
Scimus in vrbanum lepido se ponere dicto
Legittimumq; sonum digitis callemus & aure.
Ignotum tragice genus inuenisse camene
Dicitur & plaustris vexisse poemata tespis
Que canerent.agerentq; peruncti fecibus ora
Post hunc persone palleq; repertor honeste
Aescilus. & modicis instrauit pulpita tignis
Edocuit magnumq; loqui nitiq; cothurno.
Successit vetus his comedia non sine multa
Laude.sed in vitium libertas excidit: & vim
Dignam legi regi lex est accepta: chorusq;
Turpiter obticuit sublato iure nocendi
Nil intemptatum nostri liquere poete
Nec nimium meruere decus vestigia greca:
Ausi deserere. & celebrare domestica facta.
Vel qui ptextas.vel qui docuere togatas.
Nec virtute foret clarisue potentius armis
Quam lingua latium. si non offenderet vnum
Quemq; poetarum lime labor & mora. vos o
Pompilius sanguis carmen reprehendite qđ nō
Multa dies & multa litura coercuit: atq;

[Interlinear glosses: precessores; versus plauti; runt; indulgenter; si fas esset dicere; horatius; pisones; incultum; polito; sermone; numerum versus; scansionibus; callide cognoscimus; muse; p.n. poete; in voce; in gestu; maculati; thesbim; p.n. poete; construxit; eriguis; grandiloquum; iam dictis; reprehendēdi; processit; introductus in tragedia; abolevit; facultate; reprehendendi; inexpertum tū greca tam latina scripserunt; reliquerunt; imo maximū; latina; etiam; poete; comedias habentes argumenta latina; comedias habentes argumenta greca; sapientia; quicquid; vel; grecorum; poetarum; correctionis; relegendi; rale; magnum tempus; macula]

a VETVS comœ. In hac fuit nimia licentia vt nominatim ciues carperent etiam bonos. Nam Aristophanes socratem iniuriose vexat. Ergo tanta libertas in licentā conuersa est. vt res vtilis a principio cum vitia reprehenderent in perniciem conuersa cū innocentes quoq; taxarent comici veteres. Quapropter lata est lex apud grecos vt deinceps nemo nominatim quempiam notaret. qua propter remotus est chorus & facta noua comedia quam ad latinos transtulerunt romani poete. et a principio greca argumenta secuti sunt. Deinde imitationē grecorū relinquentes formarunt latina argumēta. hic sūt comedie pretextate ete togate argumētis latinis celebrate. vt quēadmodū armis & virtute.i. fortitudine supabant a latinis greci. sic eloquētia nō vinceret. Et profecto cuncta profecissent latini poete. nisi labor elimandi eos offendisset. & morari diutius in repertesū esset.

b VOS o pompilius. Nam pisones a numa pompilio originem ducebant.

c MVLTA dies. Sic infra nonum primatur in annum.

d MVLTA litura. Nā quod scriptum est sepe litura oboletur. vt immutetur.

e PERFECTVM decies. Vt ostendit etiam cum decies iam perfectum sit egere correptio:.e.

f AD vnguem. Ad extremā perfectionem. Et est trāslatio a iunctura lapidum que tunc deniq; probatur cum vnguē intra se non recipit. Causa autem quare non castigent est. quia non fidunt ingenio et id fortunatius putant. idest magis valere credunt quam artē quam idcirco miseram appellat. quia difficultate & labore plenissima est.

g CREDIT & excludit sanos &c. Sententia est democriti quam plato corroborauit. vt nullus bon⁹ possit esse poeta. qui diuino furore nō sit afflatus ergo democritus excludit ab helicone. qui mons est musis cosecratus. idest excludit ab arte poetica poetas sanos. idest qui non sunt diuino furore affecti.

☞h NON vngues po. curat Poetas non vult philosophorum more incedere. Notat hic imperitos qui putant poetas optimos esse eos qui sūt demisso capillo vel barba.

i SI tribus antyceris &c. Per hyperbolem. idest tanto helleboro quantum tres antycere capere possunt. Nam in sola antycira insula helleborū candidum ad purgādum cerebrum citra noxā capiebat

k TONSORI lycino Lycinus dicebatur tonsor opulentissimus quem postea dicunt factū senatorem a cesare quia dicebatur nimiū odisse pompeium.

l OH ego leuus. Ostēdit ironicam esse orationem. et se futurum fuisse poetam egregiū

e f summam. pfectionem
Perfectum decies non castigauit ad vnguem
naturale melius.

Ingenium misera quia fortunatius arte
g a musis helicone cōsecratis
Credit & excludit sanos helicone poetas
magna h de

Democrit⁹ bona pars non vngues ponere curat
nemo

Non barbam secreta petit loca. balnea vitat

Nanciscetur enim precium nomenq; poete

Si tribus antyceris caput insanabile nunquam
i p.n. l inutilis.

Tonsori lycino commiserit oh ego leuus
colera

Qui purgo bilem sub verni temporis hora
potiora

Non alius faceret meliora poemata. verum
illius lapidis

Nil tanti est: ergo fungar vice cotis. acutum
efficere cos

Reddere que ferrum valet excors ipsa secandi
stilū scribendi

Munus & officium nil scribens ipse docebo

Vnde parentur opes: quid alat formetq; poetā

Quid doceat: quid non quo virtus q̄ ferat error

m
Scribendi recte sapere est & principium & fons
philosophice. nam a socrate manauit omnis disciplina.

Rem tibi socratice poterunt ostendere charte

n
Verbaq; prouisam rem non inuita sequentur.

Qui didicit: patrie quid debeat. & quid amicis

Quo sit amore parēs. q̄ frater amand⁹ & hospes
censoris.

Quod sit conscripti. quod iudicis officiū: que
p defensione reipub.

Partes in bellum missi ducis. ille profecto
idonea

Reddere persone scit conuenientia cuiq;
considerare modum bonorum

Respicere exemplar vite morumq; iubebo

si illorum exemplum esset secutus. sed male purgare bilē & valitudini inseruire qui nō tanti putat fieri poetam. vt velit illa incōmoda pati. vnde sequitur quod sit ad similitudinē cotis que cū acie caret incidere nō possit. tamen ferrum acuit. vt incidat. nō potest igitur optimum poema componere. At potest alium docere quomodo componat.

☞m SCRIBENDI re. &c. Non potest recte scribere qui non sapit. idest qui nō sit multa doctrina excultus. Sētit enī idē de poeta quod Cicero de oratore. Et profecto eloquentia nemo illustris erit siue orator siue poeta sit nisi multas variasq; disciplinas norit. sed presertim poeta. qui suam poesim omnibus scientiis atq; artibus exornandam sibi proponit. Qui diuersissimorum hominum ingenia nō modo ita exprimere. vt decorum obseruet. verū ita pingere. vt oculis nostris subiiciat omni artificio tentet. Omnis autem oratio ex verbis atq; sententiis cōstat. Verba a grāmatico rhetoreq; petuntur. res autē a philosophia mutari oportet. Nō iniuria igitur dicit sapere idest habere varias doctrinas. & est principium recte scribendi Nam nemo potest ea scribere quorū disciplinam nō teneat.

☞n VERBAq; puisam. Nam qui bene rem tenet facile illi verba accommodabit: ergo pro dignitate personarū vnumquemq; describet qui diuersa diuersorū officia nouit. Qua ex re manifestum est illum rectum imitatorem futurum in scribendo qui vitā & mores hominū veluti exemplar sibi ad imitandum proponat.

o FABVLA. Ex cuius alle goria aliquid eliciat ad vsū vite vtile. & propter hoc speciosa & moralia. etiam si non artificiose scriptam magis delectabit auditorem q̄ versus verbis illustres quos recenas nugas appellat. sed sententiis inopes.

p NVLLIVS veneris. idest venustatis & ingenii que ad artem spectant.

q SINE pondere. Sine magnis sensib⁹ sine grauitate verborum. idest non laborat poeta loqui rem sapienter inuentā. Menander cum fabulam disposuisset etiam nondum versibus adornasset dicebat tamen se iam complesse.

r NVGEq; canore. Nulliuſ momenti verba bene sonātia

ſ ORE rotundo. Eloquio ornato & perfecto. nam forma sperica ceteris perfectior est. Dedit autē musa hoc grecis quia laudem quam diuitias assequi malunt.

t AVARIS. Ergo ideo cupidis. at romani contra auaritie student & questui inuigilant & arithmetica vnum in plures diuidere docentur.

v LONGIS rationibus. Nam tres nō solum in partes diuisa. sed etiam fracta in frustula non nisi longis rationibus. idest multiplici computo ad vnam summā reducit.

x ASSEM. Integram rem appellamus assem que in .xii. vncias diuiditur. sed hoc iam expressum est. sed quod incentum dixit ostendit varias sub diuisiones.

☞y DE quincūci remota. Nam remanebunt quattuor vncie que sūma dicitur triens q̄a quattuor vncie tertia pars sunt duodenarii. Quod si ad

poetam / ex illis
Doctum imitatorem et viuas hinc ducere voces
bene instructa / ornate
Interdum speciosa locis morataq; recte
nullius ornatus / virtutum
o p q
Fabula nullius veneris sine pondere & arte
.i. validius / auditorem / retinet pp̄ sm̄
Valdius oblectat populum: meliusq; moratur
inculti r sonorose
Quam versus inopes rerum nugeq; canore
grecis ſ .i. sententijs perfectū
Graijs ingenium graijs dedit ore rotundo
cupidis. t
Musa loqui preter laudem nullius auaris
latini
v x
Romani pueri longis rationibus assem ☞
student infinitas
Discunt in partes centum diducere. dicat
illius romani de quincq; vncijs
y
Filius albini si de quincunci remota est
vna tercia pars vncis
Vncia. quid superat: poteras dixisse triens: en
summam capitalem ne decipiaris / qō sum maiest
Rem poteris seruare tuam. redit vncia: quid fit.
sex vncie / quartria / ppeculij.
z
Semis. ad hec animos erugo & cura peculi
postquam / assueuerit
Cum semel imbuerit, speramus carmina fingi
linienda / perpetuitate / plano / tali arbore
a b
Posse linenda cedro & leui seruanda cupresso
vtilia tractare / delectabilia tractare
c
Aut prodesse volunt aut delectare poete ☞
cum hoc qō psunt / delectabilia / coponere. / humane
Aut simul & iucunda & idonea dicere vite
scribendo aliquid / sis / ea que dicuntur
breuiter scribas
Quicquid precipies esto breuis vt cito dicta
discant / retenent
Percipiant animi dociles: teneantq; fideles
superfluum fuerit
Omne superuacuum pleno: de corpore manat
poemata q̄ componuntur: ficta sunt
Ficta voluptatis causa sint proxima veris. ☞
d poeta
Ne quodcunq; velit poscat sibi fabula credi
neue / eximat
e
Neu pranse lamie viuū puerum extrahat aluo
milites / p seniores / irridenti / q̄ vtilitatem nō habēt
f g
Centurie seniorum agitant expertia frugis ☞

datur ad quinq; vncias vna vt sint sex. huiuscemodi portio semis dicitur. quoniam senarius numer⁹ dimidia pars est duodenarii. huiuscemodi ergo preceptis imbuunt pueri ne in rationibus fallant.

z ERVGO. auaritia que animū minuit. vt ferrū erugo

a LINENDA. scribenda. nam in ceratis tabulis stilo imprimebantur.

b LIVI. Polita & rasa idest in tabulis cupressinis. nā hec quoq; arbor carie non senuit.

c AVT prodesse volūt & c. Optimum poete consilium. nam voluit demonstrare poetarum officium esse. vt iocunda simul & vtilia dicant. sed disiunxit a principio. vt animaduerteret lector vtrumuis istorū separatim magni esse ponderis. Quid ergo si vtrum q̄ iungatur.

d NE quodcumq; velit. ordo est. quodcumq; velit sibi credi fabula poscat. i. comoedia aut fabula idest poemata que finguntur propter voluptatem sint verisimilia.

e NEV prāse lamie. idest ne fingat tale argumentū fabula quod deuorauerit lamia puerum qui de vtero eius postea viuus prolatus sit.

☞f CENTVRIE seniorū agitant expertia. idest senes romani non probant poemata que sunt leuia. adolescētes nō delectantur austeris. quid enī faciendum est poete. poema tēperare vt & voluptati seruiat iuniorum. & seueritati satisfaciat seniorum.

g AGITANT expertia frugis. idest prosequunt̄ que vtilitatem nō habent. Item experitia frugis. idest inutilia aliena a maturitate carentia maturitate vel austeritate.

militēs iuuenes
h
Celsi pretereunt austera poemata ramnes
mercenari vtilem
i
Omne tulit punctum qui miscuit vtile dulci
docendo
Lectorem delectando pariterq; monendo
pecunias venditoribus librorū
k
Hic meret era liber sosijs hic & mare transit,
famoso
Et longum noto scriptori prorogat euum.
in tempo ositione cupimus
l
Sunt delicta tamen quibus ignouisse velimus
quia cythara
m cupit
Nā neq; chorda sonū reddit quē vult manus &
citharoda sonū
sonum
Poscentiq; grauē psepe remittit acutū (mens
sagitta
n
Nec semper feriet quodcunq; minabitur arcus
sit
o
Verū vbi plura nitent in carmine nō ego paucis
non turbabor negligentia
nimis errore p
Offendar maculis: quas aut incuria fudit
contra passione aliqua q̄ le iudiciū est hñdū
considerauit q
Aut humana parum cauit natura. quid ergo ē
committit idem delictū semper
poeta q scribit magnū opus
Vt scriptor si peccat: idem librarius: vsq;
hortatus non est ei parcendum
Quamuis est monit⁹ venia caret citharœd⁹
Ridetur chorda qui semper oberrat eadem
r p.n.poete
Sic mihi qui multum cessat. fit cherilus ille
Quem bis terq; bonum cum risu miror: & idē
Indignor: quandoq; bonus dormitat homerus
s
Verum operi longo fas est obrepere somnum.
t decet esse
Vt pictura poesis erit que si propius stes
delectat imperfecta pictura
Te capiat magis & quedam si longius abstes
imperfecta
v perfecta
Hec amat obscurum volet hec sub luce videri
censoris timet reprehensionem.
acre iudicium
Iudicis argutum que non formidat acumen
imperfecta lecta lecta semper
perfecta
Hec placuit semel, hec decies repetita placebit,

h RAMNES Luceres. Tiensses. Romane tribus erant vel verius equites.

i OMNE tulit punctū &c. Quoniā absolutissimus perfectissimus is est. qui vtile dulci admiscuit. Et est translatio a causis centumuiralibus. Nā auditis partibus tabella circū ferabatur iudicibus ac singuli punctum siue notam imprimebant qua aut damnarent aut absoluerent.

k HIC meret. idest prestat. i. dignus est emi. vel meret mercedem affert.

l SVNT delicta tamen. Sensus est. Iter multa bona si habueris mala pauca ignoscendum est.

m NAM neq;. Si ergo citharoed⁹ errat multo magis venia tribuenda poetis est. si in quibusdam errauerit.

n NEC semper feriet. Nec sagitta ab arcu per sagittarium emissa semper destinatum locum ferit hoc vult dicere. Merentur poete veniam. quia pene omnes in errore versamur

o VERVM vbi plura. Si plura carmina optima facio. non est mirū si possum offendere in paucis locis.

p INCVRIA. Negligentia qua macule funduntur.

q QVID ergo est. quod moneo si poeta iidem peccet sepe hoc ergo vult dicere. Si in carmine scripto plura erunt que niteant pariter equo animo si pauce adsint macule que siue scriptoris negligentia erunt in libro sparse. siue a defectu nature humane prouenerint. sed si hoc poeta sepius admonit⁹ alicuius vitii tamen in eo assidue peccat. ita caret venia. vt citharedus qui semper eadem chorda peccat. Nam omnes illum rident.

r SIC mihi qui multū &c. Sensus est quod nō in paucis locis peccant. sed in multis ita ridendi sunt vt Cherilus poeta qui cū in paucis locis admirandus sit. indignationem tandē excitat cum in multis erret. nā in paucis ferendus esset. quando etiam tantus poeta homerus nonnunquam dormiret. i. non appareat vigilantissimus. Cherilus Alexandrū magnū secutus ei⁹ bella descripsit. sed ita inepte. vt ferant alexandrū dixisse. se malle homeri thersitem esse quam Cherili Achillem. Addunt cum cherilo pactum vt pro versu aureū impenderet nummū pro malo vero colaphum inferret.

s VERVM operi longo. Non mirum est. si qui magna volumina scribunt quādoq; in somnum incidant. idest deficiant a consueta vigilantia.

t VT pictura &c. Pictura perfecta quanto in maiori luce aspicitur. & magis in propinquo: tanto magis placet. que aut non ita perfecta est vt magis in obscuro probatur. Eadem ratio est in poesi qua propter que nō reformidabit iudicium acutissimi viri. semper placebit. etiam si decies legatur.

v HEC amat obscurum. i. mala quo foco. in coloribus magis possūt placere quā arte.

x O maior iuuenū. Precептum maximū daturus attentionem ex apostrophe ad maiorem pisonem captat. Est autē huiuscemodi sentētia quod quedam doctrinę atq; artes etiam si ad medium ventum est & non ad supremū laudē merentur. Nā aliquis iuriscōsultus mediocris in pretio est etiam si longe absit a virtute.

y MESSALE. aut casselli qui optimi fuerunt iuriscōsulti. Sed poetarum longe alia ratio est. Nam nisi perfectus sit. a nemine probatur. Ratio autem est, quod ea que propter vtilitatem expetuntur. vt sunt patricinia iurisconsultorum fatest tantū posse. vt inde que sita voluptas proueniat. Que autem queruntur propter voluptatem vt poesis est & musica & que iis similia. nisi totā voluptatem expleant. nunquā placent. Igitur aut nullus erit poeta. aut absolutissimus erit nam mediocritas illis non cōceditur.

z VT gratas inter medias quemadmodum inter epulas neq; symphonia neq; vnguentum placet. nisi perfectū. quia hę non sunt necessaria ad famem sedandam. sed propter solam voluptatem requirun/tur. Sic versus quoniam pro/pter voluptatem expetuntur non placent nisi perfecti. Quapropter neq; ipse columnę i. loca in quibus recitantur. nō admittunt mediocres poetas Posuit autem continens pro contento. vt etiam ipsi vulgares indoctiq; homines qui ad ludos veniunt malos versus explodant.

a SARDO cū melle. amariori melle. nam sardinia corsicaq; propter copiam taxi ar

O maior iuuenum. quamuis & voce paterna
Fingeris ad rectum: & p te sapis hoc tibi dictū
Tolle memor: certis medium & tolerabile reb⁹
Recte conceditur: consultus iuris & actor
Causarum mediocris abest virtute diserti
Messale: nescit quantum cassellius aulus
Sed tamen in precio est: mediocribus esse poetis
Non homines: non dij non concessere colūne:
Vt gratas inter mensas symphonia discors
Et crassum vnguentū ? sardo cū melle papauer
Offendunt: poterat duci. quia cœna sine istis.
Sic animis natum inuentūq; poema iuuandis
Si paulum summo decessit. vergit ad imum
Ludere qui nescit campestribus abstinet armis
Indoctusq; pilę disciue trochiue quiescit.
Ne spisse risum tollant impune coronę
Qui nescit versus tamen audet fingere: quidni:
Liber & ingenuus. presertim census equestre;
Summa m nummorū vitioq; remotus ab omni
Tu nihil inuita dices faciesq; minerua.
Id tibi iudicium. ea mens. si quid tamen olim
Scripseris in metij discat iudicis aures
Et patris & nostras nonūq; primatur in annū
Membranis intus positis delere licebit

boris cui⁹ flore depastę apes mella amara conficiunt. detestabiles in hac re sunt. Vir. Sic tua crineas fugiant examina taxos.

b IVVANDVS. sua. s. Voluptate. propter hoc si sūmū non attingit infimum potest dici. ergo mediocres poetę qn quidem mediocres in numero malorum sunt.

c LVDERE qui nescit. Quēadmodum hi qui ludunt vel armis vel pila vl' disco vel trocho. de quibus omnibus iam dictum est. & non recte id faciunt. ab omnibus ridentur. quia & hi ludi minime necessarii sunt. Sic & poetę qui nescientes audēt fingere versus

d QVID ni. & c. Sensus est tu piso qui es ingenio non serui. sed liberali & ingenuo et in aliquo gradu ciuitatis. et es census summam equestrem. Preterea carens vitio hic profecto neq; versus facere. neq; quicq; aliud tentabis multa mineiua. idest repugnante natura sed tamen si quid vnq; scripseris requires in eo metii patrisq; tui iudicium.

e NONVMq; prima/tur in annum. Si mala sint carminavsq; ad nonum annum lateant. et studiosius corrigāt.

f NELERE licebit. Ratio quare ad nonum annum includātur. Nam antequam in aliorū manus peruenerit posteris emendare aut delere.

i QVINTILIO si quid demonstrat quale sit consilium veri amici exemplo quintilii vari poete cremonēsis & maroni amici qui iudex ad poema adhibitus aperte quid corrigendum putaret denunciabat. quod si bis terq; frustra expertus te melius facere posse negares. iubebat tale poema deleri.

k TORNATOS. rotūdos idest perfectos. nam que tornata fiunt rotunda fiunt.

l REDDERE incudi. idest denuo fabricare. Translatio a fabro. cui cum forma quā parat non successerit rursum in rudē massam redacta materia ex integro opus inchoat.

m SI defendere. Est peruicax ingeniū in nonnullis. qui quamuis errasse doceantur omne acumen ad id conuertunt. vt potius errata defendere nitantur quam corrigere. Ergo quintilius hos dimittebat neq; deinde vlterius monebat.

n SINE riuali. Riuales hi dicuntur quorum agri eodem riuo discernuntur de quo sibi vendicando sepe contendunt Et per translationem appellantur riuales qui eādem mulierem amant. Sed ad interpretationem huius loci amat aliquis sua scripta sine riuali cū illa a nullo alio amentur.

o VIR bonus. ostendit consilium prouenire oportere ab eo qui prudentia possit errata cognoscere. huiuscemodi igitur vir reprehēdit versus inertes. idest negligenter scriptos. qui & scriptoris inertiam indicant.

p INCOMPTIS. idest qui conuenienti ornatu carent.

familiaris virgilij te q̄ in odis li. primo cōmunicares
i
Quintilio si quid recitares: corrige sodes:
iam dictum — scz carmen — componere

Hoc aiebat. & hoc melius te posse negares:
.i. remouere aliquid a tuo carmine

Bis terq; expertum frustra delere iubebat.
compositos. — k — l

Et male tornatos incudi reddere versus.
iterū componere — magis voluisses
m
Si defendere delictum quam vertere malles.
amplius — quintilius — inutilem diligētiā

Nullum vltra verbū aut opam sumebat inanē.
n — correctores

Quin sine riuali teq; & tua solus amares:
amicus — corriget
o
Vir bonus & prudēs versus reprehendit inertes
viciosus — inornatis — apponet — nigrum
p — q
Culpabit duros. incomptis allinet atrum
non rectos — cum penna — superflua — remouebit.
r
Transuerso calamo signū: ambitiosa recidet
habentia apparentiam non existentiā — verbis

Ornamenta. parum claris lucem dare coget:
reprehendit — que mutari debet — signabit cum puncto

Arguet ambigue dictum: mutanda notabit:

erit — p. n. grammatici — vir bonus
s
Fiet aristarchus: nec dicet cur ego amicum
fabulis suis — seriosa adulatiōnes.

Offendam in nugis. hę nuge seria ducent
pessimū vinū
t — v
In mala derisum semel exeptumq; sinistre.
x
Vt mala quem scabies aut morbus regius vrget
indignata
Aut fanaticus error: & iracunda diana.
male sanum
Vesanum tetigisse timent: fugiuntq; poetam
z — tendent — stulti — a — illum poetam stultum.
Qui sapiunt. agitant pueri incautiq; sequunt.
poeta adulator — pro eructat
inflata
Hic dum sublimis versus eructatur & errat
simili modo — ad capiendas aues
b — c
Si veluti merulis intentus decidit auceps
fontem — auxilium prebere.

In puteum foueamq;. licet succurrite longū
voce — inuenitur

Clamet io ciues. non sit qui tollere curet.
quis — auxilium.

Si curet quis opem ferre. & dimittere funem.

q ALLINET. Linendo imponet atrum signum. nam lineis ex atramento ductis locū delendum significat.

r AMBICIOSA: q modū excedentia. Translatio ab ambitiosis qui sibi plus quā oporteat honores petunt.

s FIET aristarchus. Vtatur eadem seueritate qua vsus est grāmaticus aristarchus. qui & homerica carmina que nō essent probanda. neq; imitabitur illos. qui dicunt nolo offendere amicum in nugis.

t IN mala. idest in malas necessitates. si non fuerit emendatus irrisio laudari in aliis maioribus ipsum docebit errare.

☞ v SINISTRE. cōtrarie. Quia vt superius dixit nescit vox missa reuerti. et ideo postq̄ mali poete carmina publicant cōtraria ab omnibus excipiuntur. & irrecuperabiliter deridentur sicut scabies & regius morbus. ceteriq; morbi quos ipse dicit sunt incurabiles adeo: vt vix aut nuquam possint curare.

x MORBVS regius. qui alicuius nominis furore vexat. idest qui lymphatico agitant.

z AGITANT. Prosequūt Nam pueri pretereuntibus illudere soliti. quos insectantur in dementiam compellunt.

a INCAVTI. Quia possūt ludi ab isano poeta.

b SI veluti merulis &c. Sensus est. Nec semel insanos versus faciet. nec carebit cupiditate. tāq; assidue in fouea cadat.

c MERVLIS. Merula auis dicta. quod mera. i. sola volet.

d DVM cupit empedocles. Empedocles fuit agrigentinus philosophus qui sei cra teram precipitem dedit ętnę. immortalitatem affectans.

e INVITVM qui seruat Acuta ratio & vera sententia nam si quis se ipsum perdat: idem ille erit & cedens & cessus. hunc igitur si seruabis nō solum eum seruabis qui occidebatur. sed eum quoq; qui occidebat.

f NEC fiet homo. Tanta vesania laborabat hic. vt quāuis sepe moneas. & a proposito dimouere tētes. nūquā fiet homo. idest nnuquam vigebit in eo ratio. qua sola homines sumus. sed in ea persistens nunquam deponat honorem famose mortis. nam quemadmodū empedocles

Velit aliquis perire
Qui scis an prudens huc se deiecerit. atq;
a fouea
Seruari nolit. dicam siculiq; poete
ostendam habere fama perpetuam.
Narrabo interitum deus immortalis
quādo poeta
Dum cupit empedocles: ardētem frigidus ętnā
saltauit insanis
Insiluit: si vis: liceatq; perire poetis
e ille in vita auxilium prestat.
q se ipsum occidit.
Inuitum qui seruat: idem facit occidenti
contextus fuerit ab homicidio
Nec semel hoc fecit nec si retractatus erit
sapiens
Fiet homo. & ponet famose mortis amorem.
g quando componet sine arte
Nec satis apparet cum versus factitet. vtrum
poeta super sepulchrum patris sui locus vbi h fulmen cadit
Minxerit in patrios cineres. an triste bidental
tangens polutus poeta comparatio
Mouerit incestus. certe furit. ac velud vrsus
si potuit cancellos.
Obiectos caueę valuit si frangere clatros:
virum
Indoctum doctumq; fugat recitabor acerbus.
recitauit vt cum audiat fastidium generat
ita retinet
Quem vero arripuit: tenet occiditq; legendo
vt pellem sāguinis
sanguisuga
Non missura cutem nisi plena cruoris hirundo

QV. Horatij Flacci artis poetice finis

dum deus fieri cupit amisit quod hominis est. sic & iste insania recitandi dum optimi poete gloriam querit. eā quā habet qualiscumq; sit amittit.

g NEC satis apparet. Tanto laborat furore vt manifestū sit ex ingenti scelere quod dii irati sint prouenire vt accidit oresti & almeoni propter matricidium Sed tamen non apparet quod sit hoc scelus propter quod versus dictitet. idest in tantū furorem vt versus ineptos recitet. Que quidē sūma est insania nisi sit quod pacientis sepulchrum violauerit. aut incestus quasi impurus mouerit bidental. quod tāgere non nisi pueo licet.

h BIDENTAL. Est locus fulmine tactus. sic dicta quod bidentis sacrificio expiatur alii dicunt bidental templum esse. in quo bidentes sacrificantur.

Breuia quedã Jacobi Philomusi
in libros sermonum Horatij flacci poete sapentissimi.

De Satyra Primum caput

QVamuis satyram esse opus hoc confiteatur: tamen proprios titulos ei voluit accomodare. Nam hos priores duos libros sermonum: posteriores epistolarũ inscripsit. In sermonũ libris vult intelligi: quasi apud presentem se loqui. Ep̃las vero quasi ad absentes missas. Satyra autẽ vt dyomedes grammaticus scripsit. Carmen est apud romanos maledicum: ad hominum vitia carpenda Comedie prisce charactere compositum: a qua in hoc tantum differt: ꝙ illa iambicis & eiusmodi versibus constat & p̃sonis introductis noue fere comedie par est: & vitia hominũ cum denominatione continet personarum. Hec autem idest satyra in hexametros assurgit: libertate simplex. Neq; enim personas aperte nominat: prisce comedie princeps & inuentor fuit Susarion Megarensis de quo multa apud dignos scriptores memorantur. Ex prisca enim comedia que maiori lasciuit licentia Satyra: que auctore quintiliano tota nostra est: manauit. In qua primus insignem laudem adeptus est lucilius: qui quosdam vt scribit fabius ita deditos sibi amatores habuit: vt eũ oĩbus poetis p̃ferre nõ dubitarent Secũdus post hunc horatius: qui etiam lucilio multũ tersior: ac purus magis habetur: & ad notandos mores magis precipuus. Horatius enim poeta egregius: & platonica disciplina instructus. cũ se non sibi soli natuʒ sed ciuibus suis: ceterisq; mortalibus censeret: pro cõmuni salute: inuigilandũ sibi proposuit: vt mortalium mentes faceret meliores: Tertius persius annumeratur qui iudice fabio Quintiliano multum & vere glorie quamuis vno libro meruit. Quartus vero iuuenalis habetur: qui & venustate Carminis & Satyre dignitate seruata: ita cõmendat: vt si alijs omnino p̃ponend⁹ nõ sit: certe vl'eis par habend⁹.

Caput secundum vnde dicta sit Satyra.

SAtyram nomen accepisse a varijs causis scribunt Diomedes clarus grammaticus / porphyrio & Acron idest a Satyra lance: que inserta varijs multisq; primitijs in sacra inferebaẽ. & a copia & saturitate rei satyra vocabatur. Siue a lege satyra: que vno rogatu multa simul comprehendit: ꝙ sicʒ & satyra multa poemata comprehenduntur. cuius satyre legis lucilius meminit in primo per Satyraʒ editem factum qui legibus vlnat. & Salustius in iugurtha. Deinde quasi per Satyram sententijs exquisitis in deditionem accipitur. Siue a satyris dicitur: ꝙ similiter in hoc carmine res ridicule pudendeq; dicuntur: que velut a satyris dijs siluestribus proferunt & fiunt. Hocq; verisimilius. Nam in comedia prisca que in vitia hominum apertius: vt dictũ est: inuehitur: salibusq; & iocis absoluitur. Satyri intro ducti sunt dij siluestres & procaces iocularia & lasciua inter se iactantes. nec fit. Igitur qui neget satyrã esse que a poeta scribatur: cum ipse in aliquo loco sequẽti ita de se proferat: Sunt quibus in Satyra videar nimis acer & vltra legem tendere opus. Appellauit autem sermones: vt libri titulo stili figuraʒ: q̃ sane humilis est atq; depressa indicaret. Non autem nos fugit oratõem omnem: si Ciceroni credimus in cõtentõem ac sermonem diuidi: & contentõem esse oratõem illam: quam accurate & cum meditatõne ex loco superiore habemus Cum autem inter familiares & de familiaribus rebus priuatim orationem ita instituimus: vt per vices & loquamur simul & loquentes auscultemus & respondeamus / is sermo appellabitur. quoniam verba vicissim seruamus. quod dicendi genus in infima figura cum versetur. placuit horatio satyras suas eodẽ stilo scriptas sermones appellare. est Igitur Titulus hui⁹ libri QV. Horatij flacci Sermonum liber primus.

Argumentum in primam Satyram.

IN hac prima satyra poeta sapientissimus alloquitur Mecœnatem cum admiratione. & nõ sine stomacho reprehendit hominum temeritatem. mutabileq; desiderium / simul & affectuum intemperantiam / ꝙ nemo mortalium sorte sua contentus viuat / exemplis varijs sententiam suam cõfirmat. hinc etiam occasione capta Vehementi telo / asperrimoq; sale in auaros inuehitur. quorum sordes notasq; scelerum acriter detestatur.

Quinti Horatii flacci Liber primus

Satyra Prima

quemodo   condirõe
a   vite

Q Vi fit mecœnas: vt nemo quam sibi fortē

sitie q nostra consul ratõne   ppofuerie
obuenerit   b

Seu ratio dederit: seu fors obiecerit illa

sua sorte   in vita sua   sed laudet potius

Contentus viuat: laudet diuersa sequentes

verba milicis   debilis   etatel
c

O fortunati mercatores grauis annis.

a QVI fit mecœnas &c. Mirari se tantam esse animis hoium incōstanciā. vt oibus aliena fors vite magis quā ꝓprie. siue eā ratio dederit siue fortuna obiecerit placeat. qui autē circūflexe pronūciandū.

b SEV fors obiecerit. Signate dixit. ratio dederit. fors obiecerit. breuiter duas sectas tangit. vnā cū dicit rō stoicos tangit. cū fors epicureos. stoici enim dicunt omnia ratione fieri. epicurei fortuitu.

c O fortunati &c. Hic instabilitatem vitę humanę carpit Nam miles sortem suam exosus mercaturam laudat cum iam senex laboriosus sufficere non possit. Et mercator cōtra cum tempestate iactetur laudat miliciā. nam vnusquisq in suo artificio incōmoda sentit & calamitates quas in alieno mullas esse putat.

diurno debilitatus
Miles ait multo iam fractus membra labore
econtrario agitantibus ventis specie p̄ genere
Contra mercator nauem iactantibus austris
cur respondet
d
Militia est potior quid enim concurritur horæ
velox ob effectu
e
Momento cito mors venit aut victoria læta
f
rusticum
Agricolam laudat iuris legumq; peritus:
circiter q̄ petit consiliū.
quando
Sub gallicantu consultor vbi hostia pulsat:
consultor responsoribus coactus venire
g
Ille datis vadibus qui rure extractus in vrbe est.
s.esse s.rusticus
Solos fœlices viuentes clamat in vrbe
h
Cætera de genere hoc adeo sunt multa loquacē
fatigare quemlibet garrulū o mecenas
i
Delassare valent fabium te ne morer audi:
quid concludam aliquis ecce
Quo rem deducam si quis deus. en ego dicat.
eras
k
Iam faciā quod vultis eris:tu quin malo miles
eris qui nunc fuisti s.eris
sicut optasti
Mercator.tu consultus modo rusticus hinc vos
miles & iurisconsultus l sortibus
Hinc nos mutatis discedite partibus eia
moramini hoc est licet accipere vobis
s.mutare quod optastis
Quid statis. volunt atq; licet esse beatis
q̄ causa quominus
m
Quid causę merito quin illis iupiter ambas
maxillas futurum deinceps
n
Iratus buccas inflet.neq; se fore post hac
eis desiderijs assensum
Tam facilem dicat votis vt prebeat aurem
quemadmodū
o res ludicras
Preterea ne sic.vt qui iocularia ridens:
enarrem .i.veritatem q.d.nihil
Percurram quamq; ridentem dicere verum
phibet nonnunq; delicatos cibos
p q
Quid vetat:vt pueris olim dant crustula blandi
ludimagistri initia litterarum
Doctores:elementa velint vt discere prima
necessaria o iocularibus rebus
Sed tamen amoto queramus seria ludo
curam orando
r laborioso
Ille grauem duro terram qui vertit aratro.

d QVID enim &c. Vel se ipsum interrogat mercator vel alium se interrogantem ponit cui respondeat. Concurritur autem dixit poeta. nam cum duo exercitus collatis signis prelium ineunt cōcurrere dicuntur Vir. Ergo inter sese paribus concurrere telis.

e CITO mors. Probat quare mercature prestat militia. nam breui aut mors venit. & omnia breuia et si asperrima sint toleranda videntur aut ex victoria. & preda ditantur et a periculo liberantur.

f IVRIS legūq; peritus. i. ei9 ptis iuris quod in scriptis est. nā iuris ciuilis alia pars in scriptis est. vt lex plebiscitū & huiusmodi. Alia sine scriptis in cōsuetudine posita. et cōsuetudo siue mos appellatur.

g DATIS vadibus. Cui necesse est ad certam diem redire in ius quoniā vadimoniū fecerat. & vades dederat. Vas vadis vt festo placet sponsor est alterius in re capitali.

h LOQVACEM. Quod vitium est. num modum excedit in loquendo cū loquitur. de iis vltra quam oportet. non sine auditoris tedio loquitur. neq; satyrorum morem obliuiscit poeta. qui sepe ex comparatione. aut alia disgressione aliquem vituperat. Iuue Percurrā citius quot amauerit hippa mechos.

i DELASSARE. i. dest valde lassere ita sunt multa. vt si velit hec enumerare hō garrulus nimium fatigetur. Fuit autem fabius ex narbonensi prouincia eques romanus stoica disciplina imbutus et qui pōpeianas partes secutus vir cōtentiosus in disputādo. & poetę aduersarius fuit.

k ERIS. Mira elocutio & ornata expolitio. vt que lōgiusculę narrauerat. breuissime simul & lucidissime repetat: Ac patefaciat ac demonstrat idem euenire perturbatis animis. quod egrotis corporibus. nam vt illa mutatione locorum. modo conualescunt. sic neq; animi stultorū artis mutatione perturbationes varias quibus cruciantur exuere possunt.

l DISCEDITE sortibus Mutatis sortibus vestris. nā supra dixerat. vt nemo sibi quā sortem. Summa ergo stulticia vt etiam si adeo liceat deponere quod oderant & assumere quod desiderabant. tamen nō magis tranquilli. quā hactenus fuerint futuri sunt.

m QVIN illis iupiter. Quin significat quo minus. Sensus est. nulla causa ē nec ratio que relis quo minus illis Iupiter sit iratus. ordo est. quid causę est quin iupiter merito iratus inflet ambas buccas illis.

n BVCCAS inflet. propter iracundiā. quod est indignationis signum.

o PRETEREA ne sic &c. Ne quemadmodum qui iocularia narrat ridens percurrit. & ego ridens percurram quod cepi. audi quia rationē cepi. Ordo. Preterea ne sic percurram vt qui ridens percurrit iocularia. quamq; quid vetat verum dicere ridentem.

p VT pueris &c. Videt iam poeta peruenisse insinuatione quo cupiebat. Qua propter auditorem iam preoccupato in apertam indignationem prorumpit. ita tamen. vt etiā ridendo vera pferri posse affirmet. nec dedecere risu grauia prefertim circa vitia tractātē. nā vt pedagogi puerulos ad prima elementa addiscenda quibusdam suauioribus escis alliciunt. vt illa voluptate laborem discendi perferant. ita & satyrum ridicula admiscere decet. vt ea iocunditate delinitus. auditor que sibi acerba futura sunt pacienter audiat.

q CRVSTVLA. Crusta inuenitur et crustum. Crusta est pars exterior rerum que non ęduntur.

r ILLE grauē &c. Iurē stulticiam tanq; omniū vitiorum radicē vituperauit. Nūc autem ex omnibus que inde oriuntur vitia vitium auaritię a quo ifinita alia vitia manāt & quo homines & sibi et reliquis omnibus nocent hoc autem sub spetie boni mentes nostras. nam cum omnes homines se ea gratia labores difficultatesq; omnes sufferre dicant. vt inde in senectute partis frui et i ocio esse liceat. auaritia inde obstricti quāto plura acquisiuerint. tanto plura sitiunt. & cum iam ea adsint quę sufficiant. tamen illis frui nō patiant. Dicūt eni se formice exemplū sequi. quę in ęstate memor hyemis in qua nihil agi licet grana per calorem ac cumulat. quibus deinde in frigoribus frui possit. Verū isti paratis non fruuntur sed propter auaritiam abstinent.

r AQVARIVS mutat annum inuersum .i. mutat qualitates anni. dum illas inuertit idest in cõtrarium vertit. Alioquin non quadret. quia aquarius nullum ex quatuor anni temporibus inchoat. sed posuit aquarium pro pluuiis quibus formice vehementer impediuntur.

t CVM te neq₃ feruidus estus. Inuehitur contra auarũ qui nũquam cessat ab opere. nec parto fruitur Formica vero cessat & parto fruitur.

v QVID iuuat immẽsum Cum omnia facias ꝓpter argentum o auare quid te iuuat cũ hoc defoderis in terram.

x QVOD si cõminuas: Hor. auaro responsum dicentis ne si defossam pecuniam seruet futurum. vt eam vsq₃ ad assem consumet.

y AN in id fit & c. Iterum interrogantis poetę hec verba sunt. quorũ sensus est. Quid ergo voluptatis erit in pecunia acquisita si non impẽdis cum vsus eius ad nos pertineat recõdi plus accipit quã qui vacuus ambulabit. Similiter quamuis plus laboraueris in acquirendo. Factus cũ sis pecuniosus non plus venter tuus recipiet. quã eius qui exiguum possidet.

tabernarius mercatores
Perfidus hinc caupo. miles nauteq₃ per omne
hoc ꝓposito suum
Audaces mare. qui currunt. hac mente laborem
pati sc₃ ipsi facti in tranquillitatem vite
Sese ferre senes: vt inde otia tuta recedant
omnes isti collecta necessaria vite quẽadmodũ
Aiunt cum sibi sint congesta cibaria sicut
s. nobis
Paruula (nã exemplo ẽ) magni formica laboris
suo trahere apponit
Ore trahit quodcunq₃ potest. addit aceruo
aceruum parat non nescia imprudens
Quem struit haud ignata ac non incauta futuri
formica muratũ conturbat signus illud celeste. la
Que simul inuersum contristat aquarius annũ
in vllum locũ. prius in estate sc₃
ꝓgreditur ex antro suo
Non vsq₃ prorepit. & illis vtitur ante
collectis contenta eisq₃ t non
Quesitis patieris. cũ te neq₃ feruidus estus
depellat a negocio
Dimoueat lucro. neq₃ hiemes ignis. mare ferru₃
non est impedimento vt saltem non
Nil opstet tibi. dum ne sit te ditior alter.
v magnum
Quid iuuat inmensũ te argenti pondus & auri
occulte in sollicitũ de furto
Furtim deuossa timidum deponere terra:
ideo sc₃ paruam perducitur pecuniam
x
Quod si comminuas vilem redigatur ad assem
sed nisi collectus thesaurus
y
Ad ni id fit. q̃d habet pulchri cõstructus a ceru⁹
modicum con
z si
Millia frumenti. tua triuerit area centum
ꝓpter hoc venter a
Non tuus hoc capiet venter. plusq₃ meus. vt si
seruos granario mercibus
b
Reticulum panis venales inter onusto
porras comedes
Forte vehas homero. nihilo plus accipias. quam
nullum panem responde mihi auare
expediat c
Qui nihil portarit. vel dic quid referat intra
terminos
Nature fines viuenti iugera centum an
possideat
d
Mille aret at suaue est ex magno tollere aceruo
aceruo quantũ tu accipere
e pauperibus concedas
Dum ex paruo nobis tantundem haurire relinq̃s

z MILIA frumenti. Deest si vel quamuis. nam persępe subtrahunt dictiones que sub intelliguntur poetę. Vir. Galli per dumos aderant arcemq₃ tenebant. idest prope tenebãt

a VT si reticulũ panis Quemadmodũ inter seruos plurimos qui portat panis reticulum. non plus accipit quã is. qui nihil portat.

b RETICVLVM. Rete quo in vrbe panis inter venales seruos portari solet.

c INTRA nature fines Hoc est legibus nature seruiẽti. Sensus autem est. cum leges nemo excedere possit diuitiarum magnitudine. quid prodest late cupere & possidere.

d AT suaue. Respondentem facit auarum. aut ipse poeta hoc dicit.

e DVM ex paruo & c. Poeta vero respondet dicens nihil interesse ex paruo an magno aceruo haurias cũ satiando ventri nostro non multũ ac tantundem opus sit.

f VT tibi si sit opus. Liquidi absolute dixit. hoc est aque. Sensus est autem. Summa stulticia cum opus sit tibi parua aquę mensura queras potius de magno flumine quã de paruo fonte haurire. Nam cũ de magno flumine cupis periculum est. ne in illud prolapsus fluctibus tractus mergaris. ergo est inde hauriendũ vbi neq; ita parua aqua sit vt turbetur ex limo neq; tãta vt demergaris. Sit igitur tua res familiaris. non ita angusta vt in sordibus verseris. neq; ita magna. vt sollicitum te semp teneat.

g AT bona pars. Bona nũc pro magna dictum. vt sepe Ennius & alii veteres.

h NIL satis. Dicit quod nũquam satis diuitie congerant. pro modo enim earum et personis defertur honor. auarus ideo plus vult habere. quia cumulus diuitiarum grandem hominem cõgeminat.

i QVID facias illi. Si ta lis est. vt ab hac persuasione remoueri nõ possit. permitte eũ miserũ esse. quid enim facias ei qui talis est libẽter miser est qui pro voto suo magno labore querit maximã pecuniã

k VT quidem memoratur athenis. de timore ait atheniẽsi qui cum odiũ pecunie generi humano indixisset. ipse tamẽ pecunia sua letatus est qui solebat populos ingressos theatrum bene meritis plaudere

Cur tua plus laudes cumeris granaria nostris
f
Vt tibi si sit opus liquidi non amplius vrna
Vel cyatho & dicas magno de flumine mallem
Quam ex hoc fonticulo tantundẽ sumere eo fit
Plenior vt si quos delectet copia iusto
Cum ripa simul auulsos ferat aufidus acer:
At qui tantali eget q̃nto est opus is neq; limo
Turbatã haurit aquã. neq; vitã amittit in vndis.
g
At bona pars hominum decepta cupidine falso
h
Nil satis est inquit quia tanti quantũ habeas sis
i
Quid facias illi iubeas miserum esse libentur
k
Quatenus id facit vt quidẽ memoratur athenis
Sordidus ac diues populi contennere voces: do
Sic solitus populus me sibilat at mihi plaudo
Ipse domi simul ac nummos cõtemplor in arca
l
Tantalus a labris sitiens fugientia captat
Flumina quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur congestis vndiq; saccis
Indormis inhians. & tanquam parcere sacris
m
Cogeris. aut pictis tanquam gaudere tabellis
n
Nescis quo valeat nummus: quẽ prebeat vsum
o p
Panis ematur. holus. vini sextarius adde
Quis humana sibi doleat natura negatis
An vigilare metu exanimen noctesq; diesq;

malos exsibilare vel aliter quãdo donabat mun⁹ pauca donabat et a pp̃o sibulũ patiat.

l TANTALVS a labris. Auaros ait pena vrgeri. quã tantalo fabulę ascripserũt. sed quid voluĩt poetę de tantalo vt eum in tanta potus cibiq; copia famescere ac sitire fingũt nisi auarũ exprimere qui cũ multa iam accumelauerit. tamen ex cupiditate plura coaceruãdi nõ audet tãtũ sumere. vt famẽ sitimq; a se pellat.

m PICTIS gaudere tabellis Picturam idcirco adhibem⁹ vt illa oculi delectentur. Vir atq; oculos pictura pascit inani Diuitie autem non parantur. vt pascant oculos. sed vt corpus alant & vestiant.

n NESCIS quo va. idest propter quod sit in existimatione. nam non est propter se sed vt illo vtamur. vt etiam necessaria. aut etiam paulo supra necessitatem. At auarum iuuat ea congere. propter que in assidua sollicitudine constitutus.

o PANIS ematur. Diffinitio quibus reb⁹ necessariis sũt nummi.

p ADDE quis humana. i. adde etiam illa quibus negatis dolet natura hominum dicit aũt balneũ vsumq; mulieris. et alia huiusmodi. quibus aut frigus aut fames repellit.

an hoc reiuuet
Formidare malos fures incendia seruos
expoliant — s. te diuitem — sz vigilare. q — r — &c.
Ne te compilent fugientes: hoc iuuat horum
s
Semper ego optarem pauperrimus esse bonorū
sed ideo es auarus vt si cōdoluit
t — &c. vt sequitur in textu. — v
At si condoluit temptatum frigore corpus
tactus egritudine
Aut alius casus lecto te affixit habes: qui
tibi — quibus frigus — venire ad te
Assideat fomenta paret medicum roget: vt te
sanet — te — filijs
Suscitet ac reddat natis carisq; propinquis.
s. vale et saluum
x
Non vxor saluum te vult non filius omnes
te — cognita
Vicini oderunt: noti pueri atque puellæ.
diuitijs
y — postponas
Miraris cum tu argento post omnia ponas
Si nemo prestet quem nō merearis amorem
tuos — nam nulla industria nascuntur nobis amici
z
At si cognatos nullo natura labore:
cognatos — .i. fautores
Quos tibi dat retinere velis: seruareq; amicos
miser — laborem tuum — sicut
asinum
Infœlix operam perdas: vt si quis asellum
sicut facit equus
In campum doceat parentem currere frenis
terminus — ex quo
a — diuitias
Denicq; sit finis querendi cunq; habeas plus
inopiam — s. acquirendi
Pauperiem metuas minus & finire laborem
acquisito — desiderabis
Incipias: parto quod auebas: nec facias quod
vir ille fic dictus. — adeo
Vuidius quidam (non longa est fabula) diues
auarus fuit
Vt metiretur nummos: ita sordibus vt se
b — nunquam
Non vnquam melius seruo vestiret: adusq;
vite sue — alimenti
Supremum tempus: ne se penuria victus
vuidium — cum bipenne sua.
Opprimeret: metuebat: at hunc liberta securi
securi occidit — grecorum — c
Diuisit medium fortissima tindaridarum:

q COMPILENT. Furentur. nā antiqui greci pilatos fures dicebant. hi compilare & expilare.

r HOC iuuat. Interrogantis est & admiratur stulticiā eorum quos delectat tam misera vita.

s SEMPER ego optarem. Ego semper opto egētissimus esse necq; habere hęc bona, quę mihi afferant cruciatum.

☞ t AT si cōdoluit &c. Per ironiam totus locus legēdus est vt sit sententia cum ex auaritia tu totaq; domus tua excruciaris cupiunt omnes cū egrotas vt pereas.

v FRIGORE. Morbo aliquo frigido.

x NON. Simplex & aperta locutio iam remota ironia. nā tandem post ironiam sententia apertis verbis patefaciēda est. ne locus in contrariā partem accipi possit.

☞ y MIRARIS cū te &c. Sēsus est. Miraris te odio esse cum tu omnia argento postponas, idest miraris si nemo te amat cum omnibus rebus preponas argentum. hoc est cum post argentū ponis oīa.

z AT si cognatos. Nihil est quod speres. si auarus fueris aut cognatorum beniuolentiam retinere. aut nouos amicos tibi comparare. Nam operam perdis. Veluti ille qui temptat domando ponere asinum in freno et gressu vt equū. alii legunt in hanc sententiam. cū tu pluris facias pecuniā quā amicos putas perdere operā in amicis comparandis tanquam hoc inutile sit.

☞ a DENIq; sit finis. Sensus. postremo cum aucta sit pecunia tua minus iam debes paupertatē metuere & labor tuus finem debet accipere. cū habeas acquisitum quantum optaueras. habes enī ait quantū auidus fueras querere. aut auide cupiebas. vñ auidi auari sunt dicti.

☞ b NON vnquam melius seruo &c. Sed miser profecto nam dum victus penuriā reformidat. in assidua semper pecunia vixit. necq; solū vitā dere de miserā male possesse diuitię. sed & infœlicem mortem maturauerunt. nam propter illas a liberta securi cesus est. hec autem secuta est exemplū clytemnestre. cuius fabula in odis habita est. De hac etiam Iuue. hoc tantum refert quod tyndaris illa bipennem insulsam. & fatuam dextra leuaq; tenebat.

c TyNDARIDARVM. patronimicum masculinum posuit pro fœminino. Vel voluit ostendere. quod non solū mulieres eius familie. sed et viros superauerit.

d QVID igitur suades. Verba sūt auari. qui accusatꝰ auaritię. interrogat an prodige & luxuriose sit viuendum ad exemplum meuii & momentani. qui in summo luxu viuebant. Fuit enim Cassius nomentanus adeo luxuria perditus vt sextercium septuagies profuderit. habuit autē libertum nomine damā quem Salustius historicus centenis milibus indutum habuit. Momentanus autem propriū nomen est. vel gentile a momēto

e PVGNANTIA. Contraria. auaritia enim & prodigalitas contraria sunt. illa defectus hec excessus in diuitiis distribuendis. inter hec extrema que vitia sūt mediocritas que virtus est liberalitas appellaē.

f VAPPAM iubeo. Vappe dicuntur perditi & luxuriosi Vappa dicitē stultus & insulsus qui nihil sapit. dicitur enī vinum vappa quod perdit saporem.

g NEBVLONEM. Vanū & leuem. & qui cum nihil sit se tamen ostētet a nebula que magna res videtur cū nihil sit.

h EST inter tanum &c. Tanais libertus mecœnatis nobilissimus spado socer autem visellii hernosi. ac si diceret multum interest inter enuchum et herniosum.

i ILLVC vnde. Redeo ad propositam primū. vt nemo viuat cōtentus sua sorte.

k QODq; aliena capellas Quomodo tabescat auarus cum viderit pleniora esse vbera capellę vicini sui. Ouidius.

verba sunt auari o oraci p.n.

Quid ue igitur suades? vt viuam meuius: aut sic

p.n. qui p̄digaliter vixit respondet horatius

infstas e

Vt nomentanus pergis pugnantia secum

coniungere

Frontibus aduersis cōponere nō ego auarū

p̄hibeo p̄digum te fieri leuem hominē.

f g

Cum veto te fieri: vappam iubeo ac nebulones

aliquod medium

h illius viri fedi

Est inter tanum quiddam: socerumq; viselli

Est modus in rebus: sūt certi deniq; fines

fines

Quos vltra citraq; nequit consistere rectum

solus enim auarus

i sibi placet

Illuc vnde abij redeo: nemo vt auarus

sed

Se probet ac potius laudet diuersa sequentes

lacte plenius

k vt

Quodq; aliena capella gerat distinctius vber

consumitur l

Tabescat. neq; se maiori pauperiorum

quisq; etiam pe̅nus

Turbe cōparet: hunc atq; hūc suspirare laboret

pperanti ad diuitias

m

Sic festinanti semper locupletior obstat.

vt emissos equus pars p̄ toto

Vt cum carceribus missos rapit vngula currus

vrget

Instat equis auriga suis vincentibus: illum

quem preterit con

Preteritum temnens extremos inter euntem

ex hac infinita cupiditate.

n

Inde fit vt raro quis se vixisse beatum

Dicat: & exacto contentus tempore vitæ

sicut s. aliquem.

Cœdat: vti conuiua satur: reperire queamus

fluētes oculos

o p q habētes.

Iam satis est ne ne crispini scrinia lippi

repletum esse tu mecenas

Compilasse putes verbum non amplius addam

Fertilior seges est alienis semper in agris. Vicinumq; pecus grandius vber habet. Nā semper res aliene pulchriores maioresq; nobis videntur quam nostrę.

l NEq; se maiori pauperiorum. Ad illud redit vt dicat quomodo auarus non patiē se esse pauperem. sed studeat se singulos superare diuitiis.

m SIC festinanti &c. Tantam cupiditatem acquirende pecunie ait esse vt nemo velit alium locupletiorem se esse sicut quadrigis certantes precedentes vrgere contendunt sequentes negligunt.

n INDE fit &c. Ex hac infinita cupiditate. nam cum infinita sibi proponant. infinita at nunquam penitus acquiri possunt nunquam cessat desiderium nunquam igitur beati. neq; erit exacto vitę tempore ab ipsa vita contentus discedat vt ex conuiuio contenti discedunt ii qui iam saturi sunt. Ex quibus concluditur omnes auaros miseros esse.

o IAM satis. Modum sibi statuit de auaris dicendi.

p CRISPINI. Hic crispinus poeta fuit qui sectā stoicā versibus scripsit. Sufficit ergo me inquit de auaris dixisse. hoc est stoice locutum fuisse. nam stoici maxime de diuitiis dixerūt. idest ne me quidem putet de libris Crispini que dico surripuisse.

q SCRINIA. Capsę in quibus libri continentur.

Argumentum in secundam Satyram

HAc satyra mordacissima omnes superflue intemperanterq; viuentes reprehendit: qui dum vitāt Auaritiam spurcissimū crimen cadunt in contrariū vitiū sc; in prodigalitatem & luxuriam. Sunt eīm ij summopere vituperandi / qui ab extremo ad extramum ita rapiuntur: vt nullam mediocritatis rationem habeant. & hoc demonstrat per quendam Tigellium. Hoc dicit.

Satyra secunda.

scurrarum a conueniunt homines qui vngenta vendunt
Ambubaiarum collegia pharmacopolę
b histriones c sue: ū bonorū pfusores. hominum
Mendici: mimę balatrones. hoc genus oē
triste turbatum musici ob morte d
Męstum ac sollicitum est cantoris morte tygelli
e f ediuerso
Quippe benign⁹ erat. cōtra hic. ne prodig⁹ esse
non vult.
Dicatur metuens: inopi dare nolit amico
execrandam
Frigus quo diramq3 famem propellere possit.
pdigum
Hunc si percuncteris aui cur atq3 parentis
emplam nulli grata o. in ventre cōgerat g
Præclaram ingrata stringat malus ingluuie rem
accepta comparans pecunia
Omnia conductis coemens obsonia nummis
auarus eo
Sordidus atq3 cum parui quod nolit haberi:
h pdigus auaris
Respondet. laudatur ab his. culpatur ab illis:
i auarus quidā cōtrario vitio laborās pdest
Fusidius vappæ famam timet ac nebulonis
possessionibus vsura
Diues agris: diues positis in fœnore nummis.
quintuplices k ad capitalem summā l
Quinas hic capiti mercedes exigit. atq3
m negligentior vehementius
Quanto perditior quisq3 est: tanto acrius vrget
n sueros inuestiget cū a custodia pedagogi sūt liberati
Nomina sectatur modo sumpta veste virili

a AMBVBAIARVM collegia. Nō parū pfecerit poeta. si pniciosissimā oīm vitiorū auaritiā ita insectatus sit vt illā ex hūanis mētibus extirparit. In pnti aūt satyra cū procul a grauitate viri oīno leuitas sit et incōstātia. Indeq3 multa mala pueniāt humane vite. hāc quoq3 abhominādā aggrediť verū vt hois mos est. ita seria tractat. vt vrbanitate quoq3 illa aspgat. & aculeos inuectiue sta occultet. vt nisi postq3 intra viscera recepti sūt minime aduertanť. Sunt ergo sūopere vituperandi q̄ ab extremo ad extremū ita rapiunť vt nullā mediocritatis rationē habeāt ordiť aūt a morte tigelli. vt cōmode rem aggrediať. Ambubaie aūt dicūť mulieres tibicines lingua syriaca. & eni lingua eorū tibia siue symphonia ambaia dicitur.

b MENDICI. Differt enī mēdicus a paupe. Paup enī a puo diciť qa pauilli est. Medicus vero cui min⁹ sit quā dicat

c BALATRONES. a vaniloquētia .i. a balatu Sūt enī vani hoies. vel dicti a seruilio balatrone hoie luxuria pdito et pfusore de quo alibi meminit. Vel qa bona sua lacerāt. et in baratrū demittūt .i. in vētrē demergunt vel a balatu ouiū quia cibum sectantur.

d TIHELLI.M. hermogenes tygellus musicus fuit & accept⁹ cesari dictatori prius Inde antonio et Cleopatre. Et vt ait porphirion. est iter octauiani familiares habitus. fuit vir adeo pdigus. vt vniuersū patrimoniū huiusmodi hoibus distribuerit.

e BENIGNVS. imo prodigus. sed iis quibus donabat liberalis videbatur.

f CONTRA hic. s. alius ne pdigus habeať auarissimus efficiť. Neq3 amico inopi tātū ipartiri vult. vt possit frigus famēq3 pellere quod etiā nō prodigi sed liberalis.

g INGLVVIE. Voracitate. vnde glutores & glutire.

h RESPONDET. s. interroganti cur omnia obligurierit scilicet quod voluit euitare infamiam auari.

i FVSIDIVS. auarus quidā cōtrario vitio laborans.

k QVINAS mercedes & c. Pro vsuris dixit. secūdū illud quod superius dixerat conductis nummis.

l EXIGIT. autē capiti ad illud ptinet quod auari fœneratores cū dāt vsurariā pecuniā primi mēsis vsuras capiti ipsius sortis statim admouebāt.

m QVANTO pditior quisq3. Ac tanto inquit grauioribus vsuris onerat vnūquēq3 quanto intellexerit eum negligentia res suas agere.

n NOMINA sectať & c. Sententia est quod fœneratores diligenter inuestigant adolescentes qui flagrante cupiditatibus non habent pecuniā: qua illas explere queant. nam parentes sub quorū potestate sunt. huiusmodi sumptus subministrare nolunt. Isti igitur sumpta virili cū iā a pedagogi custodia sint liberi accipiunt quocūq3 fœnore etiā quituplo pecuniā quā in suas voluptates cōuertant. At fœneratores ducti cupiditate lucri auide illis credunt.

o SVB patribus duris. Nã indulgentiores tantũ filiis pre bent. vt illis non sit opus aliũ de sumere. Ergo quis in tanto scelere nõ exclamet. proh ma xime iupiter.

p SI quis que. Interrogã ti alicui cur tam contrarios et inter se aduersos mores indu cat. respõdit vt ostendat eũ mi re ex hoium stulticia. vt dimilli ignari i mediocritate cõsistere alterũ extremũ vitiosũ fugiũt in alterum vitiosum quoq; incurrunt.

q MALCHINVS. Sub malchini nomine quidã me cœnatem suspicantur signifi care ab re tamen finxit. Mal cha enim malacos dicit. Por ro autẽ tunicis demissis am bulare eorum est qui se mol les & delicatos habere velint.

r Est qui inguen. &c. Est qui sibi facetus videatur esse si aliuore veste vtatur.

s PASTILLOS rufillus. Hoc vult dicere quod neq; pa stillos homo debet olere neq; hircum.

t SVNT qui nolunt &c. Aliud extremũ cum sint qui nolint tangere nisi matronas alii non nisi prostibulatas.

v TETIGISSE. Propriedi xit. vnde & intacte virgines dicuntur vt cui pater intactã dederat.

Sub patribus duris tyronum. maxime quis nõ
Iupiter exclamet. simul ac audiuit: at ille
Pro questu sumptũ facit. hic vix credere possis
Quam sibi sit amicus. ita vt pater ille terenti.
Fabula quem miserum nato vixisse fugato
Si quis non querat. quo res hæc pertinet illuc
Dum vitant stulti vitia i contraria currunt.
Malchinus tunicis demissis ambulat. est qui
Inguem ad obscœnum subductis vsq; facetus
Pastillos rufillus olet gorgonius hircum
Nil mediũ est. sunt qui nolũt tetigisse nisi illas
Quarum subsuta talos tegat instita veste:
Contra alius nullam nisi olenti infornice stantẽ
Quidam notus homo cum exiret fornice. macte
Virtute esto inquit sententia dya catonis
Nam simul ac uenas inflauit tetra libido
Huc iuuenes equum est descendere nõ alienas
Permolere vxores. nolim laudarier inquit.
Sic me mirator cunni cupennius albi.
Audire est opereprecium procedere recte
Qui mechis non vultis. vt omni parte laborent
Vtque illis multo corrupta dolore voluptas
Atque hæc rara cadat dura inter sæpe pericla.

x INSTITA. Fasciola est que extremitatem vestis am biebat. Matronę enĩ stola ad pedes vsq; demissa vtuntur. cuius imã partẽ ambit instita

y QVIDAM notus ho mo M. Cato ille censorius cũ vidisset hominem honestum fornice exeuntẽ laudauit ex istimans libidinem cõpescen dam esse crimine.

z PERMOLERE. Pro tur pi reposuit. sed non est abso na translatio. nam cũ frumen tum demolitur mala que sup catillũ est circũuoluitur. est enĩ catillus saxum inferius. Mola vero superius. Sic & in patrã da re vir mulieri incumbit.

a CVPENNIVS. quidam amator matronarum ait hoc modo me laudari nolo hic fa miliaritate augusti clarus fuit corporis sui diligens & secta tor matronarum.

b AVDIRE operepreciũ: Ordo est. operepretium au dire vos qui non vultis proce dere recte ad meretricem. quẽ admodum laborẽt omni par te. & quemadmodũ sępe ca dat hec voluptas inter dura pericula corrupta multa do lore tam in expendendo pecu nias quam propria membra perdendo. Enarrat autem hic poeta incommoda mechi.

c VT omni parte laborent: idest in oi re periculũ imineat:

d PRECIPITEM tecto dedit. Vt in seqnentes effugeret.

e ILLE flagellis. Sunt qui intelligant de Salustio quē dicunt deprehensum in adulterio Fauste vxoris milionis et filię L. cornelii syllę fœlicis & ab An. milone cesum.

f CALONES. Sunt ministri militum liberi homines. Lixę vero sunt serui proprii eorundem.

g CADAMq; salacē. Virgam virilis membri. salaces dicuntur libidinosi. salacem ergo libidinosam. dicitur enī membrum illud in quo libido est esse salsum. Alii a saliendo dicunt salacem.

h IVRE omnes: Omnes dicebant iure factum deprehenso & precidere caudam licere Sed galba iurisconsultus negabat iure factū. quia & ipse sectator matronarum erat.

i TVTIOR atquanto. Quāto melius est et tutius vti libertinis comparatione adulterii.

k IN classe secūda Tres enī erant classes. prima matronarum. Secunda libertinarum. Tertia aucillarum.

l SANVSTIVS in quas & c. Nam cum salustio in senatu matronarum adulteria censores obiiceret. testatus est se non matronarum. sed libertinarum sectatorem esse. At hic sentētia est. Si salustius vellet vti munificentia. quatenus res sua & ratio suaderet. daret quantum sat esset. nec esset sibi damno & dedecori.

Hic se precipitem tecto dedit. ille flagellis
Ad mortem cesus: fugiens hic decidit atrem
Predonū inturbā dedit hic pro corpore nūmos
Hunc perminxerunt calones: quin etiam illud
Accidit vt quidam testes caudamq; salacem
Demeteret ferro iure omnes: galba negabat
Tutior at quanto merx est in classe secunda
Libertinarum dico: salustius in quas
Non minus insanit: quā qui mechatur at hic si
Qua res qua ratio suaderet: quaq; modeste
Munifico esse licet vellet bonus atq; benignus
Esse, daret quantum satis esset: nec sibi damno
Dedecoriq; foret verū hoc se amplectitur vno
Hoc amat. & laudat: matronā nullam ego tāgo
Vt quondam marseus amator originis ille
Qui patrium mimæ donat fundumq; laremq;
Nil fuerit mi īquit cū vxorib9 vnq; alienis
Verum cū mimis: est cū meretricib9. vnde
Fama malū grauius quā res trahit. an tibi albū
Personam satis est. non illud quicquid vbiq;
Officit euitare. bonam deperdet famā.
Rem primis oblimare malū vbicūq; quid inter
Est in matrona ancilla peccesue togata
Villius infausta sylle gener hoc miser vno

m VT quondam marseus Ordo est. vt quondam inquit marseus. hic marseus amauit minam quandam originem nomine in qua patrimoniū suum expendit.

n VNDE fama & c. Hoc ex persona sua horatius dixit intelligi volens ex nimio mimarum aut meretricum amore vexari quidem censum. sed multo grauiora dāna famę accidere. nā meretricibus vti conceditur non amare.

o QVID interest in matrona & c. Negat interesse quicquam vtrum quis in matrona an in ancilla. an etiam adultera delinquat. secutus opinionem stoicorum. quia omnia peccata paria esse dicunt. Neq; enim rei admisse quantitatem sed admittentis volūtatem spectant.

p TOGATA. Togatę autem in publicū procedere cogebantur feminę adulterii admissi conuictę.

q VILLIVS. Nomen incertum pro certo posuit. Nam vt dictum est. Milo faustę filię syllę mulieris adultere maritus fuit. Et a cena rediens ante ędes cesus est a familia longareni adulteri qui intus cū illa erat. ne illum deprehenderet. ergo cum nobilem affectasset vxorem in hac ignominiam incidit. Ergo potius credo villium & longarenū duos fuisse adulteros & riuales. & sic villium a riuali cęsum. Nam quod ait syllę gener loquitur ex desiderio villii non quod esset gener sed esse cuperet. sic Vir. Et gener auxilium priamo phrigibusq; ferebat.

r VELATVMq; stola.p/prie toga mulieris stola dicit. Et notādū in hoc versu quod toga & stola communem syllabam faciunt.

s CONFERBVIT ira. nā vester irasci cum arrigitur. Si ergo diceret muto se esse con/tentum plebea venere. quid diceret ille sectator matronarū Nempe hoc magno patre nata puella est q.d. est preferēda hec puella libertine. quia est nobilis.

t AT quanto meliora. Quā to meliora monet natura tuis sensibus. que abundat necessariis. his.s. que vsus exigit. abū dat autem si sis bonus dispensator. idest si tu his recte vsus fueris. Sensus autem est. Si se/quimur naturā & nō opinionem ipsa diues siue opis. idest suarum opum. quia satis illi est quacumq; muliere sedare libidinem vnde passim illam sedare sine periculo possis. sed opinio facit vt nobiles quera/mus. vnde sequitur inopia & penuria igitur natura suis di/uitiis pollet. sed opinio nos in paupertatē adducit. Qua propter natura sua det meliora. et que sūt cōtraria sue opinioni.

v TVO vicio rerumne. nostro vicio laboramus cū superflua petimus. Vicio autem re/rum cū necessaria desunt. Er/go nostro vicio quod ab opinione est matronam petimus vnde est maius dispendium. Vitio vero rerum quod a na/tura prouenit feminam queri/mus. Vbi minus dispendium & sine periculo est. Ex quibus omnibus concludit vt matronas sectari desistamus cū non habeant magis tenerū femur quamuis sint ornate niueis lapillis vt vniones sunt & viridibus quales videmus esse smaragdos.

x CHERINTE. Apostrophe est ad cherintum. quē porphirio ait fuisse pulcherrimū puerū prostibulū. Sētentia est. quāuis tale femur haberet matrona quale habet cherintus. non tñ esset magis tenerum. y RECTIVS. Auxesis vt nō modo nō sit magis tenerū in matrona quam togata. idest in prostibula. Sed quandoq; sit minus tenerum.

supplicium .i. plusq; fecis erat
Nomine deceptus: penas dedit vsq; superq;
Qam satis est pugnis cesus ferroq; petitus
ipse villius p.n.
p foribus in domo fauste
Exclusus fore cum longarenus foret intus:
villio membri virilis. pspicienti
Huic si mutonis verbis mala tanta videnti
q̄ sequuntur
Diceret hec anim⁹: quid vis tibi? nūquit ego a te
peto
Magno prognatum deposco consule cunniū
veste matronarū incaluit libido
r s
Velatumq; stola mea cum conferbuit ira
nobili
Quid responderet? magno patre nata puella
scz suadet contraria
t
At quanto meliora monet pugnantia que istis
copiens auxilii falsem
Diues opis natura suæ: tu si modo recte
ordinare. hoc est commoda nature
Dispensare velis. ac non fugienda petendis
immiscere cum superflua cupis egrotes
v
Immiscere. tuo vitio rerum ne labores
interesse ideo
Nil referre putas? quare ne peniteat te:
honestas ex quibus
Desine matronas sectarier: vnde laboris
contingit
s. veneris
Plus haurire mali est. q̄ ex re decerpere fructus
matrone margaritas
smaragdos
Nec magis huic inter niueos viridesq; lapillos
femur aut crus
x
Sic licet hoc cherinte tuū. tenerū ē femur aut cr⁹
plurium mulieri est
y
Rectius atq; etiam melius persepæ togate
ad pulchritudinem s. velamine togata
togate mulieris
z a
Adde huc quod mercem sine fucis gestat aperte
b pulchri
Quod venale habet: ondit: neq; si qd honesti est
c
vt matrona in aperto neq;
Iactat. habetq; palam. querit. quo turpia celet.
d cum
Regibus hic mos est vbi eq̄s mercantur. apertos
s. sic
Inspiciunt. ne si facies (vt sæpe) decora
tenera decipiat e
sustentata admirantem
Molli fulta pede est. emptorem inducat hiantem

z ADDE huc &c. Aliud cōmodum in libertina. Nam ipsa corpus suum quod par/uo precio vendit. et propterea iure mercem appellat. non habet fucatū. idest adulterinis coloribus ornatū. Sed quicquid nitet naturali colore nitet.

a SINE fucis. idest sine velamine simulationis. Fucus est genus herbe marine. vnde la/na inficitur. Et in carminibus Hora. Neq; amissos colores lana refert medicata fuco & Vir. Alba nec assyrio fucatur lana veneno. inde etiā corru/pte merces fucate vocantur. & p dolis & fraudibus Theren. fucū factum mulieri.

b SI quid honesti. idest pulchri. Vir. At quocūq; deus circum caput egit honestum.

c IACTAT. Illo gloriatur vt matrone que partes corporis quas pulchras habēt ostē tant. & palam habent. Si que vero turpiores sint querit diligenter qua ratione occultare possit.

d REGIBVS hic mos est. Sē sus est. debemus reges & fortes viros imitari. qui in emen/dis equis id agūt vt illos apertos. idest detectos & nullis faleris velatos inspiciant. Ape/rire enim nonnūquam vulnerare dicimus. Iuue. Fuste aperire caput candelam appone/re valuis. Item detegere. Hinc Macrobius ait iunioris sali/tos esse non tam honoris quā va'itudinis causa maioribus caput aperire. i. detegere. Stat. Sic fatus aperto ense vocat socios.

e HIANTEM. vel inertem & qui vicia non circūspiciat. Nam hiant & oscitant ex pigricia homines. Hinc Therencianus dauus voluit deprehē dere inter oscitātes. vel hiantē cupientem. Nam nimia emē/di cupiditate in viciis notan/dis non sunt circūspecti. Vir. Hunc plausus hiantē per cū/neos. geminatus enim popu/liq; patrumq; corripuit.

f HyPSEA. Mulieris cecę nomē. o crus o brachia. Crus & brachia que pulchra sunt admiraris. sed nō vides quod depygis est & nasuta.

g DEPyGIS. Pyga grecū verbum vt apparet apud pollucem. Et est posterior pars iuxta podicem. hinc est huropygas extrema pars spine. et spōdiliū terminus iuxta anū. q. cauda pyge. Depygis autē. q. sine pyga vt dictio de priuet vt cum dicitur demens. vel depigis. idest magnam habens pygam. Et tunc de auget. vt deamo. idest valde amo. nam vtrumq; turpitudinem corpori affert. et cum nihil omnino eminet ille locus et rursus cum nimis turget.

h MATRONE. Concludit in matronę corpore nihil posse inspici preter faciē que semper apparet.

i SIT cacia. Cuius cum crura pulchra essent. vtebatur cōtracta veste. vt illa paterent.

k SI interdicta. idest matronas que interdicte sunt et prohibite multis custodibus.

☞ l VAHLO circūdata allegorice. quod est custodiis septa ac premunita.

l NAM te hoc facit insanū. Natura enim ita instituti sumus. quanto diffilior res est. tanto magis expectatur Oui. Nitimur in vetitū semper cupimusq; negata.

m CVSTODES lectica. Enumerat illos qui circa matronam sint custodes. Ex seruis autē habebant illę qui calamistro ex igna calefacto capillos crispaiēt. isti igitur qui dum calamistrum calefacere cupiunt in cinere ad excitandum ignē flant ciniflones dicebantur atq; etiam cinerarii.

n PALLA. Vestis amplior que intereundum facile cōcuciatur.

o ALTERA nil obstat. altera inquit quid proferat prelucida veste vt nuda conspici

equi argutum f. sit erecta

Qd' pulcre clunes. breue qd' caput ardua ceruix

rgcs faciunt acutis.

Hoc illi recte ne corporis optima lynceis

femina illa tu

Contemplare oculis ipsea cæcior. illa

vc femina ? dicas pulchra

Que mala sunt spectes. o crus. o brachia. verum

natibus g nimio naso notata

Depigis. nasuta. latere ac pede longo est.

h

Matrone preter faciem nil cernere possis

mēbra ad pedes vsq; tecta i abscondentis

Cætera (ni catia sit) demissa veste tegentis.

k inclusa l

Si interdicta petes. vallo circundata (nam te

pronum ad libidinem tunc obstabunt

Hoc facit insanum) multe tibi tum officiēt res

m

Custodes. lectica. ciniflones parasitæ.

vestis n

Ad talos stola demissa & circundata palla

sunt obstant aperte

Plurima. que inuideant pure apparere tibi rem

f. libertina in vestibus quasi rem contingit

o p

Altera nil obstat. chois tibi pœne videre est

tanq; an deformis

Vt nudam. ne crure malo ne sint pede turpi

mensurare ancille

q

Metiri possis oculo latus. an tibi mauis

Insidias fieri preciumq; auellier ante

r quomodo

Quam mercem ostendit. leporē venatur vt alta

in mensa appositum

In niue sectetur. positum sic tangere nolit

amator matronarum

s

Cantat. & apponit meus est amor huic si/is/ nā

relinquit f. ordine multorū difficilia

t v

Transuolat in medio posita. & fugientia captat

.i. istis ne scilicet dibus cantare amatorem dixit.

x

Hiscine versiculis speras tibi posse dolores

sollicitudines tuo

Atq; ęstus curasq; graues e pectore pellis?

y desiderijs modum

Nonne cupidinibus statuit nature modū quē

scilicet .i. quid tollerare possit .i. quid denegatum sustinere non possit

Quid latura sibi. quid si dolitura negatum

possit. hec autem vestis in cho insula conficitur per cuius nimiam subtilitatem. que sunt interiora translucent.

p PENE videre est. vt nudā prope ita potes videre vt nudā Sensus est. paupercula induta est choa veste subtilissima & ideo potes eam totam videre brachia tibias & pedes velut nuda sit.

q AN tibi mauis. q.d. non debes velle potius matronam que tibi insidiatur. quia non ostēdit si quid turpe latet quā libertinam que se totam tibi videndum prebet.

r LEPOREM venator. induci. quasi canticum amatoris matronę. Est autem canticum hoc. Venator persequit leporem vt capiat. & captum cōtēnat. amor est meus huic similis absentia & difficilia desiderat. & parata contēnit.

s ET apponit. idest adiuugit amorem suum esse similem.

t POSITA in medio. i. libertinas quas facile est habere.

v ET fugientia captat. idest capere cupit fugiētia idest matronas quas difficile est asseq.

x HISCINE versiculis. q. d. tam friuola est sentētia & stulto prouerbio putas tu remouere e pectore amores matronarum qui te cruciant. Et nō potius intelligis in rebus omnibus esse adhibendum modū cui natura ipsa acquiescat.

y NONNE cupitudinibus. Nonne satius est inquit querere quem finē cupiditatibus natura statuerit qd tollerare possit si denegetur quid denegatū sustineri non possit querere magis prodest. negari aūt sibi homo prudēs et ea tantū egre fert sine quibus famē ac sitim frigusq; summoueat. Ordo autem est. Nōne querere plus proderit quid denegatum sibi natura sit latura. & quid dolitura.

z ET inane abscindere soldo. Allegoricos & inutilia aut vana ab vulibus ac necessariis seperare.

a NVM tibi cum fauces &c. Eleganter ac prouerbialiter inferuntur. Ait enim si cut qui famem ac sitim sedare cupiat. possit potu ciboque ignobili. venerea quoque voluptas eodem pacto explebitur.

b ROMBVM. piscis est quem in precio habuerunt antiqui. & enumeratur in genere planorum. vt soleę quoque & pasceres sunt.

c TENTIGINE. Prurigo est que coitus desiderium inducit

d NON ego namque. Quod ad me pertinet inquit ego certe non faciam vt malim tentigine rumpi quam vbilibet necessitatem libidinis effundere

e ILLAM post paulo. i. illam que dixi veni si exierit vir philodemus dicit post paulo gallis relinquo. quia qui promptiores sunt in venerem multum donant. philodemus autem quidam phisicus fuit qui gallos multum donare mulieribus dixit aut. q. diuites aut. q. in libidinem promptiores. Acron ait phylodemum phisicum epicureum fuisse & gallos in libidinem pronos putasse. vel dixit gallis sacerdotibus cybeles. qui castrati cum sint moriam ferre possint.

f SIBI. s. assumebat idem philodemus illam que neque stet. i. prostet magno precio neque iussa venire cunctetur.

g CANDIDA rectaque sit munda hactenus. id est ea vsque munda vt non curet videri magis alba. aut longa quam natura sibi dederit.

h DEXTRO mihi leuum Nam cum alter in alterum conuertitur. pars dextra vnius est ad leuam alterius.

Querere plus prodest: et inane abscindere soldo
Num tibi cum fauces vrit sitis: aurea quęris
Pocula? num esuriens fastidis omnia praeter
Pauonem rombumque? tument tibi cum inguina: num si
Ancilla aut nerua est presto puer impetus in quem
Continuo fiat: malis tentigine rumpi?
Non ego namque parabilem amo venerem facilemque
Illam post paulo. sed pluris: si exierit vir:
Gallis hanc: philodemus ait: sibi que neque magno
Stet precio. neque cunctetur. cum est iussa venire
Candida rectaque sit: munda hactenus: vt neque longa
Nec magis alba velit: quam dat natura videri
Haec vbi supposuit dextro corpus mihi leuum
Ilia & aegeria est. do nomen quodlibet illi.
Hec vereor: nedum futuo: vir rure recurrat:
Ianua frangatur. latret canis: vndique magno
Pulsa domus strepitu resonet. ve pallida lecto
Desiliat mulier: miseram se conscia clamet.
Cruribus hec metuat. doti deprehensa. egometmi
Discincta tunica fugiendum est ac pede nudo
Ne nummi pereant. aut pyga: aut denique fama
Deprehendi miserum est. fabio vel iudice vincans.

i DO nomen quodlibet illi Eleganter fingo mihi in tenebris meretricem aliquam esse de nobilibus. per quod significat non interesse que sit cum eam non videas. vel cum omnium eadem corporis natura sit.

k HEC vereor. Narrat poeta incommoda adulterii.

l VE pallida. Vna pars est: quasi valde pallida vt vesana Vel est ve dolentis interiectio.

m CONSCIA. illa que mediatrix fuit. Hec. s. mediatrix metuat cruribus ne compedibus inuectatur.

n DEPREHENSA. s. matrona metuat doti. nam adulterio damnatę dotem amittebat. Sin vero alia causa diuortium fieret vir dotem restituebat.

o EGOMET mi discinctam tunica &c. Ostendit in tanto tumultu nullum intercedere mutuum auxilium. sed vnumquemque sibi consulere.

p AVT piga. Quia in derisionem constupretur. vel sibi per podicem mugili mittantur. vnde Iuue. Et quosdam mugilus intrat.

q AVT denique fa. Nam & si nullum aliud incommodum patiatur magna tamen iactura in fama sit.

r DEPREHENDI miserum est. Satis vrbane significat fabium pro adulterio iudicaturum si iudex in hanc rem constituatur qui harum rerum & ipse sectator sit tamen miserum est deprehendi. et probeat nam si istum qui adulter est interroge de qualitate adulterii. respondet malum esse. & probari poterit quod non expedit adulterari.

Argumentum in tertiam Satyram.

HEc ſatyra arguit eos: qui aliorũ vitia grauiter rep̄hendũt: ſua ei vel penitus ignorãt vel cognita ſibimet ignoſcũt: quod vbi licentius faciat ſe in numero taliũ penit. In fine autem huius ſermonis hac eadem occaſione ſtoicorũ ſectam vituperat. qui omnia peccata pari pena punienda: & īparia eſſe dicebãt. Iocoſe autẽ more ſuo ad riſũ mouendũ incipit. & Tigelliũ de vite inequalitate rep̄hendit.

Satyra Tertia.

a
OMnib⁹ hoc vitiũ eſt cãtoribus inter amicos
vt cantãt ipſi cãtores b
Vt nunꝙ inducant animũ cantare rogati
.i. nõ rogati a ſardinia
Iniuſſi nunꝙ deſiſtant: ſardus habebat
c victium ipſum ad canendũ
Ille tygellius hoc cęſar (qui cogere poſſet)
a tygello ſui.i. iulij ceſaris ꝗ fuit adoptiuus
Si peteret per amicitiam patris atꝗ ſuã non
apud eum petendo placuiſſet canere tigello d
Quicquam proficeret. ſi collibuiſſet: ab ouo
e poma cꝫ cantum
Vſꝗ ad mala citaret bache io modo ſumma
incipiens fidibus
Voce modo hac reſonat: q̃ cordis quatuor ima
f conueniens tygello tygellus
Nil equale homini fuit illi: ſæpe velut qui
currebat tanꝗ tygellus
Currebat fugiens hoſtem: perſæpe velut qui
lento paſſu gradiebatur g
Iunonis ſacra ferret. habebat ſępe ducentos ☞
h
Sæpe decẽ ſeruos. modo reges atque tetrarchas
latrans contingat facilis nõ p̄cioſa
Oĩa magna loquẽs mõ ſit mihi mẽſa tripes &
vas propellere.
Concha ſalis puri & toga. que defendere frig⁹

a OMNIBVS hoc vitium. Si ſatyre argumentũ queras videtur eos carpere qui cum ſua ſibi vitia condonent aliena acerbe reprehendant. cum que leuia ſunt ignoſcere amicis debeamus memores fragilitatiſ humanę qua nemo omnino vitiis caret. inducit autẽ exemplum muſicorũ. & precipue tygelli. Dicit autem omnibus cantoribus. Ergo magis condonãdum cum ſit cõmune omnibus.

b CANTARE. Bis repetẽdum .ſ. rogati cantare nũquã inducant animum cantare.

c ILLE. Emphaſim habet hoc pronomen & dixit ille tã quam de noto.

d AB ouo. a principio prãdii. nã vt ait Acron. a balneis ad cibum proficiſcentibus in primis ouum dabatur.

☞ e AD mala. Ad poma. i. ad ſecundas menſas quibus finitur prandium.

f NIL ęquale homini &c. Nihil conſtanter ſed ab extremo ad extremũ proficiſcebatᷣ hoc vitium & in catilina notat Saluſtius.

g HABEBAT ſepe ducentos &c. Nam magna ſeruorũ copia erat apud antiquos.

h REGES atꝗ tetrarchas. Sepe exoptabat ſibi nõ priuatam fortunam. ſed regum & tetrarcharum. Sunt autem tetrarhę qui quartam regni partem poſſident. Sepe autẽ modeſtiſſime loquens dicebat ſe eſſe contentum tripode menſa. & concha ſalis puri. ideſt ſimplicis. & nulla re cõditi. q. ſecundum morem perſarum qui nihil ad panem preter ſalẽ & naſturtium herbam addebant. & toga que frigus propelleret quamuis eſſet craſſa.

i DECIES centena. quoniã numerus in denario desinit. nam vltra decem repeticio fit idcirco decies centena potius quam mille dicebant.

k NOCTES. peruertebat officia vitę. vt noctu diurna nter diu nocturna exerceret.

l QVID tu. Fatetur se quoq; vitia habere sed minora.

m MEVIVS. Poeta fuit ignobilis & maledicus. vnde ipse in libro carminum olentem meuium dixit. Virg. Qui bauium nõ odit amet tua carmina meui.

n ABSENTEM. quod maleloquentię est. et inuidiosi hominis. nam qui meliorem facere student coram castigãt.

o IGNORAS te. Verba sũt reprehendentis detractorem: Ergo vel te. idest tua vitia ignoras. vel putas prebere te ignotum nobis. veluti tua vitia nõ cognoscamus.

p STVLTVS & improbus. stultissimus amor nostri est vt nobis ea vitia condonemus que in aliis ferre non possumus. Et sumus improbi. i. a nullo probandi.

q CVM tua peruideas. Ordo cum tua oculis iunctis lippus videas. idest cum tua vicia cernas. q. cecus cur aliena perspicis oculis aquilę. lippus est cui oculi valitudinarii sun-

r AVT aquila. De hac aue plura in odis. Est autem adeo acuti visus vt recto intuitu solis radios sustinere possit. quin & pullos suos solem aduersum intueri cogit & si qui lucem non sustinentes auertantur illos veluti adulterinos eni do precipitat.

s SERPENS epidaurius: Generaliter omnes serpentes multum videre dicuntur. Epi daurium autẽ propter historiam posuit.

Quamuis crassa queat. decies centena dedisses
Huic parco paucis cõtento: quinq; diebus
Nil erat in loculis. noctes vigilabat ad ipsum
Mane. diem totum stertebat nil fuit vnq;
Sic impar sibi nunc aliquis dicat mihi. quid tu?
Nulla ne habes vitia? imo alia & fortasse miora
Meui⁹ absentẽ nouiũ cũ carperet. heus tu
Quidam ait. ignoras te? an tu ignotũ dare nobis
Verba putas. egomet mi ignosco meuius inqt
Stultus & ĩprobus hic amor est dignusq; notari
Cum tua peruideas oculis mala lippus inunctis
Cur in amicorum vitijs tam cernis acutum
Quã aut aqla aut serpẽs epidaurius. at tibi cõtra
Euenit inquirant vitia. vt tua rursus & illi
Iracundior est paulo. minus aptus acutis
Naribus horum hominũ rideri possit. eo quod
Rusticus tonso. toga defluit. & male laxus
In pede calceus hæret. at est bon⁹. vt melior vir
Nõ alius quisq;. at tibi amicus at ingeniũ ĩgens
Inculto latet hoc sub corpore. deniq; te ipsum
Concute. num quã tibi vitiorũ inseuerit olim
Natura. aut etiam consuetudo mala. nanq;
Neglectis vrenda filix innascitur agris
Illuc peruertamur. amatorem quod amicę

t IRACVNDIOR est paulo. Sensus est. Habeat aliqua vitia ita vt paulo iracundior sit. ne possit deridentium vrbanitatem que nunc maxime exercetur sustinere. prestat etiam materiam de se ridẽdi:

v DEFLVIT toga. Quia nõ recte quadrat corpori. quidam putant dictum de cęsare cui semper fluebat toga et erat ei indoctus tonsor ait Acron.

x BONVS vir & c. his ergo colligit amicorum vitia si leuia sint ferenda esse secundum illud quod precipit per prouerbiũ amici mores noueris non oderis.

y AT ingenium ingens inculto & c. Hic dicitur pulsare Vir. qui indecore corporis & compositionis fuit.

z DENIq; te ipsum cõcute. Sensus est te ipsum deniq; perspice ne habens aliqua vitia aut igenita. aut mala cõsuetudine quesita. Virtutum vitiorumq; semina a natura sunt que deinde consuetudine aluntur & ad habitum perueniunt. namq; vt ager nisi excolatur filicem herbam frugibus noxiã producit sic & animus noster sine cultura philosophie viciis occupatur. Est autem dicta filix quod ex eadem radice plura fila nascant

a ILLVC peruertamur. Sẽsus est. queadmodũ vitia amicę ita decipiunt amatorem. vt habeat illa pro virtute sic vellem vt erraremus in amicitiã

b POLyBVS. a similitudine polybi marini piscis multos pedes habentis. dicitur morbus in naribus enascens cui plurime sunt fibre.

c AGNE.p.n. mulieris amice balbini.

d AC pater vt gnati. Omnis asperitas refugienda. neque debemus offendi minoribus vitiis. sed equo animo amicos ferre & illos paterna indulgentia tractare. nam patres fastidiunt omnia visa in filiis. Et si filium habet strabonem illum petum appellat vt virtutem ponat pro vitio. petos autem eos dixere quorum oculi celeres huc & illuc vertuntur pertransuersumque inspiciunt quod decere potius quam dedecere videtur.

e MALE paruus si cui filius est. M're dixit male paruum volens intelligere macilentum.

f SySIPHVS Filius fuit. M. antonii trium viri vir monstruose breuitatis sed acutissimi ingenii.

g VARVM qui sit pedibus introrsum retortis.

h BALBVTIT. Balbutire est verba curta proferre quo vitio pueri laborant. sed parentes vt filiis blandiantur de industria balbutiunt. id est balbutiendo appellant scaurum qui sit male fultus prauis. id est distortis talis.

i CONCINNVS compositus bonus. id est si iactans est aliquis dicatur quod vult videri apud amicos concinnus & bonus.

k TRVCVLENTIOR Qui ferociori aspectu sunt truculenti appellantur. ergo dicamus hunc procul esse ab omni adulatione & liberum & simplicem. qui non aliud dicat & aliud sentiat.

fallunt

Turpia decipiunt cæcum vitia aut & ipsa hæc

amatorem · delectant · fetitas narium.

p.n. b c

Delectant veluti balbinum polibus agne.

optarem · & nos

Vellem in amicitia sic erraremus. & isti

deformitati · aliqua

dedisset

Errori nomen virtus posuisset honestum

d · s. non fastidit vitium

At pater vt gnati sic nos debemus amici

aliquod vitium in eo · contemnere · oblique videntem

Si quod sit vitium non fastidire: strabonem

ponens virtutem pro vitio · appellat

lasciuos oculos habentem · e

Appellat petum pater. & pullum male paruus

alicui · non suo tempore natus. fuit enim monstruose breuitatis.

Si cui filius est: vt abortiuus fuit olim

ignauus ille · obliquis

f · g

Sisyphus: hunc varum distortis cruribus. illum

ex industria filius blandiendo pater

h · suffultum.

Balbutit scaurum prauis fultum male talis

q. auarus amicus · temperatus

a nobis

Partius hic viuit: frugi dicatur. ineptus

alius amicus · .i. vult se exhibere aptum iucundumque amicis

i

Et iactantior hic paulo est. concinnus amicis

solis amicus · si amicus

k · aspectu ferocior

Postulat vt videatur. at est truculentior. atque

vltra quam · in dicendo · animi constantis.

oportet · reprehendendo · non bilinguis · existimetur a nobis

Plus æquo liber. simplex fortisque habeatur

pro calidior

Caldior est acres inter numeretur opinor

l

Hæc res & iungit. iunctos & seruat amicos.

ad suum contrarium

m · deuoluimus

n

At nos virtutes ipsas inuertimus. atque

fecibus illinire

o · modestus

Sincerum cupimus vas incrustare. probus quis

valde · abiectus qui se omnibus

p · inferiorem gerit · q

Nobiscum viuit. multum demissus homo illi

r

Tardo cognomen pingui damus. hic fugit omnes

fraudes · obijcit

Insidias. nullique malo latus obdit apertum

quia · ipse · in quo

s · genere

Cum genus hoc inter vite versetur. vbi acris

etiam · obtrectationes

Inuidia atque vigent vbi crimina pro bene sano

dissimulantem.

t · fraudulentum

At non incauto fictum astutumque vocamus

l HEC res & iungit. Hec res non est adulatio. sed quedam humana & modesta indulgentia.

m AT nos virtutes inuertimus & c. Non solum non honestamus quedam leuia vitia nominibus virtutum. sed contra virtutes vitiorum nominibus dehonestamus. & cupimus incrustare. id est fecibus illinire vas sincerum purum. id est hominem bonum macula deturpare conamur.

n INVERTIMVS. Inuertere proprie est cum rem contrario versu ponimus. hic dicimus vestes iuersas cum quod intus esse oportuit foris appa ret. & sententiam inuersam in qua contrarius sensus inducitur

o INCRVSTARE. Incrustari autem vas dicitur cum aliquo vitioso succo illinitur atque inquinatur secundum quod & Lucillius in. xviii. satyrarum ait. nam vel regionibus illis incrustatus calix rura caulis habetur.

p DIMISSVS. Si quis in consuetudine familiari se dimittit. id est cedat aliis et nemini aduersetur seque inferiorem gerat.

q ILLI tardo cognomen pingui. ordo est illi pingui tardo cognomen damus idem sensus naturam in vitium vertentes pro pingui tardum dicimus. pinguedo enim grauat & tardos facit.

r HIC fugit omnes insidias & c. Si quis velit vitare insidias & nullum ledere stultum appellamus.

s CVM genus hoc inter vite versetur & c. Cum in genere huius vite versetur insidiorum.

t AT non incauto & c. Huic viro qui prudens cautusque est nomen vitii damus. & fictum astutumque vocamus.

v SIMPLICIOR quis & est. ordo est. si quis simplicior est qualē me tibi obtulerim o mecœnas hūc appellant molestum et stultū Sensus vero hic est. si quis libere & sine obseruatione temporis appellauerit amicum suū hunc dicunt stultum & molestū. si quis est simplex vt legentem aut cogitantem molestus interpellet statim eum carere comuni sensu dicimus.

x QVAM temere. nimis agimus sic iudicātes de amicis nostris. quia incipiunt & illi de nobis iudicantes eandem legem cōstituere.

y NAM vitiis nemo Ideo vitiis amicorum debemus ignoscere vt illi nostris ignoscant.

z HAC lege in trutina ponetur eadem. Allegoricos qui ignoscit vitiis aliorum mox eandem veniam consequetur.

a TVBERIBVS. Optima translatio nam in corpore tubercula maiuscula sunt quam verruce. nā verruca pars est eminentior in corpore hos porros vocāt: ergo tubera pro maiorib[9] vitiis verrucas pro minoribus posuit.

b DENIQ; quatenus excidi penitus. Quoniā vitia irę & alia vitia non possunt penitus aboleri ab hominibus debemus moderate ea vituperare. Si non possum inquit dissimilari vitia amicorum saltem talia existimentur qualia sunt nec debemus ea malignitate au

apertior. v
Simplicior quis & est (qualem me sæpe libenter
ludentem
Obtulerim tibi mecœnas) vt forte legentem
cogitantem aliquid
Aut tacitum impellat: quouis sermone molestus
prudentia .i. certe
Cōmuni sensu plane caret inquimus heu
qui x
Quam temere in nosmet legem sancimus
y quia
Nam vitijs nemo sine nascitur optimus ille
vitijs grauatur
Qui minimis vrgetur: amicis dulcis: vt equū est
inter se estimet virtutes bonis meis
Cum mea compenset vitijs bona. pluribus hisce
tantummodo
Si modo plura mihi bona sunt inclinet amari.
amicus .i. q ignoscit vitijs z aliorum statuetur
Si volet ac lege in trutina ponetur eadem
amicus rumoribus suis suum.
vt non a
Qui ne tuberibus proprijs offendat amicum
debit veniam amici minoribus vitijs
Postulat. ignoscet verrucis illius. æquum est
veniam
Peccatis veniam poscentem reddere rursus
quoniam iracundia
b auferri ab homine
Denique quatenus excidi penitus vitium ire
vitia in
sic c
Cetera item nequeunt stultis herentia. cur non
existimationibus iustis
mensuris
Ponderibus modulisq; suis rō vtitur: ac res
quemadmodū penis vitia cōprehendet.
grauis vel leuis
Vt quæque est: ita supplicijs delicta coherceat
furcillam a mensa est a dño
d
Si quis eum seruum patinam qui tollere iussus
semi manducatos calidum comederis
e
Semesos pisces tepidumq; liguerit ius.
suspendat p.n.
f
In crure suffigeat. labeone insanior inter
sapientes f. qđ dñs fecit.
talis
Sanos dicatur quanto hoc furiosius atque

Maius peccatum est. paulum deliquit amicus
delictum ignoscas habearis inhumanus
Quod nisi concedas. habere insuauis acerbus
ppterea amicum tuū. quemadmodum
cū g
Odisti. & fugies vt ruffonem debitor æris

gere. Iam paulatim eo descendit vt aduersus stoicos disputet. qui dicunt peccata omnia paria esse. Animū ergo peccantis non quantitatem peccati spectant.

c CVR non ponderibus &c. Ordo est. Cur nō vtitur ipsa ratio suis modulis & pōderibus vt aliqua vitia maiora & aliqua minora iudicet. et vt queq; res est ita coercet delicta suppliciis.

d SI quis seruū &c. Probat parua delicta non esse magno supplicio afficienda. exemplo serui qui iussus reponere patinam cū semesis piscibus si illos ab sumpserit vna cum iure nō ppterea sit cruci affigēdus

e LIGVERIT. Ligurire aūt est suauioribus escis vesci. inde alligurire est rē in huiusmodi epl'is cōsumere

f LABEONE insanior Antistius labeo iurisperit[9] memor libertatis in qua natus fuit; multa contumaciter aduersus augustum dixisse & fecisse dicitur propter quod nunc horatius adulans augusto insanum eum dixit.

g RVFEONEM. n. p. viri hic vt ait Acron fœnerator fuit et historicus. qui solitus est a debitorib[9] audiētiam exigere. vnde pro poena id erat non soluentibus vel historias pro contumeliis posuit. & allusit ad id quod historicus esset.

h VENERE calende. &c. Quia in calendis sicut in epo do dixit in idibus quibuscū/ q; credita erat pecunia. redde re cogebantur.

i COMMIXIT lectū po/ tus et c. Inuitasti quendā ami cum tuum ad cœnam is po tus comminxit lectum tuū aut si fregerit catinum. eo de/ bes illum odisse.

k EVANDRI. Hic cela/ tor atheniensis a M. antonio alexandriam perductus inter captiuos romam venit.

l QVID faciam si fur/ tum &c. Sensus est. Si illi ira scor vel lectum cōminxerit in mingēdo vrina madefece rit. Vel potus idest ebrius ca/ tinum e mensa deiecerit, aut pullum gallinaceum e mea parte catini sustulerit. que oia parua sūt quid faciam si aut furtum fecit. aut arcana sibi commissa palam fecerit. aut promissum denegauerit.

m QVIS paria esse &c. Stoici phil[o]sophi qui volūt vi/ cia omnia esse paria.

n SENSVS moresq; repu gnant. quia aliter sentiunt. & alio modo viuunt. Nam sen sus & mores repugnat. Nā sensus iudicat non paria. sed disparia esse vitia. Et mores idest hominum consuetudo etiam repugnat.

o ATq; ipsa vtilitas: Nam aduertimus non esse ex vtili tate hominū quod vitia ha/ beantur paria. non enim vti le est. ita puniendum esse qui seruo conuiciatus est. quam eum qui patriam prodiderit.

p PROPE mater. idest. q. mater iusti & equi non om/ nino mater sed. q. mater. Nā

Quod nisi cum tristes misero venere calendæ
Mercede; aut nūmos vnde vnde extricat amaras
Porrecto iugulo historias captiuus vt audit
Cōminxit lectum potus mense ve catillum
Euandri manibus tritum deiecit. ob hanc rem
Aut positum ante mea quia pullū in parte catini
Sustulit esuriens minus hoc iocundus amicus
Sit mihi. quid faciam si furtum fecerit: aut si
Prodiderit comissa fide: sponsum ve negarit
Quis paria esse fere placuit peccata: laborant
Cū ventū ad verum: ē sensus moresq; repugnāt
Atq; ipsa vtilitas iusti prope mater & equi.
Cum prorepserunt primis animalia terris
Mutum & turpe pecus glande atq; cubilia ꝓpter
Vnguibus et pugnis dein fustibus: atq; ita porro
Pugnabant armis que post fabricauerat vsus
Donec verba: quibus voces sensusq; notarent:
Nominaq; inuenere dehinc absistere bello.
Oppida ceperunt munire: & ponere leges:
Ne quis fur esset: neu latro neu quis adulter
Nam fuit ante helenam cunnus teterrima belli
Causa: sed ignotis perierunt mortibus illi
Quos venerem incertam rapientes more feraruз
Viribus editior cedebat, vt in grege taurus

quamuis a natura sit ipsa iu sticia, tamē ab vtilitate vires accepit. ob eamq; est magis aucta & seruata. intellige au tem de ea vtilita eque a recto se iungi non potest.

q CVM prorepserunt. Do cet quomodo ex vtilitate na ta est iusticia hyppaloge. pri/ ma animalia homines intel/ ligendum.

r MVTVM. De homine intelligit. sed mutum dicit nō dū repertis rerū vocabulis.

s TVRPE. incultum sine moribus nec dum excitata in ea ratione.

t PECVS. autē dixit quia veluti expers rationis pecori similis videbatur homo.

v VNGVIBVS & pugnis Nullis armis adhuc repertis

x VERBA quibus voces. Quia verba & voces notent & sensus nostros.

y OPPYDA ceperunt mu nire & c. Hoc eo pertinet vt probet quod dixerat homi/ nes ab initio cum omi sūt pu gnam habuisse sed primo fe rino ritu. deide ad arma pau latim processisse & ponere leges ne quis fur esset. Ecce vbi probat iusti matrem esse vtilitatem.

z NAM fuit ante helenam & c. q. d. & si non fuerint cele brata a poetis alia adulteria quemadmodum homerus celebrauit adulteriū paridis tamen etiam multa bella pro pter feminas gesta sunt. que quia scriptoribus caruerunt in memoria hominū nō sūt.

a INCERTAM. omnibus expositam. quia nō habebāt certas vxores.

b IVRA inuenta metu. ad hec ostendere vult iusticiam non esse naturalem. sed inuẽtam propter vtilitatem. natura enim prestat scire que sint appetenda que & fugienda. sed ratio que plus valet. discernit iustum ab iniusto.

c TEMPORA si fastosq; Si antiquitatem volueris retexere in qua leges nulle erant inuenies iusticiam inuentam propter vtilitatem. non propter naturam.

d DIVIDIT vt bona & c. idest quomodo potest natura seperare mala a bonis. ita non potest seperare iusta ab iniustis. sicut stoici voluerũt natura enim bona ac fugienda opere suo attribuit. sed iustũ ab iniusto ratio secernit. que obtinet hoc vt nõ tm̃ peccet qui caules eripuit quã qui sacrilegium fecerit.

e NEC vincet ratio. Ratio ergo que iustum et iniustum inuenit non vincet hoc. idest non probabit hoc vt peccata paria sint & tantundem peccet & qui olera furatur et qui sacrilegium nocturnum commiserit.

f PENAS irroget equas. Non inter se equas. sed equas peccatis.

g NAM vt ferula. Admonui ne acerbiorem penã pares minori delicto. At nunc non monebo ne pares minorem maiori delicto. Nam cum putes peccata esse paria non dubito quin omnia supplicia sunt futura magna.

h FERVLA. Qua pueri a preceptoribus vapulabant.

i MINERIS falce recisurũ Allegoricos quod significat mineris eadem pena vendicare & magna & parua.

timore incommodi
b ris
Iura inuenta metu iniusti fateare necesse est
vetustatem annorum perquirere
c descriptiones
Tempora si fastosq; velis euoluere mundi.
non a diuidere iniustum
Hec natura potest iusto secernere iniquum
sicut a vitanda apprendis.
d
Diuidit: vt bona diuersis fugienda petendis:
probabit s. peccet
e
Hæc vincet ratio hoc tantundẽ vt peccet: idemq;
abstulerit
Qui teneros caules alieni fregerit horti:
nocte diuorũ furatus fuerit
ergo
Et qui nocturnus sacra diuum legerit. adsit
regula infligat iustas
f
Regula peccatis: quæ penas irroget æquas
faciliore verbere grauiori secaris
Ne scutica dignum horribili sectare flagello
punias
g h pati
Nam vt ferula cædas meritum maiora subire:
timeo vicia
Verbera: non vereor. cum dicas esse pares res
facta vicia
i
Furta latrocinijs & magnis parua: mineris
pena punitam imperiũ castigãdi.
Falce recisurum simili te: si tibi regnum
concedant licet mendicus vt dicunt stoici
k
Permittant homines: si diues: qui sapiens est
si qui est sapiens licet sit sordidus
Et sutor bonus: & solus formosus & est rex
ergo
l tu stoice
Cur optas quod habes? nõ nostri qd' pr̃ inqt
philosophus illecdarus genus calciamenti.
amator stoice secte
Crysippus dicat? sapiẽs crepidas sibi nunquam
habet, peritiã artis interrogatio a stoico
Nec soleas fecit. sutor tamen en sapiens: quo
sicut p.n.
Vt quamuis tacet hermogenes cantor tamẽ atq;
sicut p.n. sutor
Optimus est modulator: vt alfenus vafer omni
sutore officina in q̃ sucbat
Abiecto instrumento artis clausaq; taberna
alphenus sapientissimus
peritus quisq;
Sutor erat sapiens operis. sic optimus omnis
euellunt
m
Est opifex solus: sic rex: vellunt tibi barbam
petulantes baculo abiges
n stoice
Lasciui pueri: quos tu nisi fuste coherces

k SI diues qui sapiens est & c. Dicunt stoici sapientem diuitem esse si mendicat. & nobilem esse si seruus sit & pulcherrimũ esse etiam si sordidus. ordo; iste est. si quis sapiens est & diues est. & sutor bonus & formosus & rex secundum stoicam sectã. ait ergo horatius si secundũ te stoice sapiẽs hec omnia habet cur ad correctionem morum regnũ petis quod te habere dixisti.

l CVR optas quod habes et c. Irridet stoicam sectã & querit. vnde fit. si sapiens omia est. cur aliquid querat Ad quod respondet ex sententia chrisipi esse quidem sutorem sapientem. sed ea potentia que statim ad actum deduci possit & si non fuat. Sicut hermogenes musicus est & cantor etiam si non caneret. et alfenus etiam depositis sui artificii instrumẽtis & relicta taberna erit artifex sui artificii. Alfenus sutor quãuis tabernam clauserit & omne instrumentum sutrine vendiderit is enim abiecta sutrina quam in municipio suo exercuerat romã venit magistro q; vsus Sulpitio iurisconsulto ad tantam scientiam venit vt & consulatum gesserit & publico officio fungeretur.

m VELLVNT tibi barbam. Adeo ridicula hęc vulgus putat. vt non solum verbis illudant. sed etiã audent pueri barbam vellere.

n LASCIVI pueri. Epicureos intelligit Acron qui maxime stoicis aduersabatur. et certe isti dum summũ bonũ in corpis voluptate ponunt & pueriliter sapere & pueriliter lascifieri videntur possũmus tamen & de ceteris intelligere.

p NEq; te quisq; &c. Circumstant et frequentia sua vrgent ipsi pueri. nisi fuste eos abigeris. & cũ regem dicas nemo te veluti regem stipabit preter crispinum stoicum de quo iam dictum est. Quapropter quemadmodũ non potes te regẽ probare. sic neq; paria vicia esse probabis. Ergo ignoscent mihi amici quedam ex inscicia aut stulticia peccauero. quoniam minora hec vitia putabunt vicissimq; a me illis ignoscetur Et beatus viuã sic priuatus. idest non sapiens & propterea non rex.

q TE rege. idest qui te regẽ putas. qm̃ tibi sapiẽs videris.

Vrgeris turba circum testante: miserq;
Rumperis. & latras magnorum maxime regũ.
Ne longum faciam: dum tu quadrante lauatum
Rex ibi neq; quisq; stipator ineptum
Preter crispinum sectabitur & mihi dulces
Ignoscent: si quid peccauero stultus amici
Inq; vicem illorum paciar delicta libenter
Priuatusq; magis viuam te rege beatus.

Argumentum in quartam satyram.

IN hac quarta satyra ponitur horatij defensio aduersus eos qui poetam mordacem esse dicebant & quamuis iure reprehenderentur ab vrbanissimo poeta. tamen inique ferebant satyricam castigationem. de lucilio poeta quedam commemorat. non vt satyras suas damnet. sed nonnulla secanda atq; emendanda esse docet. Addit etiam se non ingenij malignitate quempiam lacerare. sed animi libertate. multa flagitia equo animo ferre non posse. Eos etiam raprehendit qui cum factum defendere non valeant in eos qui illos meliores reddere tentant. iurgia retorquent. h. d.

Satyra Quarta.

a EVPOLIS atq; cratinus Defendit se ab his. qui cum iure reprehenderentur. neq; aliter se defendere valerent nimis illum mordacem esse dicebãt. Atq; a principio negat se poetã esse propterea q; minime timendum. Addit postremo se non ingenii malignitate quempiã lacerare. sed animi libertate et patern s institutis multa flagitia equo animo ferre nõ posse. sed psecto genus hominũ peruicacissimũ est qui cũ male agãt stultorum egrotantiũ morẽ secuti medicas manus et salubérrimas pati nolũt. Sed in medicũ tanquã crudelem nimis nimisq; asperũ inuehuntur. Iita & hi cum factum defendere nõ valeant in eos qui illos meliores reddere tentãt iurgia retorquẽt. Eupolis autem atq; cratinus principes inter veteres comicos fuerũt. qui vitia hominum amaritudine stili secuerunt.

EVpolis atq; cratinus aristophanesq; poete
Atq; alij quorum comedia prisca virorũ
Si quis erat dignus describi quod malus aut fur
Quod mechus foret: aut siccarius: aut alioquam

b NOTABANT. Mirifice ostendit originē latine satyre.

c HINC omnis pendet. Dicimus autem aliquem pendere ex re cū nisi illa sit ipsa stare non possit. Ergo lucilii poema remota illa reprehensione nihil erit.

d EMVNCTE naris. emūgere nares ē illas a mucis purgare & qui nares emunctas habent & acrius olfaciunt & clarius loquuntur. Ergo significat aptum ad vitia inuestigāda. ac inuestigata planius eloquendum.

e DVRVS. quia non facile fluant sui versus.

f VT magnum versus & c. putabat maximū. si multos versus in momento fecisset sicuti magnum. sed est magnū multos versus scribere. sed bonos quāuis paucos.

g LVTVLENTVS. Sordidus cui contrarium luculētus. hoc est non liquida et pura conscientia.

h GARRVLVS. superuacaneus in verbis & inepte loquax.

i PIGER ferre. idest ad ferēdum laborem. q. d. si laborem emēdādi nō recusasset potuisset garrulitatis vitiū euitare.

k NAM vt multum. & c. q. d. statim concedo ipsū posse multum scribere. sed recte non cōcedo. nam multa sine elegantia scribere multi sciunt Quod defectū significat nam qui iudicio pollēt huiuscemodi errorem cognoscunt. itaq; vel emendant. vel a scribendo abstinent.

l ECCE crispinus minimo & c. Sensus ex prouerbiali cōsuetudine ductus. Solemus enim dicere minimo medigito prouocat cū volumus quē intelligi tantum valere minimo digito quantum aliis to-

in famia notatus

b

Famosus: multa cum libertate notabant
ob hac libertate reprehendendi f. est
poeta satyricus

c

Hinc omnis pendet: lucilius hosce secutus
quia nō comicis vititur versibus sed hexametris f. lucilius

Mutatis tantum pedibus numerisq; facetus
ipse sc3 asper
d

Emuncte naris durus componere versus
e in

Nam fuit hoc vitiosus: in hora sæpe ducentos
f. aliquod quod antequā se moueret in
f

Vt magnum versus dictabat stans pede in vno
scriberet sine elegantia
g

Cum flueret lutulentus: erat quid tollere velles
f. erat lucilius
h i

Garrulus atq; piger scribendi ferre laborem
f. dico f. scriberet lucilius.
k l

Scribendi recte: nam vt multum nil moror ecce
po. n. poete
digito

Crispinus minimo me prouocet: accipe. si vis
in quo. scribemus inclusi vt
nemo auxilium ferre possit

Accipe iam tabulas detur nobis locus: hora
ex nobis duobus

Custodes: videmus vter plus scribere possit
respondet horatius e
ad seipsum

Dij bene fecerunt inopis me quque pusilli
fecerūt modica

Finxerunt animi raro & perpauca loquentis
sed ex pellibus ventos
m crispine hircorum factos

At tu conclusas hircinis follibus auras
continuo flantes donec

Vsq; laborantes. dum ferrum mollat ignis
magis vis ergo
sed n sponte.

Vt maius imitare beatus fannius vltro
oblatis .i. statua
o p

Delatis capsis & imagine: cū mea nemo
poemata cām

Scripta legat vulgo recitare timētis ob hāc rem:
co carmina in quo
vitia carpuntur

Quod sunt: q̄s gen⁹ minime iuuat vtpote plēs
reprehendi de medio. pplo
pduc

Culpari dignos: quemuis media elige turba
cupiditate honoris
q vexatur

Aut ob auaritiam aut misera ambitōne laborat
alius furit alius
meretricum

Hic nuptarum insanit amoribus. hic puerorū
alium vir ille.
r s

Hunc capit argenti splendor. stupet albius ere
alius quidē exiente locum solem
t

Hic mutat merces surgēte a sole ad eum: quo

tis viribus. Crispinus autem non tam bonos quā multos versus faciebat. cuius et supra meminit dicens ne me crispini scrinia lippi. & c.

m AT tu conclusas hircinis & c. Tu vero crispine multa cogitādo imitare hircinos folles. hircinis follibus cōparauit pectus crispini & auris festinantibus ineptas cogitationes. Per hoc ostendit Crispinum inflatum scribere & turgide. Vnde persius tu neq; anhelanti coquitur dum massa camino. idest animo & cura diligentia scribendi.

n BEATVS fannius. Vrbanissima amaritudine hoc dicitur. Sensus autem est. O beatum fanniū cuius imago & capsę cum libris in bibliotecas vltro receptę sunt. cum mea econtrario scripta nemo norit. nec velit nosse.

o DELATIS capsis et imagine. Erat enim honoris species imagine & capsis donari post recitationem.

p CVM mea nemo scripta Ponit poeta causas quare nemo legat sua scripta. Primum quod publice non recitentur. secundo quod conscii peccatorum non delectenī hoc poemate. vitia quorum carpunt.

q AVT ob auaritiam. nam hoc pessimū est omnium vitiorum. Et post ipsum ambitio est. proptereaq; hec in primis posuit.

r HVNC capit argenti splēdor quia delectantur vasis et statuis.

s STVPET albius ere. Albium quem infra quoq; male viuentem ostendit cupiditate vasorum & signorum corinthiorum ait.

t HIC mutat merces. exercet mercaturam cōuectans merces ab ortu ad occasum.

occidentalis calescit pericula.
Vespertina tepet regio. quin per mala præceps
rapitur sicut v fertur aliquid
Fertur vti puluis collectis turbine: ne quid
ipse mercator diuitias
Summa deperdat metuens: aut ampliet vt rem
pdicnis virgis inquinari qui satyras scribunt.
Omnes hij metuunt versus: odere poetas
x
Fenum habet in cornu: longe fuge: dũ mõ risũ
moueat
y
Excutiat sibi: non hic nunc̃ parcet amico
z
Et quodcũc̃ semel chartis illeuerit. omnes
cupiet referentes panem domũ
Gestiet a furno redeuntes scire lacuc̃.

Et pueros et anus age dum pauca accipe contra
.i. ego primũ negabo. me esse poetã
a
Primũ ego ne illorũ dederim qbus esse poetas
adnumam de componere
Excerpam numero: nec̃ enim cõcludere versũ
vt aliquis sit poeta ali sicut carmina
Dixeris esse satis: nec̃ si quis scribat vti nos
quotidiano
Sermoni propriora: putes hunc esse poetam
sublimior .i. os loq̃ns
Ingenium cui sit: cui mens diuinior atc̃ os
sic poete
Magna sonaturum: des nominis huius honorē.
quia ad poetam requiritur ingenium diuina mens & eloquentia
b
Idcirco quidam comedia nec ne poema
runt eo vehemens eloquentie
Esset: quæsiuere quod acer spiritus ac vis
sensus sententijs .i. certo genere carminis
Nec verbis nec rebus inest: nisi quod pede certo
a sermone purus q̃tidianus iratus
c dicerer aliquis.
Differt sermoni sermo merus. at pater ardens
irascitur vehemens.
eo fa'
Sæuit quod meretrice nepos insanus amica
magna renuat
Filius vxorem grandi cum dote recuset
est
e d i die
Ebrius & magnum quod dedecus ambulet an
filius iste prodigus
f
Noctem cum facibus: nunquid põponius istis

Audiret leuiora pater si viueret ergo

v VTI puluis fertur. Ea velocitate fert per mare qua fertur puluis a turbine ventorũ.

x FENVM habet in cornu. Omnes de satyro dicũt. fenũ habet in cornu. Erat enim in consuetudine si quis esset bos qui cornupeteret fenũ cornu eius alligaretur signum quo admoniti cauerent. Hinc prouerbium fuit vt cum hominem maledicum cernerent foenum habet in cornu. foenum aut a foenore dicitur. nam nullum genus agrorũ est qui minori impensa maiores fruct⁹ ferat.

y EXCVTIAT risum. s. a circumstãtibus sibi ad suam voluptatem.

z CHARTIS illeuerit. Scripserit. ab eo quidem leo les. quod significat imprimere et formare inde dele forma / tum iam et impressum remouere. Est autem leon & lion. inde linea.

a PRIMVM ego ne. ostendit quid sit poeta. atc̃ negat se in numero poetarũ ponendũ

b IDCIRCO. Nnam cum sit opus ingenio & mente diuina & gradibus verbis poete sunt qui negarint comicos esse poetas. quia stilum habet sermoni quotidiano proximum & nisi pedibus orationem includerent nihil ab illo differrent.

c AT pater. Posset aliquis putare comediã esse poema. quoniam quandoc̃ verbis maioribus personatus in comœdia insurgit. Vt dixit in arte poetica interdum et vocem comœdia tollit. iratusc̃ chremes tumido delitigat ore. cui respondetur, quod etiã verus pater & non personatus eodẽ ardore insurget cum iratus filio fuerit.

d EBRIVS & magnum. Ordo quod ambulet cum facibus qd' magnũ est dedecus.

e ANTE noctem cum facibus. Propter noctem. aut ante tempus noctis. quia cæci sũt amatores qui vtũtur facibus eo tempore quo nõ est vtẽdũ.

f NVNQVID pomponius: Mira vrbanitate et amaritudine pomponii persona abusus est quasi argumẽdo o vt eum carperet.

sine figuris ꝛ magno sono

Non satis est puris versum perscribere verbis
versum ordinem verborum turbes
pater trascetur
Quem si dissoluas quiuis stomachetur eodem
s.s cribo
Quo personatus pacto pater his ego quæ nunc
p.n. auferas.
Olim que scripsit lucilius eripias si
s. labarum rationem carminis
Tēpora certa modosq;.et qđ pri⁹ ordine verbū ē
verba verbis
Posterius facias præponas vltima primis
dis dissentio grauis
Non vt si soluas.postq; discordia tetra
operuit
Bellifetratos postes portasq; refregit
soluti signa
Inuenias etiam disiecti membra poete
riccmus annon
alio tempore
Hactenus hec alias iustum sit nec ne poema
an
Nunc illud tantū queadmodū: merito ne tibi sit
describendi accusator ille
victa hominū
Susepctum genus hoc scribendi sulcius acer
g forum accusator ꝑpter assiduas accusationes
Ambularet caprius rauci male cūq; libellis
est sed recte
Magnus vterq; timor latronibus at bene si quis
insoꝛentibus fulciū ꝛ caprium
Et viuat puris manibus cōtennat vtrumq;
lector p.n.
Vt sis tu similis cœli birrique latronum
tamen p caprij p fulcij
similis
Non ego sim capri neq; fulci cur metuas me
Nulla taberna meos habeat neq; pila libellos
q̄bus, libellis inhereat illius
cantoris.
Quis man⁹ insudet vulgi hermogenisq; tygelli
libellos meos precibus
Nec recito cuiq; nisi amicis idque coactus
vt o
Non tibi vis. coramue quibuslibet.in medio q̄
suo ꝑpter gl'iam ꝛ scīn balneis
Scripta foro recitent sūt multi.quāq; lauantes
suauiter recitantes stultos
quia
Suaue locus voci resonat conclusus inanes
cogitantes iudicio rationis
Hoc iuuat.haud illud querētes.nam sine sensu

g NON satis est puris. Sensus hic est. Si ordinationē metricam mutes in opere lucilii vel meo non eandem grauitatem inuenies quā in ennii versu & pacuuii soluto.idest nō ita inuenias quemadmodum si soluas versus Ennii aut pacuuii qui etiam soluti altitudinem & tumorem poematis obtinent.Ordo vero est.si eripias his &c.

h NON vt si soluas &c. Nam cum sublimis sit stilus quamuis versus ita resoluitur vt ideo ampli⁹ appareat postquam discordia tetra bellifera tos postes portasq; refregit tamen membra poete disiecti.i. partes & dictiones illius versus diuulsi a suo ordine demonstrabunt illum fuisse poetam vt si dicatur postquam tetra discordia fregit belliferatos postes. tamen illa membra a suo ordine remota apparent esse eius corporis qui poeta dicitur.

i HACTENVS hec alias. Nolo nunc id contendere. an comœdia & isti mei sermones poemata appellari possint Sed hoc quero cur hoc meū scribendi genus tibi suspectū esse dicebat.

k SVLCIVS acer & caprius &c.Hos dicunt fuisse acerrimos accusatores & eloquētes quos latrones iure timerēt quia poterant manifesto crimine accusari.

l AT bene si quis & viuat &c. Sensus est. Si quis viuat puris manibus non curabit vtrumq;. s. fulcium & caprium.

m VT sis tu simi. &c. Summa cum ratione procedit.vt sit sententia. Queadmodum nemo nisi malus illos accusatores timet ita nullus nisi malus timebit mea carmina. Sed detur etiā quod tu lector sis malus & similis celi et byrri latronum . non tamen ego sum similis capri et fulci.quia mea carmina neminem accusant. Neq; enim edo mea scripta.neq; do libros meos venales biblyopolis qui illos in tabernis suis aut circa colūnas & pilos vendendos ostendat.

n PILA.Quia poetę in pilis & colūnis sua epigrāmata scripta ponebant. Propertius.I puer atq; aliqua cit⁹ hęc suspende columna.Vel pila.i. ludus vbi conueniunt ad pilā nam etiam in huiusmodi conuenticulis solent ab ociosis libri legi. negat deniq; ędere suos libros ne in imperitorū manus veniant. vt tygellius fuit.

o IN medio qui scripta foro & c. Sensus est. Sunt qui meliores te in medio foro recitent.Et sunt etiam qui lauantes & inanes.idest ociosi legāt & delectent in balneis . quia locus balneorum conclusus & concauus reddit vocem iocundiorem.

p LEDERE gaudes. Verba sunt aduersarii.

q ET hoc studio prauus facis, quia prauus es studio facis. potest etiā ex hyppaloge accipi prauo studio facis.

r VNDE petitū hoc in me iacis. Vnde inquit carmē hoc in me colligis & hoc poeta proprie de se dicit. Est autem metaphoricos dictum.q.de telo aliquo aut lapide qui tollitur vtique aliunde vt mittatur.

☞ s ABSENTEM qui rodit amicum. Ostendit qui sint fugiendi tanquam perniciosi homines. Inter hos enumerat qui absenti detrahit.

t SOLVTOS qui captat risus hominū. Hoc est qui meram vrbanitatem putant.si capiendo aliquem risum circūstantibus mouent.

v HIC niger est.idest hic malus ac venenatus est. vt Virg. nigri cum lacte veneni.

x TRIBVS lectis. Cenaculum idcirco tricliniū dicitur quoniam tribus lectis sternitur Ergo tribus lectis.i. cōuiuio.

y QVATERNOS. Duodecim intelligit Acron.s.in singulis quattuor.vel simpliciter quaternos.i.quattuor.

z ASPERGERE.s. maledictis tanquam veneno.

a QVI prebet aquam. Magistrū cōuiuii & posuit aquā pro omnibus rebus.

b POTVS. Nam ex vino simplicior liberiorque factus etiam ipsum insectatur.

c VERAX. Qui veritatem dicere cogit sic alibi. Et vino tortus & ira.

incongrue p offendere
Tempore num faciant alieno ledere gaudes
tu q a prauus es videt horatius r .s.illo assūptū
Inquis: & hoc studio prauus facis: vnde petitū
cōtra porroque illius petilii.q.d.nullus
Hec in mea iacis: est auctor quis denique eorū
s cor
Vixi cum quibus:absentē qui rodit amicū
amicum reprehendente
t liberos
Qui non defendit alio culpante: solutos ☞
gnatones notat.sunt mordacis
sio.ridere.ridere
Qui captat risus hominum famamque dicacis
excogitare falsa credita fidei sue
Fingere qui non visa potest cōmissa tacere
absentem rodit amicum.
v
Qui nequit: hic niger est, nūc tu romane caueto
x in y
Sæpe tribus lectis videas cœnare quaternos:
conuiuijs cupiet z quacunque ratione
E quibus vnus auet quauis aspergere cunctos:
preter dñm domus vino repletus
a b
Præter eū: qui prebet aquā post hūc quoque potus
veritatem dicere cogit
c mentem & animum
Condita cum verax aperit precordia liber.
facetus in dicendo.
d
Hic tibi comis & vrbanus liberque videtur
odioso maledicis co stultus
In festo nigris: ego si risi quod ineptus
quia nimio luxu viuit quia nimis sordide.
p.n.
Pastillos rufilus olet, gorgonius hircum:
inuidus e ali
Liuidus & mordax videor tibi: mentio si qua
plata f
De capitolini furtis iniecta petilli
vt sequitur
Te coram fuerit: defendas: vt tuus est mos
& defendendo dicas
puiuia est familiari
Me capitolinus conuictore cisus amicoque
a prima etate.
A puero est: causaque mea permulta rogatus
quod non sit damnatus furti
g
Fecit: & incolumis lætor quod viuit in vrbe.
quod non sit
h damnatus
Sed tamen admiror, quo pacto iudicium illud
petillius
i
Fugerit hic nigre succus loliginis. hæc est
corrodens famā hōis absfuturum
k l detractionis
Erugo mera, quid vicium procul abfore chartis

d VRBANVS liberque videtur.& cum maledicus iure videri deberet. cōtra vero si ego non dicam maledixi. & momordi vt ille sed solum risi.

☞ e MENTITO si qua &c. Sensus est.ea que ego dico non vt noceam dico. sed ex animi libertate. Tu autem vt noceas. nā qui paulo post vituperaturus es ātea laudes vt dissimiles liuorem tuū & maledicentium. defendis igitur a principio vt que deinde culpas maiorem auctoritatem habeant.

f PETILLI. Hic cum coronam auream de capitolio surripuisset accusatus se defendit vt ait Acron.

g LETOR quod viuit in vrbe.idest quod non sit damnatus furti qua damnatione in exilium eundum fuisset.nā pena capitalis exilium erat.

h SED tamē admiror & c. postque ostendit se amicum infert crimen cum summa astutia quod magis noceat.

i NIGRE loliginis. Piscis ex quo egreditur attramentum qui externe albus est.intus autem attramentum cōtinet. nō dissimilis sepie octenos habēs pedes caput est inter pedes & ventrem. Sic iste amicum beniuolumque se ostendit.deinde venenum effundit.

k ERVGO. Nā ita hoc clādestino maledicto consumitur fama hominis vt ferrū erugie.

☞ l QVOD vitiū procul. Hanc maliciam qua solet persequi etiam amicos suos. amouebo a libris meis atque animo. Ordo est. prius promittere possum. idest si quid est quod de me vere promittere possim. & hoc vere pollicior absfuturā esse malignitatē. que etiam amicis nocet.

☞ m INSEVIT pater. Pater inquit meus eam mihi disciplinam dedit. atq; in cõsuetudinem eam induxit. vt neq; quid cogitarem mali/gne neq; dicerem. deinde mira vrbanitate dñ ostẽdit quo modo pater suus monere solitus esset. vt vitia fugeret multos probrosis iocis percutit.

☞ n BARVS inops. Nã cum videas eum cui amplũ patrimonium relictum fuit. ideo inopem esse. quoniam omnia bona obligurierat debes illius exemplo moni/tus parce viuere.

☞ o SAPIENS vitata &c. Sapiens et philosophus docebit rationes quare alia petenda sint. vtpote virtutes alia fugienda vt sũt vitia. Ego autem possum ea docere que tradita sũt ab antiq̃s pa/trib⁹ familias. pbat aũt tulli⁹ q; sol⁹ sapiẽs diues sit. que est ista in cõmemoranda pecu/nia tua tam insolens ostentatio. solus ne tu diues. proch dii immortales. Ego ne me audiuisse aliq̃d didicisse nõ gaudeam. Solus ne tu diues Quid si ne diues quidẽ. quid si pauper etiam quem eni in/telligimus diuitẽ. aut hoc verbum in quo hoĩe ponimus Opinor in eo cui tanta posses/sio est vt ad liberaliter viuen dũ facile contentus sit. qui ni/hil querat nihil apetat nihil optet amplius. Animus enĩ tuus oportet se iudicet diuitẽ non hominũ seruo neq; pos sessiones tuæ. & qui nihil de/esse putat. nihil curat ampli⁹ faciatus est. aut cõtentus etiã pecunia cõcedo diues es. Sin autẽ propter auiditatẽ pecu/niæ nullũ quæstum turpem putas cum isti ordini. ne ho/nestus quidẽ possit esse si vl/lus quottidie fraudas. Quem decipis possis paciscens au/fers. eripis. si socios spolias. ærariũ expilas. si testamenta amicorũ expetis. aut ne expe tas quidẽ atq; ipse supponis hęc quidẽ vtrũ abundantis an egentis signa sĩt. animus hoĩs diues non arca appellari solet. Quãuis illa sit plena dum te inanẽ videbo diuitẽ non putabo. Et enĩ ex eo quã tum cuique satis est. mentiũ/tur homines diuitiarũ mo/dum. Filiã quis habet pecu/nia est opus. Duas maiore

ob / õnte omnia / aliquomodo
Atq; animo prius: vt si qui promittere de me
Possum: aliquid vere: promitto liberius si
scripsero / hanc libertatem.
Dixero quid: si forte iocosius. hoc mihi iuris
m
Cuȝ veniã dabis: insœuit pater optim⁹: hoc me
vitia / reprehendendo
Vt fugerem: exemplis vitiorum queq; notando
modeste
Cum me hortaretur. parce frugaliter atq;
q̃tenus / mihi pater / acq̃siuisset
Viuerem vti contentus eo quod mi ipse parasset
p albij / q̃modo
qualiter
Non me vides albi. vt male viuat filius: vtque
p.n. / hereditatem
n / paternam
Barus inops: magnum documentũ: ne patriã reȝ
pfundere / foedo / ob
Perdere quis velit. at turpi meretricis amore
p.n. viri illius qui deditus fuit amore meretricum
Cum deterreret. sectani dissimilis sis
adulteres
Ne sequenter mechas. concessa cum venere vti
in adulterio / pulchra / p trebonij viri illius
Posse deprehendi non bella est fama treboni
pater / aliquis / o / vt vitetur
Aiebat: sapiens vitata quidque petitu
rationes
mihi
Sit melius. causas reddet tibi. mi satis est. si
nostris
Traditũ ab antiquis morem. seruare. tuamq;
pedagogi
Dum custodis eges vitam famamq; tueri
postq;
Incolumem possim: simul ac durauerit ætas
tua / z / p
Membra animũq; tuũ nabis sine cortice. sic me
informabat pater / pceptis / pater
Formabat puerum dictis: & siue iubebat
aliquid / cuius suasu.
o fili
Vt facerem quid habes auctorem quo facias hoc
ex iudicibus romanis / pponebat
q
Vnum ex iudicibus se lectis obijciebat.
phibebat
Siue vetabat an hoc inhonestum & inutile factu
laboret infamia
ordeat
Nec ne sit an dubites. flagret rumore malo cum

plures. maiore etiã si vt aiunt danai quinquaginta sunt fi/lię tot dotes magnã querunt pecuniam. Quantũ eni cuiq; opus est. ad id accõmodatur vt ante dixi diuitiarum mo/dus. Qui igitur nõ filias plures. sed innumerabiles cupi/ditates habet. quę breui tẽpore maximas cõpias exhauri re possint hunc q̃ñ ego appel labo diuitẽ cũ ipse egere se sẽtiat. Multi ex te audierunt cũ diceres. neminẽ esse diuitẽ. nisi qui exercitũ alere posset su/is fructibus. quod. p. r. ex tantis vectigalibus iam pridem vix potest cõtingere. Igit̃ hoc proposito. nũquã eris diues anteq; tibi ex tuis possessio/nibus tantũ reficiet. vt eo tue risi sex legiones. et magna equitũ ac peditũ auxilia possis. iã fateris igitur nõ esse te diuitẽ: cui tm̃ desit. vt expleas id q̃d exoptas. Itaq; istã pauperta/tẽ. vel potius egestatẽ. ac men dicitatẽ tuã nunquã obscure tulisti. Nã vt vis q̃ honeste rẽ querũt. mercaturis faciendis opis dãdis publicis sumẽdis intelligimus opus esse quęsi to. sic q̃ vidit domi tuæ pari/ter accusatoꝝ atq; iudicũ cõ sociatos greges, q̃ innocẽtes et pecuniosos reos eodẽ te au ctore corruptelã iudicii mo/liẽtes. q̃ tuas mercedũ pactiones in patrociniis intercisas pecuniarũ. in cõcionibus cãdidatoꝝ dimissiones libertoꝝ ad fenerãdas diripiẽdasq; p uincias. q̃ expulsiões vicinorũ q̃ latrocinia in agris. q̃ cũ seruis cũ liberis cũ cliẽtib⁹ societates. q̃ possessiões vacuas q̃ pscriptiões locupletiũ. q̃ cędes municipiorũ. q̃ illã sylla/ni tpis messem recordet̃ q̃ te/stamẽta subiecta tot. q̃ sublatos hoĩes. q̃ deniq; oĩa venalia delectũ. decretũ alienũ suã sñia foꝝ domũ vocẽ silentiũ q̃s hũc nõ putet cõfiteri sibi q̃sito opus esse. &c.

p NABIS sine cortice. Metaphora a natatoribus. Na/bis sine cortice sine difficultate. sic enim discunt natare. qui nesciunt adiunctis ad ventrẽ corticibus. prouerbialiter autem posuit. Nabis sine corti/ce hoc est sine alieno admini culo te reges.

☞ q VNVM ex iudicibus &c. Proprie iudices ex equestri ordine intelligit. Nam in/de eligebantur iudices.

intemperatos r quemadmodum mors vicini
Hic atque ille: auidos vicinum funus vt ægros
terrefaciat a noxijs cibis
Examinat. mortisq; metu sibi parcere cogit:
similiter vitia
Sic teneros animos aliena obprobria: sæpe
s s
Absterrent vitijs: ex hoc ego sanus ab illis
grauem maculam afferunt tolerabilibus qbus
Perniciem quecunq; ferunt. mediocribus & qs
ab illis vitijs mediocribus
Ignoscas vitijs teneor. fortassis & istinc
remouerit t v
Largiter obstulerit longa ætas: liber amicus
x y
Consilium proprium neq; n. cum lectulus aut me
Porticus excepit. desum mihi. rectius hoc est
honestius
Hoc faciens viuam melius: sic dulcis amicis
fecit pulchre aliquis
Occurram. hoc quidam nō belle: nunquid ego illi
imprudentiam q. d. nequaquam
Imprudens olim faciam simile ego? hæc mecum
e z ocij
Compressis agito labris. vbi quid datur oci
labris meis illudere chartis
Illudo chartis. hoc est mediocribus illis
vitio veniam dare
Ex vitijs vnum: cui si concedere nolis
magna multitudo
Multa poetarum veniat manus: auxiliumq;
Sit mihi nam multo plures sumus: ac veluti te
cogebant multos in sacra concedere
b
Iudei cogemus in hanc concedere turbam.

r AVIDOS vicinū funus vt ęgros. Bene cōparauit infirmā ętatem ęgris dicēdo auidos & intemperantes. Itē aliter auidos et egros dupliciter possumus intelligere. Nam de auaro vtrumq; recte dicitur & de ęgrotante et lāguido. Si auarum accipis sibi parcere persequitur. i. largus viuere. admonet. quia auarus est morti vicin⁹. quēadmodum inquit egrotātes vicinū funus absterreret a cibi auiditate. ita sępe animos teneros a viciis infamia reuocat aliena.

s EX hoc ego sanus ab illis. Ex persona sua dat optimū preceptū quo paulatim a maioribus vitiis possum⁹ abstinere. nā mediocria sunt condonanda presertim cum processu ętatis paulatim minuantur. minuet etiam:

t LIBER. i. frequens lectio philosophorum. Et hic quoq; ostendit esse insudandum philosophię nō vt illā solū discas sꝫ vt vitā emēdes.

v AMICVS. Nam officiū veri amici est amicum corrigere & qui corripitur patienter audiat. & audita exequet.

x CONSILIVM propriū. Nam cum prudentiores vsu & experientia efficiamur ea prudentia bona a malis sele get vt illa sequatur hęc vitet.

y NEq; enim cū lectulus &c. Ostendit nullū tempus omittendum. qui semper cogitemus & que agenda sint & que fugienda nā siue ociabimur in porticibus. siue in lecto requiescemus. nunquā a cogitando cessabimus.

z ILLVDO. describo. ludere enim dicuntur poete. cū res minores scribunt. Virgil. Ludere que vellē calamo permisit agresti. In rebus autem maioribus raro ludere dicūtur. Canere vero de vtrisq;. Vir. Carmina qui lusi pastorum audaxq; iuuenta. Tityre te patule ceci in sub tegmine fagi.

a HOC est mediocribus: Artificiose dictum. scripserat eni i superiorib⁹. se maximis vitiis carere mediocribus nō carere. Nunc hoc quod vitium non est in mediocribus vitiis enumerat. vt cū modeste de se loquatur a culpa tamen se absoluat.

b IVDEI. Nā vt iudei qui sub imperio octauiani plurimi romę erant cogebāt multos in sua sacra concedere. sic turba poetarum coget & te: & reliquos qui nolunt reprehendi. vt mihi concedas q. iuuat quod quamuis ipse taceas at non propterea effugies taxationes.

Argumentum in satyram quintam

Cum in precedenti satyra de nimis acri reprehensione causatus fuerit. Ideo in hac sequenti satyra stilum carminis mutat. siquidem iocose narrans qualiter roma brundusium iuerit. & quid sibi & socijs contigerit. & in fine quedam turpia de se narrat. vt sic ostendat se non ex malignitate reprehendere sceleratos homines: cum ipse sibimet non parcat.

Virgilius Moecenas Blotius Farius

☞d EGRESSVM roma Non discedit ab ingenio poeta sed suauitate multa multisq; salibus inspersa oratione acerrimos reprehensionis stimulos contegit vt illis auditorem alliciat. & illa que et his illaqueatos salubri reprehensione emendet. argumentum autem a profectione mecoenatis assumit. Hunc enim ad. M antonium reconciliandum missum. Virgil. Horatiusq; ac nonnulli alii ex doctoribus brundusium vsq; profecti sunt. In hac igit profectione multos reprehendit.

e ARICIA. ciuitasque abest ab vrbe decem milia passuum.

f HOC iter ignaui diuisimus. idest ab vrbe vsq; ad forū appii biduo venimus cum argutiores vno die sole bant venire.

Satyra quinta

ampla horatium ciuitas illa

d e

EGressum magna me cæpit aritia roma

erat mihi p.n.

Hospicio modico: rethor comes heliodorus

excepit me

p appij

Græcorum lingue doctissimus. inde forum appi

plenum sed fraudulentis

Differtum nautis cauponib⁹ atq; malignis ☞

f segnes in duas mansiones

Hoc iter ignaui diuisimus altius at nos

vnius diei via pigris

Præcinctus vnum: minus est grauis appia tardis

in via appia

g

Hic ego propter aq̄: q̄d erat deterrima ventri ☞

p cenantes

Indico bellum: cenantis aut animo equo

Expectans comites: iam nox inducere terris

dispargere sydera

Vmbras: & celo diffundere signa parabat

.i. serui seruis

h

Tum pueri nautis: pueris conuitia nautæ

ingerebant verba. seruorum verba naute

i .i. applica .i. infers

Ingerere. huc appelle: trecentos inseris: o ohe

loquitur poeta p naulo

Iam satis est: dum æs exigitur. dum mula ligatur

maior para noctis absumpta est

Tota abit hora: mali culices. ranceq; palustres

nobis cantando laudat

k

Auertunt somnos. absentem cantat amicam

g HIC ego propter aquam Hodie in foro appii viatores propter aquam que ibi deterrima est manere vitant.

h TVM pueri &c. Nam cum eo in loco sint res nauigiis imponende inter seruos qui ingerūt & nautas qui recipiunt exoriuntur conuitia.

i HVC appelle trecentos inseris. Verba sunt naute irascētis cum plures naui imponātur quam pepigerat idest pactus erat.

☞k ABSENTEM cantat amicā. Sic enim leues ac vulgares homines noctis solatia vigiliarū querere solent cantica amatoria cantantes.

z DONASSET iam ca-thenam. Vrbanissime hęc dicta sunt in eũ seruilibus esset natalibus. Translatione sumpta a generosis pueris qui bullam auream egressi pue-ritię annos apud lares solent suspendere.

a SCRIBA quod esset &c. Sensus est. quod quãuis esset scriba non propterea ius domine esse deterius.

b DENIq; cur nunquam fugisset. Maxima enim infa-mia erat seruo quod fugitiu⁹ diceretur. hoc igitur animi vitium est. illud corporis quod pusillus sit.

c ENEVENTVM. Olim maleuẽtũ dictũ in samio est

d SEDVLVS hospes. diligens officiosus.

☞ e PENE macros. Ordo pene arsit macros turdos.

e DELAPSA est flama. idest sparso igni errãte flam-ma per coquinam.

f LAMBERE. attingere. vt lambere flammas comas & circum tempora pascit.

g INCIPIT ex illo montes notos. Quouiam in apulia ortus est poeta. vel notos chatos Virgil. Hic inter flumi-na nota.

h ARABVLVS torret. i. incendit. Quia nimio calore flans ventus illam regionem exiccat. vnde & pestifer dicitur esse & grauis a tabulis nomen venti.

saltando representaret

Pastorem saltaret vti cyclopa rogabat

i dicebat · quibus vtebantur in · persona · tragedys recitandis

Nil illi larua aut tragicis opus esse cothurnis

respondit · turgia · an · messius · z

Multa cicirrhus ad hæc donasset: iam ne catenam

sarmentus · a

Ex voto laribus querebat scriba quod esset

Deterius nihilo domine ius esse rogabat

a domina · b · f. sarmento

Deniq; cur nunq̃ fugisset: cui satis vna

.i. cum paruo contentus sis · nõ erat tibi timenda fames

Farris libra foret: gracili sit tanque pusillo:

Orosus iocunde cœnam produximus illam

domus · c · d · hospitis

Tendim⁹ hic recta beneuentũ: tibi sedul⁹ hospes

e

Pœna macros arsit dum turdos versat in igne

errabunda · e · coquinam

Nam vaga per veterem delapsa est flãma culinã

.i. a vulcano · attingere · f

Vulcano summũ properabat lambere tectum

hospites

Conuiuas auidos cœnam seruosq; timentes

tunc · f. flammã · conari

Tum rape re atq; oĩs restinguere velle videres

deinde · g · cognitos

Incipit ex illo montes apulia notos:

montes · exiccat · ventus ille · pestiosus · h

Ostentare mihi: quos torret arabolus: & quos

transissemus · illius oppidi · i

Nunq; erepsemus: nisi nos vicina triuici

ob effectu

Villa recepisset: lachrimoso non sine fumo

k · fornace

Vdos cum foliis ramos vrente camino.

in tali villa · l

Hic ergo mendacem stultissimus vsq; puellam

obscena sunt

Ad mediam noctẽ expecto: somnus tamẽ aufert

Intentum veneri: tum immundo somnia visu

m

Nocturnam vestem maculat ventremq; supinũ.

i TRIVICI. oppidi in finẽ campanię quo vehicula iuncta accedere nequeunt. ergo horatius ad villam diuertit.

k VDOS. Humidos: viri-des. i. accepit nos cũ summo fumo quia ibi vrebant rami.

l HIC ergo. Hic in fine saty-re quedã turpia de se narrat vt sic ostendat. se non ex ma-lignitate reprehendere scelera-tos homines. cũ ipse sibimet non parcat. Ea ratione etiam de se narrat vt extirpare pos-sit omis secordia animi. que vt in plurimũ puenit ex astu-cia mulierũ. que sensere acu-tius quis incendende moduᷤ quando pectoris delicię quã do cruris paululũ ostenden-dum sit. qua oculi parte pro-spiciende sint. qua lubrica ge-sticulatione trahendi. quis fa-ciẽ deceat risus. & quod opti-me nouerunt dũ tempus est id nolle q; velint ostẽdere sed quid earum artes nescius ex-plicare conor an. celi sydera vel maris harenas dinume-res hec tamen palam omnia que sunt. in conclaui mellita verba que blandicię que la-sciuię que si oportuerit la-chrime que illis plurimũ ob-sequiose sũt honestius tacuis-se arbitror q; narrasse. his igi-tur tot & talibus seu ab eorũ plurimis sepissime capiũtur spectatores egregii quibus plus cure oblectatio volupta-tis est quam virtutis labor. Qui dum aduertentes quas ipsi fecimus cathenas cõfrin-gere nequeamus in exitiũ se-pissime iuimus.

☞ EXPECTO. Omnes autem cupiditates ardorem habent. Sed nulla magis ani-mũ ęgrotum inflammat q; cupiditas rei amate potiende at hec ipsa augetur cum spes prouenit ex amice promissis Sic infra in ii. epi. Vt nox lon-ga quibus mentitur amica.

m QVATTVOR hinc rapimur.i.celeriter assumim⁹.

n MANSVRI oppidulo quod versu dicere nõ est. Equtium dicebatur oppidum & non poterat in versu suo ponere huiusmodi nomẽ. ac per hoc signis vtitur.

o SED panis longe pulcherrimus &c. Adeo dicit hic bonũ panem fieri. vt qui callidi.i. periti sint illius inde sibi ferant.

p AQVE non ditior vrna Quia in equotutio aquę est inopia. & similiter apud canusium oppidum apulię lapidosus est panis. hac de causa equotutio emitur panis similiter & vbi aqua deest. vt in equotutio.

q A FORTI diomede cõditus. Sic enim ab homero inducitur Diomedes. Arpi enim et canusini propinqua oppida et a diomede cõdita.

r RVBOS. Oppidum est. Hinc Vir. Nunc facilis rubea texatur fiscina virga:

s BARI mœnia. Barum. Egnatia et ruida pediculorũ oppida sunt et i calabria pediculi populi. Sed & pediculos alia capitis dicimus et peciolos quibus poma pendẽt

deinde vehiculis illis
m Quatuor hinc rapimur viginti et milia rhædis
nomen oppidi congruit
hexametro
n Mansuri oppidulo: quod versu dicere non est
indicijs dicere nomen illius oppidi
.i.venditur
Signis perfacile est: venit vilissima rerum
in tali oppido
o Hic aqua: sed panis longe pulcherrimus vltra
prouidus
Callidus vt soleat humeris portare viator
durus
p Nam canusi lapidosus aquæ non ditior vrna:
q Quis locus a forti diomede est conditus olim
Flentibus hic varijs discedit mæstus amicis
ad oppidum illud
r fatigati
Inde rubos fessi peruenimus: vtpote longum
Carpentes iter & factum corruptius imbri
Postera tempestas melior via prior: adusque
illius oppidi oppidũ illud nam in eo est penuria equarum
s
Bari mœnia piscosi de hinc egnatia lymphis
edificata
t
Iratis extructa dedit risusque iocosque
ab hominibus adhibita inflammari
v celesti
Dum flamma sine thura liquescere lumine sacro
egnatia ita esse circumcisus carens pputio
x y
Persuadere cupit. credat iudeus appella
credam ex scola epicureorũ
z vitam
Non ego: namque deos didici securum agere æuũ
insoliti hec miraculum nature
a
Nec si quid miri faciat natura: deos id
securos
Tristes ex alto cœli dimittere tectõ
vsque
Brundusium longe finis chartæque viæque.

t IRATIS lymphis. Nam insalubres sunt ibi aquę.

v DVM flãma. &c. Anastrophe est. idest sine flãma.

x PERSVADERE. Ridet illorum religionẽ. qui putabant diuisu thura quę in limine templi ponerentur sine flamma liquescere. Et tanquã epicurus negat deos aut precibus moueri aut ita ex aliqua impietate irritari.

y APPELLA. circumcisus.q sine pelle sit. qui cutis e preputio incidatur. dicuntur etiam recutiti iudei.

☞z NAMque deos didici Mordet iudeorum superstitionem & vt epicurus pfert am sententiam scilicet deos non curare mortalia. &c.

☞z NEC si quid miri. Dicit miracula quedam a natura fieri. sed nõ a diis. cum dii vt placet epicureo. propterea beati sint. quoniam nihil curantes ocio summo fruanẽ.

☞CHARTE. i. sermonis.

Z iiii

Argumentum in sextam Satyram

IN hac satyra sexta poeta elegantissimus reprehendit eos: q nobiles improbos laudãt: & honorib⁹ dignos iudicant. Ignobiles vero reprobãt: & honoribus ac premijs priuant. Alloquitur vatũ presidiũ Mecenatẽ qui talibus nõ cõsen it: qui extollat ignobiles probos: improbos nobiles deprimebat. Exemplum a seipso sumit poeta. Hoc dicit.

Satyra sexta.

N On q̄a mœcenas lydorū q̄cquid ethruscos
Incoluit fines nemo generosior est te:
Nec quid auus tibi maternus fuit atq; paternus
Olim qui magnis legionibus imperitarint.
Vt pleriq; solent naso suspendis adunco
Ignotos. vt me libertino patre natum:
Cum referre negas: qualis sit quisq; parente
Natus: dum ingenuus persuades hoc tibi vere
Ante potestatem tulli atq; ignobile regnum
Multos sæpe viros nullis maioribus ortos
Et vixisse probos amplis & honoribus auctos
Contra læuinum valeri genus vnde superbus
Tarquinius regno pulsus fuit vnius assis
Non vnquam precio pluris licuisse notante.
Iudice quo nosti populo: qui stultus honores

a NON quia mecœnas. Mecœnatem alloquit̄ candorem animi eius cōmemorās qui generosos atq; humiles absq; discrimine accipiat. Sēsus hic est. Non te inquit extollit nobilitas gentis & sanguinis. vt despicias eos qui ex infimis nati sūt. sciēs quod non genus sed virtus in homine querenda. Nō quia habes ethruscos fines quos incoluit quicquid lydorū fuit. nec eo quia nemo est generosior. idest neq; quia nobilis es. ideo derides ignobiles & libertinos. nec ideo qđ iperauit pater tuus et auus irrides ignotos pauperes vel ignobiles. nec ignoti tibi fastidia afferunt. quod vulgo sannam dicūt. Ordo autem est. o mecœnas tu nō suspēdis naso adūco. idest non ponderas & liberas eum quodam stomacho vt ceteri nobiles solent

b PERSVADES hoc tibi vere. Recte inquit tibi psuades o mecœnas quod ante imperiū tulli. qui vnus ex septē regibus seruili tamen genere fuit alii multi ignobiles. sed viri boni & vite optime. Sensus hic est. recte hoc sentis quia non nobilitatem magnipendis. sed virtutē. ante potestatem Sensus. non solum tullū. sed alios multos ex ignobili genere claros fuisse. fuit autē tullus tarquinus lucumonis seru⁹ de quo vir. Otia qui rumpet patriæ resides q; mouebit tullus in arma viros.

c CONTRA læuinū valeri & c. Econtrario. vt ille ignobilis optime regnauit. Sic in genere valeriorū. quorū opera tyranni exacti sunt. multi fuerunt nullius precii.

d FVIT vnius assis. Hic P. valerius adeo fœdis ac proiectis in omnem turpitudinē moribus vixit. vt nō potuerit puehi vltra questorum dignitatem. Ergo sensus est. quamuis populus assueuerit honores dare indignis dū titulis atq; imaginibus moueat tamen ille vilis apud eundem populū notatusq; ab eo est. quamuis etiam populus indignis etiā honores tribueret

e LICVISSE. a licitatione idest valuisse extimasse. quoniam omne quod licet valet

f QVID oportet nos face‑re.&c.Nos qui sumus sapiẽtiores populo. si populus recte iudicat qui frequenter errat.non debemus honorem merẽribus magis quam nobilibus.

g NAMq3 esto.Hoc.q. precedente subiectione dicit. q. aliquis dicat magis debuit honorẽ accipere leuinus homo quam nescio quis nescio quis ignotus. Cui ita respondet concedo quod magis debuit populus mandare honorem leuino nobili quam uis ignauo quã decio ignobili quamuis forti.quare aũt hoc cõcedo.quia debet vnusquisq3 cõtẽtus esse ordie suo

h CENSORq3 moueret appius.hic est appius q libertinos ĩ vrbe tribunos redegit

i QVONIAM.ppria non pelle &c. Ab apollogo Esopi tractũ . in quo asinus leonis pellem sibi sumit. Nã nõ quiescere pellibus suis dicimus eos qui humiliore loco.nati maiora desiderant.

k SED fulgente &c.Nam homines ignobiles vt nobiles gloria honorũ trahunt.

l QVO tibi tulli. Sẽsus quid necesse est ad ipsos honores affectare. quãuis omnes cupiãt.Iste tullus vir pretorius sed obscuro loco natus pompeianas partes secutus fuerat. & inde a cesare oĩ dignitate spoliatus . verum mortuo cesare in pristinum statum rediit. Ergo inuidia accreuit sumere.i.ex eo quod sumpsisti.

m DEPOSITVM.iubẽte cesare que inuidia fuisset tibi minor si priuatus vixisses

inepris oppinione imprudens

Sæpe dat indignis & famæ seruit ineptus

admiratur simulacris maiorum clarisnoibus f

Qui stupet in titulis & imaginib9. quod oportet

Nos facere a uulgo longe lateq3 remotos

vt nobili homini dignitatem

g

Nam q3 esto populus vt leuino malet honorem

ignobili committere .i.remoueret me a senatu h

Quam decio mandare nouo censorq3 moueret

p.n. .i libero ex vtroq3 parente

Appius ingenuo si non essem patre natus

remoueret me i

Vel merito: quoniam ꝓpria non pelle qui essem

k laus populoris.

Sed fulgente trahit constrictos gloria curru

ignobiles ad quid cur l

Non minus ignotos generosis quo tibi tulli

resumere senatoriam vestem

m

Summere depositum clauum fierique tribunũ

Inuidia accreuit priuato que minor esset

demens n

Nam tu quisq3 insanus nigris medium

.i.calciamentis induit

Pellibus & latum demisit pectore clauum

a populo scz nouus senator o

Audit continuo:quis homo hic aut q̃ patre nat9

aliquis vicio virille

p p.n. q

Vt si qui ægrotet.quo morbo barrus haberi

pulcher g quamcunq3 viam

Vt cupiat formosus: eat quacunque puellis

scz de eo

Injiciat curam querendi singula. quali:

forma tibia

Sit facie.sura.quali pede.dente capillo:

similiter r

Sic qui promittit ciues: vrbem tibi curæ:

futurum esse templa

Imperium fore & italiam & delubra deorum

ignobili num sit

Quo patre sit nat9:num ignota matre inhonest9

hominis ille

Omnes mortales curare & querere cogit

illorum ignobilium

os

Tu ne syridame aut dionysi filius audes

capitolino p.r.

t v

Deijcere saxo ciues aut tradere camo.

h NIGRIS pellibus.apud antiquos non nisi nobiles nigris calceis vtebanẽ illis que lunam inscribebant Martia lis.lunata nusquam pellis & nusquam toga.Iuue.Et generosos appositam lunam nigre subtexit alute.

o AVDIT cõtinuo.a populo aut inquirentiũ est. aut obprobantium hic sermo.

p VT si quis egrotet. Egrotare morbo dicitur hi qui habent aliquam cupiditatẽ. quia ois cupiditas egretudo est. quẽadmodũ inquit q voluerit videri formosus iniecit puellis curã interrogãdi quali facie iuuenis sit . quali dente.quali capillo. Sic qui et ignobiles cum sint querũt magistratus in quibus sit potestas capiundi suppliciũ de ciuibus cogũt omnes inquirere suum obscurum genus.

q BARRVS.Vilissime libidinis fuit.adeo vt emiliam virginem veste incessasse dictus sit.

r SIC qui promittit. ordo est.Nam si quis promittit ciues & vrbẽ esse sibi cure cogit omnes mortales de se curare. & eius natalibus sicut insani habitu nouo & qui vult videri pulcher.

s TV ne syridame &c. Sensus.tu qui libertinis es parentibus audes tribunatum administrare ignobilium quorundam de syria damnato nomine ignobilis quasi vn9 de populo verba ad eum facit. qui cupit ex genere humili ad honores & imperium venire.

t DEIICERE saxo.Nam damnati e saxo capitolino deiciebantur.

v CAMO. Cadmus fuit carnifex note crudelitatis.

x AT nouius collega. qua si respondentis verba sunt.

y VNO gradu. Nam ego sum natus ex patre libertino At ille libertinus est.

z HOC tibi. Hac ratione. Rursum interrogãtis est mo do. hoc tibi paulus et messa la optimi fuerunt illius tem poris aduocati; et nouius quã uis garrulus vocis tamẽ gra tia pene exercitus agere vide batur. aliis placet nouiũ pre conem fuisse.

a AT hic si plaustra. Nũc Nouium dicit garrulum & vulgarem esse in causis agen dis. per quod gloria studio rum efficeret vt equo animo sustineatur quod dissimula ta humilitate natalium pau lo exercitus agatur.

b NVNC quia sim cõ uictor. Sententia est. Si inui dent mihi tribunatũ iure pos sunt inuidere. quia hoc mu nus fortune fuit. que sepe in dignos subleuat. Si vero in uident te amicum mihi. hoc non iure quia non fortuitu sum factus tibi amicus sed electione tua que prudentia non caret. Et ita hoc amicitie initiũ describit vt et se mecoe nati oblatũ ab hominibus bonis & prudentibus osten dat. s. a Virgilio & Varrone. Et a se non orationis facun dia cõmendauit que mecoe natem decipere potuisset. cũ ipse pudore impeditus inter ruptim & pueriliter locutus sit. que res animũ probũ & ingenuum demonstrat.

c PRESERTIM cautum. Cum sis cautus ad amicos eligẽdos. dignos amicos qui longe sunt a praua ambitio ne. Sic etiã Tullius. Sunt igit firmi & stabiles & constan tes eligendi cuius generis est

q pauco fuit & vocis merito patrimonium acquisiuit .i. in dignitate ipsum precedo

At nouius collega gradu post me sedet vno

nouius respondet horatius.

Nãq; est ille: pater quid erat meus hoc tibi paulus

q fuerũt optimi aduocati currus ferentia ornatũ funerum a nouius

Et massala videris. at hic si plaustra ducenta

q adhibeant funeribus aduerbium est in

Concurrantq; foro tria funera. magna sonabit

superet clamore

Cornua quid vincatq; tubas. saltẽ tenet hoc nos

horatium

Nunc ad me redeo libertino patre natum

Quem rodunt omnes libertino patre natum

cõtinua familiaris.

Nunc quia sim tibi mecoenas conuictor at olim

obediret multum

Quod mihi pareret legio romana tribuno

tribunatus amicitie

Dissimile hoc illi est. quis non vt forsan honorem

q a honor fortune bonũ est q inuidia meretur cũ casualiter indignis confertur.

Iure mihi inuideat quiuis. ita te quoq; amicum

diligentem amicitia tua

Præsertim cautum dignos assumere praua

fortunatum

Ambitione procul. felicem dicere non hoc

scilicet mecenatem

Me possum casu. quod te sortitus amicum

q. d. neq; casu aliquo nec beneficio fortune factus sum tibi amicus sed beneficio meo

Nulla &c. n. mihi te sors obtulit optimus olim

virgilium cõmendando me tibi.

Virgilius: post hunc varus dixere quid essem

postq; d sum

Vt veni coram singultim pauca locutus

q a qui pudorem habet non multum loquitur vt infans

Infans namq; pudor prohibebat plura profari

nobili esse

Non ego me claro natum patre. non ego me circũ

appulo equo

Me saturicino vectari rura caballo.

dicendo veritatem

Sed quid cram narro respondes. vt tuus est mos

a te

Pauca abeo. & reuocas nono post mense. iubesq;

existimo

Esse in amicorũ numero. magnũ hoc ego duco

a distinguis

Quod placui tibi. qui turpi secernis honestum

magna penuria. & iudicare difficile est sane nisi expertũ. Experiendũ autem est in ipsa amicitia ita precurrit amici tia iudicium. tollitq; experiẽ di potestatem. Est igitur pru dẽtis sustinere. vt cursum sic impetũ beniuolentie quo vta mur. quasi aquis tempesta tis. sic amicitiis aliqua parte periclitatis moribus amico rum. Quidam sepe in parua pecunia perspiciuntur q sint leues. Quidã autẽ quos par ua mouere nõ potuit cogno scunt in magna. Si vero erũt aliqui repti qui pecuniã pre ferre amicitie sordidũ existi ment. vbi eos inueniemus. qui honores magistratus. im peria. potestates. opes amici tie non anteponant. vt cũ ex altera parte proposita hec sint. ex altera vis amicitie. non multo illa malint. Imbecilla enim humana natura est ad contẽnendam potentiã. quã etiam si neglecta amicitia cõ secuti sunt. excusatum iri ar bitrantur. quia non sine ma gna causa sit neglecta amici tia. Itaq; vere amicitie diffi cillime reperiũt in his qui in honoribus. re que. p. versant.

d SINGVLTIM pauca locutus. &c. Cũ interuallo interruptis verbis impedĩete verecundia. Natura enim no bis est. vt ad sublimioris di gnitatis viros cũ adhuc igno ti accedimus verecũdia nos elingues faciat.

e NON ego circum &c. Ordo. Nõ ego narro me cir cum rura vectari caballo sa turiano. Saturiani fundi sũt in apulia fertiles et equorum nobilium genitores.

f REVOCAS nono post mense. Plerĩq; grauis iudicii viri ideo nõ temere i amicitiã recipiunt. ne facile dimittant. ostendit ergo mecoenatẽ per nouem mẽses de se iudicasse ac sic in amicitiam recepisse.

f. sim natus
Non patre preclaro: sed vita & pectore puro
certe
g
At qui si vitijs mediocribus ac mea paucis
quia nemo sine crimine viuit f. est
h
Mendosa est natura: alioquin recta, velut si
pulchro maculas
Egregio insparsos reprehendes corpore neuos
non immunditiam vite
i k
Si neq; auaritiam neq; sordes ac mala lustra
f. tunc sum innocens
Obijciet vere quisquam mihi purus & insons
(Vt me collaudem) si & viuo carus amicis.
meus virtutibus meis sc; pater
m
Causa fuit pater his: qui macro pauper agello
illius calculator
n
Noluit in flauij ludum me mittere magni
ad quem flauium equitibus romanis
nati
Quo pueri magnis e centurionibus orti
sinistro hyppaloge non ipsi suspensi sed suspensos loculos habentes p
o
Leuo suspensi loculos tabulamq; lacerto
octauo tie mensis ante ydus
Ibant octenis referentes idibus era.
pter teneram etatem pter teneram etatem
q
Sed puerum est ausus romam portare docendu
artes equestris ordinis
Artes. quas doceat quiuis eques atq; senator
genitos meum me
r
Seruet prognatos vestem seruosq; sequentes
qui met
In magno vt populo si quis vidisset auita
substantia expensis
Ex re preberi sumptus mihi crederet illos
pater discolasticis donis ad tandam licetia corrumpi nō poterat t
s
Ipse mihi custos incorruptissimus omnes
dicam verecundum
v
Circum doctores aderat: quid multa? pudicum
pudor.
x
Qui (primis virtutis honor) seruauit ab omni
iniuriosa obiectione
Non solum facto: verū opprobrio quoq; turpi
at nihil aliquis obijceret
pater meus aliquando
y
Nec timuit sibi ne vitio quis verteret olim
ego qualia
z a
Si preco paruas aut vt fuit ipse coactor:
lucra conquestus
propter
Mercedes seqrer: neq; ego: eēm q̄stus ob hoc nūc

g AT qui si vitiis. Verecū de confitetur esse nōnulla vitia veruntamen mediocria. et videtur hoc verum esse. vt nemo non aliquo vitio sit cō stitutus. Sed iamdudum bene est si vitium illud paruū et cui ignosci possit. hiberbatō tale est. at qui si vitiis carco et probate sum vite his bonis pater causa est.

h VELVT si & c. Cō parat vitam suam formoso vultui asperso neuis.

i SI neq; auaritiam. Ordo Si neq; auaritiam in me reprehendis neq; tabernas & amicis meis carus sū insons sum & innocens vt me collaudem.

k AC mala lustra. Lustra non ferarum cubilia tantū. sed & lupanaria dicuntur. lupanaria autem mala perpetuo epitheto dixit. nec enim sunt bona vt ad discretionē eorum dixerit mala. Sic dicitā plauto Athenis atticis & a Lucilio campana capua.

l OBIICIET vere. Bene additum est vere. Illud enim nobis curandum est. ne probra que in nos dicuntur vere dicantur. alioquin dicantur in nostra non est potestate

m QVI macro pauper & c. Nec patrem debita laude defraudet. qui quāuis pauper esset. noluit filiū ad questum instruere. ad quē multi ex nobilioribus a suis parentibus instruuntur.

n FLVII. Alii hunc foeneratorem. alii calculatorē fuisse volunt.

o LOCVLOS in quibus pecuniam exactam referrent

p TABVLAM. in qua data & accepta scriberent.

q SED puerum est ausus. Vt ostendat difficultatem patrimonii ad sumptus subministrandos

r VESTEM seruosq; sequentes & c. Ita me honeste tractauit vt si quis me vidisset putaret me a maioribus meis esse nobilē atq; diuitē.

s IPSE mihi custos. Non poterat pedagogum prebere at ipse pedagogi munere fūgebatur.

t INCORRVPTISSIMVS. ad cōparationē aliorum qui interdum luxurientur scolasticis donis student suos corrūpere pedagogos.

v PVDICVM qui prim9 virtutis honor. Quia pudicicia summū bonum est.

x SERVAVIT ab omni. Eleganter. forsitan enim parum sit ita viuere. ne probrosi i te aliquid admittas nisi etiam suspitionem omnē amoueas.

y NEC timuit sibi & c. Nec timuit inquit ne sibi pro vitio quis obiiceret. si me instituisset vt essem preco. aut coactor quod ipse fuit. Ergo hoc ipso se multo maiorem gratiam patri suo debere dicit. quod supra vires status sui filium sit prosecutus.

z PRECO. Precia allata pronunciabat.

a COACTOR. Mercenarius eius qui habet summā rerum venalium vel qui exigit precium a circūforaneis. Vel coactores sunt argentarii in auctionibus qui pecunias cogant.

b NIL penitet & c. Nō parua res videbatur talis pater verba obscura sed sensus est. pater non debet mihi friuolus videri neq; mihi dicēdum est. vt magna pars hominum ignobilium. que negat non esse factum suo dolo. idest sua culpa. sed a fortuna quod nō habeat igenuos parentes. hoc nō est dicendū mihi nam et si non habeam ingenuum patrem. tamen ille mihi prestitit quod solent nobiles. neq; si liceret mihi sumere alium patrem. vllū sumerem. sed cōtentus essem meo. in qua re vulgus putaret me dementem. tu vero sanum. quod ego nollem subire onus molestum. nam si essem in maiori fortuna collocatus. esset parandū maius patrimonium plures mihi ciues essent q̄ salutādi plures serui ducendi.

c PETORITA. Petoritum genus vehiculi quod vulgo carum dicitur.

quia cū paup esset, puidit mihi in sua paupertate me ornes docendū portauit romam quam si id opulentus fecisset

Laus illi debetur & a me gratia maior

non penitebit me qd pater sit plebeus

b

Nil me peniteat sanum patris huius eoque

voluntate — qd ipsi non fuerint in causa qd sint ignobiles

Non vt magna dolo factum negat esse suo pars

co — illa pars magna &

Quod non ingenuos habeat clarosq; parentes

ignobilitatem meam — ab

Sic me defendam. longe mea discrepat istis

tam — q̄ — sententia

Et vox & ratio. nam si natura iuberet

q. d. si liceret mihi alium sumere prēm. contentus essem meo

A certis annis euum remeare peractum.

parentes — superbiam & nobilitatem — eligere

Atq; alios legere ad fastum quoscūq; parentes

insignitos.

Optaret sibi quisq; meis contentus honestos

illis insignibus romanorum — parentes assumere — iudicō vulgariū qd nō eligerē nobiles parentes

Fascibus & sellis nollem mihi sūmere, demens

plebis

Iudicio vulgi. sanus fortasse tuo. quod

nobilitatis — ego

Nollē onus (haud vnq; solitus) portare molestū

cum adeptus essem maiorem dignitatem

Nam mihi continuo maior querenda foret res

s. essent — esset

Atq; salutandi plures ducendus & vnus

magni dñi semper habent — campum — ad alienam regionem

plures comites

Et comes alter vti ne solus rus ve peregre aut

serui — equi

Exirem. plures. calones atque caballi

agenda — c — medico

Pascendi. ducenda petorita. nunc mihi curto

ad oppidum illud

Ire licet mulo. vel si libet vsq; tarentum

mulo — suo — ipsius muli

d

Mantica cui lumbos onere vlceret atq; eq̄s armos

auertioni quia pauper sum

e

Obicijt nemo sordes mihi. quas tibi tulli,

per viam tyburtinam — s. obijciunt — f

Cum tiburte via prætorem quinq; sequuntur

vasa sunt

g

Te pueri laganum portantes œnophorumque

h — in hoc qd multa mihi non necessaria

Hoc ego commodius quā tu preclare senator

hominibus — voluntas

Mille atq; alijs viuo quacunq; libido est

d MANTICA cum lumbos oneret. & c. Quia pauperes cum insident iumentis post se sarcinas habent.

e QVAS tibi tulli. Tulliū hunc & supra increpuerat. quod se natoriam dignitatē recepisset non sufficiens ei cēso nec moribus.

f QVINq; sequuntur. Nā quinq; comites tue fortune non sufficiunt mihi.

g LAGANVM. Mēbrana de farina confecta. vel leguminis species.

h HOC ego commodius. Iu hocquod multa mihi nō sūt necessaria vel caballi. vel calones vel comites. & multis aliis reb⁹ cōmodi⁹ viuo.

i FALLACEM circum. Quia in ludis circensibus decepte fuerunt sabine.

k ASSISTO diuinus. Sortilegis. Sortilatores dicit. Porro autem altioris dignitatis homies erubescũt in his vulgi circulis stare. quod tamen hora dicit. per vite libertatem in qua non esset senatoria dignitate constitus.

l AD potri & ciceris. hãc escam vulgarem esse, nemo est qui nesciat.

m ET lapis albus. Marmoreã mensam delphicã significat. s. precii nõ magni est

n ECHINVS. Echinum dixit vas eneum in quo calices leuantur. quod modo trisille appellamus. Alii ampullam vitream dicunt.

o GVTTVS. Vas vnde guttatim vnguentũ stillatur.

p CAMPANA suppellex Fictilis aut viminea. vel enea quia in campania dicebant enee res optime fabricari.

q OBEVNDVS marsia. Marsia statua in rostris ad quam solebant homines illi cõuenire. qui inter se lites atq;

interrogo
Incedo solus percunctor: quanti holus ac far
pprer incertum cuenrum — gambulo
i
Fallacem circum vespertinumque pererro
illic q̃ diuinabãt
k
Sæpe forum assisto diuinus: inde domum me
herbe — leguminis — illius cibi — lancem.
l
Ad porri & ciceris refero laganiq; catinum
m — .i. mensa marmorea
Cœna ministratur pueris tribus & lapis albus
vas in quo calices leuantur
n
Pocula cum cyatho duo sustinet astat echinus
.s. astat mihi — crea
o — p
Vilis cum patera guttus campana supellex
Deinde eo dormitum: non sollicitus, mihi. q cras
q — r
Surgendum sit mane: obeundus marsia: qui se
.i. perpeti
Vultum ferre negat nouiorũ posse minoris
horã surgo
Ad quartam iaceo: post hanc vagor: aut ego lecto
Aut scripto quod me tacitum iuuet. vngor oliuo
expilatis
Non quo fraudatis immudus natta lucernis
calidior hora quinta
Ast vbi me fessum sol acrior ire lauatum
vite — .i. dies caniculares
Admouit: fugio rabiosi tempora signi
s — plebeat
Pransus non auide quantum interpellat inani
domi ociosus maneo
t
Ventre diem durare: domesticus otior. hæc est
honoris cupiditate
v
Vita solutorum misera ambitione grauiq;
rõnibus vite — iucunditate — x
His me consolor victure suauius: ac si fuisset
gessisset ma. istratum domi
Questor auus pater atq; meus patriusq;.

negotia componebãt. Nam & a statua nomen locus acceperat.

r QVI se ferre vultũ negat nouiorũ &c. Nouii fratres fuerunt quorum minor ad locũ qui appellat marsia obsonari cõsueuerat. hii autem nouii fuerunt acerrimi fenoratores. & iocatur de hac re horatius ideo ait puto marsiam erectam vnam manũ habere quod illorum fenoratorum impudentiam non potest sustinere deinde quod ad statuam marsie vadimonium staruebatur.

s PRANSVS non auide. &c. Interpellet hoc est prohibeat. dicit autem parũ se prandere. neieiunus sit. nã ieiunio vires deficiunt.

t DOMESTICVS otior. domi ociosus maneo. Notãdum otior fictum verbum.

v MISERA ambitione. grauiq; ab omni cupiditate que miseros facit. quia grauiter afficit.

x AC si auus fuisset questor. Sensus est. Suauius numilitate generis & dignitatis mee sum victurus quam si hec senatoria familia. atq; ipse senator essem.

Argumentum in satyram septimam.

IN hac breui satyra & multum iocosa in rupilium regem prenestinum iocum refert. & contentionem persij cum eodem rupilio cõmemorat. Hic enim Rupilius ab Augusto proscriptus ad Brutum in Asiam confugit vbiq; horatium flaccum iurgio lacessiuit. ob quod stili amaritudine; in eum constrinxit: Sermo iocis plenus. Hoc dicit.

Satyra ſeptima

malignitatem liuorem
b
PRoſcripti regis rupili pus atq; venenū.
ego
c Hibrida quo pacto ſit perſius vltus opinor
d
Omnibus & lippis notum & tonſoribus eſſe.
Perſius hic per magna negotia diues habebat
in oppido illo aſie habebat
e Clazomenis. etiam lites cum rege moleſtas
inhumanus acerbitate
Durus homo: atq; odio qui poſſet vincere regem
temerarius arrogans fuit
audax f
Confidens tumiduſq;. adeo ſermonis amari
hos loquaces populos g
Siſennas berros vt equis præcurreret albis.
rupiliū poſtq; non interuenit aliqua concordia
Ad regem redeo poſtq; nihil inter vtrumq;
hec pertinacia mali homines
h
Conuenit hoc etenim. ſunt omnes iure moleſti:
iure
ſ moleſti ſunt
Quo fortes quibus aduerſum bellū incidit inter
magnanimum
Hectora priamiden aioſum atq; inter achillem
grauiſſima iram eorum
Ira fuit capitalis. vt vltima diuideret mors
robur animi.
Non aliam ob cauſam. niſi φ virtus in vtroq;

a RVPILIVS rex praneſte ab Auguſto proſcriptus ad brutum in aſiam confugit. Sed cum horatium tunc tribunum veluti ignobilem cōtemneret voluit poeta in opprobria incurrere. Itaq; perſium quēdam ſibi oppoſuit hic a rege laceſſit⁹ has quas vides lites exercuit.

b PROSCRIPTI regis. Proſcribere autē religare eſt. item venale proponere. Cice. in. iii. de offi. ille quod nō placebat pſcripſit. tu autē quod placebat nō emiſti. Sed in rebus animatis pſcribere non dicimus. Sed producere. vnde produxit ſeruos. ideſt venales oſtendit.

c HIBRIDA. Proprie canis ex venatico & gregatio natus. verum hunc hibridā appellat quod ex patre aſiatico & matre romana ortus ſit. Ordo autem eſt talis. Ego puto eſſe notum quo pacto perſius vltus ſit pus & venenum proſcripti regis Rupili

d. OMNIBVS & lippis. Adeo ait diuulgatū eſt quibus modis inſectatus ſit perſius rupiliū. vt & in tonſtrinis hec & medicinis narrata ſint. fere autē in his officinis ocioſi ſolēt cōſidere. has res rumoribus frequentatas fabulis celebrare.

e CLAZOMENIS. Clazomene aſie ciuitas. Ergo clazomenis vt athenis.

f ADEO ſermonis amari. Adeo fuit inquit in rabie orationis amarus pſius. vt ſiſennam atq; varrum longe anteiret ſed hoc ipſo gloriabatur. q. quadrigis triumphalibus incederet. Videlicet autem ſiſennam & varrum maledicos fuiſſe dicit.

g VT equis precurreret albis. Erat igitur prouerbium vt qui longo interuallo precederet equis albis vincere diceretur.

h SVNT oēs iure moleſti. Sēſus eſt. ptinacia ingt mali homines inter ſe cōtendūt qua bellāt viri fortes. Nam ſi viribus pares ſint neuter neutri cedit. Si autem imbecilles ambo ſunt facile cedunt. aut ſi alter minus potens vltro victus abit. vt Glaucus quī ſua arma aurea diomedi miſit. et illi⁹ enea ſumpſit vt diomedes ceſſaret. refert homer⁹

i DVO .p duos vt Vir. Si duo p̄terea tales idea tulisset.

k RVPILI & persi par pugnat & c. Metaphora a gladiatoribus satis amare. q. de gladiatoribus. Cū bitho bachius. bithus & bachius gladiatorum nomina celebrata apud Suetonium tranquillū sub augusto. tamen mire in metaphora perdurauit. idest melius pugnant in litem rupilius & persius quam memorati gladiatores.

l IN ius. q. gladiatorium. Alii in iudicium in litem.

m SOLEM asie brutum vt illud Vir. O lux dardaniæ spes o fidissima teucrum. Rupilius rex comes fuit bruti. solem ergo dicebat brutum. & comites stellas salubres. rupilium vero canicularem stellam hoc est syrium.

n RVEBAT flumē vt hybernum. idest ita ruebat eius oratio. q. torrens descendens de altissimo monte quo rara securis fert̄ hoc est ad quí raro venit precidendorū gratia lignorum fabula talis est. quodā tempore rusticus dū iuxta fluuium ligna cederet. casu securis eius in fluuium cecidit. Mercurius hoc de sū movidens descendit ad rusticū cui admissa simplicitate sua ait securē ferream perdidi. Mercurius leuauit eneam illic suam sibi reddi cupiebat collaudauit eum deus et suā illi & auream condonauit. Alter agricola hac fama iuit ad fluuiū. et dum se simulat ligna cedem velle securim in fluuiū proiecit. Similiter hoc deus videns descendit. leuauitq̄ ferream. Ille se auream

maxima .i. tuos

Summa fuit. duo si discordia vexet inertes

sz inter fortes 7 ignauū — si incidat bellum

Aut si disparibus bellum incidat: vt diomedi

tuccirotano — sponte

Cum lycio glauco discedat pigrior vltro

m. ut enim aurea arma glaucus vt a certa mine cessaret 7 accepit diomedes erea

Muneribus missis. bruto pretore tenente

copiosam — p rupilij — lz

Ditem asiam rupili & persi par pugnat: vti non

s. pugnaret — l iudicium

Compositus melius cum bito bachius in ius

iucundum

Acres concurrunt magnum spectaculum vterq̄

q̄re rpetur cū rupilio te — persius

Persius exponit causam: ridetur ab omni

hominum — .i. comites q̄ in briuti consilio erant

Conuentu laudat brutum. laudatq̄ cohortem

salutem — m — z

Solem asie brutum appellat: stellasq̄ salubres

rupilio — regē ricit

Appellat comites: excepto rege: canem illum

persius co impetu — n orōnis vehebatur

Inuisum agricolis sydus venisse: ruebat

s. ruit

Flumen vt hibernum fertur quo rara securis.

postea — amaro 7 copioso — o — p

Tum prænestinus salso multumq̄ fluenti

q. de pectore inculto — inuicem mittit — q — r

Expressa arbusto regerit conuitia durus

vindemiator

Vindemator & inuictus: cui sępe viator

nominans — ꝓpter contemptum — s

Cessisset magna compellans voce cucullum.

vehementi obiūr gatione rupilij

At græceus postq̄ est italo perfusus aceto:

nomine persij — hoc nomen accipe

Persius exclamat. per magnos brute deos te

occidere interfecit enim iulium cesarem brutus. — t

Oro qui reges consuetis tollere: cur non

rupiliū — s. occidere regem rupilium — occidis

Hunc regē iugulas? operū hoc mihi crede tuorū ē

perdidisse fingebat. iratus deus. & illam dimisit. Itaq̄ qui auream habere cupiebat & suā perdidit. Ergo dicit modo poeta sic iniuriā rupili persius irruebat quomodo fluuius ille qui habebat aureā secum.

o TVM prenestinus &c. rupilius rex.

☞ p SALSO. idest de amaro & copioso & maledico pectore protulit conuitia & misit.

q EXPRESSA. Prolata pectore allegoricos.

r DVRVS vindemator. Pro vindemiator. & ni ita dixeris versus non stabit. idest ita durus vt est ille vindemiator cui viator inuictus sępe cessisset. idest qui superaret eum viatorē qui alios superasset. Erat enim cōsuetudo apud priscos. que etiā nostris tēporibus non cessat vt vindemie tempore agricole ex arboribus in quibus vuas legunt inviatores iurgia iactēt vicissimq̄ ab illis audiant. Est ergo sententia quod ille non esset minus conuitiator q̄ vindemiator.

s CVCVLLVM. idest vindemiatorem cucullum indutum. vel quē appellat cucullum propter contemptum.

t QVI reges consuetis tollere. Aut propter cesarem dicit hoc qui interfectus in senatu a cassio et bruto aut quia origine ducebat a bruto qui pepulit de vrbe tarquinos.

Argumentum in satyram octauam.

IN hac satyra inducitur priapus positus in hortis: qui erant extra portam exquilinam: referens non tam sibi esse laborandum in custodiendis hortis a furibus atq̄ auibus: quam a veneficijs pferendis. In gratidiam igitur quandam eiusq̄ comites veneficas inuehitur: Hec neapolitana vnguentaria fuit. Sed poeta pro gratidia Canidiam posuit ne nomen proprium taxaret. Hoc dicit

Satyra octaua.

ego priapus
b c
O Lim truncus eram ficulnus inutile lignũ.
lignarius ex me
m
Cũ faber incertus scamnũ faceret ne priapũ
faber lignarius hortorum postea
me factus sum
Maluit esse deum: deus inde ego furum auiumq;
in qua fuissem tenes
Maxima formido: nam fures dextra cohercet.
turpi tinctus rubro s. coherceat fures
extentus d
Obscœnoq; rubet porrectus ab inguine palus:
sed summitate capitis
canna
Ast importunas volucres in vertice arundo
arundo nuper institutis hortis
Terre fixa: vetatq; nouis considere in hortis
vilissimis tuguriis
e f
Huc prius angustis eiecta cadauera cellis
eiusdem domini seruus conducebat feretro.
g h i
Conseruus vili portanda locabat in arca:
seruorum erat
k publicum
Hec miseræ plebi stabat cõmune sepulchrum
l m pfuso q non est potens
Pantalabo scurre nomentanoq; nepoti.
latitudinem terra sepulchri
n
Mille in fronte pedes trecentos cippus in agrum
hoc loco o
Hic dabat heredes monumentum ne sequerent
in loco vbi corpora mortuorũ sepeliebantur
p
Nunc licet exquilijs habitare salubribus: atque

b OLIM truncus &c. In gratiã eiusq; comites veneficas inuehit. Inducit priapum qui stat in hortis exquilinis dicentem non tam sibi laborandũ in seruandis furibus. quã veneficiis pferẽdis.

☞ c FICVLNVS. Sicut a corylo colurnus. ita a fico ficulnus inutile. ad nullos vsus genitum.
d PALVS ruber. idest rubrica infectus. & in obscenã formam fabricatus.

e HVC prius &c. Ostendit quod vbi nũc hortus est. erant publice vstrine.
f EIECTA. nullo honore elata. eiecta non honoris causa. sed ne locus tetro odore infestaretur.
g CONSERVVS vili. Quia conserui locabant & sepeliebant alios seruos.
h VILI arca. Et non ornato feretro.
i LOCABAT. dato precio nam nobiliorũ cadauera magna pompa efferuntur hec autem nulla.

k MISERE. inopi & cui non sit proprium sepulchrũ
l PANTALABO. Hic trans tyberim ingenuis parẽtibus ortus. vniuerso patrimonio vorato. ad summam egestatem redactus est.
☞ m MOMENTANO. Eadem luxuria hic perditus fuit ac postremo apud exquilias in publicis vstrinis sibi momentum construxit.

n CIPPVS. Terra sepulchri est. Et quoniam sepulchrum non vniuersam terram illi sacrã occupabat. solebãt annare in ipso sepulchro ad quot pedes & frontẽ. idest in latitudinẽ iuxta viam procederet. & rursus ad quot pedes in agrũ. idest in longitudinẽ agri porrigeret. Dãnat ergo vanitatẽ hominis qui in solo publico tantum spatium arrogauerit.

o HEREDES ne monumẽtũ sequerentur. Et hoc sũme arrogantie est. Nã in magnorum virorũ sepulchris quoniam digni essent qui se orsum sepelirentur ita inscribebat. H.M.N.S. quod significat hoc monumẽtum heredes non sequantur.

☞ p NVNC licet exquiliis. Sensus est. ibi nũc amenitas edificiorum grãdis est vbi aliquando albebant ossa miserorum. idest tristes homines intuebantur. hunc agrũ aliquãdo ex ossibus cadauerũ.

q CVM mihi &c. Exculto huiusmodi horto iminet mihi nō minor labor in abigendis veneficiis. quam in remouēdis furibus et auibus.

r HVNC vexare locū. Nā furorem inducūt in animos humanos. Veniebant anime illuc venefice vt & ossa defūctorum. & herbas in sepulchris natas legerent. Nā hec veneficiis conferre putabant

☞ s LVNA. Nā & hec in veneficiis efficacissima dea habeatur. hinc Maro. Ter geminam hecatem tria virginis ora diane.

t VIDI egomet &c. Hic versus tragice profertur.

v NIGRA. Qui color infernis diis aptus est quibus hec sacra parabantur. sic infra pullam agnā ponit. Vir. sacra iouis stygio quem te ice pta paraui pficere est anim⁹.

x MAIORE. Vel maiore alia sagana ętate vel viribus vel maiore canidia. idest magis efficaci.

Agere in aprico spaciari. quo modo tristes
turpem mortuorū

Albis informem spectabant ossibus agrum.
q consuete

Cum mihi non tantum furesq; feræq; suætę
r

Hunc vexare locum curæ sunt atque labori: s
femine incantationibus agitent veneficijs.

Quantum carminibus quæ versant atq; venenis
feminas vlcisci

Humanos animos: has nullo perdere possum
fugare ab hoc loco s

Nec prohibere modo. simul ac vaga luna decorū
ostendit mortuorū

Protulit os quin ossa legant herbasq; nocentes

t v veste.
Vidi egomet nigra succinctam vadere palla

Canidiam, pedibus nudis, passoq; capillo:
alia venefica x

Cum sagana maiore vlulantē pallor vtraq;
effodere.

Fecerat horrendas aspectu scalpere terram
lacerare

y
Vnguibus & pullam diuellere mordicus agnā
inceperūt est ex fossa

ogne
Cœperunt cruor infossam cum fusus: vt inde
apud inferos positas.

Manes elicerent animas responsa daturas.
ex lana imago effigies erat

z
Lanea & effigies erat: altera cęreta maior
effigies minorem

Lanea quæ pœnis cumpesceret inferiorem
effigies grauissimis tanq̄

humili loco
Cærea suppliciter stabat: seruilibus vt que
moritura pserpinam crudeles

a
Iam peritura modis hecatem vocat altera: sæuam
sagana s vocat maximam furiarum.

b
Altera tisiphonem: serpentes atq; videres
furias z

c
Infernas errare canes lunamq; rubentem
facies latebant.

Ne foret his testis post magna latere sepulchro
maculo

Mentior at si quid: merdis caput inquiner albis
egestum

Ceruorū: atque in me veniat mictū atq; catatum

y VNGVIBVS. Nam variis modis herbas legebant. modo falce ęnea. modo vnguibus.

z LANEA. Sub effigie poscentis poenas. Cerea vera sub effigie daturi.

a HECATEN. idest proserpinam cui insunt centum potestates.

☞ b TISIPHONEM. Hec maxima furiarum est. et greca dictio vltricem cedis significat.

☞ c INFERNAS canes. Nā apud inferos canes apud nos furie apud superos dire appellātur. apud litorales harpye. Et reuera inferiores solo latratu. idest iurgiis incessere possunt. cū nocendi vim non habeant. Superiores autem diri sūt quoniam possunt crudelitatem exercere Mediocribus furere licet.

d IVLIVS & fragilis pediatia. Quidam infames tē poris illius. alij dicunt poetas fuisse pessimos & triuiales. De triuialibus autem Virg. Non tu in triuiis indocte solebas. Stridenti miserū & c.

e ALTERNA. Alternatim modo venefice. modo vmbrę.

f TRISTE & acutum. nā vlulatus vocem acutam & mœstam profert.

g LVPI barbam & c. Nam & pli. sic scribit. Lupi rostrum inueteratum veneficiis resistere aiunt, ob idq; portis prefigunt.

h IGNIS & c. Ordo est ignis arserit largior imagine cerea. s. liquefacta.

i FVRIARVM. Quas ille ab inferis exciderāt: vel cō strue horruerim voces & fa

[d] [mollis]
Iulius & fragilis pediatia furq; voranus
[sc3] [e] [alternatim]
Singula quid memorē: q̄ pacto alterna loq̄ntes
[venefica] [metuendum z lugubre] [f]
Vmbræ cum sagana resonarent triste & acutum
[q̄modo] [crinem] [g] [maculose.] [serpentis]
Vtque lupi barbā variæ cum dante colubræ
[absconderint] [quomodoj]
Abdiderint furtim terris & imagine cerea
[argius] [l] [q̄modo] [h] [non vindicatus] [spectator]
Largior arserit ignis: & vt non testis inultus
[incantantium] [i] [verba dicta.]
Horruerim voces furiarum & fata duarum
Nam displosa sonat quantum vesica pepedi
[k] [ego priapus] [venefice] [pre terrore] [currebant]
Diffissa nate ficus; at illi currere in vrbem
[l] [alterius venefice] [ornamentum capitis] [m]
Canidie dentes: altum sagane caliendarum
[brachijs suis]
Excidere atq; herbas: atq; incantata lacertis
[n]
Vincula cum magno risuq; iocoq; videres.

cta duarum furiarum. idest ollas canidię & saganę que tanquam furię erant.

k FICVS. idest ego ficus qui ex ficu factus sum priapus cum diffisa nate pepedi.

l CANIDIE dentes. Vel quos legerat ex sepulchris vl' suos. quia anus erat. Ex nimio anhelitu quem in cursu auxerat dentes pulsi sibi exciderat.

m CALENDARVM: Ornamentum capitis. Ostē dit autem anicularum stulticiam que cum omnia maxima suis veneficiis promittāt deinde tam parua re terrefiāt

n VINCVLA. Fortasse lycia ex variis colorib'. Vir. Terna tibi hec primū triplici diuersa colore licia circūdo.

Argumentum in satyram nonam.

HAc festiua satyra generaliter reprehendit omnes garrulos atq; molestos homines: & hoc per quendam bellarium demonstrat. cuius importunitatem cum quadam diei horatius obuiasset vix tandem euasit. quomodo autem eum occupauerit, narrat. Hoc dicit.

p IBAM forte &c. Carpit impudentiam. atq; importunitatem. et ineptias quorũdam hominum. Sensus est. Dicit se incedentem via sacra incidisse in hominem molestum & garrulum. neq; se ab eo auellere potuisse. nisi aduersarius superuenisset. a quo vadimoniũ sibi dictũ est. Et totum hunc sermonẽ dramatico charactare alterno sermone variat.

q VIA sacra. Que a porta triumphali ad capitolium ferebat.

r NVGARVM. Modeste de se loquitur qui suas cogitationes vel nugas appellet. vel se quãdoq; reprehendũt satyri vt liberius in alios inuehi liceat.

s NOTVS nomine tantũ. Vt ostendatur maior impudentia. cum nulla intercederet familiaritas.

t ARREPTA manu. Nõ expectauit vt porrigerem ordo autem est. quid rerũ agis ait mihi dulcissime.

v ET CVPIO omnia que vis. Te viuere ex sententia tua idest suauiter ago sicut modo et tibi cupio bene euenire.

x NVNQVID vis occupo. Preuenio illũ dicens nunquid aliud vis. nuquid tibi necessarium est.

y AT ille noris &c. idest volo vt scias nos. quia docti sumus. idest nõ sumus indigni. quos scias.

Satyra. IX. de tedio garruli

Ibam forte via sacra sicut meus est mos
Nescio quid meditãs nugarum totus in illis
Accurrit quidam notus mihi nomine tantum.
Arreptaq; manu quid agis dulcissime rerum
Suauiter: vt nunc est inquã & cupio omnia q̃ vis
Cum assectaretur: nunquid vis occupo at ille
Noris nos inquit docti sumus: hic ego pluris
Hoc inquam mihi eris: misere discedere quęrens
Ire modo ocius interdum consistere in aurem
Dicere nescio puero. cum sudor ad imos
Maneret talos o te balane cerebri
Foelicem aiebam tacitus cum quidlibet. illi
Garriret vicos vrbem laudaret. vt illi
Nil respondebam. misere cupit inquit abire
Iamdudum video. sed nil agis vsq; tenebo
Persequar hinc: q̃ nunc iter est tibi. nil opus est te
Circumagi quendam volo visere non tibi notũ
Trans tyberim longe cubat is prope cæsaris ortos:
Nil habeo. quid agã. & nõ sũ ĩpiger. vsq; seq̃r te
Demitto auriculas vt inique mentis asellus
Cum grauius dorso subijt onus. incipit ille
Si bene me noui non viscum pluris amicum
Non varium facies. nam quis me scribere pluris
Aut cicius possit versus? quis membra mouere

z DOCTI sumus. Non discedit ab ingenio arrogantis simul & fatui.

a HIC ego pluris & c. hac re quia doctus es. ideo tibi honorem habeo.

b CVM sudor ad imos. Cum ex tedio & molestia illius flueret sudor.

c BALANE. Hic causidicus fuit qui nullo clamore. aut strepitu forensi cõturbabatur. hinc illum felicẽ cerebri appellat.

d GARRIRET. Per plures versus vehementer depingit inanis & arrogantis nugatoris ingenium.

e NIL opus est circumuagi. Hoc ex horatii persona intelligendum est.

f NON sum piger. Hec ille molestus dicit.

g SI bene me noui. Bene fretus sum conscientia mea intelligo. quia magis mihi defers quam illi. Sensus autẽ est. Non viscum amicũ pluris facies hoc est qui tibi amicus est potentiorem duces. Mire sic garrulum ostendit molestum.

h NAM quis me scribere pluris. Eleganter dicit eum in his rebus sibi placere. que ad doctrinam non attinent: ideo ostendit imperitum satis & importunum fuisse.

i EST tibi mater & c. hoc hora, interrogās illum dicit

k COMPOSVI. Sepeliui Nam & oculi comprimuntur a propinquis & lauabātur & vngebanī & apte imponebantur a feretro.

l NVNC ego resto & c. Hoc horatius tacitus apud se dicit ait se superasse. quem ille occidat per importunam garrulitatem. Sensus autem est. Dicit sabinam nutricem se hora. habuisse que vrna sortes ducere erat solita. vnde dicit quia eum aliquādo monuit ipsa nutrix sua caueret garrulos. quoniā ab hiis esset interficiendus. & id sibi nunc ab fastidioso garrulo posse fieri putabat.

m TARDA. Quia tardos facit. & est hypalloge.

n QVANDOCVMq[ue]: Themasis est.

o VENTVM erat ad vestę. subaudiēdum edem. Sic & Theren. vbi ait ad dianę veneris.

p VADATO. In iudicio Quia vadatus eū fuerat. vel quia eum vadimonio obligauerat. participiū est ab eo quod est vador vadaris. & est verbum commune. idest voco te & vocor a te ad iudicium. Respondere ergo ei a quo vocatus est ad iudiciū aut ei quē ipse vocasset.

dolearis victū — sicut cantor ille
Mollius: inuideat. q[uo]d & hermogenes ego canto
respondendi illi — tunc — i
Interpellandi locus hic erat: est tibi mater:
sunt ne tibi — sano — respondit garrulus — p quibus
Cognati: quis te saluo est opus: haud mihi quisq[ue]
cognatos — sunt illi mortui — k — l
Omnes composui foelices: nunc ego resto
compone me in sepulchrum
Confice. nam quā instat fatum mihi triste. sabella
fatum — perfice — .i. mentis sortibus in — mihi — vrnam coniectis
Quod puero cecinit diuina mota anus vrna.
puerum
Hunc neq[ue] dira venena. nec hosticus aufert ensis
ab effectu — m
Nec laterum dolor. aut tussis nec tarda podagra.
quidam — puerum — occidet — veniet — n
Garrulus hūc quādo cōsumet cūq[ue] loquaces
prudens est — .i. cum ad adolescentiam — venerit
Si sapiet vitet. simul atq[ue] adoleuerit ætas
s. templū illius — o
Ventum erat aduestæ quarta iam parte diei
p
Præterita & casu nunc respondere vadato
garrulus — nisi — bat — succumbere in causa
Debebat quod ni fecisset perdere litem
garrulus — mecum in iudicio — q — peream.
Si me amas inquit paulū hic ades inteream si
in iuditio
Aut valeo stare aut noui ciuilia iura
ad eum locum — garrulus — ad quem locum
Et propero q[uo] scis dubius sum quid faciā inquit
relinque — respondit garrulus. — r
Te ne relinquam an rem me sodes. nō faciam ille
qualiter
Et præcedere cepit. ego vt contendere durum est.
.i. actorē .q[ui] me in ius vocat — cum te horatio.
Conuictore sequor. mæcenas quo modo tecum
post hoc — est — prudē — s — garrulus — t — tis
Hinc repetit paucorū hoīm & mentis bene sane
quam tu horati
Nemo dexterius fortuna est vsus haberes
v — psperas res
Magnum adiutorem. posset qui ferre secundas
mecenatem — mihi in amicitiam — nisi — mortar
Hunc hoīm velles si tradere dispeream. ni
a familiaritate eius — loquitur horatius — x — in domo mecenatis
Summosses omnes. non isto viuimus illic.

q INTEREAM si aut valeo. & c. Hoc Hora. Dicens negat se posse eū spectare.

r TE ne relinquā an rem. Stultus omnino qui seria iocis postponat.

s HINC repetit. Hic principium resumit & dicit quomodo tecū viuit mecœnas.

t ET mentis bene sane. Affert quare paucorum hominum. quia est bene sane. idest pudentis mentis. et huius rei signum est quod nemo vtitur fortuna dexterius. idest aptius. nam ille fortuna apte vtitur. qui neq[ue] afferī rebus secundis. neq[ue] succumbit aduersis.

v MAGNVM adiutorem. Malignus vir maligna promittit. Sententia est Si faceres me amicū mecœnatis prestarem tibi magnū auxilium ad reliquos ex hominis amicitia pellendos neq[ue] esset quod me timeres. nā cederem tibi primas partes in amicitia.

x NON isto viuimus. Respōdet poeta. quod apud mecœnatem viuimus sine insidiis. nec viget ibi inuidia: vt aut ditiori aut doctiori inuideatur. sed est vnicuiq[ue] locus suus.

y MAGNVM. Reuera magnum est. quod magna domus careat factionibus. vnde est maxima laus in mecoenatem at viro vitioso incredibile videtur.

z AT qui sic habet. Horatii verba.

a ACCendis. verba garruli.

b VELIS tantummodo. Horatius loquitur et in adulatorem adulationem effundit vt suo illū gladio iugulet. Inuehitur etiam poeta latenter in adulatores cōtra quos etiā Iohannes Bocacius exclamat. O sacra pietas quid dementius versipelli de simplicitate. patricide de innocencia. assentatori de virtute. mecho de pudicicia fidem exhibuisse. durū est quemcū aduersus professionē animi sui rite aliquod agere. aut absq latenti fraude temptare & id circo. quia tractant fabrilia fabri pro qualitate credendū est homini. Risissi me sepissime me nemini dn̄ viderem in publico pricipes caterua satellitū stipatos incedere. domi clausis ianuis vigiles hostiarios habere neminē preter inermē & exanimatum introducere. In mensa poculorum & epularum pregustatores tenere. ne forsan aliquid nocuū saluti corporee immitti queat. Aures vero atq animū quibuscūq loquentibus habere propaculum quasi non aculeos. non insidias. non venena ingerāt animis verba.

c HAVD mihi dedero. Immemor eorum que dixerat hora. et memor sui deprauati ingenii. dicit se p malas artes conaturū corrūpet seruos vtetur iportunitate. que duo vitia nihil proderunt sibi apud bonos.

d NON sine magno &c. Optima sententia sed male collocatā.

f FVSCVS. Grāmaticus nobilis eo tempore & iocūditate & festiuitate plenus. et

Quo tu recte modo. domus hac nec purior vlla ē
Nec magis his aliena malis: nil mi officit vnquā
Ditior hic aut est quia doctior est locus vni
Cui qꝫ suus: magnum narras, vix credibile atqui
Sic habet. accendis quare cupiam magis illi
Proximus esse velis tantum modo quæ tua virtus
Expugnabis. & est qui vinci possit: eoque
Difficiles aditus primus habet. haud mihi dedero
Muneribus seruos corrumpam: non hodie si
Exclusus fuero. desistam: tempora quæram:
Occurram in triuijs: deducam non sine magno.
Vita labore dedit mortalibus. hoc dum ait ecce
Fuscus ariscius occurrit mihi carus: & illum
Qui pulchre nosset. consistimus vnde venis &
Quo tendis rogat. & respondet. vellere cœpi.
Et prensare manu lentissima brachia. nutans
Distorquens oculos. vt me eriperet. male salsus
Ridens dissimulare. meum iecur vrere bilis
Certe nescio quid secreto velle loqui te
Aiebas mecum. memini bene. sed meliore
Tempore dicam hodie tricesima sabbata vin tu
Curtis iudeis oppedere? nulla mihi inquam
Religio est. at mi sum paulo infirmior vnus
Multorum ignosces. alias loquar hunccine solē.

qui cuperet in te non dāno sa quamuis sub molesta hora ledere. Itaqꝫ cū poeta fingeret sibi esse cum fusco negotium & simul innueret fusco vt idē affirmaret. Fuscus se intelligere. ita tamen vt hora. dissimulationē latere nollet vt illū familiariter irritaret.

g VNDE venis & quo tēdis. &c. Eleganter mixtum inter se et fuscum sermonem interrogandi ac respondendi expressit.

h NVTANS. Innuens vt me eriperet. idest cepi aliquid oculis nutantibus velle mōstrare.

i NALE salsus. Male prudēs in pernitiē meā aut male iocosus & vrbanus irrisor.

k CERTE nescio. Verba horatii vt illū sub huiusce modi simulatione admoneret. vt se eriperet. Sed fuscus q illū eripere nollet a garrulitate illa iportuna. respondebat se meminisse id quidem sed non esse ea die tempus.

l TRICESIMA sabbata. Dicebantur trigesima sabatha quando luna noua que est trigesima die currebat in sabatho. que neomœnia appellatur quasi luna noua.

m VIN tu curtis &c. Scio qua religione es te nolle. sunt autem mire facetię & vrbanitates. non enim curabat sacra iudeorū fuscus. idqꝫ scire ab hora. sciebat. sed ea serio dicere simulabat que per iocum dicta credi volebat.

n PAVLO infirmior. magis quam oporteat meticulosus & propterea superstitiosior. nā superstitio ex metu prouenit. vnde illud cani panei apud statiū. Primus in orbe deos fecit timor.

o SOLEM nigrum. Diē infœlicem.

p LICET. Mos erat vt volẽtes in iudiciũ aliquẽ rapere prius attestarent.i. ex circũstãtibus aliquẽ testẽ facerẽt. aurẽ eni illi vellebãt. et admonebãt vt esset memor. vellebãt si ille vellẽdã preberet. alioquin illã tangere ius nõ erat. Ergo cũ testis aurẽ prebuisset. tunc attestabat. ac deinde aduersariũ poterat in ius rapere. Nec temere erat qđ volẽti testi aurẽ velleret quo esset memor. Nã aurẽ memorie dedicauit antiquitas hinc Vir. Cinthius aurẽ vellit & admonuit pastorem. &c. Sed & plautus

tum moleste   surrepisse   a me   fuscus
Tum nigrũ surrexe mihi. fugit improbus. ac me
maxima molestia   balano garrulo
Sub cultro linquit: casus venit obuius illi
id q habebat litem cum aduersario   s. vadis
Aduersarius: & quo tu turpissime magna
a ore
p
Ex clamat voce: & licet an testari ego vero
aduersarius   vtraq pte
q   balanum
Oppono auriculam: rapit in ius: clamor vtrinq
hominum
r
Vndiq concursus: sic ser me uauit appollo.

ad saturionem parasitũ non ne attestaris. Cui parasitus respondet tua ne causa cuiquã mortali libero aurem atterã. Erit igitur attestari teste vocare. vnde & attestata fulmina dicebãt que iterato fiebãt. q. que haberẽt suũ testimoniũ.
q OPPONO auriculã.i. porrigo auriculã vellendam vt attestaretur & post attestationẽ possit in ius rapere.
r SIC me seruauit apollo. Significat se liberatum ac recreatum dum illum molestũ aduersarius rapit.

Argumentum in satyram decimam.

Oratius noster poeta clarissimus: intendit hac satyra romanos se reprehendentes mordere: qui vituperaret versus lucilij poete satyrici: & alios poetas veteres malos: quorũ poemata romani laudabant: quia erant vetusta & nõ bona: ait horatius se nõ poetã: sed versus tanq ineptos increpasse. h. d

a NEMPE. Rñdet iis a quibus inculpat⁹ erat: qđ lucilii versus dãnasset in ea satyra quã supra habuit q sic icipit Eupolis atq cratin⁹ Aristophanesq poetę. nam dixerat ibi duros cõponere versus. nã fuit hoc vitiosus. nũc aũt dicit se nõ poetã iprobasse. sed versus ei⁹ quos nõ suo vitio duros sed seculi fecit.
b INCOMPOSITO pede. Nã cũ eloquẽtia elegantia cõpositiõe et dignitate cõstet Lucilius in cõpositiõe peccabat est eni cõpositio apta & quadrans inter se cõstructio verborũ At lucili⁹ vt ipse iã dixit fluebat lutulentus. ergo nõ erat i illo recta cõpositio.
c FAVTOR. Inepte.n. fauet q tribuit alicui q̃ sua nõ sũt.

Satyra decima.

certe   sine ornatu
a   b
Nempe incõposito dixi pede currere versus
p. n. poete   lucilij   stulte
c
Lucili quis tam lucili fautor inepte est
quid apertum sit   lucillius
d   e
Vt non hoc fateatur: ac idem quod sale multo
eodem tempore
Vrbem defricuit. charta laudatur eadem
hanc laud. m
Nec tamẽ hoc tribuens dederim q̃q cõtra nũ sic
p laberij
p. n. poete f
Et laberi mimos vt pulchra poemata mirer
aperire os   hoc est mouere
Ergo non satis est risu deducere rictum
in mouẽdo risũ   poete
Auditoris: & est quædam tamẽ hic quoq virtus:

d FATEATVR. Fatemur eni coacte Cõfitemur spõte
e MVLTO.i. multis salibus. nã in singulari cõdimẽtũ significat in plurali vrbanitatẽ sed ipse in singulari dixit p trãslationẽ a carnib⁹ q̃ vt seruent fricãt sale. hec fricatio carnes exurit. Vñ Indicat sales suos fuisse mordaces. ppterea su. Secuit lucili⁹ vrbẽ.
f MIMOS. Pro laberii. Laberius eni poeta mimorũ fuit q adeo cesarẽ delectauit vt in fine ludorũ aures anulo a cesare donat⁹ est e vestigio in q̃tuordecim ordines ad spectãdũ migrauerit.
Sententia autẽ est. quod quãuis in laberio sales probem non tamen propterea illum perfectum poetam dicam.

h ET sermone opus est. Nam cū narrat opposita sit aliquando non solum in negotiis verum etiā in personis debet habere talis narratio sermonis festiuitatem animorum dissimilitudinē. grauitatem. leuitatem. spem. metum & huiusmodi animi affectus vt alia oratio sit auari alia prodigi. Aliter letus. aliter modestus loquatur. preterea hoc euenit cū datur vnicuiq; quod suum est.

i RIDICVLVM. Nā persepe aliquem vehementius taxam⁹ aliquo ridiculo q̄ grauitate orationis.

k SECAT. Vehementer vexat. Sic Iuue. Ense velut stricto secuit lucillius vrbem

l STABANT. Viuebant durabant eorum carmina. et in hoc sunt imitandi vt consequamur illam eandem varietatem & cōmutationem stili & breuitatem.

m HERMOGENES pulcher. Hic erat lucilii defensor quē negat legisse illos grecos poetas in q̄bus sūt virtutes que nō apparēt in lucilio.

n SIMVIS iste. Demetriū quendam notat qui fuit breuis stature poeta. & fautor lucilii.

o NIL preter caluum. Nil doctus preter cantare caluū. vel doctus preter cantare nil preter caluum & catullū poetas elegos.

p GRECA latinis miscuit Quod cicero in libro de officiis vitium esse dicit.

q O SERI studiorū. Sensus est. o seri studiorū qui putatis difficile esse. quod Rho

in dicendo vel scribendo
cito finiatur
Et breuitate opus: vt currat sententia. neu se
fatigantibus
Impediat verbis lassas onerantibus aures
opus est
h sermone
Et sermone opus est modo tristi sæpe iocoso
Defendente vicem modo rethoris atq; poete.
opus est sermone qui laborare non vult vt dedita
hominis opera delicatus videatur
Interdum vrbani parcentis viribus atq;
vrbani hominis
vires i
Extenuantis eas consulto ridiculum acri
reprehendit
k
Forcius & melius magnas plerumq; secat res:
poete a poetis
Illi scripta quibus comædia prisca viris est
his virtutibus iam recitatis transite
l con illi poete
Hoc stabant: hoc sunt imitādi quos neq; pulcher
ambo obtrectatores fuerunt horatii
m n
Hermogenes nunq; legit neq; simius iste:
scriptorem illum
o
Nil preter clauum & doctus cantare catullum
rem egregiam eo verba
cd lucilius p
At magnum fecit: quod verbis greca latinis
respondet horatius qui
q sero studio vacare cepistis r
Miscuit. o seri studiorum: qui ne putetis
esse illi obiecto poete qui
greca latinis admiscuit
Difficile: & mirum rhodeo quod pitholoenti
sed diceret aliquis ornatus greca & latina
s fuit
Contigit. at sermo lingua concinnus vtraq;
dulcior tali vino
t
Suauior. vt chio nota sibi commixta falerni est
scribas ego horatius
v q defendis lucilium
Cum versus facias. te ipsum percunctor. an & cū
defendenda in iudicio p.n.
x
Dura tibi peragenda rei sit causa petilli
tu tui sic dicit
Scilicet oblitus patrieq; patrisq; latini
orator ille cum sudore agat.
Cum pedius causas exudet publicola atq;
messala connectere.
Coruinus patriis. intermiscere petita
ab aliis gentibus instar
magis velis y
Verba foris malis canusini more bilinguis.
horatius in italia
Atq; ego cum græcos facerem natus mare citra
z
romulus
Versiculos vetuit me tali voce quirinus;

dio pitholeonti contigit hic autem per quam ridicula latinis admiscuit.

r QVI ne putetis. Qui suspensiue legendum est. deinde ne putetis vt sit interrogātis & dicamus. putatis ne nullum magnum fecisse qui miscuit greca latinis.

s AT sermo lingua. Dicat aliquis sermo mixtus ex vtraq; lingua cōcinior est vnde etiā gustui erit suauius vinum falernum mixtū chio sed comparatio hec non congruit. nam vinū chiū mixtū cum falerno facit suauitatem quia chiū dulce est. austerius falernum greca vero cū latinis mixta dissimilitudine nature carent suauitate.

t NOTA. ideo quod & vina notantur in lagenis aut consules.

v CVM versus facias. Eū qui versus lucianos laudauerat. quod greca latinis admixta habeant reprehendens interrogat. Vtrum hoc ipse tūc tantum facturus sit cum poema scribat. an etiam cū reū defendat.

x PETILLI. Qui auream coronam iouis capitolini furatus est. quem accusauit pedius publicola & messala coruinus. coruinus aūt adeo latinitatis amator fuit. vt cū schinobates audisset offēsus peregrino vocabulo funabulum dicere maluit.

y CANVSINI. Dicuntur canusini vtroq; sermone mixti. originem enim habent a diomede.

z QVIRINVS. Optime auctor romani imperii vt romana lingua vtatur monet.

milhi — fuit

a Post mediam noctem visus cum somnia vera

tu horati — vel

b In siluam num ligna feras insanius ac si

q. d. stultius ageres si in cathcruam grecorũ tua scripta afferas quam si ligna in siluam feras

Magnas grecorum malis implere cateruas:

ppter malas carmina — ducem troianum.

c — poeta

Turgidus alpinus iugulat dum memnona

describit — illius fluuii — exiguem — horatius

d — e — satyras scz — f

Defingit reni luteum caput: hæc ego ludo

in qua recitabantur scripta poetarum — iudicante — viro illo

g Que neq; in æde sonent certantia iudice tarpa:

locis spe ctaculorum.

Nec redeant iterum atq; iterũ spectanda theatris

patrem illum

ostura

Arguta meretrice petens dauo q; chremeta

ff — comedias

Eludente senem comis garrire libellos

inter viuos — p.n. poete — principum

h — orathez ille

Vnus viuorum fundani: pollio regum

describit — rimetro iambico quo

i — tragedie describebantur

Facta canit pede ter percusso: forte epos: acer

alius — de — carmen

poeta ille

Vt nemo varius ducit. molle atq; facetum

muse

k

Virgilio annuerant gaudentes rure camœne

scz scribere carmen — p.n. poete — ab archico fluuio sic dicto

Hoc erat experto frustra varrone athacino

scriptoribus

Atq; quibusdã alijs melius quod scribere possẽ

lucilio qui satyras inuenit — lucilio

l

Inuentore minor. neq; ego illi detrahere ausim

suo — victorie

Herentem capiti multa cum laude coronam

scribere — lucilium — non satis purgatum

tolerantem.

At dixi fluere hunc lutulentum. sæpe ferentem

emendanda — quam fluere recte scripta

horantis ẽ

Plura quidem tollenda relinquendis. age quæso

laudato — greco poeta

Tu nihil in magno doctus deprehendis homero

vrbanus — p ecce

m — scriptoris tragedie

Nil comis tragici mutat lucilius acci

lucilius — p ennij

eloquentie

Non ridet versus enni grauitate minores:

ipso — tanq̃

lucilius — ipso existente

Cum de se loquitur. non vt maiore reprehensis:

obstat — horatium

Quid vetat & nosmet lucilli scripta legentes

☞ a POST mediam noctem. Ferun post mediã noctẽ somnia veriora esse qu a tunc iam mens in cibo et potu purior est.

☞ b IN siluam nũ ligna Insanius ne tibi videtur ferre ligna in siluam cũ ille locus lignorum copiosissimus sit. an ferre carmina ad grecos. apud quos infinita copia est carminum. q. d. minus insanum est ferre ligna in siluam quam carmina ad grecos.

c TVRGIDVS alpinus. Alpinus hic mennonis bella descripsit. & quia male. ideo ait iugulat q. malis carminibus ipsum mennona necat.

d DEFINGIT &c. Male format. idest describit.

e LVTEVM caput. Non quia luteum caput habet rhenum. sed quod luteum facit ipse describendo male luteũ & ad naturam fluminis retulit quoniam semper turbidum est. et ad vitium poetę.

f LVDO. Quoniam verecunde poetę versus suos ludos appellant.

g QVE neq; in ęde sonent idest ea scribo que neq; recitẽtur in atheneo. neq; sunt agẽda in theatro. Veteres magistri ludi in sacris ędibus docebant quorum maximus tarpa erat.

h VNVS viuorum fundani &c. Inter omnes viuos tu bene scribis comediã. ostẽdit illis temporibus optimũ comœdiographũ fuisse fundanum. Laudat & asinium pollionẽ. de quo Virg pollio & ipse facit noua carmina.

i PEDE ter percusso. idest iambico metro vbi sunt tres percussiones vt est. ibis liburnis inter alta nauium. Laudat & varium. de quo etiam Virgi. Sed neq; adhuc vario videor. neq; dicere digno.

☞ k CAMOENE. Optime dixit camœnas gaudentes rure. nam camœnas rustici vt macrobio placet musas appellant. Ergo fundanius comœdias. Pollio heroica. Varius epos. Virg. Bucolicũ optime scripsit. Mihi autem datũ est scribere satyras melius varone athacino experto frustra scribere. atq; quibusdam aliis.

l INVENTORE minor. Inferior lucilio ipsius satyre inuentore cui nõ detraho coronã. quãuis dixerim quod inculte fluat. Nam nullus est tam doctus scriptor in quo non sit aliquid desiderãdum quod ꝓbat exẽplo homeri.

m NIL comis. q. d. Si lucilius mutat & emẽdat versus Accii & Ennii cur nõ mihi etiam detur. vt eum reprehẽdam. Nam si ego me minorem illo fateor. & ille se illis minorem dicebat & tamen carpebat.

indrere on p negauerit
n
Quærere num illius num rerū dura negarit
in quibus littere docentur versiculos
Versiculos natura magis factos. & euntis
suauius aliquam sententiam
o aliquis
Mollius? at si quis pedibus quid claudere senis
se
Hoc tantum contentus amet scripsisse ducentos
versus p
Ante cibum versus: totidem cœnatus: ethrusci
p cassij ingeniū inq̄ fluuio
q
Quale fuit cassi rapido feruentius amni
Ingenium: capsis quem fama est esse librisq;
combustum tunc
Ambustum proprijs: fuerit lucilius inquam
elegantior
r lucilius
Comis & vrbanus: fuerit limatior idem
habuerit plus virtutis quam vicij inuētor
non scripti s
Quam rudis. & græcis intacti carminis auctor
fuerit limatior lucilius.
Quamq; poetarum seniorū turba. sed ille
natus nostro tempore
t
Si foret hoc nostrum fato dilapsus in æuum
auferret vitia tolleret
Deterret sibi multa recideret omne quod vltra
iustum extenderetur
Perfectum traheretur. & in versu faciendo
cum adhiberet intimam cogitatōem.
v scalperet
Sæpe caput scaberet: viuos & roderet vngues.
cum scripsisti q̄d non placet o tu
tu moderne poeta
Sepe stilum vertas iterumq; digna legi sint
laudes
Scripturus: neq; te vt miretur turba labores
x
Contentus paucis lectoribus an tua demens
q. in conspectu turbe imperite
Vilibus in ludis dictari carmina malis?
volo romanum fauere
horatius
Nō ego: nā satis ē equitē mihi plaudere vt audax
spreto vulgo electa
y
Contemptis alijs explosa arbuscula dixit

n NVM illius &c. Sēsus est. Nū illius natura. aut nū quid magis rerū earū quas scripserit negarit ei versus molliores.

o AT si quis. Si quis inuenitur qui contentus est qualescumq; versus facere dum modo plures faciat concedo politū esse luc. qui asper fuit.

p ETHRVSCI cassi. Parmensis. quia de parma fuit.

q RAPIDO amni. Cassiū malum poetam rapido amni comparat. qui multos versus in paruo momento scripserat nullius vtilitatis. ideo mortuus postea cum libris combustus fuit.

r LIMATIOR. Politior et emendatior. quamuis greca carmina lucillius latinis primus admiscuerit. quod superius reprehendit.

s AVCTOR. s. Homerus carminis rudis. Quia ipse exametrum inuenit ergo a natura fuerat rude

t SI foret hoc nostrū &c. Sēsus est. Si hoc tempore natus fuisset lucillius multa sibi detraheret. multa adderet vt aptaret se auribus audientium. quia modo studēt hominēs versuum lenitati per hoc ait illū icuriose scripsisse

v SEPE caput scaberet. i. adhiberet intimam quandā cogitationem. Nam dum altius aliquid cogitamus solemus aut scabere caput. aut mordere vngues aut pluteum cedere. hinc Persius nec pluteum cedit nec demorsos sapit vngues.

x CONTENTVS paucis lectoribus. Noli laborare vt placeas multis. sed paucis & doctis esto contentus quasi melioribus. vt etiam librarii dictent carmina tua.

☞ y EXPLOSA arbuscula dixit. arbuscula mima dum ludos ageret. Nam explosa a vulgo dicere solebat nil facere iudicium vulgi. dū ab equitibus laudaretur.

z CIMEX. Putidus ut sunt cimices. quod animal pessime olet.

a PANTILUS. & de asse ctoribus. hermogenis musici erant qui per summã arrogantiam iudicare volebant in doctrinam poetarum. cũ essent indoctissimi.

b VELLICET. Detrahet vituperet. Vellicare enim est frequenter vellere que res infert dolorem. unde dicimus vellicat latus quasi fodit. qui autem vituperat vellicat animum nostrum.

c FANNIUS. Hic quoq; assertor erat tigelli emuli horatii. & quasi suus parasitus qui cœnæ spe omia ad illius nutum fecisset.

d PLOCIUS & varius Enumerat multos doctos quorum iudiciũ se multũ facere scribit. reliquos negligit.

me ne — turbae — putidus — p.n.

Men moueat cimex pantillius: aut cruciet: quod

vituperet — me — cantor ille

Vellicet absentem demetrius. aut quod ineptus

conuiuator familiaris — me

Fannius hermogenis lædat conuiua tigelli

p.n. poetarũ

Plocius & varius mœcenas virgiliusq;

laudet — s. scripta mea

Valgius & probet hoc octauius optimus atq;

fratres illi

Fuscus: & hæc utinam viscorum laudet uterq;

assentatõne — me — commemorare

Ambitione relegata te dicere possum

Pollio te messala tuo cum fratre simulq;

fratres sic dicti — cum

Vos bibuli & serui simul his te candide fusni

cõmemorare possim

Complures alios doctos ego quos & amicos

viros

Prudens pretereo: quibus hęc sunt qualia cũq;

placere — ego — quã speramus

Arridere velim doliturus si placeant spe

minus — vos cantores duo

Deterius nostra: demetri teq; tigelli

puellarum quas demetrius & tigellus in cytharis & lyris informabant — sedes

Discipularum inter iubeo plorare cathedras:

.i. o serue — velox — que dixi — adde — quẽ ego feci

I puer atq; meo citus hæc subscribe libello.

Finit liber primus sermonum.

e UTERQ; fuscorum. hii urbii filii fuerunt qui quamuis diuitiis & augusti amicitia potens esset. hosq; filios senatores fecisset. tñ in equestri ordine manere maluit.

f AMBITIONE religata idest remota ambitione. ac per hoc non timide nec latenter loquens.

g DEMETRI teq; tigelli Hi modulatores fuerunt. & docuerunt puellas ingenuas in lyricis.

h PLORARE. Ex inuidia cum a tam doctis laudabimur. vel quia plorare videntur dum canerent.

i I PUER & c. Elegãter. q; hoc ex tempore dixerit precipit puero ut in librum suũ. illud conferat ne pereat tam oportunum & congruens in modulatores dictum.

Argumentum in primam satyram.

IN hac satyra prim a Secundi libri Sermonum ponitur quedam ratiocinatio: an ulterius satyras scribere debeat. cum inuidis molestisq; hominibus nimium mordax atq; grauis esse videatur: Ad Trebatium scribit iurisperitum ac equitem Romanum: qui aliquos libros de iure ciuili cõposuit: & de religione. Horatius itidem factũ suũ defendit. & male de se iudicãtes acerrime cõfutat. Hoc dicit

Satyra Prima

scribenda seuerus.

S Vnt qbus ĩ satyra videar nimis acer & vltra
terminũ satyre laborem meum
Legẽ tẽdere opus sine neruis: altera qcquid
hominum
Composui pars esse putat: similesq meorum
vna
Mille die versus deduci posse trebati
.i. desistas a scribendo
Quid faciam perscribe: quiescas ne faciã. inquis.
trebatius
Omnino versus: aio peream male: si non

a SVNT quibus in satyra Videtur rationari an satyras vlterius scribat cũ carpat̃ veluti nimis sit mordax. tandẽ vehemẽter factũ defẽdit atq illos qui nõ recte de se sentiũt acerrime cõfutat. Scribit aũt ad Trebatiũ iurisconsultum olim ciceronis discipulũ & quẽ ille suis epistolis iulio cesari amicum reddidit in quo nõ lusit operã. Nã post bella ciuilia cũ plurimũ apud dictatorẽ valeret in preceptorẽ ciceronẽ officiosum se semper exhibuit eo autẽ tpe magna erat auctoritate apud octauianum.
b VLTRA legẽ. optime legem dixit cum ad iurisconsultum scribat.
c SINE neruis. quibus opus colliget. vt. s. dissolute euagẽtur sententie nõ suis iuncturis colligatis.

d SIMILESq meorum. Et huiusmodi esse meos versus. vt quis mille in die similes meorum facere possit.
e PERSCRIBE. Mihi o trebati quid ego faciam.
f QVIESCAS. Respõdet trebatius. idest desistas a scribendo.
g NE faciam inquis. Verba horatii.
h AIO. Affirmo et loquitur Trebatius.
i PEREAM male. Loquitur poeta. & fatetur rectũ cõsiliũ trebatii. sed negat se posse dormire. cui respondet trebatius si quis sũt qui dormire nequeant natent tyberim. vel multũ bibant. & sic humefacto corpore dormitent. vel si tantus est sibi amor scribendi scribat res a cesare gestas & abstineat a satyris.

k CVPIDVM pater & c. Verba horatii ait enim se cupidum esse scribendi res cesaris. sed deesse sibi vires.

l NEC enim quis. q. d. nullus nisi magnus sit poeta.

m PILIS. Pila romanorum haste sunt. vt gallorum gesa Virg. Duo quisquis alpina coruscat gesa manu & sansse sunt macedonium.

n LABENTIS. Effugientis. Sic virgi. mediis elapsus achiuis.

o ATTAMEN. Respondet Trebatius. Si tibi non eavis est. vt possis heroico carmine prelia cesaris describere describas virtutes illius togati. vt lucilius descripsit virtutes Scipionis.

p HAVD mihi deero. Respondet horatius.

q CVM res ipsa feret. Cum dabitur oportunitas & occasio.

r DEXTRO. oportuno Ordo est. Verba flacci non ibunt per aurem attentam cesaris. idest non captabunt attentionem ab auribus cesaris. nisi oportunitatem temporis captauero.

s CVI male palpere Sensus est. si quis ficta adulatione aggrediatur cesarem repugnat et respuit. nec decipit se tutus vndique quod ne blandiens quidem capiatur. idest non audienter dicit de augusto. qui in falsas blandicias admittat. et sit eruditus assen

rectissimum consilium quod suadeo f. olco
Optimum erat: verum nequeo dormire: ter vncti
transicant, nando fluuium
Transnato tyberim somno quibus est opus alto
perfusum per habeant
Irriguumque mero sub noctem corpus habeto
horatium
Aut si tantus amor scribendi te rapit: aude
gestas
Cæsaris inuicti res dicere multa laborum
accepturus a cesare l. cupientem
Præmia laturus: cupidum pater optime vires
quia armata hastis m
Deficiunt: neque enim quiuis horrentia pilis
Agmina nec fracta pereuntes cuspide gallos
cadentis n p. n.
Aut labentis equo describat vulnera parthi
o fortitudinem
Attamen & iustum poteras & scribere fortem
sapionem sicut horatius p
Scipiadam vt sapiens lucilius. haud mihi deero
q oportuno r
Cum res ipsa feret: nisi dextro tempore flacci
carmina
Verba per attentam non ibunt cæsaris aurem
cesari s aduleris t repugnat cesar prudentia sua.
Cui male si palpere recalcitrat vndique tutus
v f. scribere laudes cesaris augusti offendere
Quanto rectius hoc, quam tristi ledere versu
p. n. persone
Pantalabum scurram nomentanumque nepotem:
non reprehensus
Cum sibi quisque timet: quamquam est intactus. & odit
p. n. postque
x Quid faciam: saltat milonius: vt semel icto
vini scilicet postque accessit
y z oculis
Accessit feruor capiti numerusque lucernis
filius tyndari genitus f. pollux
a Castor gaudet equis: ouo prognatus eodem
hominum voluntatum
b Pugnis: quod capitum viuunt totidem studiorum
versibus
Millia: me pedibus delectat claudere verba.
p lucilius prestantioris ingenii
Lucili ritu nostrum melioris vtroque:
lucilius fidelibus
Ille velut fidis archana sodalibus olim

tari. Quia valde tutus est cesar in omnibus ideo non delectatur laudibus. idest non potest deludi.

t. PALPERE. Quasi a verbo deponenti dixit. cum sit actiuum.

v QVANTO rectius hoc. Consilium trebatii monentis poetam. ne taxet quempiam suis versibus. cum etiam qui non taxantur tamen conscii suorum scelerum orderint talia carmina.

x RVID faciam. Verba sunt poete. q. d. non possum a consueto exercitio discedere.

y CAPITI icto. s. a vaporibus vini. quibus ebrius efficitur.

z NVMERVS que lucernis. Nam ebriis & furiosis lumina congeminari videntur. Iuue. Et geminis consurgit mensa lucernis. Virgil. Et solem geminum et duplices se ostendere thebas.

a CASTOR gaudet equis & c. idest castor gaudet equis. & pollux gaudet pugnis. idest arte pugilis. Sic superius in odis. Dicam & alciden puerosque lede. Hunc equis illum superare pugnis.

b QVOD capitum viuunt Therentianum illud quot homines tot sententie. suus cuique mos est. singuli homines singula studia habent.

Credebat libris. neq; si male gesserat vsquam
Decurrens alio neq; si bene: quo fit, vt omnis
Votiua pateat veluti descripta tabella
Vita senis: seq̃r hũc lucan⁹ an apulus anceps
Nam venusinus arat finem sub vtrumq; colon⁹
Missus ad hoc pulsis. vetus est vt fama sabellis.
Quo ne per vacuum romano inquireret hostis
Siue quod apula gens seu quod lucania bellum.
Incuteret violenta. sed hic stilus aut petet vltro
Quenq; animantem: & me veluti custodiat ensis
Vagina tectus: quem cur distringere coner
Tutus ab infestis latronibus. o pater & rex
Iuppiter vt pareat positum rubigine telum
Nec quisq; noceat cupido mihi pacis. aut ille
Qui me commorit: melius non tangere clamo
Flebit & insignis tota cantabitur vrbe
Ceruius iratus leges minitatur & vrnam.
Canidia albuti quibus est inimica: venenum
Grande malum turius si quid se iudice certet
Vt quo quisq; valet suspectos terreat: vtq;
Imperet hoc natura potens: sic collige mecum
Dente lupus cornu taurus petit: vnde nisi intus
Monstratum: sceuæ viuacem crede nepoti
Matrem: nil faciet sceleris pia dextra. mirum

c LVCANVS an apulus Cũ apuli lucaniq; arces hostes essent in romanos. Romani vt esset aliquid illis obstaculum miserunt coloniã romanorum ciuium venusium pulsis inde sabellis populis. quam coloniam vtriq; genti oppositam esse voluerunt. Itaq; incertum erat esset ne hec colonia in apulia an in lucania.

d SED hic stilus &c. Scribam igitur satyram. sed neminem nominatim carpam. nisi lacessitus sim. ergo erit satyra tanquã ensis vagina tectus qui nisi irritabor latebit. nec distringam. idest euaginabo. & cupio quidẽ tantam pacem. vt arma recõdita rubigine eratur. Sed si quis me irritauerit ego clamo esse si melius ne me tangat. nam flebit.

e INSIGNIS tota cantabitur vrbe. idest ita a me describuntur sua scelera. vt sit insignis et not⁹ in tota vrbe.

f CERVIVS iratus &c. Profecto natura duce vnusquisq; iniuriam vlcisci tur his armis que habet. Nã ceruius qui erat acer accusator minatur leges & vrnam idest iudiciũ vt alibi demonstratum est. Canidia vero albutii filia venefica minatur venenum & suas incantationes. Turius autem qui iudex facile corrumpatur minatur contra aduersarios iudicaturum. Ergo lupus dente vtit. Taurus cornu. quia hec vltio demonstrata est intus. idest a sua natura.

g SCEVE viuacem &c. Probat exemplo sceuę hic viribus nõ valebat fraude autem valebat. ergo crede. idest committe sibi viuacem matrem. idest quam nimiũ moleste viuere fert.

h PIA dextra. idest que pia videt quia nihil faciet sceleris

i MIRVM. idest mira res videtur quod sceua nepos. idest luxuriosus vir nõ interimat matrem nimis viuacem. sed non est mirum. nam neq; lupus nocendi cupidus nocet calce. quia non valet calce. nec taurus nocet dente quia non valet morsu Sic sceua non vtitur viribus quia nõ valet illis. sed vtitur veneno cum admisceat cicutam melle.

Vt neq; calce lupus quenq; neq; dente petit bos
aufert corrupto herba illa
Sed mala tollet annum vitiato melle cicuta
vt breuiter concludam
k
Ne longum faciam: seu me tranquilla senectus
nigra i. siue breui sim moriturus
Expectat: seu mors atris circumuolat alis.
s. ero s. ero s. ero fortuna vt exul
Diues inops romæ seu sors ita iusserit exul;
mee satyras conditio
l m
Quisquis erit vitæ scribam color: o puer vt sis
diu viuas hoc est
si satyras scripseris
n
Vitalis metuo: & maiorum ne quis amicus
morte cur. s. times me non vitalem
o
Frigore te feriat. quid cum est lucilius ausus
satyrici formam
Primus in hūc operis componere carmina more
ausus est exteriorem ostentatorem hominū
p pelle
Detrahere & pellem nitidus qua quisq; perora
in intrinsecus. existens an me
ille romanus
Cederet introrsum turpis: num lelius & qui
sumpsit deuicta
Duxit ab oppressa meritum carthagine nomen
lucilij sunt cum runt p.n.
Ingenio offensi aut læso doluere metello
turpibus descripto q.d. nequaq;
p.n. certe
Famosisq; lupo cooperto versibus: atqui
præstantiores lucillius p per singulas trib⁹
Primiores populi arripuit populumq; tributim
placidus ipse lucilius virtutis
scz
Scz vni equus virtuti atq; eius amicis
postq;
Quin vbi se a vulgo & cœna insecreta remorant
sapionis erudito p klū
q
Virtus scipiadæ & mitis sapientia læli
iocari lucilio ociosi
r
Nugari cum illo & discincti ludere: donec
sunt qualiscumq; s. sim
s
Decoqueretur olus: soliti quicquid sū ego quis
diuitias
Infra lucili censum ingeniumq;: tamen me
nolens
Cum magnis vixisse inuita fatebitur vsq;

k NE longum faci. i. ne nulla dicam.

l QVISQVIS erit vite color. idest quicumq; mee vite exitus mane: siue diu viuere liceat. siue cito sit deperire. siue pauper. siue diues. vtrum rome. an exul fuero tamen scribere non desistam.

m O PVER. Verba trebatii qui appellat horatiū puerum. idest filium etatis amorisq; causa.

n NE quis amicus Vel aliquis ex maiorib⁹. qui se amicum simulet vel aliquis maiorum quos offendis.

o QVID cum. Respondet horatius non esse sibi timendum quoniam & lucillius ausus satyras scribere detraxit pellē qua tecti mali homines nitidi incedebant cū intrinsicus turpes essent. i. fecit notam aliis simulatam illorum probitatem qua nitidi. idest sine vitiis apparebant aliis cum intus vitiosi essent.

p PELLEM ergo dixit vt persius. Ego te intus et in cute noui. Et Iuue. Summa nec quicq; pelle decorus. nec tamen offendit leliū. aut scipionē qui ab carthagine deuicta africanus est nominatus. nec isti egre tulerūt quod ille & metellum & lupum magnos viros carpserit. & infamibus versibus cooperuerit. nec dubitauit carpere lucilius & princeps vrbis et ipsum populum per omnes tribus quoniam soli virtuti parcebat malis autem omnibus erat infensus.

p POPVLVMq; tributim. per singlos tribus. qa de tribubus factus infra lucillii censum hoc ait. Et si nō sum eorum natalium quorū lucilius fuit. constat enim luciliū maiorem auunculum pompeii fuisse. Et auia pompeii lucilii soror fuerat.

q VIRTVS scipiadę. Periphrasis. idest scipio. Vsus est patronimico pro nomine proprio. quia non recte quadrat scipio in versu hexametro. sic Virg. Aut geminos duo fulmina belli & c.

r DISCINCTI. Pigri ociosi nam licet & magnis viris quandoq; ociari.

s QVICQVID sum ego. Sententia est. quamuis neq; opib⁹ neq; fortuna par sim lucilio nam & pauper sum & libertino patre natus.

t INVITA inuidia. idest inuitis ipsis inuidis hoibus. v FRAGILI dente. Translatio a canibus: nam in illis multum leduntur qui fragiles habent dentes. vel fragili dente. idest qui credēt me habere fragilem dentem. ego vero habeo solidū. Ergo querens me illudere fragili dente. idest quem putant fragili dēte offendet me esse non fragili sed solido dente.

x NISI quid. q. d. hoc mihi sic videtur nisi tu forte aliter sentias o docte trebati.

y NIHIL hinc diffingere possum. Adeo qua locutus es vt nō possim diffidere huic cause. sed tamen tanq̄ iurisconsultus moneo ne legū inscitia aliquam difficultatē afferat. nam ita est lex.

z SI mala condiderit. idest famosa carmina in quēpiā scripserit ius iudiciumq̄ in eum eito. Posses igitur iudicio puniri si quē tuis carminibus carperes.

Inuidia & fragili quærens illidere dentem
Offendet solido nisi quid tu docte trebati
Dissentis equidem nihil hinc diffingere possum
Sed tamen vt monitus caueas: ne forte negoti
Incutiat tibi quid sanctarum inscitia legum:
Si mala condiderit in quenq̄ carmina ius est
Iudiciumq̄: esto si quis mala sed bona si quis
Iudice condiderit laudatur cesare si quis
Opprobrijs dignum latuerit integer ipse
Soluentur risu tabulæ: tu missus abibis.

a SI quis mala. Respondet poeta ius iudiciumq̄ si quis mala carmina cōdiderit sed si quis bona laudabitur a cesare. Appellat autem bona carmina.
b SOLVENTVR. Dissoluentur irritabuntur confutabuntur.

c RISV. Nam adeo ridicula res videbitur accusare eum qui integer vitiosum iure carpserit. vt nō rationibus cōfutetur accusatio. sed risu explodatur.

d TABVLE. In quibus sunt leges quibus ego accusor. vel tabule in quibus erit scripta accusatio.

e. TV missus abis. idest dimissus & absolutus non sine ratione igitur alloquitur in hac satyra trebatium sene ctute & iuris ciuilis sapiētia venerandum virum. vt tāto auctore probet satyram in malos viros iure optime scribere posse.

BB iiii

Argumentum in secundam satyram.

IN hac satyra sub persona ofelli stoice secte imitatorem luxuriosos ac intemperatos homines carpit: simul etiam ostendit ex dignitate stoicorū: quāta virtus sit vī frugalitate ac paruo victu. Nā recte viuit qui modicis contentus est. Ofellus enim: vt placet Acroni grāmatico: poeta latinus stoicam sectam in latinum transtulit. Hoc dicit.

Satyra secunda

modico viciu
f g
q Væ virtus & quãta bonis sit viuere paruo
b allusit ad titulũ libri quem sermonũ appellat
Nec meus hic sermo est: sed quem pcepit ofellus
.i.rudis sine institutione i
Rusticus anormis sapiens crassaq̃ minerua
k l epulas lautas
Discite:non inter lances mensasq̃ nitentes
eo tpe q̃ oculoꝝ et mentis
Cum stupet insanis acies fulgoribus. & cum
inclinatus .i.ea q̃ non sunt vera bona sed falsa
m q̃ a ratione pcaluit.
Acclíuus falsis animus meliora recusat
sed sobrij discite s.cenantes
n o
Verum hic impransi mecũ disquirite.cur hæc.

Dicam si potero.male verum examinat omnis
pecunia vel amicitia n qui eo
p
Corruptus iudex leporem sectatus equoue
q s.et
Lassus ab indomito.vel si romana fatigat
r solitum grecos ludos facere
Militia.assuetum grecari seu pila velox
s.suo regente ludum
s
Molliter austerum studio fallente laborem.
ludus disci iacta t
Seu te discus agit.pete cedentem æra disco
opulenter contemptibilibi famelicus
v fastidiendo x
Cum labor extuderit.fastidia siccus inanis
tunc ex monte hymeto
y
Sperne cibum vilem.etnisi hymetia mella falerno
z liquefacta a tempestuosum
Ne biberis diluta foris est promus & atrum
b
Defendens pisces hiemat mare.cum sale panis
c esurientem mitigabit
Latrantem stomachũ bene leniet. vnde putas.aut
q̃modo est iucundo odore & sapore epularum.

Qui partum.non incaro nidore voluptas
summa voluptas in teipso est non
quando famescis omnia erũt suauia
Sũma.sed in te ipso est tu pulmẽtaria quære
laborando turgidum .i.ex crapula pisces rales
d e pallescentem e
Sudando pinguem vicijs albumq̃ neq̃ ostrea
genus piscis ouis est
f
Nec scaurus aut poterit peregrina iuuare lagois
g te ap
Vix tamen eripiam posito pauone velis quin
pauone fricare
Hoc potius gallina tergere palatum
tu speciebus vendatur
Corruptus vanis rerum.quia veneat auro

f QVE virtus. Ex stoicorum sentententia qui omniũ philosophorum grauissimi sunt.ostendit quanta virtus sit vti frugalitate & parco victu. Nam recte viuit qui naturam optimam ducẽ sequitur. At natura paucis minimisq̃ cõtẽta est. Viuit igit̃ recte qui paucis cõtẽtus viuit.
g BONIS. Nõ ratione posuit. Nam potest quis viuere paruo. quoniã sibi magna desint. quia pauper sit. Sed hic quia maiora cupit non voluntarie viuit paruo contentus. non igitur dabitur sibi virtuti. sed bonus qui est viuit contentus paruo.
h NEC meus hic sermo. Dat auctoritatem sententie cum illam non suam. sed ofelli esse dicat. hic autẽ poeta fuit primus latine stoicum dogma scripsit. Appellat autem ipsum anormẽ sapientẽ quia stoicam sectam ingressus illam penitus adimplere non potuit. Anormis igitur idest non omnino secundũ normam. vel a normis. quia verus sapiens nõ inuenitur. Ergo quos appellamus sapientes anormes sunt.
i CRASSA minerua. Qui vt dixi doctrinam illã acutissimam stoicorum asse cutus penitus non est.
k DISCITE. Optimus artificiosissimusq̃ progressus est. primo enim proposuit. deinde vt sententie auctoritatem affert demonstrauit non suam esse. sed stoicorũ sententiam. Nunc vero affirmat posse nos dicere hanc veritatem modo sobrii attendamus. & non aut crapula obruti. aut vino madidi.
l NON inter lances &c. Non inter lautas epulas que lancibus continentur. nam lances dicimus concaua vasa quibus carnes & similia in mensis statuimus sic lancibus et pandis lumantia red dimus exta.
m ACCLIVIS falsis. Inclinatus ad ea que non sunt vera bona. sed falsa nam ducitur appetitu & nõ ratione.
n IMPRANSI. Sobrie et sine crapula. quo tempore mens ipsa recte sapit.
o DISQVIRITE. Cũctis circumspectis querite. nam disquirere significat per omnes partes querere. vt inquirendo nihil nos lateat.
p CORRVPTVS iudex. Nã veluti pecunia aut amicitia corruptus iudex inique iudicat sic animus corruptus aliquo deprauato appetitu semper male iudicat leporem sectatus in qua re labor magnus est.

q LASSVS. Defatigatus indomitus enim equus vehementer equitem defatigat.
r MILICIA romana q.d. res grauissima et asperrima nã romana militia assiduis laboribus atq̃ difficultatibus plenissima erat vt i odis ostensum est.
s STVDIO fallente laborem. idest ipsa cupiditate ludendi fallente cum quadam voluptate.
t CEDENTEM aera. Ideo ait quoniã aer leuis & cõcauus facile cedit grauiori materie.
v EXTVDERIT. i. expulerit. Fit eni ex eo quod est extundo tutudi. sed geminãtia in cõpositione nõ geminant ergo extundo extudi.
x INANIS. Vacuus famelicus. Snia est. cũ postq̃ venatus fueris aut eqtaueris. aut pila discoue luseris sis siccus & inanis. i. sitias & esurias.
y SPERNE. q d. nunquã spernes.
z NE. Et biberis. idest nisi vinũ mulsũ quod cõficit̃ ex vino & melle. sed optimũ ex falerno & melle himetio. nã in himeto mõte attice regionis propter thimi copiã optimum oriebatur mel
a PRONVS. spẽs piscis est.
b CVM sale. Qui victus & cicerone & hieronimo teste addito etiã nasturtio herba persarum fuit.
c LATRANTEM. q. ex fame clamãtẽ. vt sit trãslatio canibus qui ex fame latrant. ex quo sequit̃ q̃d voluptas nõ est in caro nidore. i. odore & sapore epularũ. que cautius cõstãt. sed est in te. nã q̃n famescis omia suauia erunt.
d SVDANDO. i. laborãdo. i. labora. nã cũ propter laborem famescis ipse panis erit p suauissimo pulmẽtario.
e OSTREA & scarus. qui pisces i pcio erãt apd' antiqs.
f LAGOIS. Auis que leporinas carnes habere perhibetur.
g VIX tñ eripiã. Sẽsus est. Si q̃s naturalẽ appetitũ et nõ corruptũ sequat̃. neq̃ bibet neq̃ edet nisi siti atq̃ fame stimulãte. et tũc q̃q̃ vilissima placebũt. sed si saganis ac male decoctis humorib' stomach' replet' fuerit exorit̃ nausea. atq̃ fastidiũ. & tñ q̃ supfluis voluptatib' gaudet cũ illis egre careat querit delicatiores cibos. & aliqñ magis opinione q̃ gustu moue tur. Qua ppter prefert pauonẽ pulchritudine pennarũ. ergo vix eripiam. i. cum difficultate extorquebo vt apposito pauone velit potius gallinam quam illum.

Rara auis: & picta pandat spectacula cauda
Tanq̃ ad rem attineat quicq̃: num vesceris ista
Quam laudas pluma cocto nũ adest honor idem
Carne tamen quamuis distat nihil hac: magis illa
Imparibus formis deceptum te patet. esto.
Vnde datum sentis lupus hic tiberinus. an alto
Captus hiet: potens ne inter iactatus an amnis
Hostia sub tusci: laudas insane trilibrem
Mullũ in singula quã minuas pulmẽta necesse est
Ducit te species video quo pertinet ergo
Proceros odisse lupos: quia scilicet illis
Maiorem natura modum dedit his breue pond⁹
Ieiunus raro stomachus vulgaria temnit.
Porrecto magno magnum spectare catino
Vellem ait harpijs gula digna rapacibus. at vos
Presentes austri coquite horum obsonia quamq̃
Putet aper rombusque recẽs. mala copia qñ
Aegrum sollicitat stomachum cum rapula plen⁹
Atque accidas mauult inulas. nec dũ oĩs abacta
Pauperies epulis regum. nam vilibus ouis.
Nigrisq̃ est oleis hodie locus. haud ita pridem
Gallaoni præconis erat accipensere mensa
Infamis quid tum rombus minus æquora alebãt
Tutus erat rombus. tutoque ciconia nido.

i PICTA pandat spectacula cauda. idest pandat caudam vt illã intuentibus spectaculo prebeat. Nã tanquã illa glorietr dicunt quod laudatus pandat caudam.

k ESTO. Cõcedatur quod species rerũ conferant alquid ad rem.

l VNDE datum sentis lupus. Ex qua coscientia nosti. quia iste lupus marinus est magis quam fluuialis. illi enim qui subtilitate palati gloriantur melioris saporis aiunt esse pisces illos qui rapidiore vnda exercẽtur. quã qui languidiore torpescunt.

l CAPTVS hiet. Quia pisces statim cũ capiunt̃ hiant.

m POTENS ne inter. Vnde scis vtrum inter hostia tyberina an inter põtes eiusdẽ fluminis. & est ordo Laudas insane trilibrem mullũ in singl'a minua pulmẽta necesse est. idest quem facias comedendo breuiorem.

n QVO pertinet ergo. Sensus est. Stultissimum est nõ querere magnos lupos quos natura proceros facit querere autẽ magnos mullos qui non nisi parui inueniantur.

o HARPYS gula digna rapacibus. Digna que inter epulas harpiarum ponatur.

p AT vos presentes austr & c. Poeta precatur austros. vt decoquant. idest puterfaciant obsonia istorum ne inde voluptatẽ capere possint. Est enim auster meridionalis ventus. proptereaq; calidus et humidus. Calor autem & humor generationis et corruptionis principium

est. hoc idem Iuue Stridebat deformis hiems predamq; recentem seruabat. tamẽ hic properat velut vrget aulter.

q QVB Mq̃ putet aper. q. d. Non est hoc precandum. Nam etiam recentia illis putrent. cum ex nimia copia repletus stomachus in fastidium nauseamq; incidat.

r RAPVLA. A rapa diminutium.

s ACIDAS. & propterea vtiles ad fastidium remouẽdum. Nam omnia acida viscosam pituitam rescindunt & appetitum excitant.

t INVLVS. Species bulli estquã pli. ab ascolana vrbe ascoloniã appellari dicit.

v NEC dum omnis abacta pauperies. Quamuis reges copiose viuant. nõ dũ tamen pauperum epulas excluserunt mensis suis.

x HAVD ita pridẽ. Gallonus quidã fuit preco qui habebat apparatum conuiuii. quem lucilius etiam pulsat hic etiam accipenserẽ suis conuiuiis exhibebat.

y ACCIPENSERE. Accipenser vt ait Plinius apud antiquos nobilissimus habitus est vnus omniũ suamis ad os versis contra aquam nando meat. nullo nunc in honore. Quidam eum elopem vocant.

z MINVS equora alebant. q d. alebãt quidem sed non petebantur quia nõ erãt in precio.

a DONEC vos auctor pretorius. Afellius quidem pretor fuit qui vsum comendandarum ciconiarum primus inuenit. Videri aūt vult nō in preciosis pscibus atq; conuiuiis esse iucunditatem sed in consensu hominū. pretorius autem dixit ad maiorem infamiam quod vir ea dignitate insignis tam gulosus fuerit.

b MERGOS. Qui stagna & palustrem limū sapiunt. Et tamen si in vsu fuerint placebant. Mergi aūt dicti sunt quia se frequenter mergant.

c SORDidus a tenui. Demōstrat quod nō ita ab altero extremo discedēdū sit. vt in a terū incidamus. sed esse fctm stoicum o fellum mediū in omnibus rebus. non ergo fugiendum est luxuriosus victus vt in sordidum labamur.

d IVDICE. Pro iudicante dicit Acron.

e AVIDIENVS. Homo auarus dictus canis. quia nimis mordicus sua tueretur.

f EST. Commedit. vt est mollis flamma medullas.

g CORNA. Ab ea arborreque est cornus fit hoc cornum bacha ipsius corni.

h REPOTIA. A reportādo vt ait Acron. Conuiuia sunt que noue nupte septima vel octaua die ad paternam domum redeunti ponit. vel aliud cōuiuiū quo qui nos prius acceperat vicissim domi nostre accipimus. Festus tamen non repotia. sed repo

a
Donec vos auctor docuit prætorius. ergo
aues aquaticas
b dulces esui
Si quis nunc mergos suaues edixerit assos.
que praua fauit docatur
Parebit praui docilis romana iuuentus
auarus parco
c
Sordidus attenui victu distabit ofello
iudicante
d
Iudice: nam frustra vitium vitaueris illud
vicio auarus ille
e
Si te alio prauum detorserit: auidienus
auidiano reipsa
Cui canis ex vero dictum cognomen adhæret.
vetustate marcidas comedit baccas corni
f g
Quinquenes oleas est & siluestria corna.
.i. in aceti conuersum
Ac nisi mutatum parcit diffundere vinum
f. ccrum quamuis
Cuius odorem olei nequeas perferre licebit
auidienus
h i
Ille repotia natales aliosue dierum.
candida veste indutus k est auidienus
l
Festos albatus celebret cornu ipse bilibri
corrupti
m
Caulibus instillat. veteris non parcus aceti
n
Quali igitur victu sapiens vtetur. & horum
quam ex duobus illis parte ex alia parte.
o
Vtrum imitabitur. hac vrget lup⁹ hac canis angit
ille auaritia sua.
Mundus erit. qui non offendat sordibus atq;
ipse sic viuens
In neutram partem cultus miser hic neq; seruis
officia p diuidit
Albuci senis exemplo dum munia didit.
acerbus imprudens impurā.
p.n.
Sæuus erit. nec sic vt simplex næuius vnctam
Conuitijs prębebit aquam: viciū hoc q̄q; magnū
disce moderata.
p
Accipe nunc victis tenuis. quæ quantaq; secum
afferat
Afferat: in primis valeat bene: nam varie res
qualiter
Vt noceant homini: credas: memor illius æsce
placuerit
q
Quæ simplex olim tibi sederit at simul assis

tia scribit eaq; postridie nuptias apud nouum maritū cœnam dicit. q. que reficitur potatio. poeta autem pro lautiori apparationq; conuiuio ponit.

i NATALES. Nam laute. & non sine luxu suū quisq; natalem colebat.

☞ k ALBATVS. Alba veste indutus. hec in precio apud antiquos erat. Nā pur pura non nisi nobilioribus dabatur. Qua propter magistratus municipales eo vtebant colore. Iuuenalis. Sufficiūt tunice summis ędilibus albe. vel albanus propter sacrificium is enim color mentis pure simbolum est.

l CORNV bilibri. Venalia cornua fictilia: diuersorū ponderū habebant antiqui.

m CAVLIBVS instillat Brassicis. in quibus maiores caules sunt has aceto cōdiri apud antiquos consuetum fuisse. Cato testis est.

☞ n QVALI igitur. Ostendit victum laudandū esse qui mediocritatem obseruans in neutrum extremū declinet.

☞ o HAC vrget lupus Per lupum & canem significat ex vna parte luxuriam. ex alia auaritiam imminere.

☞ p ACCIPE nūc & c. Ostendit ex simplici tenui victu valitudinē conseruari.

q SEDERIT. Placuerit: Virg. Et sedet hoc animo peritureq; addere troie Tecq; tuos iuuar.

r DVLCIA in bilem. Nam dulcia bilem faciūt vt phisici ostendunt.

s PITVITA. Quam greci phlegma nuncupant.

t CENA desurgat dubia & c. In qua tam varia sunt tamq́ iocūda vt dubitū sit conuiuę quid potissimū de multis capiat. Sic Theren. in phormione cœna dubia apponitur.

v ANIMVM quoq́ pregrauat. Nam corpus crapula vinoq́ repletū sensus animumq́ hebetem reddit. Nā dum vires stomacho. Dum stomacho vires non suppetunt quibus decoqret que ingessit ingluuies que tñ nonnunq́ seruata vt in eodem cum maxima anxietate tabescant necesse est. & a tabefactis sanguis humoresq́ ceteri corrumpantur. & sic in corpore omnis ordo naturę vertatur in peius oportunum est. ex quo oculorum orisq́ totius deformitas nascitur. oriūtur & insuper et tremula paralisis. tumēs bulficies. sitibūda ydropisis Macilēta tisis. nodosa. podagra feruens prurigo. turpis scabies. estuansq́ febris. et nausea stomachi renuentis. quibus immatura mors etiam semper superadditur pluri mis vt verificetur (quod aiūt prudentissimi medicorum) plures interficit cœna q̄ gladius spectabilis ergo nimis manducorū conuentus est qui inter somnos & mentis alienationem aut morborum torturas & mortē ignauiam colens. solicq́ feruiens ventri. mēsas parat assiduas & quoscumq́ labores arbitratur largis inflatis poculis Heu miseri meminisse deberent qui etiā ex proposito vitio huic impendūt operam quoniā primi parentis gula mortales effecti sumus patriā & vite huius quietē perdimus & inexplebiles erum

in iura cocta · pisces · auibus illis · postq̄

Miscuetis elixa simul conchila turdis

i. ista · i. coctam

r

Dulcia se in bilem vertent: stomachoq́ tumultū

nausea · qualiter

s

Lenta feret pituita vides vt pallidus omnis

in numerate ciborum · repletum · etiā

t

Cœna desurgat dubia: quin corpus honustum

gula · deprimit · simul

v

Hesternis vitijs animum quoq́ prægrauat vna

abdicat · terre · x

Atq́ affigit humo diuinæ particulam auræ.

frugalis · refecta · somno

y · postq̄

Alter vbi dicto citius curata sopori

sanus · deputata · officia.

Membra dedit: negatus p̄scripta ad munia surgit

frugalis · transire · aliqñ

Hic tamen ad melius poterit transcurrere q̄nda ʒ

celebrem

Siue diem festum rediens aduexerit annus

postquam

Seu recreare volet tenuatum corpus vbiq́

augebitur cras

Accedent anni: tractari mollius æ as

iungetur

Imbecilla volet: tibi quidam accedet ad istam

firmus · delicias vit.

Quam puer & validus presumis molliciem. seu

infirmitas · acciderit tibi

Dura valitudo inciderit: se tarda senectus

acriore odore · i. non q̄ olfaceret

Rancidū aprū antiqui laudabant: nō quia nasus

antiquis · s. laudauere

Illis nullus erat. sed credo hac mente q̄ hospes

domū illius qui habebat aprū · fetidum

Tardius adueniens viciatū commodius: quam

gulosus · cōmederet

Integrum edax dñs consumeret hos aut inter

diuinos viros · vtinam ego fuissem natus inter illos

z

Heroas natum tellus me prima tulisset.

opinioni · fama · iucundior quā versus

a

Das aliquid famæ, que carmine gratior aurem

apprehendit · pisces preciosi · vas in quo coquuntur.

Occupat humanam: grandes rombi patinæq́:

afferunt

Grande ferunt vna cū damno dedecus. adde

tibi · correctorem vite

b · infensum

Iratum patrium: vicinos te tibi iniquum:

nas dolētes intrauimus. Est ergo hoc detestabile nimis vitium eratq́ satis. si glādes veterum sordent. saltem modernorum modestiam imitari. qua profecto ignania deprimitur virtus alitur. & ad celsa mens hominum facile sublimatur. & totius corporis robur in valitudinem solidam cōseruatur quā dum sperneret Aulus inuenit celso residens in solio contempto res. nec etiā illi saturitas frontis dedecus aut corporis abstulit cruciatus.

x PARTICVLAM diuineaure. Mentē intelligit Sic Virgil. Atq́ auari simplicis ignem.

y ALTER. Qui sobrie viuit. Hic tamen ad melius altera vtilitas. Nam qui sobrie viuit potest et dies festos lautius celebrare & corpus extenuatum facilius restaurare. & senectutem clementius tractare. que oīa nō potestis qui a pueritia assiduo semp luxu sese immersit. Neq́ eni aduersam valitudinē. neq́ senectutem melioribus epulis reuocillare valet.

z PRIMA tellus. Vel tellus in prima sua etate. vel prima quia ante deos terrā fuisse fabulantur. & illos omēs ab ea fluxisse.

a DAS aliquid famę Ostenderat nimium luxum valitudini contrarium. Nūc dedecus quoq́ afferre illum demonstrat. & odiū patrui qui nepotis curam cupit & vicinorum. afferre etiā paupertatem que cogūtur homines mortem cupere.

b TE tibi iniquum. Quoniam tibi necessaria subministrare non potes.

c LAQVEI precium. Cū ad id inopię redigaris. vt nō subpetat es quo laqueum ad suspendium tibi compares.

d IVRE inquit. q. d. iste trasius iure tenuiores reprehendit. Ego autem his diuitiis abundo vt multa possum profundere Cui respondet poeta quod que illi super abundant non in lupum sed liberalitatem sunt conuertenda & egenis danda pocius quam luxuriose consumenda. presertim cum etiam & reipub. conferre & religioni multa debeant diuites.

e VNI nimirū &c. Aurea sententia qua monet diuites vt ex superabundantia rerum sibi subsidia cōtra diuersos casus & cōtra morbos comparent. Nam sepe fit tanta iactura patrimonii vt & maxime diuite ad exiguum censum redigantur: Quod si multas ante calamitates alliguerimus in eam incidimus inopiam vt omnes nos inimici rideant.

f VTER ne. Neq; hoc negligendum est. Nam forti ori animo feremus angustias patrimonii in quas nos fortuna detruserit. si hactenus paruo assueti fuerimus.

g IN pace vt sapiens Nam vt sapiēs is dicitur qui in pace ita viuit. vt etiam paret que ad bellum pertinent si malo fato forte id venturū sit. Sic commendant̄ diuites. qui ea parsimonia viuunt vt si quando a fortuna diuitiis spoliētur non sit eis durum parce viuere. quia eam viuēdi normam sibi imposuerit.

addc inutiliter cupienti mortem
Et frusta mortis cupidum: cum deerit egenti
pecunia vir ille
c
Aes laquei precium: iure inquit trasius istis
castigat redditus.
Iurgatur verbis. ego vectigalia magna
copiosa loquitur horatius
Diuitiasq; habeo tribus amplas regibus. ergo
superflue diuitijs tuis con
Quod superat non est melius q̄ insumere possis
quare pauper existente
Cur eget indignus quisquam te diuite? quare
cos deorum immodeste
Templa ruunt antiqua deum. cur improbe caræ
tue largiris
Non aliquid patrie tanto emetiris aceruo
soli certe
e
Vni nimirum recte tibi semper erunt res:
cum patrimoniū consumpseris
erit de te f
O magnus post hac inimicis risus. vter ne
fortune rurius
con an
Ad casus dubios fidet sibi certius. hic qui
multiplicibus suam assuetū splen
assueuerit dide viuere
Pluribus assuerit mentem corpusq; superbum.
est modico in vita aduenie
tis pіculi
An qui contentus paruo metuensq; futuri
in tranquillitate rerum congrua
g disposuit.
In pace vt sapiens aptarit idonea bello:
h
Quo magis his credas: puer hunc ego paruus
i
Integris opibus noui non latius vsum:
diminutis opibus
Quam nunc accisis videas metato in agello ofellū
suo
Cum pecore & guatis fortem mercede colonum
Non ego narrantem temere edi luce profesta
k l
Quicq; preter olus fumose cum pede pernæ
ad me sine m dum non visus a me
Ac mihi seu longū post tēpus venerat hospes.
n
Siue operum vacuo gratus conuiua per imbrem
aliquis ab
o ostitie.
Vicinus: bene erat non piscibus vrbe petitis
gallinacio que pendens asseruabatur
Sed pullo atq; hedo: tum pensilis vna secundas

h QVO magis &c. Probat quod dicit ofelli exēplo. hic olim diues sobrie vixit. Deinde quia brucianas partes secutus fuerat ab augusto bonis mulctatus partem illorum ab vmbreno cui data erant precio conduxit. nec fuit durum parce viuere in paupertate. quoniā assuetus etiā in diuitiis. parsimonię fuerant.

i NOVI. Bis repete vt sit ordo. Ego puer noui hūc ofellum non esse vsum latius integris opibus q̄ abscissis videas vti. Ego noui eundem narrantem. s. hec ego nō edi temere in luce profesta. idest in die non festo quicq; preter olus temere sine causa. q. d. Si edi quandoq; aliquid preter olus fuit iusta de causa vt forte quia hospitē recepissem

k FVMOSE. Ad fumū desiccate.

l PERNE. Sunt qui putāt pernam esse ad vertebra pedis ad finem calconei dictā pernitendo. Vnde perniones qui ob frigus in perna nascūtur. Sed ponit̄ pro pede porcino cum coxia salito. quem Martialis petasonē appellat.

m POST longū tempus Quo erat maiori sumptu accipiendus. Siue operū parcā et luxuriosam simul atq; honestam vitam depingit.

n PER imbrem. Nam bonus agricola nunq; nisi in magnis pluuiis cessat.

o BENE erat. q. d. lautiori conuiuio vtebar sed nōn rebus venalibus instructo.

p CVLPA magiſtra. Nã qui vltra modum biberet in culpa erat. hanc autem omnes vitabant.

q AC venerata ceres Senſus eſt. quod nunq̃ abũdantiori vino vtebãtur quo letiores effecti curas deponimus niſi cum cereri ſacrificarent per quod ſignificat in ſolis ſacrificiis ſplendidius epulabantur.

r EXPLICVIT feria contracte frontis. ideſt explicuit frontem contractam propter feria .i. propter curaſ que a feriis proueniunt contrahimus enim frontem in rebus anxiis. explicamus autem in letis. hinc Theren. Exporge frõtẽ dixit. ideſt prebe te letum.

s QVANTVM hic iminuet. q.d. nihil. Sẽſus eſt poſtq̃ hic vmbrenus nouus incola occupauit nr̃os agros. neq̃ ego neq̃ vos pueri parcius nituim⁹. qa et i reb⁹ nr̃is olim fecũdis et nũc in aduerſis eundem cultũ ſeruamus.

que poſt cenam fuerat ad delectatõem .i. biſera

Et nux ornabat menſas cum duplice ficu

.i. poſt ſublatam menſam p

Poſt hoc ludus erat culpa potare magiſtra.

q

Ac venerata ceres ita culmo ſurgeret alto.

r ſeuere

Explicuit vino contractæ ſeria frontis.

infelice pareat

Seuiat atq̃ nouos moueat fortuna tumultus

s q.d. nihil minus

Quantũ hic iminet q̃nto aut ego parcius aut vos

filij vel ſerui poſtq̃ ad hunc locum .i. miles cui fuit attributus ager

O pueri intuitis. vt huc nouus incola venit.

t agri dñm militem

Nam proprie telluris herũ natura neq̃ illum

natura ſtatuit aliam fecit ab agris noſtris miles

Nec me. nec quenq̃ ſtatuit. nos expulit ille

militem expellet improbitas aſtuti imperitia

v x

Illum aut nequities aut vafri inſcitia iuris

cum diurius viuens

Poſtremum expellet certe viuatior hæres

illius viri viri illius

Nunc ager vmbreni ſub nomine nuper ofelli

eſt vel fuit z .i. ppetuus .i. poſſeſſionẽ

Dictus: erit nulli proprius: ſed cedet in vſum

ideo magnanimi

Nunc mihi nunc alij. quo circa inuitæ fortes

conſtantia

Fortiaq̃ aduerſis opponite pectora rebus.

t NAM. pprie. Oñdit natura oia eſſe cõia ex q̃ nullus eſt pprius dñs. qua ppter fortuna icui⁹ temeriate huiuſcemodi bona collocata ſũt. freq̃nter mutat dños agrorũ.

v NEQVICIES. Quia alyguriet paupertatis eni amica eſt nequicies.

x VAFRI. Quod nõ ſine multa calliditate interpretat. Eſt eni huiuſcemodi calliditas iure cõſultis preſertim in his quorũ patrocinia venalia vt in vtraq̃ partẽ omne pene ius interpretentur.

x INSCICIA iuris. Quia occupabit ab alio eũ ſe defenderet neſcierit ignoratõe iuris

z NVLLI. pprius ſed cedet in vſum. Proprietas eni agrorũ nullius eſt. cum cõmunia ſint elementa ſed vſus conceditur qua propter vnicum remediũ eſt aduerſus fortunã. que frequenter oia cõmutat vt fortẽ animũ contra illam paremus.

CC

Argumentum in ſatyram tertiam

IN hac ſatyra mirum artificium poeta oſtendit: nam cũ alios docere: & bonos efficere cupiat: ſeipſum in primis damnat: vt ceteri ſatyricas notas equiori animo ferant. Inducit quendam damaſippum corripientem ſe tanquam deſidioſum: qui conſumpto patrimonio ſuo ſe ad ſtoicam ſectam contulit ſimulq̃ eos notat: qui aliena peccata vident & damnant: ſuorũ vero obliuiſcuntur. Hoc dicit.

Satyra Tertia

in

a
Sic raro scribis: ut toto non quater anno
in quam scribas poetarum diligentius
b legendo explicans
Membranã poscas scriptorũ quęq; retexẽs
.i. vino & somno c
Iratus tibi: quod vini somniq; benignus
componas futurum est
d e f
Nil dignum sermone canas: quid fiet? ab ipsis
in vrbe celebratis ra
g
Saturnalibus huc fugisti: sobrius ergo
scribe tuis q te expones
h i
Dic aliquid dignũ promissis. incipe. nil est
reprehenduntur penne indignus
k
Culpantur frustra calami. immeritusq; laborat
aducrtis
l fabricatus
Iratis natus paries dijs atq; poetis:
recte tuus promittentis
m n
Atqui vultus erat multa & preclara minantis
ociosum suscepisset
o
Si vacuum tepido cepisset vilula tecto.
.i. ad quem finem circumdare
p .i. platon &
Quorsum pertinuit stipare platona menandro
secum ex vrbe.
Eupolin archilochum comites educere tantos?
hominum mitigare fine
q
Inuidiam placare paras virtute relicta?
contemnens o errari fugienda
r
Contemnere miser. vitanda est improba syren
Desidia: aut quicquid vita meliore parasti:
est tibi tranquillo omnes
Ponendum equo animo. dij te damasippe deęq;
rerum q tibi barbam rodat
Verum ob consilium donent tonsore. sed vnde
vitam mimeam loquitur damasippus substãtia
Tam bene me nosti? postq; omnis res mea ianũ
s decepta
Ad medium fracta est: aliena negotia curo
depulsus negotijs
Excussus proprijs. olim nam querere amabam
callidus aliquis vel statue statuanus ille
t v
Quo vafer ille pedes lauisset sisiphus ęre:
t amabam querere ex ere
artificiose
Quod sculptum in fabre. quid fusũ durius esset
astutus meo statuebam
Callidus huic signo ponebam milia centum:
emere
Hortos egregiasq; domos mercarier vnus

a SIC raro scribis. Mirus poeta et miro artificio instructus. qui reliquos hoies bonos reddere cupiẽs seipsũ dãnat. vt ceteri ęquiori aio ferãt cũ que vitia in illis sũt ea in se esse fateat. Inducit igit̃ damasippũ stoicũ philosophũ & alia quidẽ horatii errata presertim tñ desidiã in scribẽdo carpentẽ. Videt̃ aũt oĩno tollerãdus is satyrus. q ita ceteros carpit vt nec sibi ipi pcat

b SCRIPTORVM. Tũ poetarũ. tũ aliorũ. Verũ cũ scriptorẽ dicimus pquandã excellentiã poetã intelligim⁹
c BENIGNVS. indulgẽs nimiũ vino & somno.
d DIGNVM sermone.i. dignũ quod mandet̃ satyris quas sermones apppellat.
e QVID fiet. Sũt qui legãt si raro scribis. & non sic. & postremo adiũgãt quid fiet.
f AB ipsis sat. In qbus magna erat potandi copia.
g SOBRIVS. q. idcirco fugisti vt sobrietatẽ obseruares qd ergo fiet postq; ab vrbanis saturnalib⁹ rus fugisti nõne dices aliqd dignũ promissis. Nã sunt seruãda q̃ de sermonibus scribẽdis pmisisti.
h INCIPE. vrget tacentẽ.
i NIL. Nullam potes excusationẽ afferre nec est quod culpã in calamos trãsferas q̃ tibi non inseruiant.
k IMMERITVS. Quia iniuria accusas parietẽ quod scripta nõ ferat.
l IRATIS. i. aduersis. habebãt aũt antiq parietes iuxta lectũ cera illitos vt si quid in mentẽ venisset illic aũ notarent quã memoria excideret. dicit igit̃ paritẽ natũ diis & poetis iratis quoniã nihil in eo notet poeta.
☞ m ATQVI. Nã proferebas in vultu nescio quid pmittere de te videbaris
n MINANTIS. Dixit aũt minãti vt ondereret nescio qd elationis atq; magnificentie in suis pollicitatõibus vt ois timiditas pcul abesse videret̃
o TEPIDO. Nã in mẽse decembri aprici querunt̃ agri.
☞ p QVORSVM pertinuit. Ad quẽ finẽ congerere multos ex platone mltos ex menãdro libros. nũ satyras scripturus vtriq; comedie veteris. s. & noue poetas imitari oportuit. pper quod menandrum & eupolim dixit & archilochũ pter inuehendi vehementiam. Sed neq; istis cõtentus erat nisi ex diuina platonis philosophia garulitatẽ sniarum depromeret.

q INVIDIAM placare. Mordacissimã inuectiua vt sit sensus. Tu ppterea nõ scribis. qa cũ videas inuideri studiosis vis virtutẽ relinquere. vt inuidiã a te amoueas.
☞ r SIREN. De sirenib⁹ in odis dictũ est. Harũ noĩa varia ponũt. sũt etiã q dicãt harũ triũ noia esse parthenopẽ. leucosiã & lygiã. sed hic p cupiditate. Ergo aut deponende sũt cupiditates & desidia aut deponende virtutes quas iã aggressus eras. Optime ergo rõ damasippi & iustissima rephẽsio sed suo cõsueto acumine ridet hũc poetã tanq; qui nõ vita & moribus sed solis verbis philosopharet̃. ergo ridiculũ illi ab his pmiũ p optimis pceptis optat. vt. s. illũ tonsore donet quo plixe barbę molestia liberet̃ Nã huiusmodi philosophi seu poti⁹ philosophię ostentatores & simulatores barbã pmittebãt et cetera corpus neglectũ apparere volebãt. vt spẽm q̃ndã cõtinẽtissimi seuerimiq; viri pse ferẽt de qbus luu. hispida mẽbra qdẽ & dure p brachia setę pmittũt atrocẽ animũ. damasippũ aũt mercatorẽ fuisse ferũt Verũ cũ mercatura infeliciter vsus oia amisisset ac ex sũma rerũ desperatione se in fabriciũ pontẽ vl' ex fabricio põte precipitatur⁹ esset a stertino stoico longo sermone psuasus & mortis cõceptę cõsiliũ deposuit & stoicę discipline se dedit. Verũ si diligentius poete in eũ dicta aduertamus mlto plus vanitatis q̃ solide sapientie in hoie fuisse cognoscem⁹ vt fit ex his q̃s vltra sauromatas arpinas ille satyrus fugiẽdos cẽset q̃ties aliquid de morib⁹ audẽt Et curios simulãt & bachanalia viuunt.
s AD mediũ ia. Ad mdiã mercaturã. nã ianũ mercatorũ deũ volũt. Snia est. qd in medio cursu mercaturę a fortuna afflict⁹ est. Sũt etiã q velint tria in foro templa habuisse ianũ in principio. medio et fine. vt notet̃ oibus tpibus oportere mercatores diligẽtia vti.

t VAFER. dolosus qui in se lauãdo occupatos dolo in mare precipitaret.
v QVO ęre. Nã cũ corinthi rex fuerit & vasa corinthia reliqua pulchritudine superarint conueniens est illum pulcherrimis vasis vsum esse.

x FREQVENTIA com pita.ideſt omẽs populariter.

y. MERCVRIALE.Nã a mercurio mercatura eſt.& omnis calliditas & verſutia ab eodem planeta eſt.

z IN cor traie lateris.&c Interdum ſtudio medicorũ dolor capitis trãſit ad aliam partem.vt melius eſt lethargicum fieri quam melancolicum.Nam ſolẽt medici ab alia parte corporis ad aliam deriuare morbum qui non nunquã medici ſtudentes lethargicos faciunt phreneticos.Contrarii ſunt hi morbi cardiacus & lethargicus ille ſomno ille ſiti deditus eſt.

☞ a DVM nequid Hora.loquitur.

☞ b O BONE.Ingreditur paradoxon ſtoicorum quod eſt omnes ſtultos inſanire.nam quicumq; a via recti diſceſſerit eum tantundẽ peccare volunt.ex quo omnia peccata paria faciunt.Ergo cum poeta videretur vitium mercature.ideſt auaritiam ceteris preponere reſpõdet damaſippus omnes qui non attingerint veram ſapiẽtiam quoniam ſtulti ſunt eſſe etiam inſanos.vt nihil omnino interſit inter ſocratem quoniam non fuerit vere ſapiens & quamuis flagitioſiſſimum hominem.

c FRVSTERE te Decipias te Vir. Clamor fruſtratur hiantes.

Cum lucro noram.vnde frequentia mercuriale
Impoſuere mihi cognomen compita noui
Et miror morbi purgatum te illius atqui
Emouit veterem mire nouus (vt ſolet) incor
Traiecto lateris miſeri capitis ve dolore
Vt letargicus hic cum ſit pugil.& medicũ vrget
Dum nequid ſimile huic.eſto vt libet.o bone tene
Fruſtrere inſanis et tu ſtultiq; prope omnes
Si quid ſtertinius veri crepat.vnde ego mira
Deſcripſi dociles precepta hęc tempore quo me
Solatus.iuſſit ſapientem paſcere barbam
Atq; a fabritio non triſtem ponte reuerti
Nam male re geſta.cum vellem mittere operto
Me capite in flumen dexter ſtetit.& caue faxis
Te quicq; indignũ.pudor inquit te malus vrget:
Inſanos qui inter vereare inſanus haberi
Primũ nã inquirã quod ſit furere.hoc ſi erit in te
Solo.nil verbi.pereas quin fortiter addam.
Quem mala ſtultitia & quecunq; inſcitia veri
Cecũ agit.inſanũ criſippi porticus & grex
Autumat hæc populus hæc magnos formla reges
Excepto ſapiente tenet.nunc accipe quare
Deſipiant omnes æque ac tu.qui tibi nomen
Inſano poſuere velut ſiluis.vbi paſſim

d VNDE.A quo ſtertino & eſt aduerbium pro nomine.Virgi.Genus vnde latinũ

e PASCERE barbam.Se qui dogma ſtoicorum qui barbam nutriunt.

f NON triſtẽ. Quia deſperationem in quam ex calamitate accepta inciderat.& propoſitum ſe demergendi depoſuerat.

g DEXTER. Vel a parte dextra vel mihi propitius.vt ſiniſtrũ aduerſum dicimus.

☞ h HOC furere.Senſus eſt.Furere ſi erit in te ſolo & non in aliis ſinam te perire.Sed ſi omnes pariter inſaniunt ne te pudeat eius vel que tibi cum omnibus communis ſit.

i CHRISIPPI porticus.i.ſtoici.quia porticu in quam conueniebant.

☞ k HEC formula.Nã hac regula preter ſapientem oẽs ſtulti ſũt.ſimileſ ſũt hoieſ ſtulti hoibus in ſiluam errantibus.e quibus alii dextrorſũ alii ſiniſtrorſum deflectunt.& hi longe a tramite diſcedunt.hi vero nõ longe.& tamen cũ omnes ſint extra tramitẽ ſecundum ſtoicos omnes in pari vitio ſunt.Nam cum ſint plures marinis fluctibus obruti ita excluditur a facultate reſpirandi qui in ipſa pene ſuperficie eſt.modo non emergat vt ille qui in ipſo fundo iacet.

l QVi te deridet caudā tra-hat. Ex consuetudine puero-rum sumptum pro derider. Solent enim pueri deridentes nescientibus a tergo caudam suspēdere vt velut pecus cau-dam trahant.

m EST genus vnum stulticie. Sensus. Cum plura sint genera stulticię vnum ge nus est eorum qui timent ea que timenda non sunt. vt si quis in loco plano queratur esse rupes & flumina & pre cipua que nō sunt. Et eadem erit stulticia huius que est illi-us qui clamātibus omnibus suis vt caueat. neq; rupes. ne q; ignes neq; flumina vitet.

n NON magis audierit. Hic fusius auctor tragediarū fuit qui cum ilioneam in tra-gedia ebrius ageret & vellet eam simulare dormientē gra uitate vini ad verum somnū ductus est. Fabula autem est Ilione filia priami polinesto-ri nupta in qua Catienus per sonam agebat polydori per quietem matri apparentis. fu sius autē hecubę qui vt dor-miret id enim erat agendum ita se vino ingurgitauit vt cū a catieno. qui dicebat mater te appello. non posset excita-ri vniuersus popolus clama uerit mater te appello.

o INSANIT damasippus. Nam prodigus omnem pe-cuniā in statuis emendis con sumit. Sed neq; insania caret is qui damasippo pecuniam

textus

Palantes error certo: de tramite pellit
ad sinistram partem ad dextā partem similis parte

Ille sinistrorsum. hic extrorsum abit: vnus vtriq;
.i. in diuersas partes

Error: sed varijs illudit partibus: hoc te
o damasippe. esse

Crede modo insanum nihilo vt sapientior ille
deludit .i. sit nisu dignus hoc est sit stultus. m

l Qui te deridet caudam trahat: est genus vnum
.i. non pignes

Stultitiæ: nihilum metuenda timentis: vt ignis
plano con

Vt rupes fluuiosq; in campo obstare queratur
genus stulticie est dissimile precedenti

Alterum & huic variū & nihilo sapientius ignes
decurrentis illi tra insipienti

Per medios fluuiosq; ruentis. clamet amica

Mater honesta soror: cum cognatis: pater: vxor
in hoc loco magna te

Hic fossa est ingens. hic rupes maxima: serua
obediens

n Non magis audierit: quam fusius hebrius olim
p. n. filiam priami

Cum ilionam edormit. catienis mille ducentis

Mater te appello clamantius. huic ego vulgum
esse errorem

Errori si sem cunctum insanire docebo
decipit vetustas preciosas

o Insanit veteres statuas damasippus emendo
q. d. nequaquam vt ille qui vendit statuas damasippo

Integer est mentis damasippi creditor? esto
ex me damasippo

p Accipe quid nunq; reddas mihi: si tibi dicā
stultus a me sine prudentia.

Tu ne insanus eris. si acceperis. an magis excors
spreta lucro fauens deus lucri tribuit

q r Reiecta præda quam presens mercurius fert?
talenta illi viro p. n. vsurarij.

s t v Scribe decem nerio non est satis: adde cicutæ
callidi obligatōnes adiunge.

x Nodosi tabulas centum mille adde catenas
obligatōem debitor

y Effugiet tamen hæc sceleratus vincula protheus
maxillis debitorē.

z Cum rapies in iura malis ridentem alienis

credit. Nam spe fœneris duc-tus. sorte amittet qui credit credere non valenti.

p ACCIPE. Demō-strat peccare etiam damasip-pum si accipiet a fœneratore id quod non possit reddere. quamuis aliquis illū excor-dem & insanum putaret si non acciperet.

q PRESENS. idest fauens Virgil. Nec tam presentes ali bi cognoscere diuos.

r MERCVRIVS. Nam deus est mercatorum. Scribe te decem nerio idest scribe te debitorem in tabulis nerii.

t NON est satis. q. d. nō suf ficit illa obligatio.

v ADDE tabulas nodo-si cicutę. idest scribe in tabulis cicutę nodosi. idest callidi & qui recte nouerit colligare de bitorem.

x ADDE catenas. idest va lida vincula obligationum. tamen ille debitor omnes ef-fugiet neq; dissoluet debitū. Appellat autem debitorem proteum quia tanquam pro teus omne vinculum facile euitat.

y SCELERATVS. quo-niam calliditate sua effugere sustinet.

z RIDENTEM alienis. Ridet eni creditorē fefellisse.

mutabitur in aprũ nõ erit modo nõ respondebit. vt mortuus
a
Fiet aper: modo auis: nõ saxũ & cum volet arbor
administrare s. est
b stulti
Si male rem gerere insani est: contra bene sani:
insanius illius fene ratoris
Putidius multo cerebrum est mihi crede perilli
numerantis reddere
Dicantis: quid tu nunq̃ rescribere possis
solent enim auditore diutius vestes cõponere
c vt attentiores sint d
Audire atq; togam iubeo componere, quisquis
cupiditate honoris diuinarum
Ambitione mala: aut argenti pallat amore
profusione vel nimio cultu religionis
Quisquis luxuria tristi ne superstitione:
Aut alio mitis morbo calet huc propius me:
stultos esse ex accedite
Dum doceo insanire omnes: vos ordine adite
e
Danda est hellebori multo pars maxima auaris
ratio mittat
f
Nescio an anticyram ratio illis destinet omnem
g hereditatis runt
Hæredes scaberi summã incidere sepulchro
nisi quisq; summã pugnantium in arena
Ni sic fecissent, gladiatorum dare centum
ex testamento illius profusi hominis
Damnati populo paria atq; epulum arbitrio arri
colligit regio illa verba scaberij
Frumẽti quantum metit aphrica: siue ego praue
s. iussi
h
Seu recte hoc volui: ne sis patruus mihi credo
pro scaberij circumspectum
Hoc scaberi prudentem animũ vidisse, quid ergo
scaberius hereditatis
Sensit cum summã patrimonij insculpere saxo
iussit scaberius
Hæredes voluit? quo aduixit: credidit ingens
esse diligentius s. quã in paupertatẽ
Pauperiẽ vitium: & cauit nil acrius: vt si
moreretur
Forte minus locuples vno quadrante perieret:
quis.
Ipse videretur sibi nequior: omnis enim res
scz
Virtus fama decus diuina humanaq; pulchris
obediunt congesserit
Diuitijs parent, quas qui constrũxerit ille

a FIET aper. Manet in pro tei fabula. vt ostẽdat illũ omnem fallaciam meditaturũ. ne pecuniã debitam reddat.

b SI male rem gerere. Si in sipientis est rem male gerere. & contra bene gerere. stultus erit perilius qui tantũ dicat. i. credendo tanti debitorẽ scribit quantum non possis rescribere. idest reddere. Nam scribit fœnerator tibi qui cũ pecuniam ad fœnus collocat illius te in mensa creditorem facit. tu autem cum dissoluis iubes illam in mẽsa illi rescribi. idest in suũ creditũ reduci

c AVDIRE. Lubet omẽs attente audire sua argumenta quibus pbat oẽs peccare.

d TOGAM compore. nã qui diutius sessurus ad audiendum est solet cõmode vestimentũ componere. Acron autem exponit componere q. substernere vt attentius audiant.

e DANDA est helebori. Sensus est. quicumq; aliquo vitio laborãt insani sunt. vnde eorum cerebrum hellebo ro purgandum est. Sed inter omnia vitia auaritia maioris insanię est. ergo plus hellebori expetit.

f NESCIO anticyrãm. Metonomia per id quod continet, p id quod cõtinetur Anticyra enim nomen est insulę in qua multa conficitur medicina posuit anticyram prõ medicamine. i. nescio si omnis medicina danda sit auaris. magnitudinẽ vitii expssit.

g HEREDES scaberi. scaberius iussit heredes suo sepulchro incidere sũmã patrimonii quã illis relinquebat adiecta pena ni scripsissent vt centum paria gladiatorũ populo exhiberent. preterea epulum darẽt eo sumptũ quem censeret arrius.

h NE sis patruus. Ne sis cẽsor vt patrui in nepotes esse consueuerunt vt alibi demõstratum est. hoc autem idcirco iussit quia putabat diuitias summũ bonum esse. & illis omnes virtutes parere. & qui diues fuisset eum omnia esse. vt stoici de sapiẽte dicũt. sic igitur vehementer dissentit ab Aris. cyrenaico qui cũ e patria in greciam philosophandi causa proficisceretur iussit seruos aurum proiicere vt expeditiores ad iter capendum essent.

i GRECVS. Non patria: nam cyrene in aphrica sunt. sed quia litteris grecis philosophatus est quin et pecunias ad socratem misit. quas ille respuit asserens id nolle deum suum habuit autem vt scribit xenophon ingenium ad omnia pro tempore loco & persona simulanda omnino promptum & ob hoc dionisio preter omnes erat charus. & vt presentibus voluptatibus libenter fruebatur. ita et absentes facile contemnebat a diogene regius canis appellabatur Summum bonum posuit in leui motu ad sensum emananti. idest in voluptate corporis sensus titilante.

☞ k VTER est insanior horum. Vtrumq; carpit & eum qui nimis diuiciis tribuit & eum qui omnino negligit Sed tamen ad auarum reuertens disputat quod vt illi reprehendendi sunt qui instrumenta aliquarum artium comparant et illis vti nesciunt Sic & auari sunt vituperandi qui diuitias viuendi instrumenta possidentes illis non vtantur.

☞ l NIL agit exemplum Illud exemplum nihil est. quod litem vertit in litem. idest vitium. quia dum damus exemplum aristippi litem liti opponimus. nam si staberius vitiosus. aristippus vitiosior. ergo nil valet exemplum aristippi aduersum staberium. ad rem

Clarus erit fortis iustus sapiens etiam rex.
erit — diuitem esse. — acquisitam

Et quicquid volet hoc (veluti virtute paratum)
staberius — ad magnam gloriam — s. fecit — staberio

Sperauit magne laudi fore: quid simile isti
non patria sed litteratura

i Græcus aristippus: qui seruos proijcere aurum ☞
alij qui. s. serui

In media iussit lybia: quia tardius irent
serui — vel aristippus

k: — vel staberius

Propter onus segnes: vter est insanior horum:
dicit damasippus — cum de eodem — confutat

l — o stertini — disputari possit

Nil agit exemplum: litem quod lite resoluit
congreget

Si quis emat cytharas: emptas comportet in vnum

Nec studio cytharæ, nec musæ deditus illi
ferrea instrumenta sutoris

m — n calceorum

Si scalpra & formas non sutor nautica vela
alienus — a mercaturis

Auersus mercaturis delirus & amens
quomodo inquo — ab

Vndiq; dicatur merito. qui discrepat istis
abscondit

Qui numeros aurumq; recondit nescius vti
acquisitis — tanq;

Compositis: metuensq; velut contingere sacrum
ali — magnum

Si quis ingentem frumenti semper æceruum
extentus — ob illo aceruo

Porrectus vigilet cum longo fuste. neq; illinc
sumere — frumenti

Audeat esuriens dominus contingere granum
sed

Ac potius folijs parcus vescatur amaris.
aliquis — optimi vini

o Si positis intus chij venetisque falerni ☞
plaustris — quin etiam bibat acetum — cadis

Mille cadis: nihil est. tercentum millibus acre
hortatis est — iaceat

Potet acetum age. si & stramentis incubet. vnde
ad sternendum apta

p Octoginta annos natus cui stragula vestis
pro idest.

Blaptarum ac tinearum epulæ putrescat in arca:
hominibus

Ni mirum insanus paucis videatur. eo quod

dubitatam aperiendam nemo vtitur dubio argumento. Incertum est vtrum insaniat qui despicit pecunias nullo moderamine vtitur ad eas despiciendas, Et ait quemadmodum insanit contemptor pecunie videatur esse insanus. q.d. damasippus stertini non opus est exemplo ad dirimendam litem. quia et de eo disputari potest. ipse videtur sibi subiicere nolo corripas vitium vitio dum culpas auaritiam exemplum summis insanie. quia non potest exemplar laudari cum ipsum vitiosum sit.

m SCANPRA. Instrumenta ferrea quibus calceorum sutor coria radit.

n FORMAS. quibus vtuntur ad calceos componendos.

☞ o SI positis intus chii Correptio est vt sit sensus quod non solum potabit acetum cum sint sibi mille cadi aut chii aut falerni. Sed etiam si centum milia cadorum.

p OCTAGINTA annos natus & c. Augmentum ab etate in quo tanta auaritia sit vt vestes quibus lecti sternuntur. id enim sunt stragule blaptis & tineis rodendas in arca condat. & in ea etate que molliora cubilia desiderat in culmorum stramentis iaceat.

☞ q FILIVS aut etiã. Summa stulticia quod se defraudet rebus necessariis. vt deinde heredes luxuriose degant.

r CAPVT. quod vngi debeat quoniam sit infectũ porrigine. is eni morbus est scabiosus. qui crescẽdo porrigit

f IMPEXA. Quoniã caput pecti non sinat.

☞ t QVARE si quid vis. Si forte respondeat auarus se idcirco illis non vti. quoniã que minima sibi satis sint. Interrogat poeta siue damasippus cur periurio & furto & rapinis vndiq; periurum mum scelus patrimonium augeat.

v SVRRIPIS. Clanculũ.

x AVFERS. Per vim.

☞ y TVM sanus popu lum &c. Tu ne eris sanus si populum insectaberis. certe non eris. At dic mihi si es insanus cedendo populũ saxis eris ne.

z INCOLVMI capite. id est integris sensibus & non furiosis si vxores laqueo aut matrẽ veneno tollis propter auaritiam.

vitio vexatur
Maxima pars hominũ morbo iactatur eodem
eius dereliction
q
Filius aut etiam hoc libertus vt ebibat hæres

Dijs inimice senex custodis ne tibi desit
quam modicum recipe
Quantulum enim sume curabit quisq; dierum
ꝑ olcribus
r
Vngere si caules oleo meliore caputque
immundũ morbo scabioso
in s t
Cæperis impexa fœdum porrigine quare.
quantũcumq; modicum
v x
Si quid vis satis est periuras, surripis aufers
ex omni parte
y
Vndiq; tum sanus populum si cædere saxis
seruos pecunia
acquisiueris
Incipias. seruosq; tuos quos ære pararis
dementem
Insanum te omnes pueri clamentq; puellæ
tuam occidis
Cum laqueo vxorem interimis matrẽq; veneno:
integris sensibus q.d.nequaquam
z a
Incolumi capite es quidem. neq; hoc tu facis argis
gladio matrem
sicut
Nec ferro vt demens genitricem occidit horestes
opinaris
horestem q.d.non
An tu reris eum occisa insanisse parentæ
reus agitatum fuisse
Ac non ante malis dementem actum furiis. quã
sue collo alij tepefecit
In matris iugulo ferrum tepescit acutum
etiam estimatus .i.insane
Quin ex quo est habitus male tute mẽtis horestes
certe
Nil sane fecit. quod tu reprehendere possis
amicum suum ledere fecit orestes
gladio
Non pyladen ferro violare ausus ue sororem
sic dictam horestes
Electram. tantum male dicit vtriq;. vocando
sororem amicum quodcunq; ita
b
Hanc furiã. hunc aliud iussit quod splẽdida bilis
p.n.auarissimi re
c
Pauper opimius argenti positi intus & auri.
talis vile vinum
d
Qui veietanum festis potare diebus
ex serat
e f
Campana solitus trulla, vappamq; profestis

☞ a NEq; hoc tu facis argis &c. Demonstrat poeta illum magis insanire quã horestem qui matrem interemit. nam ille & aperte rem egit. et vt patrem vlcisceretur Tu autem & dolose aggrederis & quod omniũ flagitiosissimum sit ꝓpter auaritiam scelus committis preterea post occisam matrem nullum aliud scelus commisit horestes. neq; pyladem amicum neq; electram interemit. sed solum maledicebat illã furiam. & hunc aliquid aliud appellans.

b SPLENDIDA bilis. Que omnia in lucem profert Persius vitrea bilis. quia nunquam stat. vel splendida lucida. quia nemo potest irasci ita vt non appareat eius iracundia.

☞ c PAVPER opimius. Sic dicitur magnas inter opes inops. Opimius autem ditissimus & auarus cum lethargico morbo laboraret a peritissimo medico ita sanatus est. aurum multũ posuit in mensa. et fecit a multis numerari & que dicebat ille audiebat excitabat et sanus est.

d VEIETANVM. Veietana ciuitas est cãpanie in qua nascitur pessimum vinum.

☞ e CAMPANA trulla. Trullam dicit deformẽ calicem vel rusticanum.

f VAPPAM. Vinũ quod iam exhalauerit.

g LETHARGO. Morbus est somnū inducans cui haud mediocre remediū Plinius vrticam dicit esse.

h LOCVLOS & claues Thecas clauium quibus cuncta recluderet.

i LETVS ouansq̃. Qui putabat illum auarum cito moriturum.

k MEDICVS. Hic hominis auaritiam noscens non videbat qua alia ratione illū excitare posset.

l DEFICIENT vene. quia cū nihil sumas in venis sanguis deficit. Vel posuit venas pro arteriis. idest venas pulsatiles nam cum pulsus spiritalis in arteriis non est mors aduentare videtur.

m PTYSANARIVM. Poculum siue pultem ex ordeo in qua maxima vis est restaurandi vires & nutriendi.

n ORIZA Frugū genus est. folia carnoso habet porro similia se latiora. altitudo cubitalis flos purpureus.

o OCTVSIBVS. Octo assibus vt etiam centussis. id est centum assium.

Quōdam lethargo grandi est oppressus vt hæres
Iam circum loculos: & claues lætus ouansq̃
Curreret hunc medicus: multum celer atq̃ fidelis
Excitat/hoc pacto mensam poni iubet: atque
Effundi saccos nummorū: accedere plures
Ad numerandū. hominē sic erigit: addi & illud.
Ni tua custodis auidus. iam hæc auferet hæres
Men viuo? vt viuas igitur vigila. hoc age qđ vis
Deficient inopem vene te: ni cibus atq̃
Ingens accedat stomacho vultura ruenti.
Tu cessas. age dum sume hoc ptisanarium oriza
Quāti empte: paruo q̄nti ergo? octusibus. heheu
Quid refert. morbo an furtis pereāq̃ rapinis
Quis nam igitur sanus. qui non stultus. qđ auar⁹
Stultus & insanus. qđ si quis non sit auarus
Continuo sanus. minime. cur stoice dicam
Non est cardiacus. craterum dixisse putato.
Hic eger recte est igitur. surgetq̃ negabit.
Quod latus aut renes morbo temptantur acuto
Non est periurus neq̃ sordidus. immolet æquis
Hic porcum laribus. verum ambitiosus & audax
Nauiget anticyram. quid enim differt baratrone
Dones quicquid habes. an nunq̃ vtare paratis
Seruius oppidius. canusi duo prædia diues

p QVIS nam igitur sanus. Sensus est. quod quāuis auarus insanus sit tamen non sequitur si quis auarus nō sit idcirco esse sanū. nam potest laborare alio vitio vt dato aliquē nō esse cardiacū poterit laborare alio morbo Sunt autem verba damasippi ex stertinio querentis.

q NON est cardiacus. Si tibi dixerit medicus de egro. quod nō est cardiacus. tu ais quod surget de lecto Iterum medicus adiicit q̄ nō surget q̄ alio morbo laborat. Sic ergo dici ille non est periurus neq̃ sordidus immolet diis porcam. sed ambitiosus & audax alio vitio laborat & debet ire ad antycirā vt curet.

r CARDIACVS est morbus stomachi tremor cordis dictus.

s QVID enim differt Idem crimē est. aut bona prodigalitate profūdere aut nullo pacto vti quod probat p duos fratres Seruii oppidii filios quorū aulus prodigus Tyberis vero auarus esset.

t BARATRONE. scurra & triuiali. Nā balatrones dicuntur rustici homines inepti & triuiales publicus ser uilius balatro multa in augustum amare et non sine ioco dixit. fuit autem tantus deuorator vt simili vitio laborantes balatrones dicti sunt.

v MOMENTANVM. Deſidem & luxurioſum. vt ſupra pantalabo ſcurre nomentanoq; nepoti.

x CICVTAM. Auarum fœneratorem vt paulo ſupra patuit.

y TV ne minuas. Quoniã prodigus es.

z Ne maius facias. Quoniã es auarus.

a PATER putat. Qui & prudentior eſt vt ſciat & beniuolus vt velit nobis bene conſulere.

b ET natura cohercet. nam ipſa paucis contenta eſt. Debemus autem naturam tanquam optimã ducem ſequi.

c TITILLET. Iocũde moueat Titillare enim dicitur. cũ ſenſus ita tangitur. vt iocũde moueatur. Ergo vt auaritiã & prodigalitatem a pueris arcere volebat. ita de terrere a nimia honorũ cupiditate.

d VTER ędilis. Poſuit ędilitatem & preturam pro omnibus magiſtratibus. quos ſi peterent volebat eos ſacros ideſt execrabiles eſſe Virgil. Quid non mortalia pectora cogis auri ſacra fames.

e INTESTABILIS. is eſt cui ademptũ eſt ius teſtandi.

☞ f IN cicere atq; faba. Nolo te perdere bona in ędilitate capienda. Nam ędiles multo ſumptu magnificos ludos pp̃lo parabãt noĩauit autem cicer & fabam & lupinum. quoniam vt patet etiã apud Pluta. in vita catonis talia munera apud priſcos populo dabant ędiles. Nam cũ in precio tunc eſſet agricultura laudabãtur hi. qui aut leguinina. aut fruges ex ſuis agris collegiſſent. Hinc teſte Pli. eum primum ciceronem appellarũt cuius optima fuiſ-

antiquis opibus
Antiquo cenſu naris diuiſſe duobus

Fertur. & hoc moriens puris dixiſſe vocatis
capillos
o fili
Ad lectum: poſtq; te talos aule nuceſq;
gremio olus
Ferre ſinu ſaxo donare & ludere vidi
fili pecunias antris
o
Te tyberi numerare: cauis abſcondere triſtem
diſſimilis
Extimui: ne vos ageret veſania diſcors.
aulus prodigum illũ ſequereris
v x
Tu nomentanum: tu ne ſequerere cicutam. ☞
ideo deos veſtrum domeſticos
Quare per diuos oratus vterq; pœnates
aulus hereditatem tuam.
y z
Tu caue ne minuas: tu ne maius facias id.
a ſ. qd
b
Quod ſatis eſſe putat pater: & natura cohercet.
ſ. dico vobis dilectiſſimi pueri mei
c exagitet
Preterea ne vos titillet gloria iure ☞
obligabo p ambos p vel
d
Iurando obſtringam ambo vter ædilis fueritue
talis
e
Veſtrum prætoris: is inteſtabilis & ſacer eſto:
illis leguminibus tua tu caue ne.
f
In cicere atq; faba bona vt perdaſq; lupinis
theatro ris erigetur tibi
g erea ſtatua
Lætus vt in circo ſpaciere aut eneus ſtes:
priuatus tuis
Nudus agris nudus nũmis inſane paternis
fauorẽ populi.
h
Scilicet vt plauſus quos fert agrippa feras tu
cauta
i ſ. eſt
Aſtuta ingenuũ vulpes imitata leonem?
plebeus loquitur phibes
k
Ne quis humaſſe velit aiacem atrida vetas? cur?
ſ. reſpondit
l
Rex ſum: nil vltra quero plebeius & æquam
alicui ſine vindicta
Rem imperito. ac ſi cui videor non iuſtus: inulto
plebeus
m
Dicere quod ſentit: permitto maxime regum
expugnata
Dij tibi dent capta claſſem deducere troia:
quia hoc dicis
Ergo conſulere & mox reſpondere licebit

ſent cicera. Eodem pacto & a fabis fabios. a lentibus lentulos appellarunt. Ergo in cicere & faba. ideſt in muneribus ędilitiis. nã is erat ordo in magiſtratibus petendis. vt primo ędilitatem. deinde preturam. poſtremo conſulatũ peterent. Qua propter ludos magnificos pro viribus parabant ędiles vt promptiorẽ ſibi populum & fauentiorẽ ad reliquos magiſtratus deinceps petẽdos ſibi redderẽt.

g SPACIARE. Quod in ſpectaculis ſedem habeat in podio. in quo non ſolum ſedere ſed etiam deambulare licebat. Erat autem locus nobilioribus aſſignatus. Iuue. Omnibus ad podiũ ſpectantibus. Spaciari autẽ intra certũ ſpaciũ deambulare. Virg. aut ante ora deum pingues ſpaciatur ad aras.

h QVOS fert agrippa. q. d. nõ decet te honores illos querere qui tribuuntur agrippe qui ſecũdus poſt octauianũ auctoritate pollet.

☞ i VVLPES imitata leonem. Ab eſopo eſt qui inducit vulpem. quoniã a nobilioribus animalibus contemneretur exuuias aſſumpſiſſe.

☞ k NE quis humaſſe velit. Ad notandum q dialogum confecit. Introduxit enim quendam altercantem cum agamẽnone. vt doceret ſaniores eſſe eos qui inſani videntur is quos ſanos putamus.

l REX ſũ. Verba ſuperba regis qui putet cũ rex ſit omnia ſibi licere. q. d. ſic volo ſic iubeo ſit pro ratione volũtas

m PERMITTO ſibi dicere multo. Sententia eſt pmitto vt ipune liceat dicere quid ſentiat.

n CONSVLE. Loquitr rex

o CVR aiax. Interrogat plebeus cur aiacis cadauere sepulturã prohibeat cũ de suis benemeritus sit. et id hostib⁹ futurum gratum fit.

p MILLE ouium. Rex loquitur.

q TV cum pro vitula. Arguit plebeus regẽ magis insanum fuisse. cum iphigeniã sacrificare voluerit q̃ aiacẽ qui dum oues necat se grecorum pricipes occidere putat. At rex insanum se fuisse negat quia vt dianam placaret filiam sacrificare noluit.

r QVI species & cẽ. Argumẽtum stoicum quod tale est. quicumq; cupit species veri & sceleris. i. honesti & turpis permixtas & confusas. i. quicumq; nescit discernere rectum a turpi sed cum animi commotione. scilicet ratione minime obtemperãte is habebitur. i. putabitur commotus. i. perturbatus & quicũq; perturbate agit errat. Ergo ita errat rex. qui ambitione. que magna animi pturbatio est. mouetur ad iphigeniã imolandam. vt errat aiax propter stulticiã que prouenit ex ira qua in vlixem inflammatus est. Erat aiax fateor stulticia occecatus. At tu ob inanes titulos. i. appellaris maximus regũ & troie dominus que res plena est vanitatis cõmittens scelus putas te stare animo. i. esse extra motus perturbatiouis. Erras si hoc putas. nam vt insanus est qui nutriet agnam pro filia. ita et is qui filiam pro agna.

Consule: cur aiax heros ab achille secundus
Putrescit: totiens seruatis clarus achiuis
Gaudeat vt popul⁹ priami priamasq; inhumato
Per quem tot iuuenes patrio caruere sepulchro
Mille ouium insanus morti dedit: inclitum vlixẽ
Et menelaum vna mecum se occidere clamans
Tu cum pro vitula statuis dulcem aulide natam
Ante aras spargisq; mola caput improbe salsa
Rectũ animi seruas. quorsũ? insanus. quid. n. aiax
Fecit. cum strauit ferro: pecus abstinuit vim
Vxore & gnato mala multa precatus atridis
Non ille aut teucrum. aut ipsum violauit vlixem
Verum ego vt hærentes aduerso littore naues
Eriperem. prudens placaui sanguine diuos
Nempe tuo furiose. meo. sed non furiosus.
Qui species alias veri scelerisq; tumultu
Permixtas capient cõmotus habebitur atq;
Stultitia ne erret nihilum distabit an ira
Aiax immerito dum occidit. desipit agnos
Cum prudẽs scelus ob titulos admittis inanes
Stas animo? & purum tibi cum vitio tumidũ or
Si quis lectica nitidam gestare amet agnam
Huic vestem vt gnatæ paret. ancilllas paret aurũ
Rufam aut pusillam appellet. fortiq; marito

cōstituat. tolle agnam ... tolio faciebat

Destinet vxorē: interdico huic omne adimat ius
vrbanus quidam veniat eius.

Pretor & ad sanos abeat tutela propinquos
filiam suam destinet in sacrificiū

Quid si quis gnatam pro muta dauouet agna.
q. non argumentum loquitur plebeus vel poeta loquitur

Integer est animi ne dixeris. ergo tibi prata
s. etiam est s. est

Stulticia est. hic summa insania. qui sceleratus
etiam fragilis.
insanus

Et furiosus erit. quem cepit vitrea fama
dea belli. hominibus

Hunc circumtonuit gaudens bellona cruentis.
vexa prodigum hominē reprehende

Nūc age luxuriā. & momentanū arripe mecū
quia recta profusores

Vincit enim stultos ratio insanire nepotes
prodigus postq̄ pro patrimonij

Hic simul accepit patrimoni mille talenta
iubet

Edicit. piscator vti. pomarius. auceps
vel negociatores vel lenones intellige.

Vnguentarius ac tusci turba impia vici
oēs q̄ cibos vendunt

Cum scurris fartor cum velabro omne macellum
is qui accepit mille talenta patrimonij q. d. aliquis omnes predicti

Mane domū veniat. quid tum venere freq̄ntes
loquitur illi profuso patrimonij

Verba facit leno. quicquid mihi. quicquid horū
esse nobis pete

Cuiq; domi est id crede tuū vel nūc pete vel cras
intellige s. verba lenonis ironice loquitur iustus

Accipe quid cōtra hæc iuuenis responderit æqu⁹
venator

In niue lucana dormis o creatus. vt aptum
piscator

Cœnem ego. tu pisces hiberno ex equore vellis
piger s. sum

Segnis ego indignus qui tantū possideam. aufer
scꝫ ex hereditate mea alteri alteri

Summe tibi decies tibi tantundem. tibi triplex
tibi scꝫ ad me

Vnde vxor media currit de nocte vocata.
illius histrionis sumptam
illius nobilis femine

Filius æsopi detractam ex auræ metelle
propterea talentum

Scilicet vt decies solidum exhoreret aceto;

s OMNE adimat ius. Nā pretores interdicunt administrationem suorum bonorum illis qui insani sunt. & curatores ex gentilibus sibi parant. Ergo concludit ex superioribus omnes stultos insanire. ergo quisquis sceleratus furiosus erit. Eadem ratio erit de ambitioso & luxurioso. Quod vt perspicuū faciat inducit concionantem apud omnes cupidenarios momentanum virum extrema luxuria perditum.

t NVNC age luxuriam. Nunc luxuriosos insanos probat.

v TVSCI vici. Vicus romę erat dictus tuscus. quia cum habitarunt tusci a persenna ex obsidione recedēte relicti.

x IMPIA turba. Negociatores aut lenones accipimus. Sed melius negociatores intelligimus. quia inhumanissimi sunt & neq; misericordia neq; precibus flectuntur. deinde quod in vico turario ante meretrices prostabant nomen vico dederunt vel impia turba. quia locum suum derelinquerūt nam ab herciniis pulsi sunt. in hoc vero vico meretrices esse consueuerant. impia ergo turba periura. aut quia omnes ibi habitabant negociatores.

y VELABRO. Velabrū romę est iuxta auentinum. nam seclusus mons iste fuit a cęteris aqua. & locus in quo aqua fuit velabrum appellabatur quod ea velis iret

z MACELLVM. Macellus a mactandis pecudibus macellum dici volunt.

a EQVVS. Ironice vel equus in referenda gratia.

b FILIVS ęsopi. Cecilia metella metelli filia cū ęsopi tragedi filium adamaret ex aure pallia est vnionem sibi detrahi. quem ille liquefactū aceto absorbuit huius pater patinam sexcentis sexteriis taxatam posuit. in qua erant aues cātu aliquo aut humano sermone preclare eiusi singule coempte nulla alia inductus suauitate nisi hac.

c LVSCINIAS. Huic aui diebus ac noctibus cõtinuis xv. garrulus cantus est den/sante se frondiũ germine. Mirum profecto tantam vocẽ in tã paruo corpusculo inesse tam pertinacem spiritum & musice perfectum modulatum sonũm. Hec in ore stesicori poetę adhuc infantis cecinit.

d SANI an creta &c. idest albo an nigro colore .s. sunt ne inter bonos an malos enumerandi.

e AEDIFICARE casas. puerorum est cęno & lapillis casulas edificare et mures veluti iumẽta paruis plaustris iugare. & harũdine pro equis vti. Sed magis puerile est plorare amore muliercu/le victum. Nequeo si velim mentis refrenare impetũ. & in presides summis exire conantibus. quibus vt pluri/mũ adeo castitas exosa est, vt si ad explendã eorũ pruriginẽ omis matronarũ mul/titudo veniat. luxuria faciari non possit. hii quidẽ passio/num sectatores luxpiũ. hiantibus oculis. ambientes templa. plateas. aulas. et loca que cũq; (in quibus forte ornate suo more mulieres insident) dum illecebri appetitu cun/ctas actas faciũt omẽs eque cupiunt. Hinc faciente spem potentia circũcionis aucupantur. & has blandiciis illas nimis alias muneribus. nõnullas sponsionibus. & si cetera nõ sufficiant in quasdã in casses voluntates suas cõtra hunt. & cantu & choro. in/eptias celebrantes suas. existimant per maximum decus quocũq; polluisse thalamos Et si contingat in horũ scele/ste studiũ aliquẽ loqui (sinamus q nõnũquã tanquam in hostes salutis publice su/

dissoluit nobilem margaritham s. fuisset sed
Diluit insignem baccam. qui sanior: ac si
vel
Illud idem in rapidum flumen iaceret ve cloacam
illius nobilis viri notum
Quinti progenies arri par nobile fratrum
et p gemellorũ
Nequitia & nugis prauorum & amore gemellũ
ouęs illos sunt magno precio
c
Luscinias soliti impenso prandere coemptas
in quam partem .i. an inter bonos vel ma
d los sunt numerandi
Quorsum habeant: sani an creta carboni notandi
e plaustro
Aedificate casas plostello adiungere mures
aliquem stulticia
Ludere par impar: equitare in harundine longa:
Si quem delectat barbatum amentia verset
puerilibus ludis recta ostendet
Sic puerilius his ratio esse euincet amare
nium an notum
Nec quicquid differre vtrum ne in puluere trim⁹
lusisti iam in senectute
Quale prius laudas opus: an meretricis amore
expe an s. fecit
Sollicitus plores: quero facias ne quod olim
in melius adolescens luxuriosus
f ornamenta
Mutatus palemon: ponas insignia morbi.
sudaria ornamentũ ornamentorum colli s. palemon
brachiorũ sicut
Fasciolas: cubitale focalia: potus vt ille
occulte abstraxisse ferra
Dicitur excollo furtim carpsisse coronas:
sobrius reprehensus g
Postq; est impransi correptus voce magistri
h s. accipere
Porrigis irato puero cum poma recusat
s. pomum s. pomũ
s. ricas cupiet
Sume catelle negat si non des optet amator
quomodo differt quando
i ob hec puero ne
Exclusus: qui distat: agit vbi secum eat: an non
sponte sua vocatus
Quod rediturus erat: non accersitus: & hæret:
sibi
Inuisis foribus: nec nunc cum me vocet vltro
curem .i. me absoluere
ab amore eius
Accedam an pocius mediter finire dolores
s. me s. redibo
Exclusit: reuocat: redeam non si obsecret: ecce

munt) confestim impudica fronte surgẽtes friuolas quasi sanctissimas quasdã suas rationes eructãt. vt puta dauid adulteriũ i bersabee sampsonis in meritriculam salomis ob mulieris idolatriam & huiusmodi plura addentes. Insuper iuuentutis ludũ luxuriã fore. nature non malicie crimen. etatem se frenare nõ posse. preterea eos in rem suam agere. & sic nemini iniuriam facere. secq; immaturam etatem senectutis continentiam seruare.

f MVTATVS palemon. Palemon atheniensis iste fuit philostrati fili⁹ adeo petulans in iuuentute vt pecunias circũferret & per angiportus absconditas dispo/neret. quibus ad voluptates paratius vteret. sed aliquãdo ebrius et coronatus xenocratis scolam ingressus eius oratione que tunc de pudicicia erat adeo mores immutauit tantũq; in philosophia pro/fecit. vt xenocrati in scola succederet.

g MAGISTRI. s. xenocratis agathõis filii qui calcedo m⁹ fuit et arestotelis auditor.

h PORRIGIS irato Ostendit amatorem puero fuisse similem cui irato si poma porrigas recusat. & si dicas summe catelle. idest cito a quo diminutiuum est negat velle accipere. Si autem non des optat.

i EXCLVSVS. Ostẽdit inconstantiam amantiũ ex versiculis terentianis qui/bus phedriam thaidi iratũ demonstrat poeta.

Seruus non paulo sapientior, o here quae res
Nec modum habet, neque consilium: ratione modoque
Tractari non vult: in amore haec sunt mala bellum
Pax rursum: haec si quis tempestatis prope ritu
Mobilia & caeca fluitantia sorte laboret
Reddere certa sibi nihilo plus explicet ac si
Insaniret paret certa ratione modoque
Quid cum picenis excerpens semina pomis
Gaudes: si cameram percusti forte penes se es
Quid cum balba feris annoso verba palato
Aedificante casas quid sanior: adde cruorem
Stulticiae atque ignem gladio scrutare modo inquam
Helade percussa marius cum praecipitat se
Ceritus fuit: an commotae crimine mentis
Absolues hominem: & sceleris damnabis eundem
Ex more imponens cognata vocabula rebus
Libertinus erat: qui circum compita siccus
Lautis mane senex manibus curiebat & vnum
Quiddam magnum addens vnum me surpite morti
Dijs &c. n. facile est orabat sanus vtriusque
Auribus atque oculis: mentem nisi litigiosus
Exciperet dominus cum venderet hoc quoque vulgus
Chrisippus ponit foecunda ingente meneni:
Iupiter ingentes qui das adimisque dolores

k SERVVS non paulo sapientior. idest multo sapientior nam sanum consilium a seruo illi datur vt apud eundem poetam patet. Et horatius eandem sententiam in hoc loco repetit.

l QVID cum picenis. Multa in amore pueriliter faciunt viri quibus ostenditur amore homines desipere.

m SEMINA. Grana pomorum. puerile enim est grana pomorum in cameram. idest in tabulatum cameratum iactitate.

n PENES se es. idest es ne sane mentis.

o BALBA verba. Nam amantes cum alloquuntur amicas balba vt infantes verba pronunciant.

p ANNOSO palato. idest tu annosus & senex. tunc enim non es sanior puero casas edificante.

q ADDE cruorem. Nam saepe homicidium propter amorem & alia scelera committunt.

r HELADE percussa. Nam iste helladem puellam quam adamabat zelotipia interemit ac mox penitentia ductus ex alta specula se precipitem dedit

s CERITVS. insanus. Nam in cereris sacris furore corripiebatur. ergo vt a bacho bachantem dicimus. sic & a cerere ceritum. plautus ergo pro cerito circumferri iubet.

t COGNATA vocabula q. d. conuenientem proprietatem vocabulorum obseruaueris. hoc autem intendit ex consuetudine vulgari. quia vulgares putant alium esse insanum alium crudelem ego autem stultos et insanos vtrosque appello.

v LIBERTINVS erat Hic incipit de superstitiosis & religiosis loqui.

x MENTEM nisi litigiosus & c. Ostendit etiam superstitiosos non esse sanos idest confitetur mentem sanam non habere seruum superstitiosum quem vendebat nisi forte amat litem quia licebat emptori agere contra venditorem si inueniebat postea seruus vitiosus. Iuris erat apud veteres si quis seruum distraheret quis eius omnia vitia vel animi vel corporis publicaret. ergo dicit hunc furiosum cuius mens excipienda esset.

y IVPPITER ingentes Aliam ostendit superstitionem nam in graui egritudine pueri mouet stulta mater quod si euadet illum in flumine nudum demerget. vt si vel casu vel medici arte sanet illa sua stulticia rursus in morbum reducant.

cuiusdam eg rotantis
Mater ait pueri menses iam quinq; cubantis
meum febris
Frigida si puerum quartana reliquerit: illo
iupiter mandas
Magne dic: quo tu indicis ieiunia nudus
flumine puer tunc si vel sanauerit
In tyberi stabit casus medicusue leuarit
puerum morbo stulta occidet.
Aegrum ex precipiti mater delyra necabit
frigido flumine positum puerum
Ingelida fixum ripa: febrimq; reducet:
est mater s. an vitio nature
Quo ne malo mentem concussa? timore deorum
damasippo numerandus post septem sapientes grecie philosophus et quod ipse sit octauus
Hæc mihi stertinius sapientum octauus amico
insanus vocarer
Arma dedit post hac ne compellarer inultus
i. se insanum esse
Dixerit insanum. qui me totidem audet atque
vicia
Respicere ignoto discet pendentia tergo.
o damasippe bona sua
Stoice post damnum sic vendas omnia pluris
Qua me stultitia: quoniam non est genus vnum
me horatium
Insanire putas ego nam videor mihi sanus
p. n.
Quid? caput abscissum demes cum portat agaue
filij q. d. nequaquam sed nihil ominus fuit furiosa.
Gnati infœlicis sibi tum furiosa videtur.
Stultum me fateor: liceat concedere veris
eloquere et mihi dicas.
Atq; etiam insanum. tantum hoc ediscere: q̄ me
loquitur damasippus
Aegrotare putes animi vitio accipe primum
magnas domos diuites
Aedificas: hoc est longos imitaris ab imo
tu
Ad summū totus moduli bipedalis & idem
suo irrides
illius gladiatoris
Corpore maiorem rides turbonis in armis
animum superbum quomodo sis
Spiritum & incensum: qui ridiculus minus illo:
speras etiam posse te facere. q. d. non
An quodcunq; facit mœcenas: te quoq; verū est

z IEIVNIA. Ergo & ieiunia indicebant sacerdotes apud romanos.

a IGNOTO sibi. Nam tergum suum nemo nouit.

b PENDENTIA tergo. Fingit enim esopus quemlibet hominem duplici pera esse onustum. & alteram a tergo pendere qua nostra vitia condamus alteram a pectore in qua seruemus aliena. Figmentum sapienter fabricatum. nam ita vitia nostra nō videmus vt quea tergo sunt videre nō possumus contra autem aliena assidue intuentur. vt ea quea fronte nobis sunt.

c STOICE post damnum & c. Ostendit que stertino dixerit.

d VENDAS pluris. Vt preteritam iacturam ex amissis mercibus restaures. rogat autem vt dicat qua insania laboret. cum sibi sanus esse videatur. Cui respondet stertinius non mirum esse quod sibi sanus videatur. Nam & agaue furore percita. cum filii caput apri caput esse putabat. sibi sana videbatur.

e EDIFICAS & c. Dicit nūc poeta insanire etiā illum qui sit minori fortuna. et opibus. velit in edificando parem se mecœnati & aliis diuitibus. & potentibus reddere. Ergo bipedalis. i. duorū pedum longitudine imitaris longos. idest diuites. nā pauper te diuitibus equiperas. & tamē ita paruus cum sis par ui torbonis vehementiam irrideas.

f TORBONIS. Turbo quidam dicitur fuisse gladiator siue miles exigue staturę. sed magni animi. idest prelio fortis cum esset armatus.

g QVI ridiculus minus illo. Quare tu minus ridearis cum rideas gldiatorē illum qui fuit breuis staturę. aliter quomodo potes minus ridiculus esse quā gladiator turbo. cum sis eadem statura et tamen derides eum.

h ABSENTIS ranę. Accommodatus apologus Nā tante filii bouis pede pressi perierant. Superstiti autem vni referenti calamitatem & magnam fuisse bestiam dicenti. aiebat mater an tanta fuisset & inflando se maiorem reddere conabat̄ respondente autem filio maiorem esse illa magis atq; magis sufflabat donec filius dixit si te rupis inflando non illā equalis. Sic igitur euenit minoribus qui maiores equare volunt. prius enim pereunt q̄ id possunt.

i ADDE poemata. Hic sensus. adde illud quod poeta es idest preter reliquū errorem poetam iure insanis & vsus vulgari prouerbio.

viro viro
Tanto dissimilem & tanto certare minorem?
ranunculus
h calcatis
Absentis rane pullis vituli pede pressis.
pullus qualiter
postquā
Vnus vbi effugit: matri denarrat. vt ingens
fratres pullos calcauerit rogauit
rana
Belua cognatos eliserit illa rogare.
s. fuit belua rana.
Tanta ne? num tandē sufflans si magna fuisset
respondet pullus
Maior dimidio. num tanto. cum magis atq;
pullus
Se magis inflaret non si te ruperis inquit
horatio fabula
Par eris. hæc a te non multum abluit imago
ad similitudinem tuam in edificando etiam illam insaniam
i k
Adde poemata nūc hoc est oleū adde camino
insaniam poetarum l
Quam si quis sanus fecit. sanus facis & tu
s. facere
Non dicam horrendam rabiem iam desine cultū
sumptuosiorem loquitur horatius rebus
tuo o
Maiorem censu. teneas damasippe tuis te
Mille puellarum puerorum mille furores.
m damasippe mihi horatio
O maior tandem parcas insane minori

k OLEVM camino. idest igni ardēti vt magis ardeat.

l SANVS facis & tu. Nō dico inquit sanus. non dico horrendam rabiem. vt tibi parcam, non dico poeticam rabiem esse.

m O MAIOR. Hec horatius. idest cōprime te tādē damasippe cum suadeat etiam pueros insanos esse longos imitaris. idest fretus ambulas et proceres imitaris ac nobiles. hoc propter mecœnatē qui tunc hortos edificabat magnos ac diuites imitaris ac te in altum erigis cum sis pauper & pusillus.

DD ii

Argumentum in satyram Quartam

Hec satyra inducit familiarem sermonem inter horatium & quendam catium Epicuree secte auctorem. Catius enim epicureus philosophus summum bonum in voluptate: vt ceteri eiusdem dogmatis philosophi, ponebat. Hic a poeta prudentissimo interrogatur de ordinatione cenarum: & p̄cepta gule inquirit. Lepide igitur poeta vt prius stoicos, ita nunc epicureos irridet. Hoc dicit.

Satyra Quarta.

loquitur horatius — respondet catius
f. venit — p. n.

Vnde & quo catius: nō est mihi tp̄s auenti
nomina mee secte — nomina — fugant
sc3 epicuree — b — c
Ponere signa nouis preceptis q̄lia vincūt
philosophia pithagore — socratē accusatum ab anito — platones
d
Pythagoram antiq3 reum doctumq3 platona.
loquitur horatius captans beniuolentiam — sinistro
Peccatum fateor: cum te sic tempore leuo
allocutus sum. — tu
Interpellarim: sed des veniam bonus oro
p excidere — memoria — ptinuo
Quod si interciderit tibi nūc aliquid repetes mox
q̄ acumine ingenij
effectus fueris
Siue est nature hoc: siue artis mirus vtroq3
rñdet catius
mihi
Quin id erat curæ: quo pacto cuncta tenerem
stabilia — descriptas
Vtpote res tenues tenui sermone peractas
loquitur horatius — fuerit — peregrin9
eloquere
Aede hoīs nomen: simul et romanus an hospes
loquitur catius. — describam — a me
d
Ipse memor precepta canam: celabitur auctor
forma
Longa quibus facies ouis erit: illa memento
tanq̄ — albiora
Vt succi melioris & vt magis alba rotundis
ad mensam — constringunt — solida. s. ouis
Ponere: namq3 marem cohibent callosa vitellum
vbi horti irrigantur — caulis
e
Caule suburbano: qui siccis creuit in agris
est — limosius
f
Dulcior: irriguo nihil est elutius horto.
de improuiso venerit
Si vespertinus subito te oppresserit hospes
reluctetur — ad manducandum
g
Ne gallina malum responset dura palato
a me — gallinam — s. aqua — vino.
Doctus eris viuam mixto mersare falerno
mersare — qui in pratis nascuntur
gallinam
Hoc teneram faciet: pratensibus optima fungis
fungis
Natura est alijs male creditur ille salubres
Aestatis peraget: qui nigris prandia moris.
mora — decerpserit — ab
Finiet ante grauem quæ legerit arbore solem
vir ille — h
Aufidius forti miscebat mella falerno

a VNDE & quo. Exprimit per catium nō modo sectam epicureorum. sed ingenium & mores. Erant enim inclinati in meliorem vitam. Sed sine doctrina & qui se solos recte sapere. et vera deprehendisse putarēt. Familiaris interrogatio & que lepide p feratur cum sermo ad secundam personā tanquā de tertia cōstituitur. vnde ergo venit catius et quo vadit. At ille respondet. non est mihi tēpus. i. non suppetit in tātis negotiis tēpus ponere tibi auēti. i. maximoopere cupienti.

b SIGNA. q. d. noīa mee sectę & intelligit epicuream que nomina talia sunt vt nouis. i. dest admirandis et inauditis preceptis suis.

c VNICVMT pithagorā i dest philosophiā pithagore a quo italica philosophia originem sumpsit. & socratem vnde habuit initium ionica moralis philosophia.

d ANTI reū. i. socratē. Hic enim innocentissimus philosophus. Fertur etiā oraculū appollinis cherophōti dixisse. Socratē omniū sapientissimū esse. que res illis summā conflauit inuidiā. preterea cū omnes seipsos magnificātes irrideret sibi infensum anitū reddit quare et Aristophanē poetam in eū incitauit & miletum vt eū impietatis & corruptōis iuuenū accusaret impulit. Tres illum accusauerūt anitus qui partes opificū ciuiliumq3 tuereretur. Lycon orathorū. Melitus poetarū. Sic autem scripta est in actis accusatio iura violabat Socrates. deos quos ciuitas & institutio maiorum suscepe rat deos esse negans alia demonia inducit iuuenes cōtra ius corrūpit pena sibi mors damnat9 assumpto veneno periit atheniēsibus eius mortis tanta penitentia incessit vt gymnasia. & palestras clauderent et alios accusatores ex ilio. miletum vero morte donarent Socratē ipsum aerea statua a lysippo perfecta donarent. anitū ab exilio redeūtem heracleote exterminauerunt.

d CELEBRABITVR auctor. Nam tanta vis est nature. vt quamuis summū bonum in voluptati nonnulli ponant. tamen non possunt sine pudore illa efferre. prepo nit ergo oua, longa orbiculatis quoniam sint melioris sa poris. & sint albiora & albū ita callosum. vt non defluat vitellus. i. rubrum oui. quod idcirco matrē appellat. quia in illo est semē masculi. inde q3 est materia pulli.

e CAVLE suburbano: Olera enata in arridis terris dulciora sunt. quam que in suburbanis vbi horti irrigantur crescant.

f ELVCIVS. Insipidius Eluere enim est luendo deterrere.

g RESPONSET Resistat reluctetur in faucibus. Enumerat autē poeta ea que vsus hominū contra morem antiquorum excogitauerit. nam ętas aurea sub saturno testata est cui ad sedandam famē sitimq3 sufficisse glādes & riuulos veteres tradidere hoc idem lactucis agrestibus & radicibus approbauit recentior diogenes. & longe clarius gloriosissimus iohannes noster sanctificatus in vtero quem in asperis. desertisq3 locis. a melle locusta legimus quorum ciborum loco iuniorat q3 lasciuient. non solum innocentium carnes. & vina sponte nascentia comperit. verum vice ministrantis nature superinduxit artifices sagacitate quorū ad incitandum appetitum quiescētem componuntur edulia & succis exteris vina miscentur & vt nā sufficeret ad sacietatē inueniūse talia. ad vlteriores voraces progrediuntur plurimi. nolētes aduertere quibus vitiis ob ingluuiē mentis referet iterit9

h AVFIDIVS forti & c: Aufidius conditum de falerno vino faciebat sed stulte. qa austerum est & non debeat nisi mollis vini conditum ieiunus gustare.

Mendose: quoniam vacuis committere venis
Nil nisi lene dicet: leni precordia mulso
Prolueris melius si dura morabitur aluus
Mugilus & viles pellent obstantie conchæ:
Et laphati breuis herba: sed alba non sine coo
Lubrica nascentes implent conchilia lunæ
Sed non omne mare est generosæ fertile teste
Murice baiano melior lucrina pelori
Ostea circeis miseno oriuntur echinni.
Pectinibus patulis iactat se molle tarentum.
Nec sibi cenarum quiuis temere arroget artem
Non prius exacta tenui ratõne saporum
Nec satis est cara pisces auertere mensa
Ignarũ quibus est ius aptius: & quibus assis:
Languidus incubitum: iam se conuiuia reponet
Vmber: & iligna nutritus glande rotundas
Curuat aper lances carnem vitantis inertem
Nam laurens malus est vlnis: & arundine piguis
Vinea summittit capreas non semper edules
Fecundi leporis sapiens sectabitur harmos
Piscibus atquæ auibus que natura & foret ætas
Ante meum nulli patuit quæsita palatum
Sunt quibus ingeniũ noua tantũ crustula pmit
Nequaquam satis in re vna consumere curam

i MVLSO. Vinũ cui mel admixtũ sit. quin et mulsam aquam faciunt. de mulso autem & de passo & defruto & sapa abunde est apud columellam.

k MVGILVS. Species piscis mire velocitatis qui cum lupo eternas inimicitias gerit

l LAPHATI. Alio vocabulo rumex dicitur.

m NASCENTES. Crescẽtes nam omnia conchilia crescente luna implentur.

n TESTE. Omnem piscẽ intelligimus qui duriori cortice tegitur. Aquatilium eni teste pli. alia corio & pilis teguntur. vt vituli & hippotami. Alia corio tantum vt delphini. alia cortice vt testudines. Alia silicum duritie vt ostrea & conche alia crustis vt locustę. Alia crustis & spinis vt echinni. alia squamis. vt pisces. alia aspera cute. vt squatina qua lignum & ebora poliuntur.

☞ o PECTINIBVS: Pectines siue petunculi pisces sunt. qui se ex aqua iaculãtur sagittę modo. idem facit & polybus.

p NEC sibi cenarum. Nemo debet arroganter dicere se scire apparare cenas. & eni ardui artificii est. eas diligentius apparare.

q NEC satis est. Cara mensa ideo dicit piscatoria. quia carius pisces quam caro alia distrahuntur.

r IVS aptius. i. est qui meliores sunt in iure elixati.

s LANGVIDVS. propter crapulam languidum: vino dixit. i. est bene saturum recusante cibos fastidio faciente.

t VMBER. i. de vmbria persuauis crassitudine sua lãces. s. que vitant corpus hoĩs.

v CAPREAS. Caprẹę et capreoli dicũtur quibus palmites vitis sustentaculis herent sed non nisi tenelli ẹdules sunt.

☞ x FECVNDI leporis: Quia dicitur sepe in anno parere. aut quia vno coitu concipit.

y ANTE meum palatum i. est antequam ego illorum saporem inquisiuissem. Sãporis enim sensus in palato & lingua consistit.

z SVNT quibus ingeniũ: Sunt qui in inueniendis crustulis ingeniosi sunt. ideo nõ satis est ydoneus apparator conuiuiorum. qui nouit quẹ sunt optime placentẹ.

aliquis in
Vt si quis solum hoc male rie sint; vina laboret
negligens
.i.oleo
Quali perfundat pisces securus oliuo
falsina exponas
Massica si coelo suppones vina sereno.
per nocturnam curam aspericatis in illo vino
aliquid purgabitur
Nocturna: si quid crassi est: tenuabitur aura.
nopus
Et decedet odor neruis inimicus at illa
efectum collatis p saccu
Integrū perdunt lino vitiata saporem
astutus est
Surrentina vafer qui miscet fæce falernam
feccem
a b
Vina columbino limum bene colligit ouo:
vt ad fundum amplectens rubrum oui
Quatenus ima petit voluens aliena vitellus
astutis fastidientem piscibus illis reficies ex offrica allata
c
Tostis marcentem squillis recreabis & afra
pisce illo hic apparet apud veteres
victimis mensis lactuca dari solitā
Potorem coclea: nam lactuca inatat acri
salita carne fordimi
d nibus
Post vinum stomacho perna magis ac magis hill
cupit ve non
Flagitat immorsus refici: quin omnia malit
calent .i.loci in quibus
cibi coquuntur
Quecunq; inmundis feruent allata popinis
liquaminis
Est operepretium duplicis pernoscere iuris
ius
Naturam. simplex e dulci constat oliuo:
ius e componere condimento salita
vino f
Quod pingui miscere mero muriaq; decebit:
.s. mulia constantino politana amphora
Non alia quam qua bizantia putruit orca.
.s.ius postq; mixtum callute . cum
Hoc vbi confusum sectis conferbuit herbis
a montello deinde oleum
g
Corithioq; croco sparsum stetit insuper addes.
a loco oleum emisit arboris
Pressa venefranæ quod bacca remisit oliuæ
poma bonitate saporis
h
Picænis cedunt pomis tyburtia succo:
vua a loco dicta in
i k
Nam facile præstant. in venucula conuenit ollis
melius a loco siccauerís
Rectius albanam fumo duraueris vuam:

a COLVMBINO. Quin & gallinaceo etiā addita sacculа & modico sale.

b LIMVM. Fecē colligit quia totam ad fundū trahit.

c SQVILLIS. Piscis est.

d PERNA. Salita carne vt sit pars pro toto. vel quod illud membrum insuesit efficatius.

e PINGVI. Dulci et crasso.

f MVRIA. Sal est ea aqua medicatum & induratum. Sed vide apud columellam.

g CORITHIO. A loco vbi abundat.

☞ NOTA mirabiliter epicureorū sectā reprehēdit nūc hoc nūc illd' trāsglucietes aui de etiam fecundissimos calices exhauriendo nō ad sedādā nature oportunitatē sed ad implendam amplissimi ventris voraginem calefacto euaporantium ciborum fumositate cerebro illico exhilaritate in insaniā fertur ex qua de se audet magna presumere iactationes emittuntur im mense facilis subintrat credulitas. & archanorum reseratio. & obtrectationes quorū cumq; misere oriuntur blādiciis patent aures. cor quibuscumq; cōsiliis & anima ampliata nil nisi qd' honestū sit rennuit. sane nisi in aliorū & innocentium sepe perniciē tā dira decurreret pestis optime a rerum natura cum epulonibus actum erat. eo quod scelesto crimini euestigio penitentia subsequatur. Nam ante alia cerebri stupefactivo ragines paciuntur offiscationes crebras sui obliuionem sermonis indecentiam. sensuum ligationes gressus incertos. eructationes vomitus & illecebres.

h SVCCO. Sūt pulchriora picena. Vnde Iuue. Emula picenis & odoris mala recentis. sed suauiora tyburtina.

i VENVCVLA. Vua a loco dicta.

k OLLIS. Nā & Plinius et columella ostendunt multis modis posse seruari vuas integras & inuiciatas.

ALLEC. Quidam speciem piscis putarunt. sed res videtur non multum a garo dissimilis. Est enim garum liquamen ex piscibus et sepe ex salsamentis.

m PIPER album. A colore dicitur & inter nigrum legitur. Est enim triplex. album nigrum. & longum. Poeta enumerat multa que ad voluptatem spectant. Sed tamē omnia hec ironice hinc extat oratio Architę tarentini magni in primis & preclari viri. Nullam capitaliorem pestem .i. q̄ corporis voluptatem dicebat hominibus a natura datam. Cuius voluptatis auide libidines temere & effrenate apotiundum incitarentur. Hinc patrie proditiones. Hinc publicarum rerum euersiones. hinc cum hostibus clandestina colloquia nasci dicebat. Nullum denique scelus nullum magnū facinus esse. ad quod suscipiē dum. non libido voluptatis impelleret. Stupra vero & adulteria & omne tale flagitiū nullis aliis illecebris excitari nisi voluptate. Cumque homini deus nihil mente prestabilius dedisset. huic diuino muneri ac dono nihil tam esse inimicum quam voluptatē Nec enim libidine dominante temperantie locū esse omnino. nec in volutatis regno virtutē posse cōsistere. quod quo magis itelligi posset. fingere aio aliquem iubebat tāta incitatum voluptate quanta percipi posset maxima. nemini censebat fore dubium quin tam diu. dū ita gauderet. nihil agitare mente. nihil ratione. nihil cogitatione cōsequi posset.

n SAL niger. Fortasse muriam dicit.

o INCRETVM. Condentatum in formam vertit.

p IMMANE est viciū Res digna est vt in mane inuehamur si macello. idest piscibus. in macello venalibus dentur tria milia.

q ANGVSTO. Nāque quorū natura vaga est. hi angustias odisse videntur.

pomis
Hanc ego cum malis ęgo foecem primus & allec
m n
Primus & inueni piper album cum sale nigro
mixtum nitidis lancibus
o
Incretum puris circum posuisse catillis
magnū expendere in cibis emendis
p
Immane est vitium dare milia terna macello
paruo magnos torquere
q
Angustoque vagos pisces surgere catino:
vtrumque hoīū siue seruus
Magna mouēt stomacho fastidia: seu puer vnctis
ciphum fragmenta deuorat
r
Tractauit calicem manibus dum furta ligurit:
fex vini
s
Siue grauis veteri cratere limus adhæsit
sordes
t
Vilibus in scopis in mappis in scobe quantus
illius est magnū
Consistit sumptus: neglecti flagitium ingens
.i. rene .i. marmoreas mensas tangere manu
v x
Ten lapides varios lutulenta radere palma.
purpureas lintea qbus ad mensam vtebanē
y
Et tyrias dare circum illota toralia vestes.
te z
Oblitum quanto curam sumptūque minorem
est
Ne habeant tanto. reprehendi iustius illis
Quæ nisi diuitibus nequeunt contingere mensis
loquitur horatius
o s p.n. z
Docte cati per amicitiam diuosque rogatus
memorsis
Ducere me auditum perges quocunque memētō
luce nortes q̄ audiui st
a
Nam quāuis referas memori mihi pectore cūcta
quantum si magistrum audirem
tu
Non tamen interpres tantundem numeris. adde
aciem formam precceptis
Vultum habitumque hoīs quē tu vidisse beatus:
b tibi
Non magni pendis, quia contigit, at mihi cura
preceptores accedere
c
Non mediocris inest fontes vt adire remotos:
Atque haurire queam vitæ precepta beatę.

r DVM furta lygurit. Dū furtim vorat que furatus est Vnde necesse est quod inquinatis furto manibus inquinat que attingit pocula.

s ADHESIT. Quia diu insedit.

t VILIBVS in scopis. Sensus est. Paruo sumptu scoparum quibus de perras scolē ex pauimento & vappulariū quibus abstergas vasa. vel quas super imponas purpureis vestibus lecti vitabis omnes sordes. Et quāto hec minoris constant. tanto maius flagitium commiseris. nisi curaueris.

v LVTVLENTA. Non lota.

x RADERE. Tangere leniter. nam vasa non ea tenentur que priuantur gemmis. sed tamen manus pxime accedit

y TORALIA. Appositio est. Sunt autem toralia a thoro dicta vestes quibus lecti ornantur.

z DOCTE cati & c. Ironia est & irrisorius sermo. sed quomodo se vanus homo laudari putet.

a NAM quāuis & c. Memoriter quidē referas cūcta tamen cū interpres sis nō tantum iuues quantum magister vnde hec habes.

b NON magnipendis. Tu enim propter copiam hominis non illum tanti facis quāti ego propter inopiam.

c FONTES remotos. s. mihi. Nam primus ille auctor fons est. Tu autem riuus ex illo fonte.

Argumentum in satyram Quintam

HEc satyra salibus iocis refertissima: artificio miro composita: alternoqȝ sermone aptata auaritię crimen sordesqȝ auarorum spurcissimas acri telo lancinat. Insuper & testamentorum captatores reprehendit. Inducit vlixem vatem tyresiam apud inferos consulentem: qua ratōne: quoue pacto ammissas opes reparare posset: & ditescere. Hoc dicit.

Satyra Quinta.

a HOC quoqȝ tiresia. Inducitur persona vlixis ad tiresie vmbram loquentis apud inferos quō amissas opes reparet. Et hoc ex homeri odissea sumptum est. illud agens arte heredipetarum lacerat tiresiam. nam multa dixisse eū ait preter naturā. Artificiose aūt auaritiā carpit vt patebit ex sequentibus.

b TYRESIA. Hic vates thebanus fuit qui exorta cōtrouersia inter iouem iunonēqȝ vtrius sexus maior extaret libido. Iudex a diis electus maiorem muliebrem quam virilem pronunciauit. Quo iudicio offensa iuno illū luminibus orbauit. At iupiter orbitatem oculorum vaticina tione sibi tradita subleuauit.

☞ c NON satis est. Tiresia loquitur.

d APOTHECA. Grecū latinę penum dicimus.

e PROCIS. Qui procaciter et sine modo modestiaue mulieres insectantur. ostendit autem diuitias querere. quoniam a procis vxoris omnia domi direpta inuenturus sit. Ostendit autē querendas esse opis quoniam sine illis virtutes in nullo precio sunt.

quero a / vates b / mihi

HOc quoqȝ tyresia preter narrata petenti
dic
Respōde: quibus amissas reperare queā res
tyresia / rīdet tyresia
Artibus atqȝ modis: quid rides? iam ne doloso
ad insulam / deos domesticos
Non satis est ithacam reuehi patriosqȝ pœnates
respondet vlixes / quemad modum.
Aspicere? nulli quicquam mentire: vides: vt
ego / vociferante / scȝ in patria
Nudus inopsqȝ domum redeaȝ te vate: neqȝ illic
d / e / f. est intactum / certe
Aut apotecha procis intacta est aut pecus: atqui
diuitijs
Et genus & virtus nisi cum re vilior alga est.
et quo loquitur tyresia / dimissis.
Quando pauperiem missis ambagibus horres.
scȝ accipe a me tibi dicente / auis illa inter f epulas laudata
Accipe: qua ratōne queas ditescere: turdus
munus / ꝯferantur te
g
Siue aliud priuum dabitur tibi deuolet illuc
existente
Res vbi magna nitet domino sene, dulcia poma

f TVRDVS. A turido colore dictus est. vt ait Varro. Auis inter epulas laudata. Color est illi circa ceruicē in ęstate varius in hieme concolor. Turdum habuit agrippa claudii vxor sermones humanos imitante.

g SIVE aliud priuum. Priuum est quod vniuscuiusqȝ proprium est. & alterius nō est. legitur & priuum. vt prima poma. Priuū autem est quod vnius est. vnde & priuilegium. & hoc platinum indicat. Exite & ferte fustes priuos in manu. Sensus aūt est. vt captet orbos senes suis muneribus. et illos ante deos veneretur. quam illi periuri. aut ignobiles aut homicide sint.

fructus
Et quoſcunq; ferret cultus tibi fundus honores
deum domeſticū deo domeſtico c familiari.
h
Ante larem guſtet venerabilior lare diues.
diues ſit ignobilis.
Qui quamuis periurus erit ſine gente. cruentus
i
Sanguine fraterno fugitiuus ne tamen illi:
k
Tu comes exterior: ſi poſtulet ire recuſes
contempto n
l m libertino illo diuite
Vt ne tegam ſpurco damæ latus: haud ita troiæ
exhibui reſpondet vxulis
contendens
Me geſſi certans ſemper melioribus: ergo
tu vlixes qd tipi.
Pauper eris fortem hoc animum tollerare iubebo
ceruli
Et quondam maiora tuli: tu protinus vnde
eruam
Diuitias æriſq; ruam dic augur aceruos:
ego quidem tu
loduor tyreſia
Dixi equidem: & dico captes aſtutus vbiq;
vltimas voluntates
Teſtamenta ſenum: neu ſi vafer vnus & alter
inſidias tendentem euaſerit cum
te
Inſidiatorem preroſo fugerit hamo
quam tibi dño
tu
Haud ſpem deponas haud artem illuſus omittas
in ludicio qnq;
p cauſa aliqua
Magna minor ve foro ſi res certabitur olim
f. s corū certantium filius f. ſit etiam tamen.
quis
Viuet vter locuples ſine gnatis improbus vltro
beneficio tuſcēns citer ſis
Qui meliorem audex vocet in ius illius eſto
patronus recta potiorem
Defenſor fama ciuem cauſaque priorem
tu vlixes ſolicite p vel
filius
Sperne domi ſi gnatus erit fœcunda ue coniunx
q iudica
Quinte puta aut publi: gaudent præ noīe molles
Auricule tibi me virtus tua fecit amicum
r
Ius anceps noui cauſas defendere poſſum
ſenſus eſt. facilius patior me omni labore torqueri quam te partem nucis amittere.
Eripiet quiuis oculos cicius mihi quam te
o ſe fracta fraude ſpoliet
s
Contemptū caſſa nuce pauperet. hęc mea cura eſt

h ANTE larē guſtet idest antequam primitias laribus tuis offeras mitte diuiti qui eſt ipſis diis. ſ. venerabilior.

i SANGVINE fraterno cruentus. & propter ſcelera patriam deſeruit.

k COMES exterior. Nam interior in honoratiori loco habetur.

☞ l VT ne tegam. Verba vlixis.

m TEGAM latus. Interiorem habeam.

n HAVD ita troię & c. Oſtendit non conuenire hoc ſuę anteactę vitę. in qua ſemper meliores ſuperare virtutibus contendit.

☞ o PREROSO. Similē piſcatori captatorem facit & piſci captatum. Captor eni munera mittit. ſed que ſint ve lud eſca in hamo cui piſcis hereat. Quārem ſuauiſſime martialis in epigrammate expreſſit. in quo eſt. Munera magna quidem miſit. ſed miſit in hamo. Sic piſcatorem piſcis amare poteſt. ergo qui munera a captatore accipit. nec tamen illum heredem facit ſimilis eſt piſci qui arroſo hamo eſcam forat. atq; abit.

☞ p MAGNA minor ue Si litigiū inter duos erit. aut de magna aut parua re vide vter locuples & orbus ſit. & illius defenſionem quamuis audax meliorem in ius vocet. ſuſcipito neq; te moueat quod is aduerſus quem litigas ſit melior modo ille habeat filios. Sic etiam noſtra tempeſtate multi iuriſtarum faciunt qui iuſtiſſimas leges turpi quodam lenocinio ex iuſtiſſimis in ſceleſtas trahūt illecebras veteres quidē grauiſſimos homines & ſacris philoſophie doctrinis imbutos. ad capeſcendos iuris apices deſtinare conſueuere. vt non ſolū valerent memoria ſanctionum. ſed maturitate morum. ſanctitate virtutum & etatis veneratione legum iuſſionibus cōformes eſſent preſens autem euū ſpreta veterum ſolertia non dicā a grāmaticalibus regulis. ſed a nutricum vberibus euellit infantulos vt eos non in ſcolis ſed fornicibus trudat. nec agitur hoc vt aliqui conantur pre... tenella etas nō dimiſſura q; cepit aptius imbuat legib[9]. quinimo vt citi[9] auaritie ſeruiatur. nec hoc verentur profiteri clamore ſonoro qui ſimbrati cathedras conſcendunt vt publica dū omiſſis philoſophicis demonſtrationibus tanquā ſuperfluis et quibus experitibus iuſticia conſtat & mores hoīum reformātur in melius ore ſpurcido & obſceno vocabulo aientes Sinamus hec ſuperflua ſunt nec de pane querendo nos inſtruunt. Et ſic dum faleratis onagris non ſufficit neglexiſſe q; neſciunt. conantur etiam turpi nota fœdaſſe ſi poſſint ex totis incumbentes viribus. moliuntur etiā leſimplicitatē ac ſanctitatem iurigum incruſtare. & litigantium lites cauillationibus immortales facere. ſic non de pane querendo imo aufferēdo certiſſima diſciplina tradit̄. habemus vt plurimū aſſeſſores iudices. & patronos quibus vncte ſunt manus impudici oculi. inuicta luxuria cor ſaxeum. ficta grauitas. lingua melliflua. dentes ferrei. & breuiter auri inſaciabilis appetitus. hec Io hannes boccacius.

☞ q QVINTE puta & c. Vteris oratione blanda & dices o quinte o publi.

r MOLLES auricule. i. mollium hominum.

☞ ſ CASSA vnce pauperet. Etiam ille qui eſt caſſus idest priuatus vnce. idest cuine vncia quidē ſit eſt mea cura. q. d. ego non moueor diuitiis ſed amicicia. vt etiam pauperes amicos curē ne dū ego te velim vt aliquid perdas. Vel lege & mea cura eſt ne tu pauper caſſa vnce. idest ne effectus pauper & immi nutus minima particula perdas aliquid vncia enim minima in aſſe minima particula eſt. Et cū huiuſcemodi oratione vſus fueris iube illū ire domū & curare corpus & tibi negotia & labores relinquere.

t PERSTA. idest perseuera & obdura ad omnes difficultates. siue sint caniculares soles, siue sint frigora.

v RVBRA. Nam de colore martis est.

x OMASO. Pinguius atq; crassius intestinū qd̄ nō nulli bubulum esse credunt. Ergo te omaso. idest ventroso. vt sit indicium tardi ingenii potius quam edacitatis Nam irridet furium poetam ab inepta & nimis dura trāslatiōe ipse eni ad frustula illa alba minium que sputū imitari vident̄ dixit. Iupiter hibernas cana niue conspuit alpes.

y VT patiens. Sic enim alter alterum tangens de te loquetur qua fama tua sic crescendo comparabit tibi nouos amicos.

z PLVRES annabūt. Perseuerat in translatione captatoris a piscatore.

a CETARIA. Loca sunt vbi cete aluntur quod nusq; fit. sed posuit cetaria prouinciis & piscinis vbi maiores pisces aluntur. Sententia est. quod illa increbescente fama plures orbos captabis. & a pluribus heres relinqueris.

oc idearis

Ne quod tu perdas, neu sis iocus. ire domū atq;
corpus suum · impara · actor cause sue

Pelliculam curare iube. sis cognitor ipse
in iudicio · mane in incepto · ppter calorem · diuidet

t Persta. atq; obdura. seu rubra canicula findet v
non loquentes · imagines · x

Infantes statuas: seu pingui tentus omaso.
poeta ille · alba · describet

Furius hibernas cana niue conspuet alpes

Nonne vides? aliquis cubito stantē prope tangēs
quantum · quantū · diligens
y est ille · suis

Inquiet vt patiens vt amicis aptus vt acer.
aducnient · pisces illi maximi.
z · a viuaria

Plures annabunt tunni. & cætaria crescent.
alicui · deinceps · egrotus

Si cui præterea validus male filius in re
magna · susceptus · educebitur
b

Præclara sublatus aletur. ne manifestum
i. casti · officiū · detegat. · efficiet ppter ratorē · expectatorem hereditatis.

Cælibis obsequium nudet. te leniter in spem
obsequens · nis · post puerum

Arripe officiosus. & tu scribare secundus
illi · miserie · ad inferos.

Hæres & si quis casus puerum egerit orcho
locum hereditatis

In uacuum venias: per raro hæc alea fallit.
c

Qui testamentum tradet tibi cunq; legendum
noli legere · testamenti

Abnuere & tabulas a te remouere memento
obliquis oculis · celeriter pspicias

Sic tamen vt limis rapias. quid prima secundo
anne sis heres · an · sis · aliis

Cera velit versu. solus. multis ne coheres.
exercitatus. · d

Veloci percurre oculo plerumq; recoctus
ex magistratu illo q pre erat agendis reb9 in officiis · quidam
e

Scriba ex quinquiuiro coruum deludet hiantem
expectatore testamēti · vir ille · alteri viro nobili

Captatorq; dabit risus nasica corano
insanis · te · ignora · dicendo

Num furis? an prudens ludis me obscura canēdo
.i. vlixes filius laertis

Olertiade quicquid dicam aut erit aut non
futura pdicere

Diuinare etenim magnus mihi donat appollo.

b PRECLARA sublatus &c. Cautum preceptum. Monet enim ne solū celibes & propterea filiis carentes captet. nam posset detegi eius subdolum consiliū sed etiam illos quibus & si filius sit tamen est adeo valitudinarius vt breui sit moriturus dabit ergo operam vt illi scribatur secundus heres.

c QVI testamentum &c. Quouiam omnē fidē amitteret vere amicitię si appareret consilium suum. oportet eū cuncta dissimulare & propterea si senex testamentum sibi legēdū suū porrexerit annuet. idest approbabit ante quā legat. tanquā id ad se nihil attineat. & id remouens finget nolle legere & tamen limis oculis rapiet. idest velocissime leget eū versum vbi solent poni nomina heredū. an videat quot habeat coheredes.

d RECOCTVS. Nam iste coranus ex scriba quinq; vir effectus iterū inscribā rediit.

e CORVVM hiantem. Perstringit fabulā esopi que est talis corruus cū predam ore portaret laudatus a vulpe: quod bonam vocem haberet clamare accipiens omissam predam perdit. Sic corianus fecit qui nasice filiam accepit. & auaritiam soceri testamēto delusit. qui sperabat hereditatem generi.

Quid tamen ista velit sibi fabula: scilicet ede

Tempore quo iuuenis parthis horrenda ab alto

Demissum genus enea. telluri marique

Magnus erit. forti nubet procera corano

Filia nasice metuentes reddere soldum

Tum gener hoc faciet: tabulas socero dabit: atque

Vt legat. orabit. multum nasica negatas

Accipet tandem. & tacitus leget. inuenietque

Nil sibi legatum præter plorare suisque.

Illud ad hæc iubeo. mulier si forte dolosa

Libertus ve senem delyrum temperet illis

Accedas socius. laudas laudaris vt absens

Adiuuat hoc quoque sed vincit longe prius ipsum

Expugnare caput scribet mala carmina vecors

Laudato scortator erit caue te roget vltro

Penelopen facilis potiori trade? putasne

Perduci poterit tam frugi tanquam pudica.

Quam nequiere proci recto depellere cursu

Venit enim magnum donandi parca iuuentus

Nec tantum veneris quantum studiosa calinæ

Sit tibi penelope frugi est. quæ si simul vno

De sene gustarit tecum partita locellum

Vt canis a corio nunquam absterrebitur vncto

Me sene (quod dicam factum) anus improba thebis

f IVVENIS. s. Augustus. Regnante ergo augusto. vt vaticinatur tiresias filia nasice nubet corano. hic autem nasica inter claros iurisconsultos enumeratur. Iuris ciuilis autem sapientiam plurimum & summi viri professi sunt. Publius. Papyrius qui regnante Tarquinio regias leges in vnum contulit. Apius claudius decemuir Apius claudius eiusdem generis qui centimanus appellatus est & viam appiam strauit & claudiam aquam induxit. Sempronius. Gaius. scipio Nasica cui domus in sacra via publice data est quo facilius ab omnibus consuli posset. Qu. Mutius q carthaginem legatus adiit Tyberius corumcanus. Sextus cecilius & eius frater Publius hellius & Attillius qui primus a populo sapiens appellatus est Marcus Ca. Publius Mutius. Brutus. Rutilius Ruffus. Paulus virgitimus. Qui Tubero stoicus panetii auditor. Sextus pompeius. Gnei pompei filius Celius antipater qui et historias scripsit Lucius Crassus frater publii Mutii qui Mucianus dictus est. Hunc cicero dicit iurisconsultorum disertissimum. Qu. Mutius publii filius pontifex maximus Aquilius gallus Mutii auditor. Balbus lucilius Sextus papyrius. C. Viuetius. Seruius Sulpicius qui in causis orandis secundum locum post Ciceronem obtinet. Alphenus Varus. C. Aulus. Offilius. Titus. Cesius. Aufidus. Tucca. Labeo. Publius Celius. Trebatius (de quo etiam poeta supra. i. satyra huius libri meminit) Cassellius Qu. Tubero qui quintum ligarium accusauit defensum a Cicerone nis oratione que extat fuerunt etiam clari post Ciceronem Atteius capito. Antistius Labeo. Massurius Sabinus imperante Vespasiano. Pegasus qui tempore domiciani perfectus vrbis fuit cuius meminit Iuuenalis Rapta properabat abolla Pegasus Attonite positus modo villicus vrbi.

g ILLVD ad hec &c. Preceptum aliud. vt ineat amicitiam illorum qui gubernant senem. vt illi deinde hominem absentem laudent. Sed tamen nil melius est quam expugnare ipsum caput. idest ipsum senem cuius causa omnem laborem sumis. dixit autem expugnare quia tanquam bellum quoddam est huiuscemodi captatio. Vnde expugnant cum iam suis dolis eum ceperint. Ergo laudato quicquid faciat & si scortor est. i. delectatur scortis ne dubita sibi supponere penelopem vxorem tuam.

h PVTAS ne. Interrogat vlixes an putet posse corrumpi penelopen que sollicita a tot procis incorrupta manserit. Cui respondet. mansisse incorruptam quia proci auari fuerint in dando.

i QVE si semel &c. Si lucellum de fœnere tecum gustauerit. nunquam deinde abstinebit vt canis qui semel gustato vncto corio nunquam deinceps inde dimoueri potest.

k ANVS improba. Anus quedam a captatore nudam sese efferri voluit. ea videlicet cogitatione vt si ipsa mortua nudis hūeris heredipete oleo vnctis ad sepulchrum delata esset partem testamenti haberet captator.

l SCILICET elabi posset Sensus est ita declarat anum testatam esse. vt si cadauer ei elapsum esset ille careret here ditate.hoc autem dicit vt he-redipetas moueat ad nimia obsequia declinari.

m NON etiam sileas &c. neq; nimis sileas neq; nimis loqueris.sed ita callidus esto vt dauus qui inducitur in co media.

n OBSTIPO.Prodiui co gitabundi enim & metuētes caput ad terram vergunt.

o GRASSARE.obsequio adulare.vel vehemens mul-tusq; sis in obsequio.Grassa ri enim teste festo antiqui po-nebant pro adulari.sed gras-sari dicūtur latrones vias ob sidentes.Gradi siquidem am bulare est.ergo ab ipetu gra-diendi . Iuue.Interdum ferro grassator agit rem. Hic vero quicquid vehementius impe tuosue fit grassari dicit. Sa-lusti.in iugu.sed dux atq; im perator vite mortalium ani-mus est. qui vbi ad gloriam virtutis via grassatur abun-de pollens est.

p AVREM substringe.q d.paciēter audi ipsū loquacē

p CRESCENTEM vtrē. na quemadmodū vtres ven to turgescunt.sic stultus ille adulationibus inflatur.

ad funus
Ex testamento sic est elata cadauer
cfusum multo suis eius
Vnctum oleo largo nudus humeris tulit hæres
l ob humeris eius
Scilicet elabi si posset mortua credo
nimis moleste vetule accedito
ipse heredipeta
Quod nimiū institerit viuenti:cautus adito
labori
Ne desis operæ neue immoderatus abundes
asturus importunum perturbabit loquax
Difficilem & morosum offendet garrulus vltro.
.i.quemadmodum
m
Non etiam sileas dauus sis comicus atq;
aspectu delecto
m
Stes capite obstipo:multum similis metuenti
culto inuade eum moluit ventus
o eum
Obsequio grassare mone.si increpuit aura
ipse vt suum educeum
tegat
Cautus vti velet carum caput extrahe turba
tuis p caute admoue
Oppositis humeris.aurem substringe loquaci
ipse caput quousq;
Importunus amat laudari donec ohe iam
Ad cœlum manibus sublatis dixerit vrge
tumescentem p laudibus superbum illū
Crescentem tumidis infla sermonibus vtrem
q ipse morte sua
Cum te seruitio longo curaq; leuarit
p certe bonorum meorum
r
Et certum vigilans,quarte sit partis vlixes
ex recitatiōe testamenti cum audiens meus quem colui
s t
Audieris hæres ergo nunc dama sodalis
excessit vita repertum dominum
v
Nusq; est. vnde mihi tam fortem tanq; fidelem
diuulga
postquam
Sparge subinde:& si paulum potes illachrymare
abscondere
Gaudia prodentem vultum:celare sepulchrum
tuo sine auaritia
fac
Permissum arbitrio sine sordibus extrue. funus
vicini tui
Egregie factum laudet vicinia.si quis x
tuorum tussi se indicat non diu victurum
Fore cohæredum senior male tussiet:huic tu
me hereditatis
Dic:ex parte tua seu fundi siue dominus sit

Emptor gaudentem nummo te adicere:sed me
violenta vxor plutonis
y
Imperiosa trahit proserpina.viue valeq;.

q CVM te seruitio longo. Cum mortuus fuerit diues vel cum te heredem fecerit.vt eius causa seruias imperabis

r ET certū vigilans. Quia solent homines quod cupiūt per somnum videre ergo no lite heredem factum credere nisi vigilans videris.

s HERES quarte partis. Heres ex quadrante.

t CLAMA sodalis. Pro fer magna voce ad sodales.

v VNDE. idest ex quo.s. laudem tam fortem & fidelē vel dicamus hec esse verba adulatoris post mortem te-statoris vt sua ficta pietate ali os facilius captare possit. Et tunc dicemus clama.idest cū clamore & vociferatione dic sodalis meus nusq; est et sub inde sparge idest diuulga hec verba vnde nihil tam fortem & fidelem.s.reperiā.Et si po-tes celare vultum prodentem gaudia. idest si potes occulta re in facie tua eam hilaritatē que indicat gaudium.

x HVIC tu dic. Huic te dic libenter vendere quicquid he reditatis ipse desiderat.

y PROSERPINA impe-riosa.Nam cum inferiorum dea sit imperium in me vsq; summum habet.

Argumentum in ſextam ſatyram.

IN hac ſatyra poeta frugalitatis amicus deſcribit modeſtum virum: quem in rebus paucis contẽtum eſſe oporteat, quia ipſa natura optima vitæ dux: nihil vltra modũ deſiderat, ſed pauciſſimis contentatur rebus. Laudat vitam ruſticam & eius ſecuritatem: laudat iucunditatem receſſus ſui: qua in ſabinis fruebat̃. Simul etiã de incõmodis vrbis cõqueritur q̃ paſſus eſt dũ mœcenati obſequit̃. h. d.

Satyra VI. De vita ruſtica

qð dicam deſyderijs meis
a b
HOc erat in votis, mod⁹ agri nõ ita magn⁹
Hortus vbi. & tecto vicinus iugis atq;
vltra hec
mihi
Et paulum ſiluæ ſuperhis foret auctius atq; fons
quam optaui
Dum melius fecere. bene eſt. nihil amplius oro
ex mercuri firma
c o
Maia natæ. niſi vt propria hec mihi munera faxis
et hoc fraude diuitias meas
d non
Si neq; maiorem feci rõne mala rem:
rem libidine p vel
Nec ſum facturus vitio culpaue minorem:
venerando te peto q̃ dicam agri alieni
e f
Si veneror ſtultus mihi horum. o ſi angulus iſte
adiungatur ad agrum meum
Proximus accedat qui nunc denormat agellum.
aliqua quẽad
g modũ
O ſi vrnam argenti ſors quæ mihi mõſtrat vt illi
in agro
Theſauro inuento qui mercenaris agrum oro
agrum eſt ſ. factus h
Illum ipſum mercatus arauit diues amico

a HOC erat in votis. Deſcri⸗
bit in paucis reb⁹ cõtẽtũ eſſe
oporteat modeſtũ virũ qm̃
natura ipſa optia nobis dux
nec plura nec maiora deſide⸗
ret laudatq; p̃cipue vitã ruſti⸗
canã qm̃ ꝑcul ab oibus deli⸗
ciis atq; oi luxu frugi tpata⸗
q; ſit. demõſtrat igit̃ ſcũ id qd
p ſũmã modeſtiã cõcupierit
& aliquãto pluſculũ cõtige⸗
rit nihil vltra deſiderare. Hoc
erit ne votis. ideſt deſiderio
ponit eñi votũ q quod deſide⸗
riũ ſubſequit̃ pro ipſo deſide⸗
rio quod añcedit. Sic per. Sci⸗
re erat i voto qd dexter ſenio
b MODVS. Hoc in (ferret.
qt optabã. vt haberẽ modicũ
agrũ & in eo fontẽ & vicinã
ſiluã. plus autẽ conceſſit for⸗
tuna quam optarem.
c MAIA. o mercuri in cui⁹
tutela diuitie ſũt. vt in alio lo⸗
co demõſtratũ eſt fuit aũt fi⸗
lius maię q̃ eſt vna ex pleiadi⸗
bus a q̃ q̃uis alii aliter ſẽtiãt.
ſũt q maiũ mẽſem appellatũ
velint ducti qd hoc mẽſe mer⸗
catorib⁹ mos erat mercurio
pariter & veneri ſacrificare.
d SI neq;. Arguit ab hone⸗
ſto. Iuſtũ eñi eſt vt dii opitulẽ⸗
tur his q nec cõmiſerint frau⸗
dẽ vt patrimoniũ augeãt. ne⸗
q; ſua libidie illud iminuãt.

e SI veneror ſtultus & c. i.
ſi nihil horũ que ꝓxime dicã
veneror. i. vos venerãdo pre⸗
cor. Stultus. i. q ſtultus eſſem
ſi precarer. dicit igit̃ quod ni⸗
hil illorũ deos oret que mul⸗
ti per auaritiã orare ſolent vt
cũ dicunt. vtinã ille angulus
q denormat agellũ. accedat
adiungat̃ ad meũ agrũ q̊ nõ
accedẽte denormat̃. i. nõ cor⸗
rñdet ad normã. Norma eñi
inſtrumẽtũ eſt. ad quã mẽſu⸗
ras dirigũt ſine ꝑpẽdicl̃i rõe.
f O SI vrnam argẽti & c.
Vir. Si nũc ſe nobis ille aure⁹
arbore ramus oñdat. hũc lo⸗
cũ ex cõtrario ponit pſius. il⸗
la ſibi introrſũ et ſub lingua
murmurat o ſi ebuliat patrui
preclarum funus.
☞ g VT illi theſauro & c.
Mercenarius agrũ arans the⸗
ſaurũ inuenit. eoq; agrum a
dño rei emit. Ergo qui prius
mercennarius arabat deinde
mercatus illũ ipſum agrũ di⸗
ues illum arauit.
h AMICO hercule. Fauẽ⸗
te hercule. quia et ipſe diuitiis
preeſt. Perſius & o ſi ſub ra⸗
ſtro crepet argenti mihi ſeria
dextro hercule.

i SI quid adest & c. q. d. si quod adest mihi gratum est idest si sum contentus presenti nec quero maiora. oro te vt facias mihi omnia pinguia preter ingenium. Nã pingue ingenium crassum est & obtusum.

k MVSAq; pedestri. idest versu pedibus colligato. vel musa pedestri stilo infimo, propter quem has satyras sermones appellat. Translatio a peditibus qui equitibus humiliores sunt.

l NEC ambitio nec auster perdit. Nõ afficior perturbatione neq; si honores nõ assequor. neq; si auster pluuias inducẽs nocet agris et pecori

m PLVMBEVS. Vel propter colorem vel propter grauitatẽ aeris q̃ inducit.

n QVESTVS. Lucrum Nam pestiferi morbi multi in autumno vigent.

o MATVTINE pater Matutinum tempus. vocat quo cogit vigilare qui in vrbe est. Et quoniã dixerat quã amabile sibi esset rus. Nunc contrario vult dicere. quam plenum tedii sit in vrbe viuere. aliter matutinum patrem vocat Ianum. quia ipse dicit preesse rebus incipiendis. & ideo omnes qui incipere volunt aliquid ipsum inuocant aut quia qui vult aliquid incipere matutino tempore incipit aut quod eo. idest matutino tempore conuenire solet. vel ideo primus ianus est inuocandus. vt precibus nostris ad deum aditum prestet & ianuam.

p ROME sponsorem me rapis. Si inquit rome sum cogis me sponsorẽ esse. & multa vrbana officia vrgẽt vt est sponsio. Cum etiam in magnis frigoribus summo mane surgendum sit ad sponsionem faciendam sit properandũ ne quis alius te preueniat & tardior in officio prestando habearis.

quicquid habeo delectat
Hercules: si quid adest: gratum iuuat hac p̃ce te
reliqua omnia facias pinguia
Pingue pecus domino facias: & cætera præter
qđ si pingue fuerit est obtusum et crassum
Ingeniũ (vtq; soles) custos mihi maximus adsis
postq; rus vbi libere viuo tanq; rex in arce.
Ergo vbi me in mõtes & in arces ex vrbe te moui
potius celebre reddam carmine preterq; satyras
Quid prius illustrẽ satyris musaq; pedestri.
.i. non nocta vexat
Nec mala me ambitio perdit: nec plumbe⁹ auster
corporibus lucrum mstis
Autumnusq; grauis libitinæ quæstus acerbe
.s. si
Matutine pater seu iane libentius audis.
a quo fuerum
Vnde homines operum primo vitæq; labores
incipiunt s. est qđ sumpturus sum sis
Instituunt sic dijs placitum: tu carminis esto
si fuero permittentem hortantis p pro alio
Principium: rome sponsorem me rapis: eia
insta o cesari
Ne prior officio quisq; respondeat: vrge
ventus ille media hiems hibernum.
Siue aquilo radit terras: seu bruma niualem
circulo
Interiore diem gyro trahitur ire necesse est.
deinde mihi noceat sed volo venire ero tibi sponsor vel pro te
Post modo quod mi obsit clare certumq; locuto.
est elaborandum .i. hominū precedentium lente euntibus.
Luctandum in turba: & facienda iniuria tardis
cur me ita vrges s. agis
Quid tibi vis insane & quas res improbus vrget
imprecationibus de via
Iratis precibus tu pulses omne quod obstat
beneficiorū recedas
Ad mecœnatem memori si mente recurras
sed redire ad mecœnatem suauitate postquā
Hoc iuuat. et melli est. non mentiar at simul atras
ad locum in quo habitat mecœnas
Ventum est æsquilias aliena negotia centum
meum meum
Per caput & circa saliunt latus ante secundam
quia ille vbi habitabant feneratores
Roscius orabat sibi adesses ad puteal cras
nomina ciuium sunt
De re cõmuni scribe magna atq; nouatæ
cras
Orabant hodie meminisses quintæ reuerti.

q INTERIORE gyro. Interiore ambitu ergo minori circuitu. Causa enim brume idest breuis diei est. quod sol in capricorno constitutus signo omnino austrino. & a nobis remoto a nostro polo recedit.

r QVOD mi obsit. Si quid libere ac vere. dicam veritas odium parit.

s QVID tibi vis. Verba sũt illorum quos vrget. Est autẽ ordo. Quid tibi vis o insane s. quod ita me trudis. quas res. s. agis. deinde cum a proposito non discedas indignabundus clamat improbus. idest insatiabilis. idest sine modo et modestia me vrget. vel dicat horatius ille iprobus. q. ipudens nulliq; cedens vrget q. d. trudentem retrudit.

t AD mecœnatẽ & c. Si mecœ. in animo habeas vel eius causa romam iter facias. hec eni magis affert voluptatẽ. i. habebis in memoria officia mecœnatis.

v MELLI est. idest suauissime & dulcedini. i. ad mel. vt diis pietas mea & musa cordi est.

x ATRAS. Retulit ad frequentiam sepulchrorum. vel ad horam diei in qua nõ dũ orto sole omnia atra & obscura sunt.

y ROSCIVS orabat. Enumerat negotia aliena quibus implicatur.

z DE re cõmuni. ordo est O quinte scribe atq; nouate orabant vt meminisses reuerti hodie de re communi atq; magna. De re propter rem vt cũ dicimus pluribus de causis hoc cupio. i. propter plures causas.

a NOVATE. Qui testamenta renouant propterea que indigent scriba & signatoribus.

b IMPRIMAT. Signet atq; sit signator testamenti. Testes eni apud priscos subscribebant. & sui annuli signum īprimebant. Iuue. Qui se laututum atq; beatum. Exiguis tabulis & gemma fecerat vnda.

c DIXERIS. idest si dixeris experiar si possum impetrare a mecœnate.

d SEPTIMVS octauo. Demonstrat mecœ. non nisi de rebus minoribus secum loqui.

e QVEM tollere rheda. Nam iter facturus cōmunicat mecum quos velit secum rheda vehi. & quota hora sit & an gallina gladiator. par sit syro gladiatori thracensi.

f HOC genus &c. Demonstrat quas nugas sibi concredat.

g RIMOSA. Dedit auri. quod hominis est Rimosa enim vasa dicimus que fundunt. Sic & rimosos homines qui sibi commissa nō retinent. Qua propter therēcianus ille seruus se arcana proditurum minitās ait. plenus rimarum sum.

Imprimat his cura mœcenas signa tabellis
Dixeris experiar: si vis, potes addi. & instat:
Septimus octauo proprior iam fugerit annus
Ex quo mecenas me cœpit habere suorum
In numero duntaxat ad hoc. quē tollere reda par
Vellet iter faciens & cui concredere nugas
Hoc genus hora quota est. trax est gallina syro
Matutina parum cautos iam frigora mordent
Et que rimosa bene deponuntur in aure
Per totum hoc tempus subiector in diem & horā
Inuidiæ noster ludos spectauerat vna:
Luserat in campo: fortune filius omnes.
Frigidus a rostris manat per compita rumor
Quicunq; obuius est, me consulit, o bone naȝ te
Scire deos quoniam proprius cōtingis: oportet
Nunquid de dacis audisti? nil equidem. vt tu
Semper eris derisor ad omnes. dij exagitent me
Si quicquam quid militibus promissa triquetra
Prædia cesar an est italia tellure daturus
Iurantem me scire nihil. mirantur & vnum
Scilicet ægregij mortalem alti silenti
Perditur hæc inter misero lux non sine votis.

O rus quandoq; ego te aspiciam: quādoq; licebit
Nunc veterū libris. nūc somno & inertibus horis

h DEPONVNTVR. Nam species depositi est arcanum commissum.

i NOSTER fortune filius Mecœ. vir fœlicissimus & ppterea fortunę filius.

k DEOS. Octauianū & mecœnatem.

l SEMPER eris derisor. Verba interrogantis.

m DII exagitent me. idest male vexent verba horatii.

n MILITIBVS. Cum militibus suis agrum promisisset interrogabat in sicilia an in italia daturus esset.

o TRIQVETRA. Grece trinacria. dicitur. quod inter tres partes. idest pmontoria diducta. pachyno lilibeo & peloporo. Lucretius. Insula quem triqueris terrarum gessit in oris.

p HEC inter. Inter hec friuola & nugatoria.

q FABA pithagorę &c. Hoc dixit. quia pithagoras interdicebat vsum fabarum quod vento essent plene atq₃ animato maxime cōueniret. Hinc Iuue. Vel quo non fugeret si nunc hec monstra videret. Aliqui tradidere idcirco ab illa abstinuisse pithagorā quod anime mortuorū sunt in ea.

r LARDO. Salita caro lardum significat. eo quod large aridum sit.

s CENEq₃ deum. Propter summam voluptatem.

t VERNASq₃. Domino stre natos seruos a vere quod tempus foeture aptum est.

v PROCACES. Propter teneram ętatem.

x LIBATIS dapibus. Vel in sacrificio oblatis. Est enim libare de rebus liquidiorib⁹ sacrificare. Vel leniter tactis vt ostendat se parce comedere et reliqua pene intacta seruis relinquere. Clemēter ergo tractantur qui isdem cibariis quibus dominus & abundanter tractantur.

y PROVT cuiq₃ libido est. Nam non ad certam mensuram illis vinum datur.

y INEQVALIS. Inequaliter plenos.

z LECIVS ergo &c. Hilares quidem vino redduntur. sed non idcirco cadunt in maledicta. sed lęti de virtute disputant. & de bonorum malorumq₃ finibus.

peragere — leta — depositionem curarum — scꝫ vrbanitē
Ducere sollicite iocunda obliuia vitæ.
qui a fabis abstinuit eo qd animoras credidit — q
O quando faba pythagore cognata simulq₃
ap — minuta olera — r
Vncta satis pingui ponentur holustula lardo
deorum — ego famuli — s
O noctes ceneq₃ deum. quibus ipse meiq₃.
domum — seruos — dicaces. — t — v
Ante larem proprium vescor. vernasq₃ procaces
degustatis — x — y
Pasco libatis dapibus prout cuiq₃ libido est
pcos — y
Siccat inequalis calices conuiuia solutus
grandia
Legibus insanis. seu quis capit acria fortis
paruis haustis — melius — vino — z
Pocula seu modicis humescit. lęcius ergo
a
Sermo oritur. nō de omnib⁹ villis ve alienis
an non — b — loquimus — leno ille
Nū male nec ne lepos saltet sed qd magis ad nos
tractamus — dicimus
Pertinet. & nescire malum est agitam⁹. vtrū ne
Diuitijs homines an sint virtute beati.
vel — seruandas — hoies. — cōsuetudo
Quid ve ad amicitias vsus. rectum ne trahat nos.
quęrimus — z — boni — .s.sit
Et quæ sit natura boni. summūq₃ quid eius
p.n. — meus — narrat — c — d
Gerruis hæc inter vicinus garrit aniles
e — pcommodo — ali — ullius viri
Ex re fabellas. nam si quis laudat atelli
gerrius — f
Sollicitas ignarus opes. sic incipit olim
ex oppido — dicit
Rusticus vrbanum murem mus paupere fertur.
inuitasse — antro — mus — vrbanum
Accepisse cauo. veterem vetus hospes amicum
sollicitus — parcus — g — collectis — h
Asper & intentus quæsitis. vt tamen arctum
laxaret — hilaritate hospitis — dicenda sunt — rusticus mus
Solueret hospicijs animum quid multa. neq₃ ille
recondita in antro
Sepositi ciceris nec longe inuidit auenæ
siccatum — portans ad mensam — corrosa — i
Aridum & ore ferens acinum semessaq₃ lardi

a DE villis domibusue alienis. Quod aut inuidi aut detractores faciunt.

b LEPOS. Scurra fuit augusti.

c GERRIVS. Vel poetā apologorum. vel probus paterfamilias qui suos ad recte viuendum hortabatur.

d ANILES. Non quod non sint ad vitam recte degēdam instituti apologi. sed aniles quia familiares sint aniculis. Nam iis & delectant et pariter iuuant pueros.

e EX re. Ex vtilitate Nam si quis probat quomō per apologos suos corrigat Nā si quis magnas diuitias vt arelli fuerunt admiratur. Ille ex apologo vrbani rusticiq₃ muris ostendit quā melius homini sit ociosam paupertatem quam sollicitas diuitias querere.

f SOLLICITAS opes. Quia nimius cēsus sollicitos facit.

g ASPER et intentus quęsitis. Qui moderate vtebatur acquisitis ita parc⁹ ita tenax. & tamen se largum circa hospitem cupiebat.

h ARCTVM. Angustum ex anxietate.

i ACINVM. In teneriori bus dicimus vt vuę mali punici. ebuli & similium. Baccam vero in durioribus vt lauri. olee & corni.

vrbano muri multiplici k
Fruſtra dedit:cupiens varia faſtidia cœna
ſuperare fercula faſtidioſo l
Vincere tangentis mala ſingula dente ſuperbo
mus ruſticus extentus eiuſdem m anni
Cum pater ipſe domus palea porrectus in orna
comederet far n
Eſſet ador lolium & dapis meliora relinquens
mus ruſticum murē dicebat o
Tandē vrbanus adhunc:quid te iuuat inqt amicē
montuoſi in
Prærupti nemoris patientem viuere dorſo
eſt ypologeſ.i.vis tu preponere deſertis
hominibus & vrbi feras & ſiluas.
Vis tu homines vrbem & feris præponer ſiluis
mortalia poſtquā
Carpe viam (mihi crede) comes:terreſtria quādo
o ſunt in vita
Mortales animas viuunt ſordida:ne & vlla eſt
mortis lete q̄.pptor.
Aut magno aut paruo lœti fuga:quo bene circa
p z
Dum licet in rebus iucundus viue beatus
ętatis.
Viue memor:quam ſis eui breuis:hæc vbi dicta
murem runt facilis egreditur
Agreſtem pepulere:domo leuis exilit inde
mures cupientes
Ambo propoſitum peragunt iter:vrbis auentes.
portas ꝑ no intrare
Mœnia nocturni ſubrepere:eam & tenebat
mus
Nox medium celi ſpacium:cum ponit vter &
muris pedes purpureo
in qua domo
In locuplete domo veſtigia rubro vbi cocto
colorata ſplenderet
Tincta ſuper lectos conderet veſtis eburnos
Multa & de magna ſupereſſent fercula cœna
fercula longe clauſa erant ſportis
Quæ procul extructis inerant externa caniſtris
poſtꝗ̄ extentum
Ergo vbi purpurea porrectum in veſte locauit
murem mus vrbanus
Agreſtem veluti ſuccinctus curſitat hoſpes.
coniungit vinum ferculum alteri ciuiliter
etiam
Continuat & dapes,necnon vernaliter ipſis
erat familiaris hoſpiti
Fungitur officijs prelambens omne quod affert

k FASTIDIA.Nā vrbanus mus reliquiis vrbanarū epularum .aſſuefactus cibaria illa aſperiora faſtidiebat.

l SVPERBO dente. dedit denti quod erat muris.

m ORNA Eiuſdem anni q.d.nouella.

n ADOR.De quo Plinius Frumēti genera in italia vulgatiſſima ſunt.far.quod adoreum veteres dixere.Siligo et triticum.

o MORTALES anias; Vel epicuream ſententiā muri tribuit vt iubeat quoniam poſt mortē nihil ſuperſit eſſe viuendum in voluptate. vel terreſtria dixit[bruta animalia quibus ania.eſt. Animus vero non eſt.]

p DVM licet in rebus &c. Prouerbialis & pulchra ſententia.vſ& ad finē ſatyre poeta nihil aliud facit quam perſuadēdo temperantiam eſſe amplectendam. Temperantia autem eſt mediocritas circa voluptates at& dolores et proprie circa eas voluptates que guſtu percipiūtur & tactu vt in cibo potu& & rebus venereis. circa que verſatur intemperantia que exuperatio. Vnde philoxenus auctore Areſtotile collum gruis optabat vt maiorem voluptatē in epulis ſentiret que maxime ſenſum tactus et guſtus moueret. Vnde magis vituperāda eſt cum ſit nobis communis cum beluis que tactu delectantur & guſtu: odore autem non per ſe. ſed per accidens.vnde cum id quod eſt cauſa odoris,aſſequuntur non curant illum amplius: vt canes qui feras odore inueſtigant & aues. Relinquitur ergo temperantiam & intemperantiam verſari circa ea que guſtu tactu& percipiuntur. Temperantia eſt temperatrix omnium commotionum & a libidine auocat. Ingēti& alacritate geſtire nō ſinit. & vt honeſte viuamus & a nulla voluptate ſubigamur ſuā nobis legē preſcribit. Eſt etiam prudentie conſeruatrix & a prudentia deriuatur nam phronisis grece latine temperātia dicitur.Sophroſyna dicitur temperantia.q.conſeruatrix mentis & prudentie.Intemperantia vero corrumpit prudentiam et bonam eſtimationē at& iudicium. Vnde poteſt recte dici omnem virtutem eſſe temperātiam at& modeſtiam.a cuius fine.i. honeſtate ipſum decorum ſeperari non poteſt niſi libera cogitatione.

q MOLOSIS. NAM in molossia epyri parte robusti canes gignuntur.
r TVM rusticus. Concludit ex apologo melius esse hoi ociosam paupertatē q̃ sollicitas diuitias querere nā eā amor lubricus deliciosa la sciuia. venus sordida. aut nō sequitur aut fugit. O male cognita plurimis humilis et ap petēda paupertas tu sola dū nature leges obseruas nocuas solertias subigis. caducos vilipēdis honores. discursus hoim varios. transferationes nauticas & sudores rides armorū. et dū supernatanea de spicis estiuos soles. nuda fa

Ille cubans gaudet mutata forte: bonisq̧
Rebus agit lætum conuiuam: cum subito ingens
Valuarum strepitus lectis excussit vtrumq̧
Currere per totum pauidi conclaue magisq̧
Exanimes trepidare: simul domus alta molossis
Personuit canibus. tum rusticus haud mihi vita
Est opus ac ait: & valeas: me silua cauusq̧
Tutus ab insidijs tenui solabitur heruo.

cie pateris. hiemales prumas summa paciētia superas. vmbris contēta nemorū. & vidi pluuias euitasse sub tecto. si fames instet aduersa lōge fortiori pectore pfers. tibi stabilitas. tibi imunitas. tibi si qua est quies in mūdanis cōcessa est. tu artificiosa tu igeniosa. tu studiorū oim laudabiliū mr̄ egregia es te fortuna despicit. quā tu vice versa cōtenis. Quid dotes tuas enumerare fatigor infinite sunt: & omnes virtutes cōspicue. Si tecū xenocratice cenasset Agamē non vix credā in eū quid aus sus desidiosus fuisset egistus

Argumeutnm in satyram septimam

Hec satyra seruum inducit in saturnalibus sacris: que in mense decembri celebrabantur: nam q̃a regnante saturno nemo seruiuit. Licebat igitur seruis summa cum libertate atq̧ leticia in dominos inuehi: dominum ita alloquentem: vt rectum det consilium. Ex quo poeta significat esse ex re. vt & seruorum aliquando sententias audiamus: eorūq̧ precepta non spernamus. Hoc dicit.

a IAMDVDVM ausculto. Seruū inducit in saturnalibus sacris in q̄bus licebat seruis sūma cū leticia inuehi. do minū ita alloquentē vt rectū det cōsiliū. Ex quo significat esse ex re. vt & seruorū aliq̄n sententias audiamus. eorūq̧ vtilia precepta nō spernam⁹. Sensus est. ꝑ totū annū tibi fideliter obedio. neq̧ quicq̧ cōtra te ꝑfero nūc vero ni verear te dn̄m. sunt que dicere cupiam.

Satyra VII.

Iamdudū ausculto: & cupiēs tibi dicere seru⁹
Pauca reformido. dauusne? ita dau⁹ amicū
Mancipiū domino: & frugi: quod sit satis. hoc est
Vt vitale putes: age libertate decembri:

neq̧ eodem spiritu viuere putant quo ipsi viuunt. Neq̧ aduertunt posse quandoq̧ & ipsos in seruitutem cadere.
c ITA dauus. q. d. seruus sum. sed tamen amicus & vtilis domino.
d LIBERTATE decembri. idest ea libertate que con cessa est seruis in saturnalib⁹ que in decembri mense celebrantur. Nam quia regnante saturno nemo seruiuit. id

b DAVVS ne. s. audet loqui & dn̄i verba sustidiētis seruum. Arguit autem occultius illorum superbiam qui ita seruum contemnunt vt neq̧ iisdem constare elementis circo in saturnalibus tota seruis licentia permittebatur. in illis autem seruis dominorum more epule parabantur. de inde illis instauratis domini comedebant.

e PARS hominum. Oratio serui in qua concludit nimis miserum esse constanter in vitiis versari quam inconstanter.

f NATAT. Inconstanter viuit. Nã natãtes modo emergunt modo immerguntur.

g SEPE notatus. Probat exemplo prisci qui sepe trib⁹ anulis vtebat̃ modo nullo.

h LEVA. Nam illa annulos gerimus. quoniam ociosior est. & propterea minus illa atteruntur.

i VERTVNNVS. Ita enim in varia videndi genera se cõuertebat vt vertunnus in varias figuras se conuertebat. Fuit enim vertunnus deus rusticanus qui pomonã hortorũ deã adamauit ac demũ in coniugem sumpsit. in hũc extat elegia propertii cuius initium est. qui mirare meas tot in vno corpore formas accipere vertunni signa paterna dei. in quo loco etiã ostendit quare vertũnus appellat̃.

k IVSTA chiragra. Bene iusta. que eius puniret insaniam. nequam enim fuit.

☞ l PYRGVM. Quẽ & alueum & alueolũ alio vocabulo vocitabant vas est in quo iaciuntur tali.

m ACRIOR ille &c. Vt hic qui constantior in vitiis est minus est miser. sic magis miser qui in illis incõstãs est.

n CONTEMPTO fune. Quia fugere cupit.

quoniã maiores voluerunt libertatem decemb᷑ rem
(Quando ita maiores voluerunt) vtere: narra
loquitur seruus primariter instanter
e
Pars hominum vitijs gaudet constanter: & vrget
hominũ inconstans est
f
Propositum pars multa natat: mõ recta capescens
pbat exemplo.
g
Interdum prauis obnoxias sæpe notatus:
anulis. sinistra manu
h p.n. vacua
Cum tertius anellis modo leua priscus inani
mutabilis vestem senatoriam
Vixit inequalis: clauum vt mutaret in horas
ex quibus
Aedibus ex magnis subito se conderet: vnde
p.mundus
Mundior exiret vix libertinus honeste.
dicitur enim priscus
i orathor fuisse
Iam mœchus romæ: iam mallet doctus athenis
ds qui præest sen qa in multis locis iratis.
i sibus humanis ciuitatis positus erat
Viuere vertunnus quotquot sunt nat⁹ iniquis.
p.n. morbus siue con
k tractio manuum
Scurra volanerius. postquam illi iusta chiragra
fregit digitos leuaret
Contudit articulos: qui pro se tolleret atq;
tabulam lusoriam
l
Mitteret in pirgum talos mercede diurna
quendam oluit erat volanerius
Conductum pauit quanto constãtior idem
fuis minus infelix infelicior erat
m priscus
In vitijs, tanto leuius miser acrior ille.
obstricto parco vitiorum
n o agitatur
Qui iam contempto, iam laxo fune laborat
odiosa
p q
Non dices hodie quorsũ hæc tam putida tendãt.
ignominiose pertinet loquitur dñs loquitur seru⁹.
q r loquitur seruus
Furcifer? ad te inq̃. quo pacto pessime laudas ☞
vitam patrum antiquorũ tu
s
Fortunam & mores antiquæ plebis et idem
instituta antiquorũ puta omni modo
fortunam & mores
Si quis ad illa deus subito te agat, vsq; recuses
intelligis
Aut quia non sentis. q᷑ clamas rectius esse.
constans adheres.
t
Aut quia non firmus rerũ defendis et hæres ☞
frustra luto extrahere ex gurgite vi
tiorum pedem tuum
Ne quicquam cœno cupiens euellere plantam
tu existens
v
Romæ rus optas, absentem rusticus vrbem

o LAXO. Quoniam nõ querit fugam. Translatio autem est a colligata fera. qua quiescente laxus manet funis fugã vero querente extẽditur

☞ p NON dices. Domini oratio.

q PVTIDA. Rancida inepta & odiosa.

q EVRCIFER. Nomen hinc est quod maxima poena apud antiquos seruo peccanti erat. vt is plaustri lignũ cui remo affigitur spectante vicinia ferens circum ageret. Quod vbi factũ erat infidus a domesticis & vicinis existimatus furcifer appellabatur nam latini lignum illud furcam appellant. hec ait plutarchus in vita corionali.

r AD te inquam Rogauerat dominus quorsum illa verba tenderent. ergo respõdet seruus ad te. q.d. tui causa qui tanta sis inconstantia vt antiquorũ mores laudes & tamẽ si ad illos te deus vellet recusares.

s ANTIQVE plebis. Quã omẽs scriptores parce sobrie & laboriose vixisse affirmant. Hoc autẽ est. vel quia non sentis id esse rectũ quod loqueris. vel quia non confirmatus es in iis quẽ probat.

t HERES. idest non potes auelli e cœno in quod plantã immiseris. nam cœno inuersus est qui vitiis est obrutus.

v ROME rus. Ex iis omnibus indicat hoĩs leuitatẽ.

esse celum inconstans
Tollis ad astra leuis, si nusq́ es forte vocatus
cena tanq̄
Ad cenam, laudas securum holus: hac velut vsq́
ligatus
Victus eas, ita te felicem dicis amasq́
apud neminem
Quod nusq́ tibi sit potandum. viserit ad se
ti sero
Mecenas serum sub lumina prima venire
te tunc ticia quo vngeris in balneo
Conuiuam nemon oleum feret otius? hæc quis
clamas x celeriter cum is
Audit cum magno blateras clamore, fugisq́
p.n. olij im
y
Miluius & scurre tibi non referenda precati
quia prauei sunt cena miluius
Discedunt. & enim fateor me dixerit ille
cupiditate gule suaui odore
z
Duci ventre leuem, nidore supinor.
ego piger a
Imbecillus iners, si quid vis adde popino
dñe meus qualis
b talis
Tu cū sis, q d & fortassis nequior, vltro
ris reprehendas
c
Insectere velut melior, verbisq́ decoris
tegas tu existens
d e
Obuoluas vitium. quid si me stultior ipso
qui emptus sum desine
f
Quingentis empto dragmis deprehēderis: aufer
seuero aspectu indignatiōem tuam
Me vultu terrere, manum stomachūq́ teneto
quousq́ p.n. philosophi seruus hostiarius
g q non ipse crisippus edixero
Dum quæ crisippi docuit me ianitor, edo
delectat delectat me seruum
Te coniunx aliena capit, meretricula dauum
vel ego vel tu q.d. tu dñe postquā
i morte
Peccat vter nostrum cruce dignus: acris vbi me
vehemēs libido veste tenuissima
Natura incendit, sub clara nuda lacerna
meretricula
Quæcunq́ excepit turgentis verbera caude
suis meretricula
k
Clunibus, aut agitauit equum lasciua supinū,
meretricula infamem timentem
l
Dimittit neq́ famosum, neq́ sollicitum ne
pulchrior loco
Ditior aut formæ melioris meiat eodem.

x BLATERAS. stulte & percupide loqueris. id enim significare hoc verbum affirmat. Diciturq́ a greco ducere originem & camelos etiam dici blaterare.

y MILVIVS & scurre. Qui moleste ferunt tuas ineptias & propterea imprecantur adeo horrenda mala, vt non sint referenda. nam dixerit miluius ego fateor me duci ventre idest trahi edendi cupiditate. & supinor nasum idest habeo nasum supinum q. paratum ad olfaciendum

z NIDORE. idest suaui odore epularū. Vnde Iuuen. Captum te nidore sue putat ille culine.

a POPINO. Nam popinonem appellat qui popina delectatur. hic popino huius popinonis.

b TV vero insectere. Insecteris me tuis reprehensionibus. cū sis vt ego. idest talis qualis ego & fortasse neqor.

c VERBIS decoris. Sic & Iuuenalis. qui curios simulāt & bachanalia viuunt.

d OBVOLVAS. Obuoluere hoc pacto potest vitiū verbis. quia honestate verborum tegit turpia facta.

e QVID si me & c. Cōcludit ergo si tu dominus stultior me empto quingentis drachmis aufer terrere me vultu tuo.

f DRAGMA. Sed vt certus appareat ordo in ponderibus. primū pondus romę siliqua erat. inde obulus grece scrupulus sex siliquas cōtinēs. inde drachma que ex decem & octo siliquis. idest ex tribus obulis cōstat. inde denarius qui argenteus nummus erat. & cōtinebat. xxiiii. scrupulos. idest drachmā tertiā et tertiā eius partē. inde vncia octo drachmas siue septē denarios inde libra que habet. xii. vncias. idest denarios lxxii. siue drachmas. lxxxxvi

g MANVM & stomachum. idest contine manum & iram tuam.

h DVM que crysippi. optime seruus nō a crysippo. sed a crysippi seruo se doctū dicit. Sic & rem verisimilem facit et simul ostēdit errata eius huiuscemodi esse vt facile ab iperitioribus corrigi possit.

i PECCAT vter nostrum q.d. tu ab vteris aliena vxore

k AVT agitauit equū supinum. Qui super incubando me agitat veluti eques equū et satis obscęna sūt; hec metra

l DIMITTIT neq́. Hoc est dimittit me meretrix idest ex eo de cella meretricis neq́ mala laborans fama. neq́ sollicitus ne alter me fortior aut ditior capiat amicā meam. Nā hac molestia affliciuntur qui amāt matronas vt tu. non qui adeunt prostibulas vt ego. ergo hec aperte facio. Tu autem matronam clanculum adis. & ne agnoscaris deponis insignia. quibus cognosci posses vt est anulus & romana toga.

m ANVLO equestri. Non licebat equitibus romanis anulis vti nisi a pretoribus donati fuissent.

n ALTERCANTE. idest repugnante. idest in te simul et libido et timor repugnant dum & cupis & times adulterium committere.

o QVID refert. q. d. quid refert vtrum gladiator te periculis exponas. An adulter cũ vtrumq; interfici liceat.

p AVCTORATVS. Proprie miles est sacramento obligatus. Vnde ex auctorati dicuntur qui sunt a sacramento soluti. Sed hic posuit pro gladiatore.

q AN turpi clausus in arca. Nam redeunte viro ancilla matrone conscia solet adulterũ ne dephẽdat̃ occultare

r TANGAS caput. Propter angustiam eius loci

s EST ne iusta. Imo est iusta. sed iustior in corruptorẽ. qui illa sollicitauit & domũ alienam mutato habitu ingressus est.

t SVB furca. q. d. sub hasta & est trãslatio a deuictis militibus qui sub iugum ire coguntur.

v DOMINOq; furenti. Nam in eius potestate veluti seruus constitus es. fureti autem propter iniuriã acceptã.

x QVERES quando iterum. Quando iterum te illa velit admittere vt paueas vt in periculum incidas. Oratoria est dissuasio. non eni dicit q̃d cupiat. sed quod periculum inde prouenturũ sit ostendit. Notat poeta summam dementiam amatorũ: Nam paulo ante deceptus a fictis lachrimis verbisq; meretricule victus iterum se decipiendum tradit. Huius igitur pestis qui ingreditur labo rintum. aut post longas circumductiones lusus excluditur aut inani spe tractus circumeundo labore cõficitur aut vagans ab insidiis male sanus oprimitur. Videãt hoc queso quibus paruum est vires impendere. substãtias cõ

Tu cum proiectis insignibus anulo equæstri
Romanoq; habitu prodijs ex iudice dama;
Turpis odoratum caput obscurante lacerna:
Mutes: quod simulas metuens induceris, atq;
Altercante libidinibus tremis ossa pauore
Quid reffert vri virgis: ferroq; necari
Auctoratus eas: an turpi clausus in arca
Quo te demisit peccati conscia herilis
Contrectum genibus tangas caput. est ne marito
Matronæ pecc̃antis in ambos iusta potestas
Incorruptorẽ vel iustior illa tamen se
Non habitu mutat ve loco peccat ve superne
Cum te formidet mulier: neq; credat amanti
Ibi sub furca prudens: dominoq; furenti
Cõmittes rem omnem. & vitã. & cũ corpe famã
Euasti credo metues. doctusq; cauebis:
Querres quando iterum paueas iterumq; perire
Possis o totiens seruusq; belua ruptis
Cum semel effugit. reddit se parua cathenis
Nõ sũ mechus ais. neq; ego hercule. fur vbi vasa.
Pretereo sapiens argentea tolle periclum
In vaga prosiliet frenis natura remotis:
Tu ne mihi dominus: rerum imperijs hominũq;
Tot tantisq; minor. quem ter vindicta quaterq;

sumere. tempus omne perdere. seq; dedecorose morti subiicere. moniti q; discant sibi consulere & si impetuose veneri constantiam absistere nequeunt vetita sinãt. & faces noxias incõcessis extinguãt.

y OTOCIENS seruusq; Nam tociens in seruitutem cades quotiens in adulterio deprehenderis.

z BELVA ruptis. Mira stulticia ostenditur in adulterio qui cũ semel euaserit rursus tamen in periculum redeat. Cum nulla sit tam parua bestia que ruptis vinculis se illis reddat.

a NON sum mechus: Demonstrauerat quid mali eueniat mechis. Nunc ostendit esse mechos qui cupiunt mechari sed propter metum abstinent. quemadmodum & seruus fur dici potest qui cupiens furtum facere tamen metu absterritus omittit. Voluntas eni est que peccat non actio. Qua propter longo ordine docet arestotiles que voluntaria dici possunt & que cõtra. nã nisi illa adsint neq; virtutem neq; vitium cõmittimus. Et Iuue. nam scelus intra sequicumq; cogitat vllũ facti crimen habet.

b TV mihi dominus. Cũ tu sis minor & inferior mihi tot & tantis imperiis rerum & hominum quia & adultere iperant & multa tibi alia vitia imperant.

c QVEM ter vindicta Sensus est. seruo imposita vindicta statim liber efficitur. nam exit de potestate domini. Tu autem & si quater vindicta imponatur nõ eris liber. quia mancipiũ es multorum vitiorum et presertim formidinis.

d VINDICTA. Virga qua percutiebantur serui dum liberi fiebant.

nunq̃ libere
Imposita haud unquam misera formidine priuet
minus
e
Adde supradictis: quod non leuius valeat: nã
Siue vicarius est. qui seruo patet uti mos
sit dauus
Vester ait: seu conseruus: tibi quid sũ ego nempe
dauo imperas
Tu mihi qui imperitas: alijs seruus miser atq;
aliena potestate
Duceris: ut neruis alienis mobile lignum
f respondet seruus
Quisnam igitur liber: sapiens. sibi q imperiosus
Quẽ neq; pauperies. neq; mors neq; vincula terrẽt
contradicere
Responsare cupidinibus: contemnere honores
potens
g
Fortis & in se ipso totus teres atq; rotundus
h inherere
Externi ne quid valeat per leue morari
sine viribus
i
In quem manca ruit semper fortuna: potes ne
q̃ vixi habere in precium adulterij
Ex his ut proprium quid noscere: quinq; talenta
lanus te
Poscit te mulier: vexat foribusq; repulsum
s. aqua vel vrina
k l m
Perfundit gelida. rursus vocat. eripe turpi
secundum tuam opinionem
Colla iugo liber sum dic age: non quis
quia tuam minis paretes.
Vrget enim dominus mentem non lenis. et acris
infigit fatigato amoris agitat te. s. residere.
Subiectat lasso stimulos: versatq; negantem
a pausia pictore illo nobili tabula. picta.
stupes
Vel cum pausiaca torpes insane tabella:
q̃modo quam s p. n. pictorum.
m
Qui peccas minus atq; ego cũ fului rutubæq;
crure
Aut placide iani contento poplite miror
de
Prælia rubrica picta aut carbone. velut si
geutiant se.
Re vera pugnet feriant vitent mouentes
isti inutiles s audio
Arma viri: nequam & cessator dauus ipse

e ADDE supradictis. Sẽsus est. quãuis vicarius a domino imposit⁹ imperet aliis eiusdem familię seruis. tamẽ quia eidẽ domino seruit non dominus illorum est. sed cõseruus est ita tu imperas quidem mihi. sed quia seruus es eiusdem vitii cuius ego non iam dominus. Sed cõseruus es meus. nam queadmodũ lignum non ferit. sed manus eius qui mouet lignũ ita cũ tu mihi imperas ea que tibi aliquod vitium imperat non tu es imperator qui es velut illud lignum sed vitium.

f QVIS nam igitur. Concludit ex sententia stoicorum solum sapientem liberũ esse. quoniam in sua & non aliena potestate cõstitutus sibi imperet. & ita cuncta que hic enumerantur contemnit vt nihil externi. id est nihil preter virtutem que sola est reliqua sũt externa. possit illum impedire.

g ET in se totus teres Equalis rotundus constans in se.

h EXTERNI ne quid valeat. Illecebre & blandimenta non blandiũtur nobis honores. methaphora a leui ligno siue marmore. cui si q̃d imponas herere non potest. sed labitur. Ita et philosophũ si tetigerint vitia herere non possunt sed labuntur. & cadunt ab eo.

i MANCA. q. sine viribus quia tibi nocere nõ potest.

k PERFVNDIT gelida. Nam muliebris iniuria est. vt hostium pulsantem aqua superne infusa operiat.

l ERIPE turpi iugo. Nam seru⁹ es mulieris ꝓpter amorem. o mortale predulce gaudium mulier. quid concupisci potes quin velis. quid vis quin audeas. q̃d audes. quin ficias ergo in tam validas humane libertatis hostes vellẽ iuuenes reseratis mencium oculis. dũ formarum mulierũ arbitri ad spectacula pressi demus. troianum intuemur incendium. Agamennonis necem. herculis desidiam & earum insuper meditaremur ingenium. artes. laqueos. & mẽtis prospiceremus aciem quot & que nepharia etiam vulturibus abhorrenda sub illa oris colorata pigmentis pellicula. sub vestibus auros atq; purpureis abscondãtur insuper quid simus. & ad quid nati vtinam sano intueremur animo liberiq; & indignantes animali tam indomito recusaremus subiicere colla. Et si dicta mouere nequeant. saltem efferati mores earum timorem inicerent & cauciores nos earum in amplexibus facerent. amarissimum quippe anĩal est feminã iracundum. infidele. libidinosum truculentum vanis q̃ potius certis auidum.

m QVI peccas minus. q. d. ita peccas cum minis mirari pulchram picturam vt ego admirans que fuluus & rutila mali pictores facere qui aut rubrica aut carbone pingebãt. Quorum cum prelia picta admirans cesso nequã dicor. Tu autem subtilis iudex veterũ picturarũ diceris.

n LIBO. In sacris libum offerebant de farre melle & oleo vt dicit Serui⁹. At in epulis libum sic fieri consueuisse a marco cathone in libro de agricultura scribitur his verbis. Libum sic facito caseum bene disteratĩ mortario vbi bene triuerit farine siliginee librã aut si voles tenerius esse libam. Similaginis solũ eodem indito permisceto q; cũ caseo bene Quum vnum ad dito. & permisceto vua bene inde panem facito. folia subdito in loco calido sub testa eo coquito leniter.

o TIBI ingens virtus Sensus est. tu magnanimus haberis si magnas coenas paras. Ego si obsequor ventri plector tergo. Tu autem impune capis obsonia. que nisi magno precio sumi non possunt.

p ILLVSIq; pedes. Qui cũ stare non possunt. creduntur ,ppter ebrietatẽ vacilare.

q VITIOSVM corpus. Ex crapula vel illusi a podegra.

r AN hic peccat & c. Vtrũ maius peccatũ. an serui qui strigilem quã furatus est cũ vua cõmutat. an tu qui predia gule seruiens vendis.

s NIL seruile habet parens gule. q. d. Nõne habet aliquid seruile quod pareat. i. dest obtemperat gule.

q. bene scias iudicare q̃ pistor melior sit
Subtilis veterum iudex & callidus audis
s. sum. i. abiectus — i. bono cibo calido — domino
n — o
Nil ego si ducor libo fumante: tibi ingens
habens magnanimus — delicans
Virtus atq; animus cenis responsat opimis:

Obsequium ventris mihi pernitiosius est cur
in dorso
crucior
Tergo plector enim: qui tu impunitior illa
precio
Que paruo summi nequeunt obsonia captas
in amaritudinem — i. modo
vertuntur
Nempe inamarescunt epulæ sine fine petitæ
a podagra vel ebrietate
p — q
Illusiq; pedes vitiosum ferre recusant
magis — vt scz comedat ,ppter gulam — m
r
Corpus. an hic peccat sub noctem qui puer vuã
cõmittat — mappa — sicut tu
Furtiua mutat strigili qui prædia vendit
ad prediciai
s
Nil seruile gule parens habet adde quod idem
nam curarũ fluctu semper estuas
t — v
Non horam tecum esse potes non otia recte
potes — nescisus
x — y
Ponere teq; ipsum vitas fugitiuus vt erro:

Iam vino querens iam somno fallere curam
existens — fugientem
Frustra nam comes atra premit sequiturq; fugacẽ
accipiam — loquitur seruus — loquitur dñs
z — a — lapide
Vnde mihi lapidẽ: quorsũ est opus vnde sagittas:
iste — dñs — loquitur dñs.
b — a me
Aut insanit homo / aut versus facit ocius hinc te
i. nouem dierum que habeo in sabinis
c
Ni rapis accedas opera agro nona sabino.

t NON horam tecum esse potes. Nam tot curis affectus vt semper in diuersa distractus tecum esse non possis.

v OCIA recte. Ocia non inertie sed studiorũ intelligit

x TE vitas. Quia tui oblitus per varia discurris.

y ERSO. Nominatiui casus. dicuntur autem errones qui per alienas regiones vagantur.

z VNDE mihi lapidem. Irascitur dominus seruo vera caneuti.

a QVORSVM est opus: Interrogat seruus ad quam rem lapide vti velit. Sed ille ira inflammatus petit etiam sagittas.

b AVT insanit homo. Verba serui nam cum videat dominum tanto furore percitũ putat illũ aut insanire ex atra bili aut facere versus. i. agi illo furore diuino. quo poete afflãtur cum versus condũt.

c NONA opera. Minatur ad opus rusticũ in sabinos se illum missurum vt noue assiduos dies ibi fodiat. Nona opera idest nouem dierũ operarius.

Argumentum in satyram octauam.

IN hac satyra vltima secundi sermonum libri: Nasidieni equitis romani Epicureiq; philosophi cenam describit: que honestis quibusdam hominibus simul & turpibus atq; gulosis celebrata fuit. Hic nasidienus in alijs elegans. In enumeratione aũt suarũ lauticiarũ putidus: luxũ immodestiãq; carpẽs poeta: Epicureos deridet: quẽadmodũ superius in persona Catij. Alloquitur fundanium amicum: qui etiam cene interfuerat. Hoc dicit.

Satyra. VIII. De cena nasi

qualiter delectauit felicis
d
VT nasidieni iuuit te cena beati.
es p heri apud nasidienū
Naui mihi q̄renti conuiuā dictus here illic
iuuit respondet fundianus
De medio potare die sic vt mihi nunq̄
loquitur horatius
o fundani
In vita fuerit melius dic (si graue non est)
esurientem
Que prima iratum ventrem placauerit esca:
fundanius loquitur e vento illo flante
ex lucania
In primis lucanus aper (leni fuit austro
couiuiū dn̄s .s. nasidienus
s. captum
Captus) vt aiebat cœne pater: atria circum
defatigatum
Rapula lactucæ radices, qualia lassum
cum quadam delectatōne pungūt
f g
Peruellunt stomachum: siser: alec fæcula coa:
postq̄ seruus
His vbi sublatis puer alte cinctus acernam
mappa purgauit seruus.
Gausape purpureo mensam pertersit. & alter
s. sub mensa remaneret z
Sublegit quodcunq; iaceret inutile quodq;
ta p ces tanq̄
h
Posset cænantis offendere (vt attica virgo
.i. q̄ solet in capite sacra cereris portare p. n. serui
i
Cum sacris cereis) procedit fuscus hidaspes

d VT nasidieni. Nasidieni epicurei cenā honestis quibusdā simul & turpibus viris positā describit. in qua luxum carpens epicureos deridet. Alloquitur autem fundianum amicum. qui cœnę interfuerat. Querit autem poeta a fundiano quomodo eū Nasidieni iuuerit cœna.

e LENI austro. Quia caret frigore. Austro autem flāte carnes tritę sunt.

f SISER. Species herbe. est cuius radice adeo delectatus est tyberius cęsar. vt eam singulis annis a germania peteret. de hac columella in suis carminibus vlpica queq; fabis habilis fabrilia miscet. iā siser assirioq; venit que semine radix. Sunt qui eam putēt quam vulgo sermontanam nominant.

g SECVLA coa. Vinum coum ad vappam exhausta amphora redactum.

h VT attica virgo. Nā in sacris cereris diligētius curant vt omnia munda sint.

i HIDASPES. Nomē serui a fluuio qui parthos in indiam fluit. vnde oriundus fuit. Fuscus autē. quia in illis partibus colerati sunt hoies.

k DIVITIAS miseras. Exclamatio poetę carpentis luxuriosam cœnam. Quia ad miseram vitam inducunt homines. Quid indecentius est q̃ sic sui obliuiscivt se epulis vinoq; capi quis permittat nō hominum cooperta ingenio pocula et pulmenta quorum sardinapilis faber fuit ciboq; sic inordinate sumpto a brutorum cibis & viuēdi ritu seperari apparet hominū genus. nec sufficit aliquibus perniciosissimis plures ingurgitare calices. assistētes etiam exhortantur ad id faciendū preterea q; ceteris dānabilius multum temporis somno deperdunt. amittunt penitus animum. ingenium dissoluitur. membra torpescunt. & iners totus somnolentus redditur.

l VMBRAS. q.d. scurras illos. non homines esse. sed vmbras hominis.

m RIDICVLVS absorbere. Quia absorbēdo risum captaret.

n PLACENTAS. Placēta autem teste cathone fit ex farina siliginea & ouillo caseo bene recente et ex melle dicitur autē vt puto a placēdo.

o NAM cetera turba. Sensus est. Reliqui turba sūt. q.d. inscii rerum. Sed nos cœnamus. i. nos scimus elige reque cenāda sunt quod patuit. nūc cū puer porrexit in

illius regionis — seruus ille — vinū ferebat carens aq̃
Cæcuba vina ferens alcon chium maris expers
nasidienus — vinum — o — vinum.
Hic herus albanum mecœnas siue falernum
quam vina que sunt allata — vinum.
Te magis appositis delectat. hēmus vtrumq;
quibus — .i. quis fuit tecum in cena
k
Diuitias miseras sed quis cenantibus vna
scire
Fundani pulchre fuerit tibi nosse laboro
sc; eram in ordine cenantium — p.n. — f. sedebat
Sumus ego: & ꝑpe me visc⁹ thurin⁹ & infra
p.n. — p.n.
(Si memini) varus: cum seruilo balatrone
p.n. — secum — inanes. — l
Vibidius: quos mecenas adduxerat vmbras
p.n. — mecenatem — mecenatem — p.n.
Momentanus erat super ipsum portius infra
m — n
Ridiculus totas simul absorbere placentas
sedit — in epulis.
Momentanus ad hoc: qui si quid forte lateret
o
Indice monstraret digito: nam cætera turba
Nos inquam cœnamus aues: conchilia pisces
omnibus vsitato
Longe dissimilem noto cellantia sucum
etiam — edere incipis
Vt vel continuo patuit cum pasceris. atq;
sc; aliis qui nesciuerūt suauitatem eorum — piscis allius
Ingustata mihi porrexerit ilia rombi
mommentanus
Post hæc me docuit melumella rubete minorem
in decrescentia lune — ab arbore — momētanus qui mihi narrauit
Ad lunam delecta: quid hoc intersit: ab ipso
vir ille inquit
Audieris melius: tum vibidius balatroni.
cum damno hospitis — nunq; refundere possumus
Nos nisi damnose bibimus: moriemur inulti:
pocula — vertebat — vibidius
Et calices poscit maiores vertere pallor.
in tantū — quantum
p
Tum parochi faciem nil sic metuentis. vt acres
eo — potores
Potores vel quod maledicunt liberius. vl' quod
calida — obtundunt — q — gustū vt nesciat discernere saporem.
Feruida quod subtile exurdant vina palatum.
exhauriunt — vasis vel poculis
r — et — loca in quibus vina reponuntur
Inuertunt aliphanis vinaria tota
z — s vibidiū in potando
Vibidius balatroq;. secutis omnibus imis.
vt mecenas varus z alii — q.d. non recesserunt a temperantia
Couiue lecti nihilum nocuere lagænis

gustata. vel qa noluí gustare tāq; nō bona. vel contra nō gustata aliis qui non norunt suauitatem eorum.

p PAROCHI. Qui sint parochi dictum est in odis. sed hic ponitur pro magistro cōuiuii. Hic enim pertimuit ingurgitationem potatorum vel quia illi liberius maledicunt vel quia nimis subtile vinum stupefacit palatū. ita vt non valeat gustu. Timuit ergo ne possent percipere sapores suaues epularum.

q EXVRDANT. Surdū faciunt. idest hebetant. & dedit gustui quod est auditus.

r INVERTVNT aliphanis. Vinaria vasa maiora sunt quibus vina e cella prompta in triclinium deferebant. Ex his autem vinum in aliphanos que poculorū species sunt transfunduntur.

s SECVTIS omnibus imis. Incepit nimia illa ingurgitatio a vibidio & balatrone hominibus perditis quos secuti sunt omnes qui erant in inferiore parte thori. Nam mecœnas & Varus et reliqui egregii viri q primas in conuiuio partes tenebant a temperantia nō recedebāt.

t SQVILLAS. Piſcis eſt genere mollium eſt murena hic piſcis quocumq; tempore parit oua eius citiſſime creſcunt. Vulgus cum ſerpentibus illas coire putant. Ariſtoteles mirinum vocat mareq; generat diſcrimenq; eſt quod murena varia & infirma eſt Mirinus vnicolor & robuſtus. denteſq; extra os habet in gallia ſeptētrionali murenis omibus in dextra maxilla ſeptenę macule ad formā ſeptētrionis aureo colore ſūt dum viuunt. nam pariter cū vita extinguuntur.

☞ v SVB hoc herus &c. Senſus, hac poſita oratione locutus eſt heres. ideſt cœne dñs illam grauidam captā fuiſſe quia cum murenę pepeint deturiore carne ſunt. Deinde demonſtrat quo pulmentario condiator ius eni ipſius cum oleo venafrano miſcebant.

x GARRO. Garrū liquamen eſt ex piſce ſale maceratis. is enim liquor ex ſale & piſce liquefactis preſertim ſcōbro fit.

☞ y MYTHIMNEAM Ab vrbe leſbi vbi optimum fit vinum. Vir. Qua mythimneo carpit de palmite leſbos.

z INVLAS. Bulbi ſpēs eſt

a CATILLOS. Monſtrauit vt echinos illotos i.q. dilutos melius remittat muria quam teſta marina,

b NOS maius veriti &c. Ruebat enim aulea at nos verebamur ne rueret domus.

c ERIGIMVR. ideſt libe ramur a metu quemamodū deiicimur cum metu deprimimur. Rurſus deplorabat cœne interitū hic nebulo deiecto capite ex dolore. vt ſi ploraret interitum filii.

piſcis ille
t
Affertur ſquillas inter murena natantes
lance extenſa v
In patina porrecta. ſub hoc her⁹ hęc grauida inq̄t
Capta eſt. deterior poſt partum carne futura
ſcꝫ piſcibus prodium oleum
preſtantiſſimo.
His mixtum ius eſt oleo. quod prima venafri
x humoribus
Preſſit cella garro de ſuccis piſcis haberi;
vetuſto ex hac parte maris
Vino quinquenni verum citra mare nato
ius illud iure vinum aptum eſt.
Dum coquitur cocto chium ſic conuenit, vt non
quam vinū iſtud z miſtum
Hoc magis vllum aliud pipere albo nō ſine aceto
acetum ab oppido greco corruperit
y
Quod mythimneam vitio mutauerit vuam
herbas illas
z .i. acres
Erucas virides. inulas ego primus amaras
coquendo miſcere p.ro monſtrauit.
non lotos a
Monſtrauit incoquere illutos cotillos ethimos
tanq̄ eo venenoſitas
Vt melius muria, quod teſta marina remittat,
cum cenaremus q̄ad ornandum cenaculum
Interea ſuſpenſa graues aulea ruinas
runt
In patinam fecere trahentia pulueris atri
venus in
Quantum non aquilo campanis excitat agris
conuiue
b maiorem ruinā
Nos maius veriti poſtquam nihil eſſe pericli
vnde in terram iſſe iacerunt conuiue
c p.n
Senſimus erigimur rufus poſito capite, vt ſi
adhuc iuuenis flebat
Filius immaturus obiiſſet flere quis eſſet
flendi naſidienū
Finis. ni ſapiens ſic nomen tenus amicum
ex triſticia
dicens
Tollere: heu fortuna. quis eſt crudelior in nos
quam tu
quomodo d
Te deus, vt ſemp̄ gaudes illudere rebus ☞
vir ſapiens
Humanis varius mappa compeſcere riſum
p.n. qui omnia ſolebat deridere
e
Vix poterat balatro ſuſpendens omnia naſo
naſidieno
Hec eſt conditio viuendi aiebat. eoq;
.i. condigne laudari non potes
f
Reſponſura tuo nunq̄ eſt par fama labori.
decet te ne decet
Tene, vt ego accipiar ſante torquerier omni

d ILLVDERE rebus humanis. Verba digna odio vt ita lamenteur rem minimā veluti ſi capitis periculū imminerer.

☞ e SVSPENDENS oīa naſo. Quia omnia deridere ſolebat. Et oſtendit anxium & cogitabundum. veluti in re grauiſſima & vtitur veluti paraſitus multa adulatione. et in re ridicula tragœdias excitat ex epicureorum ſentētia quibus hec cœne perturbatio ſummū malum videri poſſit. Enumerat ergo herculeos labores in cœna parāda maxime in qua huiuſcemodi caſus euenire poſſunt.

f RESPONSVRA tuo nunq̄. Superat factum tuas laudes. hoc eſt condigne laudari non potes. illi autem dicit balatro qui prebet conuiuium. ideſt naſidieno. Latenter autem monet poeta ne facile adulatoribus aures cordis habeamus patulas. Nā minime decetq; quoſcumq; more frondiū quibuſcumq; flatibus flexibiles eſſe is potiſſime indecorum imo mortiferum eſt quos penes tā grādis poteſtas. vt quod velint facile exequantur. Nam & ſi quando leſerit obſtinata nō credendi duricies leuiter credidiſſe per ſepe multis fuit exicio. Quid obſecro ſtulticius q̄ quibuſcūq; fabellis aures cordis habere patulas & tā certiſſimis oib⁹ adhibere fidē cū tot hoīes videamus tot inter ſe variantia ineſſe cernamus ſtudia. & cū ita ſit omnes ne putabis vno eodemq; animo verba proferre. Nil pfecto hac exiſtimatione ſtolidius circumſpecti quidem viri atq; conſtantis eſt negligere neminem. ſed vnumquēq; pretendere. & ne poſſit de incognitis precipiti ſentētia falli ſe in ipſum colligere. & .q. e ſpeculo mentis librato iudicio intueri. quis verba faciēs quid ob meritū: quis in quē facta. quo in loco. quo in tēpore iratus an quiet⁹ animo hoſtis an amicus. Infamis aut honeſtus homo ſit.

g AGASO. Proprie dicit seruus qui iumenta curat. hic autem satyrice escarum mini strum agasonem appelauit quē vulgo dicunt inferiorem

h SED conuiuatoris vti. Quemadmodū dux exercitus in aduersis rebus probatur vtrum sciat bene opitulari suo exercitui. et tutari illū Nam & foelicitas etiā & imperium miliciae celat. ita & cōuiuatoris prudētia in aduersis rebus probatur. quemadmodum sciat consolari suos conuiuas.

i DII tibi. Homo vanus adulatione demollitus omnia se illi debere putat. & propterea omnia precatur & poscit subito soleas vt in culinā preparans coenā restauraret.

k SOLEAS poscit. Nam in thoris et conuiuio sine calceis erant.

l NVLLOS mallē. Hoc hora. idest magis vellē hos coenantes spectasse. quā quosuis ludos.

m VIBIDIVS. Cōtinuat narrationem fundanius. et hūc bibacitatis notat

n MVTATE frontis. Redibat enim lętus cū epulas restaurasset. & casum fortunę sua arte emēdaturus esset.

occupatum / fit / intentum

Sollicitudine districtum. ne panis adustus

ossa

Ne male conditum ius apponatur: vt omnes

Percincti recte pueri comptique ministrent

tapeta

Adde hos preterea casus: aulea ruant si

quemadmodū / g / seruus q administrat mēse

Vt modo si patinam pede lapsus frangat agaso:

h / sicut

Sed cōuiuatoris vti ducis ingenium res

ostendere / res prospere

Aduerse nudare solent: celare secundae

i / & agit gracias sibi

Nasidienus ad haec. tibi. dij quecunque precaris

q. d. dij tibi tene cōmodo quecunque precaris.

Commodo dent. ita vir bonus es cōuiuaque cōis

k / nasidienus / qualibet mensa

Et soleas poscit. tum in lecto quocunque videres

sonare / dispersa murmura

Stridere secreta diuisos aure susurros:

l

Nullos hijs mallem ludos spectasse: sed illa

rīdic fundian⁹ cōuiua / m

Reddere agae: quae deinceps risisti: vibidius dum

seruis / ex ruina ista / vasculum.

Querit de pueris. num sit quoque fracta lagena

eo

Quod sibi poscenti non dentur pocula: dumque

s. nasidienus / iocis / viro illo

Ridetur fictis rerum balatrone: secundo

dicit iterum / hilaritas qa prius flebat

balatro o / n / ingenio

Nasidiene redis mutate frontis vt arte

quia tapeta casum fecerant / postea / sunt / aduersam

Emendaturus fortunam: deinde secuti

o / lance illa

Mazonomo pueri magno discripta ferentes

Membra gruis sparsi sale multo: non sine farre

farinaceo / auctum / p

Pinguibus & ficis pastum iecur anseris albi:

humeros

Et leporum auulsos vt multo suauius armos

commedit

Qua si cū lumbis quis edit: tum pectore adusto

tales aues / ad mensam / patentes lumbis.

Vidimus & merulas poni: & sine clune palūbes.

s esset / ad commedendum / q

Suauis res: si non causas narraret earum &

nasidienus / dominum / vindicati

Naturas dominus: quem nos sic fugimus vlti

ita vlti / te apposititis / cibis

Vt nihil omnino gustaremus: velut illis

venefica illa / peior / r

Canidia afflasset peior serpentibus aphris.

Finiunt Libri Sermonum.

o MAZONOMO. Nasis species.

p FICIS. Nam iecur in anserc laudat presertim si ficu bus auis postea fit. Varralib⁹ enim in magnam amplitudinem crescit iecur anserinum. Exemplum quoque lacte mulso augetur. Questio tamē est quis primus hui⁹ rei auctor fuerit. Scipio an metellus vir cōsularis an M. fessius eques romanus. Rome in venratione fuerunt anseres quia clangore suo canes custodesque excitando capitolium ab irruptione gallorum seruarunt: Propterea que censores cibaria anserum in primis locāt. An serlacydi philosopho ita semper adhesit. vt neque domi neque foris vsque ab eo discederet

q SVAVIS res si nō causas et c. Suaues epulę erāt sed ille eas insuaues reddebat nos misere longo sermone fatigando. dum singularium naturam docere nos & causas voluisset in quo loco notat poeta epicureorū longissimos atque friuolos & vanos de phisicis sermones. Sed tedio orationis fastidit in illū vlti sumus nil comedendo: hoc enim graue est domino cōuiuii intactas ergo epulas reliquimus veluti si canidia que anhelitu suo seuior est serpentibus illas afflasset.

r APHRIS serpentibus. i. aphricanis. Ibi eni lybia est harenosa in qua omnis generis serpentes abūdant. & propter calorem regionis et aquē inopiam seuissime nocent.

Argumentum epistole prime.

P Rohemiỹ munere fungit̃ hæc ep̃la. nam cũ grauiore iam etate cõstitutus teneriora poemata obmittere (quãuis mœcenatis rogatu ea fuscepisset) & res grauiores atq; ex intima philosophia deprcmptas vt sibi ciuibusq; suis ꝓdesset lr̃is mãdare decreuisset. Excusat ingrauescentẽ etatẽ veluti lasciuioribus nequicijs ineptã: & veluti ꝑterite negligẽtie penitẽtia ductus suã in hæc studia ꝓperatõez describit: Captat igit̃ beniuolentiã a ꝑsona mœcenatis cũ illũ dignũ ꝓnũctiet / & qđ olim laudat⁹ sit & qđ rursũ deinceps laudandus captat a sua: cũ se veluti memorẽ gratũq; beneficiorũ cõmendet. Captat a re ipsa que ad communẽ omniũ vtilitatẽ pertineat / cũ ab eadem re magnitudine vtilitatis proposita / auditores in summã attentõem adducere valet. Quã dũ proponit simul ac docilitati inseruit. h. d.

Epistola prima ad Mecce.

laudare

a b
P Rima dicte mihi summa dicende camæna
ꝓbatum quid i 3 valei lyrice:
c
Spectatum satis & donatũ iã rude quæris

a PRIMA dicte. Flac: i epistolarũ libri titulo tãtũ dissimiles a sermonibus sunt. Nã & metrũ & verborũ cõmunis assũptio sui vltimos ipse testat̃. mecenati cũ dicit finire se operã velle. et philosophie malle inseruire. Sẽsus autẽ est Dicit quod. iñ philosophie incũbere voluerit. sed mecœnatis rogatu cogat̃ iterũ pœma assumere vt patet i argumnto

b DICTE laudate. Virg. Cui non dictus hilas.

☞ c SPECTATVM. Vel probatũ. Virg. Et rebus spectata iuuentus. vel spectaculum. quia translationẽ a gladiatorũ spectaculo sumpsit.

d RVDIS. Secũdũ prisciani virga est qua donati gladiatores a gladiatura cessabãt. Iuue. Hic sergi⁹ idẽ accepta rude accepisset veiẽto videris

e LVDO.arte.Nam ludū latini iocum dicunt vbi ars aliqua traditur. Eadem ętas Diuerse enim etates diuersa studia habent. Qua propter mutatione ętatis.fit mutatio mentis & voluntatis.

f VEIANIVS. Gladiator fuit,non ignobilis qui aduentante senectute ab arte discessit.Erat autem de antiquorū cōsuetudine vt q ab artificio aliquo discederet arma & instrumenta sui artificii in tēplo eius dei suspēderet.in cuius tutela esset id artificium quoniam ergo gladiatura & robustū & laboribus inuictū corpus et animū in periculis intrepidum requirebat. idcirco herculi omniū heroū maximo consecrata est.Ergo vt in carminibus arma veneris in veneris templo suspendit. sic nūc gladiature arma herculi consecrat & a postibus eius templi pendere vult. Sic et maro i bucolicis.hec argu ta sacra pendebit fistula pinu

g VERSVS et ludicra.Nō ergo omnes versus. sed eos qui ad ludos.i.ad res lasciuiores pertinent.Ludicra omnia que ad ludos pertinent et ipse exercitatiões circa ludos & illarum instrumenta ludicra appellantur.

h PONO.Non vt in secordia degam. sed vt ocium mihi datū ad maiora cōuertā.

i QVOD verum atq decens.vtramq philophiam significat phisicen que circa veri inuestigationē consistit & ethicē que vite magistra ad rectas condecentesq actiones nos perducit. Naturali enim philosopho satis est. verum quid sit cognoscere. Morali autem quod rectum iustūq est nosse nō est satis nisi recte iusteq agat.Opus enim moralis virtutis non cognitione sed actione perficitur.

☞ k QVO me duce.&c. Nulli secte addictū se ait. sed ex omnibus quicquid opti mū sit dicturum promittit.

l ET mersor ciuilibus vndis.Inter stoicam sectam & epicureā iactari se ait. Et ideo se vndis ciuilibus mergi dixit.Quia stoici administrationem reipub.probāt Epicurei voluptatem. ide furtim se relabi ad eam ait.

☞ m NVNC in aristippi. Quia Aristippus epicuree secte princeps fuit.

n VT nox lōga.Mirus progressus & sapientia atq arti

vt scȝ ludicra scribam

Mecenas iterum antiquo me includere ludo

que prius fuit q̄n̄do lyrica scripsi

Non eadem est ætas:non mens veianius armis

templa qui prius solebat apparare inter pugiles

Herculis ad postem fixis latet abditus agro:

ideo nūc latet

Ne populum extrema totiens exoret harena

inducit aliā ratiōem quare a lyricis cesset

Et mihi purgatam crebro qui personet aurem:

o horati effatigatum sapiens

Solue senescentem mature sanus æquum:ne

equus tuus

Peccet ad extremum ridendus:& ilia ducat:

motus his ratiōnibus repono

Nunc itaq & versus & cætera ludicra pono:

& vale. totus circa hoc

Qd verū atq decens curo.& rogo:& oīs in hoc sū

illa cogitata repono manifestare

.i.cōmendo talia scripture

Condo et compono quæ mox depromere possim

quia ego curo quid rectum magistro cuius sententia tuter

non sū me lz

Ac ne forte roges:q̄ me duce quo lare tuter

ideo dico tibi

sum

Nullius addictus iurarem.verba magistri

sed themasis velocitas ingenii

lz .i.ad quamcunq sententiam

Quo me cunq rapit tempestas deferor hospes

peripatheticus q̄ de scola ad scolam ambulant .i.quandoq fio stoicus

Nunc agilis fio.& mersor ciuilibus vndis

quantum ad custodiā virtutis quantū ad penā inferendā.

Virtutis veræ custos rigidusq satelles

qīq illius epicuri doctrine accedo.

in

Nunc in aristippi furtim precepta relabor

dicit selectibus suis large vti

Et mihi res non me rebus submittere conor

sicut q̄ promiserat se venturam

n & non venit sicut

Vt nox longa quibus mentitur amica.diesq

scdm simule operarijs qui pro mercede laborant tardus

sicut

Longa videtur opus debentibus, vt piger annus

pueris grauis disciplina nouercarum

o p

Pupillis quos dura premit custodia matrum

ita etiā .i.precedūt ad modū fluentis aque

horatio

Sic mihi tarda fluunt ingrataq tempora, q̄ spem

retardant tractandi.

prudenter q

Cōsiliumq morantur agendi gnauiter .id quod

respicit primā cōparatiōem scdam cōparatiōem respicit.

Aeque pauperibus prodest locupletibus atq

respicit tertiā comparatiōnem damno fuerit

Aeque neglectum pueris senibusq nocebit

oportet r defendam ratiōnibus

Restat vt his ego me ipse regam.soletq elementis

ecce documenta quibus dicit se defensurus

s

Non possis oculo quantum contendere lynceus:

ficio accumulatus primo enī grauiore iam ętate ea que leuiora & adolescentie condonanda sunt relinquenda iudicauit deinde grauiora et que ad bene beateq viuendū pertinent inquirenda proposuit Sed cū ad verū inueniēdum optimo duce opus sit.ex omnibus philosophorū familiis achademicos tanq excellentiores delegi.Verum cū neq nugas omittere.neq seria proponere. neq ad illa recta ratione ac vitia progredi satis est. nisi eodem ardentissimū studiū quo omnis secordia amoueatur accesserit. Idcirco tribus efficacissimis cōparationibus quanto animi ardore hęc prosequaē mire exprimit.Vt nox & c. Omnes cupiditates ardorem habent. sed nulla magis animū egrotum inflammat. quam cupiditas rei amate potiendę. ac hęc ipsa augetur cū spes prouenit ex amice promissis.

☞ o PVPILLIS quos. Sunt cupiditates in puero & adolescēte infamatiores quā in ceteris etatibus. has autē minime explere possunt qui sub alieno imperio constituti.nihil ex suo arbitrio agere possunt. Ardent ergo exire e potestate illius que maxime ab iis quas capiunt voluptatibus arceant.

p DVRA.Epithetō discretiuū.Nam sunt quoq indulgentiores matres quarū imperiū nō ita exhorreāt pupillū.

q ID quod. Maxima laus sui ppositi. cū huiuscemodi illud affirmet.quod obseruatum omnibus prosit. neglectum omnibus noceat.

r HIS elemētis. Modesta locutio.nō eni tm̄ sibi arrogat poeta.vt se absolutissimus virtutes acqsiturū dicat sed principia qdā ex qbus possit pficere virtus que tm̄ psunt vt recti ssime dixisse videaē aristotiles ipsū principiū esse plus quam dimidium totius.

s NON.His rndet q a studio sapiētie deterrentes negāt pfectā sapiam quēq assecutū.dicēs cōtētos nos esse debere cōstulocūq pcepto. eo enī vtiq deteriores nō erimus.Et hāc sniam pulcra sīlitudīe pbat.Nā cōducere ait lippis vt q̄uis ad integrū videndi sensum redire desperēt. tn̄ eo collirio vngātur quo cecitatem arceant.

t NEC quia desperes. Nā q̄uis non habeas corpus ita robustū vt glyco athleta inuictus non tamē ita negligēda est illius cura vt in cyragram incidat. Nam si nō robustissimo tamen sano vti poteris.

v EST quoddā & c. Quia si aliqs dicat. qd studes philosophie rebus cū nō possis ad summam philosophiam peruenire.

x FERVET auaritia. Quia pessimū est omniū viciorum auaritia inde incipit que si non possit in homine non sapiente penitus tolli. potest tñ leniri & minui. Dixit autem feruet. idest estuat. Nā ipsa cupiditas est habendi. et oēs cupiditates ardores sūt.

y SVNT verba & voces. idest precepta que si obseruētur auaritiam minuāt verba que scripta sunt a priscis philosophis. Voces que promūtur a viuentibus.

z MORBI. vicii. Nā stoici morbos animi vitia appellāt teste Cicerone in tusculanis.

a LAVDIS amore. Post auaritiam iure ambitionem ponit.
b PIACVLA. Nam quia scelera quibusdam sacris expiabant. que piacula dicebantur placuit sanctissima philosophie precepta quibus vicia remouent piacula appellare.

c TER. Allusit ad sacrificiū quia piaculū dixerat. Nā ternarius numerus in diuinis pfectus est Virgilius. Terna tibi hec primū triplici diuersa colore licia circūdo terq; hec altaria circum effigiem duco numero deus ipare gaudet.

d FERVS. Nam homo vicia suscipiēs sequitur immanem feram. Deinde efferatus exuendo vitia paulatim feritatem deponit. & nitescit cultura philosophie. vt ager boni agricole cultura.

recuses — tu existens — caruri
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
t non speres — membrorū fortitudinem — ideo scz — pugil fuit
Nec quia desperes inuicti membra glyconis
ab effectu — tuum — curare
Nodosa corpus nolis prohibere chiragra.
adeptatq; ōcie — conceditur
v ad aliquod spaciū — pcedere
Est quoddam prodire tenus: si non datur vltra
incenditur — si es cupidus — tuum.
x
Feruet auaritia miseraq; cupidine pectus
in hoc meo libro — pverbia que sunt a priscis
y philosophis scripta
Sunt verba et voces: quibus hunc lenire dolorem
si non omnia — fugare — viciorum
z
Possis & magnam morbi deponere partem
populari fauore — remedia
a gloriaris — b
Laudis amore tumes: sunt certa piacula: que te
finitū p infinito — iuuare
c
Ter pure lecto poterūt recreare libello
notat inuidiā — accidiā gulam. luxuriam
irem
Inuidus: iracundus: iners vinosus: amator
generaliter dico — viciosus — a viciorū seruitute liberari.
d
Nemo adeo ferus est: vt non mitescere possit
pbeat
Si modo culture pacientem commodet aurem
virtuosum e bonum est — maxima
e
Virtus est vitium fugere: & sapientia prima
tu — cumq; nō sine
f g
Stultitia caruisse. vides que maxima credis
paupertatē — q̄ paupertatem sequitur
Esse mala exiguū censum turpemq; repulsam
fugias — anime — corporis — periculo
Quanto deuites animi capitisq; labore:
non piger — gentem in
i — cognitam
Impiger extremos curris mercator ad indos
ecce pericula — teutrone — montes — fulminū
Per mare pauperiem fugiens per saxa per ignes
non — indiscrete e absq; rōne — quia non sunt bona
Ne cures ea quæ stulte miraris: & optas
in patria tua sine periculo — sapientiori
Discere & audire & meliori credere non vis?
villas — vbi vie cōcurrūt
k — pugnabit
Quis circum pagos & circum compita pugnax
quis scz
Magna coronari contemnat olimpia. cui spes
labore
Cui sit conditio dulcis sine puluere palme.

e VIRTVS. Quamuis virtus sit firmus habitus in ratione bene suscepta. tamē quoniam non potest intrare animū virtus. nisi cōtrariū eius scilicet vitium prius remoueatur. videtur esse initium virtutis ipsa viciorum fuga.

g STVLTICIA caruisse. Nam omnium vitiorū mater stulticia est.

h VIDES que maxima. Qui stulticia caret cognoscet nil melius esse virtute. quare ab ea perfecta virtutem ceteris omnibus prefert. Nam et que bona putamus caduce natura expetimus & contra mala fugimus. Quapropter si paupertatem quia malum id putamus tot piculis laboribusq; fugimus. quanto magis viciū fugiemus. si id maximū malū intelligimus.

i IMPIGER extremos. Locus a maiori. Nam si vt paupertatem que aut non est malum. aut certe paruū est malum tu curris vsq; ad indos gentē nobis incognitam et a nobis longissime remotā. nō tuo itinere sed per piculosissimā nauigationē & asperrima saxa. i. montes quāto magis in tua patria & sine periculo & labore debes discere & audire. s. rationes & credere meliori. i. sapientiori vt pariter & rationibus doctus et auctoritate motus non cures idest nihil facies ea que tu miraris & optas stulte. quoniā bona non sunt.

k QVIS circū. Sensus est. Nullus erat q pugnet in vilioribus plebeisq; certaminib⁹ qualia sunt in pagorū compitis qui quidem recuset coronari in certamine olympico maximo nobilissimoq; omniū si posset coronā sibi sine puluere. i. sine certamine acquirere. Quapropter & tu qui vt minor a bona assequaris tantū laboras puto velles eodem labore etiam maiora bona acquirere.

l VILIVS argentum. Causam quare diuitias virtuti postponat ostendit esse quod ipse pluris eas ex vulgi opinione faciat quam virtutē. Et vulgus inducit ita loquens.

m HEC ianus. Hic intelligit Ianū pro mercatoribus a quibus colitur quoniā templum suū habebat inter duo foca & propterea dixit ianus summus ab imo. q.d. si incipias ab ima parte vnius fori vsq; ad summam alterius omēs mercatores hoc clamabunt. habebat autem plura tēpla ianus sed in hoc sacratus erat cuius rei testimonio est. Oui. in lib. fasti. cuius versus sūt. Cum tot sint iani cur stas sacrat⁹ in vno. Hinc vbi iuncta foris templa duobus habes. Erāt autem fora boarium & piscarium.

n SI quadrīgētis. &c. Sensus. Quamuis sit tibi animus. i. sapientia & mores. i. virtutes morales i vtraq; philosophia. et si ad tantam doctrinā atq; probitatē addas linguam & fidem. i. eloquētiam adiunctam probitati. Que quidem res faciunt hominem perfectissimū & absolutissimū. vt iure possis nobilissimus appellari et desint tibi sex vel septem ad summā equestrem. non inter senatorium aut equestrem ordinē sed inter plebē annūeraberis.

o PVERI ludentes. Erat enī a priscis illis optimis viris qualis fuit aut Curi⁹ quē neq; pyrrhus neq; samnites corrūpere potuerunt. aut camillus. cuius virtute roma a gallica seruitute erepta est. Erat inq; carmē pueris institutū quod illi canerent cuius esset sententia eum vere regē esse qui recte ageret.

p PALLESCERE. Nam scelera a nobis cōmissa semper nos vexant & stimulant conscientia. hic recte Iuuena. prima est hec vltio quod se iudice nemo nocens absolui tur. Et paulo infra. Nocte die q; suum gestare in pectore testem. Spartano cuidā respondit pythia vates.

minus valens — est vilius.
l Vilius argentum est auro virtutibus aurum.
acquirenda
O ciues ciues querenda pecunia primum est
querenda — mercator
m Virtus post nummos: hæc ianus sūmus ab imo
assidue — iterum canent. — ab aliis — qui placet eis
Pærdocet: hæc recinunt iuuenes dictata senesq;
sinistro — i. habentes loculos suspensos
Leuo suspensi loculos tabulamq; lacerto:
n Si quadringentis sex septem milia desunt:
sis sapiens — morales virtutes — probitas — eloquentia
Est animus tibi: sunt mores: & lingua fidesq;
in plebeio or dine sedebis. — confuret ratōem romanorū.
o Plebs eris: at pueri ludentes rex eris aiunt:
i. iuste — in hac lege puerorū — firmus stabilis vt murus ex ere factus.
Si recte facies: hic murus æneus esto
sic sc. — i. nullam in se habere cōscientiam que est de malo
p Nil conscire sibi: nulla pallescere culpa.
sententia roscij — plaudientis — sb — sit
Roscia dic sodes melior lex: an puerorum
cantilena puerorum
r Nenia: quæ regnū recte facientibus offert: nenia
virtuosis — instituta — g entibus est romanorum — tribus est romanorum
Et maribus curijs & decantata camillis
an ne ille — rectius monet — vt — vtilitatem
s Is ne tibi melius suadet. q̄ rem facias: rem
facere — vt decet.
Si possis recte. si non: quocunq; modo. rem
aspicias — carmina p puppij.
t Vt propius spectes lachrimosa poemata puppi
v x
suadet ille tibi melius — resistere — aduerse
y An qui fortunæ te responsare superbæ.
a vitijs — non incuruatum vitijs
Liberum & erectum presens hortatur. & optat
sed — interroget.
z Quod si me populus roman⁹ forte roget. cur
sicut fruor — sententijs — sequor
Non vt porticibus sic iudicijs fruar ijsdem.
postpenā eo sc. — pp̄tus romanus
Nec sequar: & fugiam. que diligit ipse. vel odit
illud sc. — q se egrotū fingebat
calida
Olim quod vulpes ægroto cauta leone
respondebo
Respondit. referam. quia me vestigia terrent
leonem
Omnia te aduersum spectantia. nulla retrorsum

q ROSCIA lex. A roscio othone lata de qua dictū est. Sententia est. vtrū melior sit lex othonis qua incendimur ad rem augendam. vt possumus in quatuordecim ordinibus sedere.

r NENIA. Carmen funebre. de quo dictū est. sed hic laudes virtuus neniā appellat

s IS ne melius. Sensus Nemo tam malus est qui nō diligat virtutem et oderit vitiū verū auaritia impulsi quod recta via nequeūt. praua querunt.

t VT propius. s. vt sedeas in quatuordecim ordinib⁹ qui propinquiores sūt orchestre in qua ludi agebantur.

v LACHRIMOSA poemata. Cuius argumentū ex miseriis que in eo continebātur lachrimas spectatoribus concitabant.

x PVPPI Puppius ea tempestate poeta tragic⁹ fuit. posuit autē huius fabulas pro omni spectaculo. puto autē ignobilem fuisse poetam.

y FORTVNE superbe. Quia nemine placabatur

z QVOD si me. &c. Ostēderat se longe diuersam opinionem a populo habere cū nō in diuitiis vt ille. sed in virtute sūmū bonū ponat. Nūc affert rationē quare non vtatur eodem iudicio. quam tū ex apologo esopi promit. viderat olim vulpecula astura fera multorū animaliū vestigia apud leonis antrū. sed ita tū vt oīa essent ingredientiū & non exeuntiū qua cōiectura rata. id quod erat ideo nō redire ingressas feras. quod leo illas voraret noluit ingre rogātiq; leoni cur nō ingrederetur. sic signa sunt que perniciem imitentur poete non dari sibi reditū a vitiis si ad illa ingressus fuerit.

a BELVA multo. Crudelissima fera est auaritia cum auarus & sibi et aliis noceat & habet multa capita. quia variis vtitur cōsiliis variisq; artibus ad res aut vi. aut fraude acquirendas. Capita enim iuidicia & consilia dicimus.
b NAM quid. Quasi qd consilium aut quem. Nā & omnes iniqui sunt. et omnia eorum consilia deprauata.
c CONDVCERE publi Vt sunt publicani qui vectigalia redigunt & rempubli. & priuatos in illis decipere conantur. Sic etiam qui aliquid faciendum aut curādū publicitus conducunt etiam sordida de qbus Iuue. Quis facile est edem conducere flumina portus & c.
☞ d SVNT qui frustis. Carpit captatores hereditatū de quibus abunde in sermonibus dictū est. Hi & piscatoribus cōparantur qui esca pisces decipiunt qua propter plures adnabūt tinni dixit in sermonibus & venatoribus etiam comparantur.
e EXCIPIANT. Dolo capiāt. Ea enim propria verbi notio est. Vir. Excipit incautum patriasq; obtruncat ad aras.

f IN viuaria. Quemadmodum capti pisces mittuntur in viuaria ita & ipse captos custodit senes ne euadant.
g MVLTIS occulto & c. Tertium genus auarorum qui fenerant. Occulto autem dixit. qa occulte agāt. vt ignominiam vitent. vel occulte foenere. quia id damnū a principio paruum appareat. & occulte crescat.

h ESTO. Ostendit maiorem leuitatem. dicit eni Esto idest concedo vt diuersa sentiant homines. sed nō in proposito perseuerēt.
i NVLLVS. Probat leuitatem.
k PRELVCET baiis. Magis lucet quā baię luceant.
l LACVS & mare. Nam & lacus lucrinus in baiano est. et mare sinum baianum habet.
m FESTINANTIS. s. illic edificare. Si quis igitur baias laudauerit. statim mouetur diues qui in baiano agrū

que innititur multis consiliis — quam sententiam
a — ad acquirendas diuitias — b
Belua multorū capitū es. nā quid seqr: aut quem
cupis — cōmunia.
c — 10
Pars hominum gestit cōducere publica: sunt qui
edulijs — alliciunt cū deceptiōne.
Frustis & pomis viduas venentur auaras
alliciunt — sunt qui — poscant
e — z sunt herede — f
Excipiantq; senes quos in viuaria mittant:
alijs romanis — augetur — vsura — sed
g — census
Multis occulto crescit res foenore verum
sit
h
Esto alijs alios rebus studijsq; teneri:
romani — per — per — laudantes
Idem eadem possunt horam durare, pbantes
toto mundo — vbi balneum callidū est
k
Nullius in orbe sinus bais prelucet amoenis
scz diues qd nullus locus sit amenior baijs
l
Si dixit diues: lacus & mare sentit amorem
ad locum — diuitis — corruptus appetitus
m — here — n
Festinantis heri: cui si vitiosa libido
erit — pauspicio — ferrea instrumenta — ad locum illum.
o
Fecerit auspicum cras ferramenta theanum
tunc dicet diues — mentalis
portabitis — p
Tolletis fabri: lectus genialis in aula est:
oprobilius. — casta
Nil ait esse prius melius nil celibe vita:
genialis lectus in aula — solos felices esse maritos
q
Si non est: iurat bene solis esse maritis
deū illū marinū.
r
Quo teneam vultus mutantem prothea nodo
facit — vbi cenat
s
Quid pauper: ride: mutat cenacula lectos:

Balnea: tonsores: cōducto nauigio aeque
pauper — poitat — priuata nauis: hñs tres ordines remorū
Nauseat: ac locuplex: quem ducit priua tricemis
hñs curtatos capillos
t
Si curtatus inequali tonsore capillos ☞
genus est camisie
v — pilose
Occurri: rides si forte subūcula pexae
pper vetustatem — disconuenit.
Trita subest tunicae: vel si toga dissidet impar
o mecenas faus — est sibiipsi contraria tunc ridere deberes.
Rides: quid mea cum pugnat sententia secum:
prius — contempsit.
Quod pecijt spernit, repetit qd nuper amisit ☞
fertur — dissidet — a recto tramite
Aestuat: & vitae disconuenit ordine toto

habet. vt ibi edificet.
n VITIOSA libido. Perpetuum illius epithetum est. Nam libido corruptus appetitus est. Qui vero rationi obtemperat volūtas & non appetitus dicitur.
o FERRAMENTA theanum. Nam mutato consilio teani edificare parat. Teanum autem oppidū nō procul a fora & nola quod cognomine sidicinum dicitur. Aliud etiā in apulia Strabo non procul a cannis dicit.
p LECTVS genialis. Is proprie est qui nouis nuptiis sternitur sic dictus. quia gignendi causa paratus sit. sed hic posuit p vxore vt sit sententia. Quod si vxorē habeat propter vite inconstantiā cupiat esse sine vxore et amet vitam selibem.

q SI non est. & c. Sensus. si nō est lectus genialis. i. vxor nil melius putat esse cōiugio Nam quicumq; vitiis laborat animo quieto esse nō potest. semper res nouas desiderat non intelligens inquietudinem illam non prouenire ex conditione rerum presentiū. sed ex animi perturbatiōe
r PROTHEA. Pro mobilitate animi ponit per quādā translationem vel potius per allegoriam. Nā deceptio ipsa & mendaciū quo sibi ea eligit pro bonis que bona non sunt. inducit semper per presentium penitentiam: quoniā non ibi bonum quod putabat inueniat. Ceterum repete hic prothei fabulam que hec tibi aperiet.

s QVID pauper. Nam cū non possit mutare regiones mutat in eodem loco mansiones conducto nauigio. cū id suo sumptu sibi conficere nequeat.
☞ t SI curtatus. & c. Mira profecto stultitia vt minimis erratis circa cultū corporis acvestiū vehementer offēdamur. Erroribus autē quibus ipe miser secum pugnat: non offendimur.
v SVBVNCVLA. Vestis est iterior ait eni Varr opost q; binas tunicas habere ceperunt instituerūt vocare subūculā & indusiam.

edificata dirruta ⁊ rotunda quadratis

Diruit.ædificat:mutat quadrata rotundis

diſſidet ita mea ſententia

Inſanire putas ſolennia.me neq; rides

qui me curat ab illa inſania

Nec medici credis nec curatoris egere

defenſor

A prætore dati:rerum tutela mearum

tamen indignans

Cum ſis:& praue ſectum ſtomacheris obunguẽ

in te ſpem habentis

De te pendentis te reſpicientis amici

ad vltimũ dico tibi ſolo deo

Ad ſummam:ſapiens vno minor eſt: ioue diues

dignus honore morbus dñs dominantium

Liber honoratus:pulcher: rex deniq; regum:

b ſapiens eſt quando ei

Præcipue ſanus:niſi cum pituita moleſta eſt.

x SOLEMNIA.i.Maxime inſanire vt ea inſania ita excellat alias iſanias.vt ſacra que ſolennia appellãt reliqua ſacra excellũt. Vel dixit eo furore rapi quo in ſolennib⁹ aliquorũ deorũ vt bachi & ceteris rapi conſueuerant.

☞ y NEC medici.Et vt altrebilis excludat furorem illum diuinum adiungit nec medici credis . Nam quiaut alterius humoris affluentia peccat inſanit et in eã quam mamã greco verbo appellãt cadit.& medico curãdus traditur et illi bonorũ ſuorũ curatione interdicit. Traditq; a pretore curator vnus ex iis q ꝓpinquior in gẽtilitate eſt.nõ credis igit̃ me indigere curatore in tanta inſania.

z CVM ſis.q.d.ego me tutele tue cõmiſerim & ex te totus pẽdeã vt ſit hec ſnĩa ſi cui cõmiſi meũ pꝛociniũ ſtomacharis et offẽderis ſi occurro tibi ynguib⁹ male ſectis.quãto magis deberes moueri ſi me inſanire videres.

☞ a AD ſummã.Optima cõcluſio ex ſuperioribus Nã ſi hoĩes propter inſaniã incidunt.& miſeri efficiunt̃.qui ex virtute viuũt ſapiẽtes erũt & oibus bonis abundabũt Concludit igit̃ ex paradoxo ſtoicorũ.Solos ſapiẽtes liberos eſſe.ſolos diuites.ſolos reges.ſolos deniq; oĩa.atq; ita excellere.vt excepto ipſo deo: nil maius ſapiente ſit.

b PRECIPVE ſanus.Sũt qui velint ironice dictũ in paradoxon ſtoicorũ.& pituitã ꝓ vana glĩa poſita eſſe.quod nõ videt veriſimile vt eludat in re tã graui.Sed qm̃ ſanitas ad animũ & ad corpus refertur dicemus ſapiẽtẽ ſano aĩo ſp eſſe quod in ſua poteſtate ſit.corpore aũt eſſe ſanũ.quia nihil cõmittit vnde morbus ꝓuenire poſſit.niſi forte corporis imbecillitate reddat̃ nõ ſanus cum aliquis humor in eo peccauerit.Et poſuit pituitam quod greci phlegma appellãt pro quolibet humore.

Argumentum ſecunde Epiſtole.

PRopoſuerat ſibi poeta pceptis ſuis homines meliores reddere / & ad virtutes qbus ſolis ducib⁹ ad beatam vitamq; peruenitur adhortari:atq; oſtendere ſtulticiam vnde omnes perturbatões pullulant mortale genus infeliciſſimũ fieri.Qua propter tanto conſilio atq; artificio ſcribit.Vt quãuis argumentum immutet tamen iocunda interpoſita varietate eandem repetat ſentẽtiam quã in prima epl̃a expreſſerat.Scribit itaq; ad lollium maximũ vel rhetorem /vel orathorem.Demõſtratq; qd̕ oẽs quoq; docti aſſerũt homeri poeſim exemplar vere virtutis cõtinere : & in iliade quantum detrimenti animorũ noſtrorũ perturbatões nobis afferãt.In odiſſea autẽ qd̕ virtus valeat ad bene beateq; viuendum proſequitur.Hoc dicit.

Epistola .ii. ad maximum lollum

Troiani belli scriptorem maxime lolli:
Dum tu declamas romæ: præneste relegi
Qui quid sit pulchrum: quid turpe: qd vtile: qd non
Planius ac melius crysippo & crantore dicit.
Cur ita crediderim: nisi quid te detinet: audi
Fabula qua paridis propter narratur amorem
Grecia barbariæ lento collisa duello
Stultorum regum & populorum cõtinet æstus
An tenor censet belli præcidere causam:
Quid paris: vt solus regnet: viuatq; beatus
Cogi posse negat: nestor componere lites
Inter peliden festinat & inter atriden:
Hunc amor: ira quidem cõmuniter vrit vtrũq;
Quicquid delirant reges plectuntur achiui:
Seditione: dolis: scelere: atq; libidine & ira
Iliacos intra muros peccatur & extra:
Rursus quid virtus & quid sapientia possit
Vtile proposuit nobis exemplar: vlixem
Qui domitor troiæ multorum prouidus vrbes
Et mores hominũ inspexit: latumq; per æquor
Dum sibi dum socijs reditum parat, aspera mlta
Pertulit: aduersis rerum immersabilis vndis
Syrenum voces & circes pocula nosti
Quæ si cum socijs stultus cupidusq; bibisset:

a TROIAM bellũ scriptorem. Scriptorẽ dicit per antonomasiam. Nam et si plures scripserint nemo tamen eorũ tam perpetuo tenore neq; tã magnifice mirificeq; scripsit. Vel scriptorẽ quoniã hoc nomẽ poetis precipue attribuit. b DECLAMAS. Sensus est. dũ te exerces in declamationibus si ętate grãdior. propterea eaq; doctior declamas idest discipulos in declamationibus exerces.

c PRENESTE relegi. Vrbs olim fortunę templo in quo sortes ibi inuente manu pueri versabantur. Et dãculum docet studiosum veritatis indagatorẽ secessu quodam potius quam hominũ frequẽtia delectari. Relegi autem dixit. Nam tanta vis est homeri poesis tanquã variis multiplicibus maximis. sed penitus recõditis rebus referta. vt nisi plunes legatur profundi abstrusiq; illius sensus percipi non possunt.

d QVI quid sit pulchrum. Sẽsus dicit poeta lecto a se poemate homeri manifestius sibi & melius exprimi ab eo philosophie precepta quã ab optimis eius pfessionis actoribus & chrysippo & Crantore. in iliade enĩ ostẽdit vitia hominum. in odyssea p vlyssis psonã virtutes demõstrat.

e CVR ita crediderim. ostẽdit quod ex iis que de bello troiano scripsit facile nos doceat: quot mala. ex hominũ stulticia ex qua omnia vitia pullulãt mortalibus pueniãt f AESTVS. Perturbationes & tumultus. Nã vt mare variis ventis agitatũ ęstuat sic hominis appetitus variis perturbationibus velut in quasdam perturbationes insurgit. g ANTENOR censet. Nã cũ legati grecorum helenam raptam repeterent censuit antenor reddendam. h SOLVS Amatorie dictum. Nam sine amica & si mille alii circumsitent sibi soli esse videntur amantes. ergo solus. idest sine helena.

i QVICQVID delirant reges &c. A recta via aberrãt trãslatio ab aratore. qui a lira sulco aberrat. lirare enĩ significat agros in sulcos dirigere.

k ACHIVI. Populares & plebei. l SEDICIONE. Vt fuit achillis militum a reliquo exercitu. m DOLIS. Quibus vlixes palamedem perdidit. n LIBIDINE. Paridis. o IRA. Agamennonis: Homerus igitur hec referens docet vitiis et perturbatiõibus omnes esse infelices. sed tamẽ principium maius esse sedus quoniam sua delicta pluribus nocent.

p RVRSVS quid virtus: Quemadmodum quattuor & viginti libris iliados vitam humanam expressit homerus sic iisdem aliis qui odyssea continentur errores vlixis describit qui nobis eius viri exẽplar ponũt qui paulatim variis vitiis se exuens ad virtutem que sola nobis ad beatã vitã dux est, peruenit. vult aũt longo vsu & multarum rerum experientia illum sapiẽtem effici. quoniam virtutes ciuiles cõsuetudine perueniũt.

q DOMITOR troię. Nã cũ doctissimus poeta homerus longe plura ingenii. quã corporis viribus fieri ab hominib' intelligeret. neq; achillem. neq; aiacem. neq; diomedẽ viros fortissimos. sed vlixem virum sapientissimum vrbis euersorem appellat. r REDITVM parat. Reuertitur enim a troia. idest a voluptate qui vir sapiens futurus est. & per varios errores redit in patriam. idest ad originem animi sui.

s ASPERA multa. Quia difficilimũ est & ea que sensum demulcent aspernari. & virtutem ipsam que sine labore & sudore nõ perficitur sequi difficilimũ etiam mentem a sensibus reuocare. Hic Vir. Per varios casus per tot discrimina rerũ. Tendimus in latium sedes vbi fata quietas. Ostendunt fas illic troiana resurgere regna.

t IMMERSABILIS. Nã vir sapiẽs nullius fortunę tẽpestatibus immergitur. v SIRENVM. De his ac de circe. deq; multis aliis que ad vlixis errores pertinent copiose in odis dictum est.

x SVB domina meretrice. Nam vt virtus homini optima parens est & caste pudice que nostrum animũ educat. Ita voluptas illum corrũpit et seruũ sibi reddit et meretricio more animi corporisq; bonis expoliat.

y NOS numerus sumus. Eos qui absint studio philosophie ait numerum tãtum modo explere hominũ. nec alii vlli rei esse natos quã vt fruges & consumeret.

z SPONSI penelopes Non sponsi. erant enim proci. sed qui sponsi esse cuperent Sic Virg. Et gener auxilium priamo phrigiisq; ferebat. i. qui gener esse cuperet.

a NEBVLONES alcinoiq; Parasitos & adulatores intelligit. qui apud altionum regem erant. hi ergo omnes volptatem secuti pecudum vitam degebant.

b OPERATA in cute curanda. idest que se exercet in curãdo corpore plusq; equũ sit. Non enim negligẽdus est cultus corporis. sed nõ debemus nimiam & maiorẽ q̃ oporteat curam adhibere ergo recte adiunxit plus equo.

c VT iugulent homines. Res omino inique. vt qui scelus commissuri sunt adeo in re patranda vigilantes sint. Tu autem ea discas que ad salutem tuã pertinent non possis expergisci. Est autem contrarium color rhetoricus.

d SI nolis sanus. Primum autẽ est vt occurramus morbo antequã veniat. sed si hoc

quorũ ad mores — sine pudicitia

x Sub domina meretrice fuisset turpis & excors
viuendo fuisset — .i. q. sua in luto.

Vixisset canis immundus: vel amica lutosus
numerum hoim adimplemus.

y Nos numerus sumus & fruges consumere nati
sumus similes procis — vani vt nebula

z Sponsi penelopes nebulones alcinoiq;
a
nutrienda — quam decet

In cute curanda plus æquo operata iuuentus:
b
iuuentuti — cum nox nos dies quieti concedatur

Cui pulchrum fuit in medios dormire dies: &
sonitum — ociosorum — habere

Ad strepitum cythare cessantum ducere curam
interficiant — festinant

c Vt iugulent homines surgunt de nocte latrones.
.i. in
a morbo animi

Vt te ipsum serues non expergisceris: atqui
con
recuses con — te — factus.
d seruare te.

Si nolis sanus curres hydropicus: & ni:
e
lucem — in quo studeas

Posces ante diem librum cum lumine: si non
f
intentionem — quorum ad — quorum ad opera
suam — voluntate

Intendes animum studiis & rebus honestis
p quolibet vitio penit

g Inuidia vel amore vigil torquebere. nam cur
h
pe p toto

Que ledunt oculos festinas demere: si quod
ea — festinanter intendis
comedit

Est animum differs curandi tempus in annum:
i — in — sapienter aggredere

Dimidium facti qui cœpit: habet: sapere aude
nam ille — plongat — tempus curandi

k Incipe: viuendi qui recte prorogat annum:
similis — s. qui — donec — vt posset fluuium pertransire
rustico — possit aluem siccari — amnis

Rusticus expectat dum defluat amnis: at ille
sic etiam tempus curandi labitur et labetur

Labitur: & labetur in omne volubilis euum
causa prolis procreande et non voluptatis

l Queritur argentum puerisq; beata creandis
queritur — non arare
mitigantur

Vxor: & inculte pacantur vomere siluæ

Quod satis est: cui cõtingit nihil amplius optet
quia illa superflua
ager

Non domus: & fundus: nõ æris aceruus & auri
ab — possessoris — p qualibet infirmitate ponitur.
remouit

Aegroto domini deduxit corpore febres

tu non fecisti cura ipsum pellere postq; venit.

e HYDROPICVS. Metaphora a corpore ad animũ.
f ANTE diem. ante lucem

Raro tamen in hac significatione. potiusq; ante diem ante tempus significat. Maro. sed misera ante diem subito q; accensa furore. Et Ouidius Filius ante diem patrios inquirit in annos.

g INVIDIA vel amore. Si nõ excitaris vt philosophorum libris medearis animo tuo multe perturbationes vt iuidia est et amor te illis egrotantem vexabunt.

h TORQVEBERE. i. qñ senserit maximum esse dispendium sapientia caruisse.

i DIMIDIVM facti. Ab Arestotile sumpsit hanc sententiam. Ille enim ait. principium plus esse. quam dimidium totius.

k INCIPE qui recte & c. Ait qui recte viuendi per viuendi tempus differt similis est rustico volenti flumen trãsire. & expectanti donec totũ defluat.

l QVERITVR argentum Aurea sententia. Nam tantũ diuitiarũ querendũ est quantum ad vitam degendam satis sit. Nam maiorem illarũ cumulum qui querit sibi curas cõpat & sollicitudines quas omnes vitare cupiunt neq; morbos e corpore pellunt.

deduxit tuo: bos mentis
ob m vt
Non animo curas, valeat possessor oportet:
acquisitis
Si comportatis rebus bene cogitat vti
quia habere amplio delectat
Qui cupit aut metuit: iuuat illũ sic dom⁹ aut res
sicut pictura tabularũ emplastra ꝛ huiusmodi
n
Vt lippum pictæ tabulæ, fomenta podagram:
ꝛ vnguenta
Auriculas cythare collecta sorde dolentes
purum acidum fit
o
Sincerũ est nisi vas: quodcunq; infundis acessit:
p
Sperne voluptates nocet empta dolore voluptas
quia desiderio
q suo sed
Semper auarus eget: certum voto pete finem
sperne voluptates cruciatur fecundis.
Inuidus alternis macrescit rebus opimis.
alterius principes runt
sperne r
Inuidia siculi non inuenire tyranni
nam furore committimus
q̃ ira flagramus
Maius tormentum: qui non moderabitur iræ:
quia id facit quod eum fecisse
s penitet nimis indignatione
Infectum volet esse, dolor quod suaserit & mens
dum penas festinanter exigit per violentiam
Dum pœnas odio per vim festinat inulto.
cito transiens compesce obrepere
t
Ira furor breuis est: animũ rege: qui nisi paret☞
discretione ratione
Imperat: hũc frenis hunc tu compesce chatena
instruit aptum doceri.
v
Fingit æquum tenera docilem ceruice magister
ad venandum aptus
eo
Ire viam quam monstrat eques. venaticus exquo
Tempore ceruinam pellem latrauit in aula:
docetur venari prepe mundo a vitijs
Militat in siluis catulus: nunc adhibe puro☞
doctrinam.
Pectore verba puer nunc te melioribus offer
quia
x y
Quo semel est imbuta recens seruabit odorem
nimis tarde incedis ego ira
te inuito ad virtutes
Testa diu: quod si cessas aut strennuus anteis
morosum te non sum
molestus
Nec tardum opperior: nec precedentibus insto.

m VALEAT. Nunq; poterit frui bonis suis quisq; cuius animus non valet. idest non est a languoribus & sollicitudinibus vacuus.

☞ n VT lippum &c. Quemadmodum lippus nõ delectatur pictura. quoniam illam cernere non potest. Sic animus noster variis curis confectus diuitiis non valet frui.

o SINCERVM est. Nisi vas purum fuerit & male sa poris expers vinum quod in fundit in eo sapore corrũpit. Sic animus aliqua molestia oppressus voluptatẽ sibi oblatam corrumpit.

p SPERNE voluptates. Qui voluptates spernit illarũ desiderio non torquetur. qui rursus sine desiderio est. is ꝑfecto trãquillam vitam agit.

q SEMPER auarus eget. Ergo nunquã quiescet si semper erit in desiderio. inuidus autem cum doleat secundis aliorum rebus seipsum semper excruciat iratus ea facit.

r SICVLI tyranni. Sicilie duo tyranni ~~phalaris~~ agrigẽtenus. & Dionisius siracusanus. his visum est nullũ tormentum tam grande esse vti inuidiam.

s INFECTVM volet. &c. Nam ira qui caret ratiõne cõtractum condemnat. et optat infectum.

t ANIMVM rege. Nam animus nisi obedierit incipit imperare. imperium autem animi semp intollerabile est.

v FINGIT equum. Vt magister equum adolescentem in quemcumq; vsum volet fingit & format. Sic nos animum nostrum si nõ vitia ex habitu contraxerit ad omne rectũ formabimus. permulti enim interest qua via a tenera ętate assuescamus. nam vt catuli si obiecta ceruina pelle domi eam feram insectari assueuerint. deide in siluis semper insectabũtur. sic animus noster virtuti principio assuefactus semper deinceps eadẽ via perget. Quia primitiua illa impressio in tenera mente facta ita durat vt odor rei. que in nouam testam. idest In fictile nonum infusa est.

☞ x QVO semel &c. Prouerbialis sententia.

☞ y RECENS. Nuper facta. & inq; nondum quicq; infusum fuerat.

Argumentum tertie epistole.

AD iulium florum amicum suum ep̄la est. Ad quem etiam in libro carminum odem scripsit. cuius principium est. Pindarū quisq; studet emulari. Mira aūt vtitur insinuatione. nam cū illum auaritie reprehendere instituisset. multa prius interponit quibus hominē patientiorem reprehensionis reddat. Interroget igitur quibus in regionibus sub claudio militet. & an quisq; sit qui res gestas cesaris scribere paret. Interrogat & diligenter de titio poeta. Reprehendit celsum q alienos libros vendicet. ipm deniq; ab ingenio laudat vt his laudib⁹ eū ita demulceat vt patiēter sua errata auditur⁹ sit. h. d

Q. hora. flac. Iulio floro

binomius erat — militiā exercet — finib₉
a
IVli flore quibus terrarum militat oris
drusus filius claudij
Claudius augusti priuignus scire laboro
p thracia — fluuius thracie — glaciali — an — b
Thraca ne vos ebrusq; niuali compede vinctus
ne maria — fluentia — c
An freta vicinas inter currentia turres.
fertiles — detineant — d
An pigues asiæ campi collesq; morentur
scolares tui studiosi — q̄ carmina componit — scire etiam — e
Quid studiosa cohors operū struit hæc q̄q; curo
fortia facta
Quis sibi res gestas augusti scribere presumit
curo scire ea que gessit augustus — spargit — eternitatē — f — g
Bella quis & paces longum diffundit in æuum
faciat — latina vt cito legetur — celebritatē vt oī hora de illo loq̄ — h — scolaris tuus — i
Quid titius romana breui venturus in ora
a q̄ omnis lirica vis manat — exprimuit. — k
Pindarici fontis qui non expalluit haustus
contemnere — titius est — in promptu positos — l
Fascidire lacus & riuos ausus apertos
curo scire qualiter — an — m
Vt valet. vt meminit nostri fidibus ne latinis

a IVLI flore. Fuit aūt vn⁹ ex claudii neronis cohorte. i. inter amicos claudii neronis. de quo late in odis dictū est.

b NIVALI cōpede. Quia hiemali tēpore glacie cōgelat

c VICINAS vrbes. Sestū et abidon itelligit que ad stadia. xxx. id enim est quattuor milia & quarta pars. quod spacium xerxes olim ponte coniunxit.

d PINGVES asię campi. Fertilissima enim asia campestris & collima est.

e QVID studiosa cohors Nam claudius iste. vt alibi legitur & Ouidius edocet studiosus fuit. & studiosos adamauit.

f BELLA & paces. idest que in pace & bello gessit.

g IN euum longum. q. d. in eternitatem. Nam preclara maximorum virorum facinora obliuione mergūtur nisi scriptores suis monimētis illa ab interitu vendicent. Sicut etiam in odis ostēsum est. vbi dicit. Dignum laude virum musa vetat mori.

h QVID titius. Titius poeta hic voluit pindarū sermone vertere. Deridet aūt hunc Horatius quod ausus sit sacrū opus contaminare. Post tū & vere laudat. Nam tiberii comes et doctissimus fuit & lyrica conscripsit.

i IN ora. i. in celebritatē & famā. vt oīum ora de illo loquāt sic Ennius de se. Nemo me lachrimis decoret. nec funera fletu faxit. cur volito docta per ora virum.

k NON expalluit. Non timuit, quāuis ardua difficilimaq; res sit vt ipse in carminum libris ostendit pindarū imitari.

☞ l FASTIDIRE lacus: Manet in trāslatione. Et pindarum fōtem appellat a quo omnis lyrica vis manare videtur, reliquos lacus & fontes qui inde pfluant appellat

m FIDIBVS latinis. Stilo & lingua latina.

n MODOS. Nam versus lyricos modulatur poete.
o AN tragica. Ostendit illu vtraq facultate valere lyrica & tragica.
p DESEVIT. Quia grandia & seua plerumq scribunt tragici.

q QVID mihi agit & c. Loquitur tanquã si quid bene egerit sibi sit voluptati futurum. atq hac beniuolẽtia preparat sibi locũ ad illũ reprehendendũ. vt ex amicitia nõ ex odio id aggredi videat.

r OPES priuatas. idest ex se scribat vnde sibi gloriã paret non autem surripiet ex libris alienis que pro suis dein dedat.
s PALATINVS appollo Hoc templũ ab augusto edificatum alibi ostẽdit huic ergo deo poete sua volumina consecrabant.

t GREX auium plumas. Aiunt quõq cornicem ornatus causa pulcherrimas pennas a variis auibus clanculũ surripuisse. & pprias exuisse illas induisse. & se spectandã in tanta pulchritudine omnibus prebuisse. sed paulopost reposcẽtibus suas quisq plumas nuda relicta omnibus risum mouit. Idem ergo iure euenire potest illi poetę qui nihil ex se scribit sed aliũde omnia compilat.
v IPSE. Tu iuli flori.

x CIRCVMVOLITAS agilis thima. Optime hominẽ laboriosum & industriũ apibus comparat. nam vt ille ad varia se cõuertũt et modo metyn parant que prima crusta est fauis. deinde pissoceron. Tertio propolim. Iste enim tres crustę veluti fundamenta sunt. postremo ceram fauosq ac mella. sic ille ad varia conuertitur.
y INGENIVM non paruum. Quod nature munus est nõ incultum quod est artis & doctrine. sunt igit omnia preclara ab eo poeta expectanda. Qui & nature & doctrine opibus suffultus ad scribendum accedat.

pindaricos quia pindarus thebanus fuit — auspicio musarũ
Thebanos aptare modos studet. auspice musa
in tragediis — de q verbo in poetica dictũ est
An tragica desæuit & ampullatur in arte.
etiam curo sare — quia non pfeci.
Quid mihi celsus agit: monit⁹ multũq moned⁹
Priuatas vt querat opes & tangere vitet
Scripta palatinus quæcunq recepit apollo:
aliquando.
Ne si forte suas repetitum venerit olim
quas cornix assumpserat
Grex atiũ plumas moueat cornicula risum
coloratis pennis quas furata erat.
Furtiuis nudata coloribus. ipse quid audes:
ironia
Que circũuolitas agilis thima: nõ tibi paruum
qð est munus nature — qð est artis & doctrine — hirsutũ nõ exercitatum
Ingenium non incultum est. nec turpiter hirtum
quia — ciuilia qð pertinet ad iudicem
Seu linguam causis: seu ciuica iura
componis iucundus
Respondere paras: seu condis amabile carmen
signicia — victoriam tuam indicabis
Prima feres hædre victricis premia: quod si
nociua — quoniam que fouet & nutrit curas
Frigida curarum fomenta relinquere posses
Quo te celestis sapientia duceret: ires
nos
Hoc opus. hoc studiũ parui properemus & ãpli
gestus enim? patrie & nobis prodesse poterimus
Si patrie volumus: si nobis viuere cari.
tantesit
Debes hoc etiam rescribere: si tibi curæ
cõiuncta
Quanto conueniat numatius. an male sarta
frustra — cõiungitur — sed
Gratia ne quicquã coit. & rescinditur. at vos
feruens ppter irã — ignorantia
Seu calidus sanguis: seu rerũ inscitia vexat
iniquũ est
Indomita ceruice feros: vbicunq locorũ
qð olim fraternũ fuit — amoxem
Viuitis indigni fraternum rumpere fœdus
q. d. ego multũ opro vestrũ reditum & siue neritis imolabo p vobis pinguem bouem
Pascitur in vestrum reditum votiua iuuenta.

z SEV lingua. Oratorem consultũ. & poetam esse demonstrat.
a PRIMA premia. Vt nõ solũ secundas aut tertias. sed omnino primas obtineas.
b QVOD si frigida & c. Cum iam ab omnibus laudauerit amice errorem arguere. Ipse enim sibi causa est. ne euadat in egregiũ poetã. quoniam mẽtem suam occupet variis curis. Oportet eni poete mentem vacare omni sollicitudine vt vata ad musas conuertat. Recte ergo Iuuenalis. quis locus ingenio nisi cum se carmine solo. Vexant & dominis cyrrhę nyseq; feruntur. Pectora nostra duas non admittentia curas.

c HOC opus. s. incumbere studiis sapientię cui rei parue & ampli. i. cuiuscumq fortune sumus. Ea eni & patrie & nobis prodesse possum⁹

d NVMATIVS. Nunc ipsum inconstantie infidelitatisq arguit. Incesserant eni inimicitie inter hunc & numatium plancũ. deinde opera amicorum. et maxime horatii recõciliati inter se fuerãt nunc autem intellexisset poeta reconciliationem illã pene discindi familiariter vtrũq increpat. Ostẽditq eos vehementer amare cũ iuuencam pro illorũ reddito voueret.

e MALE sarta. Translatio a veste. Sarcire enim et in supino sartũ est diuisas partes cõiungere & cõsuere. Ergo male sarta. i. male cõiũcta est gratia. que non coit. i. non durat in coniunctione. sed rescinditure

f CALIDVS sanguis. Propter iram dicitque est accensio sanguinis.
g RERVM inscicia. Nam omnis animorum perturbatio ab inscicia est.

h INDOMITA ceruice. Indomita superbia qua inequalitatem qua amicitia cõtinetur descendere vetamini.
i FEROS. Contraria res humanitati & mãsuetudinis

Argumentum epiſtole quarte.

AD albiū ep̄la eſt que circa principiū ep̄le laudat a rectitudine iudicij vt ſibi viam muniat ad rep̄hēſionem iuſtiſſimam: Vult enim hoīem admonere vt cū in bonoꝝ affluētia cōſtitut⁹ ſit deponat ſuperuacuas animi curas. Hoc dicit.

Ad albinū amicum ſuum.

carminū
o k l
ALbi noſtrorum ſermonū candide iudex
ſtudere an ſcribere .a pedo op pido
Quid nūc te dicā facere in regione pedana
an dicā te m p caſſij excellat
Scribere quod caſſi parmenſis opuſcula vincat:
dicā te n latenter ſubire
An tacitum ſiluas inter reptare ſalubres:
Curantem quicquid dignum ſapiēte bonoq; eſt
o prudentia naturali
Non tu corpus eras ſine pectore. dij tibi formam.
p modū exponendi
Dij tibi diuitias dederant artemq; fruendi
meuere ꝛ optare melius
Quid voueat dulci nutricula maius alumno
q intelligere vt eloqui r intelligat
Quam ſapere & fari poſſit quæ ſentiat. & cui
vniuerſalē bn̄uolētia robur in mēbris copioſe
Gratia fama. valitudo contingat abunde
vnde viuere poſſit r ſacco nūmario
Et mundus victus non deficiente crumena:
ſ acquirendi vel diu viuendi
Inter ſpem curamq; timores inter & iras
vltimū
Omnem crede diem tibi deduxiſſe ſupremum
Grata ſuperueniet quæ non ſperabitur hora
t
Me pinguem & nitidū bene curata cute viſes
Cum ridere voles epicuri de grege porcum.

k ALBI noſtrorū candide iudex. q. d. recte quoniā in iudicio tuo nulla apparet macula.
l SERMONVM. Vtebatur eni horatius iuditio hui⁹ hominis tanq̄ & veri & docti in ſermonibus quos ſcripſerat. Facileq; crediderim poetam ita poetā eum laudare quoniam in iudicando libertate vteretur albius ergo laudat vt videaē auidiſſime audiſſe ſi quid ab eo reprehēſū ſit. & tacite amonet vt ipſe quoq; non inuitus accipiat ſi qua in re ab eo reprehēdaē
m CASSI. Pro caſſii per appocopē. Hic parma vrbe poeta non ignobilis. qui brutianas partes ſecutus eſt. atq; illo deuicto athenas ſe in ſtudio littrarū ſe recepit de hoc meminit Quintilianus.
n SILVAS ſalubres. Nā et valitudini corporis ſeruiūt et ſeceſſum ad res altiores cogitandas prebēt. dixit autem reptare. vt gradiendi inter loca arboribus fructibuſq; dēſa difficultatē oſtenderet. vel ponit ſiluas philoſophie abditas obſcuraſq; ſentētias in quas ipſa reptet. i. latēter ſubeat et tunc erūt ſalubres. quonīā a morbis. ideſt vitiis animū purgent.
o SINE pectore. Sine prudentia naturali. oſtēdit enim fuiſſe in homine prima nature. quę propter ſe expetenda multi philoſophi dixerunt.
p ARTEMq; fruendi. Virtutem intelligit que cum prima nature recepit illis fruiē.
q SAPERE. Quod eſt ſapientie & doctrinę.
☞ r FARI. Quod eſt eloquentie.
☞ MVNDVS victus. Hoc enim requirit vt luxus invictu abſit mūdicies adſit ſed ſcd'm facultatē p̄rimonii.
☞ ſ INTER ſpem Miſerailoꝝ vita quibus inter tot perturbationes vita fluit.
t ME pinguem. Porcum ſe appellat de grege epicurei. q̄a illi voluptuoſam vitā agunt et nihil a ſuibus diſtant. Nā preter eas voluptates que aut guſtu. aut tactu percipiūtur nihil in bonis numerāt. Nō autem ſe talem eſſe dicit. quia ſit. ſed conaē illū a vita cōtraria hoc ōctrario ñ abducere. imitat⁹ eos qui curua ligna dirigunt qui non ſunt contēti vt ad rectitudinē reducant niſi in tantundem in contrarium flectant.

Argumentum epistole. V

T Orquatum virum diuitijs affluentem: sed ob auaritiam partis vti nō audentē ad liberaliorē vitam traducere conatur. Ita tamen vt frugalitas seruetur: neq; queratur luxus. Hoc dicit.

Ad torquatum.

non dedigneris / a vilioribus

SI potes archaicis cōuiua recumbere lectis

b verearis c d

Nec modica cœnare times olus oē patella

e occidēte sole. o expectabo

Supremo te sole domi torquate manebo.

existente consule.i.in scdo tauri consulatu

Vina bibes iterum tauro diffusa palustres

vbi crescit vinū insipidū g petrosum

Inter mincturnas sinuessanumq; petrinum

quam ego promisi voca me ad te obtempera mihi

Si melius quid habes. arcesse. vl' imperium fer

nitet domus ad tuū honorē h

Iamdudū splendet focus. et tibi munda suppellex

postpone acquirendi certas enim nequis sit ditior. et c.

i k

Mitte. leues spes et certamina diuitiarum

cuius es aduocatus l m

Et moschi causam cras nato cæsare festus

cōcedit .i. sine pena olim enim n diebus non licebat

Dat veniam somnumq; dies. impune licebit

o deducere consumere

Aestiuam sermone benigno extendere noctē.

ad quod prodest p

Quid mihi fortuna si non conceditur vti

cui si aliquis auarus .i. nimis grauis censor q

Parcus ob hæredis curam nimiumq; seuerus

a ARCHAICIS. Viliori bus & plebeis ab archa in scio fabro factis.
b MODICA. Modesta et tēperata. dat aūt patinę quod epularum quas modicas & frugales esse vult.
c OLVS. Etiam male cō ditum & plebeum.
d PATELLA. A patina diminutiuum est.
e SVPREMO sole. Vltima diei parte. illa eni hora tpati hoies cibū capiebant. Vir. de didone; nunc eadem labente die conuiuia poscit.
f PLAVSTRES minctur nas. Nā hec vrbs inter palu des sita erat. Iuue. Mincturnarumq; paludes. in his aūt locis vina deteriora sunt.
g SINVESSANVMq; Est aūt sinuessa nō pcul mi cturnis. Ponit aūt hec vilio ra. nedū illū abundantius re bus suis vti admonet forte credat se in luxum aduocari
h SPLENDET focus. Ni tet domus multa. suppellecti li vt sit posit⁹ focus p domo Vel nitet focus. qa ligna tibi abūde sunt. qbus focus igne splēdere possit. sed prima sen tentia melior. qa sequit & ti bi mūda suppellex Sēsus aūt est vt cū abūdet suppellectili diuitiis velit illis quādoq; vt
i LEVES spes. Nā qa spe rat ingētissimas pecunias ac cumlare abstinet illis vti. sed sunt spes leues. i. rerū leuium & mutabiliū vel hois leuis.
k CERTAMINA diuitia rū. Conatus quos sumis vt diuitias acquiras certas enim ne quis ditior sit.
l MOSTHI. Moschus per gamenus orator summ⁹ in stituebat pueros. ac deniq; ve neficii reus factus et plurimis oratorib⁹ defēsus est de hoc meminit Quintilianus.
m NATO cęsare. Idibus iuliis natus est. quē diē roma ni festum celebrabant.
n IMPVNE. Quia nemini nos reprehendere licebat.
o ESTIVAM Quippe que in ipsis iuliis idibus esset.
p FORTVNA. Pro diui tiis posuit que cū nō fiut pro pter se expetēde. sed vt illis ad nostra cōmoda cōparanda possimus vti frustra possidē ter nisi vtamur.
q PARCVS. deest si. ordo aūt est. si aliquis parcus. idest auarus ob curā heredis. idest qui me cupiat. omnia conser uare heredibus & nimiū se uerus. i. nimis grauis censor.

r ASSIDET insano.idest non discedit a me ne ego patrimonium profundam. Insano. idest nimio in sumptu q.d.prohibet me ab ministratione bonorum veluti si insanus furiosusue sim. Si ergo ita me phibere tentat ego cōtra faciam. Nam incipiā potare & vti lautiore conuiuio id enim significat per florum copiam. & patior haberi inconsultus.i.parum cautus in meis rebus. Nam si dicitur a quibus consiliū petitur ille erit incōsultus cuius rationē apetitus nunquam consulit.

s QVID non ebrietas. Alterum extremorum laudat vt hunc hominem ab altero abducat. & in mediocritate in qua virtus est collocet.

t AD prelia trudit. Nā accenduntur spiritus. vnde pellitur timor.

v DISERTVM. Nam eloquentiores reddit vinū hoīes ac etiā qui angusta pauperta tate premunt liberat a curis.
x IDONEVS. & nō inuitus. nā qui a ratione imperatur is iam institutus ad rem est & bene volens agit. Quia iam ingreditur ad virtutē & per electionem agit.
y TORAL. Neutri generis. vt ceruical. Est autem vestis qua torus ornatur.
z MAPPA. Qua mensa sternitur.
a CORRVGET nares.i. moueat fastidium et nauseā inducat. tunc enim tegitur os. operiuntur oculi. et nasus in rugas cōtrahitur cum aliquid sordidum ostendit. Imperat enī ratio non vt nimio luxu lasciuiat in cōuiuio sed vt vitet sordes.
b OSTENDAT te tibi. Demonstrat qualis sis.i. demonstrat tuas facultates.q.d. hec maioris neq minoris com parata sit quam conueniat tuis facultatibꝰ vel adeo tersa sit vt tanquā in speculo in illis tuam imaginē cōtemplaris in sententia vult luxuriē abesse. mundiciam adesse.
c NE fidos. Describit qualem preparet conuiuium. Nūc addit conuiuas ita eligere vt omnes fidi inter se sint. neq extra illud limē proferat que in conuiuio dicuntur. Nam multa dicuntur ex hilaritate vini que disseminanda minime sunt.
d VT coeat par. Ordo est. sic instituam conuiuas. brutā puellā vt par pari iungat.
e NISI te sabinum potior. idest melior cœna & potior puella.
f LOCVS pluribus vmbris. idest plures sunt loci in meo rure qui vmbris operti pulchre nos recipere possunt Et eligamus loca aperitiora nam arctiora premunt malo odore caprarum. vel dicamus vmbris.q.scurris vt supra in sermonibus dixit. Cū seruilio balatrone vibidius quos mecœnas adduxerat vmbras dinde ponit olidas capras pro mordacibꝰ scurris vt moneat si scurras velit ducere nō ducat mordaces. nam premūt tetro odore cōuiuium.
g TV quotꝰ esse velis.q.d. scribe cuius fortune homies tibi cōuiuas adhibeam. nā si cupis digniores te eris postremus si īferiores eris primus.
h ATRIA seruantē. Assūt tibi cliētes qui atrio tuo te expectāt. vt te cōsulant. et suas tibi causas cōmendent. tu autem illos falles. nam nō illac domū īgredieris. sed per posticum. ne te ingredientem intueantur. Sic enim olim expectantem Ciceronem auxiliū contra clodiū imploraturū pompeiū fefellisse dicunt.

mihi — vtar lautiori cōuiuio.
r Assidet insano. potare et spargere flores
etiam parum cautus in rebus meis
Incipiam: patiarq vel inconsultus haberi
manifestat — celata — aperit.q.d. omnia
s Quid non ebrietas designat. operta recludit.
firmas — ebrietas — pauidum
Spes iubet esse ratas: ad prelia trudit inermem t
releuat
a Sollicitis animis onus eximit. ac docet artes
copiosi potus — eloquentem
Fœcundi calices quem non fecere disertum v
ab effectu — fecere — liberum
Contracta quem non in paupertate solutum:
parare — potens — a propria mea voluntate.
Hæc ego pcurare & ydoneus imperor: & non x
ita libens — sit — qua mensa sternitur
Inuitus: ne turpe toral: ne sordida mappa y z
nauseam inducat
a Corruget nares: necnon & cantarus & lanx
b vt in eis te mireris potens.q.in speculo.
Ostendat tibi te ne fidos inter amicos. c
aliquis — a nobis — extra limen proferat
Sit qui dicta foris eliminet: vt coeat par: d
Iungaturq pari. brutam tibi septimumq:
melior
e Et nisi cœna prior potiorq puella sabinum p.n.
.i.summum
Detinet ad summā locus est & pluribus vmbris: f
modico — vituperans
Sed nimis arcta premunt olidee cōuiuia capræ
g — relictis negotijs ⁊ causis
Tu quottus esse velis: rescribe: & rebus omissis
h
Atria seruantem postico falle clientem.

GG iii

Argumentum Epistole Sexte

AVrea epistola. & ex grauissimorū philosophorū sententia rectissime cōcludatur animū pturbationibus vacantem btm̄ esse. Contra vero qui illis agitatur: eum miserum esse. Hoc dicit.

i NIL admirari &c. Hac epistola docet victurum feliciter eum qui sine admiratione omia habiturus sit. vt eni omnem sollicitudinem ex cupiditatibus nasci dubiu non est. Ita cotemptu diuitiarum constitutum esse ait.

k ET seruare beatu. Nam que felicitatem inducunt eadem illa inductam coseruat Sed optime dixit seruare. Na aduentus boni non facit felicitatem nisi idem bonu maneat. Recte enim Arestotiles quod quemadmodum vna hirundo non facit ver. ita nec vna dies facit homine beatu

l SVNT qui formidie nulla. Locus a minori. Diceret enim aliquis difficile est non admirari diuitias et honores cui respondet si non inuenimus sapientem. qui non admiretur vltra modu celestia quato minus admirabimur terrena que celestibus inferiora sunt. At sapiens adeo intrepide cuncta aspicit. vt etiam si celum ruat e tranquillo animi sui statu. non excutiatur. Ergo nunque mouebitur diuitiis & honoribus. que terrena sunt.

Ad Numitium.

non / i
Nil admirari prope res est vna numici
k
Solaque que possit facere & seruare beatum
determinatis staturis
Hunc solem & stellas & ducentia certis
aliqui / l
Tempora momentis: sunt qui formidine nulla
mori / igitur / in / diuitias auru / & argentum
Imbuti spectent. quid censes munera terrae
censes munera / remotos
Quid maris extremos arabas ditantis & indos
n / o / p
Ludicra quid plausus & amici dona queris
q.d. vere non sunt spectanda / q ad sermone
Quo spectanda modo, quo sensu credis & ore
ille / contraria / q
Qui timet his aduersa fere miratur eodem
timor / r
Quo cupiens pacto pauor est vtrobique molestus
postquam / cupientem & timentem / s / fortuna aduersa
Improuisa simul species exterret vtrumque
de psenti bono / de psenti malo / futuru malu / pdest / felicitatem / t / homo / futuru bonu
Gaudeat: an doleat: cupiat metuatue: qd ad rem

m QVID. Interrogantis est & erit ordo. Quid. quo modo & quo sensu et quo ore censes tu & credis tu esse spectanda munera extremi maris que maxime sunt vniones & margarite que leguntur in mare indico. & appellat etia munera maris oderatas merces. que ex oritali plaga ad nos mari vehuntur.

n LVDICRA. Ludus appellet equibus victoria parta in summa admiratione erat.

o PLAVSVS. Qui victoribus reddebatur.

p DONA. Hi sunt magistratus. qui in suffragio populi accipiutur. Ergo sunt dona populi te amatis.

q QVI timet &c. Qui timet his siue perturbatio sit in cupiditate. siue in fuga malorum semper cupiet bona.

r PAVOR est vtrobique: Nam siue cupias bona siue timeas mala semper eris in formidine. Na qui cupit diuitias sp abhorreat paupertate

s IMPROVISA species. Probat stoici omnes perturbationes esse opinione. nam essent a natura non possent tolli. semper enim essent. Ergo in opinione sunt. & semper improuisa magis ledunt. na non fuit datum spatium recognoscendi eam opinione falsam.

t GAVDEAT an doleas Nihil refert quacumque perturbatione afficiatur modo illa e ita rapiat vt stupeas & torpeas. Gaudeat. quod est de presenti bono & dicitur leticia gestientis. doleat de presenti malo que appellatur egritudo. Cupiat de futuro bono & hec libido est. Metuat nam metus est de futuro malo.

v MELIVS sua spe. &c. Melius ꝙ speraucrat et est in bono. aut presenti aut futuro. Peius similiter in malo. Stultis autē accidit quod hec preueniant impremeditata. Vnde magis perturbantur. quia non fuit spatium cogitandi. Nā sapienti cui omnes fortune impetus noti sunt nihil impremeditatum accidere potest. Cogitat eni ea nos conditione natos esse vt omnibus calamitatibus subiecti simus. itaq; omnia illa sibi accidere posse premeditat. Ergo si euenerint q̄m prouisa accidunt multo minus ledunt. Que aūt non euenerint ea veluti terentianus ille senex sibi lucro apposuit.

x ANIMOq; & corpore torpet. Nā cū animus torpet idem etiā et corpus quod ab animo mouet faciet. proprie tñ torpere est cū nerui siue frigore siue alia re ita riget vt corpus moueri flectiq; nequeant. Sed ad animū inde transfertur. Et dicitur torpere quotiens adeo ob aliq; curā premimur vt imobilis fiat.

y INSANI sapiens &c. Vsq; adeo debemus cauere ne quid supra modū cupiamus aut admiremur vt etiā si id in virtute agamus quāuis summopere expetēda nō sani sed insani iure dicamur non iusti sed iniusti. Quanto ergo minus cupiende sūt aut diuitie vt est argentū & marmor vetus .i. antique statue & era et artes .idest enea vasa multo artificio fabricata. que omnia inferiora virtute sunt aut si nimiū laboras habere eloquens. & assiduam operam in foro prestas vt diuitias assequaris.

z PEIORIBVS. Ignobiliori genere.

a QVICQVID sub terra. Ostendit fragilitatē & mutationē rerū que habēt. nā que sub terra nunc latent in lucē venient. & que effossa multa arte splendēt rursus fodiēt

b CVM bene notum. Quāuis in celebri fama sis moriē dum tibi est vt mortui sunt illustrissimi viri. vt numa fuit. & anchus romanorum reges. de qbus in odis dictū est

Si quicquid vidit melius peiusue sua spe
quia nil aliud intuetur — afficitur gaudio vel timore

Defixis oculis animoq; & corpore torpet:
reputatur pro insano

Insani sapiens nomen ferat aequus iniqui.

Vltra quā satis est virtutem si petat ipsam
vade — diuitias — statuas antiquas

I nunc argentum. & marmor vetus: eraq; ⁊ artes
q̄modū cupientis — ad

Suscipe cum gemis tyrios mirare colores:
eo — homines — facundus

Gaude ꝙ spectant oculi te mille loquentem
industrius — in vespero

Gnauus mane forum & vespertinus pete tectū
colligat

Ne plus frumenti dotalibus emetat agris
diues ⁊ nobilis ille — eo — parentibus natus

Mutus et indignū quod sit peioribus ortus
mutus — .i. potius opta qḋ mutus sit ditior te quam tu illo

Hic tibi sit potius quam tu mirabilis illi.
a — latet — opertum

Quicquid sub terra est in apricū ꝓferet aetas
extrahet — b

Defodiet. condetq; nitentia: cum bene notum
ꝑ ꝑpp

Porticus agrippe & via te conspexerit appi
illo vel illuc — pompilius — p.n. romani

Ire tamen restat: numa quo deuenit & ancus
tuum — tui — c — grauentur — acerbo

Si latus aut renes morbo tentantur acuto
ris — remedium — si queratur

Quaere fugā morbi. vis recte viuere: quis nō
recte viuere — sapiens — tu

Si virtus hoc vna potest dare: fortis omissis
mundanis — esse — e — sicut

Hoc age delicijs virtutem verba putas: vt
putas esse
f — g — h

Lucum ligna. caue ne portus occupet alter:
f. caue — loca sunt marina — i

Ne cybiratica ne bichina negotia perdas:
talēta — k — l

Mille talenta retondentur: totidem altera porro
f. mille — pficiat

Tertia succedant & quae pars quadret aceruū
certe — .i. fides amicos — endiadis

Scilicet vxorem cum dote fidemq; & amicos
nobilitatem — pulchritudinem — que reges facit

Et genus & formam regina pecunia donat.
diuitem — .i. vis ꝑsuadenda. — m — venustas

Ac bene nummatum decorat suadela: venusq;

c MORBO acuto: Acutꝰ enim & acer dolor est lateris & renū. Renes autem dicti. quod in eis riui sūt spermatis quod inde ad medullam spine defluit. et ad colen vsq; descendit. duo sunt & lumbis sub imis coxis adherēt adipe immerguntur habent cauernales sunt venosi & tunicati

d QVIS non. Nam nature impulsus omnes summum bonum desiderant.

e VIRTVTEM verq; d minime. Nā virtutis moralis finis est actio. et nō cognitio.

f LVCVM ligna. Nō eni ex solis arboribus constat silua. sed ex religione numinis eius dei cui sacer est. Nā non omnis silua lucus est. sed is qui deo sacer habetur. Ergo vt lucus aliud est preter ligna sic virtus aliud continet preter verba.

g CAVE ne portus. Stulticiam hominū ostendit. qui in re vana & momentanea: vt diuitie sunt tm̄ laborant: In virtute autem acquirenda in qua sola consistit vita beata non laborant.

h OCCVPET. Nam maioris vendit merces qui prior illas in portum vehit negotia aūt is perdere dicit qui ex merce lucrum non facit. sed potius minoris vēdere cogit

i CYBIRATICA. Cybira vrbs magna teste. Strabo: in asia iuxta sindā.

k RETONDENTVR. Pessiciātur. vt nihil ab aliqua parte desit. Nam forma rotūda perfecta est dicitur autem rotunda a rota. Rota vero a ruendo.

l ALTERA. f. mille. vt Catullus. Da mihi basia centū. da deinde altera centū. Est autem inflexibile & omnis generis in plurali vnde est. Mille hominum species. et mille talenta.

m SVADELA. Vis ꝑsuadendi. nam cum diuiti tanta fides adhibeatur videt preferre quandam efficaciam persuadendi.

n MANCIPIIS. In eadē irrisione permanet vt hortet non satis esse vnū genus diuitiarum. sed querenda omnia genera.

o CLAMIDES lucullus Approbant auari opinionē illam quā plutarchus in vita aristōis philosophi esse vult homines potius superfluis fortune bonis quam necessariis & cōmodis beatos esse. Vnde scopas thessalus cum quidam ab eo quippiā contenderet quod neq; necessarium sibi neq; valde cōmodum esset huiusmodi inquit rebus locuplex sum. et foelix superuacuis.s. & nihil necessariis. Hac ergo ratione fuisset beatus Lucullus cuius testis tanta esset vt quinq; milia clamidum domi inscius haberet. Rogatus itaq; vt in vsum scene centū clamydes cōmodaret. negauit se scire an haberet. Deinde domum reuersus cōperit habere quinq; milia.

p EXILIS domus. Irridēdo hoc dicit. dum reprehendit superuacua auaritie.

q FVRIBVS. Quia licet ipune ea tollere que sibi adesse ignorat dominus.

r SI res sola. Enumerat diuitias. honores. voluptates & reliqua huiuscemodi. & dum videtur concedere vt illis veluti summo bono vtamur arguit nō esse bona. Deniq; concludit vt si nouit aliquid rectius quam sua opinio que est vt in virtute sit sūmū bonū doceat. Si non nouit sequatur sentētiam suam Ergo concludit si res. idest diuitie potest facere hominem beatum incumbe diuitiis.

s SPECIES & gratia. pro honoribus ac magistratibus posuit.

t LATVS suffragatoris. Vt excitat & porrigat dexteram & promittat suffragationem.

familijs — auri & argēti
n
Mancipijs locuplex: eget ęris cappadocum rex
vide — sicut
o
Ne fueris hic tu / clamydes lucullus (vt aiunt)
p ornatu theatri — a senatu scilicet
Si posset centum scenæ prebere rogatus
quomodo — lucullus
Qui possum tot ait tamen & querā & quā habebo
Mittam: post paulo scribit sibi milia quinq;
senatus
Esse domi clamydum. partem vel tolleret omnes
inops — in qua
p
Exilis domus est: vbi non & multa supersunt
quia nescit se habere — q
Et dominū fallunt: & prosunt furibus: ergo
diuitie
r
Si res sola potest facere & seruare beatum
oppetas
Hoc primus repetas opus hoc postremus omittas
speciositas
s — fauor
Si fortunatum species & gratia præstet
pdicet
Mercemur seruum qui dictet nomina: seuum
sculpet — turbam que pondus affert transmisse decere
t
Qui fodiat latus & tegat transpondera dextram
cūs meus
v — x
Porrigere hec multum in fabia valet ille velina
honores — .i. curules sellas eburneas factas
y
Cui libet hec fasces dabit eripietq; curule
quia aufert
Cui volet importunus ebur: frater. pater. adde:
curulis — a
z
Vt cuiq; est ætas: ita quemq; facetus adopta
ille — recte
clarū est
Si bene qui cœnat: bene viuit lucet. eamus
nos — sicut
Quo ducit gula piscemur: venemur. vt olim
ille romanus — rhetria
s. fecit
Gargilius qui mane plagas. venabula. seruos
hoībus replerum
b
Differtum transire forum populumq; iubebat
quatenus
Vnus vt e multis populo spectante referret
quem se vixit venando cepisse
Emptū nullus aprum crudi tumidiq; lauemur
nos — c
Quid deceat. quid non obliti. cerite cera.
nos — hoīes remiges
d
Digni remigiū vitiosum. itacensis vlixei

v MVLTVM valet. Ergo blande hominē ambire memento.

x FABIA & velina. Nomina sunt tribuum.

y DABIT fasces. Tot secū trahit suffragatores vt possit & dare & eripere magistratus cui volet. ergo diligenter est ambiendus. Posuit autē fasces & sellam currulē que eburnea erat insignia magistratuū p ipsis magistratib⁹.

z VT cuiq; est ętas. Hortatur vnumquemq; honestatē amantem. vt omnem hominem prout eius ętas exposcit alloquitur illum.

a ADOPTA. Vrbana locutio. nam qui eum fratrem qui non frater sit videtur illū adoptasse.

b DIFFERTVM. Vndiq; refertum hominibus. & per transitum carpit vanitatis gargiliū qui magna pompa per cōspectum populi venatū ibat. Deinde ferinas nō captas sed emptas referebat.

c CERITE cera. Cerites populi sunt quos cum vicissent romani statuerunt vt nunquā leges ederent nec leges haberent. Quod multum ignominiosum fuit. Et per hoc dum secundum sectam voluptuosorum postponamus omnē honestatem & simus in numero ceritum. idest sine lege Ita hūc locū intelligit Acron

d Remigium. Homines remiges sic & salustius. sollicitata seruitia pro seruis dixit: proprie tamen remigium est ipsa remigatio. Vir. Remigio allarū .i. tales sumus quales fuerunt remiges vlixis quos homerus in varias feras mutatos fingit. quia variis vitiis laborabant.

e PATRIA. Hac ponit homerus p summo bono que est patria animorum nostrorum tunc eni in sua patria redit. sed vitiosis voluptas potior est quam patria.
f VIVE vale. Hoc ad epistole principium referas sitque sententia. O numici si tu nouisti rectis & verius quam ista que dixi de summo bono.
g CANDIDUS Bonus &

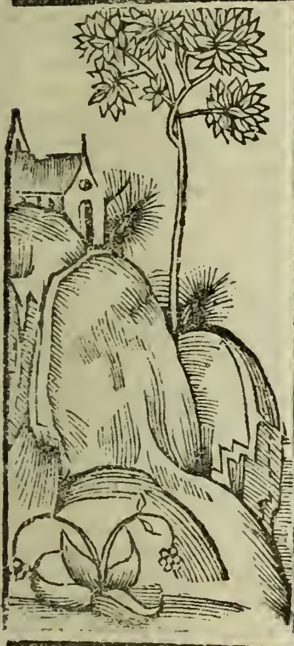
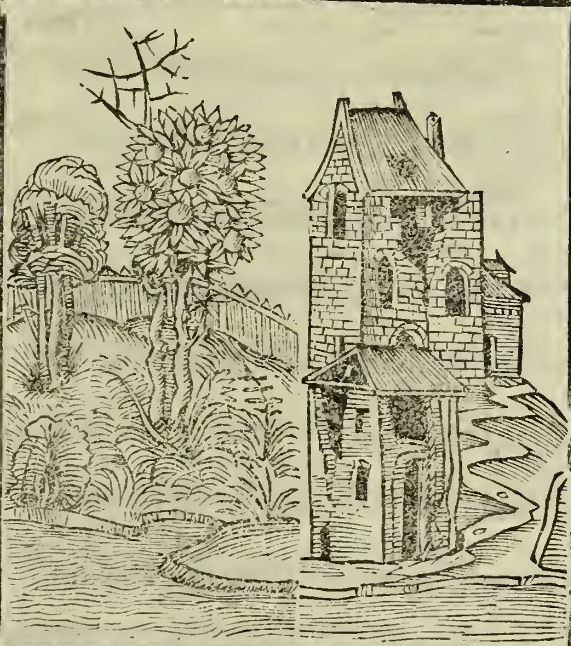
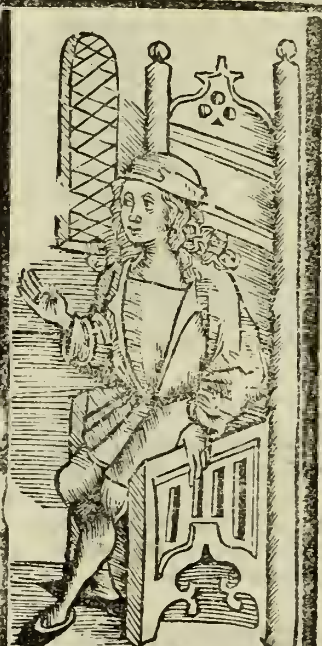
viri e vetita
Cui potior patria fuit interdicta voluptas
poeta sicut
Si menermus vti censet sine amore iocisque

Nil est iocundum viuas in amore iocisque
q. d. i. de summo bono
f
Viue: vale. si quid nouisti rectius istis.
g h
Candidus imparti si non: his vtere mecum.

sine inuidia. na inuidus non candidus sed liuidus est. Sin aut nihil nouisti rectius vtere his que ego dixi. No aut sine ratione dixit mecu. q. d. non ego hec precipio & facio.
h IMPARTI. idest redde me participem. nam cu academicus sit nullius addictus iurare in verba semper meliori obtemperabo.

Argumentum Epistole. VII.

Et vera & ad legendu salutaria pcepta in hac epla concludit horatius. Primo enim demostrat licere nobis saluo iure atque honesto no seruare pmissa que seruata & nobis nocerent & ei cui pmisimus nulla in pte prodessent. Preterea esse veri amici no exigere ab amico id quod aduersus comodu suu sit postremo negat esse boni viri vel suis beneficijs alterius libertate emere: turpeque esse hoibus illa vl muerib' vedere: logeque pstare i pauptate degere citra ta e vitiu quam aduersus natura sua laboriosa subire.

Ad Mecenatem

a QVINque. In hac epistola se mecoenati excusat quod diutius ruri moretur propter autumnum.

b RVRE. Pro ruri. Sic Maro. Numero deus ipare gaudet pro impari. nam recto sdicimus rure reuertor. sed magneo non rure sed ruri.

c EGROTARE. Nam si das ocium. vt fugem morbu iam profectum dabis etiam vt fugiam profecturum.

a p ruri b
Quinque dies tibi pollicitus me rure futuru
augustum a te certe
Sextilem totu mendax desideror atqui
Si me viuere vis recteque videre valentem
dare debes c
Quam mihi das aegro: dabis aegrotari timenti
manendi est enim ficus bifera. i. g
d in rure bis f. ren. fructu in anno
Moecenas veniam dum ficus prima caloreque
eu aut titulos nigris
sculptos in sepulchro e
Designatorem decorat lectoribus atris
paupres innuit quoru filij calore
solis expositi cito febricitabant
Dum pueris omnis pater & matercula pallet:

d PRIMA ficus. Est enim & secunda. quia hec arbor bifera est.

e LECTORIBVS. Nam heredibus defuncti qui pullati sunt designat titulum que legant. Alii textus habent listoribus vt videatur signare consulare aut pretorium funus. Per hoc vero ostendit finem estatis et autumni principia in quo tempore pestiferi & letales morbi sunt.

f FORENSIS oppella.q.d. quod nobiliores patroni eo tempore cessant et propterea dixit oppella & non opera.

g TESTAMENTVM. Vt vulpiano placet voluntatis nostre iusta sententia. de eo quod post mortē nostrā fieri voluerimus. Estq; proprie testamētum illud quod iure perfectum est. Abusiue tamē ea quoq; testamenta appellātur que falsa sunt. vel iniusta vel irrita. vel rupta. Testamētū falsum est quod nō scd'm voluntatem testatoris scriptū est. sed habet aliquid additū vel diminutū vel mutatum. vel aliud pro alio suppositū. Irritum vero testamentū est quando de iure inualidū est. vt si is qui testat sit capite diminutus. Iniustum quando non recte factum est. vtputa si sit inofficiosum. exheredatis liberis. & extraneo herede cōstituto. quod est cōtra pietatis officiū. Ruptū est quod ex aliqua causa infringitur. vt si post mortē patris filius nascatur qui dicitur posthumus. Isq; neq; heres institut⁹ neq; exheredat⁹ sit vel si duo testamenta condita sint. Posteriore enim rūpitur prius.

g RESIGNAT. Aperit. Nam tunc aperiuntur testamēta cū testator defūctus est

h AD mare. Nā loca marina calidiore in hyeme sunt quam montana.

i ZEPHIRIS & hirundine. i. vere in quo hec apparet.

k NON quo. Ex fabella rustici calabri demonstrat qualis in eū fuerit liberalitas mecœnatis.

l PRODIGVS & stultus Hic similis in dando est calabro de quo hactenus. Sed vir bonus & liberalis donat iis qui donari digni sunt.

Officiosaq; sedulitas & opella forensis

Adducit febres: & testamenta resignat

Quod si bruma niues albanis illinet agris

Ad mare descendet vates tuus: & sibi parcet

Contractusq; leget te dulcis amice reuiset

Cum zephiris: si concedas & hirundine prima

Non quo more piris vesci calaber iubet hospes

Tu me fecisti locupletem: vescere sodes

Iam satis est: at tu quantum vis tolle: benigne

Non inuisa feres pueris munuscula paruis:

Tam teneor dono: quam si dimittar honustus

Vt libet hæc porcis hodie comedenda relinques

Prodigus & stultus donat: que spernit: & odit

Hæc seges ingratos tulit: & feret omnibus annis

Vir bonus & sapiens dignis ait esse paratum

Nec tamen ignorat: quid distent aera lupinis

Dignum præstabo me etiam pro laude merentis

Quod si me noles vsquam discedere: reddes

Forte latus. nigros angusta fronte capillos

Reddes dulce loqui: reddes reddere decorum: &

Inter vina fugam cinaræ merere proterue

Forte per angustam tenuis vulpecula rimā

Repserat in cameram frumenti: pastaq; rursus

Ire foras pleno tendebat corpore frustra

m NEC tamen ignoquid di era. lupinis. i. dest pecunia a vili legumine. Animaduertit igitur cui donandū sit & quantum.

n DIGNVM prestabo: Aureum preceptum. Nam suo nomine ostendit gratos esse oportere & memores beneficii eos qui munera acceperint. Sed tamē debere ex beneficiis subire seruitutem. Nā vt inquit Cicero debemus plurimū illis a quibus plurimū firme & constabiliter diligimur sed si aliquibus ob beneficia in nos ante collata tenemur tunc magnā curā adhibere debemus. quoniā nullū officiū magis necessariū est: q̄ referre gratiā. ne ingrati videamur et cum turpe sit officio vinci et beneficio. quoniā illi qui conferunt superiores sunt. Vnde dicit Seneca. quid tam laudabile. quid tā equaliter in omniū animos receptū q̄ referre benemeritis gratiā. Et nō potest fieri sine ingratidinis nota. si non referat gratia ob beneficia in nos ante collata. Hesiodus poeta scripsit de agricultura ad persen fratrem quem monuit. vt si a vicino aliquid ad vsum domesticum acceperit. restituat maiore mēsura si potest. quātomagis ei gratiā referre debemus qui non aliquid vtēdum cōcessit ad tempus sed spōte sua in nos beneficus vt ingratis esse nobis nō liceat. nisi cum ingratitudinis nota versus hesiodi. Acceptū metire & eodem pondere redde.

o FORTE latus. Significat per forte latus. & nigros capillos ac dulce eloquiū seu per risum decorum. & quia potuit flere ebri⁹ fugā cinare.

p FORTE per angustam Huiuscemodi apologo docet potius accepta relinquenda esse quam libertatē amittendam. quod autem in hos laqueos incidisse vulpem dicit ostēdit callidos quoq; decipi posse.

q MVSTELA. Grecum nomen est. idest mus longus hec in muriū venatu ruri se munit & cū basilico serpēti nulla fera par esse possit mustele sola labe interficiūt. Nec preter mustele virus quicq̄ huic serpenti excidio est.

r NEC satur. Nō vt multi faciunt tenuemq̄ victū crapula plenus laudato. Nec tamen muto ocia mea diuitiis arabum. idest magnis diuitiis & quante sunt apud arabas ꝑpter thuris ac reliquorum aromatum affluentiā.

s ALTILIVM. Non solū aues. sed quecunq̄ animalia que vt iis inde vescerentur saginabant altilia vocabant vt apparet apud Pli.

t INSPICE. Sensus est. Experire an inuitus reddā que dedisti. imo quam letus fiam si dedero.

v HAVD male telemachus. & c. Nemo dona accipiat quibus libertatē perdat sed potius oblata relinquat. imitatus telamachum vlixis filium. Hic enim agamennonem iā domū reuersum profectus de patre sciciaturus cū illi equos donare vellet aga

Cui mustela procul si vis: ait. effugere istinc
Macra cauum repetas arcton quem macra subisti
Hac ego si compellor imagine cuncta resigno
Nec somnum plebis laudo satur altilium: nec
Ocia diuitijs arabum liberrima muto.
Sæpe verecundum laudasti rexq̄ paterq̄
Audisti coram. nec verbo partius absens
Inspice si possum donata reponere lætus
Haud male telemachus proles pacientis vlissei
Non est aptus æquis ithacæ locus: vt neq̄ plenis.
Porrectus spacijs. nec multæ prodigus herbæ
Atride magis apta tibi tua dona relinquam
Paruū parua decent: mihi iam non regia roma
Sed vacuū tibur placet: aut inbelle tarentum
Strenuus & fortis causisq̄ philippus agendis
Clarus: ab officijs: octauam circiter horam
Dum redit: atq̄ foro nimiū distare carinas
Iam grandis natu queritur conspexit: vt aiunt
Abrasum quendam vacua tonsoris in vmbra
Cultello proprios purgantem leniter vngues
Demetri puer hic non leue iussa philippi
Accipiebat abi quere: & refer vnde domo: quis
Cuius fortunæ: quo sit patre: quoue patrono
It: redit: & narrat vulteium nomine menam

mennō nō accepit excusans tenuitatem papuli patrie sue que ad illos alendos minime idonea esset.

x PORRECTVS. In longum extensus. idest non habens latos campos.

y PRODIGVS. Abūdās Acyrologia est. nam de solo homine dicitur prodigalitas

z IMBELLE. Luxui quā armis inseruiens vt maxime apparet apud plutar. in vita pyrrhi.

a STRENVVS & fortis Vrbana eabella sed que grauem occultet sententiam. nā in ea ostenditur quam stulti sint qui ocium liberale et turpitudini carentes sollicite vite spe pecunie mutent.

b AB officiis. A foro in quo clientibus officia prestabat.

c CARINAS. Via erat rome. que edificia haberet in nauium carinarum similitudinem factam. in illis sunt vincula sancti petri. Vir. Et laudis mugire carinis.

h TENVI censu. Sine crimine notu. nō parua laus nam qui pauper est raro nisi ex infamia solet esset notus. hec autē adiungit poeta quia huiuscemodi ocium sine bonis morib⁹. aut luxuria. aut desidia est.

i ET querere. Excludit gnauiam.

k ET vti. Remouet auaritiā

l SODALIBVS ergo humanus & liberalis. dicit autem paruis. quia prudēs fuit in eligendis iis qui a sua fortuna non abhorrerent.

m LARE certo. Ita delectabatur sodalitiis & couiuiis. vt tamen non vagaretur tanquam parasitus per domos alienas. Sed maximum est in amicitia superiorem parem esse inferiori. Sepe eni excellētie quedam sunt, qualis erat scipionis in nostro vt ita dicā grege. Nūquam se ille Philo nunquam Rutilio. nūquam Mūmio antepofuit. nunquā iferioris ordinis amicis. Qu. vero Maximū fratrem egregium virum omnino sibi nequaquā parē quod iis anteibat etate tanquā superiorem colebat. Quod faciendū imitandumq; est omnibus. vt si quā præstantiā virtutis. ingenii fortune consecuti sunt. impertiant eā suis. cōmunicētq; cum proximis. vt si parentibus nati sunt hūilibus. si propinquos habeant imbecillio res. vel animo vel fortuna eorum augeant opes. eisq; honori sint & dignitati. vt in fabulis. qui aliquādiu propter ignorantiam stirpis & generis in famulatu fuerint. cū cogniti sunt. & vt deorū aut regū filii inuenti. retinent tamē charitatem in pastores. quos patres multos annos esse du

ʒ narret — paupere

h

Preconem tenui censu: sine crimine notum

narrat illum — s. opes

i — k

Et properare loco & cessare & querere & vti

ergo humanus ʒ liberalis — sibi similibus — domo

l — m

Gaudentem paruisq; sodalibus & lare certo

refert cū gaudente — peracta

n — o — p

Et ludis & post decisa negotia campo

inquirere — de illo narrabis

o demetri

Scitari libet ex ipso quodcunq; refers dic

vulteius — verba demetri redeuntis.

q — credebat

Ad coenam veniat: non sane credere mena:

mirabatur — dicam o philippe

Mirari secum tacitus: qd multa: multa benigne

vulteius mihi

vulteius

Respondet: negat ille mihi: negat improbus & te

contemnit — timet

Negligit. aut horret vulteium mane philippus

Vilia vendentem tunicato scruta popello.

ex improuiso inuadit — vulteius

Occupat: & saluere iubet prior: ille philippo

excusabat — quo erat impeditus labore ʒ mercibus suis

Excusare laborem: & mercenaria vincla:

ipsius philippi — excusaret

Quod non mane domū venisset deniq; quod non

prius vidisset — verba philippi

tu vultei

Prouidisset eum: sic ignouisse putato

ridet. vulteius

Me tibi si coenas hodie mecum: vt libet: ergo

s — vade — merces tuas vendēdo

Post nonam venies: nunc ij rem strennus auge

erat multū modestus vulteius

Vt ventum ad coenam est dicenda tacenda locut⁹

vulteius ʒ omnes de domo

postquā

Tandem dormitū dimittitur: hinc vbi sæpe

esca coopertū — ad cenam

s — est — vt

Occultum visus decurrere piscis ad hamum

o philippo

Mane cliens etiam certus conuiua iubetur

o sacerdote: vel diis.

festis illi

Rura suburbana indictis comes ire latinis.

vulteius — equis — aerem

Impositus mannis aruū coelumq; sabinum

vulteius

t — v

Non cessat laudare. videt. ridetq; philippus.

delectatioēem ʒ ludum — philippus

Et sibi dum requiem: dum risus vndiq; querit

xerant. Quod quidē est multo pfecto magis in veris patribus certisq; faciendū. Fructus enim ingenii & virtutis omnisq; prestantiæ. tū maxime capitur. cum in proximū quemq; confertur. Vt igitur hi qui sunt in amicitiæ coniūctionisq; necessitudine superiores. se equare cum inferioribus debēt. sic inferiores dolorē non debent se a suis amicis aut ingenio. aut fortuna. aut dignitate superari. Quorū plerisq; aut querūt semper aliquid. aut etiam exprobrāt Eoq; magis si habere se putant quod officiose. aut amice cū labore aliquo suo factū queant dicere. Hec Cicero de amicicia.

n LVDIS. Quia feriatis diebus cum fierent nō dimouebant illum a re sua.

o DECISA negotia. Ita enim se exercebat. vt tū prius agenda ageret.

p CAMPO. In quo & desidiam excludens & valitudini cōsules corpus exerceret

q NON sane credere. Narratione verisimilis. seruat enī naturam inferioris qui non est sine suspitione. cū a superiore preter solitū blande appellatur.

r POET nonam. Eo enim tempore iam balneis egressi cibū capiebant.

s OCCVLTVM hamū. Cupiebat fallere nō vt homini noceret. sed vt prudens tentaret qd mutatio vite afferret:

t NON cessat laudare. Nā iā amoenitate ruris capiebāt

v RIDETq;. Animaduertens iam illum captum.

x MERCATVR. Hoc enim vt faceret omnia agebat phillippus:

y CREPAT. Ingentem affectum crepitu verborum demonstrat.

z MISERVM. Et non durum & nimis attentum. qui cũ cognouerit homines quã tũ errauerint omittendo que quadrbãt nature sue illa omnino repetent. nam summe prudẽtie est vt metiamur nos Notat poeta summam intemperantiam hominis. Vt que prius summo desiderio cũcupiuerit. Iã summo odio prosequitur. Nam intemperantia in omnibus nos delinquere cogit. Apud grecos intemperans dicitur incastigatus. vnde pueri dicuntur intemperantes. id est incastigati ideo datur ipsis pedagogus vt sit tanquã recta ratio qua pueri vacãt ob etatem & cupiditates debent subiici recte rationi. q̃m per operationes cupiditatis assequimur intẽperantiam: quo vicio nullũ potest esse maius. quoniam ratio ab appetitu victa est penitus. et ruit intemperans ad voluptates sine aliqua repugnantia intellectus. Vnde magis vituperat q̃ incontinens quoniam in ipsa incontinentia sit aliqua pugna inter rationem & appetitum. vincit tadem appetitus. succumbitq; ratio. Temperans vero magis laudatur quam continens. quoniam nullam habet perturbationem. et appetitus paret rationi sine aliqua repugnantia. In ipso autem continente non est sedata perturbatio. Sed fit pugna inter appetitum & rationem. Vincitur tandem appetitus a ratione. Ergo temperantia maior est quam sit continentia: & intemperantia est maius malum q̃ sit incontinentia.

philippus — olerea sestertia — vulteio
Dum septem donat sestertia: mutua septem
quãtenus
Promittit persuadet: vti mercetur agellũ.
verba horatij ad mecenatem — circumitionibus — plus quam decet
x
Mercatur: ne te longis ambagibus vltra
detineam — vrbano
Quã satis ẽ: morer ex nitido fit rusticus: atq;
ad vites fulciendas
y
Sulcos: & vineta crepat mera preparat vlmos
Immoritur studijs: & amore senescit habendi.
sed — perierunt
Verum vbi oues furto: morbo periere capelle
.i. nõ tantũ messuit quantum seminauit — decepus
Spem mentita seges: hos est euectus arando.
vulteius ipse iratus — equum
Offensus damnis: media de nocte caballum
domini sui — festinat
Arripit iratusq; philippi tendit ad ædes:
vulteium — scabiosum
Quem simul aspexit scabrũ intonsũq; philippus
philippus — sollicitus ad acquirendam pecuniam
Durus ait vultei nimis attentusq; videris
z non durum z nimis attentũ — philippe
z — o
Esse mihi pol me miserum patrone vocares:
vulteius
Si velles inquit verum mihi dicere nomen
propter qđ — secum nature — fidelitatem tuam
Quod te per genium dextramq; deosq; pœnates
vrbane
Obsecro: & obtestor vitæ me redde priori.
postquam — prius — appetitis
a — cognouit
Qui simul aspexit quantum dimissa petitis
meliora sunt — ille — ad dimissa.
Præstent. mature redeat repetatq; relicta
conuenienti forma — mensura — vtile et honestum
b
Mentiri se quenq; suo modulo ac pede verum est.

a QVI simul aspexit. Horatius ex dictis illis cõcludit & applicat generalem et bonam doctrinam.

b MODVLA. Modulę proprie appellantur formule que sint future exẽplar ędificii quod erigere destinauerim. Ergo vnusquisq; sequatur formulam sibi a natura impositam.

HH

Argumentum Epistole octaue

d Escribit se non recte valere. non quia aut corpore egrotet. aut calamitatẽ in bonis fortune passus sit. sed quia varijs perturbationibus afficiatur animus suus: atq; in omni vita summa vtatur inconstantia. neq; tamen recta monentibus amicis & philosophis obtemperare velit. Hec inesse fingit que tamen in celso erant. Sed q̃niam homo superbus in ijs corrigi iniquo animo ferret tentat illũ exemplo sui a vitio auertere. nam multa vitia in alio cognoscimus. ac summopere damnamus: quę nimio amore nostri in nobis esse negamus: sed cum in alijs audimus nulla reprehensione irritari. sed vero iudicio moti: tunc demum ad nos reuersi nos illorum pudet. Hoc dicit.

a CELSO gaudere. Ordo autem est. O musa rogata .i. interrogata celso albinouano refer. idest responde pollicentem &c.
b MINANTEM. Res nota est quid mirari sit. sed qui confidentia sui aliquid de se superbe promittũt. et minus cõsiderate nescio quid minarũ preferre videntẽ idcirco minantem dixit.
c NEC recte. Quia non secundum virtutem.
d NEC suauiter. Quia ex perturbationib⁹ multa proueniunt mala.
e CONTVDERIT. Nam grãdinis est nõnullos palmites & vuas cõtundere.
f MENTE minus validus. Nã ex ipsis pturbationibus oriunt in aio quas ad similitudinẽ corpis egrotatões et morbos appellam⁹ .i. vitia
f NIL audire velim. Tria genera hoim pponunt ab hesiodo quorum primũ optimũq; eorũ est .q agenda sũt ex seipi sua virtute cognoscũt. Secũdũ aũt illorũ est q & si nõ ea sapiẽtia sũt vt meliora cognoscãt. tñ recta monenti obtẽperãt. & qd' preciosiũ diligẽter exequũt. Tertiũ postremo oium pessimũ est eorũ .s. hoim q neq; ex se qd' rectũ bonũq; sit norũt .neq; que bona sũt moneti obtemperare volunt in hoc genere esse ponit. sed quod de se dicit de albino intelligit.

Celso albinouano.

gaudeat quo ad se — administrare
a
c Elso gaudere & bene rẽ gerere albinouano
epistola mea
Musa rogata refer comiti scribeq; neronis
vlterius ore — ego horatius. — me sc3 .i. pol — b licentem
Si qret. quid agam dic multa & pulchra minãtẽ
7 refer me — q ad se — q ad alios — non ideo
c — d
Viuere nec recte nec suauiter: haud quia grando
e — tempestate pentere vites
Contuderit vites. oleamq; momorderit æstus:
ideo sc3 — vt boues 7 alia maiora animalia
Nec quia longinquis armentũ ægrotet in aruis
ideo — f — sum
Sed quia mente minus valid⁹ quã corpore toto
f — et quia — sanes — me sc3
Nil audire velim: nil discere: qd leuet ægrum
g — a quibus est consilium fidele.
Fidis offendar medicis: irascar amicis
h
Cur me funesco properent arcere veterno
7 vic mala — quod ego — bona
Quæ nocuere sequar: fugiam que profore credã.
ego existens — leuis — existens
Rome tibur amem: ventosus tibure romam:
i — qualiter — administrar. — ipsum
Post hæc vt valeat: quo pactorem gerat & se
qualiter — neroni — inquirere — militibus
Vt placeat iuueni percunctare: vtq; cohorti
celsus dicet — se valere — tunc: ic me — deinde
Si dicet recte primum gaudere: subinde
ferere persuadere
k
Præceptum auriculis hoc instillare memento
l
Vt tu fortunam: sic nos te celse feremus.

g FIDIS medicis. Desperandũ oino est de salute qui nõ obtemperet fidis medicis. Sed transfer ad animũ & intellige de philosophis qui aiorũ nostrorũ fidi medici sunt.
h ARCERE me veterno. Hippaloge est .i. arcere veternũ a me. veternũ autẽ p morbo intercutaneo ponit qui pene immedicabilis est. sed hic intellige p vitio quo animus occidit. Summa igit stulticia est irasci iis qui te a morte vẽdicare volunt.

i PNST hec vt valeat. Hec admiscet beniuolentie onde causa vt amice nõ aut cũ inuidia videat vltimũ carmen esse dictum.
k INSTILLARE. Clãculũ imittere. pprie instillare significat gutta imitescere. i Fit eni a stiria stilla. inge instillo. Iuue. Nã cũ facile stillauit in aurem. Exiguũ de natura patrie que veneno.
l VT tu fortunã Qui enim fortunam secundã ita ferunt vt nõ superbiant non efferãter. nõ se superiores per superbiam gerãt. Sed inferioribus quoq; se coequãtes opes suas non ad factũ. sed ad liberalitatem conuertant eos. Ceteri pomines non modo ferunt. sed vltro appetunt atq; amãt qui auiẽ tumidi inflatiq; neminem parem patiãtur eos hoies fugiunt atq; oderunt.

Argumentum epistole.ix

n Ec magna epistola est nec ex abdito eius eruenda sententia cōmendatitia est & in genere deliberatiuo scripta cuius finis est vtilitas atq; honestas. Ostendit autem maxime pudorem nō mediocrem nos seruare oportere si quem magno viro cōmendamus. ne forte insolenter videamur quicquam nobis per ambitōnem arrogare magis quam officio coacti petere. Captat ergo beniuolentiam a persona sua. q nisi officiosa necessitate cogatur sibi molestus nō sit futurus. Oñdit petitōem honestā q & amicū & studiosū hoīem cōmendat. Oñdit vtilē qn̄ a docta. ctus. doctrine fructū cape possit. h.d.

Ad Claudium Neronem.

m SEPTIMVS claudi. De hoc meminit in .ii. lib carminum in oda que incipit. Septimi gades aditure mecū

n CHAVDI. Hic priuignus augusti doctus fuit. & de astrologia versib' scripsit.

o INTELLIGIT. Nō possum igitur dissimulare. nec fuit mediocre consilium poete in scribēdo nam dum pre se fert commendationis munus effugere tentasse latenter admonet non posse claudium hoc sibi denegare. cum is petat qui amicus. qui ab eo diligatur. qui iusto ac prope necessario officio fūgar qui deniq; rem petat qui amicus sit qui ab eo diligatur. qui iusto ac ppe necessario officio fungatur. qui deniq; rem petat. que ei a quo petit fructuosa sit futura.

Septimius claudi nimiū intelligit vnus
Quanti me facias: nā me rogat & pce cogit
(septimum — laborem)
Scilicet vt tibi se laudare & tradere coner
(consilio — familiaritate — diligentia)
Dignum mēte: domoq; legentis honesta neronis
(officio — me sci)
Munere cum fungi proprioris censet amici
(quantum — septimus — apud te neronem)
Quid possim videt: ac nouit me valdius ipso
(certe — quare — ab eo septimo)
Multa quidem dixi cur excusatus abirem
(apud te esse — estimarer)
Sed timui. mea ne finxisse minora putarer
(facultatis — quia ne putarer vtilis soli)
Dissimulator opis proprie: mihi cōmodus vni
(vitans)
Sic ego maioris fugiens opprobria culpæ
(supplicando & humiliando me)
Frontis adurbani descendi premia: quod si
(pper.)
Depositum laudas ob amci iussa pudorem
(septimū — constantem)
Scribe tui gregis hunc fortem (cum) crede bonumq;.

p LEGENTES honesta. Quem non esse dignum nisi & ipse doctus probusq; videatur.

q FINXISSE minora: Ostendere minus posse quā possim apud te.

r OPIS. Facultatis et possibilitatis Virgil. Non opis est nostre.

s MIHI commodus. Quā quidem suspitionem omnē probum virum fugere decet presertim ex scola Platonis qui hominem non sibi soli. sed aliis quoq; natum censet.

Argumentum epistole x

o Stendit posse quidem homines in probitate vite: & in omni virtute conuenire: & inde in ipsa vario viuendi genere delectari: Componitq; vrbanam simul et rusticanam vitam sed preponit rusticanã vitã qm̃ maioris ocij sit ad tranquille viuendũ minora & min⁹ mlta instrumẽta exigat.h.d.

Ad Fuscum aristium.

a VRBIS amatorẽ. Amatorem expresse locutus est.nã hec verbalia non notant solũ actus. sed etiam habitus.sic Iuue.edificator erat ceiron⁹ ostendit enim non edificasse quandoq;.sed habitũ edificãdi contraxisse. Dicemus igit̃ & horatium & fuscum vtriusq; loci amantem.sed alterũ alterius amatorem.

b GMELLI. Sunt qui eodem partu sunt nati. sed quoniam hi simillimi inter se & pares esse solent pro similib⁹ paribusq; capiuntur.

c VETVLI notiq; columbi. Eo amore & assensu quo columborum veterũ & notorum paria consueuerunt. Nam columbi vt simul cõiugia inierũt firmiter obseruãt.

saluum esse.
a
V Rbis amatorem fuscum saluere iubemus
nos
Ruris amatores: hac in re scilicet vna
nos esse — preter habitatõem
b
Multum dissimiles ad cætera pœne gemelli
quia — s.vnus nostrum — s.negat
Fraternis animis: quicquid negat alter & alter
concedimus — simul — nos — domestici
c
Annuimus pariter vetuli notiq; columbi
romam inhabitas
horatius
Tu nidum seruas: ego laudo ruris amœni
obsita
Riuos: & musco circumlita saxa nemusq;.
cur ista laudem — quam;pmũ
d
Quid quæris? viuo & regno. simul ista reliqui
voluptates in vrbe — pspero
e
Quæ vos ad celum fertis rumore secundo:
sicut — sed ego horatius
f
Vtq; sacerdotis fugitiuus liba recuso
.i.vita priuata — qõ superius liba dicit intelligas
meliore
Pane egeo iam mellitis potiore placentis:
g
Viuere nature si conuenienter oportet:

d SIMVL ista reliqui. s.ista vrbana. In quo ostendit quanto vrbanarum rerũ tedio afficiatur. vt ex eo solo quod illa relinquat sibi regnare videatur.

e RVMORE secũdo. Approbante vulgo. a quo dicendus potius sit rumor q; fama Nam vacillat semper iudiciũ vulgi. Neq; quicq; in eo est quod certos auctores habeat

f VTq; sacerdotis fugitiu⁹ Ostendit fugitiue exemplo libertatem cũ tenui victu. lautissime luxuriosęq; seruituti anteponendam. fugit eni seruus sacerdotis. & mauult in libertate esurire deficiente pane. qui quidem in summa penuria placentis iocundior est q; in seruitute vesci libis quibus sacerdotes abũdãt. quoniam k diis a multis offerunt.
g SI oportet. Quia oportet

h AREA. Spatium quod edificatio occupandū sit. Sēsus est. Quemadmodū edificaturo ī primis area querenda est in qua opus surgat sic nobis in vita querendus est locus in quo vita cōmode agi possit. is aūt est rus.

i EST vbi inuida cura Nam in vrbe cura afficimur cum inuidemus iis qui nos opibus & honoribus antecellūt. Rurivero herbe et odore & nitore superant lapillos indicos. puriorq̄ aqua fluit p riuos in agris. quam rome per aqueductus plumbeos.

k VICI. Vic sunt. Hinc vicini qui eundem vicū habitāt.
l SILVA inter varias columnas. q.d. nō sunt antepōnenda vrbana viridaria. quā uis sint distincta columnis ex vario marmore factis natu ralibus siluis.

m LONGOS agros. Neq̄ ville preferenda est vrbana domos que habet longos hortus. nam quāuis naturę vim afferamus cū vrbē ruri similē reddere volumus ipsa refluit quemadmodum illa que in cumulū furca impelluntur.

edificande

Ponendæq̄ domo querenda ē area primum h
(an aliquem ad edificandum domum & ad recte viuendum)

Nouisti ne locum potiorem rure beato:
(ne locus | hiberna tempora | in quo | molliora sunt | in quo)

Est vbi plus tepeant hiemes: vbi gratior aura
(mitiget | furorem | huius sideris | tempora)

Leniat: et rabiem canis & momenta leonis
(ex nimio estu)

Cum semel accepit solem furibundus acutum.
(ne aliquis locus | quam in rure | acerba | i | in q̄ | depellat)

Est vbi diuellat somnos minus inuida cura i
(q.d. imo plus herbe | redolet | splendet)

Deterius libycis olet aut nitet herba lapillis
(vrbium | conatur impetu | k | suo)

Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbū
(s. illa equa | decliuum | celeriter currit)

Quam quæ per pronū trepidat cū murmure riuū
(plātatur in vrbe | viridarium | l)

Nempe inter varias nutritur silua columnas
(in vrbe | in latum campum | m)

Laudaturq̄ domus quæ longos prospicit agros
(.i. quamuis labores in vrbe | assidue | naturam totaliter expellere)

Naturam expelles furca: tamen vsq̄ recurret
(te nesciente | ipsa natura)

At mala perrumpit furtim vestigia victrix:
(s. ille | a sidone | comparare & similem reddere | n)

Non qui sidonio contendere callidus ostro
(ab aquino vbi adulterina tingitur purpura | o)

Nescit aquinatem potantia vellera fuccum.
(grauius | sustinebit | qđ grauius torqueat animū)

Certius accipiet damnum propiusue medullis
(bono | discernere | malum)

Quam qui non poterit vero distinguere falsum
(supra modum | tunc | prospere)

Quem res plus nimio delectauere secundæ
(.i. res secunde in aduersitatem | perturbabunt | tu | te)

Mutatæ quatient: si quid mirabere pones
(ergo | ducendo vitam priuatam)

Inuitus: fuge magna: licet sub paupere tecto
(felicitate vite | familiares ministros)

Reges & regum vita precurrere amicos
(fortior | pascuis)

Ceruus equm pugna melior cōmunibus herbis
(equus)

Pellebat: donec minor in certamine longo
(auxilium)

Implorauit opes hominis frenumq̄ recepit:

n CALLIDVS. Non qui sit si nescit. sed qui esset si sciret. Sensus est. Nō afficitur ille tanto detrimento. qui nescit adulterari.

o NESCIT aquinatē. i. qui nescit reddere colorem ac quinatem qui deterior tyrio est similem tyrio. quantū accipit qui nescit distinguere verum a falso. Nā hic putabit summū bonum esse in diuitiis & honoribus. et reliquis reb9 incertis que mutatę plus doloris afferent. quam afferebant voluptatis dum aderāt & quanto maius bonū aliquid esse credit. tanto magis inuite relinquet. Qua propter fugienda sunt magna que neq̄ acquiruntur. neq̄ acquisita retinentur sine summo labore. Et sequenda parua tu q̄ bus tranquille & sine perturbatione viuentes & regū & eorum qui amici sunt regum superare vitā possumus. Neq̄ vt optata assequaris variis perturbationibus et vitiis inseruiendum est. non acquisita ea re quā cupiebamus in seruitute relīqmur. quod opti me pbat apologo equi et cerui. Nam equus aduersarium superare contēdens hominē a quo iuueretur sessorem sibi & frenum ab eo impositū recepit. Vicit igitur ille quidē, sed victor semper in seruitute mansit. nam neq̄ equitem a dorso. neq̄ frenū ab ore depellere potuit. Sic clarescit textus vsq̄ ad ver. seruiet eternū

equus superbus cervo
Sed postquam victor violens discessit ab hoste
s f.equus suo
Non equitem dorso non frenum depulit ore:
p timet divitijs
Sic qui pauperiem veritus potiore metallis
f.cupiditatem quemadmodū equus
Libertate caret: dominum vehet improbus atq;
cupiditati modico
q
Seruiet æternum: qui paruo nesciet vti
illum vel subuertet quemadmodū
Cui non conueniet sua res: vt calceus olim:
amplior psternet est pede vrget
Si pede maior erit: subuertet si minor: vret
p.n.illius ad quē scribit
Lætus sorte tua viues sapienter aristi.
r non rephensum postq̄
Nec me dimittes incastigatum: vbi plura
congregare supra modū a colligēdo diuitias
Cogere quam satis est: ac non cessare videbor
quia dominatur ꝛ hoc si non conuenit
s
Imperat aut seruit collecta pecunia cuiq;
pecunia
t
Tortū digna sequi potius quā ducere funē.
pmissa vetustate contritū.
v
Hæc tibi dictabam post fanum putre vacumne
x
Excepto quod non simul esses: cætera lætus.

p SIC qui; paupertate &c. Adaptat comparationem.
q SERVIET æternum. Nā si illo nō est contentus sp in anxietate viuit. neq; acquiret maiora sine multa ai vexatione. Vnde auari pecuniosi vituperādi sūt. cū oino naturā relinquāt & humanitatē. & vident serui atriēses. cū pecuniis reipub. s. vilissime seruiant. qua seruitute nihil pōt esse. aut excogitari miserius & illi sūmis; laudib9 celebrādi sūt. & quodā. q. pleno ore laudādi q opibus ad conseruationē hūani generis vtunt nec incūbant thesauris & in fossis loculis. sed diuitiis sciunt addere lucē. & vt virtutis finē cōsequanē opibus. q. instrumento vtunt. tūc gestiētes aio. cum aliquem exigere & vouere possunt. sed in tanta confusione temporum & peruersis moribus. ac auaritie estu & rabie pauci admodum inueniūtur. Cyrus apud xenophōtem li. iii. dicit pecuniis vtimini. Nam in terram satis sit corpora defode re cum quisq; diem obierit. Vtitur q; cōuenientissima similitudine a pede. Nam si illi laxior est calceus eū subuertet. si angustior premet ab eo & vretur. Ergo si tibi satis id quod adest ne vrgearis si minora videbunt. neue rursus ex maiorib9 sollicit9 reddaris

r NEC me & c. Rogat amicū vt vicissim se quoq; reprehendat si non viuat cōtentus sua sorte.

s IMPERAT. Si illa vti nescim9. Sin vero recte vtamur seruit. nam is vere diuitiarū dñs est. qui illis ex liberalitate vti sciuerit. Contra vero seruus si ob auaritiam. aut vnde non oportet accipiet. aut: vbi oportet non dabit.

t DIGNA sequi. Sequitur funem qui vinctus trahitur. ducit funem qui vinctus trahit. ergo hic dominus est. ille vero seruus.

v VACVMNE. Hec dea incerta specie ab aliis diana. ab aliis belona habetur.

x LECTVS. Quia presentibus cōtētus viuit nec plura querit. nisi quod amicorum desiderio habetur.

Argumentum Epistole. xi.

e Odem pene argumento vtit. q̄ & in plerisq;. sed miro ingenio eandē rem mirifice variat. Ergo sub noīe bullacij amici sui dominis omnino plurima cupientis: & ꝑptere a varias regiones q̄stus causa petentis ꝑturbatōnes aīorū damnat. negat quenq; btm̄ esse posse qui illis modū nō statuit. Hoc dicit.

Ad bullatium

cur oite famosa
a est b c
q Vid tibi visa chios bullati nota lesbos
cur ornata
c d f
Quid cõcinna samos. qd cresi regia sardis
oppidũ illud funt illa loca tibi visa
g quam dicantur
Smyrna qd et colophon maiora minoraue fama:
illa loca h
Cũcta ne pre campo & tyberino flumine sordẽt
desiderium tuũ
i aliqua.
An venit in votum atalicis ex vrbibus vna
desertum locum terre
An lebedum laudas odio maris atq; viarum
vt tu s. sit incultorũ habitatoribus
Scis: lebedus quid si gabijs desertior atq;
illis duobus viris apud lebetum.
Fidenis vicis: tamen illic viuere vellem
ego amicorum ego ab
Oblitusq; meorum obliuiscendis: & illis
mare elonginquo littore campestuosis
Neptunum procul e terra spectare furentem:
h o
Sed neq; qui capua romam petit imbre lutoq;
taberna
vinaria
Aspersus nolet in caupona viuere: nec qui
illa loco calida
h
Frigus collegit furnos & balnea laudat
tanq; rectam perfecte
Vt fortunatam plæne præstantia vitam
impetuosus ventus mari.
agitauerit
Nec si te validus iactauerit auster in alto
ideo sic dictũ
l
Iccirco nauem trans ægeum mare vendas.
tibi scz incolumem habet p. n cuitans amena illud
statũ insula illa
Incolumi rhodos & mytilene pulchra facit q;
estiuali
m n o
Penula sol stitio: campestre niualibus auris
hiemem augusto
p q
Per brumam tyberis: sextili mense caminus
tibi per etatem dum fortuna est psp era
Dum licet & vultum seruat fortuna benignum.
longinquus.
Rome laudetur samos & chios & rhodos absens.
psperam fecerit
Tu quamcunq; deus tibi fortunauerit horã
cum gratiarũ actione iucunda vite vt solent auari
r
Grata sume manu: nec dulcia differ in annum
Vt quocunq; loco fueris: vixisse libenter

a QVID tibi & c. Bullatiũ alloquitur. qui omnes regiones sordidas putabat ad cõparationem vrbis romę. eo quod ibi semper manens ad alia non transierat.

b CHIOS. Insula in egeo vino optimo abũdans olim metalia & alipios dicta.
c NOTAq; lesbos. De insula in odis dictum est. Nota autem dicitur propter Alceũ & Saphon poetas celebratissimos.

d SAMOS. Insula iunoni sacra Icariis proxima.
e CONCINNA. Propter pulchra ędificia. de quibus multa scribit herodotus. Ex hac oriũdus fuit pytagoras.

f SARDIS. Vrbs in lydia vbi olim regia cresis fuit.
g SMYRNA. Hec vrbs homerum vendicare nititur. Multiq; illum smyrneũ fuisse credunt.

h PRE cãpo. Ad comparationem campi martii. Tacite autem innuit bullatiũ non qui alias vrbes romę prepōnat. sed vt questũ faciat hanc peregrinationem suscepisse.

i ATTALICIS. i. que sub atalo pergami rege fuerunt.
k SED neq; capua & c. Sententia est. Eum nõ posse quiescere in aliquo illorũ locorum quia non expetuntur propter se sed propter lucrũ. quemadmodum qui romã capua tendit non vult viuere in caupona. quoniã non propter se illam petit. sed propter requiẽ que ad tẽpus duratura est. Nec ille quiescet semper in balneis qui illas vt frigus vitet petiit.

k FVRNOS. Furnũ veteres obscurum dicebant. Sũt autem loca in arcũ edificata sub obscura. Ab eo fit fornicor verbũ quod est meretricor quoniã meretrices in fornicibus habitare cõsueuerũt. Ab hoc fornicator & fornicatio deducuntur. hoc est meretricator & meretricatio.

l TRANS egeũ. Quia nõ illic sedes positurus negabis Sed vt facto questu redires: hec autem non prosunt. quia non lucrum facit hominem beatum. sed cessatio cupiditatũ. Ergo illa loca nõ aliter remedio tibi erunt. quam sit penula vestis apta ad frigus arcendum.

m SOLSTICIO. id est magnis caloribus quales sũt circa solstitiũ estiuum. cum sol cancrum ingreditur.

n CAMPESTRE. Vestis apta caloribus. quia loca cãpestrea calidiora sunt.

o NIVALIBVS auris. i. ventis a niuibus pueniẽtib9:
☞p TYBERIS. Ablutio tyberia.

q CAMINVS. Ignis qui in camino efficitur.

☞r GRATA sume manu. Sẽsus est. Vtere donis que tibi fortuna subministrat. & viue sine animi perturbatione vbicumq; fueris quia ratio & prudentia nõ locus curas aufert. Nã qui mare transeunt mutant celum & aerẽ qui nullam habent perturbationem. animũ autẽ vbi omnis est perturbatio nõ mutãt Quid enim superflua anhelamus venenum porrigitur gẽmis et auro riuuli autem immunes a pestifera labe decurrunt. Quid multa imo clarũ est celsa petũtur fulmine. aut ventorũ rabies. et motu terre concutiũtur assidue. vbi stãt humilia in quiete. ex quo modo nõ pspicit. quod suspiria quot labores animi. quot mẽtis anxietates vestis contegat inclita. que nonnunq; nõ vestes sed sepulchra sũt fedis cadaueribus plena ornato gẽmis & auro.

ostendit q̃ locorum amenitas nihil
facit ad beatam vitam ... sollicitudines
Te dicas: nam si ratio & prudentia curas
s. aufert ... iudex ... remouet
Non locus effusi late maris arbiter aufert.
ecrem
Cœlũ non animũ mutant qui trans mare currũt
quia non sedamus passiones
ignauia
Strenua nos exercet inertia nauibus atq̃
in terra ... illud ... rome.
Quadrigis petimus bene viuere: quid petis hic est
bñ viuere ... in q̃libet loco vili ... deserti ... sine perturbatione
ĩ deserto vt vlubre, sunt
Est vlubris, animus si te non deficit æquus.

f STRENVA inertia. Est quidẽ inercia non sedare passiones sed est strenua propter labores quos suscipimus. vt cupiditates nostras expleamus. Nam longinquas petimus vrbes: sed bene viuere quod petimus est & hic & vlubris. idest in vis deserto q̃ loco vt vlubre sũt. Modo sit animus equus. idest sine perturbatione.

Argumentum Epistole. XII

l Audat vitam Icci si fructibus agrorum suorum qui sibi satis sunt liberaliterq̃ vtitur. Hoc dicit.

Ad ictium.

reddidibus ... sicilienſibus
a
f Ructibus agrippæ siculis quos colligis icci
dispensando ... aliquis modus ... abundantiæ.
quo b
Si recte frueris: non est vt copia maior
congregatur enim semp
esse pauper esse
Ab ioue donari possit tibi. tolle querelas
is sc
c
Paup̃ enim non est: cui rerum suppetit vsus.
.i. si es sanus ... recte vestitus ... recte calceamentũ
d
Si ventri bene: si lateri est: pedibusue tuis: nil
regum ... melius
Diuitiæ poterunt regales addere maius.

a SICVLIS. Nam in sicilia agros habebat.

b COPIA maior. Nã qui bene vtit iis que sibi satis sunt ditior esse nõ potest. Nam vt ait. M Tullius. Animus hominis non arca diues appellandus est.

c SVPPETIT. Ad sufficientiam prouenit. suppetere enim non ingentem excellentiam rerum significat sed facultatẽ que in necessariis non deficiat.

d SI ventri. Sẽsus est Si corpore vales & vsus rerum suppetit, adeo diues es: vt regales copie ditiorẽ te reddere non possunt.

e SI forte in medio. Hortatus fuerat ne cum vsus suppeteret rerum plura concupisceret. Nunc autē addit. q. in ipso vsu rerum summā parcitatem non ex auaritia. sed ex continentia adhibeat tunc fore vt riuus fortune illū inundet. i. vt ditissimus sit futurus. primo eni diues erat cū que adderant sibi sufficerent. Nunc ditior quia sua continentia facit. vt etiam mediocria superabundent. Fingit autem eam virtutem in hoie esse que non sit. sed summo cum artificio agit. nam cum fingimus aliquid egregium in hoie esse quod re uera non est stimulos iniicimus vt qn̄ doq; se talē exhibeat. qualem se habere putat. Maxime aūt hac via progrediendum est. si illos a vitiis absterrere cupimus qui iniquo animo apertam reprehensionē patiūtur.

f RIVVS fortune. Fabulā Mide de qua in libro carminum mentio facta est tangere videtur.

g VEL quia naturā. Das operā vt que ad vsum sufficiunt sed auari non sufficere putant tibi supersunt. hoc autem facis vel quia diuitie tibi naturam immutare nequeūt. Nam nihil cōtra naturalem tuam continentiam affluentiam illecebre valēt. Vel quia existimas omnia virtutibus inferiora esse. Itaq; tuo exemplo facile credēdum est quid de Democrito legitur eum. s. studio virtutis acquirēde patrimonium suum contēsisset de hoc etiam Laercius refert quod cum esset tertius frater minorem patrimonii portionem sibi delegit que peregrinationi vsui esse que tñ centū talenta secundū demetriū excessit. hāc aūt breui cōsūpsit.

h PEREGRE est animus. Nā stante corpore mens sua per omnes mundi partes cōtemplando discurrebat. sed etiam multum spatiū terrarū peragrauit. Demetrius enī

Si forte in medio positorum abstemius herbis
Viuis & vrtica: si viues protinus: vt te
Confestim liquidus fortune riuus inauret.
Vel quia naturam mutare pecunia nescit
Vel quia cuncta putas vna virtute minora
Miramur (si democriti pecus edit agellos
(Cultaq;) dū peregre est animus sine corpe velox
Cum tu inter scabiem tantam & contagia lucri
Nil paruum sapias: & adhuc sublimia cures:
Que mare compescant causæ: quid tēperet annū
Stellæ sponte sua iussæ ne vagentur & errent.
Quid premat obscurum lunæ qd proferat orbem
Quid velit: & possit rerum concordia discors.
Empedocles an stertini deliret acumen.
Verū seu pisces seu porrum & cepe trucidas.
Vtere pompeio grospho: & si quid petet: vltro
Defer. nil grosphus nisi verū orabit & æquum
Vilis amicorum est annona bonis vbi quid deest
Nec tamen ignores: quo sit romana loco res
Cantaber agrippæ claudi virtute neronis
Armenius cecidit: ius imperiumq; phraates
Cæsaris accepit genibus minor: aurea fruges
Italie pleno diffudit copia cornu.

& antisthenes scribūt illum in egyptum ad sacerdotes. et in persidē ad chaldeos peruenisse. sunt etiam qui addāt in indiam ad gymnosophistas profectum esse.

i QVE mare compescant causæ. Ne terras obruat cum elementum altius sit.

k TEMPERET. Gubernet vt certo semper ordine p sua tempora fluat.

EMPEDOCLES. Qui sex posuit principia. quatuor elementa & amicitiam & discordiam Stertinius aūt philosophus aduersus Empedoclem disputat.

m VERVM seu pisces seu porrum &c. Seu pisces seu porrum quocūq; vtaris victu seu exquisitiori seu parco vtaris victu.

n VTERE. Commendat pompeium grosphū virum bonum cui vltro subueniendum est.

o VILIS amicorū est annona &c. Paruo subueniuntur amicis si boni sint. quoniam modestissima petunt.

p NEC tamē ignores &c. Historie he in odis ad plenū narrate sunt.

q MINOR genibus. Nam qui supplicant genu flectuntur & minores redduntur a genu ad pedem.

r COPIA cornu. De cornucopiis in odis abūdis scriptum est.

Argumentum Epistole.xiii

v Innium ministrum cōmonefacit quo pacto libros augusto reddat. Hoc dicit.

Ad vinnium Asellam

sicut ꝓfisasci volentem quo ad numerum.
a
v T proficiscentem docui te sæpe diuq;:
sigillata ꝛ clausa
Augusto reddes signata volumina vinni
sanus iucundus libros meos.
b
Si validus si lætus erit:si deniq; poscet:
amore meo offendas offensionem apud augustū:
c
Ne studio nostri pecces odiumq; libellis
diligēs afferas. labore vigente in hac re famul⁹.
Sedulus importes:opera vehementæ minister.
aliquo casu grauabit librorum
onus
Si te forte meæ grauis vret sarcina charteæ.
libros tanq̄ rem vilem illic offerre.
d
Abijcito potius.quam quo perferre iuberis.
thecas librorū intelligit cum impetu offeras patris tui asinꝰ,
e f g
Clitellas fessus impingas.asineq; paternum
derisio
Cognomen vertas in risum.& fabula fias.
deferendo libros meos montes per loca sūt hūidiora iuxta
h flumina
Viribus vteris per cliuos.flumina lamas.
ꝛ sic tu
i .i.compos voti
Victor propositi simul ac perueneris illud.
depositum.s.ac librorum meorum brachio
Sic positum seruabis onus,ne forte sub ala

a VT PROFICISCentem Vinnius fronto ad quem hec epistola scripta est patrem habuit cognomine asina. Alludit ergo nomini eius & quasi conuenire hanc appellatione nominis eius ingenio vult videri.

b SI validus &c. Hec omnia que ponit obseruāda sūt cum munus offerimus.

☞c NE studio nostri. Nā sepe dum studiose prodesse cupimus inscicia quedā nocemus. Ergo non solum fidelibus verum et prudentibus nostra negotia committenda sunt.

d ABIICITO. Tanquam rem vilem. Prestat enim non reddere munus quam inepte reddere.

e CLITELLAS. Thecas librorum hic intelligit.

f FESSVS impingas. Nā qui ex onere fessi sunt. solent impingere potius ex properatione quam porrigere.

g ASINEq;. Nam cū asinus cognominaret poterat propter ineptias mouere risum tanquam cōmode sibi impositum esse cognomen.

h LAMAS. Loca sunt humidiora iuxta flumina arboribus vestita.

i VICTOR propositi. Cōpos voti quia veneris quo ꝑuenire volebas.

farciuam meorū quemadmodū solet portare
Fasciculum portes librorum: vt rusticus agnum:
cumulos anus illa
Vt vinosa globos furtiue pyrrhia lanæ:
vbiq
Vt cum pilleolo soleas conuiua tribulis
Ne vulgo narres te sudauisse ferendo
poemata videndo detinere
Carmina quæ possunt oculos aurescq morari.
horatius
Cæsaris: oratus multa prece nitere porro
deuices a mandatis meis
Vade. vale caue ne titubes: mādataq frangas.

k VINOSA. Que vino delectaretur.

l GLOBOS. Sperulas ex filo lanę nam cum domina neret lanam surripiebat particulam quam sibi venderet.

m CVM pille olo soleas. Nam rediens ex cōuiuio bene potus neq soleas in pedibus. neq in aapite pileum gestare pōt. ergo brachio gerit.

n TRIBVLIS. Vel nomē hominis est. vel exeadem tribu quasi vicinus.

o MANDATAq frangas. Mandata nunc participiū est non nomen. Frangas autem bene dixit. q. asma vt supra clitella feras impingas

Argumentum Epistole. xiiii.

a Ad villicum suum scribit. Ostenditq ex imminutis cupiditatibus sobrietatem ruris sibi placere Villicum autem vrbem in qua voluptates explere queat desiderare. Hoc dicit.

Ad villicum suum.

custos
a b
Villice siluarum & mihi me reddentis agelli
agellum contemnis in quo sunt quinq foci
c
Quem tu fastidis habitatum quinq focis
honestos agellū ad oppidū illud
d
Quinq bonos solitum bariā dimittere patres
inquiremus curas vitia an melius
e f
Certemus spinas animo ne ego fortius: an tu
certemus qa magis purgatū animū habeor
g h ager
Euellas agro: & melior sit horatius: an res:
frontem solarium
i
Me quamuis lamię pietas & cura moratur:

a VILLICE. Villicū eū appellabāt. quē ex prudentioribus fidelioribus seruis villę agroq ꝑponebant. cui reliqui serui qui in agris colēdis versarentur obsequentes erant.
b ME reddētis. Quoniam cū ibi esset ab omnibus curis liber sibi indulgebat.
c QVINq. Quiq familiis ex quibus patresfamilias senatores erāt. qui barię cōsulerēt.
d BONOS. Primores. Nā ciues principes sepe Tullius bonos appellat. i. magnos vt bona pars ꝑcerū tacita libabit acerra. vel bonos q boni esse debeant. Nā magistratus & honores premia sunt virtutum & bonis debentur.
e CERTEMVS Nā iustū certamē est vt alter alterū suo quisque munere superare conet.
f SPINAS. Recte de animo per trāslationē curas dixit. q̄ mentē pungūt. Recte itidē in ꝑpria notiōe spinas ex agris vellendas dicit. qm̄ illos infœcundos sterilesq reddūt. Ergo ego colā animū et cupiditatibus que veluti spinę pungunt purgabo. tu agrū a spinis & sentibus.
g MELIOR. Quia magis purgatum habeat animū.
h AN res. An ager magis cultus sit.
i ME quāuis. Sensus est cupio rus petere. nisi retardet officiū quo solari debeam lamiū mei ētē fratris mortem.

Fratrem merentis rapto de fratre dolenti
quia non potest ei adhibere solatium
Insolabiliter: tamen istuc mens animusque
me cupit impedimenta occasiones
Fert. & amat spacijs obstantia rumpere claustra
ecce disputatio & ita vterque fors sua displicet
Rure ego viuentem tu dicis in vrbe beatum
illi s. fors et conditio
Cui placet alterius sua nimirum est odio sors
ego & tu vituperat iniuste
Stultus vterque locum immeritum causatur inique
animus
In culpa est animus: qui se non effugit vnquam:
ruris habitationem
Tu mediastinus tacita prece rura petebas
vrbis habitatorem tu factus
campi martij
Nunc vrbem & ludos & balnea villicus optas
in opposito meo manere tu villice
Me constare mihi scis & discernere tristem:
s. inuitu cogunt
Quandocunque trahunt inuisa negotia romam.
cum tu vrbem ego vero rus desidero
cupimus
Non eadem miramur: eo disconuenit inter
ea loca inculta in quibus sine difficultate esse non possum
Meque & te: nam que deserta & inhospita tesqua
tu iucunda ea loca ille
Credis amena vocat: mecum qui sentit & odit
loca lupanar
Que tu pulchra putas: fornix tibi & vncta popina
etiam illo incutit ei bi vrbis desiderium
Incutiant vrbis desiderium: video & quod
ager meus citius
Angulus iste feret piper & thus otius vua
presto est in rure meo
Nec vicina subest vinum præbere taberna
meretricis
Quæ possit tibi: nec meretrix tibicina: cuius
saltes exercere
Ad strepitum salias terræ grauis: & tamen vrges
longo tempore
Iam pridem non tacta ligonibus arua. bouemque
dissolutum ab aratro saturas
.i. curas cibum dando
Disiunctum curas & strictis frondibus exples.
auget
Addit opus pigro riuus: si decidit imber.
magno aggere delectabili
Multa mole docendus aprico parcere prato:

k STVLTVS &c. Stulte tu agrum. stulte ego causamur quia nō locus nobis nocet. sed animus. idest animi cupiditates. q. animus quocunque peregit qui secum illas fert fugere nequit. Omnium autem perturbationū fontem esse dicunt intemperantiam que est a tota mente & a ratione defectio. atque sic aduersa a prescriptione rationis vt appetitiões animi nullo modo nec regi nec cōtineri queant. nam vt temperantia sedat ipsas appetiones. & efficit. vt recte rationi pareat conseruatque: considerata iudicia mentis. sic huic inimica temperantia omnem animi statum inflammat. cōturbat incitat. Video me has arctius coāgustasse q̄ illarum ratio patiatur sed in tanta rerū varietate non possum de singulis explicatius dicere. Ergo queadmodū cū sanguis corruptus est. aut pituita nimis abūdat. aut bilis vltra q̄ par est veruescit. morbi egrotationesque in corpore nascunt. sic animorum perturbatio & ipsa inter se repugnantia sanitate spoliat animū morbisque perturbat. Morbos autem vitia dicimus. Vitiū aūt summum malum est ergo a perturbatōibus est summū malum. Sed quoniā perturbationes aut in opinione boni sunt vt mali. & siue bona cupias. siue iis contraria timeas. semper euenit que ipsa que bona putas pluris facias q̄ oporteat. et cum pluris facias admiratis. ex quo sequitur q nihil admirari solū sit q faciat nos beatos.

l CAVSATVR. Causari aliquando est causam & excusationem proferre. Virg. Causando nostros in longū ducis amores. Aliquando causari est causas afferendo accusari vt hic.

m MEDIASTINVS Vrbis cultor.

n TESQVA Loca auguria consecrata dixit. Pomp. Cicero vero inculta & difficilia. Ex eo puto quia sacra que sunt non coluntur.

o FORNIX. Pro lupanari posuit. Nā meretrices sub fornicibus prostabant. Inde fornicari meretricari.

p POPINA. Vt illud ad rem veneream hoc ad gulā referatur.

q OCIVS vua & c Nam adeo aduersus vitibus est vt citius thus et piper quod impossibile est vuā ferat. Thus enim in sola sabea que felicis arabie pars est. nascitur piper vero arbos fere iunipero similis. sunt qui in fronte caucasi montis solum hanc arborem nasci tradant. Grana sua non nuda vt iuniperus fert. sed siliquis inclusa. que si antequā dehiscant carpantur ac sole torreantur piper longum sunt. Dehiscētes candidum semen emittunt. quod toxtum sole nigrum et rugosum efficitur.

r TERRE grauis. q. d. ineptus ad saltationem.

s STRICTIS. Collectis: Virg. Hic vbi frondem agricole stringunt.

hortandi consensum nostrum
t
Nunc age: quid nostrum concentũ diuidat: audi:
delicare
v x rũr
Quem tenues decuere togæ nitidiq; capilli:
y
Quem scis immunem cynaræ placuisse rapaci.
edacem z
Quem bibulum liquidi media de luce falerni
a
Cœna breuis iuuat: & ppe riuũ somnus in herba
b peccasse s.pudet interrumpere
Nec lusisse pudet. sed non incidere ludum
in rure inuidiose
c
Non isthic obliquo oculo mea commoda quisq;
p inuidiam detrahit latenti detractione que occulta est.
d e f
Limat non odio obscuro morsuq; venenat:
benigne ferũt mei in rure
g
Rident vicini glebas saxa mouentem.
h i eu
Cum seruis vrbana diaria reddere mauis
seruorũ societatem desiderio
vrbanorum k
Horum tu in numerum voto ruis. inuidet vsum
lignifer callidus olerum.
l m
Lignorum & pecoris tibi calo argutus & orti
sicut bos equ⁹.
Optat ephippia bos piger optat arare caballus
sicut vrbanus seu villanus
Quam scit vterq; libẽs censebo exerceat arte.

t CONCENTVM. Pro concordia posuit.
v QVEM. Demõstrat aũt aliã ętatẽ alios sibi mores postulare. Ergo nõ ita i amore versaf. vt i iuuẽtute versabaf.
x TENVES. Quibus iuuenes vtuntur.
y IMMVNEM cynare rapaci. Non parũ est in amore virũ placeri mulieri. sed illud mrī quod placeat sine munere. nã vt est apud Oui. Ipse licet venias musis comitatus homere. Si nihil attuleris ibis homere foras. Maxima ergo res videt quod placuerit sine munere ipi cynarę presertim cũ rapax & auara fuerit.
z LIQVIDI. Puri & defecati de media luce. Sẽsus aũt est. qd deceret illũ multũ bibere etiã in tempore nõ cõcesso
a CENA bre. Oñdit quãtũ abscideri de voluptatib⁹ cũ nũc illis temperatis fruatur.
b NEC lusisse. Nõ turpe est ludere sed turpe est nõ incidere ludũ. i. in ludo ita occupari et detineri vt nõ possit si res postulat vel ipfectũ relinqre.
c OBLIQVO. Ex obliquo ituẽti qd maliuolẽtie signũ ẽ.
d LIMAT. Paulatim carpit vt lima ferrũ et lignũ paulatim minuit.
e ODIO obscuro. s. dissimulato odiũ Multi eni dissimulãt odiũ. donec nocẽdi tempus nanciscatur.
f MORSV. Detractatione que occulta est veluti venenũ. qd nõ sentitur antea q̃

sit intra viscera receptuũ. Iste aũt simultates maxime in vrbibus non nocent.
g RIDENT. Tanq̃ ineptũ operi & min⁹ validũ. sed nõ tamen inuident.
h VRBANA. Oñdit stulticiã villici q vrbẽ in qua & maiores labores & minora cõmoda sit ruri anteponat.
i DIARIA. Diariũ lucrũ vnius diei est. At serui rome oia diaria dñis reddere cogebanf. Certã eni pecuniã a dominis accipiebãt qua victũ vestitũq; sibi cõpararet. De qua si q parce viuẽdo corrodebãt id sibi p peculio relinquebaf qqd aũt lucri ex artificio suo acquirebãt id omẽ dño acquirebãt. Appelabãt etiã diaria libellos in qb⁹ singulorũ dierũ res describebãt.
k RVIS. Si cũ ipetu & sine ratione. nã si ratione ducereris & nõ appetit⁹ impetu trahereris id eni est ruere. nã vo tu cuperes quod est fugiẽdũ.
l CALO. lignorũ faber q in vrbe manet inuidet tibi copiã q̃ habes lignorũ.
m ET orti. i. olerũ q in hortis nascunf atvitio hoim euenit quod tedio rerũ presentiũ absentia optẽt qd demõstraf apollogo illo quo bos ephippia q equorũ strametã sũt & cõtra equ⁹ aratrũ optat. Poeta aũt censet vt ex grecorũ prouerbio q̃ quisq; norit in ea libenter se arte exercitet.

II

Argumentum epistole. XV

Scribit satyrice de baiarũ luxuria: tangitq; eos quam in penuria habeant potestatem. Hoc dicit.

Ad Valam.

n QVE sit hyems. Hyperbaton ab hinc vsq; ad vltimum versum. Ordo autem est. Par est. idest equum est te scribere nobis. ac nos credere tibi que hyems sit veliae. i. que aeris qualitas in hyeme quod celum vala salerni quorum hominum regio et qualis via tractus vter plures lepores. vter educet apros vtra magis pisces et escinos equora celent scribere te nobis.

o SALERNI. In agro piceno opidum est.

p QVORVM hominum idest quibus moribus ibi sint homines.

q BAIAS. De his in odis dictum.

r ANTONIVS musa. Augusti cesaris medicus horatium iusserat vt ipse lauacro vteretur propter oculorum debilitatem.

s MIRTETA. Myrtheta proprie sunt aque sulphuree atq; salubres ad quasdã infirmitates depellendas quales erant apud baias ad quas ex diuersis partibus affluebant sed postq; ob lõgitudinẽ itineris cepissent derelinqui ad clusinos fõtes et gabios vbi erãt frigide aque cepissent cõcurrere intermissis baiis dicit q; ipse vicus cepit igemiscere contemptus in aquis suis. dicit autem myrtheta q. mortueta quod omnes aie mortuorũ inde inferos petere credantur.

t CLVSINIS. Clusine & Gabine aque frigide sũt. Clusine in ethruria Gabine in sabinis.

v SED equi frenator & c. Lepidus sermo. Equus enĩ non verbis obtemperat sed freno.

x COLECTOS. In cisternis.

y PVTEOS perẽnes. Qui ex perpetua vena scaturiant.

z IVGIS perpetue. Que nũquã desit. Quicquid enim sine interruptione cõtinuatur iuge dicitur.

a MANET. Fluat in venas & cum leticiores gignat spiritus mouet animũ.

b COMMENDET amice. Nam cum illo exhileratus sim videor iunior amicule: Nam et Therentianus senex plus solito potus iuuenescere se sentit.

c VTRA. scilicet regio.

d PHEAX. Pinguis et voluptuarius pheaces enim populi lautissimo conuiuio & abundantissimo vlixem acceperunt vt ait Home.

q Quae sit hiems veliae: quid celũ vala salerni
Quorũ hoĩm regio: & q̃lis via nã mihi baias
Musa superuacuas antonius: & tamen illis
Me facit inuisum: gelida cum pluor vnda
Per medium frigus: sane myrteta relinquit
Dictaq; cessantem neruis elidere morbum:
Sulfura contẽnis: vicus gemit inuidus aegris
Qui caput & stomachũ supponere fontibus audes
Clusinis: gabiosq; petunt & frigida rura
Mutandus locus est diuersoria nota
Praeter agendus equus: q̃ tendis? nõ mihi cumas
Est iter aut baias: leua stomachosus habena
Dicit eques: sed equi frenator est auris in ore:
Maior vtrum populum frumenti copia pascat
Collectos ne bibant vmbres puteosue perennes
Iugis aquae: nam vina nihil moror illius ore
Rure meo possum quid vis p̃ferre patiq;
Ad mare cum veni generosum & lene requiro
Quod curas abigat quod cum spe diuitie manet
In venas animũq; meum quod verba ministrat
Quod me lucane iuuenem cõmendat amicae
Tractus vter pluris lepores vter educet apros
Vtra magis pisces & echinnos equora celent
Pinguis vt inde domum possim pheaxq; reuerti.
Scribere te nobis: tibi nos ac credere parem.

Argumentum Epistole. XVI

Exemplo huius hominis in eos inuehitur qui alligurito patrimonio scurrę parasitiq; effecti aliena vorant. Ac dum sint q̄ illos accipiant dicuntq; nihil esse beatius victu splendido & affluenti. Cum aūt a nullo accepti sordido victu domi viuere cogunt̄ frugalitatem summis laudibus extollunt hoc demū vitiū sua solita Ironia ne quempiam offendat in se transfert poeta. Hoc dicit.

Ad eundem.

m Eeuius vt rebus maternis atq; paternis
Fortiter absumptis vrbanus cœpit haberi
Scurrra vagus: non qui certum præsepe teneret.
Impransus: nec qui ciuem dignosceret hoste
Quolibet in quemuis opprobria fingere seuus
Pernities, tempestas baratrumq; macelli
Quicquid quesierat ventri donabat auaro.
Hic vbi nequitie fautoribus & timidis nil
Aut paulum abstulerat: patinas cœnabat omasi
Vilis & agniui: tribus vrsis quod satis esset
Scilicet vt ventres lama candente nepotum

c MEVIVS vt rebus &c. Scribit aūt q̄nto de equanimitate ac pātia quare se paruo contentū demonstrat arguens alios dissimulantes vitia magna bonos videre vel le quam fieri.
d FORTITER absūptis. Atq; qui fortiter agit cū virtute agit. Sed dixit fortiter ex stulta hominis opinione qui vehementem illam suā allygurition̄e fortitudin̄e putent Vel ex ironia fortiter dixerit cum nihil ignauius sit ipso guloso.
e VRBANVS scurra. At quantū vrbanitatis a scurrilitate differat alio in loco. M. Tullii testimonio ostensū est cū vrbanitas virum graue & egregium deceat. Scurilitas autem impudentē leuitatem habeat. Sed dixit scurra vrbanus vagus .i. scurra qui per totam vrbem vagaretur suis enim scurrilibus salibus sibi victum querebat.
f CERTVM presepe. De homine bestie simili presepe in quo quadrupedes pascuntur recte dixit.
g NEC qui ciuem & c. Vt risum aliis moueret in quē cumq; opprobria fingebat. nec rationem habebat ciuis esset an hostis.
h HOSTIS. Perduelius aut pergrinus.
i BARATRVM. Pro de funda vorago est & grecum vocabulum Erat enim gula tam immēsa vt omnequod in macello venale esset vorare facile posset. Qua propter iure in illū bionis boristenis facere sed mordax dictū iaci poterat. IS enim homini qui vniuersū iurauerat patrimoniū dixit. Nēpe amphieraū terra obseruabit. At tu terrā.
k AVARO. Multa cupiēti.
l ABSTVLERAT. Non eni libenter illis dat. sed qui dat aut illum ex perdito perditissimū reddere volunt aut dant quiā timēt eorū scēmata aut morsus.
m OMASI. Credunt nō nulli Omasum bebulū esse intestinum pingue & crassū Sed in reliquis quadrupedibus omasum nūc videmus dixit igit̄ Omasū agninū.q. viliorē. etiā quia parua refert in agno dixit patinas vt ōnderet plures esse in eadē patina.

resipiscens sc; ut ... more bestiarum

Diceret vtendos correptus: bestius idem
habere poterat ... vbertoris lucri
postq;

Quicquid erat nactus prædæ maioris: vbi omne
consumpserat

Verterat in furnuũ & cinerem non hercule miror
miculus ... consumunt sua ... pigui i rotundo.
aliqui ... n

Aiebat: si qui comedunt bona: cum sit obeso
illa que ... mamma porcina cum lacte que alias sumē dicitur
o

Nil melius turdo: nil vulua pulchrius ampla
p

Nimirũ hic ego sum: num tuta & paruula laudo
tenues res

Cum res deficiunt. satis inter vilia fortis
sede ... euenit ... pinguius

Verum vbi quid melius cõtingit: & vncti? : inde
sapientes esse ... feliciter.

Vos sapere: & solos animo bene viuere: quorum
collocata
q

Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

n OBESO pingui. Nam pinguiores rotundiores clu=nes habent.

o VVLVA. Mãma porcina est cũ lacte auulsa. de qua multum apud Plinium. Dicitur etiam sumen. q. rumē vt valerius pro valesius.

p NIMIRVM hic ego sũ. Interponit personam suam ironice. vt liberius cum sibi non parcat in ceteros inuehi possit.

q FVNDATA pecunia villis. idest quorum opes cõstabilite sint in agris qui ha=bent villas. agri enim stabiliores sunt quam nummi qui facile alio transferũtur. Vnde agros fundos appellarũt. q. fundamẽtum pecunię. idest opum. Nam prisci pecunias opes dixerunt a pecore in quo prisci omnes suas diui=tias habebant.

Argumentum epistole. XVII

m Irifice reprehendit stulticiam & vanitatem quinticij qui cum sit vitijs infectus tamen adulatori=bus aures prebeat. & talis esse credat qualis ab illis dicitur. Concludit ergo non esse credendum que de nobis populus dicat: neq; letandum falsis laudibus: neq; dolendum falsa infamia. Vtitur ta=men a principio veluti insinuatõne quadam. Describit enim agrum suum vt mentem hominis de=mulcendo patientem ad audiendum comparat. Hoc dicit.

Ad quintium.

ager meus
o

n Ne percũcteris fundus meus optime quinti:
sciscitaberis agro ... fructibus ... diuitem faciat

Aruo pascat herũ an baccis opulẽter oliuæ.

a NE pcũcteris. Scribit Quinto de equanimitate ac tẽperantia quare se paruo contentum demonstrat arguens alios dissimulantes vitia magna bonos videri velq; fieri

ut te confiteo

Pomifue & partis: an amicta vitibus vlmo

Scribentur tibi forma loquaciter & situs agri
visiungentur obscura

Continui montis nisi dissocientur opaca
tamen ita dissocientur illuminet

Velle: sed vt veniens dextrum latus aspiciat sol
latus agri suo calefaciat

b Leuum discendens curru fugiente vaporet
laudare possis

Temperiem laudes. quid si rubicunda. benigne
nam in vepribus oriuntur

c Corna vepres & pruna ferant & quercus & ilex
pferant saturet

d Multa fruge pecus: multa dnm iuuet in vmbra.
florere locum amenissimum

Dicas addictum propius frondere tarentum
est tibi in rure meo

e Fons etiam riuo dare nomen idoneus: vt nec
regionem illam lucidior effluat fluuius threcie.

f Frigidior thracam nec purior ambiat hebrus g
fons meus venem

Infirmo capiti fluit aptus: & vtilis aluo
loca secreta

Hæ latebre dulces: etiam si credis amene
sanum quintio cum tempus est morbidum

h Incolumem tibi me præstant septembribus horis
ita ego viuo dici de te

i Tu recte viuis: si curas esse: quod audis.
recte viuentem

k Iactamus iam pridem omnis te roma beatum
alicui

l Sed vereor: ne cui de te plus quam tibi credas
.i. alicui esse

m Neu putes alium sapiente bonoq beatum:
s. vereor

n Neu si te populus sanum recteq valentem
frequenter dicat comedendi.

Dictitet: occultatam febrem sub tempus edendi
occultes febrilis

o Dissimules: donec manib9 tremor incidat vnctis
sine adhibitione cure

o Stultoru3 incurata pudor malus vlcera celat:

p Si quis bella tibi terra pugnata mariq
ascribat frequentibus oblectet

Dicat. & his verbis vacuas permulceat aures:

b CVRRV fugi. Nam in quadrigis fingunt solem.

c PRVNA. Siluestria que in vepribus oriuntur. Nam mitiora etiã fucina appellãtur & scribitur sine aspiratione bacca. nam si bacca aspiretur erit bachi sacerdos.

d FRVGE. idest glãde per Acyrologiam.

e DARE nomen riuo. Nam tanta erat aqua vt fluuius appellari possit.

f THRACAM. Pro thraciam

g HEBRVS. Non insule magno flumini comparat aquarum redũdantia sed frigiditate & perspicuitate. Vincit autem in eo quod capiti aluoq conducat.

h SEPTEMBRIBVS. q. d. in salubribus propter autumnum.

i QVOD audis s. de te. & intellige de adulatoribus. Pellenda est adulatio & assentatio. que est vitiorũ adiutrix. & non modo amico. sed ne libero quidem digna est omnes enim adulatores sunt seruiles Solon dicebant. Caute singulos obserua. Ne forte odium in corde tegant. dum blanda & arridendi facie te alloquunt. dupplaq illis lingua atra ex mente sonat. Et cesar augustus pellẽdas esse indecoras adulationes dicebat. Assentatio inquit Cicero nemini nocere potest nisi ei q eam recipit atq ea delectetur Itaq fit vt is assentatoribus patefaciat aures suas maxime. qui ipse sibi assentetur & se maxime ipse delectet. Multi gnatonum similes sunt. cũ sint loco fortuna. famaq superiores. horum est assentatio molesta. cum ad vanitatẽ accessit auctoritas. Adulator est is qui affert ea que non fecit is cui adulat. Assentator est is qui extollit & auget ea que facta sunt. Et adulator semper loquitur emolumenti sui causa et ideo deterior est Assentator enim placere studet. Adulator autem lucrari vt scribit Aresto. li iiii. moralium. Et qui gerit morẽ adulator est. Et qui morem gerit decet vt amicus est. Qui omnibus rebus aduersatur dicitur cõtẽtiosus. Qui magis q̃ debet gerit morẽ. adulator est Amico igit credendũ est q re cte monet ab aliis aũt cauẽdũ Vñ dicit Seneca. Nihil tã eque delectauerit animũ q̃ amicitia fidelis adulationibus autem facile decipimur. quoniã nobis nimium placemus. et arbitramur esse tales quales dicimur ab adulatoribus vnde de adulatoribus vt de domitiano scribit Iuuenalis. qd apertius. & tamen illi surgebant criste. nihil est quod credere de se non possit. cum laudatur diis equa potestas. Si cõtinẽs es. inquit Seneca adulationes euita. Sitq tibi tam triste laudari a turpibus. q̃ si lauderis ob turpia. Igitur esto quotiens displices malis & malorum de te estimationes malas veram laudationem tui scribe

k OMNIS te roma iactamus. Denominatio est. Posuit enim continens pro contento. vt sit roma. idest nos romani.

l NE cui de te plus. Magna pfecto stulticia quod de nobis nostrisq moribus qui aliis non multum cogniti sunt. plus aliis quã nobis credamus. Maximã eni pestem inferũt adulatores. atq ad vltimã perniciẽ eos inducunt qui sibi credunt.

m NEV putes alium. Sensus est. Neu putes beatũ esse alium a sapiẽte & bono idest ne tu putes bonum cõsistere in alia re quã virtute.

n NEV si te populus &c. Optima comparatio. Nã is qui prauis moribus tanquã bonus laudetur proptereaq ipsa vitia dissimulãs illis vtatur similis est ei qui cum veluti bene valens laudetur in ipso ingressu febris cibũ capiat febremq dissimulet.

o TREMOR. Ex rigore febris.

o MALVS pudor. Nã bonus vetat ne a virtutibus vetita faciamus. iste autem vetat facienda.

p SI quis bella. Interrogat an adeo stultus sit. vt respondeat suo nomine. i. tanquam si sibi dicatur si quis dicat illum gessisse bella & mari & terra. Et dicat putasse vt populus malit te saluũ esse. an tu populũ. Nã magna laus in ciue est et ipse tãn rempub. faciat vt cõmunem salutem proprie anteponat. et rursus eum populus tanti faciat vt illius salutẽ cõmuni preferat.

ecce verba

Te ne magis saluum populus velit: an pplm tu
tenear — puidit

Seruet in ambiguo qui consulit: & tibi & vrbi
q — et bon tuas — tunc tu possis

Iupiter: augusti laudes agnoscere possis
r — integer

Cum pateris sapiens emendatusq; vocari
blandientis

Respondes ne tuo dic sodes nomine: nempe
s — sicut tu — .i. certe

Vir bonus ac prudens dici delector ego ac tu

Qui dedit hoc hodie: cras si volet auferet vt si
t — dederit — insignia honoris — auferet — populus

Detulerit fasces indigno detrahet idem:
te — quod tibi dedi — et tunc ego — ppter repulsam

Pone: meum est inquit pono tristisq; recedo
t ille — me

Idem si clamet furem. neget esse pudicum
contetur — quis non sit verum

Contendat laqueo collum pressisse paternum.
conuitijs

Mordeat opprobrijs falsis mutentq; colores
adulatorum — falsa — mordet

Falsus honor iuuat et mendax infamia terret
iuuat — delectat — vitijs infectum — qui ad verba — verba quincij

Quem: nisi mendosum & mendacem. vir bonus est quis
ille est vir bonus — statuta — f

Qui consulta patrum: qui leges iuraq; seruat

Quo multæ magnæq; secantur iudice lites.
fideiussore — in iudicio — obtinentur.

Quo responsore: & quo causæ teste tenemur.
respiciat — tota — familia sua — omnes vicini

Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
in priuata vita sua — honestum — in — honesta

Introrsum turpem. speciosum pelle decora
vitiosum — pulchrum — commisi — decoro

Nec furtum feci: nec fugi: si mihi dicat
aliquis — huius facti — flagellis

Seruus: habes precium. loris non vreris aio
et tu seruus

Non hominem occidi: non pasces in cruce coruos:
honestus — integre

Sum bonus & frugi: renuit negat atq; sabellus
astutus

Cautus enim metuit foueam lupus: accipiterq;

q IN ambiguo. Rebus periculosis.

r AVGVSTI laudes. Sensus est. Si hec de te credis poteris & attribuere tibi laudes augusti.

s VIR bonus. Respondet quintius ita bonus cupio dici vt tu. Ad hec horatius infert non esse falsas laudes a populo accipiendas. Nam qui dat populo post auferet.

t IDem si clamet. &c. Sensus est. Quemadmodum vituperauit qui falsis laudibus letantur. sic nunc qui falsis opprobriis dolet. Additq; nullum neq; falsis laudibus neq; falsis criminationibus moueri nisi mendosus .i. viciis infectus & nisi mendax sit. Nam mendaces alios fallere volunt: Bonus igitur is est qui sua sponte rectum sequitur & amore virtutis vicium fugit. Qui autem non peccat quia timet poenas non bonus est. Nam remoto timore statim peccabit quod si quis dicat parum furtum feci respondebo ex stoicorum sententia omnia vitia paria esse. Itaq; si vnum mille modios fabe surripuerit erit minus damnum mihi sed peccatum erit par. Quomodo aut vitia paria sint ex sententia stoicorum in sermonibus dictum est.

x VIR bonus. Quem spectat omne forum. Tanquam normam & exemplar iuris & equitatis posuit autem forum & tribunal pro iudicibus. Sic Virgilius de viro bono & sapiente. Vir bonus & sapiens qualem vix repperit vllus Milibus ecunctis hominum consultus apollo. Iudex ipse sui totum se explorat ad vnguem. Quid proceres vaniq; leuis quid opinio vulgi. Securus mundi instar habens teres atq; rotundus. Externe ne quid labis per leuia sidat. Ille diem quam longus erit sub sydere cancri. Quantaq; nox tropico se porrigit in capricorno Cogitat & iusto trutine se examine pensat. Ne quid hiet ne quis porturbet angulus equis. Partibus vt coeat nil vt deliret amussis. Sit solidum quodcunq; subest nec inania subtus. Iudicet amotus digitis pellentibus ictus. Non prius in dulcem declinat lumina somnum. omnia quam longi reputauerit acta diei. que pretergressus quid gestum in tempore quid non. Cur isti facto decus affuit aut ratio illi. Quid mihi preteritum cur hec sententia sedit. Quam melius mutare fuit miseratus egentem. Cur aliquem fracta per sensi mentem dolorem. Quid volui quid nolle bonum foret vtile honesto. Cur malus antetuli num dicto aut deniq; vultu. Perstrictus quisq; cur me natura magis quam. Disciplina trahit sit dicta & facta pro omnia. Ingrediens ortoq; a vespere cuncta reuoluens. Offensus prauis dat palmam & premia rectis.

y ODERVNT peccare boni &c. Dicit poeta bonū virum sponte sua sequi rectū et spōte sua vitiū fugere. Vir autem bonus siue iustus est (nam bonus & iustus conuertuntur) qui in magistratu aliis nō sibiipsi laborat atq; ob id ipsum alienum dicunt iusticiam esse. quoniam non in nos. sed in alios seruanda est iusticia. quam vt volunt stoici. Sequuntur equitas & gratitudo. i qua virtutis splēdor est maximus. in qua plurimum residet virtus. Nam preclarissima est omniū virtutum et neq; hesperus. neq; lucifer adeo mirabilis est. Iusticia certe est virtus perfectissima quia perficit ceteros homines & quia est vsus perfecte virtutis: & quia eam habet & ad se & alios vti potest preclarissima est omniū virtutum. quia est perfectissimum quid. Officiū iusti & boni viri est bonos efficere. quod. difficile est & preclarum. quoniam multiplicat bonū. & pessimus is est qui & ad seipsum et ad alios vtitur vitio optimus est nō qui ad seipsum. sed ad alios vtitur virtute.

☞ y QVANDOCVMq; deos &c. Sensus est. Quod vir bonus ex precepto philosophorum neq; vnquā quicq; deos precabitur. quin credat deum cuncta audire. Ergo bonus Ianū aut appollinem rogaturus clara voce rogabit. quia petit honesta. Malus autem labra mouet idest submissa voce loquit. pudet enim audire cū iniusta petat.

z LAVERNA. Dea furū est. Vnde lauerniones fures quod sub tutela diane lauerne deę essent in cuius loco obscuro abditoq; soliti essent predam & furta inter soluere. Hinc lauernalis porta dicta est.

a NOCTEM & nubem. Pro latebris posuit.
b QVO melior & c. q d. in nulla re melior liberaliorue est auarus quam seruus. Nam auarus semper cupit. Nullus autem potest cupere quicq; qui illud amittere metuat. Qui autem in metu est: is liber esse non potest.

metuit tergiuersatum
Suspectos laqueos. ad opertum miluius hamū.
veri honesti
y
Oderunt peccare boni virtutis amore ☞
Oderunt peccare mali formidine penæ
peccabis ?tra propter formidinem
Tu nihil admittes in te formidine penæ
ubi sci sine pena furando vtraq; sacra & p. fana equali. ter peccabis in magnis paruis
Sit spes fallendi: miscebis sacra profanis.
tunc modum
Nam de mille fabæ modijs cum surripis vnum
delictum hac conditione
Damnum est: non facinus mihi pacto lenius isto
est omnes in foro existentes
Vir bonus: omne forū quē spectat & oē tribunal
illis victimarum generibus
y sacrificat:
Quādocunq; deos vel porco vel boue placat
vt audiretur postq;
Iane pater clare dixit: cum dixit apollo.
labia sua o circumstantibus z
Labra mouet metuens audiri pulchra lauerna
concede integrum
Da mihi fallere: da sanctum iustumq; videri
ignorantiam hominū oppone
a meis latibulum
Noctem peccatis & fraudibus obijce nubem
quomodo
b
Quo melior seruo: quo liberior sit. auarus
compitis affixum decursum mittit
c d
Intriuijs fixum cum se demittit ob assem
est auarus ne perdat
Non video: nam qui cupiet: metuet quoq; porro
Qui metuens viuit: liber mihi non erit vnq; ☞
animum
e ille
Perdidit arma: locum virtutis deseruit. qui
accumulanda opprimitur
Semper in augenda festinat: & obruitur re
f
Vendere cum possis captiuum. occidere noli:
vt comode cū lucro permitte laboriosus z
Seruiet vtiliter. sine pasca durus: aretq;
sit minister in nauigio hiemē agat
Nauiget ac medijs hiemet mercator in vndis
afferat reliqua vite necessaria
g
Annonæ prosit portet frumenta pœnusq;
h
Vir bonus ac sapiens audebit dicere penthea

c DEMITTIT. Ad humū se inclinat.

d OB assem infixum. Vt legat infixum assem. Erat enī ludus puerorum vt de industria humi nummū relinquerent. ac deinde negotiū dissimulantes obseruarēt clanculum si quis ex transeuntibus legeret vt illum veluti auarū increparent. Hunc totum locum imitatus est persius.

e PERDIDIT arma &c. Translatio a militia. Nam multi ignominiosissimū erat si aut locum in acie deseruisset. aut viuenti sibi arma ab hoste essent erepta.

☞ f OCCIDERE noli. Auarus enim cuncta ad vtilitatem nihil ad honestatem refert. Ergo nō occidit captū ex hostibus. non qui humanitate aliqua moueatur. Sed motus spe lucri seruat vt illo seruo aut ad arandum. i. ad agriculturam. aut ad pascendum. i. ad rem pastoralē rem vtatur. Iubebant enim leges vt captiui non occiderentur sed seruarentur. vnde a seruando serui dicti sunt.

g ANNONE prosit. Nā cum aliunde frumēta importauerit faciet annonā viliorē:
h PENTHEV. Pentheus ex agaue filia Cadmis thebarum cōditoris nepos fuit. illa enim eū ex echione vno ex comitibus Cadmi peperit. Hic thebis regnās sacra bachi celebrari prohibebat. Quapropter eū furorē matri materteris q; eius in silua bacho sacrificantibus iniecit bachus: vt venientē aprū crederent atq; laniarent. Qui vero fabulam ad historiam reducūt volūt hunc virum cōtinentissimū incōtinētes mulieres ad modestiam reuocare tētasse. At ille occidendū hominē curarūt. Ergo poeta inducit virū sapientē: qui pētheo sibi sacra vetanti magna animi libertate respondeat: et qui ne metu quidem mortis a re diuina deterretur.

i QVID me proferre. &c. Verba sunt sapientis.

k ADIMAM bona. Hepenthei mine sunt.

l TOLLAS licet. Respondet sapiens. At postremo cū tyrannus militetur habiturū

indignū
i Rector thebarum quid me perferre patiq;
penthea
k Indignum coges: adimam bona: nempe pecus rē
l Lectos argentum. tollas licet & manicis &
crudeli
Compedibus seuo te sub custode tenebo.
verba boni viri verba sunt penthei ego
Ipse deus simul atq; volam: me soluet: opinor
m Hęc sentit. moriar. mors vltima linea reru; est.

se illum in vinculis ita in deū spem reponit. vt tamen mortem non horreat.

m MORS vltima rerum: Aristoteles quoq; vltimum terribilium illā appellat. Neq; vltra seuire possunt hoies.

Argumentum Epistole. xVIII

L Audat id vite in quo & si res assint recte liberaliterq; fruamur. Et si desint equo animo illis careamus. Maximopere aūt laudat eos q in maioribus obsequiosos sine tamen adulatōne se pbent Proptereaq; pponit institutum Crisippi austentati que in diogene erat. Si quis igitur qui eam vitam adimat & presentibus est contentus viuat vt diogenes. Sin autem & sibi et suis plura acquirere cupit sciat vti foro vt est apud therentium & imitetur aristippum: Hoc dicit.

Ad sceuam.

a QVAMVIS sceua Precepta vite ad lollium sceuam equitem romanum as/sectandi se potiores et laudat Aristippum cireoaicum qui affectauerat cum regibus viuere.

b AMICVLVS. Vt modeste de se loquatur amiculus dixit non vt imminuat de si/

a
Quamuis sceua satis pte tibi consulis & scis
principibus & regibus.
Quo tandem pacto deceat maioribus vti.
laudet b
Disce docendus adhuc: quid cēset amiculus: vt si
videnti considera
Cęcus iter monstrare velit: tamen aspice si quid
Et nos quod cures proprium fecisse loquamur
que est in rure vsq; ad oras solis
c Sin te grata quies & primam somnus in horam

de amici. sed de prudentia qd' vt aperiat. addit quod etiam cecus audiendus sit si querenti tibi iter monstrare velit.

c SI te. Sensus est. Si ocium amas & velis labores fugere viue in solitudine vt est ferentini qui locus desertus est. Verū ita huiuscemodi ociū laudat vt occultius damnare videatur. nam hic nec sibi nec aliis prodest.

c SI te. Sensus est. Si ocium amas & velis labores fugere viue in solitudine vt est ferentini qui locus desertus est. Verum ita huiuscemodi ocium laudat vt occultius damnare videatur. nam hic nec sibi nec aliis prodest.

d NEC vixit male. Nam sortitus est aliquis speciem beate vite.

e NATVS moriensque fefellit. q. d. cuius ortus est obitusque pariterque ignoratus. qui nullo vnquam negotio cogniti sunt. Alii exponunt natus moriensque fefellit idem quam primus mortuus est vt sit verum illud primum homini esse nunque nasci proximum autem quam primum mori.

f SI prodesse. Quod sit in vita negotiosa.

g ACCEDES siccus ad vnctum & c. idest pauper ad diuitem egenus ad abundantem.

h SI pranderet olus. Ex historia sumptum exemplum quod plerumque prosit amicitia maiorum proponens duos philosophos. Diogenem cinicum & Aristippum secte epicureorum fautorem hic monet diogenem Alexandri magni et Aristippum sectatorem. qui contemnebat paupertatem. Quodam igitur die Diogeni olera colligenti. Dixit Aristippus Diogenes si sciret vti regibus fastidiret olus. Cui Diogenes Aristippus si nollet regibus vti pranderet olus. Petit igitur poeta vt respondeat sceua vtrius philosophi dictum probet. Ipse autem Aristippo assentitur. Nam fatebatur ille scurrilitate quidem vti sed sibi. idest vt sibi consuleret. vt equum haberet quo veheretur et ita a rege aleretur. Diogenes autem illo genere vite populo scurrari videbatur. Nam et nihil inde consequebatur. et cum mendicabat fatebatur se dante minorem esse. Preterea omnis conditio rerum quadrabat Aristippo. & omnem fortunam equo animo subibat. Diogenes autem dupplici panno vti volebat. hanc autem vilem vestem volunt quam diploidem appellant. Si autem offerretur clamis milesia que vestis purpurea pulchraque erat illam veluti canem rabidam aut venenosam serpentem vitabit: et nisi pannum. idest vilem vestem reddes frigore perire mallet. Aristippus autem et purpuream & vilem cum opus fuerit induet.

muret — excitatus ex multitudine hominum — plaustrorum

Delectat: si te puluis strepitusque rotarum:

offendit — ad locum illum

Si ledet caupona: ferentinum ire iubebo

non — voluptates vite.

Nam neque diuitibus contingunt gaudia solis

d e

Nec vixit male: qui natus moriensque fefellit.

succurrere — medico — mitius

f

Si prodesse tuis pauloque benignius ipsum

g *pauper diuitem*

Te tractare voles: accedes siccus ad vnctum

viles cibos

h

Si pranderet olus patienter regibus vti

contemneret — verba aristippi reprehendens vicissim diogenem

Nolet aristippus: si sciret regibus vti:

contemneret — reprehendit

Fastideret olus. qui me notat vtrius horum

laudes — me

Verba probes: & facta doce vel iunior audi

Cur sit aristippi potior sententia namque

acrem reprehensorem — eludendo reprehendere solebant

Mordacem cynicum sic eludebant vt aiunt

blandiendo victum quero

ad vtilitatem meam

Scorror ego ipse mihi populo tu rectius hoc et

me

Splendidus multo est equus vt me portet.

aliquid vtile in vita facio

Officium facio tu poscis vilici verum es

tibi alitra — et in hoc sis contrarius tue sententie

Dante minor quamuis te fers nullius egentem alat rex

i

Omnis aristippum decuit color: & status & res

appetentem — quod habeat — prospera vel aduersa

quasi. — k

Tentantem maiora fere presentibus equum

sed econtrario — vili veste — rerum — circumdat.

Contra quem duplici panno patientia velat:

l

Mirabor vite via si conuersa decebit.

aristippus

Alter purpureum non expectabit amictum

quamlibet vestem

vestitus

Quid libet indutus celeberrima per loca vadet

inepte vel incomode

diuitis et pauperis

Personamque feret non inconcinnus vtramque

diogenes — insula

m

Alter myleti textam cane penis & angue

i OMNIS Aristippum. Laudat aristippum ex sententia platonis qui cum inuenisset illum naufragio panno duplici inuolutum. idest diploide ac per hoc vili vestimento laudauit autem eum dicens omnis calor et status & res decuit. Aristip. scientia preditum si ea tentasset habere qui ita sciebat paruis vti: vt magnis.

k EQVVM idest equaliter pacientem paupertatem.

l MIRABOR. Miror inquit se decepit splendor hominem sordibus assuetum.

m MILETI. Miletus insula fuit optima lana abundans. Hinc Virgil. Milesia vellera nymphe carpebant.

n MORIETVR frigore Aiūt aristippū inuitato Diogene ad balneos dedisse operam vt omnes prius egrederentur ipsiusq́ palliū induisse.illicq́ purpureū relliquisse quod Dioge. cū induere noluisset suū repetens.Tūc Aristip.increpuit cinicū fame ser uictem qui algere mallet quā conspici in veste purpurea.

o LES gerere &c. Sensus est. Rem publi.administrare et hostes superare res magna est.Sed non minima laus ita principibus obsequi vt illis placeas.

p NON cui vis. idest nō omnibus.

q CONTIGIT adire corinthū .i. tenere primas partes. Id enim importabat huiuscemodi puerbiū apud grecos vel propter nobilitatem & pulchritudinē vrbis q̄ CICe.totius grecie lumen appellat.vel propter vasa corinthia que omniū essent pulcherrima.vel ꝑpter difficultatem arcē ascendēdi que acro corinthos appellabatur. vel propter excellentem victoriā quā Munius de vrbe reportauit.vel ꝑpter ludos isthimios qui non procul ab ea celebrabantur.

r SEDIT qui timuit Nam multi deterriti difficultate rei nō audent periculum facere. Sed tantum qui illuc viriliter se gessit. Sententia est Multos hanc vitam negotiosam non tentasse moti despe ratione. tamen qui illuc peruenire potuerunt preferendi videntur. Ergo non tentant quia nō cupiant. sed quia desperant.Qui autem assequūtur digni laude sunt et decus assequūtur. Modo modesti sunt et non queruli. nec adeo procaces & proterui petitores vt rapere potius q̄ sumere videantur.

horrebit vestem purpuream n

Vitabit damidem morientur frigore: si non

a scrmis alexandri — ꝗt alexander — receptum — emutet

Retuleris pannum reffer & sine viuat ineptus.

verba horatij laudantis curialem vitam — o administrare in bello in triumpho

Res gerere & captos ostendere ciuib⁹ hostes

ꝑ famam — thronum — sublimia.

Attingit solium iouis: & celestia tentat.

egregia — imo maxima

Principibus placuisse viris non vltima laus est

non cuiuslibet contingit esse principem — q — p

Non cui vis homini contingit adire corinthum

r verba diogenis — ꝑspere euenuret

Sedit qui timuit: ne non succederet: esto:

s fecit ille — ad curialem vitam — certe

Quid qui peruenit: fecit ne viriliter: atqui

in agendo viriliter — esse virum — alius diogenes. — nullo loco — s

Hic est: aut nusq̄ quod querim⁹ hic onus horret.

tanq̄ onus quod sit — difficilius

Vt paruis animis & paruo corpore maius

aristippus — onus — ergo — nihil significans.

Hic subit: & perfert aut virtus nomen inane est:

virtutis — fortis.

Aut decus & precium recte petit experiens vir

t potente domino.

Coram rege suo de paupertate tacentes

differentia est — modeste.

Plus poscente ferent: distat summas ne pudenter

ꝑ importunitatem abstrahes. — principium

An rapias. atqui rerum caput hoc erat hic fons

verba conquerentis apud regem — inops.

Indotata mihi soror est: paupercula mater

ager — quia vilis — ad pascendū nos sufficit.

Et fundus nec vendibilis: nec pascere firmus

ad dnm suum — rogat — cenit post priorem

Qui dicit clamat: vicium dare succinit alter

t quidera — particula panis.

Et mihi diuiduo findetur munere quadra:

Sed tacitus pasci si posset coruus haberet

certaminis

Plus dapis & rixae multo minus inuidiaeq́:

ad illum locum — locum illum — v

Brundusiū comes aut surrentū ductus amenum

comi — asperitatem viarū — cummulū lapidum

Qui queritur salebras & aceruū frigus & imbres

esse

Et cistam & fractam & subducta viatica plorat

s HIC onus horret &c. Hic loquitur quod in fine voluit sibi responderi illū esse timidum qui officium fugiat. illum fortem qui subeat perferatq́ ac per hoc hunc laudandum illū vituperandū: hec igitur cum scribat poeta & institutum suum defendit Erat enim tanquā alter Aristippus apud augustum & simul se a modestia petendi commendat.

t CORAM rege suo & c.Iam precepit dicens verecūdiā plus prodesse apud maiores amicos q̄ procacē impudētiam.presertim cum tacentibus magis q̄ poscentibus largiantur. Sensus autem est.Huiuscemodi querela non rogitatio solum verū & flagitatio quedā est. Quibus verbis cum vteris excitas & alios ad petendum & quod solus accepturus fuisses alius diuidendum poscit. Vnde imitaris coruum illū qui cum inter pascendū garriret alias aues ad eandē escā illexit.Fuit igitur diuidendū cū aliis id quod si tacuisset solus possedisset.

v BRVNDVSIVM Oportet omnino modestū esse qui apud principem degit.In primis enim clementē liberalemq́ eligat & qui beneficiorū non sit immemor actum demū nec petat quicq̄. nec paupertate queratur: nec fingat sibi aliquid subreptum.vt ille damnum resarciat. Neq́ imitetur illos qui iter cum aliquo agentes querunt difficultatem itineris & pluuiam & cistam qua viatica ferebant sibi effractam fuisse atq́ inde cibaria subtracta. Cistam effractam de Truculento plauti est. Nam hec meretricū astucia est qua ornatū sibi apud amatores subtractum finguntvt illi eū reparent.

x CATELLAM. A cathena diminutiuum est.

y PERISCELIDEM. ornatus est circa brachia. Alii dicu͞t ornat⁹ pedis circa crura. Cum igitur hec sepe co͞miniscantur meretrices euenit vt fidem in ueris damnis faciat

z NEC semel irrisus. Cum sepe decepti fuerimus ab iis qui fractum crus simulantes et humi iacentes clame͞t attollite. non prestamus fidem iis qui fracto crure planum. i. vere auxilium implorant.

fraudes — parua͞ cathenam
Nota refert meretricis acumina: sæpe catellam
ornamentum brachiorũ — sicut
Sæpe periscelidem raptam sibi flentis: vti mox
Nullla fides damnis verisq; doloribus adsit
deceptus — in
Nec semel irrisus triuiis attollere curat
deffuse
Fracto crure planum: licet illi plura maneret
deum illum — egyptiorum
Lachrima. per sanctum iuratus dicat osirim.
o viani — decapio vos — subleuate — me
Credite. non ludo. crudeles tollite claudum:
impedita
Quere peregrinum vicina rauca reclamat.

a IVRATVS. In significatione actiua.

b OSIRIM. Vetustissimi egyptiorum cum mundum naturamq; eius admirarent duos deos sempiternos et primos putauerunt solem atq; lunam & hunc quidem osirim illa͞ isim nominauerunt Osiris autem multos oculos habens interpretatur. quonia͞ sol multis emissis radiis vniuersam terram intuetur. De hoc plurima inuenies apud Diodorum siculum.

c QVERE peregrinũ. q. d. quere qui fraudes tuas non norit.

Argumentum Epistole. xix.

e Si in vita humana quedam iusticie particula quam integritatem vocamus que & amicos nobis vehementer conciliat & conciliatos conseruat. Huic au͞t insunt. Fides. veriloquium. & simplicitas. Fides est integritas qua dictorumq; conuentorum communiter vel specialiter constitutorum intemerata veritas custoditur: Hoc dicit.

Ad lollium

d SI bene te noui. Ad lollium scribens tradit precceptum quo monet fugienda͞ esse vel leuitate͞ assentatoris vel eco͞trario amaritudinem resistentis & dicit in omnibus mediocritatem seruãda͞

e PROFESSVS amicum Cũ profitearis te amicũ esse.

recte
Si bene te noui metues liberrime lolli
adulatoris — similitudinem
Scurantis spem præbere professus amicum
quantum — dissimilis
Vt matrona meretrici dispar erit atq;
non fideli — tantum — verus
Discolor infido scurræ distabit amicus

f ASPERITAS agrestis. Quidem inquit fugiētes vitium adulationis incidūt in peius vitium inconcinni & incōpositi hominis.idest feri & asperi.q.agrestis. Sunt enim qui facta sua liberrima & pura confidentes contra amicos suos seueri & asperi apparent dum eos volūt castigare & in tantum vt ipsa cutis nimia seueritate tēsa dicatur.q.capillos habuerint et atri sint dentes.

g INCONCINNA. Insocialis grauis nūc molesta & odiosa que se commendat dicendo.nā ipsa odiosa est quia commendari se putat.

h DVM vult libertas. Facere vult dixit quia non sufficit quod cupit tonsa cute dentibus atris charaterismos hominis tristis & amari.

i MEDIVM vitiorū. Virtus inquit ita debet in contrana vitia ita in medio esse posita vt ab vtroq; crimine sit remota.i. vt nec nimiū adulationē ne se austeritati adiūgat.

k ET imi derisor lecti &c. Ego melius intelligo ab his qui putant metonymicos dictum imi lecti derisorem pro eorum derisorem qui in eo imo lecto accūbunt.idest dominorum cōuiuis. Nam in summo & in medio amici in imo vero ipse discumbit hoc dicit virtus est medium vitiorum vtriq; reductū.virtus inquit inter contraria vitia debeat in medio sita esse vt ab vtroq; crimine tantundē remota sit.

l SIC mutum diuitiis Hic characterismo adulatorum est. iterat voces et verba.hoc est omne quod leue dictū est repetit & omnia verba colligit ne sint sine laude dicta.ac

distinctū cumulatū grauius

Est huic diuersum vitio vitium prope maius,

aduersitas a bonis moribus immitis molestis
f remota g

Asperitas agrestis & inconcinna grauisq;

asperitas cōmendabilē .i.tōsura capitis.
ostendit

Que se commendat tonsa cute dentibus atris

cupit pura
h non vili vitio subiacens

Dum vult libertas mera dici veraq; virtus.

sed errat q: austeritas sit virtus inter duo vitia
h i

Virtus est mediū vitiorū vtrimq; reductum

scurra dño suo plus quā oportet. celer l:

Alter in obsequium plus equo pronus & imi

contemptor voluptatem timet
mense l

Derisor lecti, sic nutum diuitis horret.

repetit inconsideratā effumis
eadem facit

Sic iterat voces & verba cadentia tollit.

scolasticū iracundo p̄electa ludi
m credere possis

Vt puerum seuo credas dictata magistro

recitare dicere. n

Reddere. vel oartes nimium tractare secundas

litigat vili ⁊ inutili vt lana
o p caprina

Alter rixatur de lana sæpe caprina.

fortiter declamat sic dicēs.

Propugnat nugis armatus: scilicet vt non

potissima mihi.

Sit mihi prima fides & vere quod placet: vt non

displicet vile est.

Acrior elatrem: precium ætas altera sordet

dubitatur p.n.
p q p.n.

Ambigitur quod enim castor sciat an docilis pl⁹

locum illum p numicij p appij

Brundusium numici melius via ducat an appi

luxuria

Que; damnosa venus: quē pceps alea nudat

.i. qui se vestit vltrā quam possit ⁊ plus quam.
r sua facultas exigit.vt gloriosus incedat

Glā, quem supra vires & vestit & vngit:

obsidet diuitiarum quia non potest extingui

Quem tenet argenti sitis importuna famesq;

t.enet inopie sue dissimulatio q: paup nō sit
licenter rep̄hēdit

Quem paupertatis pudor & fuga diues amicus

plenior coquā rep̄rehendit
s

Sæpe decem vicijs instructior odit: & horret

talem corrigit de puero suo.
t admonendo

Aut si non odit: regit ac veluti pia mater,

integritate viuite

Plusq; se sapere: & virtutibus esse priorem

eum ad eum certare
v

Vult: & ait prope vera mecum contendere noli

per hoc dicit eadē que ille dixerit & nullum verbum nō admiratur quamuis interdū eiusmodi vt si tunc cecidenit ore potius q̄ sit meditate sapienterq; prolatum.

m VT puerum credas. Mirum et facetum exemplū

n SECVNDAS. Secūdarum partium actores omia sumpsisse agunt & simpliciter. Notandū autem q; in tragedia nō plus q̄ quinq; personarum actus debent fieri Ergo minus dum secūdam partem tragedie agit humili actu agit.

o ALTER rixatur. Descriptio tristis ac duri.

p AMBIGITVR quod enim.q. d. de nugatoriis & nihil ad nos pertinentibus.

q CASTOR an docilis. Nomina sunt gladiatorum.

r GLORIA quem supra vires. Quis ille inquit est qui gloria & vanitate duct⁹ maiorem sumptum in vestibus & vnguentis facit quā sue facultates patiantur.

s SEPE decem vitiis. Sepe diues qui vitiosior est carpit minus vitiosum. & odit.

t AVT si non odit. Vult esse reprehensor & censor tanquā si illi pia mater sit & ait se esse sapientiorem.

v ET ait prope vera. Non omnino vera. quia si verum queram⁹ nihil stultitior esse debet diues q̄ paup sed ,ppe vera dixit qa sic putat vulg⁹.

Stulticiam paciuntur opes tibi paruula res est

Arcta decet sanum comitem toga desine meum

Certare eutrapelus cuicunque nocere volebat:

Vestimenta dabat preciosa:beatus enim iam

Cum pulchris tunici sumet noua cosilia & spes

Dormiet in lucem scorto postponet honestum

Officium:nummos alienos pascet adimum

Trax erit:aut olitoris aget mercede caballum

Arcanum neque tu scrutaberis vllius vnque

Commissumque teges & vino tortus & ira.

Nec tua laudabis studia aut aliena reprendes

Nec cum venari volet ille poemata panges

Gratia sic fratrum geminoru amphionis atque

zeti dissiluit.donec suspecta seuero

Conticuit lyra fraternis cessisse putatur

Moribus amphion.tu cede potetis amici

Lenibus imperijs.quotiesque educet in agros

Aetholijs honorata plagis iumeta canesque

Surge & inhumane senium depone camenae

Coenes vt pariter pulmenta laboribus empta.

Romanis solenne viris opus vtile famae.

Vitaeque & membris:presertim cum valeas:&

Vel cursu superare canem vel viribus aprum

Possis:adde virilia quod speciosius arma

x STVLTICIAM paciuntur opes.Opibus inquit copenso stulticias. cum stultus sum. simile est illud Salustii quia secunde res mire sunt vitiis optem tui.

x ARCTA toga.Vilior vestis.

y DECET.q.d.requrit.No oportet prudentem esse pauperem.

z EVTRAPELVS.p n. hominis. Ceterum eutrapeles dicunt greci quorum animi versatiles et facile se ad omnia vertant. Est autem hec censoria oratio ditioris pauperiorem monentis.

a NOVA consilia. Quia mutato fortuna mutabit consilium & spem quia audebit & sperabit maiora.

b DORMIET in lucem. Hoc est no euigilabit nec elucubrabit.

c SCORTO postponet honestum.Carius illi scortu erit & dulcius honestate.

d NVMMOS alienos pascet &c. Foenerabitur & faciet es alienu vsuris crescere.

e TRAXERIT.Efficietur gladiator vrgete fame. Trax enim p.n.gladiatoris.

f AVT olitoris ager Satyrice inuenit sordidissima futuro mercenario post beatu incessum.cultumque letantem Sesus. aut gladiator aut mercenarius erit olitoris. Olitoris autem dicuntur olearum venditores:sicut olim erat veditor olerum: ita negociatori incipient vendere caballu.

g COMMISSVM que teges.idest ab amico aliquid dictum debes celare.

h GRTIA sic fratrum. Iupiter & antiope amphionem zetumque geminos sustulit.quamuis homerus tertiu addat calai.amphion autem musica zetus vero venationibus delectabatur. peneque iam ad discordiam venerat propter diuersitate studioru sed amphion rem suspicatus relicta musica venationibus ne fratrem alienaret tradidit

i ETOLIIS nobilibus & quales habuerut in venatione apri calidonii. nam calidon etolie vrbs est.

k INHVMANE.Non inhumane. sed cuius grauitas inhumana videtur.

l SENIVM.idest eam tristiciam que circa senium esse solet.

m ROMANIS viris. Na prisci romani qui viri erant venationibus exercebantur. Ab honesto autem vult persuadere laborem venaticum non detractandum.

n VITEque & membris. Hoc ab vtili sumptu est.dicit autem vite & membris. mebris.idest vite membrorum hoc est corporis. Nam exercitatio corporis coseruat valitudinem. Nam si somnus quies & frigus gignunt noxiam pentuitam quam multorum morborum causa est exercitatio que amouet somnium & quietem & ex motu gignit calore. morbos pellet & valitudinem conserua bit presertim robustis qui tolerare labores queunt.

o SCIS quo clamore & c. idest suffragio multitudinis spectaturis in campo martio exerceri soleas. Magna auxesis Nam si in etate tenera pueritie potuit perferre militiam rem periculosissimā. nonne poterit in robustiore etate; ferre venationem rem multo minus periculosam.

p SIGNA refixit. Sub octauiano & cantabri in hispania & in orientali plaga parthi victi sūt sed a diuersis ducibus. sed hic sub duce augusto intelligit. nam & ipse ventidium bassum misit qui de parthis triumphauit.

q RETRAHAS. q. d. recedas ab īstituto genere viuēdi

r NVMERVM. Pro concedentia & proportione posuit quod exprimit cū addit modum.

s NVGERIS in hoc loco ludis significat quia cū facies simulachra maritimi belli quale apud actium pro montoriū gestū est ab octauiano contra M. antonium.

t RVRE paterno. Quod iuxta mare est.

x

v PARTITVR. Pari numero.

x EXERCITVS. Ex tuis seruis factus.

y LINTRES. Nauigia. Proprie tamen fluuiales nauiculę sunt.

quisque exerceat o quanto laude & fauore
Non est qui tractet: scis quo clamore coronæ
certamina in campo martio
Prælia sustineas campestria. denique sæuam
existens cantabri sunt populi hispanie de quibus late in odis
Militiam puer & cantabrica bella tulisti
imperatore augusto militaris p
Sub duce: qui templis parthorum signa refixit.
decit vendicat
Nunc & si quid abest italis adiudicat armis.
q
Ac ne te retrahas: & inexcusabilis absis
supra .i. extra mensuram hoc est in oibus tuis actionibus medium serues
r
Quamuis nil extra numerum fecisse modumque
tu s t
Curas: interdum nugaris rure paterno
diuidit nauigia numerus seruorum tuorum
v t x bellū acciacū
Partitur lintres exercitus accia pugna
ducente repræsentatur z
Te duce per que:os hostili more refertur
tuus fluuius ville tue
a
Aduersarius est frater lacus adria donec
b
Alterutrum velox victoria fronde coronat:
desiderijs
Consentire suis studijs qui crediderit te.
existens vtraque probabit manu hoc quod facis
c
Fautor vtroque tuum laudabit pollice ludum
o lolli te q.d. quamuis non opus sit
d
Protinus vt moneam. si quid monitoris eges tu
.i. ne passim vbique
e de quocunque loquaris
Quid de quoque viro & cui dicas sæpe videto
qui pauca reticet
f
Percunctatorem fugito. nam garrulus idem est.
ad audiendum capaces
Nec retinent patulæ commissa fideliter aures
g
Et semel emissum volat irreuocabile verbum.
serua desiderium. vel
h
Non ancilla tuum iecur vlceret vlla. puerue
o veritate colons
Inter marmoreum venerandi limen amici.
diues dilecte
Ne dominus pueri pulchri caræue puellæ
beatum faciet molestus
Munere te paruo beet: aut incommodus anget.
diligenter
i
Qualem cōmendes etiā atque etiam aspice ne mox

z REFERTVR Exprimitur agitur. Iuue. Et multum referēs de mecoenate supine.

a ADVERSARIVS. Loco aduersarii ducis.

b ALTERVM. Alterum ex duobus. s. aut te aut fratrē.

c VTROque pollice. Vtraque manu. Tropos synedoche a parte totum prouerbium est vel quia obstupentes aliquid pollices iungimus.

d SI quid monitoris. q. d. quasi non egeas monitoris.

e QVID de quoque. Nam videndū est ne passim de quocunque loquaris. Multis enim parcendum est. neque etiam cū de aliquo dicas omnibus est dicendum.

f PERCVNCTATOREM fugito. & c. Nam qui multa percūctatur pauca reticet. Garrulus qui multa & sine penso loquitur. non ancilla. neque seruus amici amādus. nam si eorum tibi copiā faciet paruo munere illi eris multum obnoxius. si autem non faciet minus te anxium reddet.

g ET semel emissum. Terribiliter pronunctiandū est.

h NON ancilla tuum iecur Non ames inquit seruum vt ancillam diuitis & c.

i QVALEM cōmendes Sensus est. Cum aliquem laudare vis in presentia aliorum diligenter considera anteque illum laudes ne eum forte quē postea deturpauens incurras in verecundiam.

k DECEPTVS. Quia credidisti bonum Ergo cũ non est ne perseueres in laudãdo Cõtra vero serua & defende eum quem penitus bonum nosti si mordet: quia si innocens mordetur: neq; defendatur serpit latius eã calumnia ad reliquos.

☞ l DENTE theonino Mordaci et calũnioso. Theõ enim mordacissimus calumniator fuit.

m NAM tua res agitur. Ergo vt res tua agitur si succurratur incendio vicino quod mox sit ad te transiturum. sic & tuam rem agis cum innocentis calumniam propulsas quepaulo post ad te prouenire posset.

☞ n DVLCIS inexpertis & c. Sensus est. Qui non sunt experti suauem rem putant amicitiam magnorum virorum. Qui autem sũt experti metuunt. Nam quãuis honor inde atq; vtilitas proueniat tamen multa subeunda sunt incommoda in eam obseruandam valeant.

o DVM tua nauis in alto est. Cum prosperum cursum amicitie tenes: & est tropos allegoria dulcis inexperti: ne ob aliquam offensionẽ mercaris excludi.

p Hoc age & c. idest seruã hec precepta que ad amicitiã seruandam.

q NE mutata aura. Manet in translatione: & est sententia: ne amicitiam amittas.

☞ r ODERVNT & c. Optimum est preceptum in amicitiis conseruandis vt nõ ex adulatione. sed ex morum

impellant — illius quem cõmendasti

Incutiant aliena tibi peccata pudorem:

in commendando — commendamus
decipimur — amo:colicuius

Fallimur: & quendã nõ dignum tradimus: ergo

reprehendet — desine
k

Quem sua culpa premet deceptus omitte tueri.

quemadmodũ — diffamatum — defendes

Vt penitus notum si temptent crimina serues

cõfidente

Tuterisq; tuo fidentem presidio: qui

mordaci — nõne
l — columnioso:

Dente theonino cum circumroditur. en quid:

amici tui

Ad te post paulo ventura pericula sentis:

quia — negociũ tuuũ
m — dom'

Nam tua res agitur: paries cum proximus ardet

contempta — pericula

Et neglecta solent incendia summere vires.

est — ignaris — quem colimus & obseruamus.
n

Dulcis inexpertis cultura potentis amici.

õnc — o — res tua

Expertus metuit: tu dum tua nauis in alto est

serua hec precepta que ad amicitiam seruondã valet — fauor amici

p — q

Hoc age: ne mutata retrorsum te ferat aura

seuera — grauem
r

Oderunt hilarem tristes: tristemq; iocosi ☞

quietum — promptum — industrium — segnes

Sedatum celeres, agilem gnauumq; remissi

Potores bibuli media de nocte falerni

ebrios — [illegible]

Oderunt porrecta negantem pocula: quamuis

tu — ebriare

Nocturnos vires te formidare tepores

aufer — seueritatem — mansuetus
t — s — tristiciam — v

Deme supercilio nubem: plerũq; modestus ☞

incogniti hec est hois. cuius mens nõ facile deprehendatur

Occupat obscuri speciem: taciturnus acerbi

hec precepta
x — o lolli — y

Inter cuncta leges & percunctabere doctos.

quo viuendi modo

Qua ratione queas te adducere leniter æuum

egena cupido
z

Ne te semper inops agitet vexetq; cupido ☞

f. vexet te — a
qui est te imminenti malo

Non pauor & rerum mediocriter vtilium spes

in hominibus
b

Virtutem doctrina paret natura dete ronet

facilitate conuertamus ingenium nostrum ad amici ingenium: et quales esse cupiũt tales nos prestemus. Si igitur seuerio re vita sint. & nos eandem tristiciam. idest seueritatẽ preferamus si iocosi iocos

f ODERVNT porrecta: Hic ostendit quid sit leuis aura hoc est parua causa cur quis non ametur pocula autem negantem non amant. etiam si malam valitudinem ostendas ad excusationẽ non bibendi.

t DEME supercilio nubẽ: idest austeritatem & tristiciã que maxime ostẽditur in cõtractione superciliorum.

v MODESTVS occupat obscuri speciẽ & c. idest hominis cuius mens facile non deprehendatur.

☞ x INTER cuncta leges Doctrinam dicit necessariã ad commendationem amiciciarum.

y PERCVNCTABERE doctos. Que legendo non intelligis ea tibi doctiores interpretentur.

z INOPS cupido. Nã cupido est earũ rerũ que absũt.

a ET rerũ mediocriter vtilium. Recte dixit vtrũq; enĩ est stulticie vel pauere ne amictat vel sperare cum voto ingenti res mediocriter vtiles.

b VIRTVTEM doctrina paret. He omnes questiones de morali philosophia sũmuntur.

c QVID pure &c. idest quid vere te tranquillum reddat. idest quid sit summũ bonum an honores an diuitie an ipsa philosophia di via que secreta a vulgo est: et fallit illa ignorantes quia non possũt adduci vt in ea summũ bonum putent.

c AN secretum iter. Videtur hoc pbare quod vltimo posuit. an quod alibi dixit. Nec vixit male que natus moriēs ꝗ fefellit.

d ME quotiens reficit. &c. idest quotiens in meo rure sũ

d DIGENTIA. De quo flumine in odis dictum fuit iuxta pagum mandelam.

e MANDELA. Pagus est in sabinis nimis cõtrahēs atq; algidus frigora et rugosa faciens hominũ corpora.

g BIBIT pagus. Tropos metonimia hoc est pagani bibunt.

Quid minuat curas: quid te tibi reddat amicum

Quid pure tranquillet honos an dulce lucellũ

An secretum iter & fallentis semita vitæ:

Me quotiens reficit gelidus digentia riuus:

Quem mandela bibit rugosus frigore pagus]

Quid sentire putas: quid credis amice precati:

Sit mihi quod nunc est: etiã minus: vt mihi viuã

Quod superest æui: si quid superesse volunt dij

Sit bona librorum & prouisæ frugis in annum

Copia. ne fluitem dubie spe pendulus horæ

Sed satis est orare iouem: qui donat & aufert

Det vitã det opes: æquũ mihi animũ ipse parabo.

h QVOD sentire &c. idest quam opinionem putas me habere. & q̃d putas me a dijs precari. Nepe vt seruent quod mihi adest.

i VIVAM mihi. Illi enim sibi viuũt qui nullis curis distrahuntur. et quicquid euenerit eo bene viuntur & in bonam partem accipiunt.

k SI quid supesse &c. q. d. neq; sim anxius de vita.

l SIT bona li. Modeste petit. Notãdum autem quia studio solitus librorũ copiã primũ ꝗ fruges victumq; pcatus.

m Sed satis est &c. Hec inquit a ioue petam que mihi prestare non possum. idest vitam opes &c. vt equum animũ geram: in mea magis est potestate. Hec autem sunt ex prisca philosophia. Nã christiani volunt nihil posse nos sine diuina gratia. sed illã accedere quotiensciiq; eam imploramus.

Argumentum Epistole. xx

Hanc eplãm ad mecenatem scribit in qua demõstrat pragmaticam suã. i. causam propter quam cõposuerit carmina: sed prius vituperat imitatores Cratini q̃ docuit nullorũ carmina esse stabilia nisi potulenti & ebrij essent: trahens occasionem ipse Cratinus ex homero & Ennio in quorum libris laus inuenitur vini. Non tñ poetas dixerunt debere vinosos qui Cratinus tante vinolentie fuit vt solitus fuerit supra pelles recumbere: in quas comedere cõsueuerũt. Hoc etiã epigramma in monumento eius testatur. in suis etiã fabulis negat bonũ esse poetã qui vinosus non fuerit. Hic p hanc vinolentiã tante libidinis fuit vt cubiculũ suũ speculis adornaret q̃tenus & coitũ suũ spectare posset. Hoc dicit

Ad Mecenatem

qui priscam comediam scripsit prudens p.n.

p Prisco si credis mecenas docte cratino
grato esse
Nulla placere diu: nec viuere carmia possũt
carmina .i.a sobriis hominibus q: ebriosos.
Quæ scribuntur aque potoribus: vt male sanos
adiunxit bacchus eius siluestribus
Ad scripsit liber satyris faunisquæ poetas
faunos reddiderunt odorẽ vini.
Vina fere dulces oluerunt mane camenæ,
p demonstratur
Laudibus arguitur vini vinosus homerus:
poeta latinus q primus fuit inter poetas
q Aennius ipse pater nunq̃ nisi potus ad arma
aggressus est describenda verba conij
Prosiluit dicenda: forum putealq̧ libonis.
commẽdabo sobrijs auferam vim faciendi carmina
Mandabo siccis adimam cantare seueris.
postq̧
Hoc simul edixit: nec cessauere poetæ
contendere inter se vt fierent eo ebriores.
Nocturno certare mero putere diurno
Quid? si quis vult toruo ferus & pede nudo
anguste effigiem catonis.
Exiguæ que togæ simul & textore catonem
integritatem q.e.non
Virtutem ne representet moresq̧ catonis?
Rupit hyrapitam timagenis æmulia lingus
hyrapita facundus
Dum studet vrbanus tenditq̧ disertus haberi:
quia vitiose imitatur
Decipit exemplar vitijs imitabile: quod si
ego horatius tunc alij poete
Pallerem casu: biberent exangue carminum
effectores alteni voluntati addictu
O imitatores seruum pecus, vt mihi sæpe
iracundiam risum
Bilem sæpe iocum vestri mouere tumultus:
primũ caput
Libera per vacuũ posui vestigia princeps,
ingenio suo
Non aliena meo pressi pede: qui sibi fidet,
exercitum
Dux reget examen parios ego primus iambos
latinis pedes animositatem inferentes.
Ostendi latio numeros animososq̧ secutus

n PRISCO si credis. Vituperat eos qui quorũ hoium vitia imitati sunt eorũ virtutes imitari non valent vt quidam qui cum audiãt homerum vinosum fuisse ebriositatem imitantur.

o VT male sanos adscripsit liber & c. Sensus est. Nam vt liber, in tutela habet satyros & faunos ita deinde habuit poetas ex quo et ipse muse vinosę videri possunt.

p LAVDIBVS arguitur. Ordo est. Homerus arguit.i. demonstratur & conuincit vinosus laudibus vini. idest quia laudat vinum vt sepe apparet in iliade & odissea.

q ENNIVS. Hec omnia per ironiam dicuntur.

r FORVM putealq̧. idest causas agendas & oratoriã.

s PVTEALq̧ libonis. Sedes pretoris fuit prope arcũ fabianum dictũ a libone pretore. a quo illic primũ tribunal & subsellia collocata sũt:

t SICCIS. Sobriis vt cõtra madidos ebrios dicimus.

v CANTARE. Poema scribere.

x SEVERIS.i.ipsis sobriis

y QVID si quis & c: Sensus. Si hos homeri et Ennii imitatores dicemus. quia ebriositatem solam imitãtur eodem modo dicemus aliquem esse similem Cathoni si illum imitemur in toruitate vultus in pedibus nudis. & in breuitate toge. Nam legitur sepe in publicũ pdisse Cato pedibus nudis & cum sola tunica. Non igitur imitabitur virtutes Catonis. quia hec minima imitabitur.

z HYRAPITAM. Hic maurus fuit. qui dum cupit parem se in declamando & vrbanitatibus Tymageni facere disruptus est.

a DECIPIT. Multi enim decipiuntur. Nam dũ proponunt sibi magnum virũ tanquam exemplar. et eius vitia possunt imitari. putãt etiam virtutes imitari posse. Ergo si casu palleret vt et ipsi pallorem imitarentur, biberent cuminũ. Cyminũ dicitur & cuminum mutata vt in y. vt cypressus & cupressus. est aũt eius granũ vehemẽter pallẽs Persius. Rugosum piper & pallentis grana cymini. ergo ex angue.idest pallidum.

b SERVVM pecus. In quibus animus nõ homini sed pecudis sit & oino seruilis.

c BILEM. Iracũdiã. Nam in tanta stulticia & peruicacitate modo risum. Modo irã concitant.

d LIBERA per vacuum. Primus fuit horatius q apud latynos lyrica scripsit carmina. Per vacuum translatio a viatore. qui nõ ita precedẽtẽ sequitur vt pedem in suo vestigio ponat sed ponit in vacuo.i. descripsi que prius descripta ab aliis non fuerant. Quod etiam Virgil. Gloriãt primus ego in patriã mecũ modo vita supersit. Aonio rediẽs deducã vertice musas:

e PARIOS. Ab Archilocho inuentos qui ex paro insula fuit.

f NVMEROS pedes:

g ANIMOS. Spiritum et vehementiam stili.

h ARCHILOCHI. Iambici carminis scriptor. Nam Archilocho inquit transtulit nil preter metrū. sed res & argumenta neglexi quibus ille lycambē persequitur: a quo repudiatus est gener.
i LYCAMBEM De quo in odis dictum.

k ACne me foliis & c. Dixerat se materiā mutasse. sed genus carminis quod in alceo est retinuisse: sed non propter hoc minori corona & premio dignū esse. Nā Alceus & Sapho idem factitarunt. nec propterea in minori precio sunt.

l BREVIORIBVS foliis. idest minori corona.
m MODOS & artē. idest artificiosam illius modulationem.
n TEMPERAT archilochi & c. Metrum inquit Archilochi quod nos imitamur temperamus versibus Alcei & Saphus quos imitor. Sed neq; eodem ordine versuum vtuntur: neq; rebus quibus socerum insequitur.
o MASCVLA In qua virile ingenium sit.
p NEC querit socerum. id est non describit eandem materiā de socero. q̄ arcilochus
q OBLINAT. Deturpet ab eo quod est lino nis.
r NEC nectit. idest non describit ea quibus neobolesibi laqueum nectit.

s HVNC s. pedem iambū.
t INGENIIS oculisq; legi & c. Quia que legimus ad ingenium nostrum inducunt.
v SCIRE velis. Causam profert vnde sit quod carmi sua domi laudet lector: foris autem premat. idest vitupe ret: Ait enim inde prouenire quia nō corrūpit illos cœnis aut iam cōsumptis vestibus

x SVFFRAGIA. Trāslatio ab iis qui magistratū petunt. Illi enim venātur suffragia. idest comparant sibi suffragatores.
y VENTOSE plebis. Vane et leuis. Vituperat eni eos qui cœnis & muneribus cōparant laudatores ex iperita plebe. Sic persius Calidū scis

pacē illius materiam virum illū
h i
Archilochi non res & agentia verba lycambem
vt non i. minori corona decore
k l
Ac ne me foliis ideo breuioribus ornes:
sc. veritus sum m compositiōes
Quod timui mutare modos & carminis artes
n o
Temperat archilochi musam pede mascla sapho
poeta ille i. in re ordinanda virilitudo
Temperat alceus sed rebus in ordine dispar
vt archilochus socerum infames nuptas
p alceus q
Nec socerum querit: quem versibus oblinat atris
sue suspendium alceus quemad modū archilochus
r
Nec sponse laqueum famoso crimine nectit.
s cantatum romanis.
Hunc ego non alio dictum prius ore latinis
lyricus poeta pro
iucundum est
Vulgaui fidicen. iuuat immemorata ferentem
hominū conspici hominum
t
Ingeniis oculisq; legi manibusq; teneri.
v o mecenas inuidus poemata
Scire velis mea cur ingratus opuscula lector
reprehendat
Laudet ametq; domi primat extra limem iniqu⁹
ideo fit loquacis vane venando acquiros.
x y
Non ego ventosæ plebis suffragia venor
inuitationibus dono.
Impensis cœnatum & tritæ munere vestis
s claro rum a
Non ego nobilium scriptorum auditor: & vltor
sen⁹ eorū qui recitant grammaticā fauorem loca in quibus recitant querere.
b c
Grāmaticas ambire tribus & pulpita dignor:
hinc oritur indignatio decus
apud grammaticos
d e
Hinc illæ lachrimę spissis indigna theatris
me inepciis meis
auctoritatem
Scripta pudet recitare: & nugis addere pondus
ad aliquem tua scripta.
Si dixi rides ait: & iouis auribus ista
custodis carmen poeticū
Seruas. fidis enim manare poetica mella
f
Te solum tibi pulcher ad hæc ego naribus vti
metuo reluctantis lacerer
g
Formido: & luctantis acuto ne secer vngue.
s. theatri intermissionem ludorum
h
Displicet iste locus clamo: & diludia posco:
illorū sollicitū contentionem
Ludus enim genuit trepidum certamen & iram:
ferocem mortiferum
Ira truces inimicitias & funebre bellu;

ponere sumēs cis comitē hor ridulū trita donare lacerna.
z NON ego & c. Sensus est. cum solitus sim audire nobiles scriptores.
a ETvltor. idest punire. Nā quis sint nobiles tñ si quando errat reprehendo.

b GRAMMATICAS ambire tribus. idest humilis precari turbam grāmaticorum. q. d. cōdiscipulos meos
c ET pulpita. idest preceptores. Indigna enim res videtur cū audeam corrigere doctiores descendere in eā humilitatem vt ambiam turbā grammaticorū. Quod aūt tribus dixit manet in trāslatione suffragiorū qui tributim: idest p singulas tribus petuntur.
d HINC. Ex hac causa. quia ego nec dono munera. neq; ambio illos.

e SPISSIS indigna theatris. & a. Ordo est si ego excusās quare nolim recitare dixi pudet me recitare scripta que nō sunt digna spissis theatris. i. frequentibus auditoribus: & addere pōdus nugis idest dare auctoritatē rebus leuibus vt multi faciunt: qui suas nugas tanq̄ res maximas recitant: aliquis tunc ait tu nos derides: & tua scripta ioui audienda reseruas: & fidis te solum manare. i. fluere poetica mella. i. suauitatē poeticam. q. d. idcirco nō recitas nobis: quia suauiora sunt q̄ que digna sunt que a nobis laudiantur.

f AD hec. i. (ego ad hec respondeo nō idcirco non recitare: quia putē mea scripta iouis aurib⁹ seruāda: sed quia timeo vti naribus. i. vti acutiori iudicio Nam dicimus aliquid olfacere nos cum acriter iudicamus. Hinc illud naribus suspendis aduncis.
g FORMIDO ne secer acuto vngui luctantis. i. eius qui mecū luctetur.

h DILVDIA posco. i. intermissionē vel dilationē ludorum. q. d. idcirco non placet theatrū: quia volo differre ludos. Nam ex ludo certamen oritur & cōtentio et ira. Ab ira aūt inimicitie sunt: & tandem bellum.

Argumentum Epistole.xxi.

i Ncrepat librum suum in publicum prodire cupientem. Hoc dicit.

Ad Librum

dij sunt mercatorum h respicere
V Ertunum ianumq; liber spectare videris
librorum fratrum duorum i k
Scilicet vt prostes sosiorū pumice mundus
quia secretum domus mee l
Odisti; claues & grata sigilla pudico:
q. preciosa publica
Paucis ostendi gemis & cōmunia laudas
his moribus imbutus cupis
Non ita nutritus fuge quo discere gestis:
ad me m
Non erit emisso reditus tibi. quid miser egi
tunc postquam alt reprehenderit
Quid volui: dices: vbi quis te læserit: & scis
arcari saciteratee effectus
n
In breue te cogi: cum plenus languet amator
erat vates ego
o
Quod si non odio peccantis desipit augur:
Carus eris romæ: donec te deserit ætas.
versatus postquam
Contrectatus vbi manibus sordescere vulgi
que te corrodent
p q
Cæperis: aut tineas pasces taciturnus inertes:

h VERTVNNVM ianūq;. Hanc epistolā methaphorice inscripsit.q. in rem animatam significans librū suū in publicū velle procedere se vero prohibere. Vertunnus autem & ianus dii sunt qui presunt negotiis emētium & vendētiū ante quorū templa erant: loca in quibus cū ceteris rebus etiam libri venales erant. Per deos autem loca significant.

i VT prostes. Palam te venalem offeras neq; sine conuicio prostes nam hoc impudicarum est: vt ostendat illū pudore carere.

k SOSIORVM. Librarii duo fratres erant in precio ea tempestate acute cognitores omnium librorum & extimatores.

l GRATA pudico. Nam in quib⁹ pudor est ii sub claue & sigillo custodiri nō au-

tem in publicum prodire cō sueuerunt.

m QVID miser. Verba libri.

n IN breue te cogi. Sensus est. Multi te nō amabunt & reprehendent. Sed etiā qui amator est cū erit plenus.i.saciate affectus coget in breue.idest ex fastidio. nec totus nec ex ordine recitaberis.

o QVOD si non odio.i.si ego qui tibi peccāti vt augur futura predico non desipio odio tui tamdiu rome carus eris q̄diu retinueris pulchritudinem noui libri.

p PASCES tineas. Que té corrodent.

q TACITVRNVS. Quia non legeris.

oppidum illud

Aut fugias vticam: aut vnctus mittere illerdam

sicut risit inobedientem fessus a via depulit

Redibit monitor non exauditus: vt ille

Qui male parentem in rupes detrusit asellum

nolentem cures

Iratus: quis enim inuitum seruare laboret?

etiam expectat caracteres litterarum

Hoc quoque te manet: vt pueros elementa docentem

detineat

Occupet extremis in vicis balba senectus.

postquam adhibuerint

Cum tibi sol tepidus plures admouerit aures

modicis

Me libertino natum patre & in tenui re

res meas amplificasse

Maiores pennas nido extendisse loqueris

exigui mei.

Vt quantum generi demas, virtutibus addas.

primorijs principibus

Me primis vrbis belli placuisse domique

breuis stature .i. annos reuocabilis

Corporis exigui præcanum solibus aptum.

ad irascendum velocem

Irasci celerem: tamen vt placabilis essem:

a casu interrogabit

Forte meum si quis, te percunctabitur æuum

.i. quadraginta quatuor annos

Me quater vndeno sciant impleuisse decembres

inconsolatu socium ille consul virum illum

Collegam lepidum quo duxit lollius anno.

r VNCTVS. Fict ex te opistographie epistole. Est enim opistographie epistole inscriptio que a tergo fit. vel eris tunica reuum venalium.

r ILLERDAM. Hispanie vrbs.

s IN rupes: Nam cum recta asinum ducere voluerit neque ille paruerit iratus in rupem detrusit.

v PVEROS elementa docentem: Nam senes questum facere cupientes docent pueros prima elementa. idest cognoscere characteres litterarum & componere in syllabas & dictiones: & ad eam rem vilioribus vtunt libris.

x CVM tibi sol. Nam post ortum solem pueri ad senem docendi veniunt.

y ME libertino &c. Ipse enarrat sermonem suam cynice non dissimulans humilitate generis ac se esse piectum.

z VT quantum generi demas &c. Causam exponit cur non verecundetur humilem genologiam profiteri. id est quod non haberet ex parentibus haberet ex sapientia

a CORPORIS exigui. Hec descriptio charatherismos dicitur.

b PRECANVM. Propter canicie & ante annos albos capillos.

c SOLIBVS aptum. Solitum iacere sub sole & chroma facere.

d FORTE meum &c. Sensus est quod anno consulatus Lepidi et lollii poeta explerat quartum atque quadragesimum annum vite sue.

Finit liber primus Epistolarum.

Argumentum Prime epistole

a D Augustum liber est. Nam & apud Suetonium legitur epistola augusti Horatium arguentis quod ad se non scribat. Excusat ergo se non scribere ne illum tot negocijs occupatum impediat & simul eius laudes aggreditur. In tota autem epistola subtiliter in fauore poetarum versatur. Hoc dicit.

Ad augustum

quo ad numerum administres
c Vm tot sustineas & tanta negocia solus
bellis honestare vite
Res italas armis tuteris: moribus ornes:

e CVM tot sustineas. Est aūt principiū pene heroicum & quo optimi sapientissimiq; ducis officium absolutissime describat. Optimus enī princeps non solus cōsultat. sed eligit quos prudētia fideq; insignes nouit cū quibus cōsultet. sed tn̄ solus sustinet qa nō ita cuiq; aliqd demandat quin ipse pariter quo ad res patiat̄ curet. oīa circūspicit oibus cōsulit nihil omittit. nihil negligit. Ergo sustinet solus cōsultat cū pluribus. Que causa est vt princeps de se loquēs ita dicat veluti de pluribus loquat̄. non eni ait ita decreui ita iubeo sed ita decreuimus ita iubem⁹. neq; hoc superbia adinuenit vt tanq; seuū p oibus censeat sed modestia peperit vt nō sue prudētie cūcta arroget. sed vt aliorū quoq; cōsilio egere & cū egeat libēter vti demōstret. Cōtraq; honorificentius illi est vt sigulari numero salutet̄. Cū eni dixero te queso rex teq; appello in solo ipō magis cūcta. s. res esse demōstro q̄ cū dixero vobis supplex sū o rex vestrāq; opē iploro. sed barbarica q̄dā adulatio oīa & puertit & inuertit sed ad rē redeo. Sustineas: ergo non succūbis oneri. sed eo ai robore ea prudētia es vt etiā que grauissima sunt sustineas.

f RES italas. Is eni priceps nō solū primus inter mortales habēdus: sed etiā si dicere licet deo similis putādus q et armis iperiū tutari possit: & rē publicā virtutibus ornet. et vitiis purget. Res italas imperiū latinū quo nihil maius fuit Ergo nullū maius pōdus eo est quod tu sustines.

g TVTERIS. Optime dixit non eni armis aliorū iniuriā abuti. sed in nostrā defensionē vti habemus nō igitur vt inferat̄ sed vt propulset̄ iniuria arma bonus princeps sumit:

h MORIBVS ornes. Tutaris imperiū. Ergo pacem si est conseruas vel ab aliis violata fuerit restituis nulla enim alia ratione bella sumēda sunt nisi vt in pace viuamus. sed quia iners omnino ac desidia plena pax erit: nisi virtutibus illustretur & excellentibus viris ornetur non temere adiunxit. Moribus ornes. i. virtutibus que a moribus sūt. vel morib⁹ q. optima consuetudine inducta. que omnes parit virtutes.

melior faciat peccabo
i b
Legibus emendes incommoda publica peccem

Si longo sermone morer tua tempora cæsar
primus vrbis conditor
l
Romulus & liber pater & cum castore pollux
clara

Post ingentia facta deorum in templa recepti.
.i. cum inter hoies conuersantur

Dum terras hominumq; colunt genus aspera bella
sedant attribuunt vrbes constituunt
m
Componunt: agros assignant oppida condunt
runt exhiben in vita reuerentiam

Plorauere suis non respondere fauorem
benefactis suis is debuit monstrū
n
Speratum meritis diram qui contudit hydram
cognita destinato a fatis vicit
o
Notaq; fatali portenta labore subegit:
expertus est p morte.i.
q
Comperit inuidiam supmo fine domari:
q opprimit.

Vrit enim fulgure suo: qui pergrauat artes
mortuus.

Infra se positas extinctus amabitur idem
adhuc viuenti o auguste
nos
Præsenti tibi maturos largimur honores:
ponendo sacramus

Iurandasq; tuum per nomen ponimus aras
nasciturum dicentes
nos
Nil oriturum alias nil ortum tale fatentes
romanus hō sequit
r
Sed tuus hic populus sapiens & iustus in vno
latinis scz grecis præferendo.

Te nostris ducibus te graijs ante ferendo

Cætera nequaquam simile ratione modoq;

Aestimat: & nisi quæ terris semota suisq;
cursu vite spernit
Temporibus defuncta videt: fastidit & odit.
populus romanus s in qbus erant scripte leges.
t
Sic fautor veterum vt tabulas peccare vetantes
tabulas v decem runt x romanorum
Quas bisquinq; viri sanxere: & federa regum
y confirmata.
Vel gabijs vel cum rigidis æquata sabinis
de tribus sacrificiorū sacros poetarū
z vetustas
Pontificum libros annosa volumina vatum

i LEGIBVS emendes. Nā qui moribus atq; optimis exemplis ad virtutē a vitiis adduci nō possunt ii metu poene que ex legibus infertur coercendi sunt. Legibus autem dicit. Nam vt etiam est apud institutiones iuris ciuilis est imperatoriam maiestatē nō solum armis decoratam sed legibus armatā esse oportet.
k INCOMMODA publica. Non solum enim errata que & ipsa damnū maximū reipub. afferunt verū etiā omnia incommoda legibus amouenda sunt.
l ROMVLVS. Quanto omnibus istis quos enumerat excellentior sit Augustus ex eo demonstrat quod illi viuentes inuidiam superare nequiuerint. Augustus autem vsq; adeo illam extinxit vt viuenti sibi diuini sunt honores decreti.
m AGROS assignat. Vel quia coloniis deserta loca replebant vel quia vt lites tollerentur vnicuiq; suum esse volebant.
n DIRAM qui contudit hydram. Hercules. s. bene hoc elegit quod inter labores ei[9] vel maximum fuit.
o NOTA portenta. Que sunt in xii. laboribus herculis diffamata.
p SVPREMO fine. i. ipsa morte & non antea.
q VRIT enim &c. Ostendit quare inuidia non nisi morte dometur. Nam ille qui pregrauat artes infra se positas. i. qui adeo excellit vt omnes virtutes inferiores se sint vrit. i. accendit homines ad inuidiam. sed tu tua magnitudine rerū omnem inuidiā superasti: inuidemus enī hominibus vsq; ad aliquod spatium quo & nos perueniri posse speramus. sed si in altiora iam euolarunt non amplius inuidemus. Qua propter græci ea que vehementer excellunt apthona. idest sine inuidia dicunt.
r SED tuus hic populus. Sensus est. Quod quemadmodū recte de te sentit cū preponit te ceteris. sic nō recte de rebus aliis iudicat. Nam in poetis iudicandis semper veteres sola vetustate motus nouis anteponit
t PECCARE. Qm leges peccātibus poenas instituunt
v BIS quinq;. Hi aūt fuerūt Appius claudius. T. Genutius. P. Sextilis. L. Veturius. C. Iulius. Aulus. Mālus. C. Sulpitius. P. Curiacius. T. Romulcius Spu. Posthumius.
x FEDERA. Leges antea a regibus cōditas intelligit.
y AEQVATA. Ex equo cōposita nā T. Tacius cū quiribus sabinis equo iure in ciuitatē receptus est: ita vt vrbis nomē roma maneret. Ciues autem nō romani sed quirites appellarentur.
z PONTIFICVM libris quia vt supra dictū est scietia interpretādi & actiōes apud collegiū pontificū erāt. Vel intelligamus ius pontificū.
& TABVLAS. Librū. xii. tabularū intelligit. sed vt breuissime originē iuris romanorū prosequar. Romulus cū in. xxx. partes quas curias appellauit populū diuisisset leges quasdā tulit: quas curiatas appellauit. Tulerūt & sequentes reges quas oēs quoniā a sex. papirio qui priscis tēporibus fuit suo ordine in vnum volumē redacte sunt ius papirianū appellarūt. Exactis vero regib[9] late a tribunis lata omnes lenes exoluere Ac deinde per. xxx. annos cō suetudine potius q̄ certo iure vixit porro inde creati sunt decem viri anno vrbis altero & trecentesimo: qui conquirerēt leges a grecis ciuitatib[9] quas in decem tabulas eburneas pscriptas in rostris posuerūt: vt possent leges apertius perspici: fuitq; ius illis in ciuitate summū: vt nō esset ab illis prouocatio: vt leges corrigerent vt si quid videretur adderent. Itaq; sequēti anno alias addiderūt. Vnde fuit xii. tabularum liber. Quarū ferendarū auctorem dicunt fuisse decemuiris hermodorū quendam ephesiū in italia exulentē. Hinc vero exorta est prudentiū interpretatio et disputatio fori. Hec interpretatio sine scriptis ppriū nomen nō habens ius ciuile dicit inde ex legibus eodē fere tēpore actiones cōposite sūt: quibus inter se hoies disceptarēt. quas ne pro suo arbitrio homines instituerēt: certas & solennes esse voluerūt. Hec aūt pars iuris legis actiōes appellant snia tū interpretandi & actiones apud collegiū pontificū erat: ex quibus constituebat quis quoq; anno preesset Que consuetudo annis vero centū durauit. Postea cū Appius claudius pposuisset & ad formas has actiones redigisset has actiōes. Gn. Flaui[9] scriba ei[9] & libertini fili[9] subreptū librū ppło tradidit. Vnde meruit Tr. ple. Senator ac ędilis fieri. Hoc ius flauianū vt illud papirianū dixerūt. Inde sex. helius alias actiones cōposuit & populo tradidit. qius heliānū dixerunt. Intercedēte deide discordia secessit populus. & sibi iura cōstituit: que plebiscita dicuntur. Inde cum tantū populum coire difficile esset cura ad senatū reiecta senatuconsulta nata sunt.

a SI quia grecorum: Si romanorum poetarum ita quisque optimus habetur: vt est vetustissimus: quia hoc de grecis euenit

b NON est quod multa loquimur &c. Nō est disputandum contra istos qui nullam afferūt rationem. Nam secundū istos oleum non habet intra ossulum neque nux extra se habet corticem. idest affirmant cuncta pro libidine. & ea que verissima sunt negant.

c VENIMVS ad summū fortune &c. Recte quia multi nō ob virtutem sed ob fortunā laudantur. Et illud maxime faciunt adulatores & dolosi amici: qui tantum cōsiderant hominis fortunam: mutata vero illa auffugiūt. Nam apud eos virtus nullius precii sine diuitiis est sed fortune: omnia attribuūtur que tanti roboris est si astutus sit artifex: vt venerandam legū potestatem prosternat: mortalium sapientiā fallat: armorum vim. atque potentiā frangat: artem decipiat: & omnē

vbi erat studiū poetarū

Dictitet albano musas immote locutas

a vetustissima

Si quia grecorum sunt antiquissima quæque

poemata estimantur

Scripta vel optima: romani pensantur eadem

libra iudicio b

Scriptores trutina. nō est. quod multa loquamur

affirmāt & negant omnia pro libidine

Nil intra est oleam: nil extra est in nuce duri

maximū

c

Venimus ad summū fortunæ: pingimus: atque

grecis d

Psallimus: & luctamur achiuis doctius vnctis

carmina poetarum

e prestat.

Si meliora dies vt vina poemata reddit

attribuat

Scire velim chartis preciū quotus arroget annus

mortuus est

Scriptore: ab hinc annos centum qui decidet inter

consummatos estimari

Perfectos veteresque referri debet: an inter

contemnendos terminus.

aliquis annorū.

Viles atque nouos: excludat iurgia finis.

respondit aliquis romanus

Est vetus atque probus: centum qui perficit annos.

querit horatius

obiit.

Quid: qui deperit minor vno mense vel anno.

scriptores

Inter quos referendus erit: veteres ne poetas

inter eos contemnit

An quos & presens & postera respuit etas:

scriptores loquitur

merito

Iste quidem veteres interponetur honeste

centum annis posterior

Qui vel mense breui vel toto est iunior anno:

concesso annos que vno ictu non potest

extrahi sed paulatim

Vtor promisso caudæque pilos vt equine

aufero aufero nihil

Paulatim vello: & demo vnum: demo etiā vnum:

quousque cumuli

a sententia sua

Dum cadet elusus ratione ruentis acerui

id est libros annales diuturnitate

benefacta

Qui redit ad festos & virtutem æstimat annis

laudandū putat feretrum

f

Miraturque nihil. nisi quod libitina sacrauit

poeta doctus in loquendo grandiloquus

Ennius & sapiens & fortis & alter homerus

vigilantiam persepe confundat. Hanc summe ignaui pusillanimes atque vecordes homines colunt: eo quod nulla virtutis fiducia mentis vigor illis sit: & sub honesto pallio laqueos versutias: decipulasque semper gerat.

☞ d ACHIVIS doctius: Nam istarum omniū artiū palma conceditur: sed iste vt stulte laudant poetas a vetustate: sic falso preferēt nos grecis in artibus quibus ipsi preualent:

e SI meliora dies. Acuta inquisitio. Interrogat enim si verum sit quod vetustiores meliores sint quotus annus erit qui faciat poetam veterē: quod si centesimū dicas. Interrogat vlterius si sit minor vno anno. an inter veteres sit enumerandus. Tu concedas inter veteres quoniam anni spaciū breuissima res est ad centum annos. ille autem minuet alium annum. Atque ita paulatim minuendo reducet hūc qui estimat poetas ex vetustate ad breue spaciū.

g CRITICI Grammatici qui seuerius in poetas iudicāt
h LEVITER curare.idest parui facere.
i QVO promissa cadant Nam cum dixerit animā homeri venisse in seut supra ostensum est. Nā ferūt ab euphorbio in homerū migrasse atq; inde in pythagoram et ex pythagora in pauonē.atq; inde Ennium hoc ridens Persius dixit. Quintus pauone ex pythagoreo. Cum ergo hoc dixit: visus est magna de suo poemate promittere quod cū deinde non multum expoliuerit videt neglexisse sua promissa.
k SOMNIA. Appellat pythagore opinionē de migratione animarū in diuersa corpora somnia quoniam eā falsam putat.

l NEVIVS. Hic ex campana huiuscemodi sibi scripsit epithauiū. Immortales mortales si foret fas flere. Flerent diue camene meuiū poetam itaq; postq; est orco traditus thesauro. oblıtı sunt romęllo qui lingua latina.
m PACVVIVS. Et huius epithauiū est. Adolescens & si properas hoc te saxū rogat vt se aspicias deide quod scriptum et legas: hic sunt poetę pacuuii marciūta ossa. Hoc volebā nesci⁹ ne oēs vale. Ergo senilem doctrinā pacuuio altitudinem ingenii actio attribuit.

n AFFRANI toga.i.togatę comedię affrani similes esse comediis menādri q apud grecos in noua comedia princeps est.
o PLAVTVS. De quo in arte poetica dictum est.
☞ p EPICARMI. Siculus poeta & philosophus cuius ex versibus vt ait laertius magnam vtilitatem scripsit plato. quod ipse sub carmine vaticinatus est: dixit enim mearum adhuc erit memoria rerum & sermonum.
q CECILIVS. De hoc superius dictum est.
☞ r THERENTIVS arte. Que profecto maxima in eo apparet. Qua propter etiā pre ceteris a cicerone laudatur.
s HOS edificit. Sensus est. quod a liuio andronico qui primus rome fabulā dedit vique ad nostra tempora hi soli habentur poetę.

Vt critici dicunt: leuiter curare videtur
Quo promissa cadant. & somnia pythagorea
Neuius in manibus non est: & mentibus heret
Pene recēs adeo sanctum est vetus omne poema
Ambigitur quotiens vter vtro sit proprior aufert
Pacuuius docti famam senis accius alti
Dicitur affrani toga conuenisse menandro.
Plautus ad exemplar siculi properare epicarmi
Vincere cecilius grauitate terentius arte
Hos edificet: & hos arcto stipata theatro
Spectat roma potēs habet hos numeratq; poetas:
Ad nostrum tempus liui scriptoris ab æuo:
Interdum vulgus rectum videt est vbi peccat
Si veteres ita miratur: laudatq; poetas.
Vt nihil ante feras: nihil illis comparet errat
Si quedam nimis antiquæ si pleraq; duræ
Dicere credit eos: ignaue multa fatetur
Et sapit & mecum facit & ioue indicat equo
Non equidem insector delendaq; carmina liui.
Esse reor meminiq; plagosum mihi paruo
Orbilium dictare: sed emendata videri:
Pulchraq; & exactis minimum distantia miror:
Interq; verbum emicuit si forte decorum: &
Si versus paulo cōcinnior vnus & alter ☞
Iniuste totum ducit. venditq; poema

☞ t SI veteres. Sēsus est Si ita populus romanus veteres poetas laudat vt nullū putat anteferendum errat. Si autem illos putat etiam errare nonnunq; qui quedam nimis antique. aut nimis dure aut nimis negligētur scribāt mecum sentit.

v IOVE indicat equo. Vera equitate. Nam a iouis planeta ęquitas ius. legesq;. sunt nam non ita aut liuii aut reliquorū carmina isector. vt delendā putē. Sed miror quod videantur pulchra & nimiū distantia a perfectis.

x ORBILIVM. Hic beneuentanus grāmaticus fuit & primo appariturā magistratibus fecit. deinde militauit. Postremo militia fūctus studia a pueritia incepta repetiuit. primo in patria. deide quīquagesime vite anno romā cōsule Cicerone venit. docuit q; maiore fama quā emolumento. nā vixit pauper. Fuit acerbus & in antisophistas & in discipulos propterea q; plagosum appellat poeta & domiti⁹ marsus ait Si quos orbilius ferula scuticaue cecidit. Vixit prope ad centū annos amissa iāpridē memoria.

☞ y SI versus &c. Sensus est. Non debet totum poema duci aut vendi pro bono si vnus aut alter versus fuit paulo concinior. nec sit veniā mereatur debet illi peti honor premiū recte nec ne crocū. in fabula que matertera dicitur Ita enumerat genera florum poeta togatarum scriptor. vt sit reprehendēda eius loquacitas. ergo si ego non dicam damnē sed si dubitē an recte scripserit clamabunt omnes senatores perisse pudorē cū ego audeā reprehendere antiquorū fabulas quas ue Esopus vel Rosius egit. fuit autē esopus tragœdiarum actor per quem. M. Tullius actionem in dicendo emendauit. Rosius autem tantū in fabulis agendis valuit vt omnes auctores longo interuallo superauerit. Vnde prouerbium extitit. vt si quē in aliquo artificio ceteros superare contenderent eū in sua disciplina rosium esse dicerent.

z VEL quia nil rectum. Dupplici ratione feruntur in hoc deprauatum iudicium. Vel quia nihil rectum putāt nisi quod placuit sibi. Vel qa pudet concedere nobis quos se inferiores putant. & pudet fateri perdenda. idest tanquā inepta abiicienda nunc in senectute ea que ipsi imberbes idest adolescentes didicerant.

a IAM saliare &c. Propter ancille sub rege numa e celo delapsum instituit salios sacerdotes numa & carmen quod illi canerent. Hoc autē rude & incompositum fuit vt illa tēpora ferebātur. multi igitur ignari rerum vt aliquid scire videātur illud laudant non adeo vt antiquis faueant. sed quia presentes poetas oderunt.

b QVOD si tā grecis. Sensus est. Si greci odissent nouos nunquā multe artes ad suam perfectionem producte essent. Neq; esset nunc aliquid vetus quod legeretur Nam qui veteres sunt aliquādo fuerunt noui.

c TERRETVRq; viritim. i. quod dum singuli viri legūt assiduo vsu terretur.

molestie fero aliquid quā argui ideo
Indignor quicquam reprehendi: non quia crasse
factum vitiose
Compositum illepide ve putetur: sed quia nuper
& indignor laudē
Nec veniam antiquis: sed honorē et premia posci
alios in theatro sparsos
Recte nec ne crocum floresq; pambulat acci
s. cit aliqua me esse impudicum
Fabula si dubitem: clament perijsse pudorem
romane natu grandiores culpare dicere
Cuncti pene patres. ea cum reprehendere coner
bonus sapiens scōmicos composuit in scena
Quæ grauis æsopus: quæ doctus roscius egit
romano
z
Vel quia nil rectum: nisi quod placuit sibi dicūt
inhonestum iunioribus
Vel quia turpe putant parare minoribus quæ
ipsi ruit contemnenda esse s. ea carmina
Inberbes didicere senes perdenda fateri
ad vltimū carmē sacerdotū saliarū
a pompilij
Iam saliare nume carmen qui laudat & illud
ipse sicut ego cupit
Quod mecum ignorat solus vult scire videri
hominibus ostentatur mortuis.
Ingenijs non ille fauet. plauditq; sepultis
reprehendit scripta inuidus
Nostra sed impugnat: nos nostraq; liuidus odit.
tantum scriptorū odiosa
b
Quod si tam grecis nouitas inuisa fuisset
quantum latinis in grecia grecis
Quam nobis quid tūc esset vetus aut qd haberet
tractaret de viro ad virum
c hōīs vulgi vsus.
Quod legeret terreretq; viritim publicus vsus
quam primū finitis greci
d
Vt primum positis nugari græcia bellis
in voluptatem pspera benigna
e
Cœpit & in vitiū. fortuna labier æqua:
pugilum delectabantur greci.
f currentiū ad metam
Nunc athletarum studijs nunc arsit equorum
opifices grecia
Marmoris aut arboris fabros aut eris amauit
grecia in elaborata spectatoris
g
Suspendit picta vultum mentemq; tabella
eis qui in tubis canunt grecia sez
Nunc tubicinibus nunc est gauisa tragedis
sub custodia nutricis sue tenera.
h tanqā
Sub nutrice puella velut si luderet infans

d VT primum. Ostendit principiū artis poetice quod ex pace & secunda fortuna ortum est.

e IN vitium. Nam fœlicitas nos a labore ad lasciuiā procliues ducit.

f ATLETARVM. Quia varia ludorum certamina instituta sunt inter quos athlethe & aurigationes equorū fuere & qui marmor ebur æra sculperent.

g SVSPENDIT picta. Vultum mentemq;. s. spectatoris qui adeo stupuit picture artificio vt mentem vultūq; inde non flecteretur. vel dicit quod picturam ita viuentem produxerit. vt vultum. idest affectum animi & mentem habere videret Sic Virg. Credo equidē ducent de marmore vultus.

h SVB nutrice puella. Mira comparatio nam cum infantes leues mutabilesq; sint iuuantur corū natura a puellari nutricis grate.

i QVID placet. & c. Sensus est. Qua ostēdit horatius nihil nos cupere vel odisse quod nō secuta facietate mutemus Hoc autem verū quia ad sensus refertur. nam que recta ratio elegit ea stabilia sunt Extirpande autem sunt omnino passiones. quoniā vt inquit diuus Ambrosius perturbatio tollit constantiā perturbata enim mēte latius ac longius fundit appetitus. & tanquā effrenato impetu frenos rationis non suscipit. nec vlla sentit aurige moderamina. quibus possit reflecti. Vnde plerumq; non solum animus exagitatur & amittitur ratio. sed etiam inflāmat vultus. Natura autē vult vt appetitus rationi pareat quā in cerebro.q in arce posuit vt preesset. Cupiditates autem siue appetitiōes subter precordia: vt rationi parerent. iram in pectore collocauit: hec fuit platonis opinio. Quem Vir. in primo sue eneidos imitatus finxit. Eolum qui est ipsa ratio sedere in celsa arce tenentem sceptrum & comprimētem ventos qui subsint. id est cupiditates que latius vagantur. Et venti si latius vagarētur omnia confunderēt ideo Eolus eos cōprimit. Propter quas appetiones que latius vagantur nec paret rationi: etiā corpora permutantur. quoniam cum animus perturbatus est in vultu ostenditur ideo videmus iratorum vultus inflammatos. timidorū pallidos & allacres cum voluptate aliqua gestit animus hec omnia significāt nō adesse constantiam. sed animum esse commotum.

auare cito faciata.
Quod cupide petijt: mature plena relinquit:
duplicat esse q.d. nihil

i
Quid placet aut odio ē quid nō mutabile credas
adepte sunt impetus fortune prospera

Hoc paces habuere bone ventiq; secundi
in vrbe romana legitimū opera
l: iucundam

Rome dulce diu fuit & solenne reclusa
matutino tempore

Mane domo vigilare: clienti promere iura
diligenter curatos ad vsuram dare
debitoribus

Cautos nominibus certis expendere nummos.
seniores iuniori scilicet

Maiores audire minori dicere per quæ
augeri possessio cupiditas

Crescere res posset minui damnosa libido
animū illū ab ava irritatur
 tiria scilicet ad studium solo

Mutauit mentem populus leuis & calet vno
faciendi versus serioso
desiderio

Scribendi studio puerique patresq; seueri
ss coronati in ipsa cena

Fronde comas vincti cœnant: & carmina dictant
heranus dico facere

l
Ipse ego qui nullos me affirmo scribere versus
hominibus illis qui romanis sepius fregerunt
fidem. vel qui fugam simulātes hostes feriunt.
m

Inuenior parthis mendatior & prius orto
ego bapptrom capsas librorū
mihi dori

Sole vigil calamum & chartas & scrinia posco
gubernare herbam illam
n imperitus

Nauem agere ignarus nauis timet abrotanū egro
quisquam qui experientiā accepit
.i.qō est sue professionis.

Non audet nisi qui didicit dare quod medicorū ē
pollicentur loquuntur id qō est sui negocij

Promittunt medici: tractant fabrilia fabri:
sed in nostro officio sic non est.
o quia

Scribimus indocti doctique poemata passim:
scribendi carmina dementia quam magnus.

Hic error tamen & læuis hæc insania quantas
intellige poete cupidus rerum

Virtutes habeat: sic collige vatis auarus
fingere labozat fingere versus

Nō temere est anim⁹ versus amat: hoc studet vnū
calamitates domorū de
rei familiaris

Detrimenta fugax seruorū incendia ridet
dolum suo machinatur

Non fraudem socio puero ve incogitat vllam
pascitur leguminibus secundario.i.terto quē
p q rome dabant seruis

Pupillo viuit siliquis & pane secundo

k ROME dulce. A grecorum moribus transit ad consuetudinem veterum romanorum & dicit quemadmodum maiorum posteris mutata consuetudo sit in vsum poetice disciplinæ.

l IPSE ego. Satyrice ne sibi quidem pepercit.

m MENDACIOR parthis prouerbium est. Nā parthi fugam mentientes hostes feriunt.

n NAVEM agere. Nullus aliquo in artificio exercet se nisi illud prius didicerit. excepstis ipsis poetis. Nam & docti simul & indocti accedūt ad scribendū. sed tamen hoc impudentie vitiū multas secū virtutes affert. Nā adeo intenti musis sunt poete vt nulla habendi cupiditate moueantur. Non mouentur calamitatibus acceptis nō socio nō pupillo fraudem cogitant.

o SCRIBIMVS indocti. Hoc cū pronunctiatione inferendum est.

p SILIQVIS id est leguminibus que intra siliquas latēt.

q PANE secūdo. id est cōfecto non de flore farine. sed ex ea que residit in cribro.

r MILITIE.q.malum debilem imbellemq; nunc dicit secundũ grecos qui huius modi homines nominant. Nam antiqui nullum putabant maius vitium quam in prelio cedere.

s VTILIS vrbi. Artificio se ostendit primo quibus vitiis careat deinde quibus virtutibus sit ornatus.

t PARVIS magna iuuari. Modeste loquitur de artificio suo: sed res maxima poetica est.

v OS pueri. Nulla enim re magis emendatur vox & formatur pronunctatio quã versibus poetarum. Poetarũ enim versibus efficiuntur aures nostre erudite ad iudicandum. preterea optima precepta in poemate trahunt quibus abstrahemur ab omnibus vitiis.

x ORIENTIA tempora. & c. instruit nos quo pacto venientia administremus exemplis rerum preteritarum.

y NOTIS. idest preteritis: Nam ea nota sũt. Scribit carmina quib⁹ preces erga deos cõtineantur. que puelle & pueri addiscant. Nam multos hymnos apud antiquos virgines ac pueri diis immortalibus canebant.

z POSCIT opem chorus Nam versus quos chorus in fabulis canit omne gen⁹ pre

Militiæ: quanq; piget & malus: vtilis vrbi

Si das hæc paruis quoq; rebus magna iuuari

Os tenerum pueri balbumq; poeta figurat:

Torquet ab obscenis iam nunc sermonibus aures

Mox etiam pectus preceptis format amicis,

Asperitatis & inuidie corrector & iræ

Recta facta refert orientia tempora notis

Instruit exemplis inopem solatur & ægrum

Castis cum pueris ignara puella mariti

Disceret vnde preces vatem nisi musa dedisset

Poscit opem chorus: & presentia numina sentit

Cælestes implorat aquas docta prece blandus

Auertit morbos metuenda pericula pellit

Impetrat & pacem & locupletem frugibus annũ

Carmine dij superi placantur carmine manes:

Agricolæ prisci fortes paruoq; beati

Condita post frumenta leuantes tempore festo

Corpus & ipsum animum spe finis dura ferentẽ

Cum socijs operum pueris & coniuge fida

Tellurem porco siluanum lacte piabant

Floribus & vino geniũ memorẽ breuis æui

Fascenina per hunc inuenta licentia morem

Versibus alternis opprobria rustica fudit

Libertasq; recurrentes accepte per annos

cationum continent quibus dii mouentur.

a PRESENTIA Fauẽtia

b CELESTES aquas. Pluuias significat.

c BLANDVS Pro supplice posuit.

d SVPERI. Vt auxilium prestent.

e MANES. Ne noceant.

f AGRICOLE prisci. Dicit vsq; adeo carmina vbiq; grata esse vt etiam rustici veteres carminibus se delectarent. cum diuinis rebus operarent.

g TEMPORE festo. Vt sit religio & non ocium iners.

h PORCO. Pro porca. Cõtra Virgil. Et cesa iungebant fœdera porca pro porco.

i LACTE. Nam pasto rũ deus erat siluanus.

k FLORIBVS & vino genium. Nam genio suo sacrificantes flores adhibebant tanquam per illos vite breuitatẽ significarent.

l FASCENINA. Genus fabule est ab oppido vbi primum inuenta sunt quemadmodum ab attellis attellana in iis iocasa cõuitia exprimebantur.

m LVSIT amabiliter. Quia tamdiu amabiliter & tragedie & fescenina cucurrerunt Donec ipsa libertas in vitium verteretur publice & nominatim aliorū vitia carpendo sed indignati nō solū illi qui lacessebātur detractationibus verum etiā quibus ingratum erat nobilibus personis contumeliam inferri legem constituerunt vt nemo nominatim alicuius vitia recitaret. Quod si quis poetarū egisset fustibus cederetur. De hac relatius in arte poetica.

n HONESTAS domos. Probos viros intelligit.

o GRACIA capta. Capta est armis gretia a romanis. Sed deinde capta cepit romanos. qa illos suis lasciuis artibus cepit et omnem priscam seueritatem ab eis repulit.

p HORRIDVS numerus Rudis illa cōpositio versuū que fuerat in priscis poetis.

q SATVRNIVS. Vel retulit ad planetā cuius influxus tristis mestusque est. vel antiqua tempora in quibus in italia saturnus regnauit quo regnante omnia casta seueraque fuerunt.

r VIRVS. Non solum venenum significat. sed etiā grauem odorem & abominabilem. Qua propter Plinius in quibusdam herbis grauē odorem virus dixit. Ergo et in hoc loco cum sumpsisset translationē ad mores a corpore. quemadmodum dixit

benigne quousque manifestā reprehensionē
m Lusit amabiliter donec iam seuus apertam
mutari que non meruerūt in reprehensione
In rabiem cœpit verti iocus: & per honestas
libere runt
Ire domos impune minas. doluere cruento
reprehensi non reprehensis
Dente lacessiti fuit intactis quoque cura
que ad omnes pertinebat vt scz quilibet in illo. facto libere posset reprehendere
Conditione super cōmuni quin etiam lex
supplicium reprehensorio
Pœnaque lata malo: que nollet carmine quendam
reprehendi ullum reprehendendi percussione fustium
Describi: vertere modum formidine fustis
ac hominibus fuit
Ad benedicendum delectandumque redacti
victa a romanis vicit studio & doctrina romanos
o z suum
Gretia capta ferum victorem cepit: & artes
dedit populo latino
p
Intulit agresti latio sic horridus ille
q r
Defluxit numerus saturnius & graue virus
cultus runt s
Munditie pepulere: sed in longum tamen æuū
rome nostro tempore indicia rusticitatis
t
Manserunt hodieque manent vestigia ruris
tarde diligentiam libris.
quia
Serus enim grecis admouit acumina chartis
que romani cum carthaginensibus gesserunt
populus romanus.
E post punica bella quietus querere cœpit:
scriptores illi tragedie apud veteres
p.n. p.n. p.n. aprū litteris
Quid sophocles & tespis & æschilus vtile ferent
conabatur recte in latinum sermonem
Temptauit quoque rem si digne vertere posset
v ingenio ipse vehemens in dicendo
Et placuit sibi natura sublimis & acer
cum spiritu loquitur cum prospero euentu conatur. ampullosa verba
Nam spirat tragicum satis & fœliciter audet
fedam correctionem
Sed turpem putat in scriptis, metuitque lituram
x vsu vulgarū hominū
Creditur ex medio quia res accessit here
a bonis in scribendo.
l
Sudoris minimum sed habet comedia tanto
laboris habet y comicus ille
Plus oneris: quanto veniæ minus aspice plautus
quomodo negocium adolescentis.
z defendat
Quo pacto partes tutetur amantis ephebi

mundicias quibus corpus lautum & a tetro odore purgatum redditur. sic cōtra dixit virus odorem tetrū qui ab infecto sudore et sordibus corpore manat.

s SED in longū & c. Inceperunt quidem emulari grecos. sed non adhibito acumine ingenii diu rudes mãserūt

t HODIEque manent. i. suo tempore dicit extare illam rusticam ruditatem. Sed tamē punica bella. idest in illa pace que fuit postprimū bellū punicum inceperunt imitari sophoclem & eschilum.

v ET placuit. Illa sublimitas tragica tanquam magis consona nature romanorū & propterea illa in latinum vertere ceperunt.

x CREDITVR ex medio: Putarunt deinde comœdias minus laboris habere. quoniam eorum materia ex medio est. idest ex via cōmuni sumit & ciuili conficiūturque ex sermone poene quotidiano et familiari. sed tamē plus honoris habent. quanto minorem veniam merentur peccata que in illa committunt.

y ASPICE plautus & c. Incertū est vtrū laudet plautum et vituperet dorsenū an vituperet vtrūque. Ergo in ambigua lectione erit.

z QVO pacto. idest quam bene vel quo pacto quā male. Nā amantis in iuuene. Attenti. idest auari in sene. Insidiosi in lenone. edacis in pasito.

a ASTRICTO socco. idest stilo comico conuenienti. Hoc autem euenit. quia properat comoedias scribere vt lucrum faciat. Nomen autem & famam negligit.

b SECVRVS. Negligens.
c Cadat. Quia claudicet in multis locis.

d QVEM tulit & c. Vt demonstrauit esse nonnullos poetas qui modo questum faciant. famamque negligunt Sic contra nunc ostendit esse alios quos sola glorie cupiditas moueat ad scenam. idest ad comoedias scribendas que in scena aganur.

e VENTOSO curru: Quasi innuat ventositatem glorie esse sibi pro triumpho Hic igitur si spectatores habet lentos. s. ad plaudendum pene exanimat si sedulos inflatur ex tumore glorie. Ergo minima & leui re vt opprimuntur: aut subleuantur: Ipse autem potius vult valere ludicra. idest rem scenicam quam aut marcescere palma denegata: aut pinguescere concessa.

f LVDICRA. Quia i ludis emebant coemedias ediles.

g SEPE etiam audacem. Post vanos audaces quoque vituperat qui sepe terentur cum intererci taudum vident et plebeos qui virtute & honore inferiores & indocti numero tamen plures sunt. Poscere venationes aut gladiatores.

h SI discordet eques. idest quamuis equester ordo & nobilitas discordet.

i VERVM equitis. Sed qd indignius est. Iam etiam equites inceperunt male spectare illa quam audire comoediam. Nam voluptas que solebat percipi ab auditu nunc conuersa est ad oculos.

k INCERTOS. Secundum academicos qui dicunt oculos in multis falli ac ppterea non esse illis credeudum.

Vt patris attenti. lenonis vt insidiosi
Quantus dorsennius edacibus imparasitis
Quam non astricto percurrat pulpita socco
Gestit enim nummum in loculos demittere: post hac
Securus cadat an recto stet fabula talo
Quem tulit ad scoenam ventoso gloria curru
Examinat lentus spectator sedulus inflat
Sic leue: sic paruum: est animum quod laudis auarum
Subruit aut reficit: valeat res ludicra si me
Palma negata macrum donata: reducit opimum
Saepe etiam audacem fugat hoc terretque poetam
Quod numero plures virtute et honore minores
Indocti stolidique & depugnare parati
Si discordet equos media inter carmina: poscunt
Aut vrsum aut pugiles hijs nam plebecula gaudet
Verum equitis quoque iam migrauit ab aure voluptas
Omnes ad incertos oclos & gaudia vana
Quatuor aut plures aulea premuntur in horas
Dum fugiunt equitum turmae peditumque cateruae
Mox trahitur manibus regum fortuna retortis
Esseda festinant pilenta petorita naues
Captiuum portatur ebur captiua chorintus
Si foret in terris rideret democritus: ac si
Diuersum confusa gemis panthera camelo.

l QVATTVOR aut plures & c. Queritur quod cum & breue tempus comoedia audire non sustineant. tamen non defatigentur ad longum spatium carmina equestria spectare

m REGVM fortuna. i. ipsi reges olim fortunati.

n RETORTIS. Post terga igatis.

o ESSEDA Gallicum verbum & currus species est. in de assedari qui esseda agunt.

p PILENTA. Teste seruio vehicula erant que deinde bastemas vocatas dicit. et prius veneri coloris fuerunt deinde russati. quibus non nisi caste vtebantur.

q pETORITA. Vt festo placet genus vehiculi est vel gallicum vel oscum. nam oscorum lingua petora quattuor significat erat autem quattuor rotarum. Ostendit autem quod in theatro exercent simulachra pugne & deinde victorie ac triumphi in quo portabant.

r EBVR. i. imagines eburnee. alii dicunt quod essedis vehebantur galli pilentis regine petoritis familie regie nauibus milites.

s CAPTIVA chorintus. Vel simulachrum vrbis illius deuicte vel ingens numerus vasorum corinthiorum.

t DEMACRITVS. Hic philosophus abderites fuit totusque humanarum diuiuarumque rerum speculationi deditus & qui omnes homines stultos putaret et stulta quecumque agerent. Qua propter omnia contemnens semper ridebat vt contra heraclitus ephesius com miseratione humane stulticie motus assiduo collachrimabat. Hic circa. lxix. olimpiadem claruit.

v PANTHERA. Sic dicitur quia variorum colorum sit: & q. omnium ferarum colores habere videatur.

x ELEPHAS albus. Quí nusq̃ inuenitur. Nã in mauritania ruffi minoresq̃ sunt. In india vero nigri & maiores: ergo si democritus veniret in hec theatra ita sumeret sibi pro spectaculo populi variam stulticiam. vt populus spectat ludos. Ipsos autẽ scriptores .i. poetas rideret quod fabulã narrarent asello .i. stolide turbę que nihil ex ornatu poetico degustare possit.

y SVRDO. Quoniam tantus in theatro tumultus excitatur vt narrantẽ audire non possint.

z PEREGRINE. Nam & ludi et apparatus ac ornatus ludorum a grecia sunt.

a DEXTERA leue. Incipiũt applaudere anteq̃ quicq̃ dixerit actor. quia solo apparatu delectantur.

b VENENO .i. colore Vir. Tyrio saturata veneno. Tarẽti autem optima purpura tingebatur. & que violatiũ videretur imitari colorem.

c AC ne forte &c. Sensus. Ne forte putes me vituperare quod alii laudent. Nam dicit se nolle debita laude defraudare poetas. Nam vt ait Ioh. Boccatius. Nolim arbitretur quis poetas antra montium nemorũ vmbras incidos fontes. riuulosq̃ sonantes: & amena atq̃ semota ruris silẽtia: que prisci ocia vocauere exquirunt tantopere vt ventris sagine atq̃ libidinose societati deseruiant absit nequis sed diuinus vates homerus. & noster ingenio celestis virgilius. inter turbulentas hominum contiones: & ciuitatũ strepitus. Motusq̃ variosq̃ sublimi itellectu celicas hausisse considerationes illasq̃. q. egremio iouis raptas artificio mirabili & carmine exquisito. Maxima sua gloria apparuisse presentibus. et futuris reliquisse. Idcirco seiecta illa loca & omni tumultu ciuico vacantia ocia vaca

q̃ᵈ est contra naturã quia — mulieret ad se spectandũ — ꝑ omnes nigri sunt — plebis
Siue elephas albus vulgi cõuerteret ora
ipse democritus — diligentius — ꝫ
Spectaret populũ ludis attentius ipsis
ita rideret populũ — multa — exhibentem
Vt sibi prebentem mimo spectacula plura
scꝫ comedie vel tragedie — recitare
Scriptores autem narrare putaret asello
ineptam orationem — histrionẽ — y
Fabellam surdo: nam quæ peruincere voces
potuerunt — reddunt — pplus q̃ in theatro ẽ — runt — sonum.
Eualuere sonum: referũt quẽ nostra theatra
montẽ illũ apulie — putare posses — q̃ᵈ est impetuosũ — fremere
Garganum mugire potes nemus aut mare tuscũ
cum magno populi clamore — videntur — sculpture
Tanto cum strepitu ludi spectantur & artes
q̃ ob externis regionibus sunt annexe. — histrio — z
Diuitie: quæ peregrine: quibus oblitus actor
in loco vbi debet recitare — manus populi — a — sinistre.
Cum stetit in scena concurrit dextera leuæ
histrio — respondet alius — replicat alter — certe
Dixit adhuc aliquid? nil sane: quid placet ergo
ab oppido tharento — attingens — colore — b
Lana tarentino violas imitata veneno.
credas — ea — ego — c
Ac ne forte putes me quæ facere ipse recusem
scriptores comici ꝛ tragici — tamen — vituperare
Quæ recte tractent alij: laudare maligne
s. dico tibi
Ille per extentum funem mihi posse videtur
cõmouet
Ire poeta mirum qui pectus inaniter angit
placat ad leticiam prouocat — cum loquitur de terribilibus
Irritat mulcet falsis terroribus implet:
quemadmodũ — incantator aliquis — collocat — d
Vt magus: & modo me thebis mõ ponit athenis
hortantis — committere — e
Verũ age. & his qui se lectori credere malũt
in scena — contumelias — insolentis. — pati
Quam spectatoris fastidia ferre superbi.
conferendo aliquid poetis
Curam redde breuem si munus apolline dignũ
si vis — stimulũ — explere — poetis
Vis complere libris & vatibus addere calcar
diligentia — montem illũ sacrum musis.
Vt studio maiori petant helicona virentem
ipsis — nos — f
Multa quidẽ nobis facimus mala sæpe poete

uere: Verum quidã ore marcido asserunt (cũ ipsi quid sit poesis ignorent) poetas mendaces et fabulosos hoies esse & aliarum facultatũ quodã modo histriones menciũtur Profecto sic intelligẽtes vt exprimunt. Est quidẽ de se inclita plurimũ artificiosa sublimis & ornata facultas sola humane imbecillitate possibile est sancte pagine vestigia sequi conata. Nam prout illa diuine mentis archana prophetis futurisq̃ sub figurarũ tegmine reseruauit: sic & hec celsos suorum cõceptus sub figmentorũ velamine tradere orsa est. & si optimus homo sit poesis optima apparebit. Desinant ergo blacteratores inertes: et hi quibus minus liberalis natura parum concessit ingenii. & indisciplinatos dentes acuere: & suam ignorantiam defleant aut se minores confitentes vltro vt in melius veniãt se disponãt.

d MODO me thebis. Nã fabule ita aguntẽ vt alie in hac alię in illa vrbe geri videantẽ.

e Verum age & c. Illos nũc ponit qui agendas fabulas ędunt sed ea que legenda sũt scribunt. Hos autẽ dicit sepe sibi ipsis nocere cum sua poemata aut sollicitis aut fessis legenda tribuunt aut offendimur: si q̃s amicus in eo quippiam reprehendit. Si aliquẽ locum iterum interlegẽdum recitamus. Si lamentatur nõ intelligi quantũ laborauerimus. & quam tenui filio nostra sit contexta tela. & cum speramus futurũ adhuc vt tu auguste accersas nos vltro & cogas vt scribamus.

f MVLTA quidem nobis facimus & c. Ostendit culpã quare illorum carmina efficiantur vilia videlicet. Quia augusto i aliis occupato importune offerunt vel etiam qua reprehensione amicorũ irascimur poetę. satyrice dicit nec sibi parcit affirmans se agere quod in aliis culpat: hoc est ipse mihi detraham: Prouerbiũ cui in eo sũpsiũ ste taleq̃ ipsi sibi violẽtes nocẽt.

vineas meas reprehendam augusto horatius
Vt vineta egomet cedam mea: cum tibi librum
cogitauit ephibuerius tangato irascimur
Sollicito damus aut fesso: cum ledimur vnum
ali corrigere
Si quis amicorum est ausus reprehendere versu:
pertes libterü iam recitatas non nisi ab auditoribus. repetimus
Cum loca iam recitata reuoluimus irreuocati
conquerimur .i. non intelligi quantü laborauerim
Cum lamentamur non apparere labores
elaborato nostra
Nostros: & tenui deducta poemata filo
nos ad nostram quamprimum. id
Cum speramus eo rem venturam: vt simul atq;
.i. postquam resciens qd ver benignus nobis fus efficere valeamus
Carmina rescieris nos fingere cõmodus vltro.
voces phibeas carmina
Accersas & agere vetes: & scribere cogas
vale
Sed tamen est operepreciu cognoscere: quales
poetas cognito hoibus g
Aedituos habeat belli spectata domiq;
inerti tradenda ad scribendum h
Virtus indigno non comittenda poetæ
clarus
Gratus alexandro regni magno regno fuit ille
p.n. poete rudibus quo ad artificium q ad ingeniü facies i
Cherilus: incultis qui versibus & male natis
recepit
Retulit acceptos regale numisma philippos:
versata in manu notabilẽ maculã k in manibus reddunt
Sed veluti tractata notam labeq; remittunt
quibus scribitur. poete versu polluto inconsultum plerüq;
Attramenta fere scriptores carmine fœdo
egregia facta contaminant alexander l cherili
Splendida facta linunt idem rex ille poema
ineptum
Qui tam ridiculum tam care prodigus emit:
publico phibuit aliquis m
Edicto vetuit. ne quis se præter appellem
quisquam n
Pingeret aut alius lysippo duceret æra
faciem repræsentantia o
Fortis alexandri vultum simulantia: quod si
alexandri in
Iudiciũ subtile videndis artibus: illud
studia poemata
Ad libros & ad hæc musarum dona uocares

g AEDITVOS. Sacrarũ ędium custodes sunt ab ęde & tuendo sed per similitudinem appellat poetas ędituos virtutis clarorum ducũ quoniam gloriam illorũ que vetustate extingueretur. suo poemate custodiunt.

h INDIGNO poetę: Nam preclare res geste non sunt cõmittende. vt scribãtur ante indigno poeta. In quo loco vituperat magnum alexãdrum qui cũ tam grauis censor fuisset in sculptura & pictura vt ędicto vetaret. neq; eum preter appellem pingeret: aut preter lisippum sculperet: tamẽ passus est sua facta a Cherilo malo poeta describi. & illi pro singulis versibus qui placerẽt singulos decem aureos philippos.

i INCVLTIS. Ad artificiũ

MALENATIS. Ad naturale ingenium retulit.

k SED veluti tractata &c. Sensus est Vt attramẽta polluunt eos qui tangunt ita mali poete obscurant eorũ famã quorũ facta describũt. Nam nihil est quod homines mortales magis immortales reddere possit quam carmina poetarum. Nam carminibus poetarum viuax fit virtus. & silentium videtur inuidere glorię illorũ de quibus siletur. Vnde Alexander magnus cum ad achillis sepulchrum peruenisset feliciẽ iudicauit. Qui homerum tãtum vatem suarũ laudũ preconũ sortitus esset. Vnde vt scribit Aulus Gellius Septẽ ciuitates conebantur sibi vendicare homerũ. Ouidius quoq; de arte li. iii. b. ait. Adde quod insidie sacris a vatib' absũt. Et facit ad mores ars quoq; nostra bonos. Est deus in nobis sunt & cõmertia celi. Sedibus ethereis spiritus ille venit. & alibi. At sacri vates & diuũ cura vocamur. Sũt etiã qui nos numẽ habere putãt.

l LINVNT. Deturpant vt cum res alba linit attramẽto

m APPELLES. Hic teste Plinio omnes qui fuerant et qui futuri erant superauit. Picture plura solus q̃ reliqui omnes adiumenta attulit edi tis quoq; de ea voluminib'.

n LYSIPPVS. Iste ad sexcenta & decem opera vt artis claritatẽ possent dare perduxit. fuit suum opus canis ex ęre vulnus suum lambens ob eximiam artem nullo precio emibilis.

o QVOD si iudiciũ subtile &c. Sensus est. Si tu reuoces ingenium alexãdri. quod in scriptura & sculptura iudicanda subtile fuit ad iudicium quod habuit de poeta id ingenium videbitur natũ in crasso aere nascuntur spiritus: qui ingenio subseruiũt crassiores habent propterea q; minus perspicaces sunt.

in boetia pingui
Boetum in crasso iurares aere natum.
sed de honestant
p q
At neq; dedecorant tua de se iudicia: atq;
dona tua acceperunt
Munera que multa dantis cum laude tulerunt
a te
Dilecti tibi virgilius variusq; poete:
efficacius g imagines
r s eneas
Nec magis expressi vultus per aenea signa:
Quam per vatis opus mores: animiq; viuorũ
ostenduntur t horatius.
Clarorum apparent nec sermones ego mallem
tenues versus terram scribere
v
Repentes per humũ quam res componere gestas
positionem amnes
Terrarumq; situs & flumina dicere & arces
Montibus impositas: & barbara regna tuisq;
consilijs terrarum gesta bella
Auspicijs totum confecta duella per orbem
feras includentis.
x
Claustraq; custodem pacis cohibentia ianum.
existente
o y
Et formidatam parthis te principe romam
Si quantũ cuperem: possem q̄q; sed neq; paruũ
rerum a te gestarũ z
Carmen maiestas recipit tua: nec meus audet
modestia rem
a
Rem temptare pudor: quã vires ferre recusent
obsequium nocet illi
b sed
Sedulitas autem stulte quem diligit: vrget
poeta
Praecipue cum se numeris cõmendat & arte
aliquis
Discit enim citius: meminit libentius illud
spernit laudat. honore dignũ iudicat
Quod qui deridet: qua quod probat: & venerat
ergo non expecto offendit
c
Nil moror officiuʒ quod me grauat ac neq; ficto
quã sum opponi ad conspiciendũ
i. in ceram imprimi
In peius vultu proponi cereus vsquam
s. expto honorari
Nec praue factis decorari versibus opto.
d erubescam honoratus honeste pariter
Ne rubeam pingui donatus munere & vna
cũ eo q me scribit & cũ libro suo
Cum scriptore meo capsa porrectus operta
platea aromata
Deferat in vicum vendentem thus & odores
libris dauditur inutilibus
e
Et piper: & quidq; chartis amicitur ineptis

p AT neq; dedecorant. Sẽsus est. Dedecorauit alexãdri de se iudicium cherilus. qui nõ correspondit iudicio suo Ergo non recte iudicauit. Tu vero auguste contra de Virgilio & Varro poetis recte iudicasti. nam prepositi a te respõderũt iudicio tuo. Laus ergo ista & octauianum & hos poetas simul pertingit.

q ATq; munra &c. Magna eni laus datoris est munera & beneficia bene collocare.

r NEC magis expressi. Sẽsus est. Quod carmine boni poetę melius exprimũtur virtutes magnorum virorũ quam exprimant eorũdum corpora per sculpturam.

s AENEA. Diuisa est syllaba metri causa vt ęnea quatuor sit syllabarũ.

t NEC sermones ego &c. Ego etiã libẽtius heroica scribere. & illis res egregia clarorũ ducũ exprimerem quã sermones. i. huiusmodi carmina infimo stilo descripta. sed nõ possum quod cupio.

v REPENTES. Quod est pedibus carentiũ. Ergo repentens per humũ. i. infimos.

x CLAVSTRAq; custodem &c. Hanc romanorũ cõsuetudinem quod in pace iam templũ clausum esset in odis abũde dictũ est.

y pARTHIS. Q̃m ab eo p venndiũ ducem superati sũt.

z TVA maiestas i. maiestas rerũ a te gestarũ recipit paruũ carmen dignatur infimũ stilum.

a PVDOR. Nam cũ sim conscius meę in dicendo tenuitatis pudore vetor. ne audeã quod prestare nõ possũ.

b SEDVLITAS. Sẽsus est. Quod si quis dicat adhibe sedulitatem & diligẽtiam hoc facit sedulitas vt vrgeat. i. deprimat & obscuret eũ quẽ stulte diligit. Nã stulte dicimur diligere. quãdo nostra dilectio noceat ei quem diligimus. Sedulitas aũt proprie fidelis est & anxia diligẽtia dicta quod sine dolo fiat vrget aũt precipue: cũ cupit cõmendare numeris & arte idest artificioso carmine. Nõ hoc vitiũ lectoris est vt citius dicat et libentius meminerit si quid est quod non probet quam ea que probet.

c NIL moror &c. Nam cũ amicus laudet in me non laudanda tale officiũ me premit nolo etiã proponi cereus vult ficto in peius. i. nolo rursus vituperari in iis in quib[9] non sum vituperandus. Et est translatio ab iis qui exprimunt aliquem in cera: sed peiori facie quam sit.

d NE rubeam. Nam pudebit me laudatũ deinde reiici & meum volumen deferri quo aromata venduntur. vt illius chartis illa vestiant.

e INEMPTIS. q. d. tam vilibus vt nullo emant precio.

Argumentum Epistole II

a D eundem florum est ep̄la ad quem & alias scripsit. Atq; illum iniuria queri affirmat. si nl̄la accepit a se ep̄las. Quoniam abeunti predixeras te pigrum esse in scribendo & nihil scripturū imitatus non eum mangonem qui seruum venditurus multa bona que in eo sunt simulat sed eum qui vicia que assunt ante venditōnem demonstrat. Adiungit quibus incommodis impeditus rome versus facere nequeat. Hoc dicit:

Ad Julium florum

tuli quantum ad mores
e
f Lore bono claroq; amice neroni:
ali a casu seruum
f
Si quis forte velit puerū tibi vendere natū.
loquatur puer
g
Tibure vel gabijs: & tecum sic agatur: hic et
nitidus pedes summitate capitis infimos.
Candidus & talos a vertice pulcher ad imos
venderetur tibi.
Fietq; eritq; tuus nummorum milibus octo:
existens obsequijs tussa
Verna ministerijs ad nutus aptus heriles
greca eruditōne institutus
Litterulis græcis imbutus idoneus arti
quamlibet rē flexibilis erit ad omnia facienda facile ex luto
Cuilibet: argilla quid vis imitabitur vda
indocto aduerbialiter
cōuiuāti
Quin etiam canet indoctum: sed dulce bibenti
nam incredibilia videntur vbenus
auferunt
Multa fidem promissa leuant: vbi plenus æquo
ad vendendū expositas expellere
Laudat: venales qui vult extrudere merces: ☞
cogit ad vendendū .i. quicquid pecunie apud me ē id totum meum est
Res vrget me nulla: meo sum pauper in ære.

e FLORE bono &c. Apparet hunc florum comitem & familiarem neronis fuisse & efflagitasse ab Hora. carmina: et mittentē increpuisse cui per allegoriā respondens hoc significat iam illum iniuste irasci ibi quem ab initio pigrum ad scribendū sciat quam iniustam venditori litem dat qui fugitiuū seruū sciens emerit: & tota fere hec epistola sub hac sententia est. carmina se rome non fidutia ingenii. Sed penuria rei familiaris scripsisse: que scripserit presertim cum turba multis occupationibus poema cōponi non possunt: que vt bona sint. Cū scriptoris magno cruciatu sunt emendata: ad postremū dicit philosophandū potius esse quam quam carmina facienda.

☞ f SI quis forte velit: Argumentum a comparatione minorum ad maiorum hoc est seruorum ad amicos

g HIC & candidus. Verba sunt venditoris.

mercatorum sine aliqua cã
h
Nemo hoc magnonũ faceret tibi: nõ temere a me
alius quam tu seruus fugit a domino suo
accipere i
Quiuis ferret idem. semel hic cessauit: & vt fit
sub gradibus flagelli
In scalis latuit metuens pendentis habene.
prius tibi expressos expressa ⁊ predicta tibi offendat
k l
Des nummos excepta nihil te si fuga lædat:
venditor verba venditoris
m accipiet n ad emptorem.
Ille feret precium pæne securus opinor
prouidens mancipiũ
o seruum ppositã
Prudens emisti vitiosum: dicta tibi est lex
venditorem
Insequeris tamen hunc. & lite moraris iniqua
esse sane
p
Dixi me pigrum proficiscenti tibi dixi
obsequijs claudũ
Talibus officijs ppe mancum: ne mea seuus
reprehenderes mitteretur
Iurgares. ad te quod epistola nulla rediret
cum excusaui me tibi fauentia mihi.
q
Qui tunc profeci mecum facientia iura.
iniuste accusas conquerens de
r
Si tamen attentas. quereris super hoc etiam. qđ
q. pmisissem ignauia
tudine tuo
Expectata tibi non mittam carmina mendax
alius consulis
s exercitus
Luculli miles coles viatica multis
laboribus miserijs p noctem dormit.
fatigatus t
Erumnis lassus dum noctu stertit ad assem
collecta ppter negligentiã.
viatica
Perdiderat. post hoc vehemẽs lupus & sibi ⁊ hosti
infensus equaliter famelicus vehemens
Iratus pariter ieiunis dentibus acer
expugnauit
Præsidium regale loco deiecit (vt aiunt)
firmissime opulento
v x
Summe munito & multarum diuite rerum
insignis miles militantibus
ob imperatore y
Clarus ob id factum donis ornatur honestis
viginti p nummorũ
Accipit & bisdena super sestertia nummum
casu expugnare lucullus
Forte sub hoc tempus castellum euertere prætor
excitare in
Nescio quod cupiens hortari cœpit eundem
augere audaciam.
Verbis que timido quoq; possent addere mentem

h NEMO hoc magnonũ Sẽsus est nemo ex iis qui ser/uos vendunt tibi vicia fateretur. neq; etiam ego omnibus hoc manifestarem temere. nisi aliqua causa id postularet.

i SEMEL hic cessauit. Subdolosa cõfessio. nam tantum dicit quantũ sat sit teneat pre/stare de fuga. & tamen ita dicit ne credatur fugitiuus. Dicit enim cessauit quod min⁹ est quam fugeret & addit semel ne videatur habitũ contraxisse neq; foris sed domi eq; malignitate se metu.

k DES nũmos. idest eme si hec fuga excepta sed hoc fuge vicium quod ego excipio quia nolo prestare de eo.

l NIGIL. idest non. q. d. si te hoc non ledit vitium nullũ est in eo aliud vitium.

☞ m ILLE. Qui emit.

n SECVRVS. Negligens.

o PRVDENS emisti: Verba venditoris emptori poscẽti vt prestet de fuga ad quam respondet non teneri quia ex/cepta est in stipulatione.

p DIXI me pigrum. Huc enim tendebat exemplũ mã/gionis.

q FACIENTIA mecum. Que pugnat a me.

☞ r ATTENTAS. q d. inuertere vis.

s LVCVLLI. Hoc exẽplo ostendit se primũ dispendio reifamiliaris coactũ. Post in/uitatum donis Actũ est bel/lo quod gessit Lucullus con/sulcũ Mitrydate rege ponti/co cuius milites primũ neces/sitate compulsi cœperũt pre/dari. Postea vero donis & muneribus sunt prouocati. Qui dũ quadã nocte dormi/rent eorum etviatica perdide/re. Tunc coacti viriliter expu/gnarunt quoddam presidiũ vbi erãt thesauri Mitrydatis

t STERTIT ad assem. Nõ vt vsq; ad assem sterteret: sed vsq; ad assem perdiderat.

v MVNITO. Ergo opus fuit audacia.

x DEVITE. Nam diuitie addi illũ impulerunt. Sic etiã poeta dicit se coactũ. Nã auaritia est latentium indagatrix lucrorũ quod sponte latebat cupiditate querẽdi ardens coram eduxit hec quidem per/fodere montes: terebrare tel/luris viscera. Profundũ ma/ris vncis piscatoris exarare docuit. Priuia & alciũ scopulos strauit siluasq; aperuit. naues in alienum littus euadere fallere grifes. saphire serpẽtes fraudes nectere: mẽtiri falsas signare tabellas ostendit. In violentias mortales armauit atronita. idest venena compo/suit. & proditionẽ etiã amauit. Quibus tot artibus aliis que in pregrandẽ cumulum nonnunquam apud quosdã pericula preciosa congessit. ex quibus sic ample collectis quot & que oriantur incommoda possessori miser ipse non videt. Mordaci quidem cura torquentur ne rodãtur a tinea: deuorentur ab igne surripiãt a fure: a furore publico. seu a predonibus rapiã/tur et dũ noctes ducit insomnes vt seruet etiam discursus murum expauescit. in se inuidiam multiplicem excitat in/sidias patitur a blanditiis & odiis filiorum eius mors eo vidẽte cũ desiderio expectat:

☞ y HONESTIS. Honorificis.

z BONE fortis. Vt supra malum pro timido posuit.

a QVO virtus &c. Hec sunt verba Luculli ad milites suos.

b PEDE fausto. Bono auspicio.

c POST hec &c. Responsio milits Luculli hec est. Rusticus qui iactura rerum suarum dolet hec restituant cau sa prede quocũ iusseris ibit nos iam satis habemus: et ornate se comparat militi satis habenti & nolle se propter lucrum carmina alicui diuitũ afferre. Rusticũ autẽ pauperi poete assimilat qui cum suis carminibus multa acquirebat erga diuites: sibi hoc opus non esse.

d ZONAM perdidit. Ex fabula greca dictũ est. idest qui discinctus hactenus fuit idest iners: & propterea pauper. Sic Virgi. Discinctũ pro pigro posuit. Fecerat igni potẽs discinctos mulciber afros ergo qui neq pericula considerant & egeni sunt adibunt Cauti autem & diuites non adibunt.

e ROME nutriri &c. Ostẽdit quod paupertate oppressus se olim ad poetica cõtulit. Doctus est autem maxime homerum qui in Iliade describit quantum grecis nocuit ira quã Achilles exercuit cũ Adamennone.

f SILVAS achademi Philosophiam platonis. dixit autem siluas vel propter obscuritatem rei. platonici enim omnia incerta ponũt. Dicuntq non seuerum querere quod non facile inueniatur: sed ea qui ea que verisimilia sũt. Vel quia platonici materiam primã hylẽ. idest siluã appellãt.

g DVRA tempora. Bella ciuilia inter brutum & octauianum.

h PHILIPPI. Nam in philippis qui locus thessalie est superatus est exercitus bruti

miles fortitudo cum bono homine vt itinere
I bone: quo virtus tua te vocat: i pede fausto
merearis
Grandia laturus meritorum premia: quid stas
p cautus
Post hec ille catus quãtum vis rusticus ibit
pecuniam sub zona .n. custoditur pecunia
Ibit eo: quo vis: qui zonam perdidit inquit
q.d. rome vidit homerũ & alios poetas
Romae nutriri mihi contigit atq doceri
grecis
Iratus graijs quantum nocuisset achilles:
adiecerunt s.t. quantum et valente
Adiecere bonae paulo plus artis athenae
a falso verũ
Scilicet: vt possem curuo dinoscere rectum
etiam scole platonis inquirere quid
Atq inter siluas academi querere verum
runt propter studium
Dura sed amouere loco me tempora grato
ignarum impulit impetus
Ciuilisq rudem belli tulit estus in arma
que non poterant resistere
Caesaris augusti non responsura lacertis
.i. a quo bello runt philippici campi
Vnde simul primum me dimisere philippi
veteris pauperem
Decisis humilẽ pennis inopemq paterni
coegit audaces faciens
Et laris & fundi paupertas impulit audax
scriberem ita habentem quod nihil deficiat
Vt versus facerem: sed quod non desit habentem
Que poterunt vnquam satis expurgare cicutae
otiari
Ni melius dormire putem quam scribere versus
omnnia tolluntur
Singula de nobis anni praedantur euntes
que omnia solent esse inter conuiuas
Eripuere iocos: venerem: conuiuia ludum
festinant p vim auferre vt
Tendunt extorquere poemata: quid faciam vis.
preterea cupiunt
Denique nõ omnes eadẽ mirantur: amantq
confirmat quod dixit inuectiuis
Carmine tu gaudes: hic delectatur iambis.
aliquis alius satyricis reprehensione.
Ille bioneis sermonibus & sale nigro

in quo horatius tribunus militum erat.

i SED quod. Ordo est Que cicute poterunt vnq expurgare habentem idq non desit. idest habẽtem quod sit ad sufficientiam.

k CICVTA. Herba est nõ expers veneni sed aliis rebus cõtemperata purgat cerebrũ vt helleborũ. scripturi ergo poemata cerebrum purgant. Sed hic sentẽtia est. Quod qui non egent nulla cicuta purgabuntur. idest nõ preparabũt se vt versus scribant.

l SINGVLA de nobis. Accedentibus annis multa que ad voluptatem pertinẽt amittimus. Hinc Virgi. Omnia fert etas animũq. & est alia causa excusationis in etate. cur iam non scribit.

m DENIQ non oẽs &c. Primã causã attulerat quod non tegeret. secunda quod ingrauescens etas id eripiat postremo adiungit qui non eodem genere omnes delectẽt

n BIONEIS sermonibus. q.d. philosophia. Bion enim boristenes academicus fuit & patrem habuit libertum qui aliquando in publicanos nescio quid errans cũ tota familia venũdatus est. bionẽ autẽ quidam orator emit & illũ heredem instituit sed bion ex ustis testim tabulis athenas philosophatũ accessit. Huius sententie erant. Magnum malum esse non posse ferre malum. Gloriam matrẽ animorum esse pulchritudinem bonum alienum illi qui sua alli gurierat bona dixit. terra amphicraũ absorbuit: tu vero terram. Facilẽ ad inferos viã quod illuc clausis eat oculis Fuit etiam alius bion lyricus poeta. Fuit idem alius tragicus ex his qui Tharsici dicũtur. q. confidentes et arrogantes. Qua propter et de hoc fortasse intelligit quod suo carmine mordax esset. vnde dixit salem nigrum idest noxios & mordaces sales.

pbat q6 non omnes eedem amant

Tres mihi couiue prope dissentire videntur
Poscentes vario multum diuersa palato
Quid dē. quid nō dem. renuis tu. q̄d iubet alter
Quod petis id sane est inuisum acidū𝈳 duobus
Præter cætera me romæ ne poemata censes
Scribere posse inter tot curas totque labores
Hic sponsum vocat: hic auditū scripta relictis
Omnibus officijs cubat hic in colle quirini
Hic extremo in auentino visendus vterq𝈳:
Interualla vides humane commoda: verum.
Plures sunt platee: nihil vt meditantibus obstet
Festinat calidus mulis gerulisq𝈳 redemptor.
Torquet nunc lapidē nūc ingēs machina tignū
Tristia robustis luctantur funera plaustris
Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus.
I nunc & versus tecum meditare canoros.
Scriptorum chorus oīs amat nem⁹ & fugit vrbē
Rite diens bachi somno gaudentis & vmbra.
Tu me inter strepitus nocturnos atq𝈳 diurnos
Vis canere. & contracta sequi vestigia vatum.
Ingenium sibi quod vacuas desumpsit athænas.
Et studijs annos septem dedit. insenuitq𝈳
Libris & curis statua taciturnius exit.
Plerumq𝈳 & risu populum quatit. hic ego rerum

o TRES mihi conuiue & c. Non mirū est si varia ingenia variis rebus delectant. cū etiam varii couiue vario gestu sint.

p PALATO. Gustu qui in palato est. Nerui enim sūt qui linguam et palatū pertingunt in quibus solis gustandis vis est.

q PRETER cetera romę & c. Alia causa & quarta ratio est cur nō scribat. Sēsus est. credis romę posse carmina scribi inter tot curas & occupationes.

r SPONSVM. Vt sponsorem me illi prestem.
s AVDITVM scripta. Vt sibi sua recitanti assim.
t CVBAT. Egrotat & extremo est salutandus in valle quirini. Nā vnus ex septem collibus quirinalis est.

v EXTREMO. Nam vltimus est. et tyberim attingit cum quirinalis in alia pene vrbis parte positus est.

x INTERVALLA vides humane commoda. & c. Ironia per quam ostēdit quam vehementer & cōmoda mediocriter magna. Nā antiqui p magno cōmodū dicebāt.
y PLATEE. Grecū verbū est ab earū latitudine dicte latine areas appellant.

z CALIDVS. Ingeniosus. sunt enim acuti quibus sanguis calidus est. Hebetes autē homines frigidior sanguis reddit. Vir. Frigidus obstiterit circū p̄cordia sanguis Vel calidus velox vt ardens

a REDEMPTOR. Pro eo hic accipit qui merces quas deinde maioris vendat emit Ergo hic a ripa tyberis quo nauigia cū mercibus appellant siue mulis siue getulis. i. balius qui suis gerunt humeris iubebat comportari que emerat. Redemptores etiam dicuntur qui siue a publico siue a priuato aliquid accepto precio agendū fabricandum edificandūue conducunt. Ergo & ii cū existent alicui ędificio erigendo properant eo vndiq𝈳 materiam comportari: cum lucrū illis positū sit in celeritate et in opis minuēdis

b MACHINA. Qua maiora pondera trahantur.
c TIGNVM. Trabem. inde tigillum dixerunt.

d FVNERA: Mortes: nā cū sint obuiam plaustris facti homines intendū est ne illis terantur. Hunc locū mirifice imitatur Iuuenalis.

e HAC rabiosa fugit & c. Hec sunt quibus ostendit per eas plateas nō esse in quibus cogitans poeta velut securus incedat nunc econtra per epitropē ostendit fieri carmina romę non posse.

f SCRIPTORVM chorus omnis amat & c. Ad superius argumentū hoc pertinet quod probat in frequētia vrbis poetam scribere nō posse

g RIVE cliens bachi. Nō mirū inquit si poeta nemus amat quod amat liber musicus deus in cuius tutela poete omnes sunt constituit.
h SOMNO. Pro ocio posuit.

i VMBRA. Pro solitudine
k CONTRACTA. Difficilia ad sequendum: quoniā coartata sunt & angustia.

l INGENIVM sibi & c. Si illud ingeniū quod elegit sibi athenas vrbem vacuam idest ociosam et studiis aptā et ad septē annos inuigilauit

m ET insenuit libris & c. idest assiduam operam tanquā anxiam impendit vt ante tempus senuerit tamē inde post studia rediit taciturnus statua.

Fluctibus in medijs & tempestatibus vrbis
Verba lyre motura somnum: connectere digner
Frater erat romæ cōsulti rhetor vt alter
Alterius sermone meros audiret honores
Grachus vt hic illi foret hic vt mucius illi.
Qui minus argutos vexat furor iste poetas
Carmina compono hic elegos miserabile visu
Celatumq; nomen musis opus aspice primu;
Quanto cum fastu quanto molimine circum
Spectemus vacuam romanis vatibus ædem
Mox etiam si forte vacas: sequere. & procul audi
Quid ferat & quare sibi necata vterq; coronam.
Cedimur. & totidem plagis consummim⁹ hostē
Lento samnites ad lumina prima duello
Discedo alceus puncto illius. ille meo quis
Quis nisi callimachus. si plus ad poscere visus
Fit minernius & optiuo cognomine crescit
Multa fero. vt placem genus irritabile vatum.
Cum scribo & suplex populi suffragia capto
Idem finitis studijs & mente recepta
Obturem patulas impune legentibus aures
Ridentur mala qui componunt carmina verum
Gaudent scribentes. & se venerantur & vltro
Si taceas. laudant quicquid scripsere beati

n FRATER romę. Duo erant romę fratres iurisconsultus alter orathor. Hi cum a nemine laudarent se mutuo laudabant.

o GRCHVS. Tantus orathor quantus cornelię filius Grachus. C. n. Grachum huiusmodi orathorem fuisse affirmat Cicero vt de antiquioribus solum legēdū putet atq; asserit litteras latinas damnum illius immaturo interitu fecisse.

p MVTIVS. Qu. Mutius augur sceuola maximus iurisconsultus. Nam sceuolarū pecularis fuit hec iuris ciuilis scientia.

q CARMINA. s. lyrica.

r MISERABILE visu. Laus enim est lyrici in elegia cum dicentis in illius carminibus apparere cōmiseratione quam exprimere cupit.

s SAMNITES Tanquam samnites qui lōgo tēpore aduersus romanos pugnarūt.

t ALCEVS. Nam cū lyricus sim ille me alceo comparat & ego illum quia elegias scribit callimacho similē esse dico. Nam calimachus in elegia floruit: cui Quintilianus primas. secundas vero philetein elegia tribuit hinc Propertius: calimachi manes & magni sacra philete in vestrū queso me sinite ire nemus.

v MVLTA fero. Nā laudo ue vixq pati possum.

x SVFFRAHIA populi Fauorem poeticę turbę.

y FINITIS studiis & c. dum hoc scribo ex nimia cupiditate laudis insanio deinde cum desiero euanescente illa cupiditate fio sanus et nō possū vlterius pati que paciebar. Vult ergo poeta oino eiciendas cupiditates. Vnde dicit Arestotiles li. iiii. moraliū Cupiditates non debere esse magnas: quia rationē detur pant: quāobrē inquit mediocres sunt ipse & perpauce & rationi nō aduersentur. Et vt viuere puerū sub pedagogi pceptis oportet, sic et cupiendi vis cupere debet: vt ratio iubet. Vnde temperati vim cupiendi concordem esse cū ratione oportet: quoniā vtriusq; propositum est honestas atq; vir temperās omnia cupit vt oportet hoc modo & ipsa ratio dictat. Trahit autē appetitus nos aduersa sed debet a ratione comprimi. Vnde vult Arestotiles virtutes morales consistere in appetitu sensitiuo. & maxime fortitudinem & temperantiam. Nam cū appetitus fertur ad res venereas: & ratio cōprimit appetitum: & ipsum erigit ad ea que prestare debet cum decoro fit fortitudo. Et illi qui sunt ad voluptatē ppēsi modo ne in ipsis nō penitus prostrata sit: erubescāt dicere se voluptate teneri: ob q intelligitur voluptatem non cōuenire homini īgenuo: sed repudiandam esse cū rationi humaneq; nature inimica sit

z GAVDENT scribētes Stulti poete gaudēt inuicem se laudantes sed qui cupit rectum scribere poema exhibebi se censorem suis scriptis audebit mouere loco. i. mutare quecūq; aut ornatu aut grauitate carebunt.

At qui legittimum cupiet fecisse poema:
Cum tabulis animum censoris sume honesti
Audebit quæcunq; parum splendoris habebunt.
Et sine pondere erunt: & honore indigna ferent
Verba mouere loco quamuis inuita recedant
Et versentur adhuc inter penetralia vestæ
Obscurata diu populo bonus eruet: atq;
Proferret in lucem speciosa vocabula rerum:
Quæ priscis memorata cathonibus atq; cethegis
Nunc situs informis premit & deserta vetustas
Asciffet noua: quæ genitor produxerit vsus
Vehemens & liquidus & puroq; simillimus anni
Fundet opes: latiumq; beabit diuite lingua.
Luxuriantia compescet nimis aspera sano
Leuabit cultu: virtute carentia tollet.
Ludentis speciem dabit: & torquebitur: vt qui
Nunc satyrum nunc agrestem cyclopa mouetur:
Prætulerim scriptor delirus inersq; videri.
Dum mea delectent mala me. vel deniq; fallant
Quam sapere & ringi fuit aut ignobilis argis
Qui se credebat miros audire tragædos
In vacuo letus sessor plausorq; theatro:
Cætera qui vite seruaret munia recto
More bonus sane vicinus, amabilis hospes.

a INVITA recedant. Quia nescio quo pacto ita, placent tibi vt vix sustineas illa remouere.

b ET versentur inter penetralia veste. idest penitus hereant intimo animo. & translatio a dea vesta cuius sacra recondita essent.

c OBSCVRATA diu. Reuocabit quedam prisca verba que quamuis pulchra sint tamen exoluerant et in obliuione iacent.

d SITVS. Vetustas. Situs est humescens quedam lanugo & mucor exoriens in locis qui non frequentantur. Vir. Per loca senta situ cogunt noctemq; profundam. sed capitur pro senio & pro iis que ab vsu remota sunt. Virgil. En ego victa situ:

e ASCISSET noua. Formabit & ipse noua quedam que splendorem habeant.

f GENITOR vsus. Nam vsus verborum parens est. Vnde in arte poetica dixit Multa renascentur que iam cecidere cadentq;. Que nunc sunt in honore vocabula si volet vsus. Quē penes est arbitriū & ius & norma loquendi.

g VEHEMENS. Erit vehemens & copiosus & similis fluuio qui tamē nō sit turbulentus vt nihil obscurum & non defecatum assit in illa vehementia.

h DIVITE lingua .i. propterea q; quod linguā latinā adinueniendis nouis verbis ditiorem reddet.

i LVXVRIANTIA Sēsus. nā vt bonus agricola ea que in arboribus nimis luxuriant aut in segetibus cōpescit Sic & bonus poeta que nimia sunt tollet: & vt inculta rura cultu mitiora reddunt, sic aspera que in versu sunt artificio leniuntur.

k LVDENTIS speciē dabit. Sēsus est. Nam vt ille qui ludit varios affert motus: sic poeta vt seruet decorū accōmodat verba & sententias personis: quas inducit.

l NVNC satyrū & c. Veluti per sinedochen. vt si dicas mouetur caput. Sētentia aūt est. Veluti minus alio motu vtitur cum agit satyrū lasciuū & leuem. & alio: cū agit cyclopa vastū & agrestem. sic & poeta alio modo hunc alio illū describit. vt vtriusq; nature decorum seruet.

m PRETVLERIM. Ex psona sua stultitiā nōnullorum arguit qui malūt haberi stulti & deliri dū ita habeti ingenio sint non aduertentes sua errata delectentur suo poemate et decepti putēt illud rectū quam ita sapere & cognoscere errores vnde corrodantur ira & anxietate dū illos considerant et emendare posse desperent. Cupiunt deniq; similes esse cuidam argiuo qui quidam cū in reliquis rebus agendis non esset insipiēs tñ in hoc vno desipiebat. Veniens enim in theatrū vbi nulli ludi nulli spectatores essent putabat se videre ludos et histriones illos agētes.

n CETERA munia. idest munera. Nam in vita degenda poterat seruare officia si nō illa recta que stoici cathortonta appellant. alterm mediocria.

medcllus fciret
Comis in vxorem posset qui ignoscere seruis
posset fracto
Et signo leso non insanire lagenæ
certe pr.cipuum
Posset qui rupem & puteum vitare patentem
alimentis sanatus
iste postquam
Hic iste togatorum opibus curisq; refectus
remouis insaniam
p
Expulit helleboro morbum bilemq; meraco:

Et redit ad sese: pol me occidistis amici
eblata
Non seruastis ait: cui sic extorta voluptas
ablatus medicaminis iucundissimus
Et demptus per vim mentis gratissimus error
certe sapientis
q intendere inutilibus
Nimirum sapere est abiectis vtile nugis
vtile est sicut sunt lyrica scribere
congruum
Et tempestiuum pueris concedere ludum
carmine lyrico
cantando
Ac non verba sequi fidibus modulanda latinis:
vtile est
virtuose
Sed vere numerosq; modosq; ediscere vitæ
quapropter que sequuntur
Quo circa mecum loquor hæc. tacitusq; recordor
.s.si nullis poculis si auferret affluentia.
tim sedare posses
Si tibi nulla sitim finiret copia lymphæ
dicere acquisiuisti
Harrares medicis: quod quanto plura parasti
p fateri paragoge
Tanto plura cupis nulli ne faterier audes:
tanquam p futura ad sanitatem.
Si vulnus tibi monstrata radice vel herba
tollerabilius
tunc
Non fieret leuius: fugeres radice vel herba
curari credas
s
Proficiente nihil curriare: audieras cui
diuitias ab illo
Rem dij donarent illi decedere prauam
et fis
Stulticiam: & cum sis nihilo sapientior ex quo
opulentior
ditior
Plenior es tamen vteris monitoribus ijdem
f. possent
t
At si diuitie prudentem reddere possent
certe
Si timidum cupiduq; minus te. nempe reuberes

o NON insanire Non minus irasci seruis. si vt vinum educerent ad potandum in lagena ab eo impressum aperiendo lesissent. Dixit autem non insanire satyrice tanq; si dicat esse multos qui ab huiuscemodi ira no facile possit abstinere.

p MERACO. idest mero. q. valido & potenti.

q NIMIRVM sapere. Sensus est. Sapientem eu esse qui carmina & hec puerilia cocedat iuniori etati. Ipse aut queratno quo pacto modu letur carmia sed moduletur actiones vere vite vt nihil nobis in ea dissonet sed omnia secundu decorum correspondeant. Nam ea vita expetenda est que sit animi corporisq; expleta virtutibus: in eoq; summu bonum poni necesse est: quandoquidem id tale esse debet vt rerum expetendarum sit extremu. Finis ergo humanus est (more philosophoru loquor) congruenter nature viuere. idest adhibita virtute frui primis a natura datis. et in operatione ipsius anime per virtute in vita perfecta felicitatem humanam constituit Arestotiles. Posito igitur fine humano virtutes ampelcti & operationibus studiosis ad illu nos dirigere debemus: ne frustra nati esse videamur. Cu omnia suu finem habeant. & ad illu omni conatu ac studio dirigantur: & contendant: & cu simpliciter & reuera bonum humane volutati obiiciatur: et affectabile sit. idq; virtutem esse dicimus & quicquid ab ipsa proficiscitur.

r SI tibi nulla &c. Quemadmoudm a medico remediu peteres si nullis poculis sitim sedare posses: sic cum nimis cupiditatibus & reliquis animi perturbationibus labores medicinam debes a philosophia petere

s AVDIERAS cui &c. Hoc dicit ideo diuitias appetisti quod audieras te stulticia cariturum cu diues esses. Postq; diues ad sapientiam nihil promouisti. & ne copias facultatesq; sectaris. sed adhuc audies opulentie laudatores: quibus ia semel credendo deceptus es.

t AT si diuitie &c. Si iquit diuitie reddere te prudetem possent pudore a quo quam questu vincere afficeris & auarior te ullus esset quippe cum presertim & minus cupidos & minus timidos homines faciant si modo id verum esset viueret in terris eru besceres ait si te quisqua esset auarior & ideo sapientior si quid opes sapietiam dature essent.

Viueret in terris: te si quis auarior vno:
Si proprium est: quod quis libra mercatur & ære
Quædam si credis consultis mancipat vsus
Qui te pascit ager: tuus est & villicus orbi
Cum segetes occat tibi mox frumenta daturus
Te dominum sentit: das nummos: accipis vuam
Pullos: oua: cadum temeti: nempe modo isto
Paulatim mercaris agrum fortasse trecentis
Aut etiam supra nummorum millibus emptum
Quid refert viuas numerato nuper an olim
Emptor aricini condam veentis & arui
Emptu; cænat olus quamuis aliter putat emptis
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum
Sed vocat vsq; suum: qua populus assita certis
Limitibus vicina refugit iurgia: tanquam
Sit proprium quicq; puncto quod mobilis horæ
Nunc prece nūc precio nunc vi nūc morte supma
Permutet dominos, & cedat in altera iura
Sic quia perpetus nulli datur vsus: & heres
Hæredē alterius velut vnda superuenit vndā.
Quid vici prosunt aut horrea: quidue calabris
Saltibus adiecti lucani: si metit orcus
Grandia cum paruis non exorabilis auro:
Gemmas marmor ebur tyrrhena sigilla tabellas

v LIBRA & ere. Verba iurisconsultica: Vendicio enī firmatur cum per librū expēsa pecunia penes ipsum precium ostenditur. Vnde libripens huiuscemodi testificationibus adhiberi solet de qua cōsuetudine latius apud Plinium inuenies.

x MANCIPAT vsus Quam ipsi iurisconsulti vsucapionem appellāt.

y QVI te pascit &c. Ostendit nihil interresse vtrū emas tibi in dies que pertinēt ad victū an ex agris tuis proueniant. Nam etiam ea que ex agris tuis pcipis a te emūtur, sed datū est olim preciū cum agrum emisti.

z OCCAT. Jactum semē in agro matris operit.

a TE dnm sentit. Nā siorbus ille cuius est ager vendet tibi frumētum iam ille ager tuus esse videtur. Nā si das villico nūmos & accipis ex agro pullos oua vinū vuam tu paulatim mercaris illum.

b PAVLATIM. q. d. maiori tuo commodo.

c EMPTVM cenat olus Is enim qui olera & reliqua ex agro quem olim ēmit cenat, emit ille olus quāuis nō ita putet.

d SED vocat &c: Stulticia nostra facit vt illa que sunt attributa nobis certis terminis qui lites inter nos & vicinum prohibēt nostra esse credamus. Sed nihil alicuius proprium esse potest quod illi vel precibus vel precio vel vi vel morte aufferri potest. Proprium enim diffiniunt id esse quod vni soli & semper competit.

e SIC quia perpetuus. Stulticiam summam esse concludit cum nihil nobis perpetuum esse possit velle m[illegible]ta possidere.

f ORCVS. Pro morte posuit que inexorabilis est.

g VYRRHENA sigilla. statuas in tyrrhenia .i. de hetruria fabrefacta. Sigillū autem paruum signū. Plinius autem signa tuscania ponit que in hetruria factitata sunt

h TABELLAS picturas

7

h HERODIS palmetis. Herodes iudeorū rex fuit. Verū vt ait Plinius palmę gloria iudea inclita est.

i FLAMMIS. Nam vt ait Maro. Sepe etiam steriles incendere profuit agros.

k GENIVS. Naturę deus est. Platonici eni vt ait apuleius de demonio socratis demonas quos genios et lares possumus appellare ministros deorū arbitrant custodesq̧ & hominū interpretes si quid a diis velint. Ergo q̄ melioris meriti i corpore sūt nostro genii dicūtur. Corpori renūctiantes lemures. Tū si domos incursionibus infestarēt larue appellabanť. Cōtra si boni fuerint lares familiares. Sententia ergo sit vt diuersitatem ingenii duorū fratrū inter se cognoscat ipse genius comes ipsius hominis.

l ASTRVM naturę deus. idest influxū prouenientē ab astro quod nobis nascentibus presuit.

m QVODq̧ caput. Quia quot homines tot ingenia.

n VVLTV. Ipsis animi affectibus qui in vultu apparēt

o ALBVS et ater. Prouerbialiter dixit. Albus propter virtutes. Ater propter vitia.

☞ p VTAR ex modico Ex p̄sona sua describit quo genere vitę vtendū sit. Et in primis iubet pellendā auaritiam & ambitionem. Nam ambitiosus miser est: quoniā seruit affectibus honores eni bonis viris sponte offerunť. ambitu autem aucupari & consectari turpissimū est. Et qui id facit non est sui iuris. Due mediocritates sunt: que versantur circa pecunias. Liberalitas et magnificentia. sic due sunt circa honores. magnanimitas: et medtocris appetitio honoris ad magnanimitatem. is honorū appetione exuperat: ābitiosus vocať Nā appetit plus quā oporteat. Ille aūt deficit qui iustos honores spernit. & dicit' vacās honoris appetitione Philosophus de prouidentia dei scribit. Qui mentē suā pluriorū dominatui ac pessimorū subiecit: cupidinis: doloris: stulticie: iniusticie: ambitionis felix atq̧ beatus esse nullo modo poterit etiā si vulgo beatus appelleť. Insuper dicit philosophus. Qui glīe adeo cupidus est. vt vel a malis laudari cupiat. Hūc improbū esse necesse est: quippe vnum quodq̧ suo simili gaudet.

piscis cuius sanguine tingitur purpura.
Argentum vestes getulo murice tinctas,
aliqui vt prodig⁹
Sunt qui non habeant. est qui non curat habere:
ex duobus gemellis qđ est prodigorū.
ociari
Cur alter fratrum cessare & ludere & vngui
p̄ dilitie ponitur fertilibꝰ
h
Præferat herodis palmetis pinguibus: alter
oppulētus noctem solis
Diues & importunus ad vmbram lucis ab ortu
p̄ilus incultum fodiendo
i
Siluestrem flammis & ferro mitiget agrum
nouit vnius cuiusq̧ hominis
k regit l
Scit genius natale comes qui temperat astrum
genius dico q̄ in vnoquoq̧ homine nascitur ꝛ moritur
Nature deus humane mortalis in vnum
specie genius letus p̄pter p̄speritatem. tristis p̄pter
m n o aduersitatem
Quodq̧ caput vultu mutabilis albus & ater ☞
p oportunitas rei
Vtarq̧ ex modico: quantum res poscet aceruo
summā
Tollam. nec metuam: quid de me iudicet hæres:
q a parente
Quod non plura datis inuenerit: & tamen idem
habere aduertentiam p̄ liberali posuit .i. a p̄digo ꝛ
r largus luxurioso
Scire volam: quantum simplex hilarisq̧ nepoti
ab
Discrepet: & quantum discordes parcus auaro
referre ita fugienda auaritia' vt tamen non admittatur p̄digalitas
quia p̄ vndas non
Distat enim spargas tua prodigus: an neq̧ sūptū
quod est largi quod est auari
acquirere
Inuitus facias: neq̧ plura parare labores
sacra mineruę intelligit
s
Ac potius puer vt festis quinquatribus olim
cum graciarū actione
Exiguo gratoq̧ fruaris tempore raptim.
quia aliquis cogitur ad turpia.
t
Pauperies īmunda procul domus absit: ego vtrū
p̄spera
Naue ferat magna an parua ferat vnus & idem
quia vexamur superbia
Non agimur tumidis velis aquilone secundo
non semper mestamur
Non tamen aduersis ætatem ducimus austris
sapientia dignitate habitatiōne
v x y possessione
Viribus: ingenio. specie: virtute. loco. re.
Extremi primorum: extremis vsq̧ priores

r SIMPLEX & hilaris. Pro liperali posuit. Simplex igiť a quo absit nimis luxus Hilaris aūt a quo absit tristicia auaritię. Dicit enim ita fugiendā auaritiam vt non admittať prodigalitas.

s QVINQVATRIBVS. Sacra mineruę que quinto die post idus et quinq̧ diebus celebrabanť.

t VTRVM naue. Idē enim ero vectus siue magna siue parua naue Laudat aūt mediocritatē. eaq̧ se contentū demonstrat. Poeta vsq̧ ad finem operis persuasit mediocritatem & temperātiā nam qui fouet mediocritatē: & cupiditatibus finē imponat vere ociosus est. Vnde dicit Seneca Nō qui parū habet. sed qui plus cupit pauper est. Et ille beatissimus est et securus sui possessor: qui crastinū sine sollicitudine expectat. Et liber est in ocio cui⁹ libertatis propriū est. vt quis viuat vt vult. Libertas aūt vt volūt stoici est potestas operandi qua stulti et mali omnino carent. Et scd'm Ciceronē in paradoxis est potestas viuendi vt velis: & ille viuit vt vult qui recta sequitur q̄ gaudet offitū cui viuēdi via cōsiderata. atq̧ p̄uisa est qui legib⁹ nō p̄pter metū paret: sed eas sequtur atq̧ colit quod salutare maxime iudicat. qui nihil dicit: nihil facit: nihil cogitat: nihil denīq̧ nisi libēter ac libere Nec est vlla res.

v VIRIBVS. Valitudine corporis.

x SPETIE. aspectu.

☞ z LOCO. Dignitate.

vt tu vicis — vitta

Non es auarus abi: quid cætera iam simul isto
od opus tuū

Cum vitio fugerit e caret tibi pectus inani
g hec omnia intelligit animam sollicitam vitam

Ambitione. caret mortis formidine & ira
visiones somniorū — venefica.
a — b

Somnia. terrores. magicos. miracula. sagas
vmbrae vagantes — paruipendis
c — d

Nocturnos lemures. portentaqꝫ thessala rides
tice — cum gratiarum actione

Natales grate numeras ignoscis amicis.

Lenior & melior fis accedente senecta
e — exacta

Quid te exempta spinis de pluribus vna
i. si nescis vti virtute
f — illis qui viuere sciunt

Viuere si nescis: decede peritis:

Lusisti satis: edisti satis. atqꝫ bibisti
ergo — a viciis recedere — viciis imbutū
g

Tempus abire tibi est: ne potum largius æquo
derideat te — quam magis lasciuire decet
h

Rideat & pulset lasciua decentius ætas.

a SOMNIA terrores &c. Hec omnia ad superstitionē referuntur.

b SAGAS. MIRE dicit sagas mulieres magicarū rerū & carminū scientes tanqꝫ satis agas: & multū agentes vt magos dicimus. q. magnos a rebus quas se pficere iactāt.

c NOCTVRNOS lemures. Vmbras vagantes hominum ante diē mortis. & ideo metuendos: & putant lemures esse dictos. q. remuros a Remo cuius occisi vmbras frater romulus cum placare vellet lemuria instituit. idest parentalia quę mense maio per triduū celebrari solent ante additum anno mensem februariū ob quam rem maio mense religio est nubere et itē martio in quo nuptiis habito certamie a minerua mars victus est & obtenta virginitate minerua nerine appellata est.

d PERTENTAqꝫ thessala. Nam thessalia multas tulit veneficas. Virg. Hec se carminibus pmittit soluere mētes quas velit &c.

e QVID te exempta. Allegoria quid pdest inquit vno te carere vitio & a tā multis possessum esse Spinas autē animi pturbationes ac vitia appellat illis eni assiduo pungitur transuerberaē animus.

f VIVERE si nescis. Da locū inquit melioribus qui viuere sciunt atqꝫ tibi succedūt. q. d. Viue recte & relinque ludum & cōmesationes et potationes quę vita nostra non est sed pecudis.

g TEMPVS abire tibi. Vtrum quis deus iam te vocat an quia diu multūqꝫ vixisti & mire in fine operis de fine disputat vitę.

h RIDEAT & pulset. Aetas iuuenilis qꝫ magis lasciuire decet quam senilem. Probe eni Iuuenalis monet. Quedam cum prima resecentur crimina barba.

Elaboratum impressumqꝫ est. Hoc elegans. Ornatum: splēdidum: comptumqꝫ Horatij flacci Venusini. lyrici Poete opus. cum vtilissimis argumētis: ac imaginibus pulcherrimis: in celebri: libera: imperialiqꝫ vrbe Argentina. opera & impensis sedulis qꝫqꝫ laborib9 Prouidi viri Iohānis Reinhardi cognomēto Gürninger ciuis eiusdē vrbis argētinensis: qrto idus Marcij. absolutū vero Anno domini M. cccc. xcviij.

Directorium index Vocum et rerum

Directorium sententiarũ.

Directorium ad virtutes

LIBER SECVNDVS

LIBER TERTIVS

LIBER QVARTVS

Silentium de rebus magnis videtur inuidere gl'e illorũ de quibus siletur.o.viij.fo. lxxxiiij.c
Dignũ laude virũ musa vetat mori. o.viij. fol'.lxxxiiij. f.
Alexander magnus cum ad sepulchrum achillis peruenisset felicem iudicauit qui homerum tantum vatem suarum laudum preconum sortitus esset.o.viij. fol'.lxxxiiij. e
Quemadmodum illustres dicuntur quorum nomen celebratur. sic nocte opprimi eos qui sine nomine sunt.o.ix. fol'.lxxxv.z.
Plures in obliuione sunt. quia nõ habuerunt poetam.o.ix. fol'.lxxxv.a.
Beati nõ sumus quia diuites sed quia diuitijs vti sciamus.o.ix. fol'.lxxxv.k.
Ambitio immoderata concupiscentia vitanda est.o.xi. fol'.lxxxxij. e
Iucundum est aliquãdo a seueritate discedere. o.xij. fol'.lxxxviij.b
Vti ex sudore.populorum regis fulget honor. sic et vigilantia regis populorum salus & requies procuranda est.o.finali. fol'.xc.l

Ex libro epodo

Rustici multis incõmodis caret.o.ij.fol'.xcij. v:
Rustice vite cõmoda vide ea.o.x. fol'.eodem
Pecunie nõ valent ignobilẽ nobilitare. o.iiij. fol'.xciiij.d.
Amor inuitis nõ incumbet obstandũ est ergo principijs frenandi sunt oculi' / ne videant vanitates.&c.o.xi. fol'.c.i
Duo sunt que multum valent ad fugandum amores / aut recta consilia amicorum qui & rationibus & auctoritate nos moueãt. Et iniurie a re amata accepte.o.xi. fol'.c.y
In lectõnibus poetarũ apes imitare decebit. o. xij. fol'.cij.l.
Meretrix vno solo minime contentatur. Sic iuuenalis.ocius illud extorquebis vt hec octo cõtenta sit vno.o.xiiij. fol'.ciij.v

Ex arte Poetica

Primũ preceptũ de inequalitate operis & dat preceptũ scribendi pœma & prius de dispositõne & cõuenientia carminis. cx.a
Licet pictori fingere / licet poete. illi coloribus huic versibus. cx.h.
Quorundã poetarũ pessima est cõsuetudo qui incipiunt grandia describere / Deinde in locos communes exeunt.cx.k
Superflua sunt omittenda.cx.m
Sunt singula ita seorsum scribenda ne alienis partibus admisceantur.cx.r
Breuiter scribentem sequitur obscuritas. cx.s
Versus eneruatos sepe scribit q delicatos scribere tentat.cx.t.
Peccat qui grandiloquus esse vult nam inflatus efficitur.cxi.v
Tres sunt figure dicendi. Grauis / Mediocris / Attenuata. cxi.x
Non est indulgendum fabulis.&c. cxi.y.
Antequã qs aggrediatur materiam pensitet cũcta & uentet q possit & que non possit. cxi.d
Ordo qui in dispositõne versatur manifestat omne quod dicitur.cxi.e
Si facienda sunt tibi noua verba obserua vt ea dicas que placeant et habeant auctoritatem
Homines & eorum verba pereunt.cxi.v
Quomodo singule res & quibus metris scribendi sunt.vide.cxi.f
Vtilissimũ preceptum vt in omnibus scribendis seruentur vices ergo pro qualitate materie eligatur genus carminis.cxij.s
Non satis est hre ornatũ orõnis / nisi pathetica sit oratio atque huiuscemodi vt auditores in quancunque affectum mouere possit.cxij.e
Poetica imitari naturam debet.cxij.i
Vnicuique psone proprius act⁹ formand⁹ ẽ. cxij.k
Cũ in fabulis homines a priscis poetis descriptos pones eadẽ illis tribues q prisci tribuerunt. cxiij.x
Qui principiũ sublime facit.deinde sequentia multo inferiora similis est illi / qui cũ vehementer hiet gracilem tñ deinde vocẽ emittat.cxiij.f:
Qui sublime incipit / ac deinde humiliter pro sequitur profert ex splendore humum: cxiij.i.
Prohemio longo non est vtendum. cxiij.l.
Ita apte poeta principia dicere debet / vt ex his facile cognoscatur exitus.cxiij.n.
Bon⁹ poeta relinqt ea q placerẽ ñ possũt. cxiij.p
Ita se hñt fabl'e siue comedia sit siue tragedia vt quedã in cõspectu ppl'i agant' vt cũ phedria apud seruũ de thaide cõquerit cõsiliũque captat quedam narrante tanque intus gesta prius sint. Vt chaeream amicũ quo modo re amata potit⁹ sit edocet. cxiiij.n.
Citius mouent spectores ea que agũtur in scena quam que referuntur ad scenam.cxiiij.o
Sic debet vnusquisque recitare fabulas vt audientes laudent eum / suumque officium laudando protegant ab accusatoribus. cxiiij.a
Trãgedia cuius sit indigna effutire leues versus propter suam grauitatem & tamen sit aspergenda ioco vt ociosos delectet.cxv.x

Ex libris sermonum.

Satyra .II.

Satyra Tertia.

Satyra Quarta

Satira Quinta

Satyra sexta.

Satira septima

Satyra octaua.

Satyra Nona

Malignus vir maligna promittit. cxlij. v
Adulatōnes animis insidias / aculeos / & venena ingerunt. clxiij. b

Satyra Decima

Greca cum latinis mixta dissimilitudine nature carent suauitate. cxliiij. s
Insanius est ferre carmina ad grecos / quā ligna in siluā cū ille locus copiosissimus sit. cxliij.
Dum altius alquid cogitamus solem⁹ aut scabere caput. aut mordere vngues / aut pluteum cedere. cxlv. v
Noli laborare vt placeas multis / sed paucis & doctis esto contentus. q. melioribus vt etiam librarij dictent tua carmina. cxlv. x

Ex libro secundo.

Satyra Prima

Scribā satyram sed neminē noīatī carpam nisi lacessitus sim / ergo erit satyra tanq̄ ensis vagina tectus q nisi irritabor latebit / nec distringam. i. euaginabo. cxlvij. d.

Satyra secunda.

Natura paucis minimisq̄ contenta est. xlviij. f
Si quis naturalem appetitum & nō corruptū sequatur. necq̄ bibet neq̄ edet nisi siti atq̄ fame stimulante. cxlviij. y
Ex simplici victu conseruatur valitudo. xlix. p
Ex crapula varie oriuntur egritudines. cl v
Qui sobrie viuit pōt corp⁹ extenuatū facili⁹ restaurare / & senectutē clementius tractare que omnia non potestis qui a pueritia assiduo semper luxu sese immersit.
Sepe fit tāta iactura patrimonij vt & maxime diuitie ad exiguam redigantur cl e
Diuites qui ea parsimonia viuunt vt si quando a fortuna diuitijs spolientur non sit eis durum parce viuere. cl g

Satyra Tertia.

Antiqui habebant parietes iuxta lectum cera illitos / vt si quid in mentem venisset illic ante notarent quam memoria excideret cli. l
Mordacissima inuectiua vt quis virtutem relinquat vt inuidiam amoueat. cli. q
Preter sapientem omnes stulti sunt. lij. k
Cum plura sint genera stulticie vnum genus est eorum q timent ea q̄ timenda nō sūt. clij. m
Quicunq̄ aliquo vitio laborant insani sunt
Sicut deridentur q instrumenta aliquarū arciū sibi cōparant & illis vti nesciunt. Sic & auariu superantur qui diuitias viuendi instrumenta possidentes illis non vtantur. cliij. k.
Puerorum est cęno & lapillis casulas edificare & mures veluti iumenta paruis plaustris iugare / & harundie pro equis vti. Sed magis puerile est plorare amore meretricule. clvi. e.

Satira Quarta

Nulla capitalior pestis hominibus quā corporis voluptas. clx. m

Satira Quinta

Sine opibus virtutes in nullo precio sunt. clx. g
Verum est quo ad leues homines / alias non.
Similem piscatori captatorem facit / & pisci captum. clxi. o. Et ibi nota pulcherrima de captatoribus vsq̄ ad finem satyre.

Satira septima

Iustuum est vt deus opituletur his / qui nec cōmiserunt fraudem / vt patrimonium augeant / neq̄ sua libidine illud imminuant. clxiij. d
Melius est ociosam paupertatem querere quaз sollicitas diuitias. clxiij. e.
Temperantia est mediocritas circa voluptates atq̄ dolores. clxv. p

Satira septima

Arguuntur illi qui seruos ita contemnunt: vt neq̄ ijsdem constare elementis: neq̄ eodem spiritu viuere putant quo ipsi viuunt. clxv. b
Summa dementia est amatorum. clxvij. x
Mira stultitia ostenditur in adulterio. qui cum semel euaserit rursus tamen in periculum redeat. Cum nulla sit tam parua bestia que ruptis vinculis se illis reddat. Clxvij.
Mechus est qui cupit mechari etiam si propter metum abstinet. clxvij. A
Seruo imposita vindicta p̄toris statim liber efficitur. nam exit de potestate domini: vicioso autem si quater imponatur vindicta: non erit liber: quia mancipiū est viciorum. clxvij. c

Satera VIII.

Ex Libro Epistolarũ sequũtur sentẽtie ex ĩtima philosophia deprõpte.

Finis

